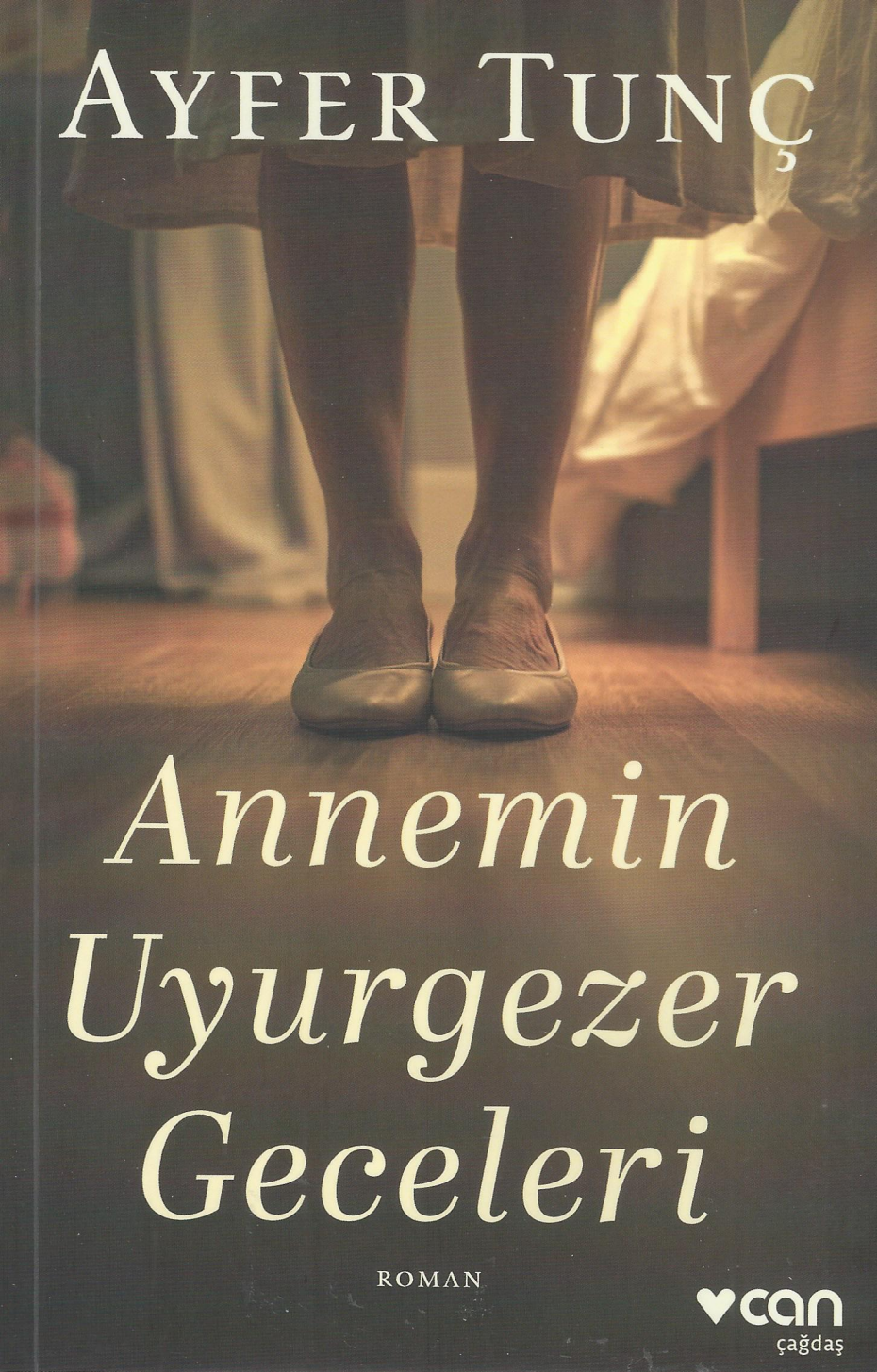

AYFER TUNÇ
Annemin Uyurgezer Geceleri
ROMAN
can
çağdaş

AYFER TUNÇ

ANNEMİN UYURGEZER GECELERİ

Can Çağdaş

Annemin Uyurgezer Geceleri, Ayfer Tunç
© 2025, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Kasım 2025, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 70000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Abdullah Ezik
Düzelti: Ebru Aydın, Aylin Samancı Elmasdağ
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: MY Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Limited Şti.
Maltepe Mah. Yılanlı Ayazma Sokak. No: 8 Kat: 2
Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 47939

ISBN 978-975-07-6632-9

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer/İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

AYFER TUNÇ

ANNEMİN UYURGEZER GECELERİ

ROMAN

can

Ayfer Tunç'un Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Bir Mâniniz Yoksa Annemler Size Gelecek, 2005
Kapak Kızı, 2005
Evvelotel-Saklı, 2006
Aziz Bey Hadisesi, 2006
Mağara Arkadaşları, 2006
"Ömür Diyorlar Buna", 2007
Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2009
Yeşil Peri Gecesi, 2010
Suzan Defter, 2011
Dünya Ağrısı, 2014
Kırmızı Azap, 2014
Ayfer Tunç'la Karanlıkta Kelimeler (Handan İnci'yle birlikte), 2014
Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura, 2018
Osman, 2020
Diyaloglar (Murat Gülsoy'la birlikte), 2022
Kuru Kız, 2023
Memleket Hikâyeleri, 2024

AYFER TUNÇ, 1964'te Adapazarı'nda doğdu. Erenköy Kız Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. İlk öykü kitabı 1989'da yayımlanan *Saklı*'dır. Yazar bu kitabını daha sonra *Evvelotel* adlı öykü kitabıyla birleştirerek *Evvelotel-Saklı* adıyla yayımladı. Diğer öykü kitapları *Mağara Arkadaşları, Aziz Bey Hadisesi* ve *Taş-Kâğıt-Makas*'tır. *Taş-Kâğıt-Makas*'ın içinde yer alan kısa romanı *Suzan Defter*'i 2013'te; *Aziz Bey Hadisesi*'ndeki kitaba adını veren eseri 2014'te bağımsız olarak yayımladı. Bu iki kitapta yer alan diğer kısa öyküleri *Kırmızı Azap* ismiyle kitaplaştırdı. Sait Faik'in öykülerinden hareketle TRT için yazdığı *Havada Bulut* adlı senaryosu 2002'de, Orhan Kemal'in aynı adlı romanından uyarladığı *72. Koğuş* adlı senaryosu 2010'da çekildi. Mezun olduğu Erenköy Kız Lisesi'nin kütüphanesine 3 Aralık 2021'de Ayfer Tunç'un adı verildi ancak Mayıs 2022'de hiçbir gerekçe gösterilmeden kaldırıldı ve yerine Erenköy Kız Lisesi mezunu olmayan bir yazarın adı konuldu. Tunç'un kurucusu olduğu Yazmak Atölyesi, farklı disiplinlerde düzenlenen atölye, söyleşi ve programlarla faaliyetlerini sürdürüyor. Ayfer Tunç'un *Kapak Kızı* (1992), *Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi* (2009), *Yeşil Peri Gecesi* (2010), *Dünya Ağrısı* (2014), *Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura* (2018), *Osman* (2020) ve *Kuru Kız* (2023) adlı romanlarının yanı sıra *Memleket Hikâyeleri* (İletişim Yayınları, 2012) adlı anı-öykü kitabı, *Bir Mâniniz Yoksa Annemler Size Gelecek* (2001), "*Ömür Diyorlar Buna*" (2007) adlı yaşantı kitapları, Oya Ayman'la birlikte yazdığı *İkiyüzlü Cinsellik* (1994) adlı bir inceleme kitabı, Murat Gülsoy'la birlikte dünya edebiyatı üzerine sohbetlerinden oluşan *Diyaloglar* (2022) kitabı ve *Harflere Bölünmüş Zaman* adlı bir e-kitabı vardır.

Prolog ya da Asıl Hikâyeden Önce

Unutma yetisini kaybetmenin siyah mermerden yapılmış kaskatı bir levha haline getirdiği hayatım bundan otuz küsur yıl önce altüst oldu. Bir gece sabaha karşı bir saatte annemin uyurgezer olduğunu fark ettim. Ama hayatım annem uyurgezer olduğu için değil, annemin uyur halde gezerken bana söylediği şey yüzünden altüst oldu. Annem o gece benliğime öyle bir darbe indirdi ki, bir daha yaşadığım hiçbir şeyi unutamadım.

Söylediği, insanı intihara sürükleyecek kadar umutsuz, korkunç ya da az rastlanır bir şey değildi, psikolojik yükü çok ağır olmakla birlikte sık rastlanan bir durumdu, birilerinin başına gelmişti, hep geliyordu. Ama benim başıma da gelmiş olması beni çok sarstı. Unutamamak sorunum da böyle başladı. Unutamamak insan bünyesine o kadar aykırı bir edimdi ki, hayatımı aşırı çoğaltı, otuz yılda otuz hayat yaşamışım gibi yoğunlaştırdı.

Annemin ilk uyurgezer gecesinin bende yarattığı şok hiçbir şeyi unutamadığımı hemen fark etmemi engelledi. Durumumla barıştıktan sonra gerekli gereksiz her şeyi hatırladığımı ama unutmak istediklerimi unutamadığımı fark ettim.

Unutamıyordum. Belleğim adeta dev bir makine gibi çalışıyordu. Geçmişte yaşadığım bir olayı sanki yük-

sek çözünürlüklü bir televizyonda, bazen Hint filmleri kadar parlak, aşırı renkli ve coşkulu, bazen de grenli siyah-beyaz, sessiz bir film seyredermişim gibi hatırlamam için belleğimin canının istemesi yetiyordu.

Başlangıçta bu yeni ve güçlü belleğimden memnundum, fakültedekilerin hatırlayamadıkları şeyleri bana sormaları hoşuma gidiyordu. Ama sorun şuydu ki gözlerimin önünde akan filmi istediğim zaman durduramıyordum. Kafam durmuyordu, silmiyordu, görüntüleri yok etmiyordu; adeta bir David Lynch filmine dönüşen hatıralar bitmeyen bir çağrışım zinciri halinde gözlerimin önünde akmaya devam ediyordu; o anıdan bu anıya, o olaydan bu olaya, o cümleden bu cümleye geçiyordu. Zihnimin bu görüntüleri bana neden hatırlattığını anlamaya çalışmaktan bunalıp unutmak istediğim şeyleri unutamayınca unutmanın ne kadar büyük bir nimet olduğunu anladım ve Borges'in hiçbir şeyi unutamadığı için düşünme yetisini kaybeden karakteri Funes'e benzeyeceğimden korktum. Funes tümüyle kurmaca bir karakter değildi. Borges'in Funes'i gerçek bir olaydan esinlenerek yarattığını okumuştum, dolayısıyla benim de bir Funes olma ihtimalim vardı. Oysa unutmak insan beyninin hayatı sürdürebilmek için bulduğu en muhteşem çözümdü ve Funes gibi ben de bu çözümden mahrumdum.

Bazen kokuları, tatları, hatta dokunmanın verdiği hissi de hatırlıyordum; bu da o ânı bir daha yaşıyormuşum gibi gerçek kılıyordu. En çok bundan acı duyuyordum; en güzel, en zevkli, en mutlu anlar bile olsa beni üzüyordu çünkü gerçek olmadığını, sadece bir hatırlama olduğunu biliyordum. Geçmiş güzellikleri hatırlamak mutlu etmiyordu insanı, aksine bir daha yaşanmayacağını bilmenin hüznüyle dolduruyordu.

Kısa süreli belleğim normaldi, pek olağanüstü tarafı yoktu, yakın geçmişte olanları herkes kadar, belki her-

kesten biraz daha detaylı hatırlıyordum. Buna karşılık uzun süreli belleğim fazla güçlüydü, yaşadığım her şey zihnimde kaya gibi sağlam duruyordu. Mesela hiçbir şeyi unutamadığımı fark ettiğim sırada henüz yirmi beş yaşında olan gencecik zihnimle güneş gözlüğümü az önce nerede bıraktığımı hatırlayamazken,

gözlüğün optikçilerde değil eczanelerde satılan bir ürün olduğu zamanlarda, annemin beyaz kemik çerçeveli Cartier gözlüğünü Kadıköy Altıyol'da, vitrininde kumral kısa saçlı, mavi gözlü, mor puanlı beyaz gömlek ve kot salopet giydirilmiş, eline bir kutu kalsiyum sandoz tutuşturulmuş, uzun süredir vitrinde durduğu salopetini solduran tozdan anlaşılan büyük bir erkek oyuncak bebek bulunan Erdem Eczanesi'nden aldığımızı;

annemin o gün yirmiye yakın çerçeve denediğini;

biri altın kaplama, biri siyah kemik, biri beyaz kemik üç çerçeve içinden beyaz Cartier olanı seçtiğini;

benim altın kaplama olan çerçeveyi daha çok beğendiğimi;

ama annemin beğendiğini beğenmişim gibi yaptığımı;

o zamanlar anneme gerçek fikrimi söylemeye tenezzül etmediğimi;

gözlüğün çok pahalı olduğunu, her zaman maddi gücünün yettiğinin en iyisini alan annemin –on yıllarca kullandığına göre çok doğru bir seçim yaptığı– bu gözlük için sınırlarını epeyce zorladığını;

benim o gün gri etekli lise formamın üstüne lacivert kazak, annemin kalem etekli bej rengi elbisesinin üstüne kiremit rengi ceket giydiğini;

anneme kahverenginin bu sıcak tonlarının çok yakıştığını;

koyu mavilerin de yakıştığını;

uçuk yeşillerin de yakıştığını;

anneme bütün renklerin çok yakıştığını;
o yaştayken anneme gizli gizli hayran olduğumu ama bunu kendime bile itiraf etmediğimi;
annemle yaşıt görünen eczacının çok yakışıklı olduğunu;
yakışıklı eczacıyla vitrindeki oyuncak bebeği bağdaştıramadığımı;
adam eczacı mı yoksa kalfa mı diye duvarlarda diploma aradığımı, bulduğumu, baktığımı, adamın eczacı, adının da Erdem Çelikkol olduğunu öğrendiğimi;
erkek bir eczacının vitrinine oyuncak bebek koymasını tuhaf bulduğumu;
bunu karısının veya kızının istemiş olabileceğini düşünerek adamın ellerine baktığımı;
alyans göremediğimi ama alyans takmamasının bekâr olduğu anlamına gelmeyebileceğini, (Kadıköy Anadolu'da okumama, elit bir çevrede büyümeme rağmen cinsiyetçi toplumun bütün kodlarının bana da yüklenmiş olduğunu, kuşağımın diğer kadınları gibi ben de o zamanlar fark etmemiştim);
yakışıklı eczacının anneme gözlüğün çok yakıştığını söylediğini;
bunu söylerken anlamlı, istekli, neredeyse açık bir beğeniyle baktığını;
irkildiğimi, içimden adam anneme resmen asılıyor dediğimi;
annemin cüretinden ötürü eczacıyı sert bir bakışla terslediğini;
adamın derhal bakışlarını çektiğini;
annemin gözlerinde aslında bu asılmadan hoşlanmış bir ışık görmek isteyip istemediğimden emin olamadığımı;
annem ve erkeklerle ilgili durumlarda hep bu ikircik içinde kaldığımı;

gözlüğü seçtikten sonra Pasifik Pastanesi'nde Malaga pastası yediğimizi;
pastanın üstüne her zaman kırılmış şamfıstığı koyan pastanecinin bu kez kırılmış fındık koymuş olduğunu;
kuralcı annemin tabii ki itiraz ettiğini;
pastanecinin başta güldüğünü, bu itirazı önemsemediğini;
ama annemin ciddi olduğunu görünce çok şaşırdığını;
yüzüne birden bir üzüntü çöktüğünü;
benim de adamcağızın haline çok üzüldüğümü, annemin bu itirazını çok gereksiz bulduğumu "bence fındıklı da çok güzel olmuş," dediğimi;
annemin bana sertçe "mesele güzel olup olmaması değil," dediğini;
o yaşlarda annemle hiçbir tartışma fırsatını kaçırmadığım halde bu kez canım istemediği için tartışmadığımı;
hesabı istediğimizde yıllardır gittiğimiz pastanecinin "Ayhan Hocam sizi üzdük.. bu sefer bizden olsun," dediğini;
annemin "ne münasebet!" diyerek ısrarla ödediğini;
bir de üstüne her zamankinden fazla bahşiş bıraktığını;
pastaneden çıkarken belli belirsiz gülümsediğini;
bunun bir erkeğe karşı üstünlük sağlamak anlamına mı, yoksa itirazının sonunda haklı çıkmış ve hak ettiği özrü almış olmak anlamına mı geldiğini bilemediğimi;
Moda Caddesi'ne çıkarken birden silah sesleri duyduğumuzu;
birilerinin ateş ederek önümüzden geçtiğini, birilerinin slogan attıklarını ama tek yol devrim mi, Başbuğ Türkeş mi dediklerini anlayamadığımızı;

annemin beni hızla tutup bir apartmanın girişine soktuğunu;
korkudan titrediğimizi, kalbimizin küt küt attığını;
arkalarından bir grup polisin ellerinde tabancalar ve coplarla koşuştuğunu,
daha geçen 1 Mayıs'ta Taksim'de otuz dört kişinin öldürüldüğünü;
ölenlerin çoğunun annem ve ben gibi öğretmen ve öğrenciler olduğunu;
televizyonda olayları seyrederken hüngür hüngür ağladığımızı;
birkaçına anneannemin de eşlik ettiği protesto yürüyüşlerine katıldığımızı;
apartman girişinde yarım saat bekledikten sonra çıktığımızı;
başkalarının da bizim gibi saklandıkları köşelerden çıktıklarını;
bir süre korkuyla yürüdüğümüzü ama her şeyin çok çabuk normale döndüğünü;
insanların az önce birileri silah atarak sokaktan geçmemişçesine işine gücüne baktığını;
çünkü böyle şeylerin çok sık yaşandığını;
insanların her an her yerde bir silah patlamasına alışmış olduklarını;
buna alışmanın nasıl mümkün olduğunu düşünürken annemin ayakkabısının topuğuna yapışan çiklet kâğıdına gözümün takıldığını;
annemin ayak bileklerinin ince olduğunu, ince ve yüksek topuk giyse çok daha çekici görüneceğini ama annemin çekici görünmekten kaçındığını;
güzel bir kadın olsa da anneme aman Allahım ne kadar güzel bir kadın denemeyeceğini;
resim dersinde öğrendiğim altın oranın annemin yüzünde olmadığını;

ama doğasında olan, o zamanlar adının karizma olduğunu bilmediğim, tanımlayamadığım bir şeyin annemi özellikle kadınların gözünde çok farklı kıldığını;
gerçekten beğenildiğini, özenildiğini, taklit edildiğini; varlığındaki bu şeyin erkeklerde saygı uyandırdığını, hem çektiğini hem korkuttuğunu;
teftişe gelen müfettişlerin bile annemden çekindiklerine tanık olduğumu;
apartmana girerken, teraslı büyük dairede oturan, yaz kış üstü çıplak halde terasa çıkıp bir saat ağırlık kaldırdığı için Tarzan Bey dediğimiz Tarkan Bey'le karşılaştığımızı;
annemi görünce Tarzan Bey'in yine yüzünün güldüğünü;
evinin akan tavanını anneme göstermek için ısrar ettiğini;
"buyurmaz mısınız Ayhan Hanım.. size bir kahve ikram etmek isterim," dediğini;
annemin sert bir tavırla "ne münasebet! Ben yönetici miyim ki tavanınıza bakacağım," dediğini;
Tarzan Bey'in altmış yaşını geçkin olmasına rağmen çok dinç göründüğünü;
yaşı gereği anneanneme âşık olması gereken adamın anneme âşık olduğunu;
ilkokul çocuğu gibi kapımızın altından imzasız aşk notları attığını;
samanlı kâğıda yazılmış bu notların gülü solana, seni ölene kadar seveceğim türünden, annemden karşılık görmeyi talep eden berbat şeyler olduğunu;
bu kötü cümleleri Tarzan Bey'in klasına yakıştıramadığımızı;
eciş bücüş elyazısını hiç yakıştıramadığımızı;
bu gülünç notların ve sabahları demirlerine sarma-

şık sardırdığı geniş terasında kilolarca ağırlık kaldırmasının annemin kalbini çalmasını sağlayamayacağını birinin ona söylemesi gerektiğini;
bu notlara çok sinirlenen, ikide bir adamın kapısını çalıp ağzına geleni söylemeye niyetlenen ama yapmayan anneannemin aslında notlara değil, bu notların kendisi yerine anneme yazılmış olmasına sinirlendiğini annemle konuştuğumuzu;
annemin "aman sus, anneannen duymasın," dediğini, gülüştüğümüzü;
anneannemin hâlâ erkeklere ilişkin bir ümidi olduğunu;
sonra bir gün bu dinç ve sporcu adamın gündelikçisi Güllü tarafından evinde boğazı kesilerek öldürülmüş halde bulunduğunu;
cesedi bulan Güllü'nün sinir krizi geçirdiğini;
mahalle olarak günlerce süren delice bir heyecan dalgasına kapıldığımızı;
polisin herkesle konuştuğunu, şüpheli durumlar veya evine gelip gidenler hakkında herkesi sorguya çektiğini;
Tarzan Bey'in salonunda çamurlu bot izleri, yatak odasında kırbaç, tüylü kelepçe, yapay penis, deri maske gibi seks aletleri bulunduğunu;
buna çok şaşırdığımızı, bütün mahalle olarak şoklardan şoklara düştüğümüzü;
gösterişçi ama kendi halinde bir adam sandığımız Tarzan Bey'in evinde seks aletleri bulunmasından daha fazla, hayatta seks aletleri diye bir şeyin olmasına şaşırdığımızı;
polis barikatını yarıp Tarzan Bey'in evine giren komşular gördükleri tüylü kelepçeleri, yapay penisleri hayretle tarif ederlerken anneannemin boncuk gibi mavi gözlerini iri iri açıp "tövbe estağfurullah.. tövbe estağfurullah.." diye hayretle mırıldandığını;

lise arkadaşlarıma bu seks aletlerini anlattığımı, çok meraklandıklarını;
polisin çektiği fotoğraflarda gördüğümü söylediğimi, aslında görmediğimi, yapay penisin ya da tüylü kelepçenin neye benzediği hakkında en ufak bir fikrim olmadığını;
cinselliğin çok kısıtlı yaşandığı, fantezilerden bihaber olduğumuz mütevazı hayatlarımızda seksin kendisi zaten başlı başına bir fanteziyken, aletlerine niye ihtiyaç duyulduğunu bir türlü anlayamadığımızı;
bu olaydan yıllar sonra bir yaz akşamı, E.'nin "Bebek ev" dediği, Bebek'teki çalışma evinin balkonunda bu olayı anlattığımda hiç şaşırmadığını;
Leeds Üniversitesi'nde okurken buna benzer pek çok şey gördüğünü, hatta Londra'da yüksek lisans yaparken İrlandalı bir eşcinselin kendisine çok asıldığını söylediğini;
böylece E.'nin her iki cins tarafından da beğenilmekten hoşnut olduğunu anladığımı;
işlenen cinayetle birlikte Tarzan Bey'in evine gelip giden gençlerin mahallenin temel konusu haline geldiğini, dedikoduların arkasının kesilmediğini;
o sıralardaki platonik aşkım, İTÜ Mühendislik öğrencisi Feridun'un Tarzan Bey'le içli dışlı olduğu için sorgulanmasının ardından Tarzan Bey'in sevgilisiymiş diye adı çıkınca mahalleyi terk etmek zorunda kaldığını;
sevgilisi olup olmadığını hâlâ bilmediğimi;
Tarzan Bey'in Yeni Zelanda'da yaşadığı söylenen oğlu ilgilenmediği için cânım dairesinin yıllarca öylece durduğunu, sarmaşıkların kuruduğunu, camlarının simsiyah kurumla kaplandığını;
polisin Tarzan Bey'i kimin öldürdüğünü bulamadığını;

Tarzan Bey'in ölümünden on gün sonra anneme kapı altından yine aynı samanlı kâğıda yazılmış, aynı elyazılı bir aşk notu atılınca fena halde ürktüğümüzü;
bu kez hiç eğlenmediğimizi, bu belirsiz kimliğin bizi çok huzursuz ettiğini;
öte yandan bunun ilginç bir insan davranışı olduğunu;
eylem aynı eylem, yapan yine belirsiz olduğu halde bu kez işaret edebileceğimiz bir fail olmadığı için bizde yarattığı duygunun eğlenmek değil, huzursuzluk ve korkmak olduğunu;
o zamanlar kamera sistemi olmadığı için kapıcımız Samet Efendi'nin adeta kapımızın önünde nöbet tuttuğunu ama bir sonuca ulaşamadığını;
notların dört-beş ay daha sürdükten sonra kendiliğinden kesildiğini;
dokuz daireli apartmanımızda herkese nemrutluk eden Samet Efendi'nin bir tek annemi sevip saydığını;
bir keresinde gülleri budarken gözüne diken battığı için doktorun gözünü bantladığını;
o haliyle bile annemi görünce "bir ihtiyacınız var mı hocam?" diyerek koştuğunu;
annemin gözünü sorduğunu;
Samet Efendi'nin "bugün şu kapıdan kırk kişi girdi çıktı, gözümü bir tek siz sordunuz hocam," derken açıktaki gözünün minnetle yaşardığını;
karısı Meral Abla'nın apartmanımızın yosun tutmuş bir duvarla biten, ince uzun daracık arka bahçesine karalahana ve mısır ektiğini;
yıllar önce bizim evde yapılan bir apartman toplantısında mısır ve karalahanalar mesele edilince annemin apartman sakinlerinin kullanmadığı arka bahçede kendileri için birkaç sebze yetiştirmelerinde ne gibi bir sakınca olabileceğini gayet üst perdeden sorarak Samet Efendilere arka çıktığını;

o tarihteki yönetici, Türk Ticaret Bankası'nın Kadıköy Şube Müdürlüğü'nden emekli Nezih Bey anneme kesik olduğu için apartman tutanak defterine "kapıcımız Samet Tok ve ailesi sakinler kullanmadığı müddetçe arka bahçeye karalahana ve mısır ekebilir, ancak mısırların aşırı uzaması halinde tepeden kesilecektir," yazdığını;
bu nedenle Meral Abla'nın bizi karalahana ve mısıra boğduğunu;
bir gün annemle bu karalahanalardan sarma yaparken sözün Moda Caddesi'nde açılan yeni markete geldiğini;
kendini market sanan yaşlı ve çapkın bakkalımız Yılmaz Bakkal'ın aort yırtılması nedeniyle ölmesiyle birlikte hayatımızın gizemi olan bu aşk notlarının kesildiğini, adamın samanlı kâğıttan bir veresiye defteri olduğunu, aşk notlarının da samanlı bir defterden koparılmış yapraklara yazıldığını annemle aynı anda fark ettiğimizi;
böylece bu notların, her alışverişinde annemin paketine ısrarla yarım küre şeklindeki kâğıtlı çikolatalardan koyan; sonra da akik taşlı gümüş yüzüklü parmaklarıyla Ayhan Işık modeli bıyıklarını düzelten Yılmaz Bakkal'ın elinden çıktığını anladığımızı;
gizemi çözüp rahatladığımızı;
Yılmaz Bakkal'ın Pendik'te, imam nikâhlı karısı olduğunu iddia ettiği kadının evinde ölmesi üzerine, resmî nikâhlı karısı Fatma Hanım Teyze'nin evi barkı dükkânı satıp memleketine gideceğini sanırken kadının bakkalın başına geçtiğini;
açılıp saçıldığını, giyim kuşamda mahallemizin kadınlarıyla yarışır hale geldiğini;
yıllar içinde bakkalı genişletip küçük ölçekli bir markete çevirdiğini, manav ve şarküteri eklediğini;

zamanında Yılmaz Bakkal'ın tek başına durduğu bakkalda damatlarını çalıştırdığını;
Caferağa'da atölyesi bulunan çoluklu çocuklu bir diş teknisyeniyle evlendiğini;
iki yetişkin kız ve bir sürü torun sahibi Fatma Hanım Teyze'nin elli üç yaşında hamile kaldığını, bir oğlan çocuğu doğurduğunu, ileri yaşta doğurulduğu için geri zekâlı olacağı sanılan çocuğun süper zekâ çıktığını, üniversite sınavlarında dereceye girdiğini;
bunları ve daha buna benzer binlerce şeyi hatırlıyordum.

Çağrışım zincirinin sonu gelmiyordu. Belleğim ne zaman isterse o zaman duruyordu, düşünmeye kalksam doğuş ânımı da hatırlayacağımdan, annemin bacaklarının arasından çıkarken beni doğurtan doktorun yüzünü göreceğimden ürküyordum.

Neyse ki Funes'e dönüşmedim, duruldum, belleğimle barıştım. E.'nin ölümünden önce hayatımın laneti olan unutamamak, E.'nin ölümünden sonra hayatımın nimeti oldu. Hatıralarım öyle canlıydı ki E.'yle yaşadığım aşkın simülasyonu haline geldi, geçmişi tekrar tekrar yaşamak ölümlerle bomboş kalan hayatımı doldurdu.

E. öldü, annem öldü, anneannem öldü.

Çok da fazla olmayan eski arkadaşlarımın kimi öldü, kimi emekli oldu, kimi İstanbul'u terk etti. Herkes bir tarafa dağılıp gitti.

Ben hâlâ aynı apartmanda oturup aynı köhne fakültemde ısrarla ders veriyorum. Arada bir akademik çalışmalar yapıyorum, araştırma gruplarına başkanlık ediyorum, iyi telif ödeyen ekonomi dergilerine yazılar yazıyorum, nadiren zevk alsam da kongrelerde bildiri sunuyorum. Mutsuzum, yuvam bildiğim fakültemi yadırgıyorum. Her fırsatta dekana, bölüm başkanlarına, yanlarında çanta gibi gezdirdikleri, öğretim elemanı süsü veril-

miş köle-müritlerine laf sokuyorum. Onları annemin deyimiyle medeniyetsiz bulduğumu hissettirmekten hiç çekinmiyorum. Anlamıyorlar ya da anlamazlıktan geliyorlar.

Derslerimde çocuklara yaşadığımız çağın sadece burada değil, dünyanın her yerinde elitlere ölüm çağı olduğunu, meselenin bir tür aç sınıfın lanetine dönüştüğünü ama bu aç sınıfın bildiğimiz eski aç sınıf olmadığını, bu açgözlü sınıfın lanetinin de hiç beklemediğimiz şekilde cereyan ettiğini anlatıyorum.

Beni neden hâlâ kovmadıklarını anlamış değilim. Benim gibi alanında tanınmış bir profesörü kovmaya çekindiklerini hiç sanmıyorum, ne biliminsanlarını kovdular, ben onların yanında hiç sayılırım. Pastan işlemeyen bu çağdışı üniversitenin dışına çıkarsam çok parlarım diye korkuyor da olamazlar, benim parlayacak yerlerimin çoktan paslanmış olması bir yana, yeni zamanların üniversitenin parlaması parlamaması gibi bir derdi de yok. Yeni zamanların efendileri her yerin karanlığa gömülmesiyle ilgili bir sorun yaşamıyorlar. Okulda bana mobbing de yapmıyorlar, ne odamı aldılar ne ders vermezlik ettiler. Karşılaştığımızda merhaba hocam diye selam vermeseler onlar için bir hayalet olduğumu düşüneceğim. Bu durum biraz canımı sıkıyor aslında. Kendimden kuşkulanıyorum, acaba beni kendilerinden mi sanıyorlar diyorum.

Bir zamanların Demir Perde akademisyenlerine benzedik, politbürocular versus biz halinde yaşıyoruz ve aşırı azınlıktayız. Yavaş yavaş zehirlendik. Ölenler öldü, kalanlarla sonu olmayan, bozuk bir yolda düşe kalka yürüyoruz, ileride bir yerde olduğuna inandığımız amacımız öyle bulanıklaştı ki, belki de öyle bir amaç yok, bilmiyoruz, en azından ben bilmiyorum. İktisat hocasıyım, dünyanın gidişatındaki karanlığı görüyorum ama gördü-

ğüm şey hakkında konuşmayı da düşünmeyi de başaramıyorum.

Toplumsal hayatımdaki bu seyrelme beni birey olarak da yalnızlaştırdı. Gözüme süslü deniz kabukları gibi görünen, içleri acınacak kadar boş lisans öğrencilerim, hâlâ büyük umutlara sahip olmalarını bazen harika, bazen esef verici bulduğum doktora öğrencilerim ve hayatın ucunu salmış, akışına yaşayan meslektaşlarım dışında hayatımda kimse yok; olmasını da istemiyorum. Arkamda biriktirdiklerimle kalabalık görünsem de yalnızım. Yalnız yemek yiyorum, yalnız tatile çıkıyorum, sinemaya yalnız gidiyorum. Dijital mecralar filmle dolup taştığı halde inatla sinemaya gidiyorum. Sinemaya gitmeyi seviyorum.

Dünyanın hiç derdi yokmuş gibi şimdi bir de Corona virüsü salgını çıktı. Uzakdoğu'da başlamış bile, bayağı ciddi görünüyor. Türkiye'nin bilimden fersah fersah uzak bilim dünyası çoktan ikiye bölündü. Bir kısmı bize bir şey olmaz derken bir kısmı hepimiz ölecekmişiz gibi konuşuyor. Çin'de bazı eyaletlerde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş. Avrupa'ya sıçramış, önlemler almaya başlamışlar. Bize de muhakkak gelecektir. Güvendiğim bilimciler gelecekte dünyayı sürekli salgın hastalıkların, güvendiğim psikologlar da giderek artan bir yalnızlaşmanın saracağını söylüyorlar.

Salgın hastalıklar umarım bana uğramaz ama yalnızlaşma beni bozmaz. Yalnız olmaktan şikâyetçi değilim, yeni insanlara ne tahammülüm var ne de tanışma arzum. Pek çok arkadaşım gibi ben de yalnızlığıma marazi şekilde bağlandım. Ara sıra İstanbul'dan gidemeyen birkaç kafadar Koço'da rakı balık buluşması yapıyoruz. Ne olacak bu memleketin hali sorusu geçen yüzyılda kaldığı için, bu hale gelmemizde ülkedeki korku ikliminin payı çok büyük anlatılarıyla kendimizi kandırıyoruz. Bazen bu iklimi değiştirecek bir şey yapmadığımız için kendimizi suçlu-

yoruz, bazen suçlamıyoruz, ben de herkes kadar kandım, herkes kadar gördüm diyoruz. Oysa bir zamanlar aydın sınıfına dahildik biz. Aslında hepimiz birbirimiz gibiyiz. Yaşadığımız bu acımasız zaman ve zeminde herkes kendini nasıl hissediyorsa biz de öyle hissediyoruz. Yalnızız, çağı anlamaya çalışmaktan vazgeçtik, hayattan aşırı yorgunuz ve depresyonun kucağında oturuyoruz.

Annemin uyurgezer olduğunu dehşetle fark ettiğim o gecenin üstünden geçen otuz küsur yılda, özellikle E.'nin ölümünden sonra belleğimin eylemselliği iyice azaldı, bana durup dururken bir şeyleri hatırlatmaktan vazgeçti. Belki de durup dururken bir şeyleri hatırlatmasını gerektirecek şeyler kalmadığı içindir. Şimdi belleğimi istediğim zaman durduramasam da en azından hatırlamaya istediğim zaman, istediğim yerden başlayabiliyorum. Bunu ben mi başardım, belleğim mı bana acıdı, bir fikrim yok.

Yazdıklarım unutamamak hakkında değil. Unutamamanın hayatımı nasıl mahvettiği hakkında da değil, hayatım mahvolmuş değil çünkü.

Hayatım herkesin hayatı kadar hayat.

Yazdıklarım hayatımın muhasebesi hakkında. Hayatımın yapmaktan usanmadığım muhasebesini bu kez de yazarak yaparken artık bana dost olan belleğimle tatlı tatlı konuşuyor gibiyim. Unutamadıklarımdan oluşan hayatımın nasıl bir bütün oluşturduğuna dışarıdan bakmak istiyorum. Bu bütünün beni memnun edip etmeyeceğini bilmiyorum. Ama benim dünyadan, dünyanın da insanlardan vazgeçmesine çok da uzun bir zaman kalmamışken kendim için yapacağım en anlamlı şeyin bu olduğunu düşünüyorum.

Madem unutamıyorum, hayatımı siyah mermer levhaya ince ince kazıyorum. Benden başka kimseyi ilgilendirmese de. Zaten E. öleli de çok oldu.

Uyurgezer olduğunu anladığım gece annem henüz kırk dört yaşındaydı. Ama yüksek lisansa başladığım günden beri, yaşlanmakta olduğu duygusuna kapıldığını, giderek karamsarlaştığını hissediyordum. Şaşırdığım şeyler yapmaya başlamıştı. Mesela eskiden el sürdürmediği giysilerini giymem için ısrar ediyordu ya da banyoda göz kalemi, rimel ve rujdan oluşan hafif makyajını yaparken beni tutup yanağını yanağıma dayıyor "Şehnaz'ım.. seni iyi ki genç doğurmuşum.. bak ne güzel, abla-kardeş gibiyiz," diyerek aynadaki yansımamızı seyrediyordu.

Gülümseyerek onaylıyor gibi görünsem de rahatsız oluyordum. Abla-kardeş gibi görünmüyorduk çünkü. İşin tuhafı anne-kız gibi de görünmüyorduk, şaşılacak şekilde aynı olduğumuz halde birbirimize benzemiyorduk. Ben daha iri yapılıydım, annem minyondu ama ikimiz de kumraldık, beyaz tenliydik, yazın güneşte hafif çillenirdik. İkimiz de oval yüzlü, ince dudaklıydık, kaş kavislerimiz çok benzerdi, alnımızın açıklığı, elmacıkkemiklerimizin çıkıklığı aşağı yukarı aynıydı. Ama yine de yüzlerimizde bizi siyahla beyaz kadar farklılaştıran, iki ayrı dünyaya aitmişiz gibi birbirimizden uzaklaştıran tuhaf bir şey vardı. Bana mı öyle geliyor diye kuşkulanıyordum, arkadaşlarıma soruyordum. Bana bakıyorlar, anne-

min resmine bakıyorlar, sonra "çok garip," diyorlardı, "her şeyiniz aynı ama benzemiyor gibisiniz." Yıllar içinde bu farklılığa alıştım, hatta annemin hem benzeri hem tersi olmanın bana az bulunur bir özellik kazandırdığını düşünmeye başladım. Biz çok özel bir anne-kızdık, aynıydık ve çok farklıydık.

Yüksek lisansın sonuna geldiğimde annem kaç yaşında olduğunun bir önemi yokmuş gibi davranır olmuştu. Genç görünmeye çalışmak ya da yaşını küçültmek gibi bir çaba değildi bu; aksine, yaşından, yaşlanmalardan rahatça söz ediyordu, kendini zamanın dışında bir çizgide sabitlemişti. Ama yirmi küsur yıl önce mezun ettiği, evlenmiş barklanmış, çoluk çocuk sahibi olmuş öğrencileri elini öpmeye geldiklerinde bir şey oluyor, yüzü gülse de sesinin esansı uçuyordu; tatsız, şıngırtısız, kulağı okşamayan bir sese dönüşüyordu. Bana derin bir üzüntü veriyordu bu hali. Gülen yüzünün aslında bir maske olduğunu, fazla sık tekrar ettiği *insan hissettiği yaştadır* cümlesine kendisinin de inanmadığını hissediyordum, üzülüyordum.

Çok sancılı geçen, büyük kavgalar ve karşılıklı reddedişler yaşadığımız uzun bir sürecin sonunda gönülsüz de olsa tanışmayı kabul ettiği E.'nin bize ilk geldiği gece, annemin yaşıyla ilgili acıklı bir an yaşadık. Uyurgezerliği henüz başlamamıştı, belki de başlamıştı, ben bilmiyordum.

Yıllar sonra belleğimle yüzleşip annemin o gece çok gergin olduğunu;

göz kamaştıracak kadar beyaz bir ipek bluzla dar siyah etek ve asık yüzlü, alçak topuklu, siyah ayakkabılar giydiğini;

saçını sanki Milli Eğitim'de toplantıya gidiyormuş gibi topuz yaptığını;

resmî, çok resmî, aşırı resmî göründüğünü;

annemden çok öğretmen Ayhan Targut Varlı olduğunu;

ama kulaklarındaki inci küpelerin onu çok çekici kıldığını; damga gibi, işaret gibi, çok özel ve kişisel bir arma gibi kadınlığının altını çizdiğini;
kapıda, yüzünü sadece gazete haberlerinde gördüğü E.'yi baştan aşağı süzmemek için kendini zor tuttuğunu;
E.'nin içimin gittiği, o soldan gülümsemesiyle anneme bir demet kırmızı lale uzattığını;
annemin "niye zahmet ettiniz," derken yüzünün adeta kendisine yabancılaşmama neden olan garip bir maskeyle kaplandığını;
E.'yle tanışma yemeğinin gayet tatlı başladığını;
yemek boyunca E.'nin ne çok kibar ne çok resmî davrandığını;
annemin hep aynı kaskatılıkta olduğunu;
annemin kendi yaptığı krem brüleleri getirmek için mutfağa gittiği sırada, bulunduğu her yerde sanki kendisine ait bir mekândaymış gibi rahat davranabilen E.'nin plaklarımızı karıştırıp pikaba bir Hamiyet Yüceses koyduğunu;
Hamiyet Yüceses'in billur sesi "her yer karanlık, pür nur o mevki" diye başladığı sırada annemin tatlı tabaklarıyla salona girdiğini;
yüzünün ansızın solduğunu;
ve çok tuhaf, yıllar sonra hâlâ çok tuhaf ve aşırı acıklı bulduğum bir şey yaptığını;
beyaz kemik çerçeveli Cartier gözlüğünün saklamaya yetmediği, hafif yaşarmış, öfkeli gözlerle E.'ye bakarak "ne bu şimdi.. bana yaşlısınız mı demek istiyorsunuz?" dediğini;
E.'nin annemin sözlerine çok şaşırdığını, birkaç saniye öylece kalakaldığını;
E.'nin daha önce de, daha sonra da bu kadar şaşırdığını hiç görmediğimi;

kendini toplayıp "yaşınızla ne ilgisi var Ayhan Hanım, plaklarınızın arasında 'Makber'i görünce sevdiğinizi düşündüm," dediğini;
E.'nin sesinin annemle tanışma gecesi için fazla sert çıktığını;
annemin de aynı sertlikle "'Makber'i sevdiğimi nereden çıkardınız? Evde plağı var diye hayranı olmam gerekmiyor," dediğini;
E. cevap verecek, tartışma büyüyecek diye ödümün koptuğunu;
ama annemin ansızın, bir rüyadan uyanır gibi silkinerek kendini düşürdüğü durumun farkına vardığını;
yüzüne taktığı o güçlü kadın maskesinin yere düşüp parçalandığını;
gözlerinin dolmasına izin vermemek için kendini zorladığını;
"şaka yapıyorum canım.. ciddiye mi aldınız yoksa?" diyerek yapay bir kahkaha attığını;
"annemin plakları onlar, rahmetli Şehbal Hanım çok severdi 'Makber'i," diye eklediğini;
sonra peçete getirmek için mutfağa gittiğini, bir süre gelmediğini;
yapay kahkahasının canımı çok yaktığını, annemin acısının kalbime diken gibi battığını;
gece boyunca aklımın yaşlandığına ilişkin o cümleyi neden etmiş olabileceği sorusunda takılıp kaldığını;
bir yandan da sözlerinin içimde garip bir kuşku uyandırdığını;
annemin mutfağa giderken "caz seviyormuşsunuz.. isterseniz plağı değiştirin.. bakın sahafta Chick Corea'nın ilk albümünü buldum," dediğini;
E.'nin plağı koyarken sesinin az önceki sert tonuna ve tanıdığım karakterine hiç uymayan bir uysallıkla

"Chick Corea ha.. hem de orijinal," diye mırıldandığını;
az önceki olay yaşanmamış gibi memnun gülümseyerek krem brülesini yerken annemin havayı tekrar ısıtmak için tatlı tatlı konuşmaya başladığını;
veli toplantılarını bitmeyen sorularıyla kilitleyen kekeme veliden, son gelen müfettişin Azeri aksanına kadar bir sürü ilgi çekici şey anlattığını;
E. alınan olmadığı, hatta hiçbir şeyi üstüne alınmayacak kadar kendini beğenmiş olduğu için havanın çabucak ısındığını;
annemi ilgiyle dinlediğini yüzünden okuduğumu;
annemin gerçekten harika bir anlatıcı olduğunu;
E.'nin gözlerinde anneme hayranlık duyduğunu gösteren ışığı ilk o zaman gördüğümü;
kıskandığımı, yüzümü ateş bastığını;
gidip bir şişe şarap daha getirdiğimi;
mutfak tezgâhının boş şişelerle dolduğunu;
en çok annemin içtiğini;
yatağına giderken zikzak çizecek kadar sarhoş olduğunu;
E.'nin kapıda vedalaşırken "annene yaşlandığını ima etmek aklımdan bile geçmedi. Hem nasıl yapabilirim ki.. aynı yaştayız," dediğini;
bunu hatırlatmana ne gerek var diyecekken vazgeçtiğimi;
aksine, çok doğal bir tavırla "hatta annemden büyüksün," dediğimi;
"çok da değil," dediğini, güldüğünü;
o gece sarhoş annem ve gecenin fiyaskosu yüzünden sabaha kadar uyuyamadığımı;
uzun süre kendimden ve her şeyden kuşkulu, huzursuz uykuların kucağına düştüğümü;
ertesi gün E.'ye gecenin aşırı acıklı olayı hakkında

bir şey sormaya cesaret edemediğimi, onun da öyle bir şey olmamış gibi davrandığını;
ama sormadığım halde annemi çok ilginç bulduğunu;
anneme hem benziyorum hem benzemiyorum demekle ne demek istediğimi anladığını;
bu farklılığa karakterlerimizin neden olabileceğini;
karakterin insan yüzüne mutlaka imza attığını söylediğini;
gözlerinde yine anneme hayranlık okuduğumu hatırlamıştım.

Annem yaşlanıncaya kadar bana kendinden emin ve hayata her an kafa atacak kadar güçlü görünmüştü. Ama güçlü de olsa hayatının eksik, yeterince yaşanmamış, babamın erken ölümü de düşünülürse neredeyse talihsiz denecek bir hayat olduğunu düşünüyordum. Sevgili ya da eş bir yana, hayatına yakın bir arkadaş olarak bile kimseyi kabul etmiyordu. Yalnızdı, anneannem öldükten sonra iyice yalnızlaşmıştı, yine de kuyruğu dik tutuyordu.

Anneannem hayattayken hiç hissettirmeden annemin yalnızlığını körüklerdi. Eve gelen eşe dosta kulp takmakta çok mahirdi. Öyle yapmıyormuş gibi görünerek öyle yapmakta, öyle düşünmüyormuş gibi yaparak öyle düşünmekte, takdir ediyormuş gibi yaparak yermekte anneannemin üstüne yoktu. İma, anıştırma, kinaye, ihsas uzmanıydı.

Bir keresinde, lise sondaydım, üniversite sınavından sonra arkadaşlarımla Güney'de çadır tatili planları yapmaya başladık. Kızlı erkekli sekiz-on arkadaş otostopla Güney'e inecektik, Çıralı, Olimpos, Kelebekler Vadisi, her yeri gezecektik. Annemin beni göndermeyeceğini biliyordum ama çaktırmıyordum. Okulda bir etki alanım, dikkate değer bir karizmam vardı. Annesinden izin alamamış cümlesiyle karizmamın çizilmesini istemiyordum,

o zaman bir gelsin, bir bahane bulurum gitmem diyordum. Bir yandan da hayatında biri olsa annem beni rahat bırakır diye düşünüyordum, anneannemin de benimle aynı fikirde olduğunu sanıyordum.

Bir gün "annem kendini ne zamana kadar yalnızlığa mahkûm edecek? Bence birini bulup evlensin artık," dedim.

Anneannem ateşe oturmuş gibi yerinden hopladı.

"Sana üvey baba mı getirsin yani.. bunu mu istiyorsun?" dedi.

"Anneanne ben beş yaşında çocuk muyum.. ne önemi var?" dedim.

Bana annemin dul bir kadın olarak beni yetiştirmek için çektiği çileler konulu, bol Osmanlıcalı bir nutuk attı. Yoğun duygu sömürüsü yapıyordu, annemin yalnızlığının benim iyiliğim için şart olduğuna beni inandırmaya çalışıyordu. Kendisi için korktuğunu, evlenirse annemin hayatında fazlalık olmaktan, damadı tarafından kapıya konmaktan, vicdansız evlatlar yetiştirmiş yaşlılar gibi huzurevlerine atılmaktan ödü koptuğunu sanmıştım. Terk edilmek korkusu anneannemin hayatını zehirliyor diye düşünüyordum. Oysa çok daha derin nedenleri olan bir korkuydu bu, insanı gerçekten zehirleyen bir korkuydu ama o zamanlar bilmiyordum.

Annem hâlâ hayatta olsaydı, ona, hayatını çok eksik, yeterince yaşanmamış bulduğumu, onun için üzüldüğümü söyleseydim; o da bana, sen kendi hayatına bir bak.. bakalım yeterince yaşanmış mı? deseydi, hiç de yanlış bir şey söylemiş olmazdı. Aslında eksik olan hayat benimkiydi ama benimkinin talihle bir ilgisi yoktu, kendi seçimimdi. Hayatımın E.'yle hiçbir zaman yoluna girmeyeceğini içten içe bildiğim halde E.'yi sevmekte ısrar etmiştim. Sevmekle kalmamıştım, kendimi bu tutkuya adamıştım. İlişkimiz hiçbir zaman istikrarlı bir yola gir-

medi, otuz yıl boyunca dengesiz, yoğun dalgalı bir ilişkinin içinde sallanıp durdum.

Annemin kendini nasıl tanımladığını, kendi hayatı hakkında ne düşündüğünü bilmeyişim ölümünden beri aklımı kurcalıyor. Uyurgezer gecelerinde dili çözülen annemden daha fazlasını öğrenebilir miydim ya da annem gerçekten kendini tanıyor muydu, bilmiyorum. Anneme ve kendi benliğime ilişkin daha pek çok şeyi bilemeden ölecek olmanın yanı sıra, E.'yle marazi ilişkimin enkazından da, hatırasından da kurtulamamak, aslında kurtulmayı istememek, ilişkimizin en zalim yanlarını güzelliklermiş gibi hatırlamak beni de marazi bir kişiliğe dönüştürdü, hayatımı hasta bir ruh haline getirdi. Unutamamak belki de kendimi CEZALANDIRMANIN BİR YOLU oldu, bilmiyorum.

Zehra "bu adamı sen seçtin," demişti, daha E. hakkındaki ilk yakınmalarım sırasında, "horona giren götünü sallar, hiç kusura bakma.. ya çekeceksin ya da bırakıp gideceksin."

Üniversitede sıra arkadaşımdı. Gümüşhane'den gelip İstanbul İktisat'ta daha ilk sene sınıf birincisi olacak kadar zeki; altı ay içinde hali tavrı, giyim kuşamıyla hepimize taş çıkaracak kadar tarz sahibi olan, cin gibi bir kızdı. Çok zengin bir dili vardı, ağzı tatlı bozuktu. E.'ye âşık olduğumu ilk o fark etmişti. "Sakın.. delirdin mi?" diye kızmıştı, vazgeçiremeyeceğini anlayınca "madem zilzurna âşıksın, yapacak bir şey yok.. sonuna kadar yaşa bari," demişti.

Kafasına göre aforizma uydururdu. Bir gün "aşk hatıraları demli çay gibidir canım, ilk bardağın tadına doyamazsın ama her hatırlanışında demliğe su çekersin, sonunda imamın aptes suyuna döner," dedi.

Bunu söylediğinde on sekiz yaşındaydı, benden bir yaş küçüktü.

"Kaç kere âşık oldun Zehra?"

"Hiç olmadım."

"O zaman hatırasının aptes suyuna döneceğini nereden biliyorsun?"

"Filmlerden.. romanlardan.. âşık olmuşların anlattıklarından.." dedi, "bilmek için yaşamak gerekmiyor.. biraz kafan çalışıyorsa görüp anlarsın zaten."

Haklıydı. Sonuçta hayat dediğimiz şey bilgiler toplamıydı ve uçsuz bucaksız, geniş ötesi bir zihni olan Zehra bu büyük bilgiyi biliyordu.

Hayatımın acınası hale gelmesinde en büyük pay E.'nin gibi görünse de aslında unutamayışıma ait, belleğim anormal bir hal aldığı için. Benim hatırladıklarım da herkesinki gibi sınırlı olsaydı, yaşadıklarımın benliğime zarar vermeyecek kadarını hatırlasaydım, muhtemelen ben de herkes gibi eksikli ama doygun bir ömür geçirebilirdim. E.'den kopmayı bile başarabilirdim ama yapamadım, hasta bir ruhla yıllarca sürüklendim durdum. E. çoktan öldü, yası kırk kere bitti ama ben hâlâ acı çekiyorum.

E.'yi sevdim seveli acı çekiyorum.

E.'ye karşı sıfır irade içerdiği için pek de gurur duymadığım ama beni ben yapan bu acıya bağımlıyım.

Zehra Amerika'ya gitmeseydi benim E.'nin asistanı olduğum gibi o da Nazif Hoca'nın asistanı olacaktı, akademisyen olmayı kafaya koymuştu. Deli gibi çalışıyordu, Gümüşhane'de öğrenemediği İngilizceyi okuyup yazmak için kurstan kursa koşuyor, yurtdışında burs kovalıyordu. Sonunda buldu. Hem de Seattle'da, Washington Üniversitesi'nde çok sağlam bir burs buldu, gitti. Önceleri hemen her gün E.'yle yaşadıklarımı yazıyordum, cevaplar gecikmeye başlayınca dedim Şehnaz bu kızın tek derdi sen misin? Düş yakasından. Böylece gözden ırak olan gönülden de ırak oldu, yazışmaz olduk.

Dünyanın öbür ucuna gitmeseydi bende öyle olmadı be Zehra derdim, bende E.'yle ilgili her şey, her hatırladığımda o ilk bardak demli çay gibi.

E. doğum gününde anneme bir çift pırlanta küpe aldı. BİR ÇİFT PIRLANTA KÜPE.

"Annene iyi bir hediye almak istiyorum.. Senin annen olduğu için güzel bir hediyeyi hak ediyor," demişti ama yine de benim için sürpriz oldu.

Benim annem olduğu için hak ettiğini söylemesi çok hoşuma gitmişti, annemi iki kat sevesim gelmişti ama pırlantanın ışıldadığını gördüğüm an içimde bir ateş parladı. Annemin kabul etmemesini, bu fazla büyük bir hediye demesini bekliyordum. Demiyordu, gülümsüyordu, minicik de olsa pırlanta olan küpelere hayranlıkla bakıyordu. Ben gözlerim alev alev ona bakıyordum. Sonunda bakışlarımı fark etti. Bir an duraksadı, o zamanlar tek küpe takmak çok tuhaf göründüğü ve kendisi de tuhaflıklardan hiç hazzetmediği halde "beraber takalım," diyerek tekini bana uzattı. Bu kendimi daha da kötü hissetmeme neden oldu. İstemiyordum ama ısrar ediyordu. Karşılıklı diretmemiz aramızda büyük bir şeye, kırıcı, yıkıcı bir şeye yol açacaktı ki E., küpeyi annemin elinden aldı, bana "gel buraya," dedi. Kuzu gibi boyun eğdim. Küpeyi takarken kulağımı parmaklarının arasında tatlı tatlı ezdi, sonra elini ensemden belime kadar gezdirdi. Parmaklarının dokunuşu yine başımı döndürdü. Başımı

döndürmek konusunda çok ustaydı. Yumuşadığımı, aptalca bir iyi niyetin beni yine ele geçirdiğini hissettim. Anneme benim annem olduğu için bu kadar pahalı bir hediye aldığına inandım.

Bir keresinde benim doğum günümü unutmuştu, benimle ilgili şeyleri sık sık unuturdu. Hazine Müsteşarlığı'na bağlı bir ekonomi heyetinin danışman üyesi olarak IMF toplantısına katılmak için Washington'daydı.

"Yine de bir telefon edebilirdin.. ya da kart atabilirdin.." dedim.

"Sence sen Türkiye'den daha mı önemlisin?" dedi.

Öyle sert bir soruydu ki şaşırdım. İsyanla çekip gidip pişmanlıkla geri dönmelerim henüz başlamamıştı, önce hafiften diklenmeye kalkışıp sonra E.'yi haklı bulduğum ve kendimi hırpaladığım süreçteydim, başımı dikleştirdim.

"Senin için öyle olmalıyım," dedim, "sen benim için öylesin, her şeyden önemlisin."

Tiksinir gibi baktı bana, benden utanır gibi;
benim gibi bir kadınla sürdürdüğü bu ilişkinin ne kadar niteliksiz olduğunu daha yeni anlamış gibi;
bu konuşmanın ne kadar küçültücü olduğunu göremediğim için bana acır gibi.

Halinde tavrında öyle bir şey vardı ki korktum; beni terk etmesi, hayatımın kalanında onsuz kalmak fikri ödümü koparttı. Hemen ona hak verdim, özür diledim, bencilliğim yüzünden kendimi suçladım. Sevgilim, ülkesi için hayati nitelik taşıyan görüşmeleri yaparken benim doğum günümü mü düşünecekti? Nasıl bu kadar bencil olabiliyordum? Oysa E. beni mutlu etmek için her şeyi yapıyordu.

Mesela beni bir sonbahar günü ansızın Roma'ya götürmüştü. Bana Roma'da beş gün cenneti yaşatmıştı. Oradan oraya gezdirmişti, teraslardan manzaralara bak-

tırmış, açılmayan kapıları açtırmış, aşk çeşmelerinden sular içirmişti. Gezeceğimiz yerlerin, yiyeceğimiz makarnaların, içeceğimiz şarapların listesini yapmıştı. Her öğün bir şaraba, bir makarnaya, her akşam birkaç mekâna tik atıyorduk. Gezerken belime sarılıyordu, durup durup öpüyordu, her güzel köşede fotoğrafımı çekiyordu, oturduğumuz kafelerde omzumdan sarılıyor, burnunu saçlarıma sokuyordu. Boynumu kokladığını duyuyordum, nefesinin sesi sanki kulağıma, işte hayat bu, diyordu. Henüz kış gelmediği için ısıtılmayan odamızda çıplak yatıyorduk, birbirimizin vücuduyla ısınmanın zevkini yaşıyorduk. Sarmaş dolaş çıplak uyumak bence mükemmel bir eylemdi, insana derin bir mutluluk veriyordu. Hayatımın en güzel günlerini yaşadığımı düşünüyordum, öyle güzeldi ki geleceği de güzelleştiriyordu, geleceği umutla dolduruyordu.

Ama daha iki günümüz varken "dönüyoruz," dedi.

"Dönüyor muyuz?"

Ama daha yeni tattık cenneti, daha *gorgonzola* peynirli *tagliatte*, *pecorino* peynirli *linguine*, *mascarpone* peynirli *ravioli* yemedik, *sangiovese* üzümünden yapılan Brunello di Montalcino şarabı içmedik, daha Ostia Antica'ya giden yollarda öpüşmedik.

Öyle üzülmüştüm ki, kendimi tutamadım. Bana dayanma süresi beş gün olduğu için mi, yoksa Eyşan dönmesini istediği için mi döndüğümüzü sordum.

"Eyşan'la ne alakası var?" dedi sertçe, böyle bir şeyi sorabildiğim için beni onursuz, kişiliksiz bulmuş gibiydi. "Annemin bakıcısı işi bırakmış.. yalnız kalmış kadın.."

Daha cümlesini bitirmeden gerekçesine inandım.

Hep böyle yapıyordum.

Ona duyduğum bu marazi tutku simya gibi bir şeydi, her şeyi sonunda mutlaka E.'nin kazandığı bir altına çeviriyordu.

E.'nin, seksenini aştığı için acil bakıcı bulunması gereken annesi Alman'dı. Adı Ingeborg'du, E. ailesinin kısaca Inge dediklerini söylemişti. Inge'yle hiç tanışmadım, E. bizi tanıştırmadı. Ama Inge'nin varlığımdan haberi vardı. Bir keresinde Bebek evi aradığında telefonu ben açmıştım. Sesinden benden haberdar olduğunu anlamıştım ama hakkımda ne düşündüğünü bilmiyordum, bilmek de istemiyordum, iyi şeyler düşünmediğinden emindim. Benim için yokmuş gibi, olmamış gibi yapmak daha kolaydı.

Inge bir gün öldü. Yakılmak istediği için E. cenazesini Ingolstadt'a götürecekti, Eyşan da onunla gidecekti. Ben de E.'yle gitmek istiyordum. Tamam, E.'nin karısı değildim, kesintili bir ilişkimiz vardı, kopuyorduk, daha doğrusu o beni terk ediyordu ama sonra çağırıyordu, koşa koşa gidiyordum, kaldığımız yerden devam ediyorduk. Dolayısıyla annesinin cenaze töreni sırasında yoldaşı olmaya hakkım olacak kadar uzun süredir birlikteydik. Törenin yapılacağı, Kutsal Kalp diye bilinen Herz-Jesu Kilisesi'ni ve krematoryum denen mekânı da görmek istiyordum ayrıca. Eyşan'ı çok sevdiği E. tarafından bana yüz kere söylenen Inge'nin biri Ingolstadt belediye başkanı olan kardeşlerinin de Eyşan'ı sevip sevmediklerini merak ediyordum. E.'yle ilgili her şeyi görmek ve bilmek istiyordum, benim için birini sevmek böyle bir şeydi.

Birlikte olduğumuz otuz yıl boyunca E. hakkında çok şeyi merak ettim ama merak ettiğimle kaldım. E. beni sınırlarını kendi belirlediği çemberine istediği kadar ve istediği zaman aldı, neyi ne kadar göreceğime hep o karar verdi.

"Cenazeye ben de seninle gelmek istiyorum," dedim.

Bana kızgın olmayan ama memnun da olmayan gözlerle baktı. Bakışlarında benim kendime sürekli sorduğum o soru vardı: Hangi sıfatla? Cevap verme zahme-

tine bile girmemesi çok yaralayıcıydı ama bunu bile sineye çekecek kadar arızalıydım.

Eyşan'la Ingolstadt'da kaldıkları on gün boyunca E.'nin hayatının kıyısına ilişmiş bir nokta olarak kaldığımı düşündüm, daha kötüsü fiskelemekle giderilemeyen, çitilemekle çıkmayan sevimsiz bir lekeydim. Böylesine gereksiz bir şey olduğumu düşünmek ruhumu ağrıtıyordu, ruhumun ağrısını kemiklerimde bile hissediyordum.

Bebek evdeki fotoğraflardan birinde Inge bilmem kaçıncı doğum günü pastasının mumlarını Eyşan'la birlikte üflüyordu. Eyşan, Inge'nin bütün doğum günü kutlamalarına gitmişti, ben gitmemiştim, E. beni hiçbirine götürmemişti. Inge'nin *daughter-in-law*'ı değildim, Inge de benim *mother-in-law*'ım değildi ama Eyşan öyleydi, Eyşan'ın gitmeye hakkı vardı. Gelin kaynananın Almancasını bilmiyordum. Muhtemelen Eyşan da bilmiyordu, belki de biliyordu, Eyşan hiç beklenmedik şeyleri bilirdi. Eyşan doğum günlerinde Inge'ye pahalı hediyeler alıyordu. Bir keresinde Paris'ten Saint Laurent çanta almıştı, ünlü ve başarılı bir avukat olduğu için Türkiye'de satılmayacak kadar pahalı çantalar alıp hediye edebiliyordu. Bense doğum gününde anneme ancak maviye çalan koyu yeşil renkte, yüzde kırk ipekli bir bluz alabiliyordum.

Annem paketi açıp hediyem olan ipek bluzu çıkarınca düğmelerinin dört yapraklı yonca biçiminde olduğunu fark etmiştim. Pırlanta küpelerin teki benim, teki annemin kulağında ışıldıyordu. Çok canım sıkıldı, birden ağlayacak gibi oldum, gereksizce olay çıkardım, annemin elindeki bluzu çekiştirdim "hiç güzel değil, değiştireceğim," diye tutturdum. Ama annem bluzu da düğmelerini de çok sevdiğini söyledi. E. de annemle aynı fikirdeydi.

"Niye bu kadar sinirlendin anlamadım.. bence çok sempatik düğmeler," dedi.

"*Kitsch* bu," dedim, "*kitsch*! Dört yapraklı yonca şeklinde düğme.. tabanca şeklinde çakmak.. yaprak şeklinde sehpa.. kalp şeklinde tepsi.. kadın şeklinde kalem.. bunların hepsi *kitsch*! Düğmenin düğme şeklinde olması gerekir!"

Başta bağırıyordum, sonra sesim düşmüştü, alçalmıştı. Meselenin bluzun düğmeleri olmadığını anlamalarını istemiyordum, yaşadığım duygusal kaosun büyümesinden korkuyordum, sonunun nereye varacağını da kestiremiyordum, bu yüzden *kitsch* bunlar diye bağırırken sakinleş diyordum kendime içimden, sakinleş.. sakinleş.. sakinleş.

Annem bluzu giyip geldi "nasıl oldu?" diye sordu.

"Çok yakıştı," dedim, "gözlerinin elası iyice yeşile döndü.."

Annem ela gözlüydü. Giysilerinin rengine göre yeşile çalan gözleri biçimli, kirpikleri kısa ama gürdü. Gözlerine bakıldığında annem güzel bir kadındı. Ama iki buçuk numara miyop olduğundan gözlükleri gözlerinin güzelliğini gizliyordu.

E. mavi gözlüydü, onun mavisi de yeşile çalıyordu, hatta parlak güneş ışığında cam gibi saydamlaşıyor, iyice yeşil oluyordu.

Ben kahverengi gözlüydüm.

Gözlerimin hiçbir özelliği yoktu, sıradan, en sık rastlanan tonda kahverengiydi.

Anneannemden söz ettik, anneannemin boncuk gözlerinden, çocukken ona çakır kız dediklerinden, uğursuz bulduklarından, bu yüzden hiç çocukluk arkadaşı olmadığından.

Hiçbir yerde çocukluk arkadaşı edinecek kadar uzun kalamadığından söz etmedik.

"Öldüğünde gözleri açıktı," dedim E.'ye, "ama garip bir tabakayla kaplanmıştı, mavisi solmuştu.. grileşmişti. Ben kapattım gözlerini."

Annem hayretle bakıyordu çünkü doğru değildi. Ben uyurken ölen anneannemin gözlerini annem kapatmış, çenesini bağlamıştı. E. bana bakakalmıştı, gözlerinde sanki hüzünlü bir şey vardı. Annem konuyu değiştirmek için E.'nin getirdiği şarabı övdü.

E. o gece biri kırmızı, biri beyaz iki şişe İspanyol şarabı getirmişti. O zamanlar memlekette yabancı şarap bulmak imkânsıza yakın ölçüde zordu, şarapları Madrid'e gittiğinde almış olabileceğini düşündüm.

Madrid'e EYŞAN'LA BİRLİKTE gittiklerini;

İçmekte olduğumuz şarapları EYŞAN'LA BİRLİKTE seçmiş olabileceğini;

şişelere Eyşan'ın elinin değmiş olabileceğini;

EYŞAN'LA BİRLİKTE Madrid'de olduğu süre boyunca hasta yattığımı;

Eyşan'dan ve muhteşem gözlerinden nefret ettiğimi;

Eyşan'ın yanında kendimi çok silik, çok etkisiz, çok özelliksiz bulduğumu;

Eyşan'dan daha genç olmaktan başka bir özelliğim olmadığını;

yıllar önce, daha öğrenciyken, E.'yle Bebek evde ilk kez yattığımızda, makyajsız yüzümü okşayıp doğallığımın muhteşem olduğunu söylediğini;

bunları kendi kendine konuşur gibi söylediğini;

o an yüzünde pişmanlığa benzer bir şey gördüğümü;

o an çok genç ve bakire olduğum için pişmanlık duymuş olabileceğini düşündüğümü;

bunun çok hoşuma gittiğini, kendimi Eyşan'a karşı zafer kazanmışım gibi hissettiğimi;

o günden beri makyaj yapmadığımı;

Eyşan'la yarışamayacağım için makyaj yapmadığımı;

ama sanki bu bir hususiyetmiş gibi, makyaja karşıymışım gibi davrandığımı;

annemin o zamanlar İngilizce bu kadar yaygın ol-

madığı için *nude* denmeyen, pembemsi bir ruj sürdüğünü;
rujunun beyaz keten peçetelerde izinin kaldığını;
peçeteleri çamaşır suyunda beyazlattığını, uzun uzun ütülediğini;
peçeteleri geçirdiği, ortasına minik bir inci tanesi yerleştirilmiş, denizyıldızı şeklindeki halkaları yeni aldığını;
kurduğu sofralara çok özendiğini, evinin her köşesine çok özendiğini;
benim de özenmemi istediğini;
ama E. ölene kadar annemle oturduğumuz evimizi kendi evim gibi hissetmediğimi;
sadece bana ve E.'ye ait bir evde bir gelecek hayal ettiğim için evimizi evim gibi hissetmek istemediğimi;
annemin kendi doğum gününü çok sevdiği evinin daracık mutfağında yemek pişirerek geçirdiğini;
iç pilavla kuzu incik yaptığını;
E.'nin annemin yemeklerini övmelere doyamadığını;
anneme yemeklerini överken elini enseme koyduğunu;
saçlarımın diplerini usul usul okşadığını;
çok mutlu olduğumu, bunun çok aptalca bir mutluluk olduğunu;
ruhumdaki boşluğun beni sürekli çalkaladığını;
E.'yle birlikteyken duygularımın sürekli dalgalandığını;
bu dalgalanmaya bağımlı olduğumu;
yemekte Rotterdam'da katılacağı ekonomi sempozyumundan konuştuğumuzu;
ah, bana sen de gel dese keşke diye iç geçirdiğim sırada "istersen sen de gel," dediğini;
kulaklarıma inanamadığımı;
ama tam içimin mutlulukla dolduğu anda "yalnız

Eyşan da geliyor, o varken gelmek istemezsin herhalde," dediğini;
yine buz kesildiğimi, belli etmemek için telaşla ağzıma pilav doldurduğumu;
E.'nin bunu hep yaptığını, beni hem sevindirip hem incitmekten zevk aldığını;
ne zaman içimi mutlulukla dolduran bir şey yapsa ardından mutlaka üzdüğünü;
ama sonra yine uçurduğunu;
ya Roma'ya gidişimiz gibi çok güzel bir yere götürdüğünü, ya çok güzel sözler söylediğini, ya çok güzel sevdiğini;
yarına ümitle uyanmamı sağlayacak bir vaatte bulunduğunu;
bu üzme ve mutlu etmelerin arasında bazen otuz saniye, bazen otuz gün olduğunu;
E.'nin Eyşan da geliyor demesinden önce annemin mutfağa gittiğini, böylece hayal kırıklığımı görmediğini;
E.'nin yüzümdeki acıyı görmek istercesine çenemi tutup başımı yukarı kaldırdığını;
sertçe "bana bak, gözlerime bak," dediğini;
gözlerimin dolduğunu saklayamadığımı;
bir yaş damlasının yanağımdan yuvarlandığını hissettiğimi;
E.'nin "ama bin kere konuştuk bunları.. ilişkimizin doğasını kabul ettin," dediğini;
sonra o beni bitiren soldan gülüşüyle gülümsediğini;
tanıdığımdan beri E. bana gülümsediği zaman dünyanın durduğunu;
yüzüme dökülen saçlarımı kulağımın arkasına toplayıp beni gözyaşımdan öptüğünü;
bu kadar çabuk teslim olduğum için kendimden nefret ettiğimi;

E.'nin düşüncelerimi okuma yeteneği olduğunu;
"asma suratını.. baharda Toulouse'a birlikte gideceğiz," diye beni sözde teselli ettiğini;
"istersen araba kiralarız, oradan Barselona'ya geçeriz.. Barselona'yı görmeyi çok istiyorum demedin mi?" dediğini;
sadece bir kez ve öylesine söylediğim Barselona'yı hatırlamasına şaşırdığımı;
Rotterdam'a Eyşan'la gitmesine hâlâ üzülüyor olsam da yine aptalca bir mutluluğun içimi doldurduğunu;
bana ait bir şeyi hatırlamış, düşünmüş olmasından duyduğum bu sevincin büyük bir aptallık olduğunu o zaman da gayet iyi bildiğimi;
buna rağmen vücuduma bir sıcaklık yayıldığını düşündüm.
Barselona'ya gitmedik çünkü Toulouse'a yalnız gitti.

Küpelerimiz bana Barış Manço'nun "Kol Düğmeleri" şarkısını hatırlatmıştı. İki düğme iki ayrı kolda, bizim gibi ayrı yolda. Oysa annem ve ben biriz, bir bedenin iki kolu gibiyiz diye düşündüm. Bütün bunları ve daha başka şeyleri düşündüm.

O tarihte makinemiz olmadığı için bulaşıkları E. gittikten sonra yıkamak üzere mutfak tezgâhına düzgünce sıralarken annemin yaşlanmaktan duyduğu acının hâlâ geçmediği aklımı meşgul ediyordu. Oysa Inge doğum günlerinde pastasına yığınla mum koydurmaktan çekinmiyordu. Batılıların yaşlandıklarını gizleme ihtiyacı duymamalarının yaşadıkları yüksek refah seviyesiyle ilişkili olabileceğini, bunun iyi bir akademik çalışma konusu olduğunu düşündüm. Bunu bir yere not etmeliyim dedim, ettim ama üstünde çalışmadım.

Ben de annemi en az E.'nin annesini sevdiği kadar seviyordum. Bunu kendime kanıtlamak için üşenmedim, doğum günü pastasını Divan Pastanesi'nden aldım.

Annem şaşırdı "bunun için ta Erenköy'e mi gittin?" dedi.

"Senin için Fizan'a giderim anneciğim," dedim.

Annemin yüzünde hiç alışık olmadığım türden, ağlamaklı bir sevgi ifadesi belirdi. Annem için zahmete girmenin beni mutlu ettiğini düşündüm, aynı anda zahmete girmekten zevk almanın aptalca bir duygu olduğunu. Ama sonra aslında aptalca olmadığını, tıpkı E.'ye duyduğum marazi bağlılık gibi anneme de marazi bir bağlılık, marazi bir acıma, marazi bir suçluluk duyduğumu, marazi vehimlerin esiri olduğumu düşündüm.

Ben E.'yi çok sevdim. Uğruna hayatımı harcayacağım kadar çok sevdim ama annemi sevdiğimden daha fazla sevmedim. Aslında E.'yi annemden daha çok sevdiğime kendimi inandırmıştım ama bazen derinimde bir yerde bunun bir yanılsama olduğunu hissediyordum, panikle bu hissi kovuyordum, bir yanılsamaya yıllarımı veriyor olmaktan ödüm kopuyordu.

Annem de en çok beni sevdi, annemin hayatında da benim kadar sevdiği hiç kimse olmadı, bundan eminim.

İkisi de ölerek hayatımdan çıkınca benliğimde kalan derin boşluğa baktım, annemi hep daha çok sevmiş olduğumu, gerçek sevginin anneme duyduğum şey olduğunu, E.'ye olan aşkımın bir tür hastalık olduğunu kabul ettim.

Ama acı olan benliğimdeki boşluğun tahminimden çok daha derin olmasıydı. Birlikte olduğumuz otuz yıl boyunca hayatımın her ânını E.'nin belirlediği biçimde yaşamış olmam benliğimdeki bu sonsuz uçurumun eseriydi; bu uçurumun yarattığı, alkol gibi, kumar gibi, uyuşturucu gibi bir bağımlılıktı. Bu bağımlılıkta aşkın, daha doğrusu E.'nin varlığının da büyük payı vardı elbette, inkâr edemem.

E.'nin havasının suyunun toprağının,
duruşunun, bakışının;
kendini durmadan yenileyen cazibesinin;

elli üç yaşında ölüp hayatında büyük bir boşluk bırakan, cenazesine kısa bir süre yol arkadaşlığı yaptığı Alpaslan Türkeş'in ve Adalet Partisi'nin büyükbaşlarının katıldığını gösteren gazeteyi annesinin ihtimamla sakladığını acı bir alayla anlattığı; tıpkı benim anneme hissettiğim türden sevgi, nefret, hayranlık gibi çok karışık hisler beslediği, Lübnan doğumlu, yarı Arap babasından aldığı tatlı yanık renginin;
güneş altında iyice yeşile kaçan gözlerinin;
Alman doğup Alman ölen ama aradaki yılları geleneklerine düşkün ve oğluna kimseleri layık bulmayan bir Türk annesi, çoğu zaman Avrupa hayranı burjuva bir Türk kadını gibi yaşamış olduğunu söylediği; on sekiz yaşında geldiği Türkiye'de, Ankara ve İstanbul'da Türkçe konuşarak geçirdiği altmış küsur yıla rağmen belirtili tamlamayı öğrenemediği için hâlâ iktisat fakülte, sanayi mahalle diyen; tam bir Oedipus kompleksi yaşadığı, üstüne titrediği annesinden, Inge'den aldığı gözlerinin;
o gözlerde ara sıra başka kimsede görmediğim bir ışık çakmasının;
bu ışığı kendime özel sanmamın, ki değil;
daha ilk gün ilk ders, iktisada giriş, sabah dokuz, E.'nin amfiye girmesinin, girer girmez, akademisyen olmayı kafaya koymuş bir inek olarak en önde oturduğum için bana bakmasının;
gözleri bana değdiği anda mermiyle vurulmuşum gibi başımı bir anlığına geriye attığımı hiç unutamayışımın;
E.'nin bana bu ilk bakışını hâlâ ve istesem de unutamayışımın;
bunun anormal belleğimden çok önce ve belleğimle ilgisiz olmasının;

okulda her dönem başında yeni öğrenciler arasında dolaşan bakışları ok gibi saplanıyor, yıldırım gibi çarpıyor, mıknatıs gibi çekiyor türünden nitelemelerin benim kuruntum değil, gerçek olmasının;
bu bakışların çarpıcılığını bizzat tecrübe etmiş olmamın;
her defasında gözlerimi kamaştıran ve her şeyi affettiren o soldan gülüşünün;
yüzünün asimetrik olduğunun güldüğü zaman anlaşılmasının;
gülüşünün sol yanağına daha fazla uzanmasının;
E.'yi yeni tanıdığım sıralarda, adını bilmeyen arkadaşlarıma soldan gülen hoca diye tarif ettiğimde kimden söz ettiğimin hemen anlaşılmasının;
kendine hiç özenmezmiş gibi görünen özenli halinin;
yazın hem uçucu renklerde hafif, hem de şaşılacak kadar ciddi keten ceketlerinin;
kışın dirsekleri deri yamalı tüvit ya da balıksırtı ya da koyu renkli yün ama şaşılacak kadar neşeli ceketlerinin;
boğazlı kazaklarının; bal rengi, füme, acı yeşil, koyu mavi, hatta mercan kırmızısı;
sadece hafta sonları dağa giderken giydiği kemik düğmeli, lacivert çoban paltosunun, davetlere giderken giydiği uzun, geniş, yandan cepli, siyah kaşmir paltosunun;
her zaman giydiği diğer paltolarının; balköpüğü, vizon, devetüyü, nohudi, kurşuni, kareli, kırçıllı, düz;
boynuna bağladığı yeşil-lacivert, lacivert-taba, taba-turkuvaz, turkuvaz-kırmızı, kırmızı-antrasit kareli atkılarının;
yağmurlu günlerde giydiği, bej rengi şemsiyesiyle uyumlu Komiser Columbo pardösüsünün;
şemsiyenin en çok yakıştığı adam olmasının;

evde beyaz penye üstüne giydiği renkli oduncu gömleklerinin;
okulda giymediği için öğrencilerinin onu takım elbiseli görememesinin;
giyim kuşamına gösterdiği bu delice özene karşılık gösterişten nefret etmesinin;
gösterişli giyinmeye kalkan akademisyenlerle açıkça alay etmesinin;
çoğu zaman fazla açıksözlü konuşarak giyim kuşamdan kişilik eleştirisine geçmesinin;
sözünü sakınmamasının;
haddini fersah fersah aşmasının;
bazen çok kırıcı olmasının;
kırdığı akademisyenleri kişiliksiz ve vasat bulduğu için hiç umursamamasının;
bu nedenle akademi dünyasında hiç sevilmemesinin;
buna karşılık öğrencileri tarafından çok sevilmesinin;
akademik değeri ve ayrıca önemli bir ekonomist olarak yurtdışında gördüğü ilgi, kimsenin inkâr edemediği hassas adalet duygusu ve çeşitli nedenlerle zor durumda kalan hocalara ve öğrencilere verdiği açık destek nedeniyle camiadan dışlanamamasının;
zaten üniversitede onu dışlayabilecek karizmaya sahip hiç kimse olmamasının;
ülkenin üstünden tsunami gibi geçen ve getirdikleriyle on yıllarımızı, hatta 21.yüzyılımızı zehirleyen 12 Eylül'ün, bütün sakallı hocalara sakallarını kestiren, kesmiyorum diyenleri okuldan attıran o despotik kılık kıyafet yönetmeliğine rağmen okula sık sık kravatsız gelmesinin;
ama ekonomi heyetleriyle yurtdışına gittiğinde siyah mokasen ayakkabılarından pahalı İtalyan takım elbiselerine, özgün desenli, ciddi ipek kravatlarından ağırbaşlı siyah paltolarına kadar tam bir yüksek bü-

rokrat ya da hanedandan gelen bir devlet adamı gibi giyinmesinin –o zamanların devlet adamı elbette, bugünün değil, o eski centilmenler çağı kapandı artık–; buna karşılık üniversitenin senato toplantılarına spor ceketinin altına beyaz Adidas'larını giyerek gelmesinin;
toplantılarda hem dünyanın en sıkıcı işini yapıyormuş gibi memnuniyetsiz, hem de dünyanın en önemli işini yaptığı için gururdan çatlıyormuş gibi kibirli görünmeyi başaran, akademisyenlerin çoğunun nefret ettiği rektörü hafif alaycı bakışları ve soldan gülüşüyle sinir etmesinin;
rektörün gözüne baka baka sigara içmesinin;
rektörün ağzını açıp bir şey diyememesinin;
E.'ye öğrencilerin aleyhine olacak hiçbir karara imza attıramamasının;
12 Eylül yönetiminin eline düşen öğrencilerini kurtarmak için yüksek makamlardaki bütün baba dostlarını seferber ettiğinin; gerekirse avukat tuttuğunun, avukatlık ücretini kendisinin ödediğinin herkes tarafından bilinmesinin, takdir edilmesinin;
öğrencilerin bir de bu nedenle ona hayranlık duymasının;
ama bunun konuşulmasına izin vermemesinin;
az bulunur cesareti övüldüğünde bunun cesaret değil ailesinden gelen gücü kullanmak olduğunu söyleyerek geçiştirmesinin;
düşünen adam halindeki dayanılmaz güzelliğinin;
çalışırken arada bir elini kır düşmüş, parlak saçlarının içinden geçirmesinin;
sigaralı elini şakağına dayamış, kitap okurken onu seyretmeye doyamayışımın;
daktiloda yazı yazarken ağzının kenarında tüten sigarasının;

arada bir sarma sigaraya merak sarmasının;
yurtdışına her gidişinden paket paket tütünle dönmesinin;
kâğıdı dilinin ucuyla yalarken, sigarayı düzgün sarmak o anda ölüm kalım meselesiymiş gibi ciddi bir ifade takınmasının;
sigara saran ince uzun parmaklarına bakmaya doyamayışımın;
piyano çaldığını bildiğim ama çalarken hiç görmediğim ellerinin;
Caddebostan'da, henüz birinci sınıf öğrencisiyken beni ve biri Zehra üç sınıf arkadaşımı davet ettiği; o zaman sadece terasını, çalışma odasını ve salonunun bir kısmını görebildiğim asıl evinde bulunan ve Eyşan'ın çaldığını sandığım piyanosunun;
piyano çalanın Eyşan değil E. olduğunu, evinde gördüğüm piyanoyu çalarken çekilmiş bir resminden anlamamın, sormamın, "evet," demesinin;
"bana hiç çalmadın," dememin;
"niye çalayım ki," demesinin;
sevgilisine piyano çalmayı romantik bulmadığı için mi, yoksa beni piyano çalacak kadar sevmediği için mi böyle söylediğine karar veremeyişimin;
E.'yle tarihimin baştan başa bir karar verememekler tarihi olmasının;
(paşa kızı anneannemin piyano çalmamı çok istemesinin ama bunun için eve bir piyano alınması gerekmesinin, maddi gücü yetersiz olan annemin küçücük evinde piyano için yer ve para, aylık dersler için de bütçe olmadığından anneannemin "halasından iste, kadın zengin," ısrarına rağmen annemin bana yaşlı, sarsak bir amcadan çok ucuza keman dersi aldırmakla yetinmesinin ama günlerce çalışıp ancak gıy gıy gıy cızırdatabildiğim kemanın sesinden ba-

yılmadan önce yeteneksizliğim nedeniyle bırakmama ailece karar verilmesinin;)
E.'nin evinde çekilmiş her resme çok uzun bakmamın;
en uzun Eyşan'la şampanyalı düğün resimlerine bakmamın;
her bir ayrıntıyı inceleyerek evinin tamamını hayalimde canlandırmaya çalışmamın;
içki dolabının büyüklüğünün ve zenginliğinin beni çok şaşırtmasının;
içinde adını bile bilmediğim bir sürü içki olmasına rağmen E.'nin en çok rakı içmesinin;
İngiltere'de okuduğu halde viskiyle başının hoş olmamasının;
kırk yılda bir cine veya votkaya hayır dememesinin;
değişik yemeklere düşkün olmasının;
onu etkilemek için Bebek evin küçücük mutfağında değişik yemekler yapmamın;
ona değişik yemekler yapabilmek için kitapçı kitapçı gezip şık ve pahalı yemek kitapları almamın;
sebzelerden en çok yerelması, yemeklerden en çok kuzu incik, mezelerden en çok fava, balığın yanında da roka salatası sevmesinin;
sütlü tatlıları muhallebicilerde yemeyi tercih etmesinin;
ona sık sık Türk mutfağıyla ilgisi olmayan, krem brüle, şarlot, peşmelba, krem karamel gibi süslü ve zahmetli tatlılar yapmamın;
bunları gerçekten güzel yapmamın;
bu janjanlı tatlıları daha da janjanlı yapmak için İstanbul'un bütün lüks şarküterilerini dolaşıp vanilya çubuğu aramamın;
o zamanlar Türkiye'de vanilya çubuğu bulunmamasının;

memur çocuğu ve maaşı sınırlı bir akademisyen olarak yemek kitaplarına ve lüks malzemelere gereğinden fazla para harcamamın;
ona yemek yapmamın hoşuna gittiğini hissetmemin ama saatlerce uğraşıp yaptığım havalı tatlıları tadıp "fena olmamış," demekle yetinmesinin;
Bebek evin mini buzdolabında mutlaka bir büyük rakı, bir kalıp sert beyazpeynir ve bir sürahi soğuk su, buzluğunda da tonlarca buz ve bir şişe votka bulundurmasının;
müzik dinlemesine değil, tam teşekküllü müzik setinin pikabında Nesrin Sipahi ya da Münir Nurettin plakları dinlemesine şaşırmamın;
zamanında ut çalmış olmakla övünen ama çalabildiğinden hiç emin olmadığım anneannemin sayesinde benim de oldukça iyi bilmeme rağmen, "Bu Gece Ben Yine Bülbülleri Hâmûş Ettim" ya da "Aşka Susayanlara Ummanlar Kâr Etmiyor" ya da "Misli Yok Bir Şuha Oldum Müptela" gibi hiç duymadığım klasik Türk müziği şarkılarını dinlemesine, güzel içmişse mırıldanmasına çok daha fazla şaşırmamın;
Arap asıllı bir Osmanlı paşasıyla evli olan büyük babaannesinin yıllarca gayriresmi bir klasik Türk müziği korosunun hamiliğini yaptığını "hepsi dünya tatlısıydı," diye nitelediği altı kadın ile biri Tamburi Cemil Bey'in kuzeni beş erkekten oluşan koronun Kanlıca'da dedesinin bir arkadaşının konağında yapılan provalarına ninesiyle gitmişliği olduğunu söylemesinin;
çok uzun yaşayan büyük babaannesine nine demesinin;
lisedeyken "beni kör kuyularda"sıyla "ayrılanlar için"i dilimizden düşmeyen Timur Selçuk'la bir akşam Bebek Bar'da karşılaştığımızda E.'nin Münir

Nurettin'i şahsen tanımış olduğunu öğrenmemin;
(her kederin tesellisi bulunur-bulunmuyor-insan ne kadar sevse unutabilir-unutamıyor)
Timur Selçuk'la birbirlerine adlarıyla hitap edecek kadar yakın olmalarının;
konuşurlarken Timur Selçuk'un bana gözucuyla bile bakmamasının;
E.'nin beni onunla tanıştırma gereği duymamasının;
buna çok üzülmemin ama niye beni tanıştırmadın diye soramayışımın;
bazı yaz akşamüstlerinde, Bebek evin Bebek koyunun güzelliğini eksiksiz gören geniş balkonunda Boğaz'dan geçen gemileri takip eden kartal gözlerinin;
Boğaz'dan geçen gemiler hakkında çok şey bilmesinin, tonajları, bandıraları vesaire;
kalkmasının, yürümesinin, evde dolaşmasının, ellerini yıkamasının;
küçük bakır bir cezvede Türk kahvesi yapmasının;
yapabildiği tek şeyin Türk kahvesi olmasının;
bir de rakının yanına peynir kesebilmesinin;
sofra toplamaya her zaman yardım etmesinin;
ama sadece bunu yapmasının;
kendine hizmet ettiren erkek gibi görünmekten nefret etmesinin ama kadın erkek herkesi her zaman kendine hizmet ettirmesinin;
okulda bile ona hizmet etmemin;
kahvesini yapmamın, o yokken masasını toplamamın, ağzına kadar izmarit dolu seramik kül tablasını boşaltıp hocalar tuvaletinde yıkamamın;
bizim kata bakan hademe Rıza yalapşap yaptığı için sehpaları silmemin, kitaplığının tozlarını almamın, çiçeklerini sulamamın;
bu işleri yaparken gündelikçi gibi kan ter içinde kalmamın;

bu işleri hiç sorgulamadan yapmamın çünkü o zamanlar tıpkı ev işlerinin kadınların görevi olduğuna inanılması gibi bunların da asistanların görevi olduğundan asistanlar dahil hiç kimsenin kuşkusu olmamasının;
ona yaranmak, onun gözüne girmek, kendimi ona beğendirmek için çırpınmamın;
kendimi onu memnun etmeye adamamın;
bu adamanın onurumu zedelediğini, gururumu yerle bir ettiğini, beni hiç mertebesine düşürdüğünü biliyor olmamın ve bundan çok acı duymamın;
kendime ikide bir ayrılıyorum, bitti, yarın söyleyeceğim, deyip ertesi gün iflah olmaz bir kumarbaz gibi yine kapısında yatmamın;
ondan vazgeçemeyişimin;
ona duyduğum hayranlığı aşamayışımın;
onun bildiklerinin, onun okuduklarının, onun anlattıklarının, onun seçtiği kelimelerin;
ders anlatırken konudan çıkıp siyasi ve sosyal yorumlar yapmasının;
rejimi eleştirmesinin, eleştirirken dilini hiç korkak alıştırmamasının;
koca bir amfi dolusu öğrencinin dikkat kesilmesinin, hayranlıkla suspus olmasının;
hayranlıkla suspus olduğunuz bu adam benim sevgilim diye haykırmak istememin;
mutluluktan ölecek hale gelmemin;
sesindeki ezginin, tenindeki büyünün;
sevdiği romanların, sevdiği filmlerin, sevdiği albümlerin;
sevmediği filmlerin, romanların, albümlerin;
sinema günleri dışında sinemaya yalnız gitmeyi tercih etmesinin ama kırk yılda bir Konak Sineması'na ya da Taksim Sanat Evi'ne birlikte gitmemizin;

İstiklal Caddesi'nden pek hazzetmemesinin;
Beyoğlu'na gitmeyi bir tek sinema günleri için kabul etmesinin;
ama Kaktüs Kafe'nin değişimin işaret fişeği gibi İmam Adnan Sokağı'na girmesiyle birlikte Beyoğlu'nu sevmeye başlamasının;
kısa sürede Kaktüs'ün hem müdavimi hem ilgi odağı olmasının;
ama Kaktüs gibi entelektüel bir cangılda bile birileriyle tanışmaya, iki satır sohbet etmeye gönül indirmemesinin;
aynı anda hem kibirli hem mütevazı, hem küstah hem ağırbaşlı, hem hayran olunan hem nefret edilen olmayı nasıl başardığını kimsenin anlayamamasının;
bunun akademisyenler arasında konuşulmasının;
derste ukalalık etmeye kalkan öğrencileri kız erkek ayırmadan yerin dibine sokmasıyla meşhur olmasının;
bazı durumlarda gerçekten çok acımasız olmasının;
derslerde sigara içmesinden son sınıfların sınavlarında iyiliğinin tutmasına kadar tavırlarının efsaneye dönüşmesinin, kuşaktan kuşağa aktarılmasının;
Kaktüs'te, Marmara Cafe'de, Divan Pub ya da Gezi Pastanesi'nde kırk kere katlayarak İngilizce ya da Almanca olduğunu gizlediği gazetelerini okurken kahve içmesinin;
Arapça da okuyabilmesinin, atalarının memleketi olan Beyrut'u çok sevmesinin;
Lübnan İçsavaşı'nı çok yakından ve hakiki bir endişeyle takip etmesinin;
Lübnan İçsavaşı'yla gerçekten ilgilenen, tanıdığım iki kişiden biri olmasının;
(diğeri sınıf arkadaşım Toros Andonyan'dı, ailesinin bir kolu Beyrut'ta yaşıyordu);

sınav kâğıtlarını önce bana okutmasının;
sonra kendisinin üstünden geçmesinin;
verdiğim bütün notları değiştirmesinin;
notu bol bir hoca olmasının, öğrencileri tarafından biraz da bu yüzden sevilmesinin;
bol notlara itiraz ettiğimde "10 versem de 100 versem de hepsini unutacaklar, hiç değilse sevinsinler," demesinin;
öğrencilerini önemsemiyor gibi görünmesinin;
normal durumlarda gerçekten de önemsememesinin ama bir öğrencisi gerçek bir sorunla kapısına geldiğinde beni şaşırtacak kadar yakından ilgilenmesinin;
durup dururken ve yığınla okunacak sınav kâğıdı varken bana birden "ben Köprüaltı'na bira içmeye gidiyorum, istersen sen de gel," demesinin;
işi, gücü, kâğıtları, her şeyi bırakıp peşinden koşmamın;
o zamanlar henüz kalitesiz ve içkisiz balık restoranlarıyla dolu, düşük segmentli turist akınına uğramış turistik bir yer değil; mütevazı biracıların hasır tabureleriyle dolu, gerçek İstanbul ruhu taşıyan ama geceleri yine de çok tekinsiz bir yer olan Köprüaltı'nda onunla baş başa olmak isterken mutlaka birkaç öğrencisinin bira içiyor olmasının ve "buyurun hocam," demeleriyle onların masalarına oturmasının;
masadaki kız erkek bütün öğrencilerin ona hayran olmaktan ölmelerinin;
aralarında dikkatini çekecek kadar güzel bir kız ya da lafebeliği yapabileceği kadar zeki bir erkek yoksa bu hayranlığa kısa sürede doymasının, fena halde sıkılmasının;
"benim gitmem gerek.. siz oturun, hatta bir bira da benden için," diyerek herkese bira ısmarlamasının;

onunla gitmek için kalktığımda beni bir bakışıyla durdurup orada sinir olduğum öğrencileriyle bırakıp gitmesinin;
öğrencilerinin yanında bana sevgilisi değil asistanı gibi davranmasının;
ilişkimiz okulda yıllardır bilindiği halde ona sevgilisi gibi davranmama izin vermemesinin, buna bir kere teşebbüs edişimin ve en uzun süren ayrılıklarımızdan biriyle sonuçlanmasının;
bunun ilişkimizin bilinmesinden hoşlanmamasıyla ilgisi olmamasının;
kız öğrencilerin ona duyduğu hayranlıktan hoşlanmasıyla ilgili olmasının, en azından benim böyle yorumlamamın ve böyle yorumlamanın ruhumu ezmesinin;
onunla birlikte olduğum otuz yıl boyunca ruhumu lime lime etmesinin;
ama bir yandan burnumun önünde daima çok lezzetli bir havuç sallandıran, bana sürekli ileride yaşanacak sonsuz ve sorunsuz bir mutluluk vaat eden, bana her an beklenmedik duygular yaşatan bir adam olmasının;
yalnız beni değil, hayatındaki bütün kadınları hatta erkekleri yönetmekteki maharetinin de büyük payı vardı.

E. benim yazgımdı, Tanrı'nın benim için yazdığı kaderimdi. Bundan emindim, buna inançlı bir Budistin fil kafalı tanrısına inanması gibi inanıyordum. Öyle olmasa kader yollarımı E.'ye çıkarmak için her türlü ağı örmezdi ama örmüştü, demek ki kaderimin istediği buydu.

Oysa ortada örülmüş bir ağ falan yoktu ama bu yanlış birlikteliğin bir tür yazgı olduğuna inanmak kendime yaptığım kötülüğü görmemi engelliyordu. İnanmanın körleştirici etkisi özellikle aşkta çok işe yarıyordu. Varlı-

ğımı E.'nin ayaklarının dibine atmıştım, beni paspas gibi çiğnemesini bile lütuf olarak görüyordum. E. benim tarikatımdı, yolumdu, şeyhimdi, ben uğruna her şeyi yapacak kadar ona bağlı müridiydim.

Ona o kadar hayrandım ve başkalarının da benim kadar hayran olduğuna öylesine inanıyordum ki, ilişkimizi bilseler bütün kadınların benim yerimde olmak isteyeceklerini sanıyordum. Kız öğrencilerin E.'ye içleri gidiyordu, görüyordum, ders çıkışlarında, hocam.. hocam.. diyerek etrafını sarıyorlardı, E.'nin dikkatini çekmek için çırpınıyorlardı. Beni en çok E.'nin onlara karşılık vermesi çıldırtıyordu. O da onlarla birlikte gülüyor, konuşuyor, ilgi gösteriyordu. Çok kızıyordum, sudan bahanelerle ve aptalca sözlerle bu hayran kız öğrenci topluluğunu dağıtıyordum. Kendini tıpkı benim gibi E.'nin ayaklarının dibine atmaya hazır kızları mimliyordum, kâğıtlarını okurken düşük not veriyordum. E. fark ediyordu, bana inat hak ettiklerinden daha yüksek not veriyordu, onları Köprüaltı'na bira içmeye götürüyor, beni çıldırtmak için her şeyi yapıyordu. Deliye dönüyordum; sevilmeyen, gruplara alınmayan zavallı kızlar gibi peşlerine takılıp onlarla birlikte Köprüaltı'na gidiyordum. Köprüaltı'nda E.'nin ben orada yokmuşum gibi davranmasına katlanıyordum. E. bu bira masalarında fazla kalmıyor, beni o sevimsiz kızlarla bırakıp gidiyordu, E.'den beş dakika sonra bir kız da kalkıyordu, o zaman aklımı kaçırıyordum. E.'yi o kızla yakalamak için son paramı taksiye veriyordum, Bebek eve gidiyordum, kapıyı dakikalarca çalıyordum, açılmıyordu. Kendime saygımı tümüyle yitirip kapıcıya E.'nin eve gelip gelmediğini soruyordum. Kapıcı bana acıyarak bakıyordu. Eve dönüyordum, başımı yastığa gömüp saatlerce ağlıyordum. Annemin nutuklarını dinlememek için ağlamadan önce annemin uyumasını bekliyordum.

E.'den vazgeçmiyordum, kendimi onsuz düşündüğümde karanlık soğuk bir kuyunun dibine düşmüş gibi oluyordum. Okuldaki hocalar, öğrenci işleri, büro çalışanları, kapıdaki bekçilere kadar herkes E.'yle birlikte olduğumuzdan kuşkulanıyorlardı, bakışlarından anlıyordum, bazen bir asistanın yüzünden imalı bir ifade geçiyor veya bir kadın hoca bana bir şey söyleyecek olup vazgeçiyordu. Ama bu bakışlardan dolayı aşağılanma yerine E. için özel biri olmak gibi üstün bir şey hissediyordum, aptalca bir gururla kanatlanıyordum, Allahım iyi ki onu seviyorum.. iyi ki.. iyi ki.. Onu sevmek her şeye değer, diyordum.

Ama sevincim ve diğer kadınlardan üstün olma hissim uzun sürmüyordu. Herkesin tanıdığı ve hayran olduğu, herkesin E.'ye çok yakıştırdığı, herkesin E. gibi havalı, E. gibi şahsına münhasır bulduğu Eyşan okula geliyordu; aldığı çetrefilli bir dava için hocalarından biriyle istişare etmeye ya da üniversitemizin meşhur Profesörler Evi'nde E.'yle şaraplı bir öğle yemeği yemeye ya da okulumuzda düzenlenen uluslararası bir toplantıya teşrif etmiş, kendisinin de şahsen tanıdığı, değerli bir yabancı konuğa hukuk sistemimiz hakkında bilgi vermeye ya da sebepsizce, hazır bu tarafa yolum düşmüşken sevgili hocalarıma ve de sevgili kocama bir selam vereyim diyerek.

Zamansız, çağsız, yaşı belirsiz ve E.'den yedi yaş küçük Eyşan'ın ince uzun boyu, ince uzun boynu;
hafif kalkık, biçimli, bebeksi burnu;
ensesinde küçük bir topuz yaptığı ince telli, platin sarısı saçlarının alnında geniş bir yay çizen yatık kâkülü;
eşek gözü gibi kocaman, koyu yeşil gözleri ve gözlerinin kenarlarına kalın kalın çektiği hakiye çalan yeşil kalem;

modasının çoktan geçmiş olmasını hiç umursamadan, müthiş bir kendine güvenle kullandığı için herkesin hayranlıkla söz ettiği takma kirpikleri;
kırmızı rujlu ince dudaklarıyla tuhaf bir karşıtlık oluşturan iri dişleri, büyük gülüşleri;
başarılı bir avukat olduğuna inanmayı imkânsız kılan, 1960'lardan çıkıp gelmiş, sıska manken Twiggy hali;
aslında güzel olmayışı, tahta göğüslü sıskalığı ve orantısız yüzüyle ona güzel bir kadın demenin imkânsız oluşu;
ama bu güzel olmayışta bile buram buram kendini hissettiren bir çekiciliğinin olması;
dünyanın en güzel kadınıymışçasına kendinden emin hali;
dünyanın en güzel kadınlarıyla yarışmaya hazır hali;
okula geldiğinde kimsenin gözlerini ondan alamayışı, arkasında adeta rüzgâr bırakması; bütün erkeklerin bu rüzgâra kapılmış gibi dakikalarca arkasından bakması;
hiçbir zamanın modasına sığmayan giysileri ve takıları; çoğunlukla pastel tonlarda, nadiren göz alıcı bir lacivert ya da bir mor; uçuşan, uzun ipekli tunikleri;
o zamanlar kimsede olmayan Hint işi bol pamuk pantolonları, Murano camından yeşil küre küpeleri, kalın tahta bilezikleri,
bu otantik takılara tezat, kırmızı ojeli, kısa tırnaklı parmağında gözümü delercesine ışıldayan tek taşı, o zamanlar tek taşla birlikte takılan beş taşı, bu tek taşla beş taşın yüzükparmağına birlikte takılmasının anlamı;
üniversite koridorlarında kendinden emin, uçarcasına yürüyüşü;
herkese kraliçe edasıyla selam verişi;

koca koca profesörler dahil herkesin sanki kraliçe onlara selam bahşetmiş gibi önünde yerlere kadar eğilmeleri;
bazı yaşlı tirit erkek hocaların tiksindirici bir zarafetle elini öpmeleri;
Eyşan'ın bu hocaların sözde zarafetinde hissedilen o şehveti incecik bir gülümseme ya da hafif bir jestle adeta körüklemesi;
ama körüklerken aynı anda onların arzu nesnesi olamayacak kadar erişilmez olduğunu hissettirmesi;
Eyşan'a kadın erkek herkesin iç geçirmesi, kadınların onun yerinde olmak, erkeklerin onun kocası, sevgilisi, âşığı, kölesi olmak istemeleri;
Eyşan'ın tak tak tak yürüyerek bizim bölüme gelmesi;
kapıyı çalmadan E.'nin odasına girmesi;
içerideysem beni görmezden gelmesi;
E.'nin Eyşan'ın beline sarılması;
E.'nin, benim yanımda, bana gösterir gibi Eyşan'ın beline sarılması, ben olmasam belki daha hafif sarılacak olması;
Eyşan'ın ancak E. beline sarıldıktan sonra bana bakması;
bütün o kırılgan uçucu görünümüne tezat, günde iki paket içtiği söylenen Pall Mall sigarasının kalınlaştırdığı, tok ve buğulu sesiyle bana hatırımı sorması;
beni öğrenciliğimden beri tanıdığı halde bana değil, E.'nin adını öğrenmeye gerek duymadığı bir öğrencisine sorar gibi hatırımı sorması;
bana, E. benim der gibi, eğer aklından bir şey geçiyorsa E.'nin ancak gölgesini alabilirsin der gibi baktığı hissine kapılmam;
bunun benim kuruntum olabileceği, Eyşan'ın bana bu hissi vermeye bile değer bulmuyor olabileceği hissine kapılmam;

ne zaman Eyşan'ın yanında olsam küçük, zavallı, değersiz olduğum hissine kapılmam;
ben E.'nin gölgesiyle yetinmeye bile razıyken E.'nin beni odada boş bir iskemle gibi bırakıp Eyşan'ı yemeğe götürmesi;
üniversitenin uçsuz bucaksız ana salonunda ana kapıya yürürlerken ikisinin kahkahalarının kalem işleriyle süslü yüksek tavanlarda kırılması ve daha birçok birçok birçok şey beni bitiriyordu.

O kadar kahroluyordum ki ölesim geliyordu; karnımı bıçaklamak, ikisini o halde gören gözlerimi kör etmek istiyordum. Eyşan'la rekabet edecek hiçbir şeyim yoktu, ondan çok daha genç oluşum bile bu cazibenin karşısında bir şey ifade etmiyordu, hatta beni E. için daha ilginç, daha kolay bir oyuncak haline getiriyordu.

E. bir gün Bebek evin, bana da bir tane yaptırmayacağını hayal kırıklığıyla kabul ettiğim anahtarını vermiş "sen git, ben toplantıdan sonra gelirim," demişti. Bazen yapıyordu bunu, bana anahtarı veriyor, sonra çok geç ve içkili geliyordu. Boydan boya penceresi Boğaz manzarasıyla dolu salonda, özene bezene hazırladığım sofrada tek başıma oturup kocası tarafından ihmal edilen hüzünlü bir eş gibi onu bekliyordum. Hayatını günlük yevmiyeyle sürdüren ameleler gibiydim, E.'yle her günü, yarına Allah kerim umuduyla geçiriyordum, her olumsuzluğu takip edecek olumlu bir şeyin hayaliyle kendimi oyalıyordum.

Bebek ev E.'nin çalışma mekânıydı, elinin altında bulunması gereken başvuru kaynakları, akademik yazışmaları, taslakları, notları, gazete kesikleriyle dolu dosyaları bu evdeydi. Bu evde çalışırdı, yazılarını bu evde yazardı, sınav kâğıtlarını bu evde okurdu. Nereden bildiğimi bilmiyordum ama Eyşan'ın da Elmadağ'da bürosunun bulunduğu muhteşem Kervansaray Apartmanı'nın en üst katında ikinci bir evi olduğunu biliyordum.

Caddebostan Sahili'nde bulunan asıl evleri muhteşem bir teras dubleksiydi. Birinci sınıftayken görmüştüm. E. sınıfın en başarılı, en çalışkan, en parlak dört

öğrencisini, Zehra'yı, Mesut'u, Kerem'i ve beni evine çağırmıştı. O zamanki hocalar bunu yaparlardı, öğrencileriyle okul dışında da görüşürlerdi, küçük gruplar halinde evlerine çağırırlardı, öğrencilerini önemserlerdi, değer verirlerdi, gelecekleriyle ilgilenirlerdi.

Şimdikiler gibi –ben de kısmen dahil–
ver dersini git;
derste öğrencilerine elli yıl önce yapılmış araştırmaları, otuz yıl önce yayımlanmış istatistikleri, sonuç sayfaları yazılmamış, eksik gedik raporları kakala;
okuma listesi vermesen de olur;
dersin güncel olmasa da olur;
sen kendin Türkçe dışında bir dilde yazılmış tek bir kitap okumamış olsan da olur;
kırk yılda bir adım bile ileri gitmemiş olsan da olur;
geri gitmiş olsan bile olur;
maksat kapıda hoca yazsın;
biat et yeter;
kabul et yeter;
sus, otur, bakma, duyma, her şey yağmalanırken gözlerini kapat yeter;
para karşılığı rapor yaz yeter;
senin görevin her türden kalın adamların paraya çok benzeyen sesi olmak, bu sana yeter;
değildiler.

O zamanlar öğrencilerine bir harf öğretmek için çırpınan hocalar alay konusu olmazlardı.

Finallerimiz yeni bitmişti, hepimiz çok yüksek notlar bekliyorduk. Birbirimizle rekabet içindeydik ama aynı zamanda arkadaş olacak kadar asil ruhlu çocuklardık. Kadıköy'de buluştuk. Benim dolmuşa binme önerim kabul edilmediği için Kadıköy-Bostancı otobüsüne bindik. Otobüste iktisat öğrencileri olarak birkaç gün önce Tunus'a kaçan Banker Kastelli'ye para kaptırmış,

sıradan insanların yakınmalarını ilgiyle dinleyerek Caddebostan'a gittik.

E. bizi üç duvarı kitap dolu çalışma odasına kabul etmiş; bize Türkçede hâlâ yayımlanmamış, ekonominin temeli sayılan İngilizce ve Almanca kitapları, dünyanın dört bir tarafından gelen ekonomi ve haber dergilerini, yabancı üniversiteler tarafından yapılmış çeşitli araştırmaların dosyalarını göstermişti. Bize yurtdışında yüksek lisans, doktora yapmamızı sağlayacak akademik yollardan söz ederek gelecek planlarımızı anlamaya çalışmıştı. Öğüt gibi tınlamayan öğütler vermişti, bize çok arkadaşça davranmıştı, sonra da terasa çay içmeye çıkarmıştı.

Terasa çıktığımızda manzaranın güzelliği başımı döndürdü. Deniz elimi uzatsam suya değecek kadar yakındı. Sahil yolu inşaatı daha başlamamıştı, sahildeki cânım yalı evlerinin kayıkhanelerine çekilmiş kayıklar ters çevrilmiş kaplumbağalar gibi ölüme terk edilmemişti. Terasta Eyşan'ın yurtdışından getirttiği kum rengi branda gölgelikler yoktu henüz ama büyük seramik saksılarda iri yapraklı çiçekler, mermer tablalı ferforje masa ve sandalyeler, renkli minderler, hasır koltuklar, ağır oturaklı lambalar vardı. Zengin insanlar evinden çok, zevkli insanlar eviydi. Orta üst sınıfın en üst katmanında, maddi olarak olmasa da görgü, bilgi, yaşama biçimi, gusto olarak seçkin bir sanayici sınıfın ve geçmişten kalma aristokratların eteğinde yer alan; kültürel olarak gelişmiş insan türünün yaşam alanının güzel bir örneğiydi.

Caddebostan'da denizin üstü kayık kaynıyordu. Havada bulaşıcı bir neşe, aşırı bir iyimserlik ve erken başlayarak havayı şurup gibi yapan sıcağın yaydığı imrenilesi bir yaşama sevinci vardı. Bizim mahallemizin deniz manzarası da güzeldi, biz de Moda Plajı'ndan denize giriyorduk ama E.'nin evinin görkemi beni öyle etkilemişti ki, onun mahallesinde olan her şey bizimkinden kat

kat üstünmüş gibi geliyordu. Aslında öyleydi, Moda şimdi olduğu gibi o zamanlar da Bağdat Caddesi kadar zengin değildi ama oldum olası Bağdat Caddesi'nden daha okumuş yazmış, daha sanatsever, daha aydın ve daha kibirsiz bir semtti. Kısacası manzara harika, hava harika, E.'nin terası harikaydı. Öte yandan 1982 yılının Haziran ayındaydık.

Postal sesleri caddelerde hâlâ yankılanırken;
geceleri hâlâ ikiyle beş arasında sokağa çıkma yasağı varken;
her an bir köşe başında heyula gibi bir tank ve yeşil bereliler görünürken;
onları her gördüğümüzde yüreğimiz ağzımıza gelirken,
okulda bir yıl boyunca E. hariç bütün hocalarımız amfinin içinde, kapının iki yanında, yüzleri bize dönük şekilde ve tüfeklerini indirmeden dikilen; dersi dinlemesi, cuntaya rapor etmesi beklenen iki jandarma eri eşliğinde ders anlatmışken;
öğrenciler bir araya gelmesin diye kantinler ve yemekhaneler kapalı tutulurken;
bahçede jandarma eşliğinde kuyruğa girip aldığımız kumanyamızı –köfte börek haşlanmış yumurta– bizi düşmanı olarak gören, soğuk yüzlü ve ceberut cunta devletimize inat neşe içinde yemişken;
kırk yaşıma kadar askerî bir araç türü sandığım, adının GMC (General Motors Corporation) logosundan geldiğini öğrendiğimde şaşırdığım, sözlüklere bile geçen, (mesela *Kubbealtı Sözlüğü* "askerî hizmetlerde kullanılan bir kamyon çeşidi," diyor) cemseler meydanlarda, köşelerde, sokak başlarında korku duvarı gibi yol keserken;
her türlü askerî aracın önünden geçmekten korkan halk, kaldırım değiştirip jandarmanın dikkatini çek-

memek için önüne bakarak hızlı hızlı yürürken;
polisler hâlâ ve sık sık canlarının istediği gibi kimlik kontrolü yaparlarken;
kimliği olmayanları ya da kimliğini beğenmediklerini ya da gözünün üstündeki kaşa taktıklarını, özellikle yoksul görünen, solcu görünen, Kürt görünen gençleri herkesin gözü önünde zevkle döverek götürürlerken;
insanlar devletin tehlikeli bulduğu kitaplarını evlerinin banyo kazanlarında, kalorifer dairelerinde hâlâ ve hâlâ, içleri yana yana yakarlarken;
yasaklı kitaplar yakmakla tükenmezken;
devlet her gün yeni kitapları yasaklı ilan ederken;
mesela herhangi bir yerinde Nâzım Hikmet'in adının geçtiği bir kitabı taşımak bile en iyi ihtimalle karakolda geçirilecek bir gün anlamına gelirken;
hasbelkader hapse girmemiş ya da girmiş çıkmış gençler jandarma gördüklerinde hâlâ içlerinden, "Jandarma Biz Sosyalistiz, Dostuz Yalnız Biz Sana" marşını mırıldanırken;
61 Anayasası'nın verdiği bütün hakları sinsice geri alacağını, bizi çok uzun yıllar boyunca derin bir karanlığa maruz bırakacağını henüz bilmediğimiz; o yılın kasım ayında yapılacak olan ve hayır anlamına gelen mavi pusulalar dışarıdan belli olduğu için insanların bir kısmının hayır vermeye korktuğu, kendisini kesmeye hazır halde bekleyen kasabın bıçağını sonraki on yıllar boyunca zevkle yalayacak olan kuzu halkın yüzde 91 evet oyuyla kabul edeceği anayasa kapalı kapılar ardında hazırlanırken;
TCK'nın 141. ve 142. maddeleri bugünkü gibi hırsızlık suçu değil, sınıf esaslı örgütlenme ve propaganda suçuyken;
"tonton" Turgut'un zamanında kaldırılan 163. mad-

de bugünkü gibi otomat ve benzeri şeylerden karşılıksız yararlanma suçu değil, devletin içtimai veya iktisadi veya hukuki temel nizamlarını dinî ilkelere göre değiştirmeye teşebbüs suçuyken;
faşizmin hukuku yürürlükteyken ve hukuk uygulanırken; en kötü, en korkunç kararlar bile hukuk maddelerine dayandırılırken;
gelecekte dünyanın en kötü şöhretli on cezaevi listesine girecek olan Diyarbakır Cezaevi'nde tutuklulara akıl almaz işkenceler yapılırken;
bok yedirilirken mesela, Filistin askısına asılırken, cinsel organlarına elektrik verilirken, tecavüz edilmiş bakire kızlar kanlı etekleri başlarına geçirilerek koğuş koğuş dolaştırılırken;
insan onuru, özellikle de kadınların onuru sürekli ve acımasızca çiğnenirken;
işkenceciler tecavüz ettikleri kadınların seslerini kocalarına, işkence ettikleri çocuklarının seslerini annelerine dinletirlerken;
kadınlar ve erkekler ruhlarının ve bedenlerinin son molekülüne kadar ezilirlerken,
insana yakışan hiçbir duygunun kalmadığı Diyarbakır Cezaevi'nde; yalnız Diyarbakır Cezaevi'nde değil, Sağmalcılar'da, Sultanahmet'te, Metris'te, Ulucanlar'da, Mamak'ta; bir rivayete göre Milattan Önce 6. yüzyıldan, başka bir rivayete göre 1560 yılından beri Anadolu'nun Alcatraz'ı olmuş Sinop'ta, kısacası büyük-küçük askerî-sivil cezaevi bulunan her yerde, her şehirde, her kasabada, suçlu-suçsuz, kadın-erkek her tutukluya işkence yapılırken;
yalnız cezaevlerinde değil emniyet müdürlüklerinin bodrumlarında, işhanlarının kalorifer dairelerinde, devlet kurumlarının eşya depolarında, barakalarında, gizli odalarında, hatta evlerde, okullarda, ocak-

larda, dağlarda, mağaralarda, kimi zaman şehir sokaklarında, en orta yerlerde güç sahipleri insanlara inanılmaz acılar çektirirken;
kimi tutuklular işkenceden ölürken, kimileri yıllar sonra hapisten çıktıklarında hayatlarına koltuk değnekli, tek böbrekli, kalp hastası veya kanser ve hepsi ruhları paramparça bir halde devam edeceklerken;
zevkli bir terasta oturmuş manzara seyreden bizlerin de dahil olduğu tuzu kuru insanlar keyiflerine bakıyorlardı. İnanılmaz bir siyah beyazlık içindeydik. Gülen ayvalardık, ağlayan narları görmek istemiyorduk.

Eyşan arkasında bir tepsi sandviç taşıyan suratsız bir kadınla geldi. Hocamızın çağrısını bir ağırlama, bir davet olarak düşünmediğimiz, aksine en çalışkan öğrencileri olarak yerine getirilmesi gereken bir görev olarak gördüğümüz için bir demet çiçek almayı bile akıl etmemiştik. Ağzı iyi laf yapan Mesut eli boş geldiğimiz için hepimiz adına özür diledi.

Eyşan bizi beş-altı dakika ağırladı. Pırıl pırıl parlayan, içi bembeyaz, yumuşacık sandviç ekmeklerinin arasına jambon, gravyer peyniri, söğüş dil ya da somon füme doldurulmuştu. Somon fümeyi dördümüz de henüz tatmamıştık. Kimine mayonez kimine tereyağı sürülmüş, kimi salatalık domates dilimleriyle, kimi maydanoz nane yapraklarıyla süslenmiş sandviç tepsisini cam sehpaya koyan Gülnaz adlı suratsız kadından çayları getirmesini istedi, koltuğa oturup bacak bacak üstüne atmadan önce "ben Eyşan," diye elini uzatarak hepimizle tanıştı. Çillenmiş omuzlarına, lila rengi askılı bluzunun sergilediği dekoltesine, tahta göğüslü Twiggy vücuduna baktım, sutyen giymemiş olduğunu görünce kıpkırmızı oldum. Hayatımda ilk kez sutyensiz misafir karşılayan bir kadın görüyordum. Erken bir tatilde bronzlaşmış

teni kırışmaya, karizmatik ifadesi hafiften yaşlanmaya yüz tutmuş olsa da çok etkileyici bir kadındı ama sıcak bir kadın değildi. Bakışları çok hızlıydı, her şeyi tartarak bakıyordu, dozunu kendi ayarladığı bir nezaketle soğuk soğuk gülümsüyordu. Kısacık saçlarının rengine, iri yeşil gözlerine, ellerinin havadaki zarif hareketine, haline, tavrına, edasına, her şeyine hayran olmak üzereydim ki, Yeşilçam'ın kötü karakteri Lale Belkıs gibi tınlayan, hafif boğuk sesiyle E.'ye "sevgilim çocukları bir akşam da yemeğe çağıralım," diyerek bize gerçekleşmeyecek bir davet vaat ederken yüzünde beliren, bizi maddi manevi küçümsediğini, bizi kendi ölçülerine göre yoksul ve görgüsüz bulduğunu, bizi eğitilmesi, adabımuaşeret ve genel kültür verilmesi gereken küçük yaratıklar olarak gördüğünü gizleyemeyen ifadesini yakaladım. Bu kadın bize değer vermiyordu. Bu kadın bizi önemsemiyordu. Bu kadın bizi evinden çıktığımız anda unutacaktı; hiçbirimizin yüzünü, sesini, adını hatırlamayacaktı; daha fenası hatırlamaya değer bulmayacaktı.

Suratsız Gülnaz servis yaptı. Mesut ve Kerem sandviçleri koca lokmalarla, Zehra ve ben kibar kibar yerken Eyşan birinin ucundan bile ısırmadı. Gülnaz'ın koca bir fincanda getirdiği, muhtemelen bizi ikram etmeye değecek kadar değerli bulmadığı için teklif etmediği, kalitesi kokusundan belli olan kahvesinden içti. Sonra içeride telefon çaldı, kalktı gitti, bir daha yanımıza gelmedi.

Bizi küçümsediği için Eyşan'dan nefret etmeyi henüz akıl edememiştim. O da bizi küçümsüyor mu diye E.'ye baktım. E., Eyşan'ın tavrının farkında değil gibiydi. Delici bakışlarının birden bana sıçraması, üstümde bir anlığına deler gibi kalması, bu bakışlardan içime ansızın asit gibi bir şey akması, E. için başka bir anlam ifade ediyor olabilir miyim sorusu bana Eyşan'ın bizi ezdiği düşüncesini ânında unutturdu. İçimi garip ve çok kuvvetli

bir heyecan sardı. Yanılmaktan, bu hissi uydurmuş olmaktan korkuyordum. O sırada Zehra'yla göz göze geldik, uzunca baktı bana, içimi okumuş gibi.

Bize hizmet etmekten hazzetmediği Gülnaz'ın halinden tavrından çok belliydi, patronunun önemsemediğini anladığı biz değersiz öğrencilere ikinci çayları isteyip istemediğimizi hiç sizinle uğraşamam der gibi sordu. Biz de isteyemedik.

E.'ye "hocam sağolun.. çok vaktinizi aldık.. biz artık kalkalım," dedik.

E. bizi nezaketle geçirirken bilerek en sona kaldım, sanki elimi birkaç saniye fazla tuttu; sanki gözlerime yine deler gibi baktı. Yanlış bir duyguya kapılmaktan korkuyordum ama ciğerlerim ona duyduğum çekimle patlayacak gibi dolmuştu, etkisinden kurtulamıyordum.

Caddeye çıkınca arkadaşlarıma "ben Bostancı'ya teyzemlere gideceğim," dedim.

Zehra manalı manalı güldü. "İyi.. hadi bakalım. Selam söyle teyzene."

O zamanlar tek tük mağaza bulunan Bağdat Caddesi'nin çınarları altında, âşık ve aptal bir gülümsemeyle saatlerce yürüdüm. E.'ye platonik âşık olarak geçirdiğim bir yılın sonundaki ilk bakışın öyküsü buydu.

Sonra gerisi geldi, gelmesi için HER ŞEYİ YAPTIM. Varlığımı yanı başında hissetsin diye, bana tekrar öyle baksın diye ne gerekiyorsa yaptım. Bu aşka kendi ayaklarımla gittim.

E.'nin Bebek sırtlarında bir korunun içinde bulunan dört katlı bir apartmanın en üst katında, bir oda bir salondan ibaret küçücük çalışma evi Caddebostan'daki evinin yanında kutu gibi kalıyordu ama asıl eviyle yarışacak güzellikteydi. Tepeden Bebek Koyu'na bakan manzarası tarifsizdi. Tam bir çalışma eviydi. Salonun duvarları, kanepenin üstü, pencere denizlikleri, mutfağa ve yatak odasına açılan küçük holün her yeri tavana kadar kitap doluydu. E.'nin piyanosu, diplomaları, sertifikaları, pasaportu, resmî evrakı asıl evinde olsa da, benim için asıl evi buydu, içinde kendimi iyi hissettiğim yer burasıydı.

Bir keresinde sabahın erken bir saatinde okula gitmek üzere giyinirken soracak cesareti nereden bulduysam "bu eve Eyşan da geliyor mu?" diye sordum.

Sorduğum anda da kızacak diye pişman oldum ama E. beni her durumda şaşırtıyordu, kızmadı, Eyşan hakkında konuşmayacağız demedik mi diye başlamadı.

"Hayır," dedi, "burası sadece bana ait.. öyle anlaştık."

Doğru mu söylüyordu yoksa beni mi idare ediyordu, bilmiyordum ama Eyşan'ın o eve geldiğine ilişkin bir ize rastlamadım. Başka kadınların geldiğine ilişkin izlere çok rastladım.

Bebek eve ilk kez tek başıma gittiğimde henüz E.'nin

öğrencisiydim. Üçüncü sınıftaydım, sekiz aydır gizli kapaklı buluşuyorduk. İlişkimiz o zamanlar herkesin bildiği sırlardan değildi, gerçekten gizli kapaklıydı ya da ben öyle sanıyordum. Bir gün amfinin kapısında "dersten sonra odama gel," diye fısıldadı. Ümitlendim. E. beni günün geç saatlerinde odasına çağırdığı zaman mutlaka güzel bir plan yapmış olurdu, ben de sevinçten uçardım. Odasına girdiğimde çantasını topluyordu. Bana çıtçıtlı deri bir anahtarlık uzattı "sen Bebek eve git.. keyfine bak.. ben biraz geç geleceğim," dedi. Öyle şaşırdım ki ne diyeceğimi bilemedim, sevinmem gerek diye düşündüm, sevinmeliyim, bu ilişkimizde yeni bir adım, bana güveniyor, bana evinin anahtarını veriyor.

Aylardan mayıstı, okulun bahçesi bahar sevinciyle çıldırmıştı, bütün güller açmıştı. Meydanın ortasında durup elimdeki anahtarlığa baktım. Neden yedeğini yaptırmıyorum ki diye düşündüm. Rastladığım ilk çilingire gittim. Bir elimde bahçeden topladığım sekiz-on dal papatya vardı. E.'nin evinde suya koyacaktım, sonra da sofranın ortasına yerleştirecektim. Çilingirin kapısında durdum, boynu bükülen papatyalara baktım. Kendimi çok kötü hissettim. Sevgilimle buluştuğum evin anahtarını gizli gizli yaptıracak kadar karaktersiz biri miyim? Solmuş papatyalar da çok gülünç. Çiçekleri bir duvar dibine bırakıverdim, yürüdüm. Sevdiğim adamın bana duyduğu güvene ihanet etmediğim için kendimle gurur duyuyordum.

Ona yemek yapacaktım. "Biraz geç geleceğim," demesine rağmen yemeyecektim, onu bekleyecektim. Yerelmasının mevsimi geçmişti, enginarın tam mevsimiydi ama Bebek'in lüks manavı öyle bir fiyat söyledi ki, gözümü karartıp iki tanecik bile alsam öğrenci bütçemin dibi delinecekti. Allahtan kereviz vardı, hem ucuz hem E. seviyor. Yemek yapmayı daha küçücükken anneannem-

den öğrenmiştim. Anneannemin öğrettiği gibi ayva da aldım, küçük bir ayva üç kerevize yeter.

Ben küçükken anneannemin en büyük hayali benim makam-mevki-itibar-kudret ve tabii para sahibi, tercihen sanayici bir kocayla, Hilton Oteli'nde yapılacak dillere destan bir düğünle evlenmemdi. Hilton Oteli anneannemin hayallerinin odak noktasıydı ve bana bu hayalini masal anlatır gibi anlatırdı. Büyüyünce çok güzel bir kız olacağıma inanıyordu. Makam mevki sahibi, seçkin ve mümkünse sanayici erkekler güzel olduğu kadar iyi eğitim de almış kızlarla evlendiği için eğitimimi çok önemsiyordu. İngilizcenin yanında bir de Fransızca öğreneyim istemişti, güzel ve endamlı yürümeyi öğrenmem için annemin beni mankenlik kurslarına göndermesini istemişti, piyano çalmayı öğrenmem için annemin halama dilencilik etmesini istemişti. Annem anneannemin bu taleplerini hiç ciddiye almıyordu; anneannem kızıyordu, küsüyordu, söyleniyordu. Annem anneannemin hayallerinden öyle sıkılmıştı ki, bir gün ağır bir sözle bu hayalleri yerle bir etti.

"Bizim dillere destan bir düğüne çağıracak kimsemiz yok anne.." dedi. "Bizim kalabalık bir akşam yemeğine çağıracak kadar bile akrabamız yok. BİZİM HİÇ KİMSEMİZ YOK."

Bu cümleden sonra anneannem bir daha Hilton'da dillere destan düğün hayali kurmadı. Zaten liseye geçtiğimde güzeller güzeli bir kız olacağıma dair umutları çoktan sönmüştü, eğitimimi bari kendi ayaklarımın üstünde durayım diye önemsiyordu.

Bebek eve kapıyı anahtarla açıp girmek beni hayallere sürükleyen müthiş bir duyguydu. Yılın son zeytinyağlı ve ayvalı kerevizini soğumaya bıraktıktan sonra balkona çıktım. Boğaz'da harika bir akşam oluyordu. Bebek Koyu altın ışıklara batmış gibiydi. Masaya örtüsünü

örttüm, gelirken aldığım, hafif bir esintiyle sönen mumları inatla yaktım. O zamanlar cep telefonu yok ki, WhatsApp'tan E.'ye ne zaman geleceğini sorayım. Kendime bir kadeh kırmızı şarap koydum, akşamın Kandilli sırtlarındaki binaların pencerelerinde oynaşan altın ışıklarına bakarak içtim.

Ama duramadım, kalktım. Sekiz ayda en az sekiz kez geldiğim, en az sekiz kez yattığım adamın üç adımlık evini sanki ilk kez görüyormuşum gibi dolaştım. Kendime anahtar yaptırmayacak kadar E.'ye saygılı ben, her şeyi karıştırdım; çalışma masasının bütün çekmecelerini, dolapların tümünü, kutuların hepsini açıp baktım. E.'yle ilgili her şey iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin demeden kabulümdü. E.'ye karşı kullanabileceğim bir şey aramıyordum, aksine, onu daha iyi tanımamı sağlayacak, onun hakkındaki güzel duygularımı artıracak şeylere dokunmak istiyordum. Asıl fotoğrafları, asıl evinde olduğu için az sayıdaki fotoğrafa baktım, yüzüne dokundum, okşadım. Yatak odasına girdim, yatak üstünkörü toplanmıştı, düzeltmek istedim, yorganı kaldırdım, çarşafı çekiştirdim ve yastığı alıp kokladım. Yıkıldım. Parfüm kokuyordu. Kadın parfümü ve Eyşan'ın parfümü değil. Bu eve başka kadınlar da geliyor o zaman.

Dizlerimin bağı çözüldü, yere çöktüm, ağlamaya başladım. Asıl aldatılanın Eyşan olduğunu aklıma bile getirmeden E. beni günübirlik kadınlarla aldattığı için uzun uzun ağladım. E. o gece çok geç geldi, farkında olmadan bana yüzümü gözümü yıkayacağım, sakinleşip toparlanacağım, yastıktaki parfüm kokusuna masum gerekçeler bulup kendimi kandıracağım kadar zaman tanıdı. Masada yemekler öylece kaldı, mumlar masa örtüsüne aktı.

E.'ye ne o gece ne de sonrasında bu eve başka kadınlar geliyor mu diye sordum. Sorarsam inkâr etmemesinden korkuyordum, evet geliyor, dediğini duymak istemi-

yordum, unutmak en kolayıydı. Belleğim henüz normaldi o zamanlar, unutabiliyordum, belleğim delirene kadar unutmuştum da. Ama birlikte olduğumuz otuz yıl boyunca o parfümün kokusunu unutmadım, belleğime nasıl kazınmışsa, bugün bile yoldan geçen birinde duysam hâlâ ânında Bebek eve ışınlanırım.

Annemin Birinci Uyurgezer Gecesi

Annem benliğime o darbeyi isteyerek indirmedi. ASLA. Uyurgezer olmasaydı yapmazdı, bundan eminim. Annem hayatımda tanıdığım en kontrollü ve kontrolcü insandı. Bence uyurgezerliği de benliğinin bu kontrol tutkusuna çok üst perdeden bir isyandı.

Tam da sabah sevinçten uçacağımı ama günün geri kalanını yine kuşkular, kuruntular, ani ve saçma kararlar içinde geçireceğimi bilmediğim bir günün gecesinde, sabaha karşı başıma indi o darbe. Sabah çok keyifsiz uyanmıştım. E.'nin Milano'ya gidecek olmasının yarattığı burukluğun yanı sıra, yokluğunda bitirmem gereken angaryalar gözümde büyüyordu. Yataktan bir türlü çıkamadığım için gecikmiştim. Uyanıp pencereden baktığımda hafiften kar yağdığını gördüm, tutarsa biraz neşeleniriz diye düşündüm. Merdivenlerde tesadüfen arka arkaya getirdiği güzel haberler nedeniyle adı uğurlu postacıya çıkan Abdülkadir Abi'yle karşılaştık. "Sana İngiltere'den mektup var," diyerek bana bir zarf uzattı. Sanki içindekini biliyormuş gibi otuz iki dişiyle gülüyordu. Şaşırdım, çok heyecanlandım, beklediğim ama bu kadar çabuk beklemediğim bir mektuptu. Leeds damgasının kraliçenin puldaki yüzüne denk geldiği diplomat zarfı ellerim titrediği için yırtarak açtım ve okuduğum anda içimdeki keyifsizlik duman gibi dağıldı.

"*Editor in chief, Allan Murray*" imzalı mektup; asistanlığa aday yüksek lisans öğrencilerinin çoğu gibi benim de çekemezlikler, çelme takmalar, dedikodular ve türlü ayak oyunlarıyla yıpratılmaya çalışılmama rağmen "Endüstri ilişkilerinde petrol bağımlılığını azaltmanın kısa vadeli kamusal ekonomi programlarına etkisi – Türkiye örneği, son on yıl" gibi, bir yüksek lisans öğrencisi için fazla iddialı, istatistiklerle dipnotlarla dolu, dili süslü, İngilizcesi daha da süslü makalemin, bizim gibi üçüncü dünyanın öğrencilerine de yer vermesiyle bilinen, akademik açıdan bir önemi olmasa da iyi bir ekonomi magazini sayılan *The Future of The World Economy* dergisine kabul edildiğini ve yayın kurulunun takdirle karşıladığını belirtiyordu.

Leeds'de yayımlanan derginin Leeds Üniversitesi'yle bir ilgisi yoktu, tamamen bağımsızdı ama yayın kurulunda, lisans eğitimini Leeds Üniversitesi'nde tamamlamış olan E.'nin hocaları olduğunu bildiğim saygın isimler vardı. Kabul mektubunda makalemin en az iki, en çok dört ay içinde yayımlanacağı belirtiliyor, ancak yayın kurulunun başlığı fazla uzun ve akademik bulduğu, editör tarafından değiştirilmesine bir itirazım olup olmadığı soruluyordu. Ne demek? Tabii ki yoktu, ben kimdim ki itiraz edecek? Sanki Fatih İstanbul'u fethettiği gün, hemen şimdi buraya bir darülfünun açıla, demiş gibi kuruluş tarihine 1453 dense de ilk 100 sıralamasına giremeyen, hele şimdi iyi üniversiteler listesinin yakınından bile geçemeyen bir üniversitenin hasbelkader iyi bir makale yazmış bir öğrencisiydim. Daha onca yıllık asistanlar hocalarına yaptıkları hizmetçiliğe bile itiraz edemezlerken dünya çapında bir derginin yazıma koyacağı başlığa mı itiraz edecektim?

Başvuru mektubumu yazarken referans gösterdiğim E.'nin varlığına minnettardım, makalemin onun adı saye-

sinde kabul edildiğinden hiç kuşkum yoktu. O zamanlar E.'nin katkısı olmadan başardığım şeyleri bile ona bağlamakta olağanüstü maharetliydim, bana yararı olan her şeyin E.'nin sayesinde olduğuna gerçekten inanıyordum.

Yazımı göndermeden önce bir kopyasını E.'nin masasına bırakmıştım. Günlerce koyduğum yerde durmuştu. E. hiçbir şey söylememişti, okuyup okumadığını bile bilmiyordum. Leeds'deki dergiye göndereceğimi söylesem mi söylemesem mi diye kıvranıyordum. Söylemezsem ve yayımlanmazsa sorun çıkmazdı, E.'nin haberi bile olmadan geçip giderdi. Ama çok düşük bir ihtimal, yayımlanırsa ya da E. gelmesi muhtemel kabul veya ret mektubunu görecek olursa, ondan gizlediğim için köpürürdü. Hem benden her an vazgeçebilirmiş gibi davranarak beni diken üstünde tutuyor hem de hayatımın her ânından haberdar olmak istiyordu. Üstümde kontrolünün olmadığı ufacık bir alana bile tahammülü yoktu, ondan bir şey gizlediğimi hissederse köpürüyordu. Bazı şeyleri gizlemeye çalışıyordum, genellikle onu sevmeyen birinin onun hakkında söylediği bir söz ya da görüşmemi istemediği biriyle ayaküstü görüşmüş olmam gibi çok da önemli olmayan şeylerdi. Ama E. önemli olup olmadığına bakmıyordu, gizlemiş olmamı yeterli buluyordu.

Gizlediğimi nasıl hissettiğini o zamanlar anlamıyordum, muhtemelen yüzüm beni ele veriyor diye düşünüyordum. Pek çok şey gibi bunun nedenini de E. öldükten sonra anladım. Unutmak nedir bilmeyen belleğim E. öldükten sonra da boş durmamış, bana günün her saatinde onu hatırlatmayı görev bilmişti. E. hayattayken bu ilişkideki başarısız rolümü, hizmet eden, eziklenen taraf olduğumu görmek istemediğim için ilişkimiz hakkında düşünmekten kaçınıyordum, sanki düşünürsem E. de başarısız olduğumu görecek ve beni terk edecekti. Kaybetme korkusu iliklerime işlemişti. Ama E. ölünce kor-

kacak bir şey kalmadı, böylece otuz yıl süren birlikteliğimize tarafsız bir gözle bakabilir oldum. Aşkın kör ettiği gözlerim çok geç açılmıştı. E. gibi adamların kadın ya da erkek, sevgili ya da arkadaş, hayatlarına girmesine izin verdikleri kişilerin, duygularını ele veren en küçük işaretlere karşı bile aşırı hassas oldukları ancak o zaman kafama dank etti. E. gibiler normal insanların göremediği mikro ifadeleri, duyguları ele veren milimetrik kas hareketlerini görebiliyorlardı; bu yetenekleriyle, dümdüz aptal dememek için duygusal anlamda zayıf demeyi tercih ettiğim benim gibi kadınları etkileri altında tutabiliyorlardı ve ben tarih boyunca bin kere keşfedilmiş Amerika'yı daha yeni keşfediyordum. Gerçi ilişkimizin başında keşfetmiş olsam da bir şey değişmezdi çünkü E.'den kopamayışımın sebebi E. değildi, bendim, kendimdim, benim bağlanma sorunumdu.

Yazımı masasına bırakalı iki haftayı geçmişti. Ama E. öyle bir yazı yazmamışım, masasına telli mavi bir dosya bırakmamışım, yazımın daktilonun her tuşuna birkaç kere basarak iyice koyu çıkmasını sağladığım başlığını görmemiş, böyle bir şeyden haberdar değilmiş gibi davranıyordu. Okudun mu diye sormak bir yana, Leeds'deki dergiye göndermek istediğimi bile söylemeye çekiniyordum. Söylersem en iyi ihtimalle beni adından yararlanmaya kalkmakla itham edecek; daha kötüsü aşağılayacak; günümü, haftamı, ayımı zehirleyecekti. Ama yazımdan da vazgeçemiyordum, bana iyi bir makale yazmışım gibi geliyordu. Gerçi ondan da tam emin olamıyordum çünkü E. çevremi itinayla tenhalaştırdığı için akıl danışacak kadar dostluğuna güvendiğim bir arkadaşım kalmamıştı. Herhangi bir konuda E.'den ve annemden başka fikir aldığım kimse yoktu, annemin fikirleri de E.'ninkilerle uyuşmadığı için her şey, her zaman E.'nin istediği gibi oluyordu. Hemen her akşam çıkmadan önce,

okumayacak, burada durmasının da bir anlamı yok diyerek yazımı masadan alıyordum, sonra bir gün daha kalsın diye bırakıyordum. Sonunda bir akşam yazımı yırtıp atmaya karar verdim. Hızını alamayıp İngilizce yazdığı kıytırık makalesini yurtdışında tanınmış bir dergiye gönderecek kadar cahil cüretine sahip bir ölümlüydüm ben, E. gibi bir dehanın zamanını çalmaya hakkım yoktu.

Odasına gittim. Henüz çıkmamıştı, devlet bürokrasisi ve ekonomi danışmanlarının katılacağı bir yemeğe yetişecekti, toparlanıyordu. O da benim gibi tepe ışığı sevmediği için sehpadaki abajurla masa lambasını yakmıştı. Abajurların ışığı yüzüne geniş gölgeler düşürüyordu. Ona bakarken yine içim gitti; bu ışıkta daha da gizemli, daha da çekici görünüyordu. Allahım ben bu adama âşığım, bu adamın yanındayım, onunla beraberim, daha ne isterim, diyordum içimden; her şeye razıyım diyordum; bana müthiş bir dans gibi gelen hareketlerine bakıyordum ve onsuz yaşayamayacağımı düşünüyordum. Nasıl oldu anlamadım, onsuz yaşayamayacağımı düşünürken birden söyleyiverdim.

"Yazımı *The Future of The World Economy* dergisine göndereceğim," dedim.

Dediğim anda da kendime şaşırdım. İçimdeki ben, benliğimin "bir ben vardır bende benden içeri" olan kısmı bana rağmen harekete geçmişti. Benden içeri olan öteki benliğim benden çok daha akıllıydı, E.'nin, tepkisinden korktuğumu biliyordu, söylemek için onun iki ayağının bir pabuçta olduğu zamanı seçmiştim, bana kızacak, köpürecek, beni söylediğime pişman edecek kadar geniş zamanı olmasını istememiştim. Çok kızacak diye düşünüyordum, en azından başka dergi mi kalmadı diyecek. Ama öyle demedi.

"Gönder tabii.. ama ret mektubu gelince yıkılma," dedi.

Gelince mi? Gelirse değil, gelince. Kesin ret gelecek yani, yazımın kabul edilmesine imkân yok. Birden içime derin bir acı çöktü. Öncekilerden farklı, bir damla bile haz içermeyen çok güçlü bir acı, benlik acısı. Acının nedeni yazımı yayımlanmaya değer bulmaması değil beni fazlasıyla küçümsemesiydi. Oysa inanmamı istediği kadar değersiz olmadığımı biliyordum, o kadar da ölmemiştim. Öte yandan benliğimin aldığı yarayı bu kadar derinden hissetmek, beni E.'nin görmekten kaçındığım gerçek yüzünü tanımaya çok yaklaştırmıştı, hâlâ bir özdeğerim olduğunu, bir yanımın hâlâ ben olarak isyan edebildiğini görmemi sağlamıştı. Böylece yazımı hemen ertesi sabah postaya verdim ve o akşam ilk kez kendimde ondan ayrılacak gücü bulduğumu hissettim. Gece boyunca E.'den ayrılmayı ciddi ciddi düşündüm ama yapamadım, biraz özdeğerim varsa da ondan ayrılmama yetecek kadar çok değildi.

Dergiden gelen kabul mektubu bu nedenle E.'nin bende yarattığı, değersizim, onu hak etmiyorum duygusunu sarsmıştı. Beni tümüyle kendime getirmese de en azından akademik açıdan başarısız olduğuma dair inancı hafifletti. E.'nin her zaman incelikli ve çok zekice olduğunu kabul etmek zorunda kaldığım aşağılamalarından artık o kadar da ağır etkilenmeyeceğimi, kimi zaman çok acımasızca olan alaylarını bile görmezden gelebileceğimi düşünüyordum. Derin bir gençlik saflığı içindeydim öte yandan, bu mektubun yalnız E.'yle olan ilişkimde değil akademik hayatımda da olumlu sonuçlara yol açacağını sanmıştım. Tabii ki öyle bir şey olmadı. Birkaç hocamın coşkulumsu, bir-iki yüksek lisans arkadaşımın kıskançlık buğusuyla kaplı yarım ağız tebrikleri, çoğunun tamamen görmezden gelmeleri dışında bir şey olmadı.

Değindiğim çarpıcı noktaların yanı sıra İngilizcemin de hararetle övüldüğü mektubu çekine çekine E.'ye gös-

terirken yaşadığım coşkuyu dizginlemekte zorlanıyordum. Şimdi bir kaşını hafifçe havaya kaldıracak; çok dolambaçlı kelimelerle bu başarıyı kendine bağlayacağı ya da beni övüyor mu, yeriyor mu, ironi mi yapıyor, ciddi mi söylüyor, bir türlü karar veremeyeceğim şeyler söyleyecekti. E.'nin karşısında ağzıyla kuş tutsa da kendisini babasına beğendiremeyen bir oğlan çocuğu gibiydim, başarımdaki aslan payının onun olduğunu kabullenmekle yetinmeyip bunun için ona minnettar olmaya çoktan hazırdım. Ama E. yine beni çok şaşırtan bir şey yaptı.

"Tabii ki yayımlayacaklar.. çok iyi bir makale," dedi.

Şaşırdım. Aşırı şaşırdım. E.'yle birlikte olduğumdan beri ilk kez bu kadar şaşırıyordum.

"Okudun o zaman yazımı.." diyebildim.

"Tabii ki.."

"Ne zaman?"

"Masama bıraktığın gün."

"Niye bir şey söylemedin?"

"Sormadın ki."

Sormam mı lazım diyemedim. Söyleseydin kendimi hırpalamazdım, gecelerimi çok başarısızım, belki de kendime başka bir yol bulmam gerek diye kara kara düşünerek geçirmezdim diyemedim. Aptal aptal sevinmekle yetindim.

"Ama ret gelince yıkılma demiştin," dedim.

"Gelirse yıkılma dedim.. yayın kuruluna güvenmiyordum çünkü."

Her zamanki gibi ona yonttum, tabii ki gelirse demişti, beni korumak istemişti, beni hayal kırıklığı yaşamayayım diye hazırlamak içindi.

Yazmışsın demeyerek yazanın ben olduğumu belirtmekten kaçınsa da ondan ilk kez akademik bir övgü duyuyordum. Tez hocam olarak çalışmalarımı değerlendirdiği yüz kerenin doksan keresinde beni uzun uzun kıv-

randırdıktan sonra eh fena değil-idare eder türünden şeyler söylemişti. Bu eh fena değil-idare ederler iyiye mi daha yakın, kötüye mi bilemediğim için vasat mıyım değil miyim hiç emin olamazdım. Aslında pek de hayati bir durum değildi, o zamanlar akademisyenlerin yüzde ellisi zaten vasattı, –şimdi bu oran ikiye katlandı– ben de vasat bir akademisyen olarak ayakta kalabilirdim, salla başını al maaşını şeklinde hayatımı sürdürebilirdim. Ama bana dokunan vasat olmak değil E.'nin gözünde vasat olmaktı.

Türkiye daha espresso'nun adını bilmezken günde altı-yedi fincan espresso içen E., bizim bölümün genç hademesi Ali Rıza'nın yaptığı bayat Türk kahvesine mahkûm kalmamak için İtalya'dan, altındaki hazneye suyu koyup üstüne demliği çevirerek oturtulan elektrikli bir perkülatör getirmişti. Çok karmaşık bir makineye bakar gibi bakakaldığım aleti nasıl kullanmam gerektiğini bana göstermesi kendimi çok kötü hissetmeme yol açmıştı.

"Ben aptalım galiba.. beceremedim," demiştim.

"Saçmalama.. hiç görmediğin bir alet.. becerememen normal," demişti.

Bizim zamanımızda zihni sinir denen cinsten "genius" bir İtalyan arkadaşı aslında ocak üzerinde kullanılan bu aleti bu tür durumlar için elektrikli hale getirmiş ama seri üretime geçmeyi kabul edecek bir yatırımcı bulamamış, elindeki sekiz-on örnekten birini E.'ye vermişti.

Kahvesini tabii ki ben yapıyordum. Sabah geldiğinde hazır olsun diye suyu kahveyi önceden koyuyor, gelir gelmez fişini takıp E.'nin üç dakika içinde kahvesini içmesini sağlıyordum. Bazen misafirleri oluyordu, onlara da kahve yapıyordum, kahvenin yanında E.'ye hediye gelen çikolatalardan ikram ediyordum. Bazen misafirleri soğuk bir şey istiyordu, Ali Rıza'yı aramıyordum bile, koşa koşa kantine gidip ben alıyordum. Aslında ruhumda hizmetçilik yoktu, hizmet etmeyi sevmezdim, annem

beni bu konuda çok dikkatli yetiştirmişti ama E.'nin hizmetçisi oldum. Beni aşk hizmetçi yaptı ya da E.'nin etkileme gücü ya da benim zayıflığım. Annemin E.'yle ilişkimde en tahammül edemediği şey de buydu.

"Seni hizmetçisi gibi kullanıyor," diye bas bas bağırdığında verdiğim cevap benim gibi ezik ve aptal bütün kadınların cevabıyla aynıydı.

"Hayır.. o benden bir şey istemiyor.. ben kendi isteğimle yapıyorum."

E. Milano'ya, dünya ekonomisinin en kalın enseli adamlarıyla toplantılar silsilesine gidecekti. Onu en az bir hafta göremeyecek olmama rağmen makalemi övdüğü için sevinçten kanatlanmıştım. Bir şeyler daha söylesin, beni birazcık daha, bir cümlecik daha övsün istiyordum ama E. konudan çoktan kopmuştu, postayla düzenli gelen *The Wall Street Journal*'da son anda hatırladığı bir makaleyi, yapacağı konuşmada alıntılamak için kesmeye başlamıştı. Beni daha fazla övmeyeceğini anladım, kahvesini fincana koyarken sesimdeki coşkuyu bastırdım.

"Ne zaman döneceksin?"

"Niye?"

"Havaalanına seni almaya ne zaman geleyim diye soruyorum."

"Ararım seni.. söylerim."

"Bir hafta sürecek galiba bu toplantılar."

"Muhtemelen."

"Bir hafta çok uzun.. keşke daha çabuk gelsen."

Cevap bekliyordum ama vermiyordu, E. zaten hiçbir zaman beklediğim gibi davranmıyordu. Beklentilerimi bile elinde tutuyor, canı istediği zaman istediği kadar karşılık veriyordu. Buna alışmıştım, daha doğrusu alışmak zorunda kalmıştım, n'apalım canım, o da böyle biri, diye düşünmek bana hak ettiğim değeri vermesini istemekten kolaydı. Çünkü hayatta bir şey istemenin bir

yaptırımı vardı, talebim karşılanmazsa gereğini yapmam gerekirdi ve gereğini yapamayacağımı biliyordum.

Bana birden "Milano'dan ne istersin?" diye sordu.

Milano'dan ne mi isterim? Yanlış duyduğumu sandım, dünyaca bilinen bir dergi yazımı basacak diye öyle mutluyum ki gaipten sesler duymaya başladım. Yüzüne baktım, tekrarladı.

"Mi-la-no'-dan ne-is-ter-sin?"

Şaşkınlıktan dilim tutulmuştu. Beş yıldır kesintili-kesintisiz, gizli-açık birlikteydik; bu süre içinde defalarca yurtdışına gitmişti ama bana bir kere bile ne istersin diye sormamıştı. O an yazımın sevincini kat kat aşan bir sevinç dalgasına kapıldım. İçime yakında çok güzel şeyler olacağına, mesela Eyşan'ın hayatımızdan çıkacağına ilişkin harika hisler doğdu. İçinde Eyşan'ın yer almadığı bir hayat hayali akademik dünyaya ilişkin heveslerimi silebilecek kadar güçlüydü, çalışmalarımın hakemli dergilerin en havalılarında yayımlanması bile beni Eyşan'ın olmadığı bir hayat kadar mutlu etmezdi.

Milano'dan çok şey istiyordum.

Eyşan'ınkilere kesinlikle benzemeyen ama onunkiler kadar dikkat çekici ayakkabılar, çantalar, kemerler, asla takamayacağım şapkalar, eldivenler;

Eyşan'ınkilere hiç benzemeyen ama onunkiler gibi özel tasarım ceketler, etekler bluzlar, geniş paçalı pantolonlar, ünlü modacıların elinden çıkma tek parça elbiseler;

Eyşan'ınki gibi etkileyici, Türkiye'de bulunmayan, bulunsa da almaya gücümün yetmeyeceği kokular, esanslar, parfümler;

Eyşan'ın kullandığı, genç olduğum için benim kullanmam gerekmeyen ama erken yaşta kullanmaya başlamanın sınıfsal bir gösterge olduğu göz kremleri, nemlendiriciler, temizleme sütleri, tonikler, güzel kokulu el kremleri;

tatmadığım peynirlerden, içmediğim şaraplardan, tadı damağımda kalan *prosciutto* dilimlerinden birer tane daha;

E.'nin kendisine aldığı o cânım plaklardan, kendisine aldığı o şık baskılı hayranlık uyandıran kitaplardan birer tane de bana;

veya daha basit, daha değersiz, özel bir anlam ifade etmeyen şeyler;

duvar süsü, kedi biblosu mesela, balerinli müzik kutusu, içinde Duomo Katedrali olan kar küresi, deriden bir kartvizitlik, özel tasarım bir şemsiye, renkli basılmış şehir haritası, turistler için yapılan uyduruk suluboya şehir manzaraları, O harfi yerine kalp çizilmiş *I love Milan* yazılı bir tişört, üzerine Leonardo da Vinci'nin çizimleri basılmış bez çanta, sayısız müzelerden birinin hediyelik eşya dükkânından alınmış sıradan bir kahve kupası, *Davud* heykeli maketi, *İsa'nın Son Akşam Yemeği* tablosunun röprodüksiyonu, bir paket çekirdek kahve, böyle şeyler.. her ne olursa olsun bir şeyler..

E. bana yurtdışı gezilerinden ilginç bir kitap dışında bir şey getirmezdi, o da çok nadirdi. Aslında E. bana bir şey getirmezdi, hediye alması gerekiyorsa beni bir yere götürürdü, bana aldığı hediyenin bile ortağı olurdu, hatta kendisini bir hediye olarak görürdü.

"Hiçbir şey istemiyorum.. Gidince beni ara yeter," dedim.

Tok gözlülüğümden değildi, yaşadığım sevincin verdiği özgüvendendi. İçim coşkun bir sevinçle patlayacak kadar dolu olsa da şımarmaya cesaret edemeyen ezik çocuklar gibiydim.

E. kabul mektubuyla birlikte özgüvenimdeki artışı görmüştü ve hemen yeni bir strateji geliştirdi. O günden sonra akademik başarılarımı daha çok ve daha güç-

lü övmeye başladı ama beni daha sık aldatarak, Eyşan'la daha çok birlikte olarak, beklentilerime daha az karşılık vererek, beni süründürmenin şiddetini artırarak. Ödülün de cezanın da dozunu artırdı. Bundan çok da zevk aldı.

"İnince doğrudan Palazzo Turati'ye geçeceğiz.. Otele varmam geceyi bulur, seni hemen arayamam yani.. merak etme," dedi.

Allahım bugün sevinçlerden sevinçlere koşma günü mü? Bana uzun bir cümleyle programıyla ilgili bilgi mi veriyor? Beni, beni bilgilendirecek kadar, -beni, -bana, -beni merak etme diyecek kadar değerli mi buluyor? Sesindeki ahenk ret mektubu gelince yıkılma dediği gün içimde büyüyen ondan gitme ihtimalini yine sıfırlamıştı.

"Ne zaman müsait olursan o zaman ara, yeter ki ara," dedim kendimi tutamayarak.

Sesimde yine o aynı yalvarma tonu vardı. E.'yle yalvarır gibi konuşmak istemiyordum, onunla yalvarır gibi konuştuğum zaman kendimden nefret ediyordum ama bu yalvarma halinin her cümleme sinmesine de engel olamıyordum.

Yola çıkması lazım yoksa uçağını kaçıracak diye düşünerek araba anahtarının durduğu kutuya uzandım. Onu havaalanına yine benim bırakmamı isteyeceğini sanıyordum. Araba kullanmayı sevmediği için ne zaman bir yere gidecek olsak bordo Volvo'sunun anahtarını uzatır "sen kullan," derdi.

Benim vizyon sahibi, canım annem on sekiz yaşına geldiğimde "bakarsın bir gün araba alırız, belli mi olur," diyerek ehliyet almam gerektiğine karar vermiş, beni Levent Abi'ye göndermişti. Annemin mezun ettiği sayısız öğrenciden biri olan ve kırk yaşından sonra motorkros yarışlarına merak salan Levent Abi çok iyi yetiştirmişti beni. Üç ay boyunca her cumartesi pazarı Levent Abi'nin gök

mavisi Ford Escort'uyla Moda'dan çıkıp iki yanında marul tarlaları uzanan, ahırlardan kaçan ineklerin asfaltta gezindiği E5 Karayolu'nda Pendik'e kadar gidip gelerek geçirmiştim. Levent Abi bu dersler için para almayı kabul etmemişti, annemle çok uzun pazarlıklar sonunda, dörtte birini tüketebildiğim depoyu full'lememize ses çıkarmaması konusunda anlaşmışlardı. İlk girişte ehliyetimi aldım. İyi şoför olduğum benim değil hocamın tespitiydi ve Levent Abi kimseye bol keseden tespit dağıtmazdı.

Kendime çok güveniyordum, E.'nin yolda yağ gibi kayan Volvo'sunu kullanmaktan da çok zevk alıyordum. Bayılıyordum anahtarı uzatıp "sen kullan," demesine. E. bu halimi görüyordu, sevecenlikle gülümsüyordu, belki de arabasını kullanmayı bu yüzden seviyordum, beni takdir ettiğini hissettiğim tek alan, kontrolün bende olduğu tek eylem olduğu için. Bir keresinde birine Eyşan'ın erkeklerden daha iyi şoför, hatta tanıdığı en iyi şoför olduğunu söylediğini duydum. İçimde müthiş bir kıskançlık alevi harlandı. E.'ye Eyşan'dan daha iyi bir sürücü olduğumu kanıtlamak için özellikle uzun yolda tehlikenin kucağına koşarcasına aşırı hız yapmaya başladım. Övmedi, yermedi, şaşırmadı, hiç oralı olmadı. Bende de bu çılgınlığı sürdürecek cesaret yoktu, birkaç kereden sonra her şey eskisi gibi oldu.

E.'nin hayatında her zaman çok fazla kadın vardı, çoğuyla ilişkisi profesyonel düzeydeydi, en azından öyle görünüyordu ya da ben öyle görmek istiyordum. Öte yandan E.'nin merhabası bile flörtöz olan bir adam olduğunun farkındaydım, onun gözünün gördüğü bütün kadınları için için kıskanıyordum. Eyşan'ı kıskanmanın ötesinde kıskanıyordum. Eyşan'ın E.'nin hayatındaki yeri hiç değişmiyordu çünkü, hep ilk sıradaydı, hep birinciydi, kendimi onun yerinde görmek istiyordum ve hayalimde Eyşan'ı sürekli olduğu yerden ittirmeye çalışıyordum.

Hayatımın aşkı Milano'da en az bir hafta kalacağı için buruk ve orada bir sürü güzel ve etkileyici kadın olacağı, E. bütün bu etkileyici kadınlarla flört edeceği, büyük ihtimalle beni bu etkileyici kadınlardan biriyle aldatacağı için huzursuz olsam da kutudan anahtarı aldım.

"Hadi," dedim, "çıkalım istersen.. uçağını kaçırma."

Soran gözlerle anahtara baktı.

"Seni havaalanına bırakacağım."

"Gerek yok, Eyşan geliyor."

Eyşan. Yine Eyşan.

YİNE EYŞAN-YİNE EYŞAN!

Yine bozuldum ama bu kez bambaşka bir ruh hali içindeydim, Eyşan'ın adıyla içimdeki sevinç sarsılsa da çağlamaya devam ediyordu, kendimi kalbime iğneler batmadan Eyşan'ın varlığına dayanabilecek kadar güçlü hissettim. Anahtarı yerine koymak da, Eyşan'ın bembeyaz, gıcır gıcır BMW'siyle gelip E.'yi almasını uzaktan seyredecek olmak da, E.'nin Milano'dan yığınla not, kitap, fotokopi ve broşürle dönecek, hepsini önüme yığıp bunlardan kaynak taraması yapmamı isteyecek olması da keyfimi kaçırmamıştı. Hatta bu kez kendimi şaşırtarak gurur yapmayı bile başardım.

"Tamam o zaman.. sana iyi yolculuklar," dedim.

Ona sarılmadan, kendimi iyice küçük düşürmeden kapıya yöneldim. Kolayca ve üzüntü emaresi göstermeden odasından çıkacak olmama E.'nin çok şaşırdığını yüzünden okuyordum. Kendimden emin halimin nedeninin yazımın önemli bir dergide yayımlanacağı haberi olduğunu anlamıştı. Tabii ki E.'ydi o ve beni kendimden bu kadar memnun halde bırakıp Milano'ya gidemezdi. Ama bu kez beni diken üstünde tutma çabası zekâsına yakışmayacak kadar yetersizdi.

"Bir dakika," dedi.

Masasındaki yığınlardan kitap, dergi, rapor seçmeye

başladı. Kendisinin vereceği, yeni bir ders için hazırlık yapmamı istiyordu. Şimdilik bunlarla başlamamı, döndükten sonra çok daha yoğun olacağımı, başıma Allahım yeter artık diyeceğim kadar çok malzeme yığacağını, kendimi hazırlasam iyi olacağını söyledi. Hâlâ kendimden çok emin görünüyordum, kendimi hâlâ çok güçlü hissediyordum. O zamanlar gönder gelsin tabiri olsaydı gönder gelsin derdim, o derece iyiydim.

"Hazırım," dedim.

"Bekle," dedi.

"Bekleyeceğim," dedim.

"Kolay olmayacak," dedi.

"Olmasın," dedim.

"Zorlanacaksın," dedi.

"Zorlayan sen ol," dedim.

"O kadar eminsin yani kendinden," dedi.

"Eminim," dedim.

Kitapları kucağıma yığıyordu. Az kelimeli, gülümsemeli, esprili süsü verilmiş bu konuşmamız daima son sözü söylemek isteyen E. olduğu için uzadı. Kapanışı yine o yaptı.

"Peki o zaman.. döndüğümde görüşürüz," dedi.

Karşılık vermemi beklemeden ahizeyi aldı, valizini arabaya taşısın diye Ali Rıza'yı ararken bana çıkmam için kapıyı işaret etti. Kaba bir hareketti ama bende gördüğü cesarete şaşıran ifadesi gözümün önünden gitmediği için mutluydum. İçimde beliren o gücün varlığını hissettiği anda benimle ilgili stratejisini değiştirmişti, farkındaydım. Ama beni, kendimi E.'yle eşit sanma yanılgısına sürükleyen bu güç fazla uzun sürmedi. Yine oyunu kuran, ilişkimizi belirleyen o oldu. Benim zavallı geçici cesaretimi yıkıcı bir tehdit olarak görmemişti. Aslında her yeni durum hoşuna gidiyordu, beni öyle ya da böyle hep kendisinin kazandığı bir oyuna sokuyordu, ben de kendim-

de bulduğum bu yeni güçle oyunu onun için daha eğlenceli bir hale getiriyordum.

Ali Rıza, E.'nin valizini Eyşan'ın bagajına koydu. E. bahşiş verdi. Ali Rıza kırk kere yerlere kadar eğilerek temenna etti. E. varlığımı hissetmiş gibi döndüğünde göz göze geldik, el salladım ama karşılık vermedi, arabaya bindi, Eyşan gaza bastı, beyaz BMW saniyeler içinde gözden kayboldu. E.'nin Eyşan'la bu gözden kayboluşları her zaman içimde ince bir sızı bırakırdı ama bu kez özgüvenim öyle yüksekti ki hâlâ kendimden memnun gülümsüyordum.

Ufak tefek işlerimi bitirdikten sonra okuldan çıktım. Beyazıt durağı sanki bütün İstanbul buradan otobüse binecekmiş gibi tıklım tıklımdı, görünürde de hiç otobüs yoktu. Hava çok soğuktu; sert rüzgâr yüzümü, eldivensiz ellerimi bıçak gibi kesiyordu; yürümeyi göze alamadım; ister kar, yağmur, fırtına olsun; isterse güneş yakıp kavursun, hep aynı yerde duran tekerlekli iskemlesinde jeton ve bilet satan, bacakları kesik seyyar biletçiden bilet aldım; kalabalığın içine karışıp otobüs beklemeye başladım.

Ben de seçkinci olduğunu inkâr eden, hafif tertip kendini beğenmiş annem gibi mecbur kalmadıkça otobüse binmeyenlerdendim, bu yüzden öğrenciyken bile mavi kart çıkarttırmamıştım. Bizim toplu taşıma aracımız eski İstanbul dolmuşları olan Chevrolet'ler, Dodge'lar, Plymouth'lar veya Pontiac'lardı. Eve yürüyecek durumda değilsek Kadıköy-Moda, Çengelköy'e gideceksek Üsküdar-Beykoz, Şaşkınbakkal'a gideceksek Kadıköy-Bostancı dolmuşlarına binerdik. Annem mensubu olmaktan altı ok milliyetçiliği ölçüsünde gurur duyduğu Türk milletinin yetiştirdiği bir öğretmen olarak seçkinci olduğunu inkâr ederdi ama aslında öyleydi. Tıpkı cumhuriyet elitleri gibi, halk tabakası diye nitelediği kişilere karşı tutumu didaktik ve hafif üsttenciydi. Kendisi gibi

küçük burjuva ya da daha yüksek sınıflara mensup velilere zarafet ve seçkinlik gösterisi yaptığının farkına varmazdı. Ergenliğimde, en hızlı solcu olduğum zamanlarda bu yüzden annemi fütursuzca eleştirirdim ama o tavrının seçkincilikten değil, medeni olma ısrarından kaynaklandığını iddia ederdi. Seçkincilik; soy sop sınıf açısından gerçek bir seçkin olan E.'yle ilişkimin başlamasından birkaç ay önce ölen, paşa kızı anneannemin doğuştan sahip olduğu bir özellikti ve anneannemin hayat hikâyesini düşündüğümde hem çok gülünç hem de çok acıklı bulduğum bu seçkinciliğin yeterli maddi dayanağı yoktu. Anneannem tanısa E.'yi kesin çok severdi, annemle yaşadığımız şedit kavgalarda benim tarafımı tutardı. Ama yetişememişti "hoş geldiniz efendim," diyerek E.'ye elini uzatıp zarifçe öptürememişti.

Annemle anneannemin bu seçkinci ruhu bende de azalarak devam etmişti. Ben de otobüs yerine dolmuşu, dolmuş yoksa yürümeyi tercih ederdim. Gençken çok yürüyordum, okuldan eve dönerken yokuş aşağı iyi oluyordu ama sabahları, hele yağmurlu fırtınalı havalarda yokuşu çıkarken zorlanıyordum, şemsiyem ters dönüyordu, su dolu çukurlara basıyordum, ayakkabılarım sırılsıklam oluyordu. O zaman taksiye binme lüksünü sık kullanamayan bir orta sınıf mensubu olarak mecburen otobüse biniyordum. Ama en ağır dersleri vermekte hayatın üstüne yoktu. E.'nin en başında gördüğü, ömrü yetmediği için yarım kalan çalışmasına temel aldığı sınıfsal değişim ve sermayenin el değiştirmesi olgusu annem gibi cumhuriyet elitlerinin nefesini kesti, beni ve benzerlerimi önce akademisyen kimliğimiz nedeniyle bir zamanlar aralarında olduğumuz elitler kulübünden çıkardı, ardından çoktan razı olduğumuz orta sınıf kategorisinde giderek alt basamaklara itti. Artık otobüse binmeyenlerden değilim, hatta bedava bineceğim yaşa gelmeyi sabırsızlıkla bekliyorum.

Sonunda otobüs göründü, millet balık akını gibi hareketlendi. Bu kalabalığı itip kakarak binemeyeceğimi anladım, ellerimi ceplerime sokup yürümeye başladım. Ankara Caddesi'ni yarıladığımda rüzgâra karşı yürümekten yüzümü hissetmez olmuştum, ayaklarım donuyordu ama buz tutmuş yokuşta milim milim ilerleyen arabalara bakarak yürümekle iyi yaptım diye düşünüyordum. Vapura zar zor yetiştim, yukarı çıktım.

Vapur nefes kokuyordu; kötü, çürük bir nefes, ülkenin nefesi, yoksulları kuşatan soğuğun katılaştırdığı, topluca alınan bir nefes. Temiz hava almak için ön güverteye geçtim, bir yanı cam olan kuytu köşeye oturdum. Sabah Sahaflar Çarşısı'ndan geçerken iki kitap almıştım. Sahaflar Çarşısı o zamanlar sadece ders kitaplarının ve dinî yayınların satıldığı bir merkez değildi; kitabı bilen, gerçek sahafların dükkânlarıyla dolu bir yerdi ve tezgâhlarda yeni çıkan romanların yanı sıra beklenmedik kitaplara rastlamak da mümkündü. Çok ucuza aldığım ikinci el İngilizce kitabı açtım. *The Limits of Economic Growth*, Ekonomik Büyümenin Sınırları. Yazan Ethan S. Kowalsky. İlk baskı 1969, Princeton Üniversitesi Yayınları. Beş-on sayfa okudum, çok sıkıcıydı, kapatıp çantama attım. Soğuğa daha fazla dayanamadım, kötü kokmasına rağmen içeri girdim, kalabalık salonda birilerinin arasına sığıştım.

Yolcular kardan bahsediyorlardı, İstanbul gibi zor bir şehirde karın kısa sürede eziyete dönüşme ihtimalinden. Eyşan sıcacık arabasında E.'yi havaalanına götürürken, ben kirli paltolu yorgun insanlarla dolu bir otobüste ezilmemek için kar altında yürümüştüm. Kendimi yine Eyşan'ın yanında çok küçük, çok önemsiz hissettim. İçimdeki o çırpıntılı sevinç sönmeye başladı, buruklaştım. Çaycı tepsi gezdiriyordu. Bir çay aldım, soğuktan donmuş ellerimi çayla ısıtmaya çalıştım. Yeni aldığım diğer kitabı çıkardım. Leylâ Erbil, *Karanlığın Günü*. Hayranı

olduğum Leylâ Erbil'in bu romanı iki yıl önce çıkmıştı, ama ekonomi kitapları, makaleler şunlar bunlar derken edebiyat okumaya ara vermiştim. Tezgâhta görünce uzun süredir okumadığım edebiyatın eksikliğini hissederek almıştım. Açtım, okumaya başladım. Oh be, edebiyat gibisi var mı? Yoktu ama aklımı veremiyordum. Zihnim sorudan soruya atlamaya başladı. E.'nin uçağı zamanında kalkmış mıdır? Eyşan onunla içeri kadar girmiş midir? E. beni bu gece evden arar mı? Aramazsa ve ben onu arasam çok mu kızar?

Kar çok artmıştı, tipiden göz gözü görmüyordu, iskeleden eve yürümek iyice eziyet olacak, keşke eldivenlerimi alsaydım diye hayıflanıyordum. Vapur daha Kadıköy'e yaklaşmadan sabırsız yolcular merdivende birikmişti. Aceleleri ne diye düşündüm, aklımı veremediğim kitabımı okumaya devam ederken gözlerim kapandı, içim geçti. Ayak sesleriyle uyandım, baktım, bütün yolcular inmiş, yenileri binmiş de yerleşiyorlar. Merdivenlere koştum ama vapur çoktan halat toplamıştı. Kendime kızdım, bu karda kışta tekrar Eminönü, tekrar Kadıköy, bir anlık uyku yüzünden saatlerce vakit kaybı, inseydim şimdi Mühürdar Yokuşu'nu çoktan yarıla---

Ya Eyşan da E.'yle Milano'ya gidiyorsa?

Bu soru bir anda aklımdan geçen cümlenin ortasına balyoz gibi indi. Belki de beraber gittikleri için Eyşan, E.'yi almaya gelmişti, belki de başından beri belliydi birlikte gidecekleri, E. bana söyleme gereği duymamıştı, zaten hiç duymazdı, hep sonra öğrenirdim. Canı isterse laf arasında söylerdi, ağzından kaçırmış gibi de yapmazdı, olağan bir konuşmanın içinde, gizleme gereği duymadığı, çok doğal bir şeymiş gibi söylerdi. Daha önce yapmıştı.

Birden delice bir cesaret geldi. Salıya kadar dersim yoktu, hazır vizem de var, niye ben de Milano'ya gitmiyorum? Aşırı bir fikirdi, aşırı olduğu için beni çok heyecan-

landırmıştı. Üst salona geri döndüm, Eminönü'ne tekrar gitmek üzere cam kenarına oturdum, kara bakarak yüreğimin güp güp atmasını ve içimdeki konuşmayı dinledim.

İyi düşün, sonuçları çok kötü olabilir.

Olsun, umurumda değil.

Annemin, Saint-Joseph'te beden eğitimi öğretmeniyken uğradığı siyasi soruşturmalar bitmek tükenmek bilmeyince canına tak eden ve istifa edip turizm işine giren arkadaşı Yıldırım Abi'nin bir turizm bürosu vardı. Annemin her devlet dairesinde, her özel ve sivil kurumda, her alanda, her sektörde, memleketin her köşesinde hatta Misakı Milli sınırları dışında işimize koşacak bir eski öğrencisi, velisi veya öğretmenlikten ayrılmış bir arkadaşı mutlaka vardı ve annemin ısrarla sürdürdüğü iletişim en çok bu işe yarıyordu. Tanıdık bulmak bu memleketin oldum olası en geçerli iş yaptırma yoluydu ve annem de bu olanağı sonuna kadar kullanırdı. Ailece de görüştüğümüz Yıldırım Abi'nin bürosu Halaskârgazi Caddesi'nde sıralanan, dayalı döşeli, sehpaları renkli basılmış büyük boy dünya turu kataloglarıyla dolu, pembe-beyaz pötikare önlük giymiş kadıncağızların müşterilere sürekli çay kahve taşıdığı, zengin Türkleri Parislerde, Ibizalarda gezdiren turizm bürolarından değildi. Aksine, Sirkeci'de, İbn-i Kemal Caddesi'nde, asansörsüz, basamakları leş gibi bir hanın üçüncü katında, Maltepe sigarası ve gaz sobası kokan, bir zamanlar yeşil olan halıfleksi kirlenmekten meşine dönmüş, iç içe iki odadan ibaret bir yazıhaneydi. Dudağının sol kenarında sürekli bir sigara tüttüğü için sol kaşı ve sol şakağındaki beyaz telleri sapsarı olan Yıldırım Abi bu küçücük yazıhanede Almanyalı Türk işçilerine bilet satıyordu, yurtdışına gezmeye giden zengin Türklerle işi yoktu. Ama asıl mahareti benim gibi züğürt yolculara dünyanın bütün uyduruk kaydırık havayollarından inanılmaz ucuza bilet bulmasıydı. Çok tatlı bir adamdı, neşeliydi,

sigara dumanının oluşturduğu sis perdesinin içinde yüzer gibi konuşurdu. Yemek saatinde gittiysem yemek yedirmeden göndermezdi.

Üstümde başımda biriken karları silkeleyerek bürosuna girdiğimde masasına serdiği gazetenin üstünde bir bütün kızarmış tavuğun kıkırdaklarını emmekle meşguldü.

Beni görünce içtenlikle sevindi, annemi sordu ve tavuğun nar gibi kızarmış derisini ağzına tıkıştıran getir götürcü oğlana "fırla, Birecikli'den yarım kızarmış tavuk kap gel," dedi.

"Tokum Yıldırım Abi, okulda yedim geldim," dedim.

"Olsun olsun.. yersin.. ne yedin ki okulda.. tabldot.. yağı belli değil eti belli değil.."

"Yıldırım Abi bana yarına bir Milano bileti lazım."

"Milano'ya mı gideceksin?" dedi, hayretle kaşlarını kaldırarak, "Hem de yarın."

"Evet, Milano'ya gideceğim."

"Şart mı be gülüm bu karda kışta Milano'ya gitmek?"

"Şart."

"O zaman Plus Air var hazırda.. Alitalia'dan, Türk Hava Yolları'ndan falan daha ucuza gelir ama gene de bayağı para yalnız.. söyleyeyim."

"Olsun."

"Pek konforlu değil.. su içmek bile parayla."

"Olsun.. içmem ben de."

"Varşova'dan aktarmalı uçacaksın.. üç saatlik uçuş on iki saati bulur."

"İsterse yirmi dört saati bulsun.. gideyim yeter."

"E iyi o zaman. Para yanında mı?"

"Değil.. çekip geleyim. Ne kadar?"

Almayı düşündüğüm, kestane rengi deri çantadan vazgeçtim, soluğu Ziraat Bankası'nda aldım. Kar yüzün-

den banka çok tenhaydı, bekleyen bir-iki kişi vardı sadece. Yüksek enflasyon yıllarıydı, erimesin diye vadeli hesaba yatırdığım küçücük paramın tamamı uçağa, kalacak yere, üç gün sandviç yememe ancak yetiyordu. Çok aptalca bir karardı Milano'ya gitmek ama Eyşan'ın beyaz BMW'sinin gözden kaybolup gittiği an gözlerimden gitmiyordu, kendi yarattığım paranoyadan içim titriyordu.

Evet vadeyi bozacağım hanfendi.. evet iyi düşündüm.. evet faizi kaybedeceğimi biliyorum, hadi verin artık paramı!

Tekrar büroya döndüm. En uyduruk havayolu Plus Air'den iadesiz gidiş dönüş bir Milano bileti ve yarım kızarmış tavuk beni bekliyordu.

Yıldırım Abi "ya oturup yiyeceksin ya da götüreceksin," diye tutturunca tavuğu yanıma almak zorunda kaldım. Anneme Milano'ya gideceğimi söylemeyi düşünmüyordum, söylersem yine E. konulu kavgalarımızdan birini etmemiz kaçınılmaz olurdu. Bendeki hastalıklı tutkunun geçmeyeceğini anlayınca, kızını, annesine doğum gününde pırlanta küpe hediye edecek kadar önemsediğine inandığı ya da benim inandırdığım ya da inanmadığı ama inanıyormuş gibi yaptığı E.'yi kabullenmek zorunda kalmıştı. Ben de kafamdaki kuşkuları çoktan kendimden uzaklaştırmıştım. Ama yaşadığım olumsuzlukların çoğunu sakladığım, ona pespembe bir tablo çizdiğim halde annem E.'nin karşısında çok ezik, çok gursuz, çok zavallı olduğumu biliyordu, buna tahammül edemiyordu, beni ya tatlı tatlı uyarıyor ya da çileden çıkıyordu. Ne zaman tatlılıkla uyaracağı, ne zaman çileden çıkacağı hiç belli olmuyordu. Hayatımıza E. girdiğinden beri annemle bir uçtan bir uca savruluyorduk, buna alışmıştım. O gün de gözüme öyle bir Eyşan perdesi inmişti ki hiç annemle kavga edecek havada değildim. Uçağım sabah 7.15'teydi, beşte Yeşilköy'de olmak için annem

uyurken çıkmam gerekiyordu. Milano'ya gideceğime ilişkin bir not yazıp masaya bırakacaktım, böylece kaçınılmaz kavgayı dönüşüme ertelemiş olacaktım.

Eve gelince önce Samet Efendilerin kapısını çaldım, tavuğu atmaya kıyamadığım için onlara verecektim, annem kuşkulanırdı çünkü, piliç çevirme almak da nereden çıktı derdi. Ama Samet Efendiler evde değildi. Tavuğu çöpe atacak oldum, vazgeçtim, her ne kadar annem gibi seçkinci de olsam sonuçta dar gelirli aile çocuğuydum, devlet dairelerinde bile boşa yanan ışıkları söndürürdüm, yenecek bir şeyi çöpe atmam söz konusu olamazdı. Kapıyı açıp portmantoda annemin mantosunu görünce, en iyisi yavuz hırsız olmak diye düşündüm. Yanlış bir şey yaptığını bilmek insanı yaratıcı kılıyordu.

"Anne.. kızarmış tavuk aldım," dedim.

Annem önce "bu saatte mi?" dedi, sonra, "Sen piliç çevirme sevmezsin ki.. nereden çıktı?" dedi, sonra, "Ama aldığın iyi oldu.. ben de akşama ne yesek diyordum," dedi.

"Kilisenin sokağındaki işkembecinin önünden geçiyordum.. canım çekti," diye başlayan yığınla yalan söylerken paket kâğıdındaki Sirkeci adresini görecek diye tırsıyordum. Çok cindi benim annem, bir şey çevirdiğimi kesin anlardı. Ben üstümü değiştirip yardıma gelene kadar pilavı ocağa koymuştu bile, tavuğu soğumasın diye mutfak beziyle sarmış, salata yapıyordu. Pilav pişince masaya oturduk, yemeye başladık.

"Güzelmiş," dedim.

Göğüs etinden küçük bir parça almıştım, annem tabağıma bir de kanat ekledi.

"Allah Allah.. birden niye piliç düşkünü oldun sen?"

"Anne tavuğa niye ısrarla piliç diyorsun?"

"Çünkü bunlar tavuk değil, piliç.."

"İyi de piliç çok gıcık bir kelime değil mi?"

"Gıcık daha gıcık bence.."

Gülüştük. Fazla hızlı yiyordum, çiğnemeden yutuyordum, içimde büyüyen paranoyak heyecan iştahımı açmıştı, E.'yi Milano'da Eyşan'la yakalayacağımdan o kadar emindim ki, E.'ye değil Eyşan'a ne söyleyeceğimi düşünüyordum. Orada oluşumu nasıl açıklayacaktım? Açıklamam gerekir miydi? Muhtemelen gerekirdi. Ama hiç inandırıcı olmasa da, aaaa.. şu tesadüfe bak, cümlesi söyleyebileceğim tek şeydi. E. çok kızacaktı, beni benimle bir saat bile geçirmeyerek cezalandıracaktı. Razıydım, umurumda bile değildi, BENİ YOK SAYMASINA daha fazla katlanamayacağımı görmesini istiyordum. Beni bu kadar hırpalayamazdı, bana değer vermek zorundaydı. Makalesi *The Future of the World Economy* dergisinde yayımlanacak olan taze bir akademisyen adayıydım ben.

Belki de peşinden gelmeme sevinirdi, belki de Eyşan'la gitmemişti, Eyşan gerçekten havaalanına bırakmıştı onu, bilmiyordum. Kendimi deliliğin eşiğindeymişim gibi hissediyordum. Sevinç ve korku içindeydim; duyguдan duyguya, düşünceden düşünceye atlıyordum. Eyşan'ın beyaz BMW'sinden Milano'ya ilk kez gidecek oluşuma geçiyordum, üç günden fazla kalmam imkânsız olduğu için zamanı iyi kullanmam gerektiğini düşünüyordum, E.'nin kalacağı Hilton'da konaklamam söz konusu bile olmayacağı için şehirdeki en bitli hosteli bulmam lazımdı, en ucuz bileti almış olmama rağmen bütçemde dev bir gedik açılmıştı. E.'nin, onu bütçemdeki gediği göze alacak kadar sevdiğim için mutlu olması ihtimali de vardı. Belki de harika bir Milano seyahati olurdu, belki de E. beni yanından ayırmazdı, belki de.. belki de..

Çatal bıçakla yemeye başladığım kızarmış tavuğu parmaklarımı yalayarak bitirdim. Annem çatal bıçağını bırakmadığı gibi beni kınayan gözlerle izliyordu. İçimdeki paranoyayı gizlemek için neşeli neşeli konuşuyordum, tavuğun lezzetini abartıyordum "bunca yıldır neden sev-

memişim ki.. çok güzelmiş bu piliç çevirme," diyordum ama fazla ileri gidip annemi kuşkulandırmaktan da korkuyordum. Dur artık diyordum kendime, yeter, sus. Şimdi bir şey var sende, çabuk söyle diyecek. Neyse ki Yıldız Kenter'in büyük hayranı olan annemin o akşam Kenter Tiyatrosu'na bileti vardı, aşırı heyecanım dikkatini çekmemişti "bu erken akşam yemeği çok iyi denk geldi," diye seviniyordu.

"Anne, yalnız çok kar yağıyor.. Gidebileceğinizden emin misin?"

"Durur birazdan," dedi, "mart karından ne olacak.. geçer gider."

İstanbul'un tarihine yazılan karın o kadar kolay geçip gitmeyeceğini, o gecenin annemle tarihimizde bir dönüm noktası olacağını henüz bilmiyorduk. Yemeğimizi yerken 4 Mart 1987'nin ikimiz için de bir önemi yoktu. Annem yemekten sonra düşeslere yakışır şekilde giyinmiş, inci küpelerini, anneannemden kalan, elden çıkarmaya kıyamadığı astragan kalpağını takmış, siyah deri, orta topuklu, yarım botlarını güzelce parlatmış, oyundan önce gitmeye bayıldığı Divan Oteli'nin bistrosunda bir kadeh bir şey içmek için arkadaşlarıyla sözleşmişti. O yıllarda annem Divan Oteli'nin bistrosunda bir kadeh bir şeyi ancak ayda bir içebiliyordu. Yaşlanınca ben annemi ancak yılda bir kere götürdüm, her ay götürmeye gücüm yetmiyordu.

Annem evden çıktı, ben de üç günlük Milano yolculuğum için hazırlık yapmaya, hatırladığım birkaç kartpostal ve birkaç resmi düşünüp Milano'yu hayal etmeye başladım. O zamanlar yoktu ki bir *Google*, gireyim gezi sitelerinden birine, doya doya fotoğraflarına bakayım.

Milano seyahatinin tarihi belli olduğunda aylardan ocak, günlerden pazardı. Bebek evdeydik. Hava kapalı, soğuk, yağmurluydu. Eyşan bir dava için Ankara'ya gitmişti. E. bütün hafta sonu bana kalmıştı. Daha önce hiçbir yılbaşını birlikte geçirmediğimiz gibi 1987 yılbaşını da birlikte geçirmemiştik. Biz annemle evde TRT'de Zeki Müren'i ve Bambi Burçin Orhon'un dansını izlemiştik. E. de Eyşan'la ve yakın dostlarıyla Uludağ'a gitmişti. Üç gün önceden gitmişler, üç günü kayak yaparak geçirmişlerdi.

Bebek evin küçücük mutfağında bu kez tavada pişen cinsten bir peynirli börek yapıyordum. Henüz çok genç olduğum halde kendimi çok domestik, çok ev kadını, çok eş olası, çok anne olası ve çok aptalca mutlu hissediyordum. E. uluslararası bir kuruluş için hazırladığı bir rapora çalışıyordu. Çalışırken yanında olmamdan, ona bir şeyler sormamdan rahatsız olmazdı, aksine hoşuna giderdi, benden sürekli bir şeyler isterdi. Şehnaz bana bir kahve yapsana, Şehnaz kitaplıkta şu kitabı bulsana, Şehnaz şu müsveddeleri temize çeksene.

İçtiğimiz sigaralardan ev duman altı olmuştu, E. kalktı, balkon kapısını açtı, o sırada telefon çaldı. Almanca konuştuğu için bir şey anlamadım.

"Milano seyahatinin detayları belli olmuş," dedi.

"Ne zaman?"

"4 Mart Çarşamba gidiyorum. 15.30 uçağıyla."

"Dönüş?"

"Ona henüz karar vermedim. Milano'dan Cenevre'ye geçme ihtimalim var."

Bende yine onur gurur hak getire; yine mutfakta, ellerim börek için hazırladığım sütlü yağın içinde; kendimi yine küçük, çok küçük hissediyorum; kendimi yine şefaat dilenen, ilgi dilenen bir dilenci gibi hissediyorum.

Bir cesaret geldi üstüme.

"Ben de geleyim," dedim, "masraflarımı kendim karşılarım.. seninle aynı otelde kalmam.. akşam yemeklerine katılmam.. yoluna bile çıkmam, merak etme.. sadece gölgeni takip ederim o kadar.. o da uzaktan, çok uzaktan."

"Ne masrafı Allah aşkına.. masraf sorun değil," dedi. "Milano'da sana vakit ayıramam."

Senden bana vakit ayırmanı istemiyorum diyemeden işine gücüne döndü. O zamanlar o kadar geri zekâlıca iyimserdim, onunla ilgili her şeyi o kadar aptalca zorlayarak saptırıyordum ki, sana vakit ayıramam cümlesini, sesindeki küçümsemeyi dikkate bile almadan bana vakit ayıramamayı dert edeceği şeklinde yorumladım. E.'nin aşkından ölüyor oluşumun beşinci yılına gidiyordum. E.'nin aşkından ölüyor oluşumun otuzuncu yılının da hiç farklı olmayacağını bilmiyordum.

Yıllar sonra hesaplarımı görüp defterlerimi kapatırken hayatıma baktığımda, sürekli bir uçtan bir uca savrulduğum bu manyakça aşkın, beni tıpkı belleğim gibi diğer kadınlardan farklılaştırdığını görüyorum. Hayatımın ve aşkımın bu kadar emsalsiz, bu kadar kendine özgü, bu kadar canlı oluşunda, E.'yle yaşadığım her şeyin;

mesela beni yüz kerenin doksan dokuzunda haksız yere üzmesinin;

özellikle haksız yere üzdüğünü bildiği gecelerden sonra Bebek eve çağırmasının;
çok tatlı sözlerle çağırmasının;
kırılan gururum nedeniyle yarım ağızla "hayır gelemem," dememin;
bir kez daha ısrar edip "peki, sen bilirsin," deyince birden içime onu kaybedeceğim korkusu dolmasının;
bu korkunun nefesimi kesmesinin;
daha telefonu bile kapatmadan "tamam geliyorum," dememin;
bu korkuyla koşa koşa Bebek eve gitmemin;
koşa koşa giderken E.'nin bana yaptığı haksızlığı çoktan unutmuş olmamın;
hatta ona bugünkü deyimle trip attığım için kendimi suçlu hissetmemin;
beni tekrar hayatına alması için ömrümden bir parça vermeye razı olmamın;
onun da lütfedip beni tekrar hayatına kabul etmesinin;
beni hayatına tekrar kabul ettiği için E.'yi çok yüce gönüllü, daha çok sevilesi, daha çok tapılası bulmamın;
aslında onun da bana bağımlı, benim ona bağımlı olmama bağımlı olmasının;
geceyi birlikte geçirmemizin;
sabaha kadar sevişmemizin;
kendimi bulutların üstündeymişim gibi hissetmemin;
sarmaş dolaş uykuya dalarken hayatta E.'den başka hiç kimseyi sevmeyeceğimden emin olmamın; uyandığımda hâlâ emin olmamın;
kış gecelerinde, kaloriferlerin ısıtmaya yetmediği Bebek evin Boğaz'ın çamlarına bakan yatak odasında rüzgârın camlarda uğuldamasını dinleyerek ona sokulmamın;

beni kollarıyla sarmasının, beni vücuduyla ısıtmasının;
mutluluktan ağlayasım gelmesinin;
bunu ona defalarca söylememin;
ona defalarca "seni öyle çok seviyorum ki aşkından ağlamak istiyorum," dememin;
cevap olarak beni gözlerimden öpmesinin;
ama beni sevdiğini söylememesinin;
E.'nin uyuyan halini seyrederken onu sevmekten ölebileceğimi, onu severken ölmeye razı olduğumu hissetmemin;
böyle bir aşk hissinin hiç normal olmadığını biliyor olmamın;
birlikte sahaflarda kitap karıştırırken, önemli bir resim sergisini gezerken ya da İstanbul'un uzun süredir görmediğimiz bir köşesine giderken, E.'nin durup dururken annemden bahsetmesinin;
herhangi bir konuda beni annemle kıyaslayarak içimi yoğun bir öfkeyle doldurmasının;
bu kıyaslamadan rahatsız olduğumu bilerek, beni üzmek, beni kırmak, beni öfkelendirmek için yaptığını gizlemeye bile kalkışmamasının;
içimi sık sık zehirleyen kuşkularla, canımı yakan vehimlerle doldurmasının;
böyle anlarda onun aslında çok kötü kalpli bir insan olduğunu düşünmemin;
E.'yi eşsiz, benzersiz harika bir sevgili ve kötü kalpli bir şeytan şeklinde iki uca yerleştirmemin ve bu iki uç arasında savrulup durmamın;
bir de üstüne beni beynime soktuğu vehim kurtlarıyla baş başa bırakıp Eyşan'la yurtdışında bir yerlere gitmesinin;
ya da onu sıktığımı, bunalttığımı, çok talepkâr, çok beklentili, çok vaat düşkünü, çok müşkülpesent, çok

sevgi delisi, çok katlanılmaz, çok sıkıcı, çok boğucu, çok aptal, çok domestik, çok şahsiyetsiz, çok gursuz, çok onursuz olduğumu söylemesinin ve çekip gitmesinin;
beni terk etmesinin, günlerce aramamasının;
bitmemin, tükenmemin, bir doz E. için her şeyi yapacak hale gelmemin;
sözde ayrıldığımız bu zaman süresince hayatından bir sürü kadın geçtiğini bilmemin;
kendimi oturup Eyşan'la dertleşmeyi bile dileyecek kadar çaresiz hissetmemin;
beni kendisinden ne kadar mahrum edeceğine E.'nin kendisinin karar vermesinin;
kendince biçtiği süre dolunca beni aramasının;
beni, beni terk etmekte haklı olduğuna ikna etmesinin;
ikna olmakla kalmayıp kendimi günlerce hırpalayacak kadar ona inanmamın;
böyle uzun terk edişlerin ardından Abant'ta, Marmaris'te ya da Karadeniz kıyısında küçücük bir ilçede ıssız bir köşe bulup birlikte üç gün geçirmek gibi içimi havalandıran güzel bir şey yaşatmasının;
ya da o sıkıcı uluslararası ekonomi toplantılarından biri için gideceği Alpler'de küçük bir kasabaya, Como Gölü civarında bir köye ya da Avrupa'nın en asık yüzlü, en sıkıcı şehirlerinden birine, mesela Frankfurt'a benim de gelmemi istemesinin;
bana sürpriz uçak bileti almasının, –onun heyetle bineceği uçak dışında bir uçak için–
vize almam için araya hatırlı dostlarını koymasının;
geceleri beş yıldızlı otelinden çıkıp benim otelime gelmesinin;
bana çok tatlı, çok şirin, kimi zaman beş yıldızlı oteller kadar pahalı, butik otellerde yer ayırtmasının;

benimle biraz kalıp gideceğini sanırken gitmemesinin;
birlikte uyumamızın;
sabah yatakta portakal suyu, kahve ve kruvasanla kahvaltı etmemizin;
kahvaltıdan sonra onun toplantılarına benim de şehri gezmeye gitmemin;
sevinçten kanatlanarak gezdiğim için şehrin en sıradan yerlerini bile harika-nefis-olağanüstü bulmamın;
bu aşırı beğenilerin E.'nin varlığının bedenimde artırdığı serotoninden kaynaklandığını bilmezden gelmemin;
o zamanlar cep telefonu olmadığı için babamdan kalan Nikon fotoğraf makinemle sınırlı sayıda fotoğraf çekmemin;
beni terk ettiği sırada acımı unutmak için deli gibi para harcamış olduğumdan bol bol film alacak param olmamasının;
bir lokantada güzel bir öğle yemeği yemek yerine parklarda oturup sandviç yememin, çeşmelerden su içmemin;
bunu yaparken kendimi Avrupalı gibi hissetmemin;
kendimi Avrupalı gibi hissetmenin çok zavallıca bir duygu olduğunu düşünmememin;
son gün beni şehrin dışında bir köyde, bir dağın tepesinde veya bir orman kuytusunda otantik bir lokantaya götürmesinin;
orada av etleri yememizin ya da ev yapımı şaraplar içmemizin;
bana hep beklenmedik zamanlarda beklenmedik jestler yapmasının;
beni aptala çevirmesinin;
beni sık sık aldatmasının, öğrencileriyle ya da toplantılarda tanıştığı kadınlarla ya da seyahatlerde, rasgele;

beni aldattığını söylememesinin ama kuşkulanıp sorduğumda inkâr etmemesinin;
bana yalan söylemeye bile tenezzül etmemesinin;
her defasında yıkılmamın, buna bir türlü alışamamamın, günlerce hasta olmamın, ayrılmalara kalkmamın, kavga çıkarmamın, kriz geçirmemin;
"beni aldattın," dememe gülmesinin;
bu cümleyi söylemeye hakkım olup olmadığını sormasının;
yıllar içinde aldatılmaya alışmamın, hayatındaki yerimi korudukça başka kadınlarla yaşadıklarını önemsemez olmamın;
beni aldattığı için çıkardığım her kavga sırasında bunun anlaşmamızın bir parçası olduğunu hatırlatmasının;
anlaşmanın ikimiz için de sadakat içermediğini ısrarla belirtmesinin;
sırf misilleme olsun diye onu aldatmayı denemeye kalkmamın;
bana ilgisi olduğunu hissettiğim kişilerle beceriksizce flört etmeye çalışmamın;
bunu yanımda E. yokken yapmaya çalışacak kadar da zavallı oluşumun;
zaten beceremeyişimin, onu aldatmayı başaramayışımın;
her aldatma denemesinden sonra E.'ye yalnız aşkla değil, mantık dışı bir sadakatle bağlı olduğumu tekrar anlamamın;
en çok buna çıldırmamın, kendimi bu duruma düşürdüğüm için kahrolmamın;
ona sadakat yükümlülüğüm olmadığını söylemesine rağmen herhangi bir yerde, mesela çift olarak değil, akademisyen meslektaşlar olarak katıldığımız bir yemekte biriyle azıcık samimi bir tonla konuşsam bana dünyayı dar etmesinin;

o kişiyle azıcık samimi tonda konuştuğum için bana dünyayı dar ettiğini asla kabul etmemesinin;
dünyayı, bana samimiyet gösteren kişiye hemen o anda ve benden daha fazla dar etmesinin, alay etmesinin, laf sokmasının ya da açıkça aşağılamasının;
oturduğumuz masada tat tuz bırakmamasının;
samimiyet suçlusuyla uğraşmaya bir son vermemesinin;
bu kişinin kendisinin de tanıdığı bir hoca, ağır oturaklı biri veya yaşıtım bir genç, kim olduğunun bir öneminin olmamasının;
beni bir süreliğine kendisinin etki alanından çıkaran herhangi biri olmasının yetmesinin;
E.'nin sözlü saldırısına maruz kalan kişinin sonunda çekip gitmesinin;
böylece keyfinin yerine gelmesinin;
keyfinin yerine geldiğini açıkça belli etmekten hiç çekinmemesinin;
masadakilerin bana acıdığını fark etmemin;
utançtan yerin dibine girmek istememin;
bu yüzden onunla gittiğimiz yerlerde biri bana biraz uzun bakacak diye ödümün kopmasının;
dikkat çeken, beğenilen bir kadın olmaktan kaçınma nedenimin bu olup olmadığını düşünmemin ama bir sonuca varamamamın;
oysa Eyşan'ın görünür, çekici, herkesin içinin gittiği bir kadın olmasının;
Eyşan'ın kendini hiçbir şekilde kısıtlamamasının;
bunun E. için bir sorun olduğunu hiç duymayışımın, görmeyişimin;
aksine Eyşan'ın bu çekici hallerinden gurur duyduğuna defalarca tanık olmamın;
E.'nin yemekten sonra beni eve bırakmamasının, taksiye bindirip göndermesinin, taksiye binene ka-

dar beni bu samimiyete zemin hazırlamakla suçlamasının;
Eyşan'a da böyle davranıp davranmadığını sormaya gerek duymayışımın;
çünkü Eyşan'ın bana davrandığı gibi davranmasına izin vermeyeceğinden emin olmamın;
buna sevinmeli miyim üzülmeli miyim bilemeyişimin;
bazen kadın olarak E. beni kıskanmaya değer buluyor diye aptal aptal sevinmemin;
bazen Eyşan kendi benliğini korumayı biliyor, E. bu yüzden ona bu kadar değer veriyor diye üzülmemin;
bir yandan benim ona böylesine tabi olarak onu Eyşan'dan daha çok sevdiğimi ispatladığımı takdir etmesini bekleyecek kadar küçülmemin;
Eyşan hakkındaki yorumlarımın kendimi daha da küçük görmeme yol açmasının;
E.'nin beni tümüyle kendine kapatmış olduğunu anlamayı; beni sevgili değil başkalarıyla paylaşmak istemediği, sadece kendine sakladığı bir oyuncak gibi, değersiz bir nesne gibi gördüğünü anlamayı reddedişimin;
ben başaramadığıma göre E.'nin beni terk etmesinden başka çare göremeyişimin;
beni ilelebet terk etsin diye dua etmemin;
ama terk ettiği zaman iki gün içinde Allahım ne olur arasın diye fikir değiştirmemin;
Eyşan'ın benim hakkımda ne düşündüğünü bilmek istemeyişimin;
Eyşan'ın bana acıdığını söylemesinden delice korkmamın;
bu nedenle benim hakkımda konuşup konuşmadıklarını E.'ye sormamamın;

E.'ye Eyşan'la ilgili de herhangi bir şey sormamamın;
sanki hayatımızda o yokmuş gibi yaşamamın;
bu nedenle kendimi devekuşuna benzetmemin;
daha birçok birçok birçok şeyin;
bu aşkın her söz bakış ve temasının;
bu aşkın her atomunun, her elektron, nötron ve protonunun;
kısacası bu aşkı oluşturan bütün unsurların hayatımın bu kadar sefil olmasında büyük rolü vardı.

Milano'da sana vakit ayıramam cümlesi için yaptığım pozitif yoruma kendimi ikna etmiştim. Ama çok sürmemişti, birkaç hafta sonra Eyşan'ın E.'yi havaalanına götürmesiyle birlikte yine o sefil gurursuzluk ataklarımdan birini yaşamıştım, bütün birikimimi berhava etmeyi göze alıp ben de Milano'ya gideceğim diye tutturmuştum. İçimdeki kriz tam gaz devam ediyordu, valizimi hazırlarken Milano'da beni beklemesi muhtemel olan tatlı hayaller ve feci kâbuslar arasında gidip geliyordum. Daha valizimin içine tek bir şey bile koymamıştım ki annemin anahtarıyla kapıyı açtığını duydum.

"Anne hayırdır? Sen tiyatroya gitmedin mi?"

"Ne tiyatrosu kızım.. dışarıya bir baksana.."

Baktım, tipiden göz gözü görmüyordu. Annem su çekip sırılsıklam olan, tabanları incecik yarım botlarını çıkardı. Vapur çalıştığına göre sorun yok diye düşünerek karşıya geçmek gibi bir aptallık yaptıklarını, Karaköy'de araç bulamayınca tekrar vapura binip döndüklerini, iskeleden buraya ne taksi ne otobüs hiçbir şey bulamadıklarını, kara bata çıka yürüdüklerini, ayaklarının donduğunu anlatıyordu. Arkadaşlarına uyup yaptığı bu ahmaklık için kendine kızıyordu. Pijamalarını giydi, ıslanan yarım botlarını kaloriferin yakınında kurumaya bıraktı, söylen-

di, söylendi "hadi iyi geceler," deyip yattı. Ben de odama girip sessizce valizimi hazırladım, annemin gecenin bir vaktinde aklına bir şey esip odama dalması ihtimaline karşı masamın altına sakladım, yolda giyeceklerimi çıkardım. E.'yle birlikte Milano'ya gittiğime ilişkin notu yazdım. Uçakların rötarlı da olsa kalkacağını, asıl Yeşilköy'e gitmenin zor olacağını düşünüyordum. Öyle bir duygu seli içindeydim ki gidememek gibi ihtimali düşünmek bile istemiyordum. Bizim taksi durağının şoförleri çok cengâverdi, kar boran fırtına tanımazlardı, beni ille de havaalanına götürürlerdi, onlara güveniyordum, yeter ki uçak havalansın, havaalanında saatlerce beklemeye de razıyım.

Annemin uyumasını bekledim, taksi durağını arayıp fısıltıyla "beni sabah dört buçukta havaalanına götürebilir misiniz?" dedim, "Yalnız kar çok yağıyor.. yollar kapanabilir."

Taksici sesimi tanıdı "bu kar bize vız gelir Şehnaz Hocam, biz ne karlar gördük," dedi.

"Peki şey yapabilir misiniz?"

"Gündüz tarifesi mi? Tabii ki hocam.. size her zaman gündüz tarifesi.."

Oh. Gönül rahatlığıyla saatimi dörde kurdum, annem duymasın diye yastığımın altına koydum, yattım. Ama uyku tutmadı. Öyle büyük bir akıl tutulması yaşıyordum ki E.'den ve Eyşan'dan, onların Milano'da birlikte olmaları ihtimalinden başka bir şey düşünemiyordum. Kıskançlıktan yanarak ikisini gözlerimin önüne getiriyordum; göz kamaştırıcı sofralarda, kendileri gibi seçkin insanlarla birlikte kadeh kaldırdıklarını, masadaki kadınların E.'ye erkeklerin Eyşan'a hayran olduklarını görür gibi oluyordum. Eyşan parlıyordu, ışıldıyordu, limon büyüklüğündeki memelerine rağmen çok çekiciydi, çekicilik Eyşan'ın bedeniyle ilgili bir şey değildi, varoluşuyla ilgi-

liydi. Eyşan ve E. benim hiçbir zaman ait olamayacağım başka bir dünyanın insanlarıydılar. İstanbul'da beraber olmalarına alışmıştım ama İstanbul dışında bir yerde ikisinin birlikte olduğunu bilmek çok ağır geliyordu.

Geçen yaz temmuz ortasında birlikte San Francisco'ya gitmişler, ağustos sonunda dönmüşlerdi. O bir buçuk ayın her gününü E.'den mektup bekleyerek ve annemle kavga ederek geçirmiştim. Annem akıl fikir sahibi, mantıklı, saygıdeğer öğretmen Ayhan Hanım olmaktan çıkmıştı; sürekli bu aşkın yürümediğini, E.'nin benimle bir gelecek düşünmediğini artık kabul etmem gerektiğini söylüyordu. Beni aklımı başıma toplamam, E. gibi babam yaşında birini değil, kendi yaşıtım birini bulup kendi yoluma gitmem için zorlayan, bazen hızını alamayıp E.'ye beddualar yağdıran tipik bir anne olmuştu. Annemi dinlemiyordum, ne dediğini duymuyordum, depresyondaydım, yemiyordum, içmiyordum, arkadaşlarımla görüşmüyordum, tatil tekliflerini reddediyordum, yataktan zar zor çıkıyordum. Zaman beni daha çaresiz, daha mutsuz, aşktan ve kıskançlıktan delirmiş bir zavallı yapıyordu. Bir buçuk ayın sonunda beş kilo verdim, hayalete döndüm. E. beni görünce dehşete kapıldı, hasta oldum sandı.

"Bu da bir çeşit hastalık," dedim, "sensizlik bende ruh kanserine yol açıyor.."

İçimin gittiği o soldan gülüşüyle güldü. Aslında ruhumu kemiren bir acı içindeydim ama gerçek duygularımı belli etmek, E.'nin bana anlayış ve sevgi göstermesi yerine tavır koymasına, ilişkimizin anlaşma maddelerini sıralamasına, hatta durumumuzun kendisi için tehlikeli bir yere gittiğini görüp beni terk etmesine yol açabilirdi. Bu aşkta onun özgürlük alanı sınırsızdı, benimki kâğıt üstünde sınırsızdı. Şakaya vurarak sitem ettim.

"Senden sadece bir kartpostal bekledim," dedim, "şu

üstünde Golden Gate Köprüsü olanlardan.. Bir kart da mı yazamadın?"

"Aklıma bile gelmedi," dedi.

"Ben mi aklına bile gelmedim?"

"Kartpostal bekleyeceğin.. söyleseydin, atardım."

Samimiydi, tatlı tatlı gülmüştü. Yoldaydık, Bebek eve gidiyorduk. Onsuzluğun beni hasta ettiğine ilişkin sitemimin içerdiği gerçeğin farkında olmadığını sanıyordum. Bal gibi farkındaydı ama o zamanlar E.'nin benim bütün duygularımın farkında olduğunun, farkında olduğu halde böyle davrandığının ben farkında değildim ya da farkına varırsam kendimi daha da aşağılanmış hissedeceğim için farkına varmak istemiyordum.

Sonunda uykuya yenik düştüm, saat dörtte çalar saatin yastığımın altından gelen sesiyle yataktan fırladım, saati susturdum. Kar hâlâ yağıyor mu, taksi gelecek mi, gidebilecek miyim, bunları düşünmeden hızla giyindim, anneme yazdığım notu yemek masasına bıraktım. O sırada evin kapısının ardına kadar açık olduğunu gördüm, içime müthiş bir korku doldu, kalbim ağzıma çıkmıştı. Kapıyı kapattım, anneme bakmak için odasına gittim ama annem odasında yoktu.

Küçücük evi üç kere dolaştım, banyoya, mutfağa, salonun her köşesine, dolapların içine bile baktım. Bana iyi geceler dileyip yatan, kapısını kapatırken gördüğüm annem kesinlikle evde değildi. Nasıl yani, bu saatte nerede olabilir?

Korkudan ağzım kurumuştu, kalbim güm güm atıyordu. Ne yapacağımı bilemeden pencereye gittim, sokağa baktım ve gözlerime inanamadım. Annem sokaktaydı, ince tabanlı yarım botlarıyla karlara bata çıka yürüyordu. Çok şık giyinmişti, astragan kalpağı başındaydı. Beni ilk şaşırtan, hatta korkutan bu kadar şık giyinmesi oldu. Sabahın dördünde, bu karda kışta, bu kadar şık gi-

yinmiş nereye gidiyor? Ayağımda pofuduk terliklerim, içgüdüsel bir panikle evden fırladım. Sokağın başında yakaladım, kolunu tuttum.

"Anne nereye?" dedim, "Bu saatte dışarıda ne işin var?"

Bana döndü. Gözbebeklerinin şekilsiz cam parçalarını andırması tüylerimi ürpertti.

"Baban bugün hapisten çıkıyor.. ona gidiyorum," dedi.

"Anne babam öldü.. babam ben iki buçuk yaşındayken öldü.."

Bana bomboş gözlerle baktı. Birden aydım, annem uyurgezerdi ve ölmüş babam hakkında saçma sapan şeyler söylüyordu.

İnsanın kendisi hakkındaki bütün gerçekleri bilmesinin iyi bir şey olduğuna ilişkin yaygın kabul gören bir görüş var. Hiç katılmıyorum, iyi bir şey değil, insanın kendisi hakkında her şeyi bilmesi gerekmiyor; öğrenmesi halinde hayatının dengesinin bozulacağı, kişiyi dağıtıp bir daha kendine getirmeyecek gerçekleri bilmemesi çok daha iyi. Tecrübeyle sabit. Ben mesela annemin uyurgezerliğine tanık olduğum o geceyi hiç yaşamamış olmayı tercih ederdim, yirmi beş yıl bilmeden yaşadığım o gerçeği de annemin diğer gerçeklerini de bilmenin bana bir yararı olmadı. Aksine, E. gibi adamla yaşadığım aşk yüzünden zaten karışık olan hayatım o geceden sonra karmakarışık oldu.

Annem yoğun tipiye rağmen çok hızlı yürüyordu. Yetişmeye çalışıyordum ama zorlanıyordum, pofuduk terliklerim kara battığı için ikide bir ayağımdan çıkıyordu, tökezliyordum. Evden üstümde incecik bir kazakla fırlamıştım, kar gözlerime giriyordu, saçım başım sırılsıklam olmuştu, donuyordum. Uyurgezer birini uyandırmanın uyurgezerde paniğe yol açacağına, hatta kalp krizine neden olacağına ilişkin doğru olup olmadığını bilmediğim, kaynağı belirsiz bir bilgi aklımın yüzeyine çıktığı için annemi uyandırmaya korkuyordum, onu na-

sıl durduracağımı, eve nasıl döndüreceğimi bilemeden kar altında, düşe kalka peşinden gidiyordum.

Annem yürüdü, yürüdü, yürüdü, caddeye çıktı, kilisenin oradaki otobüs durağına gidip durdu. Cadde bomboştu, in cin top oynuyordu. Ben de gittim, annemin yanına dikildim. Terliklerim çoktan ayağımdan çıkmış, karda kaybolup gitmişti, çoraplarım sırılsıklamdı, ayaklarım buz kesilmişti, soğuktan dişlerim takırdıyordu. Titriyordum ama titrememin çoğu korkudandı, annemin hali beni çok korkutmuştu. Hakkında çok az şey bildiğim, bildiklerimden de emin olamadığım bir şeyi, anneme olan şeyi anlamaya çalışıyordum ve birazdan donarak öleceğimi düşünüyordum. Rüzgâr yağan karı bütün şiddetiyle savururken annem arada bir otobüsün geleceği yöne bakarak beklemeyi sürdürüyordu. Ne kadar zaman geçti bilmiyorum, belki bir dakika, belki on dakika. Sonunda bana döndü.

"Geç kaldı," dedi.

Bana rasgele bir yabancıymışım gibi davranmamıştı ama bakışlarındaki boşluk yüzünden iliklerime kadar ürperdim. Yine de sakin kalmayı başardım.

"Gelmeyecek.. belediye tipi yüzünden seferleri durdurdu, kar nedeniyle okullar da tatil," dedim.

"Ben nasıl gideceğim peki?"

"Nereye?"

"Paşakapısı'na.. cezaevine.."

"Cezaevinde ne işin var ki?"

"Harun bugün tahliye oluyor ya."

"Harun kim?"

"Harun mu kim? Babanın adını bilmiyor musun?"

Eyvah! Eyvah eyvah eyvah!

Annemle çok şey yaşamıştık. Hocam olduğunu öğrenince karşı çıktığı, babam yaşında olduğunu öğrenince

yıkıldığı, bu ikisi yetmezmiş gibi Eyşan'ı da öğrenince iyice çıldırdığı birine âşık olduğum ve ayrılmayı kesinlikle düşünmediğim için çok büyük kavgalar etmiştik. Bana defalarca "seni evlatlıktan reddederim," demişti, ben de ona "ben de seni annelikten reddederim," demiştim. Birbirimizden ölesiye nefret etmiştik, sonra sarılıp salya sümük ağlayarak birbirimiz için en değerli şey olduğumuzu itiraf etmiştik. Annemle bir anne-kızın yaşayabileceği her şeyi yaşamış olduğumuzu düşünüyordum ama böyle bir şeyi hayal bile edemezdim.

Tipiden burnumun ucunu göremediğim bir gecenin sabaha karşı bir saatinde, ayaklarımda çorap, üstümde incecik bir kazakla bomboş bir caddede, otobüs durağında, dizlerime kadar karın içinde, soğuktan donmuş halde dikilmiş, uyurgezer olduğunu anlamanın şokundan hâlâ çıkamadığım annemin bana yıllar önce ölmüş babamın babam olmadığını; babam olduğunu iddia ettiği bir adamın da hapisten bugün çıkacağını söylüyor olması yalnız benim değil, en anormal hayatları yaşadığını sananların bile hayal edebileceği bir şey değildi. Böyle bir gerçek olamazdı, bu kadar gerçeküstü bir sahneyi yaşıyor olamazdım, kesin rüyadaydım ama rüyada bu kadar üşümek mümkün müydü, soğuktan burnumun çeşme gibi akması, sümüklerimi ıpıslak olmuş kazağımın koluna silmem, dişlerimin birbirine çarpmasını durduramamam mümkün müydü? Bu kadar uzun süren bir rüya olabilir miydi?

"Anne.. hadi eve gidelim," dedim, "bu havada babama gidemeyiz. Bak vasıta yok.. hem zaten o kendisi gelir."

Çocukla ya da bir deliyle konuşur gibi konuşmuştum ama ışıltısı kaybolmuş, şekilsiz cam parçalarına benzeyen gözleri, sözlerimi makul bulmuş gibi kırpıştı. Eve yürümeye başladık. Yolda konuşmadım, bir şey sor-

madım, her an alıp başını gitmesinden korkuyordum. Bir yandan da öyle üşüyordum ki o anda tek istediğim şey adım atabilmek için var gücümle mücadele ettiğim rüzgârı aşıp eve varmaktı. İçeri girdik. Annemin uyumaya devam ettiğini gözlerinin donukluğundan anlıyordum, soluğu düzenliydi. Tekrar çıkıp gitmesi ihtimaline karşı kapıyı kilitledim, anahtarı yanıma alıp odama gittim. Kaloriferler gece on ikide söndüğü ve henüz yanmadığı için ev buz gibiydi. Sırılsıklam olan çoraplarımı, karda ıslanan kazağımı çıkarıp yere attım, soğuktan donan ellerim, ayaklarım zor hareket ediyordu. Yüzümü gözümü, donduğu için hissetmediğim ayaklarımı havluyla kurulayıp bir eşofman altı, çorap, kazak, hırka ne bulursam üst üste giydim. Ayaklarımı kuruladığım havluyla saçlarımı da kuruladım, annem görse ben seni bu kadar pasaklı mı yetiştirdim diye kıyameti koparırdı. Giyinirken, bu yaşadığım gerçek ama çok saçma, aşırı saçma bir gerçek diyordum. Bu gece gerçeküstü bir gece, gerçek olamayacak kadar akıl almaz, sürreel bir gece.

Annem hep aynı uyuyan haliyle mantosunu çıkarıp asmış, astragan kalpağındaki karları silkeleyip, kurusun diye yemek masasının üstüne koymuş, eldivenlerini ve çantasını götürüp odasına bırakmıştı.

Yumuşacık bir sesle "annecim bu karda niye dışarı çıktın? Öldüm meraktan," dedim.

Uyuyor muydu, uyanmış mıydı, yoksa hiç uyumamış mıydı, emin olamıyordum, annesinden korkan en çocuk, en tatlı sesimle konuşuyordum. Ne yapacağını kestiremediğim için yüreğim ağzımdaydı, bu belirsizliğin o güne kadar yaşadığım en büyük korku olduğunu düşünüyordum. Annem o ürpertici ışıksız gözleriyle bana döndü.

"Yanyalı Muhallebicisi kapanmış.. haberin var mı?" dedi.

Yanyalı Muhallebicisi neresiydi bilmiyordum, daha önce gitmiş miydik bilmiyordum, anneannemin Yanyalı olmasından başka Yanya'yla ne ilgimiz vardı hiç bilmiyordum. Mutfağa gitti, ben de peşinden gittim.

Ne yapacak acaba derken buzdolabını açtı. Yıldırım Abi'nin elime tutuşturduğu kızarmış tavuktan kalanla pilavı ve yoğurdu çıkardı, tavuğu eliyle, soğuk pilavı tencereden, yoğurdu kabından kaşıkla, ayakta yemeye başladı. Gözlerime inanamıyordum, bunu ben yapsam kıyameti koparırdı. Tavuğu da pilavı da bitirdi, tencereleri evyenin içine öylece bıraktı, ellerini yıkadı, ağzını çalkalayıp tükürdü. Evyeye tükürmesini yadırgadım ama yaşadığımız gece zaten olağanüstü bir geceydi, her haliyle gerçekdışıydı. Olabilir diye düşündüm, bu kadar şeye takılmadım da buna mı takıldım? Dışarıda o da çok üşümüş olmalıydı ki burnu akıyordu, avucuyla burnuna su çekip temizledi, tencereye sümkürdü. Kalın bir sümük ipliği pilav tenceresine aktı. Şoktaydım, bu mutfakta asla yapmadığımız şeylerdendi. Çocukluğumda bir keresinde oradan oraya dolaşarak dişlerimi fırçalarken mutfak evyesine tükürdüm diye kıyameti koparmıştı. Annemin temizlik kuralları öylesine içime işlemişti ki mutfaktayken hapşırığım tutsa başımı yere yapışacak kadar eğerdim, sonra da hapşırdığım yerleri bir güzel silerdim. O an annemin hayatında bir erkek olsa mutfakta sevişmeyi kabul eder mi diye merak ettim. Neyse ki merakım çok çabuk geçti, annemi iki kişinin zor sığdığı mutfağımızda, ellerini fayanslara dayamış halde, arkasında bir adamla düşünmek uyurgezer olmasından daha çok rahatsız ediciydi.

Mutfaktan çıktı. Peşinden gittim. Odasına girdi, ben de girdim.

Aklımda tek bir şey vardı. Harun kim?

Kimsenin yanında soyunmayan annem odasında yalnızmış ya da benim varlığımdan habersizmiş gibi so-

yunmaya başladı. Modalı orta sınıfın gücünün zor yettiği, en iyi terzilerden olan Aynur'a diktirdiği, koyu bordo etek ceket takımını giymiş olduğu o zaman dikkatimi çekti, çok şaşırdım.

Şaşırdım çünkü annem kalın, hafif pürüzlü, yünlü ithal kumaştan dikilmiş bu takımını ancak valilikte, orduevinde veya Milli Eğitim'de, devlet erkânından yüksek birilerinin katılacağı resmî bir merasim gibi çok özel durumlarda giyerdi. Kumaşını on küsur yıl önce, el altından kumaş, neskafe, viski gibi ithal ürünler satan, Moda'nın gençlerine epey tuzluya mal olmakla birlikte, Amerika'dan Wrangler, Levi's, Lee gibi gerçek blucin getirten Osmanlı soylusu Makbule Hanım'dan almıştı. Güneşte kurutulmuş erik gibi kuru vücudu ve sarımsı suratıyla mumyayı andırdığı için anneannemin "Tutankamun'un karısı," dediği, Moda Deniz Kulübü'nden arkadaşı Makbule Hanım gerçekten Osmanlı soyundan gelen, anneannem gibi ucundan ilişmemiş bir kadındı. O kadar yaşlıydı ki, Moda fırlamaları sokakta bastonuyla adım adım yürüyen kadınla karşılaştıklarında "tevellüt 1299 mu Makbule Teyze?" diye dalga geçerlerdi. Hiç altta kalmazdı, neşeli, esprili bir kadındı "o kadar da değil, 1453'te doğmuşum çok şükür," der gülerdi. Anneannemin bu soylu yaşlı kadına bakışında hep bir çekememezlik, bir kötücüllük olurdu. Makbule Hanım Osmanlı soyundan geldiğini her türlü ispat edebilirken kendisininkinin rivayetle sınırlı kalması anneannemin içine oturuyordu, aşamadığı kadere sitemini bu şekilde dışavuruyordu.

Ama hayat çok garipti, bazen adildi bazen değildi. Yanyalı paşa babasının cılız Osmanlı kökleriyle övünen Şehbal ile II. Abdülmecid'in oğlu şehzade Ömer Faruk Efendi'nin gayrimeşru kızı Makbule'yi yoksullukta eşitlemiş, hatta Şehbal Hanım'ı hem kocasından kalan maaş hem de kızı sayesinde ekmeğini kazanmak zorunda bırak-

mayarak birazcık kayırmıştı. Ama zengin ahbaplarının eteğine tutunarak ve nasıl edindiği meçhul kaçak malları satarak zar zor geçinen, buna rağmen havasından, edasından hatta lüksünden bir gram taviz vermeyen Makbule Hanım, tek varlığı olan Moda burnundaki muhteşem manzaralı küçücük evinde daha uzun yıllar otururken, anneannem Makbule Hanım'a göre çok erken öldü. İkisinin ölümü de onurlu ölümler sayılmazdı öte yandan, anneannem delirmişti ve sürekli yatağa sıçıyordu; arayanı soranı olmayan Makbule Hanım'ın da cesedi kurtlanmıştı.

Anneannem, annemin yakası göğüste derin bir V oluşturan, cepleri kapaklı, tek düğmeli, bu koyu bordo takımını çok beğenmişti, minyon annemin giysileri kendisine uymadığı için ilk defa hayıflanmıştı. "Kıyafetlerinin hiçbirinde gözüm yok.. ama buna içim gitti," demişti.

Takım askıdayken sıradan bir etek ceketti ama annemin üstünde başkalaşıyordu. Annem ne zaman bu etek ceketi giyse garip bir şekilde güçlü ve seksi görünürdü. Zırh gibi katı, aristokrat havalı bu kumaşın içinde sanki fethedilemez hissi yayarak çevresindeki bütün erkekleri tahrik eden bir kadın vardı, üstündeki bu zırhı çıkarsa ortalık ateş alacak, millet birbirine girecekti. Annemi bu kadar çekici gösteren şey kumaşın rengi miydi, bir bakışta anlaşılan kalitesi miydi, dokusu muydu, yoksa terzi Aynur'un sihirli dokunuşu muydu, anlamak mümkün değildi.

Aynur'un Şifa'da, bir odasını kumaşlar, makaslar, paftalar, makaralar, kurdeleler, taş pul boncuk yığınlarıyla, varlığındaki melankoliyi inkâr edercesine cıvıl cıvıl bir atölyeye çevirdiği; kardeşleri hapse düşüp kendisi de üveit nedeniyle görme kaybı yaşayınca terziliği bırakmak zorunda kaldığı için bir süre sinemacılara günlük kiralayarak geçindiği; sonunda eline düştüğü açgözlü bir müteahhit tarafından yıkılıp yerine çirkin ötesi bir apart-

man yapılan, hain kardeşlerinin kendi paylarına düşenle yetinmeyip Aynur'a düşen iki daireyi de elinden almak için bir sürü fırıldak çevirdikleri, sonunda başardıkları iki buçuk katlı ahşap köşküne annemle birlikte gitmiştik. Bahçesi türlü meyva ağaçlarıyla dolu bu köşkü genç kız denemeyecek kadar geçkin ama kadın da denemeyecek kadar çocuk yüzlü Aynur'un zamanında batakhane işleten tefeci babasının kumarbaz bir doktoru ağına düşürüp elinden aldığı biliniyordu. Türkiye'de örgütlü kötülüğün henüz başlamadığı zamanlardı. Aynur'un babası gibiler haraç toplamak, senet tahsil etmek, mahallelerde racon kesmek gibi faaliyetlerle yetinirken; onlardan birkaç numara büyük kabadayılar emeğiyle yaşayan onurlu insanların kanını emiyorlar, bugüne göre çok küçük çaplı kalan kaçakçılık faaliyetleriyle ve siyasi tezgâhlara aracılık yaparak ülkeyi karanlığa koşturuyorlar, bir yandan da zorda kalanlara yaptıkları maddi manevi yardımlarla biat kültürünün zaten var olan temellerini sağlamlaştırıyorlardı. Aynur'un ikisi de birbirinden hırt iki kardeşi o tarihte acemiydiler, siyasetin ve mafyanın karanlık dünyasına henüz intisap etmemişlerdi ama kısa zamanda sözde dava uğruna solcu vurup hapse girmeyi becerdiler. Aynur'un haraççı babası felç geçirip yatalak olduktan sonra, hapisten çıkan iki oğul kötülük bayrağını ellerine aldılar. Türkiye'nin Turgut Özal iktidarıyla birlikte müthiş hızlanan, karanlık servetlerden rahatsız olmama, aksine kanunsuzluğu takdir etme döneminde hayranlık ve onay halesiyle sarmalanan, ülkenin kanını kuruttuğu halde sanki ülkenin bekası onlardan soruluyormuş, adaleti dağıtma görevi de onlara verilmiş gibi kendilerini hukukun üstünde gören, örgütlü mafyanın ayakçısı oldular. Ama babaları kadar akıllı olmadıkları, piyon statüsünü aşamadıkları için göstermelik polis operasyonlarında mafyanın kurban ettiği yancılar olarak kaldılar.

Annem kardeşlerini sevmediği için Aynur'a gitmek istemezdi ama dünyanın parasını verdiği bu kaliteli kumaşı Aynur'un yanında vasat kalan terzisine emanet edememişti. Melankolik bakışlı Aynur'un dökme demirden bir kömür sobasının usul usul yandığı, çerçevesi yaldızlı boy aynası duvara dayanmış sofasında oturmuş, kış nedeniyle tarumar olmuş bahçeye bakarak ve yan odada felçli haliyle sigara içen babasının hırıltılı öksürüklerine kulak vererek, hazan-hazin-hüzün kelimelerinin aynı kökten gelip gelmediklerini nasıl öğrenirim diye düşünüyordum. O sıralar etimolojiye takmıştım, kelimelerin kökenlerini araştırmak istiyordum ama araştıramıyordum çünkü bir avuç insan dışında dilini korumayı kimsenin önemsemediği memleketimde yeterli kaynak yoktu.

Annem anneannemin şarabi, kendisinin vişne çürüğü, benim koyu bordo dediğim takımını giydi geldi, aynada kendisine bakarken nasıl bulduğumu sordu.

"Çok seksi görünüyorsun," dedim.

Annem birden bana döndü, kızdığını sandım ama şaşırmıştı. O zamanlar insanlar her şeye seksi demezdi; seksi yemek, seksi makale, seksi konu diye bir şey yoktu. Seks yasaklı kelimelerdendi, uluorta seks demek cesaret isterdi. Benim de her fırsatta cesaret sergilediğim ergen zamanlarımdı, seks demeye bayılıyordum. Annem aynaya döndü, kendini süzdü, yüzünde aynadaki kadını ilk kez görüyormuş gibi garip ve kesinlikle çok seksi bir ifade vardı. Hayatım boyunca unutmadığım, annemin aynaya bakarken kadınlığını hissettiğini hissettiğim çok kısa bir andı bu, bir saniye sürmüştü.

Annem kendisini çok seksi gösteren etek ceketini, içine giydiği uçuk pembe şifon bluzunu çıkardı, takımını dikkatle kılıfına yerleştirip, askıya astı. Kılıfın içindeki minik kesede naftalin vardı. Bu cânım saf yün kumaşı güvelere yedirecek kadar zengin değildi, bu yüzden giy-

silerini özenle saklardı, giyeceği zaman birkaç saat öncesinden çıkarır, naftalin kokusu gidene kadar balkona asardı.

Bluzunu da astıktan sonra ince çoraplarını ve fanilasını çıkardı, külot sutyenle kaldı. Kalçalarını saran ama leğenkemiklerinin üstüne çıkmayan penye külotu beyaz, dantelli sutyeni ten rengiydi. Kurumuş çamaşırları toplamak benim işimdi, annemin dışarıdan görünmeyecek şekilde, diğer çamaşırların içine astığı çamaşırlarını da toplayıp katlardım. Külotları sutyenleri kırk kere elimden geçmişti ama annemi üstünde iç çamaşırlarıyla ilk kez görüyordum. Banyodan bornozuyla çıkardı, bana bile iç çamaşırlarıyla görünmekten kaçınırdı. Çocukken banyodan çıkmış anneme bayılırdım; kucağına çıkıp yanağımı göğsüne dayardım, beyaz sabun kokan, yeni yıkanmış, yumuşak teninin nemi yanağıma geçerdi. Şimdi çıplaklığını sakınmadığına göre hâlâ uyuyordu.

Gözlerimi annemden alamayışımın nedeni bir cinsel kimliğe sahip olduğunun aklıma bile gelmediği, kutsal annemin hafif ayva göbekli vücudunun letafetini ilk kez fark etmemdi. Teni porselen gibiydi, sanki dokunsam parmaklarım kendiliğinden aşağıya kayacaktı. Yazın giydiği edepli mayosunun izleri solmuş olsa da belli oluyordu, tenindeki bu hafif ton farkı onu daha da çekici kılıyordu. Küçük göstersin diye bir numara küçüğünü taktığı sutyen memelerini sıkıştırıp bastırmıştı. Hatırladığımda hâlâ yüzümün kızardığını hissettiğim acayip düşünceler başıma üşüştü. Annemin memelerinin şeklini, uçlarının rengini merak ettim. İri miydi, küçük müydü, koyu muydu, açık mıydı, çevresindeki halka geniş miydi, varla yok arası mıydı? Annemi hiç o derece çıplak görmemiş olduğumu ilk kez düşünüyordum. Kendi başıma yıkanmaya başladığımdan beri annem de beni çıplak görmemişti, o da benimkileri bilmiyordu. Biz anne-kız

olan iki kadın, çıplaklığımızı birbirimizden saklıyorduk. Niye saklıyorduk?

Anneannem de sağlıklıyken çıplaklığını bizden saklamıştı, ciddi sağlık sorunları yaşayıp kendi başına yıkanamaz olunca annemin yıkamasını kabul etmek zorunda kalmıştı ama iri cüsseli olduğundan annemin tek başına yıkaması çok güç oluyordu, ben yardım ediyordum. Anneannem külotuna dokundurmazdı, ıslak külotu üstündeyken havluyla sarıp odaya götürürdük "arkanızı dönün giyineceğim," derdi, dönerdik. Yıkanırken fanilasını bile zar zor çıkarırdık. Anneannemi ilk kez yıkadığımızda koyu kahverengi ve geniş halkalı meme uçlarından birinin batık olduğunu görmüştüm, hayatı boyunca böyle olup olmadığını merak etmiştim. Anneannem çıplaklığından çok utanıyordu, omuzlarını kısıyor, kollarıyla göğsünü örtmeye çalışıyordu. Sonra yatalak oldu, altına bez bağlamaya başladık. O zamanlar şimdiki gibi hazır yetişkin bezleri kolay bulunmuyordu, bulunsa da bütçemizi aşacak kadar pahalıydı. Annem hastanedeki hastabakıcılardan bebek bezinden daha büyük bir sürü havlu bez satın almıştı.

Anneannem aklı hâlâ başındayken altının bağlanmasından çok utanıyordu. Ölmeye yatmış gibiydi, kaka yapmamak için yemek yemiyordu, su bile içiremiyorduk. O boylu boslu kadın inanılmaz zayıflamıştı, iskelet gibi kalmıştı. Annem salya sümük ağlayarak yalvarıyor, midesine tüp sokturmakla tehdit ediyordu. Ölümüne yakın şiddetli bir beyin kanaması geçirdi, bir süre yoğun bakımda kaldı. Bilinci geri gelince eve çıkardık, yaz tatili olduğu için annem bakıyordu. Sürekli altına yapıyordu. Çarşaflarını değiştirmeye yetişemiyorduk. Yatağa kaka yaptığı zaman annem yardım etmemi istemiyordu, annesini kendisi silip temizliyordu. Bir gün anneannem "oram çok kaşınıyor.. tıraş et," diye tutturdu. Annem ar-

tık pes etmişti, benden yardım istedi, makineye jilet takarken ben anneannemin iyice ayırdığım, sürekli kıpırdanan bacaklarını tuttum, anneanneme bakmamak için başımı çevirdim. O sırada anneannem öfkeliydi, kızgındı, herhangi bir mantık çizgisi içermeyen sözlerinin neyi, kimi hedef aldığı anlaşılmıyordu.

Anneannemin ansızın hatırladığım bu acıklı ve âciz halini gözlerimin önünden silmeye çalışırken annem birden kopçalarını çözdü, sutyenini çıkardı, baskıdan kurtulan memeleri fırlayıp top gibi yuvarlak bir şekil aldı. Hiç beklemediğim bir hareketti, kendimi engellemek istesem de annemin uçları iri ve pembe, halkaları dar, epeyce büyük ve yaşına göre kesinlikle çok diri olan muhteşem memelerine bakmadan edemedim. Benimkilerden daha güzeldi, sanki benimkilermiş gibi gurur duyacağım kadar güzeldi. Annemin eli külotuna gitti. Anne hayır diye geçirdim içimden, sakın, hazır değilim, lütfen, şimdi değil, yaşlandığın zaman, ancak bakıma muhtaç hale geldiğin zaman. Çıkarmadı, çekiştirip düzeltti.

Gerçeküstü bir gecenin sabaha yakın bir saatinde bir an annemi mutfakta sevişirken düşünmüş, gözümdeki görüntüyü ânında kovmuştum. Ama şimdi ilk kez bu kadar yakından baktığım vücuduna dalıp gitmekten, annemi çeşitli cinsel eylemler sırasında hayal etmekten kendimi alamadım. Birden E.'nin kucağında görür gibi oldum ve kendi yarattığım şokla sarsıldım. İçim annemi E.'yle sevişirken yakalamışım gibi yoğun bir öfkeyle doldu, yüzümün yandığını, dizlerimin bağının çözüldüğünü hissettim. Neyse ki çabuk geçti ama o kısacık ânın içinde annemle E.'nin pekâlâ birbirlerine yakıştıklarını, E.'nin benim yerime anneme âşık olmasının gayet mümkün olduğunu düşündüm. Zaten zor ve ağır geçen bir günün zirvesi bu olmuştu.

Annem banyoya gitti, ince çorabıyla sutyenini lava-

boda, el sabunuyla yıkamaya başladı. Hırkama sımsıkı sarınmış, ne yapacağımı bilemeden kedi gibi peşinde dolanıyordum. Çorabıyla sutyenini duruladı, kurumaları için havluya, havluyu da birazdan yanmaya başlayacak olan kaloriferin üstüne serdi. Sonra banyo lifini sabunladı, koltukaltlarını sabunlu lifle sildi, bir avuç suyla duruladı, ardından el havlusuyla kuruladı, havluyu kokladı, kirli sepetine attı. Annemin hareketlerini inceliyordum. Ölü gibi bakan gözleri, sabaha karşı kar fırtınasının içinde alıp başını gitmesi, tavuğu elle ve ayakta yemesi, mutfak evyesine sümkürmesi, evde memeleri açıkta dolaşması sayılmazsa normal annemdi. Bunu düşündüğüm anda külotunu çıkardı, başımı çevirdim, hatta sırtımı döndüm. Bütün bunlar annem olmayacak kadar fazlaydı. Külotunu kirli sepetine attı, aynaya bakarak yüzüne krem sürdü, sonra tamamen çıplak, yine uyurgezer bir halde odasına döndü.

Annem hakkındaki cinsel düşlerden kopmuştum, Harun dediği kişiyi sormak için uygun zamanı kollamaya çalışıyordum, peşinden gittim, çekmecesinden çıkardığı çamaşırlarını giydi, pazen pijamalarını giyerken varlığımı hissetmesinin yaratması muhtemel korkuyu göze aldım.

"Anne babamın soyadı ne?" diye sordum.

Başını kaldırdı, ışıksız ölü gözleri bir an şiddetle parladı, sonra belli belirsiz gülümsedi. Gülümsemesinden cesaret aldım.

"Benim babam Mazhar Varlı değil mi? Harun nereden çıktı? Kim bu Harun, soyadı ne, hapse niye girdi?"

Sorularıma cevap vermedi. Kolunu tutup sarsmak, cevap ver, Harun kim anlat diye zorlamak istiyordum ama korkuyordum.

"Uykum var," diye mırıldandı.

Yatağa girdi, yorganını üstüne çekti, yüzünü duvara

dönüp gözlerini yumdu. Zaten uyuyordu ama bu kez yürümesiz uykuya geçti. Sanki saatlerdir uyuyordu, salyası akmış gibi ağzını şapırdatıyordu, tekdüze nefesi odayı dolduruyordu. Neredeyse ağlayacaktım. Allahım gerçek ne diyordum, gerçek ne, Harun kim, babam kim?

Salon içeride rüzgâr esiyormuş gibi soğuktu, üst üste giyindiğim halde hâlâ içim titriyordu, ellerim ayaklarım buz gibiydi. Saate baktım, beşe yirmi vardı, şaşırdım. Geceye gerçeküstü karakterini veren her şey, İstanbul'un mevsimsel tarihine geçeceğini henüz bilmediğimiz şiddetli kar yağışından annemin uyurgezer olduğunu anlamama, babamla ilgili muammadan, annemin evde çıplak dolaşmasına kadar, mümkün ama muhtemel olmayan her şey, bir ömrü içine almış kadar uzun geçen şu kırk dakikanın içinde yaşanmıştı.

Odama gittim. Gözüm hâlâ masamın altında duran valizime takıldı, Milano'ya gidecek olmam, bankadan koştur koştur paramı çekip aldığım bilet, E.'yle ilgili, zihnimi asla terk etmeyen olumlu olumsuz düşünceler ve az önce annemle ikisini gözlerimin önünde canlandırmam bile yaşadığım şokun yanında bir asır öncesinde kalmış gibi solgundu.

Birden telefon çalmaya başladı. Ok gibi fırladım, ikinci kere çalmadan ahizeyi kaldırdım. Arayan taksiciydi.

"Şehnaz Hocam kaç kere aradım sizi," dedi.

"Açamadım kusura bakmayın," dedim.

"Gideriz dedik ama yollar komple kapalı.. Benim araç da kara battı.. çıkaramıyoruz."

"Uçağı kaçıracağım yani.." dedim laf olsun diye.

"Zaten kalkacağını sanmam hocam," dedi, "seferler kesin iptal olmuştur. Siz en iyisi yarın acenteyi arayıp bir sorun."

Uçak kalkacak olsa bile annemi bırakıp gidemezdim. Hayatıma E. girdiğinden beri ilk kez E.'den daha

önemli bir meselem vardı ve yarın ne olacağına, nasıl bir annemle karşılaşacağıma ilişkin en ufak bir fikrim yoktu.

Annem ne zamandır uyurgezerdi? Hep uyurgezer miydi? Bu ilk seferi değilse benim nasıl haberim olmamıştı? Muhtemelen kedi gibi sessiz hareket ediyordu, saatimi dörde kurup kalkmış olmasam, kapının açık olduğunu görmesem belki de yine haberim olmayacaktı.

Annemin uyurgezerliğinin ve babamın kim olduğu sorusunun yanında kum tanesi kadar önemsiz kalan konular birden kafama üşüştü. Milano biletine verdiğim para içime oturdu, acaba değiştirebilir miydim veya iade etmem mümkün müydü? Karda kaybolan pofuduk terliklerim kar kalkınca bulsam da giyilmeyecek halde olacaktı. Telefonu kapatırken benden en az on yaş büyük taksicinin henüz yüksek lisans öğrencisi olan bana neden ısrarla hocam dediğini sorma gereği duydum. Bu ihtiyacı ilk kez duymam da, sormak için böyle bir geceyi bulmuş olmam da çok saçmaydı.

"Ya pardon, bir şey soracağım," dedim. "Bana niye hocam diyorsunuz? O kadar yaşlı mı görünüyorum?"

"Yok hocam estağfurullah.. daha çok gençsiniz.. ama Ayhan Hocam size de hocam dersek memnun olurmuş.. öyle dedi.."

Çok şaşırdım, bu gece şaşırmaklarım bitmek bilmiyordu. Bakkalda manavda bana hocam diye hitap ettikleri zaman "sağolun ama hoca olmak için daha çok yolum var," diye kasılırken mahallenin beni daha şimdiden hoca olarak gördüğünü, değer verdiğini sanıp salak salak gururlanıyordum. Oysa annem öyle istemişti, annem mahalle esnafına bana hocam derlerse memnun olacağını söylemişti. Allahım ne kadar utanç vericiydi. Milletin arkamdan güldüğünü düşündüm, vücudum hâlâ buz gibiyken yüzümü ateş bastı.

Gelince alelacele çay koymuştum, daha demlenme-

mişti ama içim o kadar üşüyordu ki, bekleyemedim. Çayı en büyük fincana, çaydanlıkta kalan kaynar suyu da termofora doldurdum, battaniyemi sırtıma alıp pencerenin önüne çektiğim koltuğa oturdum. Çayımdan bir-iki yudum içtim, otsu bir kokusu vardı, alıştığım çay tadında değildi, olsa da zevk alacak halim yoktu. Bir türlü ısınamayan iki kat çoraplı ayaklarım yerdeki termoforun üstündeydi. Zerre kadar uykum yoktu ve kafamın içinde milyonlarca kurt kaynıyordu. Perdeleri ardına kadar açmıştım. Gözlerim sokak lambasının turuncumsu ışığında uçuşan kar tanelerindeydi. Rüzgâr ara ara şiddetini artırıyor, kar taneleri anaforlanıyor, dalgalanıp dağılıyordu, hipnotize edici bir görüntüydü. Kalbim hâlâ çarpıyordu, yaşadıklarımın gerçekliğine inanamıyordum.

Benim annem bir uyurgezerdi, nasıl yani?

Harun diye biri için baban dedi, nasıl yani?

Harun hapisten çıkıyor dedi, NASIL YANİ?

Geçen kırk dakikanın olağanüstülüğünden bitkin düşmüştüm, cevabını bilmediğim sorular başımın içinde cirit atmayı durdurdu, kanımdaki adrenalin bir parça yatıştı, hiç uykum yok sanırken içim geçti, uyuyakaldım. Elime dökülen sıcak çayla uyandım, daha iki-üç yudum içtiğim fincan elimde yan yatmış, üstüme dökülmüştü, hırkamın ıslaklığı tenime geçti. Saate baktım, daha altı, kar yağıyor, burada böyle oturmanın bir anlamı yok. Kalktım. Odama giderken annemin kapısını aralayıp uykusuna kulak verdim, düzgün nefeslerle, eski annem gibi uyuyordu. Tekrar çıkıp yürüyeceğini sanmıyordum, zaten kapıyı kilitlemiştim, anahtar da eşofmanımın cebindeydi.

Islanan hırkamı çıkarıp yattım ama çok huzursuzdum. Kimlik bunalımına girmeme ramak kalmıştı. Birden babam bildiğim babamın yüzünü incelemek istedim, ancak fotoğraflarına uzun uzun bakarsam babam olduğun-

dan emin olacakmış gibiydim. Ayakuçlarıma basarak salona gittim, kitaplığın kapaklı bölmesinde duran albümleri aldım. Karanlıkta odama girerken biri gürültüyle kucağımdan düştü, panikledim. Sanki babamın fotoğraflarına bakmam suçtu da, annem uyanıp beni suçüstü yakalayacaktı. Evimde olduğum halde kendimi çok tekinsiz bir yerdeymişim gibi hissediyordum. Bu albümlerde ne bulmayı umduğumu bilmiyordum. Belki babamın bana gösterilip işte baban denmiş yüzü birden çok yabancı gelecekti, babam diye bildiğim bu adamın babam olmadığından emin olacaktım ya da tam tersine, kulağımda tınısı bile olmayan sesiyle benimle konuşacak; dizinin dibinde büyümüşüm gibi, boş ver kızım, annen delirmiş, saçmalıyor, diyecekti. Babamın fotoğrafları bana bir şekilde bu gizemin anahtarını verecekti, bilmediğim gerçek bütün ayrıntılarıyla önüme serilecekti; Harun kim, Mazhar kim, her şeyi bütün berraklığıyla anlayacaktım.

Belki öncü bir işaret bulurum diye annemin kişisel albümünden başladım. Bunda babamın resimleri yoktu, annemin kendi babasının da yoktu, kendisinin ve anneannemle ikisinin çok sayıda fotoğrafı vardı. Fotoğrafların hemen hepsinde annem hüzünlü anneannem mağrur görünüyordu. Albüm yatılı okuduğu öğretmen okulunu bitirdiği günlerde çekilmiş, vesikalıktan büyütülmüş bir fotoğrafla başlıyordu. Annem bu resimde henüz on sekiz yaşındaydı ve yaşı için fazla ciddi olan ceketiyle yakasındaki zarif yapma çiçek, yüzündeki çocuksuluğu gidermiyor, aksine, taze genç kız yüzüne sinen hüznü artırıyordu.

Albümdeki fotoğraflar karışıktı, bir zaman çizgisi takip etmiyordu, annem resimlerini karıştırmış, çok yoksul geçen okul öncesi çocukluğunu bütün acılığıyla ortaya koyan birkaç siyah-beyaz silik resmi diğerlerinin arasına saklamıştı. Bunu anneannem yapmış da olabilirdi, hayatımıza kendi nizamını vermeye kalkışmadan dura-

mazdı, zaten bu çaba yoksulluğundan utanan anneanneme daha çok yakışırdı. Annemin bu resimlerdeki yoksulluğu sadece daha doğmadan babası ölen bir kız çocuğunun yoksulluğu değildi, savaş sonrası Türkiye'nin de yoksulluğuydu. Annem ekmeğin karneyle dağıtıldığı yıllarda doğmuştu, Avrupa'da müthiş kanlı bir savaş devam ederken annemlerin o sırada yaşadığı Vefa'da, arka planda görünen bakımsız evler, arnavutkaldırımı sokakları kaplayan çamur, resimlere ucundan kıyısından giren at arabalarının iskelete dönmüş atları, yoksul bir çağın nispeten iyi durumdaki tanıklarıydılar. Anneannem de gençliğinin yoksulluğunu İkinci Dünya Savaşı'nda yaşanan yokluğa bağladığı için o dönemki resimlerden rahatsızlık duymazdı.

Annem beyaz yakalı, siyah önlüklü ilkokul fotoğraflarıyla her yıl çekilen toplu sınıf fotoğraflarını da yıl gözetmeden yerleştirmişti. Bu sepya fotoğraflarda içlerinde annemin de olduğu küçücük çocukların yoksulluklarını onurla kabullenmiş hallerinde, yaşlarının çok ötesinde olgun, masum ve itaatkâr bakışlarında içime dokunan bir acılık vardı, ne zaman baksam içimi burkardı. Yatılı öğretmen okulu resimleri ise çok neşeliydi. Kendi yedikleri sebzeleri yetiştirmek için toprağı çapalarken, sepetle elma taşırken, atölyede dikiş dikerken, kimya laboratuvarında deney tüpleriyle poz verirken, spor salonunda bacaklarında şort, kulplu beygirden atlarken gülen yüzleriyle bu genç kızlar umut doluydular; cumhuriyetin onlara bir gelecek vereceğinden emindiler. Yanılmadılar; hepsi öğretmenliğin gurur veren, tatmin edici bir meslek olduğu yıllarda yaşadılar, saygı gördüler. Her bir fotoğrafını ezbere bildiğim bu incecik albüm ne zaman baksam gözlerimi yaşartırdı. Annemin babasızlığı, yetimliği, sanki ben de yetim değilmişim, ben babamın dizinin dibinde büyümüşüm gibi içimde ağlama isteği uyandırırdı.

Albümü yine gözlerim yaşararak kapattım, aile albümümüzü açtım.

Kapağı koyu yeşil suni deri, sayfaları yapışkanlı şeffaf plastikle kaplanan, spiralli aile albümümüz siyah kartona altın yaldızla gayet kaligrafik bir şekilde yazılmış, VARLI AİLE ALBÜMÜ yazısıyla başlıyordu. Bu albümü bir mezuniyet müsameresi sonrası bir grup veli anneme hediye etmişti. Çocuktum, eski siyah karton yapraklı albümlere benzemeyen bu modern albümü çok beğenmiştim, fotoğraflarımızı buna geçirelim diye tutturmuştum. Annem eskisine kıyamıyordu ama ısrarlarıma dayanamadı, eski albümden fotoğrafları dikkatle çıkarıp bu yeni albüme birlikte yerleştirdik. Güzel yazı meraklısı, öğretmen okulunda kaligrafik yazı yazmayı öğrenmiş annem aile albümü yazısını yazdı.

İlk sayfada annemle babamın nikâh defterini imzalarken objektife belli belirsiz gülümsedikleri fotoğrafları vardı. Annem gelinlikli değildi, ortasına parlak taşlı bir taç oturttuğu saçlarını başının tepesinde büyükçe bir topuz yapmıştı. Gözlerine o zamanın modasına uygun olarak kalın, kuyruklu bir eyeliner çekmişti. İri yapılı ve kilolu olan babam ince kravatlı, takım elbiseliydi, kalın kemik çerçeveli bir gözlük takmıştı. Bunu takip eden, hiç kimsenin gülmediği birkaç toplu aile fotoğrafında babamın ölümünden sonra uzun süre bizimle uğraşıp sonunda görüşmeyi kesen halalarım, babaannem ve babamın baba bir kardeşi Nevin Halamla eşi Semih Eniştem de vardı. Her fotoğrafın göbeğinde yer alan anneannem, dünürüyle çektirdiği fotoğrafta kızını evlendirdiği aileden korumak ister gibi annemin yanında dimdik duruyor, babaannemin anneanneme bakarken yüzündeki tiksinti açıkça görülüyordu.

Fotoğraflardaki babama dikkatle bakmaya başladım. Bürosunun bulunduğu, Beyoğlu Sofyalı Sokağı'ndaki ta-

rihî Melek Apartmanı'nın duvarına yerleştirilmiş Avukat Mehmet Mazhar Varlı tabelasının önünde gülümsüyor, masasında otururken çekilen fotoğrafında ağır oturaklı, güven veren bir avukat olarak ciddiyetle objektife bakıyordu. Birinde erkek arkadaşlarıyla biracıdaydı, kocaman bardakları kaldırmışlar, neşeyle gülüyorlardı. Duruşma sırasında hararetle savunma yaparken çekilmiş fotoğrafları çok etkileyiciydi. O zamanlar mahkemelere fotoğrafçı girebiliyordu. Annemle birlikte çekilmiş pek çok fotoğrafı vardı. İkisi de yaşama sevinciyle doluydular, hayatlarından memnun ve birlikte mutlu oldukları anlaşılıyordu. Resmî bir davette boy gösterirlerken, düğünlerde gelinle damadın iki yanında, Taksim Meydanı'nda arkadaşları ve eşleriyle heykelin önünde, restoranlarda ya da gece kulüplerinde çekilmiş bu fotoğraflarda annemin yoksul geçen çocukluğundan en ufak bir iz kalmamıştı.

Babamın ölümüne kadar olan birçok fotoğrafta ben de vardım. Babamın kucağında olduğum fotoğrafımızı albümden çıkardım, yakından baktım. Annem arkasına elyazısıyla, "Nevin Abla ve Semih Enişte'yle İzmir'e giderken Susurluk'ta mola. 10 Temmuz 1963" yazmıştı. Çok severdim bu fotoğrafı. Babam Opel Rekord arabamızın kaputuna yaslanmış, beni kucağına almış, elimi tutmuş objektife sallıyordu. Annem o sırada bana sandalet giydiriyordu, yüzünün yarısı fotoğrafa girmişti. Tam anlamıyla bir mutlu aile fotoğrafıydı. Babam saçları tepeden hafif açılmış ve epeyce kilolu olsa da hiç fena olmayan ya da babam olduğu için bana öyle gelen, gayet kendinden emin, karizmatik bir adamdı, kısa kollu kareli gömlek giymişti, güneş gözlüklüydü, fotoğrafta mutlulukla gülümserken yüzü ışıldıyordu. Bana askılı bir elbise giydirmişlerdi, altım bağlıydı, kocaman popom babamın kucağından taşıyordu, başımda ince bir bağcıkla çenemin altından bağlanmış, siperlikli bir şapka vardı ve

benim de gülüşümden babamın kucağında olduğum için çok mutlu olduğum belli oluyordu. Kendime ve babama bakarken Varlı aile albümünde annemle babamın nişan veya düğün resimlerinin olmamasını annemle konuştuğumuzu hatırladım.

"Siz babamla nişanlanmadınız mı?" diye sormuştum.

Annem "nişanlanmaya gerek duymadık," demişti.

"Niye düğün resimleriniz yok?" diye sormuştum.

"Çünkü düğün yapmadık, onun yerine balayına gittik," demişti.

"Balayına nereye gittiniz?" diye sormuştum.

Bir an duraksamış "İzmir'e gittik," demişti. O an annemin yüzünde kaçamak, sanki yalan söylediği için rahatsız bir ifade gördüğüm hissine kapılmıştım ama benim annem yalan söylemezdi, ayrıca bu konuda yalan söylemesini gerektirecek bir durum yoktu.

Babaannemi hatırladım. Ne zaman bir araya gelsek bana bir yabancıya bakar gibi baktığını; bir gün suratsız halalarımdan birine "içim almıyor bu çocuğu.. gönlüm sevmiyor n'apayım.." dediğini duyduğumu; çok üzüldüğümü, ağladığımı ama üzülmesin diye anneme söylemediğimi bu gerçeküstü geceye kadar anlam vermeye çalışmadığım, sanki gerçek değilmiş, tümünü içimdeki ben uydurmuş gibi belleğimin bir köşesinde tuttuğum bu anı parçalarını hatırladım.

Sonra başka bir şeyi daha hatırladım.

Liseye başladığım yıl annemlerin evlilik yıldönümü ile benim doğum günüm arasında altı buçuk ay olduğunu keşfetmiştim. Bunu çok geç keşfetmiştim, hatta ben değil, arkadaşlarım keşfetmişti. Bir gün teneffüste doğum günlerimizden, anne babalarımızın bizi ne zaman yaptıklarından konuşuyorduk.

"Sonbahar çocuğuyum ben," dedim, "bizimkiler nisanda evlenmiş.. ekimde de ben doğmuşum."

"Erken mi doğmuşsun yani?"

"Yoo niye erken doğayım?" Aradaki zamanın dokuz ay etmediğine o an uyandım, hızla toparladım. "Pardon pardon.. 61 Nisan'ında evlenmişler, ben 62 Ekim'inde doğmuşum."

Ama 62'de evlendiklerinden emindim. İçime bir kurt düştü, eve gidince annemin evrakı metrukesini sakladığı kalın karton kutuyu gizlice açtım, evlenme cüzdanını çıkarıp baktım, evet doğru hatırlıyordum, 1962'ydi. Akşam yemek yerken birdenbire konuyu açtım.

"1 Nisan'da evlendiyseniz benim altı buçuk aylık doğmuş olmam lazım," dedim.

Anneannem sözü anneme bırakmadı, yalan söylerken hiç tereddüt etmezdi.

"Erken doğdun kızım sen," dedi, "iki ay kuvözde kaldın. Öleceksin diye nasıl korktuk.. ama maşallah..."

Annem sertçe sözünü kesti. "Anne niye yalan söylüyorsun?" Anneannem kaş göz etti, annem aldırmadı, bana döndü. "Babanla evlendiğimizde sana hamileydim," dedi.

Çok şaşırdım, kendimi tutamadım, hayretle ve memnuniyetle gülümsedim.

"Nasıl yani.. babamla evlenmeden önce mi birlikte oldun?"

"Hah.. buyur," dedi anneannem. "Aferin! Yarın öbür gün girsin birinin koynuna.. senin gibi hamile kalsın.. sonra sen de aynısını yapmadın mı deyip çıksın işin içinden."

O gece bana doğal gelen, hatta anneme sempati duymamı sağlayan bu konuşma şimdi gizemli bir geçmişin ipuçlarına dönüşmüştü. Annem bana evlenmeden hamile kalmıştı, bu kesindi ama babam bildiğim babamdan mı? Babam gerçekten babam değilse, annem bana ve herkese yalan söylemişti, bu yalanı bir ömür sürdürmüştü. Ya da sadece bana yalan söylemişti, anneannem gerçeği biliyordu ama ölmüş olduğu için ona soramaz-

dım. Harun kimdi, neden hapisteydi, neden hakkında bir şey bilmiyordum? Belki de öyle biri yoktu, belki de annem gerçekten babamdan hamile kalmıştı, Harun annemin bu gerçeküstü gecede, kar fırtınası içinde çıldıran muhayyilesinin bir ürünüydü. Umarım öyledir diye mırıldandım. Umarım Harun diye biri yoktur.

Sabah annemin endişeli sesiyle uyandım, odama girmiş başıma dikilmişti.

"Şehnaz kapı kilitli.. anahtar da üstünde değil. Kapıdan gazeteyi alacaktım.. her yeri aradım yok.. sen mi aldın? N'oldu anahtara?"

Uyku sersemi cebimden çıkarıp verdim.

Annem şaşırdı. "Anahtarın cebinde ne işi var? Eşofmanla mı yattın sen.. Niye pijamalarını giymedin?"

Hâlâ öfkeliydim, üzgündüm, dağılmış haldeydim, halim sesime de yansıyordu.

"Anne ben yirmi beş yaşındayım," dedim, "beş yaşında çocukmuşum gibi bana hesap sormaktan vazgeç artık."

Annemin şaşkınlığı iyice arttı, yüzüne bir endişe çöktüğünü görmesem de biliyordum.

"Şehnaz.. iyi misin sen?"

"Anne git başımdan.."

Yorganı başıma çektim, huzursuz uykuma geri döndüm.

Kalktığımda saat on bire geliyordu, kar diz boyu olmuş, okullar, işyerleri her yer kapanmıştı. Sokaktan yoğun tipide oynamaya çıkmış çocukların neşeli çığlıkları geliyordu. Salon kızarmış ekmek kokuyordu, kahvaltı hazırdı.

"Hadi otur," dedi annem, "çayı da getiriyorum. Kalkmak bilmedin bu sabah.. ne uykusu bu böyle öğlene kadar.."

Bir yandan endişeli bir merakla beni süzüyordu, halimi tuhaf bulduğu belliydi. Masaya oturdum, hâlâ huzur-

suzdum, dün gece yaşadıklarımızı nasıl söyleyeceğimi bilemiyordum. Annem çaylarla geldi, oturdu, kar yağışı nedeniyle okulların tatil edildiğini sabah radyodan duyduğunu, emin olmak için okulu aradığını, telefonun açılmadığını anlatmaya başladı. Soran gözlerle ona bakıyordum.

"Ne var.." dedi, "niye öyle bakıyorsun?"

"Anne dün geceyi hatırlıyor musun?"

"Bunamadım herhalde.. tabii ki hatırlıyorum."

"Neyi hatırlıyorsun?"

"Neyi mi hatırlıyorum?"

Kaşlarını çattı, sinirlenmişti. "Bu saçma sapan soru da nereden çıktı?" dedi. "Asıl sen cevap ver bakayım.. başlarım yirmi beş yaşına.. Evin anahtarını niye cebine koydun? Niye pijamalarını giymeden yattın? Sokakta giydiğin eşofmanlarınla.. pis pis.. hayırdır Şehnaz.. uyurgezer misin yoksa kızım sen?"

"Uyurgezer mi? Ben mi?"

Birden bir gülme tuttu, normal olmayan, hastalıklı bir gülme. Uzun uzun güldüm. Annemin gerilen yüzü ben güldükçe yumuşadı. Gecenin bendeki gerilimi bu gülme kriziyle geçmiş gibiydi. Ama içimde belli etmediğim bir tedirginlik vardı. Annem hâlâ sorusuna cevap bekliyordu. Birden dün gecenin rüya olduğu sanısına kapıldım, annem için okulların tatil edilmesi dışında her şey fazlasıyla normal olduğuna göre tuhaflık bendeydi. Fırlayıp banyoya gittim. Kirli sepetini boş bulmayı diliyordum, boşsa çok rahatlayacaktım, gecenin hikâyesi E.'nin Milano'ya gitmesinin bende yarattığı yoksunluk krizinin yol açtığı bir halüsinasyon olacaktı. Öyle dağılmıştım ki, Harun'un gerçek olmasındansa aklımı kaçırmış olmaya razıydım. Heyecanla sepetin kapağını açtım, karda ıslanan çoraplarım, koluna burnumu sildiğim kazağım, ayaklarımı kuruladığım havlu sepetteydi, annemin yanımda çıkardığı külotu da sepetteydi. Kanım çe-

kildi sanki. Dün gece yaşananlar benim gördüğüm bir halüsinasyon olmadığına göre annem gerçekten uyurgezerdi ve babam olduğunu iddia ettiği Harun diye biri bugün hapisten çıkıyordu. O gün hangi gündü? Geçmişte kalan bir gün mü? Yoksa bugün mü? Bir süre derin nefesler alıp kendimi topladım, geri geldim. Annem bende bir tuhaflık varmış gibi bakıyordu.

"Neyin var senin?"

"Hiç."

"Hiç.."

"Evet, hiç.. niye?"

"Yoo.. bir şey yok."

Kızarmış ekmeğini rafadan yumurtasına batırdı, ağzına attı.

"Gece gece pilav yemişsin," dedi. "Kızım gece yemek yemek iyi bir şey değil.. Hele pilav, makarna.. kilo aldırır.. ben uydurmuyorum.. bilimadamları söylüyor.."

O pilavı sen yedin anne demek istiyordum, kelimeler dilimin ucunda, fırlayıp çıkmayı bekliyordu. Hatta ayakta, tencereden yedin, tavuğun derilerini ellerinle ağzına tıktın, bulaşıkları evyenin içine attın, pilav tenceresine burnunu sümkürdün. Dün geceki sen, sen değildin anne, kimdin?

"Hadi yedin tamam.." dedi, "ama insan tencereye bir su doldurur hiç olmazsa.. Öylece bırakmışsın, dibi kurumuş."

Dün gece peşinden koştuğum annemle her zamanki annem arasındaki akıl almaz farka bakarken "hadi ye, yumurtan soğuyor," dedi. Tepesini bıçakla kesip açmıştı. Çocukluğumdan beri annem yapardı bu işlemi, ekmek bıçağıyla bir vuruşta yumurtanın tepesini uçurur, çay kaşığının ucuyla da uçurduğu tepenin içinde kalan beyaz kısmı kalıp gibi çıkarıp tabağıma koyar, üstüne tuz ve karabiber ekerdi, ilk bunu yerdim. Tabağıma beyazpey-

nir aldım, yeşil zeytin aldım. Maydanoz ve rokadan birer tutam aldım. Yine en hakiki Bergama tulumunu övdü annem, bu kadar iyisi bir tek Kadıköy Çarşısı'ndaki Lezzet Şarküteri'de bulunuyordu.

"Anne, Harun kim?" dedim.

Birdenbire. Şimşek çakar gibi. Yıldırım düşer gibi. Aniden.

Ama annemde beklediğim şok etkisi olmadı, sakindi.

"Ne Harun'u.." dedi.

Gözlerinde Harun hakkında bir şey bildiğine ilişkin hiçbir emare yoktu.

"Harun işte.."

"Ne Harun'u kızım.."

"Bugün hapisten çıkıyormuş ya.."

"Kim hapisten çıkıyormuş?"

"Harun."

"Allah Allaaah.. Kim kızım bu Harun? Şehnaz iyi misin sen? Bir tuhaflık var sende bugün.. eşofmanla yatmalar.. anahtarı cebine koymalar.."

Annem katlanmış bir endişeyle hatta korkuyla bana bakıyordu. "Şehnaz beni korkutuyorsun," dedi.. "yoksa sen.. hihh.. uyuşturucu muyuşturucu Allah muhafaza.."

Yüzü dürüsttü, gözleri bakışları dürüsttü. Dün gece yaşadıklarımız hakkında en ufak bir fikri yokmuş, Harun kelimesi bir şey ifade etmemiş gibiydi ama emin olamıyordum. Kendimden şüpheye düştüm. Belki de Harun dememişti, belki ben öyle anlamıştım; belki de uyurgezerlik aynı zamanda rüyada olmak gibi bir şeydi; annem uyurgezerken rüya görmüş ve rüya gördüğü sırada bana Harun baban demişti. Hatta akla daha yakın olanı, bu kısmı ben uydurmuştum; benim zihnim annemi uyurgezer halde yakalamanın şokuyla Harun diye birini uydurmuştu ya da asıl rüya gören bendim; rüyamda Harun dediğini duymuştum. Belki annemle Fransızların *Folie à*

deux dedikleri şeyi yaşıyorduk, ikili delilik içindeydik. Kazağım, çoraplarım kirli sepetinde olduğuna göre dün gece karda yürüdüğüm gerçekti ama belki de bu gerçeğin içinde annem yoktu, belki de asıl bendim uyurgezer. Annem hâlâ korkuyla bana bakıyordu.

"Şehnaz bak öyle bir şey varsa.. uyuşturucu.. esrar mesrar.."

"Ne esrarı anne Allah aşkına.. Dün akşam uykunda konuşuyordun.. onun için sordum Harun kim diye."

"Uykumda mı konuşuyordum?"

Sade konuşsan iyi, tepeden tırnağa giyinmiş kuşanmış, karda kışta sokağa çıkmış yürüyordun dersem ne diyeceğini tahmin edemiyordum. Aslında dün geceyi unutmak istiyordum, bilmediğim şeyleri öğrenmeye hazır değildim.

"Evet," dedim, "tuvalete kalkmıştım.. mırıl mırıl konuştuğunu duydum."

"Ne diyordum ki.."

"Anlamadım.. mırıl mırıl bir şeyler işte."

Annem kalktı, mutfağa gitti, yüzünü görmedim. Döndüğünde dün geceyi unutmaya karar vermiştim çoktan.

Annem karanlıkta esnerken bile ağzını kapatan cinsten bir kadındı. Dışarıdan nasıl göründüğünü hatta göründüğümüzü fazlasıyla önemserdi. Tanıdığım insanlar portmantolarının aynalarıyla yetinirken bizim küçücük evimizin antresinin duvarında boy aynası vardı. Annem kendini tepeden tırnağa kontrol etmeden, arkadan nasıl göründüğüne bakmadan evden çıkmazdı. Görünümüne gösterdiği özen giyinmenin keskin kurallarının olduğu kendi çağı için bile fazlaydı. Evdeki gündelik hali sanki birileri onu dışarıdan izliyormuş gibi dikkatliydi. Dişlerini fırçalamadan yattığını, kahvaltıya pijamalarıyla oturduğunu, yetmiş beş yaşındayken bile saçının boyasını aksattığını görmedim.

Çenesinde tek bir kıl olmadı;
dudağı uçuklamadı;
çorabı kaçmadı;
eteği sarkmadı;
işaretparmağında şeytantırnağı, burnunun ucunda sivilce, en mikrobik ortamlardan sonra bile gözünde arpacık çıkmadı, nasır acısı çekmedi;
kabalaşmadı, bir kereliğine bile nezaketini kaybetmedi;
yürürken ayaklarını sürtmedi;

kapıları gürültüyle kapatmadı;
küfretmedi, çemkirmedi, ağzını bozmadı;
ölçüsüzce gülmedi;
sesini asla yükseltmedi.

Kendi koyduğu ya da abarttığı kurallara gösterdiği özen kendisiyle sınırlı değildi. Evimiz her an misafir gelecekmiş gibi, bal dök yala derecesinde temiz, ben her an bir yabancıyla karşılaşacakmışım gibi düzgün giyinmiş olmalıydım. Temizlik günlerinde Samet Efendi'nin karısı Meral Abla'yı canından bezdirirdi ama güzel yemekler yedirip iyi demlenmiş çaylar içirerek, dolgun gündeliğinin yanı sıra yeni gibi duran eskilerimizden de bir şeyler vererek memnun göndermeyi ihmal etmezdi.

Düzgün konuşmayı, doğru telaffuzu çok önemserdi, diksiyon dersi verebilecek kadar güzel konuşurdu. İnce okunan k'ler, g'ler, uzun okunan a'lar i'ler hassaslık alanıydı. Başkalarının konuşma hatalarını düzeltmemek için kendini tuttuğunu sımsıkı kapanan dudaklarından anlardım ama öğrencilerinin ya da benim yanlışlarımızı ânında ve sertçe düzeltirdi. Kâinata kainat, oksijene oksijen, hayatımıza cep telefonu girdikten sonra da şarja şarz diyen biri ağzıyla kuş tutsa annemin saygısını kazanamazdı. Yaşasaydı bugün "için" yerine kullanılan "adına"lardan, "harekete geçmek" anlamında kullanılan "aksiyon almak"lardan nefret ederdi. Lügatinde küfür yoktu; değil küfreden, argo konuşan insanlardan bile hazzetmezdi. Argo sevdiğim ve kullandığım için sık sık tartışırdık. "Argo edebiyatta sevilir," derdi, "günlük hayatında argo kullanman seviyeni düşürür." O zamanlar kimin gözünde düşürür diye sormayı akıl edemediğim ve tartışmanın yönünü çeviremediğim için uzatmazdım.

Anneme göre kuralların olmadığı yerde kaos hüküm sürerdi, kaos da ölümcül bir ortamdı. Bu nedenle nasıl oturacağımdan nasıl yemek yiyeceğime, kiminle nasıl ko-

nuşacağımdan ne zaman nasıl giyineceğime kadar beni uymaya zorladığı yığınla kural vardı. Ergenliğimde annemin bu katı kurallarını ihlal etmeyi denedim ama beni nasıl iyi yoğurmuşsa, çok azını ihlal edebildim. Bunlar da hırpani giyinmek, tencereden yemek yemek türünden, küçücük masum ihlallerdi. Kuralları benliğime öyle kaynaşmıştı ki, biri hariç neredeyse hepsine uymaktan kendimi alamadım. O biri de "başkalarının hakkımda olumsuz düşünmelerine neden olacak şeyler yapmamak"tı ve bu kuralı daha yıllar önce E.'ye âşık olarak yıkmıştım.

Arada bir sinirlenirdi, çok da güzel sinirlenirdi. Gözlerinden ateş fışkırırdı. İnsan tüten nefesinin yüzüne değeceğini, yanacağını sanırdı ama o halde bile nezaketini kaybetmezdi. Hem zalimliğin kraliçesi hem iyilikseverliğin zirvesiydi, aşırılığın düşmanıydı. Sert bakışlı, fazla disiplinli bir öğretmendi ama kendisini tanımlayan bütün keskin çizgilere rağmen öğrencileri tarafından çok sevilirdi. Varlığındaki bir şey çevresine güven verirdi. Herkes bilirdi ki annem onları yarı yolda bırakmaz, ihanet etmez, düştüklerinde yerden kaldırır.

Kendimi, iç dünyaların annemin ilgi alanı olmadığına inandırmıştım. Duygusuz ve soğuk bir yapısı olduğuna inanmak beni ondan üstün kılıyordu. İnsanları ondan daha iyi anladığımı çünkü duygularına değer verdiğimi, onun vermediğini düşünüyordum. Ergen kafama göre annem kızının duygusal gelgitlerini anlamak için bile çaba göstermiyordu. Öte yandan annemin duygusal açıdan buzlaşmış bulduğum bu hali bende hem hoşuma giden bir asalet hem çok işime yarayan bir mağduriyet yaratıyordu, kendi hatalarım için bile annemi suçlamamı sağlıyordu. Ama gözünün hep bende olduğunu, iç dünyamın haritasını benden iyi bildiğini E.'den sonra anladım. Bana hissettirmeden içime bakıyordu.

Babasız büyüyen bir kız çocuğuydum, kahramanla-

rım kadınlardı. Annemin ve Nevin Halamın olduğu yerde kötülüklerin bize uğramayacağından emindim. Ama büyüdükçe Avrupalı çocukların Noel Baba'nın gerçek olmadığını öğrenmeleri gibi ben de kahramanların birer efsane olduğunu anladım. Anlayınca da annem o eski korkusuz dev annem olmaktan çıktı.

E. konulu kavgalarımız çok uzun sürdü. Sonunda beraberliğimi kabullenmek zorunda kalsa da asla onaylamadı. Yine de ne zaman E.'yle yaşadığım şiddetli bir fırtınada yaralansam annemin kucağına sığınırdım. Böyle zamanlarda kulağımda bir ses bana hem kendi iyiliğim hem annemin iyiliği için E.'den ayrılmamın şart olduğunu, beni hayatına kabul ettiği için E.'ye minnet duymaktan vazgeçmem gerektiğini söylüyordu. İkna oluyordum, kulağımdaki sesi dinlemeye karar veriyordum. Ama E. başlattığı fırtınayı tam bu sırada dindiriyor, beni yine kendine çekiyor, hatta kendine gömüyor, yine dünyadan koparıyordu. Anneme duyduğum minnet de E.'nin yaşattığı fırtına yüzünden aşırılaşan duygularım da yatışıyordu, annemden uzaklaşıp eski ben oluyordum. Annem küsmüyordu, darılmıyordu, yine E.'den kopamadın, diye beni eleştirmiyordu, sakince tekrar kucağına sığınacağım zamanı bekliyordu. Kabul etmezdi ama birlikte olduğumuzu ilan etmemden çok önce E.'yi öğrenmişti, ilişkimizi biliyordu, işaretleri okumakta çok ustaydı çünkü. E.'yle birlikte olmak için türlü yalanlar uydurduğumu anlamıştı.

Annemin sevilmek için fazladan çaba gösterdiğine hiç tanık olmadım, hiç kimseye gereğinden fazla sevgi gösterdiğine de tanık olmadım ama sevildiğine, daha önemlisi girdiği her ortamda çokça hayranlık içeren yoğun bir saygı gördüğüne, bu saygıdan bir gram bile kaybetmemek için kendine azami dikkat gösterdiğine çok tanık oldum. Annem için imaj ve mesafe her şeydi, dışarıdan bakanlar onun kendi kuşağının saygıdeğer, ilkeli,

tipik bir cumhuriyet öğretmeninden fazlası olabileceğini akıllarının ucundan bile geçirmezlerdi. Uyurgezer gecelerine tanık olana kadar ben de geçirmemiştim.

Bir velisinin Japonya'dan getirdiği, turkuvaz zemin üzerine pembe turna kuşları işli ipek kumaşla kaplı, ah keşke benim olsa dediğim nadir şeylerden biri olan şahane telefon defterinin bütün sayfalarını dolduracak kadar çok eşi dostu, ahbabı, arkadaşı, onu asla unutmayan, her işini görmeye hazır yüzlerce öğrencisi vardı ama yakın arkadaşım dediği kimsesi yoktu. Anneme göre zaten yakın arkadaş diye bir şey olmamalıydı çünkü yakın arkadaşlık imkânsız bir ilişkiydi. Tarih yakın arkadaşının ihanetine uğramış insanların hikâyeleriyle doluydu. Havarisi Yahuda, İsa'ya, en yakın dostu Brütüs, Sezar'a ihanet etmişti. Annem için önemli olan ihanete uğramak değildi, ihanet hayatın doğasında vardı, her an, her yerde pusuda bekliyordu. Önemli olan ihanete uğradığında yıkılmamaktı. Uyurgezer olup hayatının sırlarını öğrenince kendisini neden böylesine dikenli bir koruma halesiyle sardığını anladım. Annem annesi kadar olmasa da yeryüzünde hep tedirgin ayaklarla yürümek zorunda kalmış, kendisini her türlü duygusal darbeden korumanın yolunu arkadaşsızlığı seçmekte bulmuştu.

Annem yalnız bir kadındı, anneannem yalnız bir kadındı, ben yalnız bir kadındım. Jenerik bir söz, bir tür ucuz felsefe özeti diye nitelediğim "insanın mutlak yalnızlığı" tespitinin doğru olduğunu annemin uyurgezer gecelerinde derinden hissettim. İnsan yalnızlığa yazgılı bir varlıktı. Benim içime dokunansa insanın yalnızlığa yazgılı bir varlık olması değil, yazgısını bu kadar derin bir yerden bilmesiydi. İnsan, öleceğini bilen tek canlı olduğu gibi, yalnızlığının bilincinde olan tek varlıktı ve ömrü tıpkı ölümü inkâr etmeye çalışmak gibi yalnızlığını inkâr etmeye çalışmakla geçiyordu. Varoluşun bu acı

gerçeği hayatımızı ucuz bir melodram haline getiriyordu. Ama gerçek buydu, hayat ucuz bir melodramdı, biz de bu melodramın oyuncuları olan yalnız insanlardık. Bunu bilmek içimi kederle dolduruyordu.

Bazen E.'yle insanın yalnızlığı hakkında konuşurduk, en iyi yaptığımız şeylerden biriydi konuşmak. Bebek evde ben yemek yaparken o kanepesine uzanır, yumuşak deriden ev ayakkabılı ayaklarını kanepenin kolçağına koyar, bir elinde sigara, okuduğu kitabı göğsüne kapatmış, rasgele bir yerden başladığımız bir konuyu geliştirir, hayat hakkında ilginç bir şey söylemişsem bana sorular sorardı. Her zaman ilginç bir şey söylerdim çünkü ona göre çok gençtim, zekiydim, başka bir çevreden geliyordum. Dikkat kesildiğini hissederdim. Bana annemi, babamı, çevremi, çocukluk günlerimi, ondan bundan duyduğum hikâyeleri anlattırmaktan hoşlanırdı. Güldürürdüm de onu, fena bir anlatıcı değildim, hareketliydim, elimle kolumla coşkuyla anlatırdım. Galiba beni hayatından def etmemesinin bir nedeni de buydu; onu şaşırtan ilginç, derinlikli yorumlarım ve güldürmem. Ona az bildiği bir sosyal sınıfın ruh dünyasını eğlenceli bir gençlik diliyle taşıyordum; beni dinlerken gençliğim onu zamanın önüne taşıyordu; benim aracılığımla çağımı, çağdaşlarımı bilmek onu kendi zamanını yaşayan insanlar arasında öne geçiriyordu.

Her konuda olduğu gibi yalnızlık konusunda da diğer insanlardan farklı olduğundan emindi. Tutarlı olması için pek de çaba sarf etmediği sözlerinden anladığım kadarıyla onun düşüncesine göre, yalnızlık diye bir şey vardı ama ona yoktu, sanki yalnızlık bile saygısından E.'ye dokunmuyordu. Çok gülünçtü, bir o kadar da acıklıydı.

Şimdi bazen yaşarken söyleyemediklerimi karşımda o varmış gibi söylüyorum. Sen de hepimiz gibi ölümlü ve zavallı bir faniydin aşkım, diyorum, hayatından çok

memnun görünüyordun ama gerçekten memnun olsaydın cesedin New York'ta, leopar desenli kadın çamaşırı ve kokain izleriyle dolu bir otel odasında mı bulunurdu? Hayat sana da çok dokundu E., yalnızlığını inkâr etmek için kadınlardan medet umdun. Görünüşe bakılırsa işe de yaramış, Eyşan seni terk etmedi, ben edemedim. Belki Eyşan da benim gibi edememiştir.

E.'den önce benim hayatımda annem ve anneannem vardı, annemin hayatında da biz vardık. Kocaların hayattan erken çekildiği bütün ailelerde olduğu gibi biz üç kuşak kadın, anneanne, anne, torun sımsıkı sarılmış bir yumak gibiydik. Sımsıkı sarılmış bir yumak oluşumuz annemin iddiasıydı. Ben annemle annesinin sımsıkı sarılmış bir yumak olduğunu ama benim annemle öyle olmadığımızı düşünüyordum. İkisi birbirlerine öyle sıkı bağlıydılar ki kendimi bildim bileli annemin karyolasında birlikte yatıyorlardı. Hiç şart değildi aslında; tamam, evimiz küçüktü ama annem isteseydi benimle yatıp odamı anneanneme verebilir ya da odasına iki tane tek kişilik yatak sığdırabilir ya da anneannemle beni aynı odada yatırabilirdi. Ama yapmamıştı, annesiyle birlikte yatmayı seçmişti ya da annesi onunla yatmayı istemişti.

Moda burnunda, beş odalı, salonu için anneannemin "bisiklete binilirdi, o derece büyüktü," dediği, balkonu geniş, ferah, yere kadar inen salon pencereleri boydan boya deniz gören, önünden her geçtiğimde görkemine bakıp babam yaşasaydı nasıl bir hayatım olurdu acaba diye düşünmekten kendimi alamadığım Çamlıköşk Apartmanı'nda oturduğumuz zamanları delirmiş belleğimi çok zorlamama rağmen hatırlamıyordum. Orada oturdukları yıllar anneannemin dilinden düşmezdi. Bazen duygulanıp "Ah.. ah! Ne daireydi.. Bir manzarası vardı ömre ömür katardı," diye başlar, annemin acı ve öfke fışkıran bakışlarıyla karşılaşınca gerisini getirmezdi.

İstanbul'un ilk şehremini Pepe Salih Paşa'nın, bahçesi çam ağaçlarıyla dolu ahşap köşkünün yerine yapıldığı için adını Çamlıköşk koydukları apartman her şey gibi yaşlandı, zamanın gadrine uğradı. Önce Ç harfinin noktası, sonra harfin kendisi düştü, apartman alay konusu oldu. On yıl önce kapıcısının merdivene çıkıp uzun saplı bir süpürgeyle dürte dürte başındaki diğer harfleri de düşürmesini izlerken yalnız insanın değil yapıların, eşyaların, nesnelerin de eksildiğini; yapılışından elli yıl sonra adının sadece Köşk Apartmanı olmasının sakinlerinin umurunda olmadığını, zaten bahçesindeki o cânım fıstık çamlarının yıllar önce kesildiğini düşünmüştüm. Kötümserdim, bu kadarla kalacağını sanmıyordum ve bir gün tahmin ettiğim gibi kentsel dönüşüme kurban edilmek istendiğini duydum. Yıllardır yaşanan talan siyaseti nedeniyle siyasi iktidarı suçlayan pembe kıçlı Moda ahalisinden bazılarının en az siyasi iktidar kadar açgözlü olduklarını düşününce Çamlıköşk de kesin gidecek demiştim. Gitti. Şimdi yerinde bitince nasıl şahane, nasıl ultra lüks, nasıl süper modern olacağını gösteren mimari çizim afişleriyle kaplanmış alüminyum perdelerin arkasında derin bir çukur var.

Bu muhteşem apartmanın üçüncü katındaki dairede çok kısa süre oturabilmiştik. Babam ölünce annem kirasını ödeyemediği için çıkmak zorunda kalmış; Ahenk Apartmanı'nda babamın mülkü olan, içindeki kiracının insaniyet gösterip boşalttığı küçük dairemize taşınmıştık. İki buçuk yaşındaydım. Çamlıköşk Apartmanı'ndan tek hatırladığım, odamda tavandan sarkan, camı pembeli beyazlı, çiçek desenli avize ve avizenin tavana yansıyan gölgesiydi.

Çocukken babaların olmadığı evlerde anne-kızlar birlikte yatar sanıyordum. Anneannem ölünce annemle yatma sırası bana gelecekti, annemle yatmayı çok istiyor-

dum, anneannemi çok sevdiğim halde sabırla o günü bekliyordum. Sonra büyüdüm, böyle bir gereklilik olmadığını anladım, neden aynı karyolada yattıklarını sordum.

Anneannem "öyle denk geldi," dedi, hamallar karyolayı kurmuşlardı, o gece yatıverdik annenle.. sonra da öyle kaldı. Niye? Bir mahzuru mu var?"

Yok bir mahzuru anneanne, niye olsun? Sadece merak. Ama derin bir merak, kökü kişiliklerimize, yaralarımıza dayanan bir merak.

Ama annemin cevabı farklıydı. "Senin ayrı bir odan olsun istedim."

İki cevap da doğru olabilirdi ama iki cevap da asıl gerçeği; annemin dışarıdan bağımsız bir bireymiş gibi görünse de aslında çok kırılgan, annesinden kopmayı başaramamış, annesine bağımlı zavallı bir evlat olduğunu ya da anneannemin kızının üstünde yatağını bile ayırmayacak kadar güçlü bir tahakküm kurmuş, onu parmağında oynatan zalim bir anne olduğu gerçeğini gizliyor olabilirdi. Bu derece sıkı bir yumak olmak için her ikisi de gerekirdi ama ikisi de doğru değildi. Anneannem çok mütehakkim bir kadın olsa da annemin üstündeki etkisi sınırlıydı. Annem de kunt, bağımsız bir kadındı, anneanneme boyun eğiyor gibi görünse de çelikten bir iradesi vardı, anneannemin hiçbir ayak oyunu anneme istemediği bir şeyi yaptıramazdı. Bence doğru cevap yaşadıkları zorlu geçmişin onları anne-kız olmanın ötesine taşımış, bir tür kaderdaş, ayrılmaz ikili yapmış olmasıydı.

Annemle anneannemin dokunaklı anne-kız halleri içimi çok acıtırdı. Bir gün annem, anneannemi yıkamıştı, ıslak saçlarını havluyla kuruluyordu, anneannemin beyin kanaması geçirip saldırganlaşmasından kısa süre önceydi.

Anneannem "bana tavuk suyuna çorba yapar mısın.. çok canım çekti.." dedi.

Sesi sanki zayıf, çelimsiz bir kız çocuğunun sesiydi.

Hastalıklar nedeniyle küçülmüştü, kapı gibi olan eski anneannem kalmamıştı, bir tek boncuk gözleri bütün gücüyle parlıyordu. Yüzü süt gibi beyazdı, tek tük kalan kirpiklerinde su damlacıkları vardı.

Annemin yaşaran gözlerini gizleyerek anneannemi başından öpmesi "tabii yaparım anneciğim, sen iste yeter ki.." demesi beni de ağlatmıştı. Çok üzülmüştüm, ikisine olan sevgim bin kat artmıştı. Anneannem hatıramda hep o haliyle kalsın istemiştim.

Ergenken anneannemi annemden daha çok sevdiğimi, annemin de anneannemi benden daha çok sevdiğini sanırdım. İkimiz için de en sevilen anneannemdi.

Yıllar sonra annemi anneannemden daha çok sevdiğimi,

annemin de beni annesinden daha çok sevdiğini anladım.

Şaşırmadım ama annemin içinde yıllarca bambaşka bir çağlayan aktığını, annesine duyduğu, minnetten korkuya, sevgiden nefrete, bağlılıktan yalnızlığa uzanan bir yığın karışık duygunun hayatını nasıl kilitlediğini ikinci uyurgezer gecesinde öğrendim, o zaman çok şaşırdım.

Annemi gereği kadar mı, gereğinden çok mu sevdim, ona duyduğum sevgi hayatımı nasıl etkiledi; bunları annem ölüp hayatımda dev bir boşluk bırakınca düşünmeye başladım. Annemi gereğinden çok sevmiştim ama ben zaten her şeyi gereğinden çok sevmiştim, E.'yi de gereğinden çok, işimi gereğinden çok, öğrencilerimi gereğinden çok sevmiştim.

Anneannem en çok kendini severdi, bundan utanmazdı, gizlemezdi de. Bir salon dolusu misafirin önünde börek tabağına uzanırken "önce can, sonra canan hanımlar.. hiç kusura bakmayın," derdi gülerdi, herkes gülerdi.

Annem de gülerdi. Ya annesinin benmerkezciliğine alışmıştı, kabul etmişti ya da en çok kendisini sevdiğine

inanmıyordu, sözde kaldığını düşünüyordu. Ben bir şey düşünmezdim, bütün insanlar gibi yaşarken pek çok şeyi düşünme gereği duymuyordum. İnsan suyu bilmeyen balık gibiydi, bilmesi için sudan çıkması gerekiyordu. Hayat mecbur bırakmadıkça insan hayatı boyunca hayatını sorgulamıyordu, sorgulamak için bir sebep gerekiyordu. Hayat pek çok kişiye bu sebebi veriyordu aslında; tesadüf sandığımız karşılaşmalar, kaderin oyunu sandığımız olaylar hayatın GÖR deme biçimiydi. Ama çoğunluk görmezden gelmeyi tercih ediyordu, hayatın akıntısının içinde kaybolup gidiyordu ya da büyük bir kayaya çarpıp parçalanıyordu.

Ben çarpmıştım, E. gibi bir kayaya çarpmıştım.

Aslında çarpmamıştım.

Akıntının beni kayaya götürdüğünü görmüştüm, çok hoşuma gitmişti.

Kayaya çarpmayı ben istemiştim.

Kaya çok çekici görünüyordu, müthiş bir tehlike duygusu yayıyordu.

Çarpmanın şiddetini, çarpınca bana neler olacağını merak etmiştim.

Parçalanmıştım ama yok olmamıştım, vardım, parçalarımı iyi kötü toparlamıştım.

E.'li bir hayattan canlı çıkmayı yaşama arzuma bağlıyordum.

Anneannem bir keresinde bana büyük bir ciddiyetle "kendini sevmeyen hiç kimseyi sevemez.. Önce kendini sevmeyi öğren," demişti.

Aslında iyi niyetli bir cümleydi, kendimi sevmemi, kendi değerimi bilmemi istiyordu; kendi değerinin farkında olmayan insanların nasıl sefil olduklarını görmüştü. Ama yanlış zamanda söylemişti. Çocuktum, bu öğüt beni korkutmuştu. En çok kendini seviyorsa anneanneme güvenebilir miyim bilmiyordum; annem de en çok

kendisini seviyorsa, o zaman ona da güvenemem diye düşünmüştüm. Çünkü ben en çok kendimi sevmiyordum, en çok ölmüş babamı, sonra annemle anneannemi seviyordum. Ama onlar en çok kendilerini seviyorlarsa bana ne olacaktı?

Bir gece bir rüya gördüm. Sekiz yaşındaydım. Rüyamda bembeyaz çarşafları diken gibi batan, kocaman bir yatakta yapayalnızdım. Çişim gelmişti, tuvalete gitmek istiyordum ama inmeye yeltendikçe yatak genişliyordu, bir türlü inemiyordum. Altıma kaçıracağım diye ağlayarak uyandım. Baktım yatak kendi küçük sıcak yatağım, inebiliyorum, altıma da kaçırmamışım, oh, çok rahatladım. Tuvalete gittim, dönerken annemlerin odasının kapısında durup baktım. Annemle anneannem kaşık gibi iç içe geçmiş uyuyorlardı. Hâlâ rüyanın etkisindeydim, korkum geçmemişti, annemin kucağında olmaya çok ihtiyacım vardı ama yine araba desenli pijamalarımı giymiştim, anneannem görürse söylenirdi. Annem, anneannemin söylenmesine aldırmıyordu, bana ısrarla bu pijamaları giydiriyordu.

Nevin Halamın bana bir Almanya seyahatinde aldığı, işlerinin yoğunluğu nedeniyle gelemeyip bir sürü başka hediyeyle birlikte eve yolladığı araba desenli bu pijamalarımı çok seviyordum, dokusu çok yumuşaktı, sanki tenimi okşuyordu, hep onları giymek istiyordum. Ama anneannem hiç sevmiyordu, sekiz yaşında bir kız çocuğu olarak araba desenli, mavi renkli erkek pijamaları giymemi onaylamıyordu. Şort giymemi de onaylamıyordu, an-

nemin pantolon giymesini de onaylamıyordu, hele erkeklerin saç uzatmalarını, küpe takmalarını, bileklerine meşin bileklikler bağlamalarını, boyunlarına altın zincirler takmalarını hiç onaylamıyordu, tiksiniyordu bu tür erkeklerden. Anneannem tanıdığım en cinsiyetçi kadındı. Ona göre kadınlar kadın gibi, erkekler erkek gibi giyinmeli ve öyle davranmalıydı. Homofobiğin daha kötüsüydü, devrinin pek çok kadını gibi eşcinselleri eğlence malzemesi olarak görenlerdendi. Gelecekte çok örneğini göreceğimiz türden ilerici görünümlü bir muhafazakârdı ve zamanın getirdikleriyle ciddi problemi vardı. Hayatın değişmesinden şikâyetçiydi; yeni alışkanlıklara, yeni anlayışlara, yeni bakış açılarına katlanamıyordu, sabitfikirliydi; birden fazla doğru olabileceğini aklı almıyordu. Donduruculu buzdolabı, tam otomatik çamaşır makinesi gibi teknolojik kolaylıklar bile anneanneme çağı sevdirmeye yetmiyordu, sürekli var olduğu şüpheli bir devri saadet anlatısını parlatarak yaşıyordu.

Pijamalarım annemle aralarında ciddi bir mesele olmuştu. Nevin Halamın makam şoförüyle gönderdiği Karstadt poşetlerinden çıkan çikolata, viski, kaşkol, şampuan, lego oyuncak seti gibi hediyeleri burun kıvırarak inceleyen anneannem halama laf arasında benim için sipariş verdiği, o yıllarda çok moda olan, kocaman bir konuşan bebek çıkmasını beklemiş, bebek yerine lego setini, üstüne de araba desenli pijamaları görünce çok sinirlenmiş, annemden bütün hediyeleri derhal halama geri göndermesini istemişti.

Her buluttan nem kapmayı hayatının hususiyeti haline getiren anneannemin gülünç ötesi iddiasına göre babamdan başka erkek kardeşi olmayan Nevin Halam kız yeğenine araba desenli mavi pijama göndererek anneme erkek çocuk doğuramadın, senin yüzünden aile soyadımız devam etmeyecek demek istemişti. Annem

buna kahkahalarla güldü. Durup durup gülüyordu, gülmesini durduramadıkça anneannem köpürüyordu. Feminizm diye bir kavramdan haberdar bile olunmayan yıllarda kartvizitine adını Nevin Varlı Orbay olarak yazdıran, cinsiyet eşitliği konusunda ciddi bir sosyal mücadele veren, ekibinde erkeklerin iki katı sayıda kadın çalıştırdığı için gazetelere çıkan, yazılar yazan, Özfarma ilaç, serum ve kimya şirketinin başfarmakoloğu olan eczacı halam böyle bir imayı aklından bile geçirmiş olamazdı. Anneannem halamın bu tarafını unuttuğu için kendine kızmıştı, yanlış argümanla çıktığı yolda hemen yön değiştirdi. Bu kez halamın alışveriş yaparken beni unuttuğunu, başkasına, mesela Semih Enişte'nin erkek yeğenlerinden birine aldığı hediyeyi kakaladığını, bunun da bana değer vermemek olduğunu iddia etti. Annem buna da güldü, alaycıydı.

"Anne emin misin? Sence halası Şehnaz'ı sevmiyor mu yani?" dedi.

Sevginin parayla ölçülmediği ama çekinmeden harcanan paranın da sevginin varlığına kanıt olduğu zamanlarda yaşıyorduk. Parası olmayan iyi insanlar sevdiklerini duyguya boğuyor, olanlar ise sevdikleri için gerçekten para harcıyorlardı. Çok istediği halde çocuğu olmayan halam beni gerçekten çok seviyordu. Anneannem halamın bu sevgisini "kendi doğuramadığı için" şeklinde, annem "babamdan ona kalan yegâne varlık oluşum" şeklinde yorumluyorlardı; ben ise psikolojik bahane üretecek yaşta olmadığım için, halamın beni dümdüz sevdiğine inanıyordum. Seviyordu işte halam beni, özel bir sebebi yoktu. Adım başı özel okul olmayan, olanlara kolej denen, kolejlerin de bariz bir sınıfsal gösterge olduğu o yıllarda, halam beni koleje yazdırmak istemiş ama annem hiçbir kolejin kendisinin öğretmen olduğu Moda İlkokulu'nun seviyesinde olmadığını, ortaokulda iyi bir yer

kazanamazsam o zaman düşüneceklerini söyleyerek halamı ikna etmişti. Halam giyim kuşam, yol, yemek, tatil, özel ders, bütün masraflarımı ödüyordu, hatta öyle bonkörce ödüyordu ki tatile gittiğimizde anneannemin klasına uygun lokantalarda yiyip içmemiz ancak böyle mümkün oluyordu. Halam aslında "Şehnaz'ın okul masrafları" adı altında, öğretmen maaşının bize yüksek standartlar sağlamasına yetmediğini bildiği anneme zekâsına ve nezaketine yaraşır şekilde destek oluyordu.

Hediyelerden bir-iki hafta sonra bir akşam ağzıyla kuş tutsa da anneannemin takdirini kazanamayacağını bilmeyen, bilse de zerre kadar umursamayacak olan halam ve anneannemin "dengine düşememiş adamcağız," diye sözde üzüldüğü yakışıklı Semih Eniştem bize yemeğe geldiler. Anneannem halama gönülsüzce tatlı sözler ederken, anneme göre halamı sinir etmek için, bence gerçekten beğendiği için enişteme elini hiç korkak alıştırmadan iltifat ederdi. Annem erkekler konusunda ne kadar katı ve ketum bir kadınsa anneannem de o kadar kendini ele veren bir kadındı, bir erkeği beğendiğini yüzüne konan tebessümden, sesine düşen incecik tatlılıktan, hareketlerine gelen ahenkten hissederdim. Annem bu konuda ne düşünüyordu, anneannemle konuşuyor muydu, cilveli tutumu nedeniyle kızıyor muydu bilmiyorum, sormayı hiç akıl etmedim. Muhtemelen o zamanlar önemsemiyordum ya da bu ilişki biçimleri bana doğal geliyordu. Çünkü hep aynı suydu çocukluk, içre olup bilmediğimiz.

Annem her zaman olduğu gibi halamlara çok güzel bir sofra hazırlamıştı. Anneannem halamı küçümsese de yemekleri gayet özenerek yapmıştı. Yaşamak için hayatı boyunca ip üstünde yürümek zorunda kalmış olan anneannem müthiş bir idare etme üstadıydı. Özellikle erkeklerle açık konuşmanın yanlış olduğuna ilişkin sarsılmaz

bir inancı vardı. Erkekler her şeyi bilmemeli hatta hiçbir şeyi bilmemeliydi. Kadın hep yetersiz, hep eksikli, hep bilgisiz görünmeliydi ki bakılsın, üstüne titrensin. Hiçbir şeyi açıkça söylemezdi. İma ederdi, kinayeli konuşurdu, iğnelerdi, dokundururdu, bunların hepsini de zekice ve incelikle yapardı, karşısındaki yeterince zeki değilse laf sokulduğunu anlamazdı bile, böylelerinin arkasından bir de aptallıklarıyla alay ederdi. Ama halam çok zeki bir kadındı, anneannemin bütün imalarını anlar, karşılık vermesinin annemi kıracağını bildiği için olsa gerek, müstehzi bir gülümsemeyle yetinirdi.

Anneannemin "Semih Bey eli bol adam.. Güllüoğlu'ndan iki kilo baklava alalım demiştir ama Nevin cadalozu aldırmamıştır," diyerek küçümsediği, "mideme dokunuyor.." diyerek elini sürmediği ama ertesi gün kalanını silip süpürdüğü kaymaklı ayva tatlısından sonra yatma saatim gelmişti. Annem anneannemin gözüne baka baka araba desenli pijamalarımı giyip gelmemi, herkese iyi geceler dilememi söyledi. Çocuk aklımla bile şaşırdım, annemin anneannemi böylesine tahrik ettiğini ilk kez görüyordum. Anneanneme baktım, kirpiği bile oynamıyordu, hiç oralı değil gibiydi. Araba desenli pijamalarımı giydim geldim. Halama sarılıp öperken annem yan gözle anneanneme bakarak halama pijamamdaki araba deseninin Mustang olup olmadığını sordu.

"Ne Mustang'i.." dedi halam, "ne demek araba deseni?"

Çok şaşırmıştı, pijamamı çekiştirip yakından baktı, seçemeyince gözlüğünü değiştirdi, çocukluğundan beri görme sorunu yaşıyordu, gözlüğünün camları çok kalındı.

"Aaa.. sahiden de araba deseniymiş," dedi, enişteme döndü, "Semih bu Mustang mi?"

Eniştem baktı, "Mustang," dedi, "baksana logosunu bile çizmişler."

"Kedi sandım ben onu," dedi halam, "çiçek buketinin içinde yatan kedi diye aldım."

Anneannem dahil gülüştüler. Halam gelişmiş bir Google, son sürüm yapay zekâ gibiydi, çok da güçlü bir belleği vardı. Annem belleğimin ona çektiğini söylerdi. Babamdan on beş yaş büyüktü, dedemin ilk evliliğinden olma kızıydı. Erken öldüğü için tanımadığım dedem halamı ikinci karısının şerrinden korumak için çok uğraşmış, biraz da bunun için yatılı okullara göndermişti. Halam annelerinin etkisinde olan baba bir kız kardeşlerinin nefretine maruz kalmış ama annesinin bütün kötülemelerine rağmen babam ablasını sevmekten vazgeçmemişti. Halam da babama çok düşkündü. Ölümünden sonra, kardeşine olan sevgisini bana vermiş gibiydi. Beni görmeden duramazdı, o kadar yoğun işinin içinde mutlaka zaman ayırır, bizi sık sık evlerine çağırırdı. Annemle giderdik ve her gittiğimizde bizi büyük küçük bir hediye bekliyor olurdu. Anneannem nadiren gelirdi "hiç halim yok.." derdi ama aslında oldum olası gizli bir çekişme içinde olduğu halamın yaşantısının ona babamın hayatta olduğu, çok kısa süren altın yılları hatırlatmasından hoşlanmadığını hissediyordum. Rüzgâr gibi geçip giden ve bir daha geri gelmeyecek olan devri saadetin kayboluşu anneannemin dinmeyen yasıydı.

Hazırlıktaydım, annemle halamlara gittiğimiz bir akşam yemekte hatırlayabildiğim ilk anımı anlattım. Belleğim o zamanlar da çok güçlüydü, anlatmaya başlarken üçüncü yaş günümü kutladığımız günü ancak ana hatlarıyla anlatabileceğimi sanıyordum ama garip bir şey oldu, kendimi o anda seyretmekte olduğum bir filmi anlatıyormuşum gibi hissettim. Yaşadığımız gün bütün detaylarıyla gözümün önünde akıyordu, sanki zihnimin içine iyi bir yönetmen yerleşmişti, dramatik etkinin en yüksek olduğu anları en doğru yerde kesip başka sahneye geçiyordu.

Anım bir sonbahar günü sabahtan başlıyordu. Halamlarla Bolu'ya, Koru Motel'e gidecektik, bir gece kalıp dönecektik. Babam öleli dört ay olmuştu; Ahenk Apartmanı'ndaki küçük dairemize yeni taşınmıştık. Annemin ağır yasla geçirdiği haftalardan sonra hayata tekrar katılmak için var gücüyle çabaladığını, en çok da benim için çabaladığını, başındaki karabulutu dağıtmak için beni parklara, gezmelere götürdüğünü, öğretmen arkadaşlarını eve davet edip gülüp konuşmaya, eğlenmeye çalıştığını Nevin Halamdan; anneannemin yayla gibi Çamlıköşk Apartmanı'ndan sonra sığıştığımız bu küçük evde hayatımızın eskisi gibi olma ihtimalinin kalmadığını anladığı için aylarca dinmeyecek, annemin de yüzünü solduracak bir depresyona girdiğini, her şeye babamın ölümünü bahane ettiğini, oturduğu yerden kalkmadığını, mayalanmaya bırakılmış bir hamur gibi olduğu yere yayıldığını annemden dinlemiştim. Babamın ölümünü hatırlayamayacak kadar küçüktüm, cenazeyi izleyen günler zihnimde flu bir ekran gibiydi. Ama dört ay sonrasını hatırlıyordum ve hatırladıklarıma kendim de şaşıyordum.

Sabah halamla eniştem erkenden bizi almaya geldiler, inelim diye aşağıdan zile bastılar.

Anneannem "ben gelmeyeceğim, siz gidin," dedi, yattıkları odaya girdi, kapıyı da kapattı. Çok kararlıydı, suratsızdı. Annem arkasından girdi, tartışmaya başladılar.

Annem, "Şehnaz'ın yaş günü anne.. onun hatırı için.." diye ısrar etti.

Anneannem "o kadar istiyorsan al kızını git.. kıymetli görümcenlerle kutla yeni yaşını.. beni ne yapacaksın?" dedi.

Sesi sertti, acı konuşuyordu, annemi üzmekten çekinmiyordu. Ben odanın kapalı kapısının önünde dikilmiş hüzünle yere bakıyordum; yaş günümü Bolu'da kutlamak istiyordum ama annem üzülecekse istemiyordum.

Sonunda annem bunaldı "tamam sen kal o zaman.. dolapta yemek var.. ısıtır yersin," diyerek odadan çıktı. O da çok kızgındı, annemi hiç böyle görmemiştim. "Hadi kızım," dedi bana, "ayakkabılarını giydin mi? Halanları bekletmeyelim."

Anneannem annemin kararlı olduğunu anlayınca, "peki tamam.. madem çok ısrar ediyorsun.. geliyorum," diye ayaklandı.

"Hayır," dedi annem. Yüzü taş gibiydi. "Fikrimi değiştirdim, gelmeni istemiyorum." Elimden tuttu, beni kapıya götürdü "yürü kızım."

Anneannemin yüzüne bile bakmadan evden çıktık. Halamların arabasına binerken başımı kaldırıp pencerede bizi izleyen anneanneme baktım. Şaşkındı, anneme istediğini yaptıramadığına inanamıyor gibiydi.

Halamlardaki yemekte annemle anneannemin tartışmasından hiç söz etmeden o günü anlattım, Koru Motel'de üflediğim sarı pembe mavi üç mumu hatırladığımı söyledim.

"Hatırlaman mümkün değil," dedi annem, "üç yaşındaydın daha."

"Hayır, çok net hatırlıyorum," dedim.

"Halanlarla hep konuşuruz o günü.. kaç kere dinledin, hatırladığını sanıyorsun.."

"Anne hatırlıyorum."

Beni dinlemiyordu, halamlara pedagojide çocuklarda hatıraların dört yaşındayken başladığının kabul edildiğini anlatıyordu, bazı istisnai örneklerde üç buçuk yaş olabilirdi ama üç yaş ihtimal dahilinde değildi.

Annem yalan anılar uydurmamdan korkmuştu. Daha yeni yalan anılar anlatıp büyük bir aile dramına yol açan bir öğrencisi olmuştu çünkü. Kuşdili Caddesi'nin oralarda bir yerde oturan, on yaşındaki kızı ben de tanıyordum, birkaç kere bizim eve de gelmişti. Bir akşam

evde babaannesiyle dedesi de varken annesinin kendisini Gülhane Parkı'na götürdüğünü, orada bir ablaya emanet edip gittiğini, iki saat sonra geldiğini, gelirken bir adama el salladığını anlatınca baba delirmiş, karısını döve döve hastanelik etmiş, kız ve üç yaş büyük abisi halanın evine yollanmıştı. Annesi yoğun bakımda, babası hapisteyken bu kez başka aile bireylerini zor duruma düşüren yalanlar söylemiş, üst üste söylediği bu yalanlardan kuşkulanan aile gerçeklerin peşine düşmüş ve hepsinin yalan olduğu ortaya çıkmıştı. Nüfus Müdürlüğü'nde şef olan babanın kumar alışkanlığı olduğu için aile ciddi geçim sıkıntısı çekiyordu, anne çalışmak istiyor ama baba izin vermiyordu. Anne çareyi gizlice çalışmakta bulmuş, para karşılığı komşularının çocuklarına bakmaya başlamıştı. O gün de ameliyat olan annesinin yanında olmak için bebeğini emanet edeceği birini arayan genç bir komşusunun evindeydi ama yalan anılar uyduran ya da bilinçli bir kötülük peşinde olan küçük kız olayı tamamen çarpıtmıştı. Anne hâlâ komada, baba hâlâ hapisteydi, hala ve kocası bu şeytani kızı evlerinde istememiş, yaşlı babaanne ve dede de bakamayacakları gerekçesiyle sosyal hizmetlere başvurmuşlar, çocukları yetiştirme yurduna vermek istemişlerdi. Annem evde hayret ve üzüntü içinde bunu anlattığında anneannem fazla şaşkınlık tepkisi göstermeden dinlemişti. "Çocuklar uydurur öyle," deyip geçmişti ama annem çok korkmuştu, benim de yalanlar denizine düşmemden ödü kopuyordu.

"Hatırlıyorum anne.. o günü çok iyi hatırlıyorum," diye ısrar ettim. "Hatta anneannem ben gelmiyorum.. sen git kıymetli görümcenle kutla kızının doğum gününü dedi.. sonra baktı ki gidiyoruz.. tamam geliyorum dedi.. sen de hayır gelmeyeceksin dedin."

Anneannemin halam odaklı huysuzluğundan söz etmemem gerekiyordu ama annem halamların önünde be-

ni bozunca sinirlenmiştim. Annem mahcubiyetten halama bakamadı, bana döndü.

"Nereden uyduruyorsun kızım bunları? Hazırlığa başladığından beri bir hayal gücü artışı var sende.. ergenlikten herhalde," diyerek gülmeye çalıştı.

Bu yakıştırma beni daha da sinirlendirdi, kendimi gözlerimin önünde akan filmin detaylarına verdim.

"Hatırlıyorum diyorum anne, her şeyi hatırlıyorum! Halam baklava desenli taba rengi gömlekle lacivert İspanyol paça pantolon giymişti. Yeni aldığı çizmeleri ayağını vurmuş. Çok acıtıyor, dedi. Yolda çıkardı. Senin üstünde beyaz yakalı, beyaz düğmeli lacivert elbisen vardı. Çardaklı bir köy kahvesi gibi bir yerin önünden geçiyorduk, şurada bir çay içelim dediniz, durduk. Bir kadın tezgâhta ahşaptan oyma şeylerle çam kolonyası satıyordu. Eniştem çam kolonyası aldı. Kolonyanın şişesi çam ağacı şeklindeydi. Yolda koklaya koklaya geldik. Otelde odalarımıza girerken eniştem elinden düşürdü, şişe kırıldı. Bütün koridor ertesi gün bile çam kolonyası koktu. Devam edeyim mi?"

Annem, halam, eniştem bana bakakalmışlardı. Hallerinden büyük bir zevk alarak devam ettim. "Otelde film çekiliyordu, beni de oynattılar. Selma Güneri başroldeydi. O zamanlar Selma Güneri'nin adını bilmiyordum, büyüdüğümde resmini gördüm, aaa.. o kadın Selma Güneri'ymiş, dedim. Beni kucağına oturttular, bu kadın senin annenmiş, tamam mı dediler. Ben de benim annem var diye ağlamaya başladım. Yok yok.. şakadan.. gerçek annen değil dediler. Sen, ben buradayım kızım.. oyun oynuyoruz öyle düşün, dedin. Halamla eniştem de kameranın yanında dikiliyorlardı. Kamera kocaman bir şeydi, kameraman üstüne oturuyordu, sürekli sigara içiyordu. Benim başımda anneannemin ördüğü turuncu çizgili berem vardı. Çıkarmam diye tutturmuştum. Bir

adam, yönetmendi herhalde, çikolata versem çıkarır mısın dedi, ben de çıkardım. Halam orada bulamayız belki diye doğum günü pastamı İstanbul'dan getirmişti. Mumları üflerken garsonlar, müşteriler herkes alkışladı, çok mutlu olmuştum. Sinemacılara da pasta verelim dediniz ama yoklardı, bir köye çekime gitmişlerdi. Otelin şömineli bir salonu vardı. Beni odada yalnız bırakamayacağın için koltuğa yatırdın, üstüme beyaz hırkanı örttün. Uyuduğumu sanıyordunuz ama uyumuyordum, sizi dinliyordum. Daha anlatayım mı? İsterseniz ertesi günkü kahvaltıyı da anlatabilirim."

Üçü de şoktaydı ama asıl ben şoktaydım. Sanki zihnimde bir musluk açılmıştı, ayrıntılar su gibi akıyordu. Belleğimin mükemmel sınav verdiği bir akşamdı.

"Tamam, çok bahsettik o günden.. ama çizmelerimin vurduğunu da anlatmış olamam Ayhan," dedi halam, "baksana, onu bile hatırlıyor.."

Halama "bu kız aynı sen Nevin," dedi Semih Enişte, "senin gibi.. sen de her şeyi hatırlarsın. Yeğenin sana çekmiş, emin olabilirsin."

O an annemin yüzünde tarifi çok zor bir ifade belirdi. Biraz endişe, biraz burukluk, hatta biraz korku.

Bir gün E.'ye annemle geçen mahzun çocukluğumu anlatırken birden bu anıyı anlattığım günü hatırladım. Öyle detaylı anlatmıştım ki kendimden korktum. Ya o günü gerçekten hatırlıyordum, belleğimin zaten bir delirme potansiyeli vardı, annemin uyurgezerliğine tanık olmak bunu açığa çıkarmıştı ya da böyle bir gün yaşanmamıştı, zihnim kendine anılar yazıp beni inandırıyordu, bilemiyordum. Annemin uyurgezer gecesine kadar nadiren böyle detaylı hatırladığım şeyler oldu, nadiren olduğu için üstünde durmamıştım, benim belleğim çok güçlü diye gerine gerine geziyordum. Belleğimle cebelleştikçe, hatırladıklarımı doğruladıkça uydurmadığımı

anladım. Hepsini yaşamıştım, hatırlıyordum. Bir tür zaman tüneline giriyordum, zamanda geri gidip yaşanmış anları yeniden yaşayabiliyordum.

Annemin uyurgezerliğinden sonra bu hatırlama selini durduramamak hayatımı çok etkiliyordu. Bazen gözümün önünde akan filmi izlemekten giyinemiyordum, evden çıkamıyordum, okula gidemiyordum. İki saat boyunca masamda oturup dışarı baktığım, baktığım yerde hayatımı gördüğüm oluyordu; belleğim beni acımasızca hatıraların peşinde sürüklüyordu. İşin kötüsü hoşuma gidiyordu, seyrettiğim film bitsin istemiyordum. E.'den belki de bu yüzden vazgeçemiyordum, acıdan zevk alır hale geldiğim için. Normal değildim, hiç iyi değildim, güzel anılar kadar acılar da bana anlatması imkânsız bir haz veriyordu.

Pijamamdaki araba desenini halamın kedili çiçek buketi sandığı ortaya çıkınca annem anneanneme imalı imalı gülümsedi. Anneannem hiç bozuntuya vermedi, karakterinin gereğini yaparak "aman da aman.. maviş pijamaları ne kadar da yakışıyormuş benim kızıma," diyerek beni sevdi. Anneannemin de hatırı sayılır bir belleği vardı ama onunki kendine ve sevdiklerine yapılan kötülükleri unutmamakla sınırlıydı; iyilikleri, iyi günleri, iyi insanları hatırlamazdı, hatırlasa da söz etme gereği duymazdı.

Nevin Halamla Semih Eniştem çok iyi insanlardı, bana da gerçekten düşkündüler. Hiçbir eksiğim olmasın isterlerdi. Eniştemin kullandığı arabalarıyla Erdek'e tatile giderlerken şoförü yirmi altı saattir uykusuz olan bir yolcu otobüsüyle çarpışıp ölmeselerdi lise öğrenciliğimi çok daha yüksek bir refah içinde geçirebilirdim. Ölümleri bizi ciddi maddi sıkıntıya soktu, harçlığım yarıya düştü, mutfağımıza giren lüks yiyecekler azaldı, sırf zevk için bir şey alamaz olduk. Yazları yine iyi kötü bir yerlere

gidebiliyorduk ama Uludağ'da geçirdiğimiz, fena sayılmayacak kadar kaymayı öğrendiğim kış tatilleri bitti.

Halam ilaç, eniştem otomotiv sektörünün önde gelen şirketlerinde üst düzey yöneticiydiler, çok iyi maaş alıyorlardı ama kayda değer bir birikimleri yoktu. Kazandıklarını yurtdışı gezilerinde harcayan, iyi bir oyun seyretmek için Londra'ya uçacak, müzik festivaline katılmak için İtalya'ya gidecek kadar sanata meraklı, hayatın tadını çıkarmayı bilen, akıllı insanlardı. Bütün malvarlıkları Suadiye sahilinde oturdukları daire ile kazada perte çıkan Mercedes arabaları ve yaşlanınca ev yapıp otururuz diye Saros'ta aldıkları arsaydı. Zengin değillerdi ama 70'lerde Suadiye sahilinde büyük bir daire, deniz kıyısında bir arsa, Mercedes araba, biraz da bankada para zengin olarak nitelenmeye yetiyordu. Zenginlik kavramı o zamanlar sıradan insanın havsalasını aşmıyordu.

Kazadan sonra halamların Mercedes'i yok pahasına satıldı, ikisinin ortak mülkiyetindeki evle arsa halamın da görüşmeyi kestiği iki kız kardeşi, biz ve eniştemin kardeşleri arasında bölüşüldü, payımıza dokuz kurda bir hurda hesabı düşen miktar annemin tutumlu kullanmasıyla bizi bir süre idare etti. Annemden nefret eden, kötülük kumkuması halalarım yok kabul ettikleri baba bir ablalarından kalan mirasa hiç itiraz etmedikleri gibi, bize düşene göz koymak istediler, avukat tuttular, annemi tehdit ettiler ama annem pabuç bırakmadı, onlar da işin bir noktasında fayda-maliyet analizi yaparak ısrar etmenin pek akıllıca olmayacağına karar verdiler, hayatımızdan çıkıp gittiler.

Korkulu rüya gördüğüm gece üstümde araba desenli pijamalarımla annemle anneannemin oda kapısında dikilmiş onlara bakıyordum. Bana aralarında yerim yokmuş gibi geldi. Tam hayal kırıklığıyla odama dönecektim ki annem uyandı "Ne oldu?" dedi.

"Rüya gördüm, korktum," diye ağlamaya başladım.

Annem beni aldı, aralarına yatırdı "sarıl anneanneye," dedi.

Ben anneanneme sarıldım, annem bana sarıldı, böylece annemin hep istediği gibi üçümüz sımsıkı sarılmış bir yumak olduk. Bunun beni mutlu etmesi gerekirdi, seviliyordum, ihmal edilen bir çocuk değildim, aksine iyiliğim için gözümün içine bakılıyordu ama yine de kendimi hiç iyi hissetmiyordum. Dayanamadım, sessiz sessiz ağlamaya başladım.

Annem en sıcak sesiyle "korkma annecim.. rüyaydı.. geçti gitti.. bak yanımdasın," dedi. Beni kendisine döndürdü, göğsüne bastırıp kollarıyla sımsıkı sardı. Gözyaşlarım yavaş yavaş dindi. Ama korkulu rüya yüzünden değil babam olmadığı için ağladığımı söyleyemedim. Aralarına girmek istediğim çift anneannemle annem değildi.

Lisedeydim, bir gün anneme bağırmalı çağırmalı, kapıları çarpmalı büyük bir kavga ettik. O günlerde en yakın arkadaşım dediğim arkadaşımın doğum günü partisine gitmek istiyordum ama annem içki içeceğimizi duymuştu, izin vermiyordu. Ergen ruhum isyanla dolup taştığı için dilimi tutamadım, kendisinin yakın arkadaşı olmadığı, kimse onu yakın arkadaşı olarak görmediği için benim de yakın arkadaşım olmasını istemediğini söyledim.

"Sevilmiyorsun," dedim, "kimse seni sevmiyor, soğuksun, buz gibisin."

Bunları söylediğim anda annemin yüzüne inen hayal kırıklığı içime hançer gibi saplandı. Annem bir şey söylemedi, odasına gitti, kapısını kapattı. Peşinden gittim, çok pişmandım.

"Çık dışarı," dedi, "kapıyı da kapat."

"Anne n'olur.."

"Çık dedim!" diye bağırdı.

Öyle bir bağırdı ki, camlar zangırdadı, kendimi dışarı zor attım, kapıyı kapattım; kapının önünde ayakta dikilip defalarca "anne.. anne özür dilerim.. anne öyle demek istemedim," diye mırıldandım ama dinlemedi. Anneannem her zamanki gibi berjerinde oturmuş, kavga-

mızı sessizce dinlerken bulmaca çözüyordu. Yanına gittim, dizinin dibine çöküp ağlamaya başladım.

"Ağlamasın benim güzel kızım," diyerek yanağımı okşadı.

Beni hep böyle teselli ederdi: Ağlamasın benim güzel kızım. Bir şey sormazdı, çözüm aramaya zahmet etmezdi, sadece bol keseden şefkat gösterirdi. Şefkati yalan değildi, sahiciydi ama herhangi bir fedakârlık da içermiyordu.

Yanağımı usul usul okşayan elleri yine yumuşacıktı, portakal kokuyordu, teni hep ipek gibiydi. Kendine çok iyi bakardı; ellerine, yüzüne, göz çevresine kendi yaptığı kremleri sürerdi. Ayda bir aktarları dolaşır, aldığı uçucu yağlarla, havanda dövdüğü baharatlarla, balmumu, gliserin gibi malzemelerle kremler, losyonlar, cilt maskeleri yapardı. Kakao yağını zeytinyağıyla karıştırır, portakal çiçeği esansı ekleyip güzel bir cam kavanoza doldurur, dolapta dondurduktan sonra ellerine sürerdi. Anneannemin güzellik müstahzarları üretimi günlük hayatımızın bir parçasıydı. Bana da yüzümü sabahları madensuyuyla, geceleri gülsuyuyla silmem, haftada bir kahve telvesiyle ovmam, yaptığı kremleri kullanmam için ısrar ederdi. Yapmazdım, yapmadığım gibi, kendisini güzellik fetişisti olmakla suçlardım. 70'li yıllardaydık, önemli olan güzel olmak değil aydın olmaktı, oturup kitap okumak yerine güzelliği için zaman harcayan kızlarla dalga geçilirdi.

Hayatıma E. girdikten sonra anneannemin çocukluğumda baka baka öğrendiğim kremlerinden yaptım ama bende ahım şahım bir etkisi olmadı. Sihir kremlerde değildi çünkü genlerdeydi, annemle anneannemin ciltlerinin ipeksiliği anneannemin annesi, bebek yüzüyle meşhur, paşa karısı Esme'den geliyordu. Ben genlerimi Yörük çocuğu, dağlarda güneş altında büyümekten cildi kalınlaşmış Mehmet Mazhar Varlı'dan almış olmalıydım.

Güzellik anneannem için çok önemli bir değerdi. Masmavi gözlü, hükümet gibi dedikleri türden, gösterişli bir kadındı ve kendini hâlâ çok güzel buluyordu. Bir gün "gençliğinde kim bilir ne kadar güzeldin anneanne.." dediğim için benimle bir hafta konuşmamıştı. Yaşına göre hâlâ güzel bir kadındı. "Bari şunu giy, seni daha albenili gösteriyor," gibi sözlerle pek de güzel bulmadığını belli ettiği annem gibi minyon değildi. Geniş omuzlu, geniş yüzlüydü, elmacıkkemikleri belirgindi. Ben de yapı olarak ona benziyordum, hele gençken iskelet yapısı olarak anneannemin kopyası gibiydim. Yemek yemeyi sevdiği için epeyce kiloluydu ama boyu uzun olduğundan kilosu onu heybetli gösteriyordu. Ayda bir anneme boyattığı, iki ayda bir Moda'nın en pahalı kuaförü Sermet'e kestirdiği; her sabah, gereksin gerekmesin, kabartıp arkaya taradığı sarı saçları elmas gibi ışıldardı. Elinden törpü düşmezdi, badem biçimi tırnaklarına sedefli pembe oje sürerdi. Girdiği her ortamda heybetiyle ve gösterişiyle bütün dikkatleri üstüne çekerdi, çekemezse hasta olurdu. Çevresindeki insanlara tebaasıymış gibi üstten ama gayet nazik davranırdı. İlginç olan, insanların anneannemin bu tavrını hemen kabullenmeleriydi, bu kibir, bu kendini beğenmişlik nereden geliyor diye merak etmezlerdi.

Karakteri zaaflı, hayata aç bir kadındı anneannem, hayat arsızıydı, yaşamaya doymuyordu. Edep erkânın kitabını yazmış, kibarlık, zarafet ve nezaket timsali, yol yordamın tillahını bilen, tam bir Osmanlı hanımefendisi olduğundan, herkes tarafından sevilip sayıldığından zerrece kuşkusu yoktu. Adı bile çok tantanalıydı: Hatice Şehbal Targut. Biriyle tanıştırıldığında kadın erkek, yaşlı genç ayırt etmeden öpsün diye elini uzatır ve Hatice'nin i'sini bilinçle uzatarak "bendeniz Hatiiice Şehbal Targut," derdi. Google icat edilip de herkes herkesin hakkında bir şeyler öğrenmek için adlarını aramaya başladı-

ğında ben de merak ettiklerimi aradım. Annemin adını taşıyan birkaç kişi vardı, benim tek bir adaşım çıktı ama ikinci bir Hatice Şehbal Targut çıkmadı.

70'lerde ve 80'lerde atalarının Yunanistan'ın Selanik, Girit, Midilli gibi deniz kültürüne sahip bölgelerinden göçmüş olması henüz bir övünme nedeni olmadığından anneannem denize kıyısı olmayan şehrini yere göğe koyamaz, sanki Osmanlı hâlâ sürüyormuş da Osmanlı'nın payitahta biraz uzak ama eşi benzeri olmayan bir eyaletinden söz ediyormuş gibi kasıla kasıla "Yanyalıyız," derdi. Duruşunda, bakışında, havaya diktiği burnunda öyle bir kibir okunurdu ki sanki Yanya babasının malıydı, ziyarete gitse omuzlar üstünde karşılanacaktı.

Sırf kızdırmak için "Yanya değil anneanne, İyonya," dediğimde normal zamanlarda göstermek ihtiyacı duymadığı milliyetçi damarı kabarır "doğru konuş terbiyesiz, Yanya özbeöz Türk toprağı!" derdi.

Bir keresinde, sırf kızdırmak için "sizin konak hostel olmuş anneanne, bitli turistler kalıyormuş artık," dedim.

Kalakaldı. Sinirlenip üstüme yürüyecek sandım ama sessizleşti, sicim gibi gözyaşları akmaya başladı. Çok üzüldüm. Yanya'nın da, doğduğu ve altı yaşındayken terk ettiği konağın da anneannem için bu kadar büyük bir anlam ifade ettiğini bilmiyordum. Öyle gücenmişti ki gönlünü alıncaya kadar akla karayı seçtim.

Yanya'yı görmeyi, yıkılmadıysa tarihî esere çevrilmiş olması muhtemel konaklarını ziyaret etmeyi çok istiyordu. O zamanlar yurtdışına gezmeye gitmek bir orta sınıf faaliyeti değildi, zenginlere özgü bir eylemdi, bu nedenle bizim gibi insanların uzun süre para biriktirmesi gerekiyordu. Sözde karma, özde kapalı ekonomiyle, bir tür Demir Perde ülkesi gibi yönetilen Türkiye her zaman olduğu gibi yine ekonomik krizlerle boğuşuyordu.

Anneannem toprağını dünya gözüyle görmek için

sabırla annemin para biriktirmesini bekliyordu. Ama şehrini bir daha göremeden, daha altmış yaşına bile gelmeden öldü. Oysa annem yeterince para biriktirmişti, anneannem hastalanmasaydı o yaz Yanya'ya gideceklerdi. Annemin Yanya'ya gitmeyi sadece annesini mutlu etmek için istemediğini, kendisinin de köklerinin ait olduğu memleketi görmek istediğini sanıyordum. Yurtdışına, hele Balkanlar'a gitmek alelade bir faaliyet olunca bu kez ben annemi götürmek istedim.

"Bana ne Yanya'dan," dedi, "yurtdışına gidecek olsam Yanya'ya niye gideyim? Paris'e, Londra'ya giderim."

Yanya Kaleiçi'nde, üç avlulu, bodrumunda dört kurnalı hamam bulunan, muhteşem konakları, etraflarında pervane kimi Arnavut kimi "Masedon" sayısız hizmetkârları, kapı önünde daima hazır bekleyen çift atlı kupa arabaları gibi güzel taraflarını alabildiğine abartarak anlattığı; annesinden elli küsur yaş büyük paşa babasının kendisi altı yaşındayken ölmesi ve bilinemeyen bir tür akıl hastalığından mustarip, çok genç, neredeyse çocuk yaşta olan annesi Esme Hanım'la sokağa düşmeleri gibi acıklı taraflarına çok az değindiği, çoğunu annemden dinlediğim hikâyeleri bir araya getirip geçmişini düşündüğümde; anneannemin kabul etmek istemesem de anlayabildiğim bir ikiyüzlülük içinde yaşamış olduğunu görürdüm. Aynı nedenlerle hayat arsızıydı, bu hayata doymazlık onu her şeyden önce kendi çıkarını düşünen bir kadın yapmıştı. Ama anneannemi ikiyüzlü, çıkarcı bir kadın olarak nitelemek ağrıma giderdi, karakterindeki zaaflar içimi acıtsa da çoktan ölmüş anneannemi çok severdim, acırdım, acıyarak severdim.

Öte yandan duygu dünyası hakkında bilgi sahibi olmadığım, gerçekten mutlu muydu mutsuz muydu, hayal kırıklıkları, gerçekleştiremediği tutkuları, aile sırları var mıydı, enişte tek sevdiği miydi, içinde hiç ukde

kalmış mıydı bilmediğim; bize gösterdiği cömert, iyicil yüzü ve çevresine sunduğu güçlü bağımsız kadın imajıyla yetindiğim Nevin Halamın anneannemin hayatının en büyük ikilemi olduğunu ikisi de öldükten sonra daha iyi anladım ve anneannem için daha çok üzüldüm. Nevin Halam anneannemin benim için istediği "güçlü prensin himayesindeki güzel ve kırılgan prenses" yaşantısını reddeden kadındı. Kadınların erkek himayesinde yaşayan sindirilmiş zavallılar değil, kendi sözünü söyleyen, bağımsız, güçlü varlıklar olması gerektiğine inanıyordu, kendisi de öyleydi. Buna karşılık ömrünü sığıntı olarak geçirmiş ama bu gerçeği inkâr etmeye kendini adamış olan "paşa kızı" anneannem bağımsız olmak için didinmenin aptallıktan başka bir şey olmadığına inanıyordu. Ona göre yüzüne bakılmayacak kadar çirkin ve bet sesli olmadıkça hiçbir kadının dik duracağım diye didinmesine gerek yoktu. Hele halamın hiç yoktu. Allah cömertçe güzellik bahşetmiş olmasa da eli yüzü düzgün bir kadındı, üstelik şanslıydı, hem yakışıklı hem kendisini el üstünde tutan aslan gibi bir kocası vardı, böyle bir kadının sabahın körlerinde kalkıp işe gitmesini, bütün gün elin işi için kan ter içinde çalışmasını anlayamıyordu. Aslında anlıyordu, bu sözlerine kendi de inanmıyordu ama kendini halamın önemsiz bir kadın olduğuna, düşüncelerinin bir değeri olmadığına inandırmaya çalışıyordu.

Halamla yaşıttılar, aynı çağın çocuklarıydılar. Talih halama Toroslar'ın bir köyünde doğup büyümüş; sadece ilkokulu okuyabilmiş; çocukluğunda çobanlık, gençliğinde çiftçilik yapmış; evlenince yerleşikliği seçip Serik'te manifatura dükkânı açmış; genç yaşta ölen ilk karısından olan tek çocuğu halamın arkasında durmuş; okuması, güçlü ve başarılı bir kadın olması için elinden geleni yapmış; tarlalarını, meyva bahçelerini satıp en iyi yatılı okullara, yurtdışında yüksek lisanslara yollamış; üstüne titre-

miş ama kötü ruhlu ikinci karısından olan oğlu, yani babam ablasının yolundan gitmişse de diğer iki kızının, ablalarının izini takip etmelerini sağlayamamış; akşamları güneş Toroslar'ın ardında batarken evinin verandasında oturup kendi yaptığı boğma rakıyı içerek ve çok sevdiği, genç ölen ilk karısını anarak içli türküler söylemiş; hayatı boyunca Yörük şivesiyle konuşsa da ait olduğu sosyal kültürel sınıfın değerlerinin üstüne çıkmayı başarmış, düşüncesi aydınlık bir baba bahşetmişti. Babası Nevin Halamın en büyük şansıydı.

Anneannemse kendisine başkalarından üstün bir geçmiş hayal etmesini sağlamaktan başka bir işe yaramayan, boş beleş bir paşa kızı unvanıyla yetinmek durumunda kalmıştı. Anneannem şanssız doğanlardandı ve halama hayran olmakla nefret etmek arasında gidip geliyordu. Arada bir dili kaçıp babasından *bubam* diye bahseden halam; bağımsızlığın değerini kabul etmemekte ısrar eden anneannemin kadın olmak hakkındaki görüşlerini değersizleştiriyordu, kırılgan prenses hayalini gülünçleştiriyordu.

Anneannem yeterli bulmasa da aslında hayat anneme iyi kötü bir prenses payesi vermişti. Babam hızla âşık olup birkaç ay içinde evlendiği annemi Çamlıköşk'te, Moda'nın en güzel apartmanında oturtmuş, prensesler gibi yaşatmış, elini sıcak sudan soğuk suya sokturmamıştı. Ama erken ölünce hayat anneme verdiği bu payeyi çok çabuk geri almıştı. Annemin TED Koleji'nde yatılı okuduktan sonra İstanbul Hukuk sıralarında dirsek çürüten babamla geçirdiği dört yıla yakın süre anneannem için çok çok azdı, ömür boyu sürmesi beklenen prenseslik rüzgâr gibi geçmiş, hayatın katı ve gaddar yüzüyle karşı karşıya kalınmıştı. Bu yüzden hayallerini bana yöneltmişti. Umudu bendim, benim gelecekteki prenseslik hayatımdı. Ama ağır şekilde alay ettiğim bu hayalden

çağdışı ve gülünç olduğunu kabul ettiği için değil gerçekleşmeyeceğini anladığı için vazgeçti. Zaman içinde tüllü payetli elbiseler giydirilip, saçlarına lüleler yapılıp; sadece kendisinin zihninde var olan bir sosyeteye takdim edilecek cinsten bir kız olamayacağımı anlamıştı. Umduğu kadar güzel değildim, kendisine çektiğim için iri yapılıydım; kırılgan, hülyalı, hafif melankolik bir görünümüm yoktu.

Anneannem halamın gazetelere yansıyan bir başarısı ya da benim ona gösterdiğim sevgi dolu ilgi gibi nedenlerle ona duyduğu hayranlık yüklü nefreti taşıyamaz olunca halamla ilişkiyi kesmesi için anneme baskı yapmaya kalkardı ama çok geçmeden yutkunup susardı. Canı sık sık rakı çekerdi çünkü, canı rakı çektiğinde yürüyerek burnumuzun dibindeki Koço'ya ya da "bir taksi çevirip" Beylerbeyi'nde İsmet'e, Kartal sahilinde Çakıl'a gidebildiğimizi hatırlardı. Masamıza gelen torik lakerdaların, ahtapot ızgaraların, soslu tarakların, kalamarlı vongoleli spagettilerin, biri çocuk üç kişiye fazla geleceği için Koço'nun bin yıllık başgarsonu Nizam Bey'in bizim gibi üç kişilik bir aileyle paylaştırdığı kalkanların, altında ateş yanan siyah dökme demir tavalarla getirilen sarmısaklı dil kardinallerin, balıklı böreklerin, balık köftelerinin, balık kokoreçlerin, anneannemin ağzına layık sıcak Ege otlarının hatırına; Cunda'da, Didim'de, Marmaris'te, Dalyan'da, hatta bir keresinde Kıbrıs'ta yaptığımız unutulmaz tatillerin hatırına anneme baskı yapamadığı gibi, böyle zamanlardan sonra halamla karşılaşırsa yüzüne daha çok güler, ağdalı kelimelerle halamı çok seviyormuş, çok takdir ediyormuş, ona hayranmış rolü yapardı ki, beni en çok üzen de bu rolü çok iyi oynamasıydı.

Anneannemi ne zaman hatırlasam, içimde burnumu sızlatan, tarifi güç bir duygu belirirdi. Şefkat dolu ama aynı zamanda acı, alaycı bir duyguydu bu, özlemle karı-

şık, annemle bütünleşikti. Anneannemi annemsiz düşünemiyordum ve ikisini de sıradan kelimelerle anamıyordum. Anneannem sıradan bir kadın değildi. Çocukluğu, gençliği hatta yetişkinliği boyunca, annem meslek sahibi olup onu köşesinde oturtana kadar hayat cambazı olmak zorunda kalmıştı. Çalışmayı bilmiyordu, çalışmak gibi bir eylem aklından bile geçmemiş, tıpkı kendi annesi gibi kocaları tarafından bakılmak istemişti. Ezik, silik, ağlak bir kadın değildi, mağdur pozisyonundan hazzetmezdi. Bu pozisyondan karakteri sağlam bir kadın olduğu için değil, paşa kızı olduğu için hazzetmezdi. Cumhuriyette doğduğu halde kendisini Osmanlı'nın tebaası, Türk milletinin ta kendisi olarak görürdü. Çoktan geçmiş gitmiş, hatırası bile solmuş görkemli geçmişini herkesin bildiğini, bütün dünyanın bu geçmişe hayranlık duyduğunu sanıyordu. Kendi hikâyesini kendi yazmıştı, geçmişini kelime kelime örmüştü ve kendi yarattığı imgesine âşıktı. Geçip gitmiş bir devri saadetin hayalî kalıntılarıyla idare etmek zorunda kalmış bir paşa kızı olarak cumhuriyetin Osmanlı'nın devamı, kendisinin de bu sürekliliğin örneği, kanıtı, hatta temsilcisi olduğuna samimiyetle inanıyordu. Duygu dünyasında Osmanlı ile cumhuriyet sevgisi eşitti. Kendi kuşağının ilerici kadınları gibi aynı zamanda koyu bir Atatürkçüydü. Yanya'da Atatürk'ün dayısının kızıyla yan yana konaklarda oturduklarını, Zübeyde Hanım'ın bir kere onlara çaya geldiğini iddia ederdi. Doğru muydu değil miydi bilinmiyordu çünkü müthiş işlek, faydacı hikâyeler anlatır ve inandırırdı. Anneannem için Atatürk; dış güçlerin kıskandığı, yıkmaya yemin ettiği, bir sürü devletin birleşerek savaş açtığı, buna rağmen yok edemediği bir imparatorluğu cumhuriyet olarak yeniden kuran; tarihsel devamlılığımızı sağlayan, milletimizi medeni dünyayla tanıştırmakla kalmayıp öne geçirmiş; atamız, babamız, dünya çapında ebedî liderimiz, her şeyimizdi. Altı oku

bir çırpıda sayardı. 12 Eylül Cuntası'nın zorunlu ders haline getirdiği ve hâlâ bir tür zorunlu ders olan Kemalizmin topluma nefret ettirmek istercesine boca edilen bütün klişeleri anneannemde hayat buluyordu. Asker millet Türkler, taşlarını askerlerin özenle döşediği 12 Eylül karanlığına kendi ayaklarıyla yürümüşlerdi. Anneannem de paşa kızıydı, askerleri severdi. Babamın avukat olması hayal dünyasını pek bozmamışsa da fallik imgelere meraklı anneannemin gönlünde yatan aslan aslında şöyle apoletli sırmalı, yanında kılıcı sallanan, mümkünse deniz subayı bir damattı. 12 Eylül'e alkış tutanlar arasındaydı ama annem gibi gönlü sosyalizme yakın bir sosyal demokratın yanında bu darbeci paşaları açıkça övmeye cesaret edemezdi, cuntayı onayladığını sessizliğiyle gösterirdi. Öldüğü sırada ülke askerî rejim sonrası seçimlere hazırlanıyordu, cuntanın ısrarla işaret ettiği Sunalp Paşa yerine Tonton'un tek başına iktidara geldiğini göremedi. Ömrü vefa etseydi cuntayı gizli gizli alkışladığına muhtemelen bin pişman olacaktı.

Kasıla kasıla Selanik göçmeniyiz diyenlerden hiç hazzetmezdi, anneanneme göre Selanik'in Mustafa Kemal'in doğduğu şehir olmasından başka bir özelliği yoktu, şehirlerin sultanı İstanbul'du, güzellikte birinci İstanbul'u sekiz yaşına kadar yaşadığı Yanya takip ediyordu. Müthiş bir hayal gücü vardı, çok güzel uydururdu. "Rahmetli paşa beybam bir gün Kesriye'ye gidiyor.." veya "rahmetli paşa beybam bir gün Florina'da eratı teftişteyken.." diye başlardı, bazen komşularımızdan, bazen annemin arkadaşlarından oluşan meraklı dinleyicileri saadet dolu bir masal diyarına sokup Yunanistan'da şehir şehir gezdirirdi. Bu şehirleri nereden biliyordu, elinde hiç görmediğim haritaları inceleyerek mi öğrenmişti, çocukluğunda dinlediği hikâyelerden mi aklına kazınmıştı bilmiyordum, İmatya'dan Kardiçe'ye, Kılkış'tan Pella'ya

anneannemden duyduğum her şehir adını haritada ararım ve bulurdum.

Anneannemin paşa kızı olduğu doğruydu ama babasının bize tasvir ettiği gibi redingot giyen, sapı gümüş işlemeli, kızılcık ağacından bastonla dolaşan, Fransızcayı sular seller gibi bilen, dönemin gazetelerine hafif tertip İttihat Terakki yanlısı yazılar yazan, gözü Batı'da bir II. Meşrutiyet paşası olduğu çok şüpheliydi. Üniversitede kendime iyi bir yer ve bana yaranmak için dağları delecek kadar istekli öğrenciler edindikten sonra öğrencilerime yeni yazıya aktarılmış dönem gazetelerinde ve kenarda köşede kalmış tarih kitaplarında ölmüş anneannemin çok merak ettiğim paşa babasını araştırttım. Öğrencilerim adını tek bir tarihçinin andığı ama onun da pek hayırla anmadığı bir Yanyalı Mahmut Avni Paşa buldular. Kitabın yazarı bu Yanyalı Mahmut Avni Paşa'nın Balkan isyankârları ve düşman devletlerle Osmanlı arasında çift taraflı casusluk yaptığını iddia ediyordu. İftira mıydı, gerçek miydi, gerçekse paşa dede yakalanmış mıydı, sonu ne olmuştu, cumhuriyet kurulduktan sonra Yanya'da ne sıfatla bulunmuştu, öğrenemedim. Öte yandan paşa dedenin casus olduğunu iddia eden yazarın da itibarlı biri olduğu söylenemezdi, kitapları bilimsel kriterlerden uzak, okurların duygularını şahlandırmaya yönelik şeylerdi ama paşa dede hakkında başka kaynak da yoktu.

Annemin paşa dedesiyle övündüğünü hiç duymadım. Hatta ben övünmeye kalktığımda, bana "anneannenin kemikleri bile kalmamış babasıyla mı övüneceksin, yoksa kendi başarılarınla mı?" derken içindeki cumhuriyet öğretmeni Ayhan Hanım açığa çıkardı. Buna karşılık eve ne zaman misafir gelse anneannem sözü mutlaka paşa babasına getirir, Yanya'yı, babasını, geçmişini, konaklarını övmelere doyamazdı. Henüz altı aylık bebek olan anneannemin, çelimsiz bir kız çocuğunu andıran,

mutsuz bakışlı annesinin kucağında olduğu; püsküllü fesi, sırmalı üniforması ve büyük ihtimalle lamba isiyle boyanmış siyah sakallarının yaşını tahmin etmeyi güçleştirdiği paşa beybabanın bir elini kılıcına, bir elini çocuk yaştaki karısının omzuna koyduğu aile fotoğrafının bulunduğu duvara dikkatleri çekecek bir bahane mutlaka bulur, meraklı gözlerden talep gelmesini sağlar, misafirler iyice incelesin diye resmi duvardan indirip ona vermemi isterdi. Küçükken gururla getirirdim. Sepya rengi bu fotoğraf misafirlerin arasında elden ele gezerken annem mutfağa gider, anneannemin abartılı hikâyelerini dinlemezdi. Anneannemin hikâyelerini hafif sarsan hatalar yaptığı olurdu. Sayısız hizmetkârla birlikte yaşadıkları, Yanya'nın en görkemli konağını bazen yirmi, bazen kırk odalı diye hatırlar ya da paşa babasının bazen Arnavut, bazen Avrupalılar gibi Masedon dediği Makedon asıllı olduğunu söyler, Yanya'da altı yaşındayken çoktan geçmiş gitmiş olduğu için hatırlaması imkânsız olan çetecilerle çatışma hikâyeleri anlatırdı.

Acıklı hayatını, kimi zaman sekiz aile bir ahşap konakta; kimi zaman akan çatısının altına kova koymaya yetişemedikleri harap bir müstakil evde, tüten sobanın başında; bebek annemi kucağında sallayarak, yarı aç yarı tok geçen günlerini anlatmaktan hoşlanmazdı. Ama kendine ve hayata ilişkin hikâyeler anlatmayı sevdiği için bu dar zamanlardan söz etmeden de geçemez, her birini çok akıllıca çarpıtarak nefes almadan dinlediğimiz kahramanlık hikâyelerine dönüştürürdü. Sanki İkinci Dünya Savaşı sırasında kendisi de aç kalan, sürünen, sahipsiz kalmış evlerin pencere pervazlarını, yer döşemelerini söküp yakarak evladını ısıtmaya çalışan annelerden biri değildi de, Osmanlı'dan cumhuriyete devrolan Fukaraperver Cemiyeti kadınlar kolu başkanı ya da Hilal-i Ahmer'in en dirayetli temsilcisiydi. O yılları bu zavallılara

yardım etmek için didinmiş; valilerin, en yüksek müdürlerin bile odalarına kapılarını çalmadan girmiş; hayatın vurduğu darbeler yetmiyormuş gibi bir de savaş yoksulluğunun yerle bir ettiği bu insanlar için elinden geleni yapmış gibi anlatırdı. Anneannem kendine öyle yüce bir geçmiş yazmıştı ki, insanlığı kana ve katliama boğan savaş yaşanmasa yoksulluk nedir bilmeyecek, açlığı tatmamış olacaktı. Kendisini her türlü yoksulluk çemberinin dışına çıkaran, paşa kızı mevkiine yakışan bir hayat hikâyesi anlatmayı tercih ediyordu. Ama ne zaman dolu dolu iki kadeh rakı içip içlense geçmişin sandığı açılır, içinden unutmak istediği acıklı hikâyeler çıkardı. Bunlar annesinin ve kendisinin asaletle taçlanmış varlıklarına kaderin kazık atması, kötü ruhlu insanlar ve hayatın herkesin başına sardığı belalar yüzünden yaşanan yoksunluk hikâyeleriydi.

Anneannem acılarını revize etmişti, geçmişini kızına bile yenileyerek aktarmıştı. Çünkü aile geçmişi böyle yazılırdı. İnsan iğneyle kuyu kazarak eriştiği hikâyeleri ve yaşadıklarını bir araya getirir, çıkan resmi beğenmezse değiştirir; kendisini mutlandıran, kıvançlı bir tarih haline getirir ama ortaya çıkmak gibi kötü bir huyu olduğu söylenen gerçek hiç beklenmedik bir kriz ânında, tutulamayan şiddetli bir kusmuk halinde ağızlardan fışkırır, yer gök gerçekle dolardı.

Anneannem gibi Sisifos'lar yılmaz, kendilerini olmak istedikleri kendileri gibi gösterecek hikâyeleri kurmaya yeniden başlarlar ama annem gibi bu kurgulanmış gerçeğin gönülsüz takipçileri o gücü bulamaz; özenle yazılıp cilalanan geçmişleri, kayıp kıta Atlantis gibi sulara gömülürken depresyonun kollarına doğru yüzerlerdi.

Geçmiş tuhaftı. İnsanı hem hayata bağlayan hem her an kopup gitmeye hazır, en zaaflı, en zor, en zayıf parçaydı.

İnsan yaşadıklarını korktuğu için unutur ya da utandığı için. Hatırlayınca acı veriyor diye unutmaz, acı kendini unutturmaz çünkü. Terapilerde açığa çıkan travmalar aslında unutulmamıştır, hep aynı yerde, zihnin ortasında, hatta gözlerin önünde bir yerde duruyordur, sadece dile gelmemiştir. Gerçekten unutulmuş, hafızanın kuyusundan söke söke çıkarılmış bir travma varsa, muhakkak benliği delik deşik edecek kadar büyük bir utancın ya da korkunun parçasıdır.

Ben annemin uyurgezer olduğunu korktuğum için unuttum;
annem neden uyurgezer sorusuyla;
ne zamandır uyurgezer sorusuyla;
babam kim;
Harun kim;
annem o gece sabaha karşı, kar altında uyduruyor muydu, gerçek miydi sorusuyla;
babam, babam değilse kim sorusuyla;
kim olduğunu öğrenmeli miyim;
bugüne kadar bildiğim gerçekle yaşayamaz mıyım sorusuyla;
annem yine uykusunda yürürse ne yapmalıyım gibi sorularla baş edemeyeceğimi hissettiğim, bu soruların cevaplarından çok korktuğum için unuttum.

Hiç zor olmadı. Yaşarken ne kadar gerçeküstü bir geceyse sonrasında o kadar önemsizleştirdiğim bir gece oldu. Koltukta otururken içimin geçtiği ve sıcak çayı elime dökünce uyandığım an annemin uyurgezer olduğu bilgisini ve bana söylediği sözleri belleğimin kuyusuna atmaya karar vermiştim, normal bir gece yaşamışım gibi yatmaya gitmiştim. Bu gerçeküstü gece zihnimden silinip gitmiş değildi. Ama sanki annem fazla içip sapıtmış, insan içinde rezalet çıkarmış, ben de annem adına geceyi hatırlamaktan utanıyor gibiydim. Olup bitenleri yok saydım, böylece her şey yolunda devam etti. Hayat normaldi, ben normaldim, annem normaldi.

Annem kahvaltıdan sonra "hadi gel, biraz karda yürüyelim," dedi.

Sabaha karşı yeterince yürüdük, seni kar altında ta otobüs duraklarından toplayıp getirdim demedim.

"Hadi yürüyelim.. Ne zamandır böyle kar görmedik.. tadını çıkaralım.."

Eldiven bere, sımsıkı giyinip çıktık. Sokaklarda neşeli bir kar çılgınlığı vardı, insanlar ailecek dışarıdaydı. Çocuklar kartopu oynuyorlardı, kerli ferli babalar kardan adam yapmaya kendilerini kaptırmışlar; çocuklarını kömür bul, kar topla, evden havuç getir diyerek çalıştırıyorlardı. Yağış durmuştu ama arada bir rüzgâr şiddetleniyor, dallarda biriken karları karda oynayanların üstüne silkeliyordu. Kara bata çıka buruna kadar yürüdük. Hava bir süreliğine durgunlaşmış, gökyüzü açılmış, kar altındaki İstanbul bütün ihtişamıyla ortaya çıkmıştı. Annem Sarayburnu'nun nefes kesici güzelliğine bakarken ben ona bakıyordum. Birkaç dakika boyunca aklımdan kendimi soracak güçte hissetmediğim için soramayacağım sorular geçti. Daha yedi-sekiz saat önce yaşadıklarımız hakkında düşündüğüm en uzun süre de bu oldu.

Epeyce yürüdük, alışverişimizi yaparken kar tipiye

dönmeye başlamıştı. Fırından taze ekmek, Derya Balıkçısı'ndan hamsi aldık. Manava uğradık, marul çok pahalıydı, yine de aldık, balığın yanında marul salatası yenirdi. Fıstıklı tahin helvası aldık, annemin balığın üstüne helva yemek âdeti vardı. Eve girdiğimizde tipiden göz gözü görmez olmuştu, tam zamanında geldik diye sevindik. Annem balıkları kızartırken ben salata yaptım, marul çok çamurluydu, yıkarken ellerim dondu. Ertesi gün kesilir sandığımız kar durmadı, on gün aralıksız yağdı, yedi gün evden çıkmadık. O yıl hayatımın en olağanüstü olayı buydu, annemin uyurken gezmesi değildi. Çünkü o geceyi bir daha hatırlamadım, annemin ikinci uyurgezer gecesine kadar.

Aradan dört yıl geçti.

O ilk gerçeküstü geceden sonraki geceleri diken üstünde geçirmedim; tilki uykusu uyumadım, her çıt sesine uyanmadım, annem gene yürüyor mu korkusuyla odasına gidip bakmadım. Aksine, annemin gecelerine karşı çok kayıtsızdım, daha derin uyuyordum, uyurgezer olduğu gerçeğinden ölse haberim olmayacak kadar uzaklaşmıştım. Annem bir kereye mahsus olmak üzere uykusunda yürümüş, saçma sapan konuşmuştu, bu kadardı. Unuttuk, bitti. Delirmiş olduğunun hâlâ farkında olmadığım, beni akademik olarak çok hızlı yükselten belleğim annemin ilk uyurgezer gecesini bilinçli bir şekilde soldurmuş, silikleşen, üstünde durulması gerekmeyen anılar kategorisine sokmuştu.

Aradan geçen dört yılda akademik hayatıma başlamıştım, artık araştırma görevlisi, kısaca Ar. Gör. şeklinde bir unvanım ve her ay bankaya yatan, o zamanlar hiç de fena olmayan bir maaşım vardı. Çok başarılıydım, diğer hocaların da gözüne girmiştim, dikkat çekecek kadar hızlı ilerliyordum. Alanım iktisat tarihiydi, cumhuriyet dönemi Türkiye sanayileşmesine odaklanmıştım, dokto-

ra tezim için yüzlerce konudan Etibank'ı seçmiştim. Aslında ben seçmemiştim, her ne kadar alanımı değiştirmiş ve E.'nin akademik etki alanından çıkmış olsam da E. "doktora için madencilik politikasında Etibank'ın rolünü çalışsana," demişti. Etibank'ın çevresine de Ereğli Demir Çelik'ten Kromsan'a, İzmit Çinko'dan, Murgul Bakır'a kadar bir dizi ağır sanayi tesisini araştırmam için sıralamıştı. Bir sürü araştırma yapıyordum, E. de bunlardan yararlanıyordu, yararlanması hoşuma gidiyordu, onun işine yaradığımı bilmek beni aptalca mutlu ediyordu.

Annem iyiydi, uyurgezerliğinden habersiz yaşamaya devam ediyordu.

E.'yle ilişkimdeki meddücezirler sayılmazsa ben de iyiydim. Ama E.'yle aşk çok zordu. Bir gün iyi, iki gün kötüydük, sonra üç gün iyi, iki gün kötü oluyorduk. Arada bazıları birkaç ay süren sayısız ayrılık yaşamıştık. Hemen hepsinde ben onsuzluğa dayanamayıp kapısına gitmiştim. Beni bazen çok üzmüş, bazen hiç üzmeden kabul etmişti. İki kere de o benim kapıma gelmişti. Bensiz yapamadığını kabul ediyordu ama yine de ilişkimizin bu biçimde sürmesini istiyordu. Eyşan'ın artık hayatımızdan çıkması gerektiğiyle ilgili herhangi bir kelime dizisini bile başlatamıyordum, tıpkı annemin uyurgezerliğini yok saymam gibi E. de benimleyken hayatımızda Eyşan diye biri yokmuş gibi davranıyordu, böyle davrandığı için tartışacak bir mesele olmuyordu, Eyşan'la kendi kafamın içinde, tek başıma tartışıp duruyordum.

Bir pazartesi sabahı haftaya yine çok neşeli başladım. Sabah derslerime girdim. 17. yüzyılda Osmanlı'nın dış ticaret yollarını ve mali sistemin işleyişini anlattım. Öğrenciler canlıydı, neşeliydi, bahar geldiği için gözleri ara sıra bahçeye kayıyordu ama dersi bırakıp gitmiyorlardı. Benim ders anlatmamı seviyorlardı. Öyle demişlerdi "çok canlı anlatıyorsunuz hocam.. sizin dersleriniz-

de hiç sıkılmıyoruz," demişlerdi. Çok hoşuma gitmişti. Doğru söylediklerini biliyordum çünkü düşündüklerini hiç kıvırmadan söyleme huyları vardı, kırarız üzeriz demiyorlardı.

O gün ben ne kadar neşeliysem asistan arkadaşım Nagihan da o kadar suratsız ve sinirliydi. Ders çıkışında az sayıdaki öğrencisini "niye derslere devam etmiyorsunuz.. ille devam zorunluluğu mu getirelim?" diye azarladı.

Bir öğrencisi "hocam öyle sıkıcı anlatıyorsunuz ki.. dayanamıyoruz," dedi. Diğerleri de başlarını sallayarak tasdik ettiler, güldüler. Acımasızdılar. Nagihan çok üzüldü.

"Aman öğrenci milleti işte.. boş ver.." dedim.

"Senin için boş ver tabii.. sıkıcı olan sen değilsin," dedi.

Bu sahneye BEN tanık olduğum için iki kat üzüldüğünün farkındaydım. Başarılarımın arkadaşlarımı rahatsız ettiğini biliyordum. Benim de pek eğlenceli anlatmadığıma ilişkin pek inandırıcı olmayan laflar geveledim.

E. İstanbul'da değildi, ekonomi heyetlerinden biriyle mutat gezilerinden birine, bu kez Antalya'ya gitmişti. Öncesinde yine bir sebepten gerilmiştik.

"Ben bu şekilde devam edemeyeceğim," demiştim.

"Sen bilirsin.. ben ancak bu şekilde devam edebilirim," demişti.

E. benimle hep kesin konuşurdu, sözlerinde nadiren esneme payı bırakırdı. Bu da inandırıcılığını artırıyordu; onu güçlü, beni güçsüz kılıyordu. Ya ayrılacaktık ya dediği gibi olacaktı, bana başka bir seçenek bırakmıyordu. Bensiz yapabiliyordu çünkü, bensiz yapamadığını söyleyerek kapıma geldiği iki kerenin ikisinde de bu sefer de benden olsun havası vardı, hadi çok üzüldün tamam, bu sefer de peşinden koşan ben olayım. Küslüğü uzatırsam sen bilirsin deyip gitmesinden korkmuştum, hemen ba-

rışmıştım. Yine aynı şey olmuştu, onsuz yapamayacağım için yelkenleri suya indirmiştim. Özellikle aramızda bir gerilim varken ondan uzak kalmaya dayanamıyordum, bütün kötü olasılıkları onla çarpıyordum.

Nagihan'la hocalar yemekhanesinde yemek yiyorduk. Yemekte şehriye çorbası, rosto köfte, patates püresi, bir tutam havuç, bir tutam mor lahana ve iki yaprak maruldan oluşan mevsim salatası ve Kemalpaşa tatlısı vardı. Yemek listesini çok iyi hatırlıyorum çünkü zaten her şeyi hatırlıyor olmam bir yana, E.'nin bu rosto köfteyi hiç beğenmeyeceğini, unu fazla kaçmış şehriye çorbasını ağzına sürmeyeceğini ve Kemalpaşa tatlısıyla tulumba tatlısını kalitesiz şekerle yapılan, en alt sınıflara mahsus tatlılar diye nitelediğini düşünmüştüm. Biri bir su bardağına iki dal hanımeli koymuştu, mis gibi kokuyordu. Nagihan'la bahar kokularından konuşuyorduk, bazı çiçeklerin sadece geceleri koktuğundan.

Anneannemin gözbebeği, ilk çiçeğini yedinci yılında açan mumçiçeğinin ellerimi yapış yapış yapan balözünün çok güzel ama çok ağır, baygın bir kokusu vardı. İlk çiçek açtığı gece üçümüz de salonda uyuyakalmıştık. O gece üstünde durmadık, ertesi gece de uykudan gözlerimizi açamadığımızı fark ettik. Üçüncü gece ben odamdaydım, annem ve anneannem salonda uyuyakaldılar. O zaman bizi uyutan şeyin mumçiçeğinin kokusu olduğunu anladık. Masada bunu anlatıyordum. Nagihan'ın peşinden koştuğu için her öğlen fen fakültesinden kalkıp bizim yemekhaneye gelen botanikçi Latif Hoca yine masamızdaydı.

"Yanılıyor muyum hocam.. mumçiçeği uykuya neden olmuyor mu?" dedim.

Latif Hoca eline geçen Nagihan'a şov yapma fırsatını kaçırmayarak bizi uyku veren bitkiler hakkında bilgiye boğdu. Lavantasından papatyasına, melisasından çar-

kıfeleğine, biberiyesinden ginsengine hepsini tek tek anlattığı bitkilerin beynimizdeki nöro bilmem neleri harekete geçirerek uyku halini hızlandırdığını, hele hele Okyanusya'da yetişen bir çeşit karabiber olan kava bitkisinin çok etkili olduğunu söyledi.

"Uykusuzluk çekiyorsanız menekşe yağı da işe yarıyor," dedi, "mesela yapılan bir araştırmada.." diye devam ederken Nagihan sertçe sözünü kesti.

"Hocam mumçiçeğinin kokusu insanı uyutur mu uyutmaz mı.. Bilmiyorsanız bilmiyorum deyin.. olsun bitsin.." dedi.

Adamcağız çok bozuldu, gözlerinin kuyrukları ânında aşağı indi. Nagihan'ın odasında kahvelerimizi içerken "biraz yüz versene şu adama, senin için ölüyor," diye aklımca şaka yaptım. Nagihan gözlerinde aniden beliren, küçümseme dolu bir alaycılıkla bana baktı. Anlam veremedim, yeterince aptalca konuşmamışım gibi devam ettim. "Adam yakında profesör olacak.. belki akademik hayatına bir faydası olur." Söylenebilecek en salakça sözlerdi ve gülüyordum.

Nagihan "e tabii.. kişi kendinden bilir işi," dedi.

Ne? Kesik kesik kelimelerden, tamamlanmamış cümlelerden oluşan, birbirimizin sesini bastıran bir tartışma başladı aramızda. Ne demek istiyorsun.. biliyorsun ne demek istediğimi.. hayır bilmiyorum açık konuşur musun.. E.'yle birliktesin.. saçmalama.. nereden çıkarıyorsun.. o kadar mezunun içinden niye seni asistan aldığını herkes biliyor.. hayır ben bileğimin hakkıyla.. not ortalamam.. falan diye çırpınırken Nagihan birden bağırarak sözümü kesti.

"Şehnaz yeter, bizi salak yerine koyma artık.." dedi, "adamın daha öğrencisiyken sevgilisiydin.. biliyoruz.. bütün okul biliyor!"

Çok sarsıldım. Bütün okulun bildiğini zaten tahmin

ediyordum, E.'yle ilişkimizin niteliği salak olmayan hiç kimsenin gözünden kaçmazdı. Beni sarsan Nagihan'ın sesinde, sözünde, yüzünde gördüğüm sinsi bir kötülük ve haset oldu. Beni sevdiğini sandığım arkadaşım benden nefret ediyordu. Kadroya tepeden indiğimden emindi. E. asistan olarak beni istemişti, doğruydu ama bileğimin hakkı daha çoktu. Çok çalışmıştım, KÖPEK GİBİ ÇALIŞMIŞTIM, herkes görmüştü. Gördüklerini sanıyordum, onun için rahattım, kulağıma gelmek için fırsat kollayan dedikodulara hiç yüz vermemiştim. Oysa nasıl çalıştığımı görmemişlerdi, görseler de umurlarında değildi. Daha öğrenciyken E. gibi güçlü ve etkili bir HOCANIN bu kadroya SEVGİLİSİNİ alacağı belliydi, nokta.

Annemin "yakın arkadaş diye bir şey yoktur," dediğini hatırladım. Bundanmış diye düşündüm, annem de böyle şeyler yaşamış demek ki, hayat tecrübesi bu işte.

Nagihan'ın yüzüme gülse de hakkımda pek de iyi şeyler düşünmediğini hissediyordum aslında. Dünyanın güvenilmez bir yer, insanların da içinin karasını göstermeyen varlıklar olduğuna ilişkin yoğun eğitimimi çok küçükken, anneannemden almıştım. Ama aldırmamıştım, insanın insana güvenmesi gerektiğini, bizimkilerin her şeyi olduğu gibi bunu da abarttıklarını, yaşadıkları tesadüfi kötü örnekler nedeniyle böyle düşündüklerini düşünüyordum.

Ama insanın bilinciyle bildiği ile içinin bildiği çoğu zaman aynı olmuyordu.

Mantıklı olanın doğru, mantıksız olanın yanlış olması gerekmiyordu.

İnsanın başı bazen içinin bildiğini dinlediği için,

bazen bilincinin bildiğini dinlediği için derde giriyordu.

Ben içimin bildiğini dinlediğim için E.'ye ölesiye âşıktım.

Bilincimin bildiğine inandığım için de Nagihan'ın samimiyetine inanmıştım.

Bizim lise henüz Maarif Koleji'yken sınıfımızda neşe küpü, kara kıvırcık kafalı bir John Ali vardı. Babası İncirlik'te görevli, siyahi bir Amerikalı askerdi. Dövmenin değil kendisine, kelimesine bile nadiren rastlandığı yıllarda kolunda yazan *trust no one* cümlesi John Ali'nin mottosuydu. Bacak kadar boyumla çocuğa bir gün, insan arkadaşlarına güvenmelidir nutku çekmiştim, gülmüştü; o da bacak kadar boyuyla bana "ilk kazığı yediğin gün beni hatırlarsın," demişti. Nagihan sayesinde hatırladım. Siyahi babası tıpkı anneannemin beni eğittiği gibi John Ali'yi eğitmişti. John Ali bir öteki olarak çok çabuk almıştı bu dersi, koluna bile kazımıştı ama Maarif Koleji öğrencisi, halasının her fırsatta ağzına gümüş kaşık soktuğu ben, almamıştım. Bu yüzden tıpkı annem gibi benim de telefon defterimin sayfalarını tıka basa doldurracak kadar çok arkadaşım vardı, üstelik benim defterim çok daha kalındı ve hep yakın arkadaşlarım olmuştu.

Lisedeyken çok yakın olduğum üç arkadaşım vardı, ilişkimiz sürseydi bana kazık atmayacaklarından emindim, birbirimizin yoluna çıkmayacaktık çünkü. Düzgün, değerleri olan kızlardı. Gerçi aşk tıpkı para gibi tehlikeli madde, bulunduğu ortamı bozabilen, güçlü bir virüstü. Ben o virüsü aldım ve bozulan ben oldum. Liseden sonra farklı üniversitelere dağıldık. Adile Çapa Tıp'a, Yaprak Boğaziçi Psikoloji'ye girdi, Ece bizim üniversitede Eczacılık'taydı. Zamanla üçü de hayatımdan çıktı. Adile'yle dersleri çok ağır olduğu, Yaprak'la kendini Boğaziçi'nin renkli sosyal ortamına kaptırdığı, Ece'yle tıpkı benim gibi akademik kariyer yapmayı kafaya koyduğu için fazla görüşemediğimize kendimi inandırmıştım. Oysa görüşme tekliflerini geri çeviren hep bendim. Ancak yıllar sonra, gözümdeki E. perdesini kaldırınca E.'nin beni

üçünden de soğuttuğunu fark ettim. Kelimeleri kullanmadan bana Adile'nin şişman, varoş; Yaprak'ın kasıntı, içten pazarlıklı; Ece'nin de boşuna uğraşıyor, yazık, aptal olduğunu düşündürmüştü. Arkadaşlarından vazgeç, sana ben yeterim dememişti ama ben öyle düşünmüştüm, hayatımda bir tek E. olsun yeter demiştim. O da hayatımda annem hariç değer verdiğim kim varsa hepsine ince ince kulp takarak, bir nedenle aşağılayarak, gözümde küçük düşürerek beni onlardan uzaklaştırmıştı. Annemden koparamayacağını tahmin ediyordu sanırım, annemle rekabete girmeyi göze alamamıştı. Adileler de bir kere uzaktan gördükleri E.'yi sevmemişlerdi; anlattıklarımdan benim için doğru biri olmadığını hemen anlamışlar, önce ima etmişler, sonra açıkça söylemişler ama ben E.'yi ölümüne savununca ne desek boş dercesine vazgeçmişlerdi.

Nagihan'ın odasında garip bir zafer hissine kapılmıştım. Ben E.'yi seviyorum, o da beni seviyor. Nokta. Nagihan bana söylediği şey yüzünden korkmuştu, E.'ye söylerim akademik hayatı etkilenir diye ödü kopmuştu, bin pişmandı. En sevmediğim türden, sahtekârlığın dibi bir dostluk gösterisine girişti; sesi, sözü yüzü her şeyi bana yapış yapış, vıcık vıcık geliyordu.

İlişkimize karşı olup olmamak haddine düşermiş gibi "senin iyiliğin için söyledim Şehnazcığım," dedi, "yoksa inan ki ilişkinize karşı değilim.. ama bölüm başkanlarından hademelere kadar herkes sizi konuşuyor.. Bilmeni istedim.. kötü mü ettim? Dost acı söyler canımın içi.. ben senin dostunum."

Ben de kendimde bulduğuma şaşırdığım bir alaycılıkla "Nagihancığım.. gözlerinde oyuncağını kaybetmiş bir çocuğun üzüntüsünü görüyorum," dedim.

Anlamadı "nasıl yani.." dedi.

"Eminim bizim dedikodumuzu yaparken çok eğle-

niyordunuz.. ama başkasını bulacaksınız artık çünkü umurumda değil," dedim. "Ayrıca benim için kendini üzme, benden başka üzülecek şey mi kalmadı memlekette? Bölüm başkanlarından hademelere kadar hakkımda konuşanların teki bile umurumda değil, istedikleri gibi konuşmaya devam edebilirler."

Bunları çok üstten, çok kendime güvenerek söylemiştim. Ama o sinirli bir havayla ve bağırarak "bizi salak yerine koyma artık!" deyince içime buruk bir acı saplanmıştı. Tam fincanı dudaklarıma götürüyordum, elim şiddetle titredi, bir damla kahve bluzuma döküldü. Ama birden kesildi elimin titremesi, gülümsedim. O anda Nagihan'a karşı garip bir üstünlük hissettim. E. beni seçti üstünlüğüydü bu. E., Nagihan da dahil bütün kadınların arzu nesnesiydi, ona âşık olan yüzlerce kız öğrenci, onunla birlikte olmak için her şeyi göze alacak bir sürü kadın vardı. O zamanlar farkında değildim ama E. için ruhunu satmaya hazır pek çok erkek de vardı.

Ama E. beni seçmişti.

Bu harika bir histi.

Beni hayatım boyunca E.'nin peşinden koşan bir köpek yapan işte bu harika histi.

Bir tür bağımlılıktı.

Kurtulmak için önce bağımlı olduğumu kabul etmem gerekiyordu.

Ama etmiyordum; bağımlılık değil, bitmeyen aşk diyordum.

Nagihan'ın odasından çıkarken yüzümde bir kedi-ciğer gülümsemesi vardı, Nagihan da farkındaydı ve benden asıl bu yüzden nefret ediyordu. Nagihan'ın ve diğerlerinin sırtımı E.'ye dayadığıma, onun sayesinde akademik kariyer yaptığıma, aslında öğretim görevlisi vasıflarına sahip olmadığıma inandıklarına emindim. Başarılarımı, uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makalele-

rimi, yüksek lisans ve doktora tezlerimin çok başarılı bulunarak kabul edilmiş olmasını, davet edildiğim araştırma gruplarını ve yurtdışı seminerlerini E.'nin varlığına bağlıyorlardı. Odalarda, kantinlerde, yemekhanelerde dedikodumu yapıyorlar; benim utanmazlığımı, ahlaksızlığımı, Eyşan'ın harika bir kadın oluşunu, dolayısıyla E.'nin de bir parça şerefsizliğini, zaten önünde sonunda benden bıkacağını, beni kullanıp "kirli bir mendil gibi" atacağını, bakalım o zaman ne yapacağımı konuşuyorlardı. Nagihan ve diğer kadın akademisyenler E.'yi bu kadar etkileyen, beni mendil gibi atmasına yıllardır engel olan şeyin ne olduğunu hayretle birbirlerine soruyorlardı. Aslında bunu ben de soruyordum. O gün gene sordum ve cevap bulamayınca herkesin konuştuğu beraberliğimizin bana bazı haklar verdiğini düşündüm.

Bu inançla okuldan çıktım. Taksiye binecektim, yıllardır süren bu beraberliğin bana verdiği hakkı kullanmaya otobüsle gidemezdim. Ama içimde hâlâ parasını kuruş kuruş hesap etmek zorunda olan küçücük burjuva Şehnaz olduğu için Karaköy'e yürüyüp oradan binmeyi planlamıştım. Gelgelelim hava bir mayıs günü için fazla sıcaktı, hakkımı isterken dudağımın üstünün, şakaklarımın ter içinde olması, koltukaltlarıma yayılan ter lekeleri pek de hoş olmazdı. Bir an annemi aynı durumda düşündüm. Asla yapmazdı, hakkını isteyeceği kişinin karşısına misler gibi çıkacak durumda değilse gitmemeyi tercih ederdi. Annemin içinde gerçekten bir paşa torunu yaşıyordu, paşa dede vatan haini bir casus bile olsa asalet sahibiydi.

Taksiye bindim, Elmadağ'da indim. Verdiğim para içime oturmuştu ama yine de kendimi çok iyi, çok güçlü, çok haklı hissediyordum. Eyşan'ın bürosunun bulunduğu Kervansaray Apartmanı'nın önüne geldiğimde binanın bildiğim ama o güne kadar dikkat etmediğim gör-

kemi karşısında özgüvenimde hafif bir sarsılma olduysa da kendimi çabuk topladım. Eyşan'ın bürosu Rükneddin Güney tarafından yapılan bu muhteşem binanın A Blok'unun beşinci katındaydı.

Asansöre, kendimi inandırdığım bir hakkın sahibi olmanın gururuyla bindim. Asansörde Eyşan'ın bu şahane apartmana her gün geldiğini, bu asansöre her gün bindiğini, bir kısmı kendi öz malı olan bu ihtişamın, bu yüksek estetiğin tadını çıkardığını düşünmekten kaçındım. Onurlu haklılığımı Eyşan'ın maddi varlığını çekememezlik gibi bir duyguyla kirletmek istemiyordum ama Eyşan'ın üstünlüğünü düşünmekten de kaçınamıyordum. Kendimi güçlü hissetmemi sağlayan şeyler düşünmeye çalıştım. Mesela E.'nin dokuz yıldır benden ayrılmaması, beni kısa süreli bir macera olarak görmemiş olması bana güç veriyordu; ilişkimiz herkesin beklediği gibi olmamıştı, E. beni "kirli bir mendil gibi buruşturup" atmamıştı, bu muhteşem adam dokuz senedir benden vazgeçemiyordu.

Yağ gibi kayan asansör durdu, kapıyı iterek çıktım. Blokların her katında iki daire vardı, Eyşan ve ortaklarının bürosu iki daire birleştirilerek yapılmıştı. İstanbul'un gözbebeği yapılardan biri olan bu apartmanın bir dairesinde üç salon ve dört oda bulunduğu düşünülürse tabelasında Eyşan'ın tek kadın olduğu, dört ünlü avukatın adının yazdığı hukuk bürosu altı yüz metrekarelik devasa bir daire olmalıydı.

Zili çaldım. Patronlarının tepeden baktığı kişilere patronlarından daha fazla tepeden bakan, önemsediklerini onlardan fazla önemseyen, renkli sallantılı küpeleri plastik, genç ve varoş bir sekreterin kapıyı açmasını bekliyordum ama otomatik sesi geldi, kapı kendiliğinden açıldı. İçeri girdim. Dairenin sadece giriş holü, bizim evin salonundan büyüktü ve inanılmaz bir salona açılıyordu.

Sekreterin iki metrelik masasının bittiği yerden görünen deniz ve İstanbul manzarası insanı çapıyordu. Sekreter ortada yoktu. Masasında elli yaşlarında, çok şık giyinmiş, telefonda bülbül gibi Almanca konuşan, gayet etkileyici bir kadın oturuyordu. Kadın bu hukuk şirketinin mali yöneticilerinden biri olmalı diye düşündüm, ona Eyşan'ı sormaya cesaret edemedim. Sekreteri beklerken odalardan gelen konuşmalara kulak verdim. Hukuk fakültesini Roma'da okuduğunu bildiğim, Eyşan'ın en az E. kadar yakışıklı ortağı, her türlü bakanın dostu, E.'yle birçok ekonomi heyetlerinde yer alan ünlü avukat Önder Aksakal bir İtalyan'ın koluna girmişti, İtalyanca konuşarak önümden geçtiler. Tabelada adı yazan Robert Kolej'li diğer ortağı telefonda İngilizce konuşuyordu, gülüyordu, telefondaki kişiye onu İstanbul'a geldiği zaman aklını kaçırtacağı kadar güzel restoranlara götüreceğini söylüyordu. Sonra sesi ciddileşti, şirketin merkezinin olduğu şehirde dava açmanın pek akıllıca olmayacağına ilişkin bir şeyler söyledi. Sekreter masasında oturan kadın "*Auf wiederhören*," diyerek telefonu kapattı. Tekrar görüşürüz dediğini anlayacak kadar Almanca biliyordum, aslında daha fazlasını biliyordum, Kadıköy Anadolu'da ikinci dilim Almancaydı. Göz kamaştıracak kadar parlak cilalı sekreter masasında şık, deri bir sümen takımı, yığınla evrak, kâğıtlıklar, kalemlikler, kalemler, şık ve büyük bir seramik kül tablası, yepyeni bir elektrikli daktilo bir de devasa bir bilgisayar vardı. Kadın bilgisayarın klavyesini önüne çekerken beni fark etti.

"Buyrun, size nasıl yardımcı olabilirim?" dedi.

Sekreter olduğunu o anda anladım ve soğuk gülümsemesi balyoz gibi başıma indi. Kadın kuyrukları sivri okuma gözlüğünü burnuna indirmişti, gözlüğün boynuna taktığı zinciri metaldi, arada parlak taşlar parlıyordu. Bildiğim sekreter tipiyle alakası yoktu, hali tavrı havasıyla

bizim okulda bölüm başkanı olabilecek kadar güçlü ve karizmatik görünüyordu. Kadın dikkatli gözlerle bana bakıyor ve cevabımı bekliyordu. O sırada Eyşan'ın sular seller gibi akan Fransızcasını duydum. Türkiye'de ayağı olan veya olmayan çokuluslu şirketlerin hukuk işlerini yürüten; tahminen altı salon, sekiz oda ve birçok bölümden oluşan bu daireye yayılmış İstanbul'un en büyük hukuk bürolarından birinin doğal ortam sesleri kulağımda uğuldamaya başladı. Stajyerlerin alçak, müvekkillerin yüksek sesleri, telefon zilleri, İtalyancalar, Almancalar, İngilizceler, Türkçeler birbirine giriyordu. Eyşan'ın sesi giderek yaklaşıyordu. Fransızca konuşmuyordu artık, birilerine Türkçe talimat veriyordu, kalemde filancayı bul, bilmem ne dosyasının bir kopyasını al gibi şeyler söylüyordu.

"Bergüzar Hanım neredesiniz?" dedi.

"Masamdayım Eyşan Hanım," dedi Bergüzar Hanım, benden hâlâ cevap bekleyerek. Bakışları benden huylanmış gibiydi, kâkülü içe dönüktü, fönlü sarı saçlarıyla şimdiki neslin adını bile duymadığı Göksel Kortay'a benziyordu. Eyşan yaklaşıyordu, Eyşan'ın hole gelmesi, beni görmesi an meselesiydi.

"Pardon, yanlış geldim," dedim, hızla çıktım.

Çıkarken boğazımda atan kalbim yüzünden kapıyı çok sert çekmiştim, güm diye bir ses çıktı. Asansörü bekleyemedim, merdivenleri üçer beşer atlayarak inerken son katta ayağım takıldı, birkaç basamak yuvarlandım. Ama sanki Eyşan peşimden geliyormuş gibi kalktım, aynı hızla inmeye devam ettim. Apartmandan çıkınca Gezi Parkı'na kadar koştum, parkta bir banka çöktüm, ağlamaya başladım.

Dokuz yıldır E.'yle birlikte olduğum için artık doğduğuna inandığım hakkımı kullanamamıştım. Yapabilseydim Eyşan'a siz de biliyorsunuz ki E.'yle ayrılamıyoruz diyecektim, bir türlü evlilik diyemediğim birliktelik-

lerinin çoktan bittiğini kabul etmesinin kendisinin de yararına olacağını, E.'yi özgür bırakması gerektiğini söyleyecektim, onu gerçekten sevmişse benimle mutlu olduğu gerçeğini kabul ederdi ve yolumuzdan çekilirdi. Eyşan Hanım'ın, E.'nin çok saygı duyduğunu bizzat kendisinden defalarca duyduğum asaletine de bu yakışırdı. Taksideyken böyle aptalca cümleler edecek; bu kadar rezilce, utanç verici bir harekete girişecek kadar büyük cesaretim vardı. O kadar saftım ki kendimi iyice doldurmuştum, kendi gücüme inanmıştım, neye güvenerek inanmıştım bilmiyordum ama bu etkileyici manzarayı hesap etmemiştim. Kendimi bir nokta kadar küçük görmem için Eyşan'ın boğuk, kalın ve etkileyici olduğunu kabul etmek zorunda kaldığım sesini, ait olduğu yerde duymam yetmişti.

Bir el burnumun önüne bir simit uzattı. Orta yaşlı, çok zayıf, mavi gözlü, bakışları ağlamaklı, köylü kasketi takmış bir simitçiydi. Gözlerinin griye çalan soluk mavisi yüzünde hemen fark ediliyordu. Ağladığım için üzülmüştü.

"Al," dedi, "para istemez."

"Olur mu öyle şey.." dedim.

"Olur olur. Şurada çay da var," dedi, üç-dört masalı küçük çay bahçesini işaret etti.

"Masalar dolu," dedim.

"Getiririm istersen," dedi.

"Gerçekten mi," dedim, acı acı gülümsedim, o da gülümsedi.

Uzattığı simidi aldım, ısırdım. Ne kadar üzgün görünüyorsam artık adamcağız çay getirdi, simidin çayın parasını zorla verdim. Bana hiç salça olmadı, seyyar simit tablasıyla uzaklaştı. Lokmalar ağzımda büyürken Eyşan'ı düşündüm.

Ne yaparsam yapayım, ne kadar başarılı olursam

olayım, istersem Nobel'den Kraliyet Ekonomi Topluluğu'na kadar bütün ekonomi ödüllerini almış; Frisch'ten Kuznets'e, Myrdal'dan Clark'a bütün madalyaları toplamış, kırk tane başucu kitabı olacak kadar sağlam ekonomi kitabı yazmış olayım Eyşan'la eşitlenemeyecektim. Aramızda doğuştan gelen bir fark vardı. Eyşan cumhuriyetin kurucu aktörlerinden birilerinin torunuydu, büyük dedesi memleketi kuranlardandı; benimki gibi casus olduğu iddia edilen, vatan sevgisi şüpheli bir paşa değildi. Annesi zamanının maslahatgüzarı, babası zamanının diplomatıydı, Eyşan'ın yabancı dil öğrenmek için çaba göstermesi gerekmemişti, hazırlık okumamıştı, Dame de Sion'a yatılı başladığında dadısı muhtemelen ona birkaç dili zaten öğretmişti. Eyşan üniversiteyi benim hâlâ ayak basamadığım Paris'te okumuştu. Entelektüel birikim yapmak için kendini paralaması gerekmemişti, yabancı dildeki kitaplara, yurtdışında basılan plaklara ulaşamayacağını düşünüp içlenmemişti, maddi sıkıntı hiç çekmemişti, benim gibi taksi parasını düşünmemişti. Eyşan doğduğunda dünyanın bütün kapıları ona açıktı. Ben birkaç kapının aralık olduğu bir dünyaya doğmuştum. Ben de sıfırdan başlamış değildim. Okula kaydolmak için küçücük yaşında tek başına yirmi kilometre yürümüş bir azim örneği, sıfırdan tepeye çıkmış bir başarı öyküsü değildim. Geldiğim yerle, ekonomik sınıfımla gayet uyumlu, azımsanmayacak bir başarım vardı. Erken ölen aydın bir avukat babanın ve zor şartlarda büyümüş aydın bir öğretmen annenin, geçim sıkıntısı çekerek ama özenle büyütülmüş kızı; devletin, Misak-ı Milli sınırlarına bağlı, tarif ettiği özgür düşünce ve medeniyet kuralları içinde yaşamayı benimseyen makbul vatandaşlarının çocukları için açtığı iyi okullardan birinde okumuş; dünyaya bakan birkaç pencereyi açıp nefes almayı başarmış biri olarak gayet iyi bir yerdeydim. Hayatımda E. olmasa

Eyşan gibi bir mücadele alanım olmazdı. Sınıfımla, köklerimle, varlığımla barışık olurdum. Ayda bir-iki kere Koço'da rakı içip balık yemek, tatile Güney'de bir yerlere gitmek, mümkünse her yıl bir kere yurtdışına çıkmak yeterdi; bindiğim asansörü bile kıskanmak aklımdan geçmezdi. Eyşan küçümsememin mümkün olmadığı, kültürel ve estetik açıdan donanımlı, maddi varlık olarak gayet güçlü, ülkedeki her türlü iktidarın iplerinden birkaçını elinde tutan bir kesimden geliyordu. Ben de E.'ye âşık olarak ait olmadığım bu evrenin içine bakmıştım. E.'ye âşık olmasaydım o evrene ait olup olmamak gibi bir soru aklımdan bile geçmezdi.

Eyşan'la ben bugünkü Türkiye'nin on yıl önceki hali gibiydik. E.'yi kısmen de olsa almıştım, E.'nin hayatına yerleşmiştim ama iktidar olamamıştım, kültürel üstünlüğü ele geçirememiştim. On yıl önceki Türkiye'den farklı olarak bende para da yoktu üstelik. Yapabileceğim tek şey tıpkı Türkiye'nin yeni zengin sınıfının yaptığı gibi Eyşan'ın huzurunu kaçırmaktı. Ancak Eyşan'ın hayatına musallat olan bir illet olabilirdim, Eyşan'ın yaşama sevincini öldürmekle yetinmeyi öğrenmem gerekiyordu, öğrendim. Türkiye'nin yeni zengin sınıfı da öyle yapmıştı, hızla fakirleştirdiği kültürlü, biraz kibirli, medeni ve neşeli olmaktan vazgeçiremediği sınıfların yaşama sevincini öldürmeyi görev bilmişti. Başarıyordu ama sonra bir şey oluyordu, bu sınıflar yeniden canlanıyordu. Küllerinden doğuyorlardı, bu sınıfların çok derin kökleri vardı ve iktidarların elinde kökleri kurutmak için yeterli asit yoktu. Her şeye rağmen gençler bir araya geliyordu; okullarda yasaklanan mezuniyetler evlerde, bahçelerde yaşanıyordu, LGBTİ+ yürüyüşleri sokak aralarında da olsa yapılıyordu, çok pahalı da olsa bira içiliyordu, gençler gülüyorlar eğleniyorlardı. Kitaplar yazılıyor, filmler çekiliyor, tiyatro oyunları sahneleniyor, resimler yapılı-

yor, sergiler açılıyor, konserler veriliyor ve hepsi de bir karşılık buluyordu.

Çünkü yaşama sevinci öldürülemiyordu, bir süreliğine soldurulabiliyordu ama yok edilemiyordu.

E.'den ilelebet kopamayışıma neden olan şey bu karşılaşma değildi ama bunun da payı büyüktü. Bir yanım çok fena bilenmişti, E.'nin hayatında olduğum sürece, benden kat kat üstün bu kadın için mücadele etmesi gereken bir varlık olacaktım, bir illet değil. Biraz da bu yüzden E.'den kopamamıştım, sırf Kürt anasını görmesin fıkrasında olduğu gibi Eyşan kazanmasın diye. Öyle aptalcaydı ki, biz iki kadın kaybettik ve hiç hak etmediği halde E. kazandı.

Benim için aşk E.'nin evine gittiğim o haziran günü başlamıştı. Tek taraflı başlamıştı ama başlamıştı. O gün E.'den o kadar etkilenmiştim ki, hemen ertesi gün iki yıldır çıktığım Muhittin'den ayrılmıştım. Bizim lisenin basketbol takımının kaptanıydı Muhittin, okulun en gözde öğrencilerindendi, Cerrahpaşa Tıp'a girmişti, yakışıklılıktan yıkılıyordu ve tabii ki hayatındaki tek kız ben değildim. Muhittin'le yatmıyordum çünkü, o da okulun saygı duyulan havalı kızlarından biri olan benimle kuytularda öpüşmekle, elleşmekle yetiniyor, yatabildiği kızlarla da kaçamak yapıyordu. Bizim kızların çoğu gelişigüzel yatmıyordu o zamanlar, cinsel hayatın aşılması şartlara bağlı engelleri vardı. Konuşulmayan genel kural ilk yattığınla evlenmekti. Arkadaşım olan kızların çoğu öyle yaptılar, mutsuz olacaklarını bile bile, kendilerini mecbur hissettikleri için evlendiler. Bir-ikisi direndi, ille evlenmek derdinde değillerdi, onlar daha mutlu, daha dolu hayatlar yaşadılar, üstelik evlendiler de, ama ilk yattıklarıyla değil. Ben ilk yattığımla evlenmedim ama ilk yattığımdan başkasıyla da yatmadım, yatamadım.

"Ayrılalım," deyince Muhittin hiç uzatmadı, aşk acısı çekmedi, hemen bir kızla çıkmaya başladı. Sadece "adımı mı beğenmiyorsun, ondan mı?" dedi.

"Muhittin salak olma," dedim, gülüştük. Bana biraz dokunmuştu açıkçası, ayrılmayalım diye yalvarsın isterdim, hiç yalvarmadı.

Yıllar sonra annemi götürdüm Muhittin'e, Siyami Ersek'te kardiyologdu. Gençlik yakışıklılığının yerini dazlak kafalı, göbekli bir karizma almıştı ama hâlâ çok iyiydi.

"Senden ayrıldığımda hiç acı çekmedin," dedim.

"Sen öyle san," dedi.

Şaşırdım "gerçekten üzüldün mü?"

"Bizim sınıfın en geri zekâlısı Deren'le niye çıktım sanıyorsun? Deren salaktı ama çok güzel kızdı, kıskanmanı istedim."

Gülüştük, sonra öyle dostça bakıştık ki. Yıllar sonra yeniden bir dil kurduğum tek arkadaşım oldu Muhittin. Şimdi sık sık görüşüyoruz. Devletten çoktan ayrıldı, kendi özel kliniği var, yanında bir sürü genç doktor çalışıyor. Arada bir beni çok pahalı balıkçılara, ultra yıldızlı otellerin İtalyan ya da Japon restoranlarına götürüyor. Karısı bizimle gelmiyor, beni kıskandığı için değil. Bence kadının hayatında başka biri var, öyle hissediyorum. Muhittin'le karısı klinikte ortaklar, evlilik de bir tür ortaklık, mecburen yürütüyorlar. Zaten Muhittin de kızıl saçlı genç bir doktorla ilişki yaşıyor. Bana itiraf etti sonunda, Bensu adlı bu genç kadının hayatına sadece neşe, canlılık, yaşama sevinci değil anlam da kattığını söyledi.

"E zenginlik zor tabii," dedim, "para derdi olmayınca anlamı başka yerde arıyor insan."

Gülüştük. Bensu, ufak tefek yaptırıyorsa da henüz yoğun botoksa ihtiyaç duyacak yaşta değil, dudaklarını fazla şişirtmese çok da güzel bir kadın aslında. Muhittin'e bazen kafayı güzellikle bozmuş bu kadında mı anlamı arıyorsun diye sormak geliyor içimden ama dilimi tutuyorum, arkadaşımın tadını kaçırmak istemiyorum, zaten fazla arkadaşım yok.

Başlangıçta Muhittin'le yediğimiz her yemekten sonra hesabı paylaşmak istiyordum. O da her seferinde "sen fakir bir akademisyensin.. hesap ödemek senin neyine.." diyordu, gülüşüyorduk. Bu bir ritüel oldu aramızda. Şimdi hesap geldiğinde "hadi.. ben ödeyeyim.. desene," diyor.

"Ben kim buranın hesabını ödemek kim," diyorum.

Gülüşüyoruz. Beni götürdüğü o pahalı restoranların hesabını bir kere ödesem, altı ay iki yakamı zor bir araya getiririm.

Üniversitenin ikinci sınıfını E.'den uzak durmaya çalışarak geçirmeye çalıştım. Üniversiteyi birincilikle bitirip yurtdışı kariyer basamaklarını hızla tırmanarak Dünya Bankası'nda politika ve strateji direktörlüğüne yükselen sınıf arkadaşım Kerem'le bir ay; Sutopu Milli Takımı'nda oynayan Hayk'la iki hafta; annemin öğrencilerinden, benden dokuz yaş büyük meyhaneci Kutay'la da beş buçuk ay çıktım.

Çıkmadan önce abi dediğim Kutay bana öyle deli gibi âşık değildi, ilgisini çeken her kıza çengel atmadan duramayan tiplerdendi. Bir gün Moda'da karşılaştık. Kasım ortasıydı, gecikmiş bir pastırma yazı yaşıyorduk, güneş ciddi ciddi ısıtıyordu, Moda çay bahçeleri güneşi görünce masaları dışarıya çıkarmıştı. Beni bir an alıcı gözle süzdü, süzdüğü şeyden hoşlanmış olmalı ki "gel şurada bir çay içelim," dedi. Oturduk, sohbet ettik. O da işletme mezunuydu, iktisattan memnun olup olmadığımı sordu. "Çok memnunum," dedim, gözlerimin önünden E. geçmişti. Annemi sordu, selam söyledi, derken beni meyhanesine davet etti. Aramızda bir şey olacağı belliydi, kalbimi E.'den uzak tutabilmek için gittim. O gece çıkmaya başladık.

Haftada birkaç kere meyhanesinde rakı içiyorduk, sonra el ele Boğaz'da yürüyorduk, çok geç olmadan da

beni eve bırakıyordu. Bizim tarafta o zamanlar gece hayatı yok denecek kadar azdı. Benim için aşırı sosyete ve dünya görüşüm nedeniyle önünden bile geçmeyeceğim birkaç mekân, özelliksiz birkaç bar vardı sadece, içkili lokantalar da gece yarısından sonra kapanırdı. Anadolu yakası İstanbul'un yatakhanesiydi. İnsanlar Avrupa yakasında çalışır, eğlenir, sonra Anadolu yakasındaki evlerine gelip yatarlardı. Kutay beni karşıya, kulüplere, barlara götürmek istiyordu ama gitmiyordum; evine gitmemizi öneriyordu, onu da kabul etmiyordum, kendisiyle yatmayacağımı hissettiriyordum. Barlarda takıldığı kızlarla çok kolay yattığı için benim yatmayı kabul etmeyişim onu çok cezbediyordu. Onun için bir tür *challenge* olmuştum. Sadece bu değildi. Sevdiği, saydığı ilkokul öğretmeninin kızını zihninde var olan masumiyet mertebesinin en nadide yerine yerleştirmişti, beni orada bir tür sınava tabi tutuyordu. Memleketin bütün erkekleri şimdi olduğu gibi o zamanlar da aynı çelişkiyi yaşıyordu. Çıktıkları kızlarla yatmayı deli gibi istiyorlar, yatmayanları masumiyet timsali olarak görüyorlar, yattıklarını da bir anda yere indiriyorlardı. Ataerkil düzenin icat ettiği, genç yaşlı bütün erkeklerin elbirliğiyle işlettiği bu sistemi en azından bazı kızların reddetmesi milenyumu buldu. O zamanlar artık genç kız değildim, yaşını başını almış, hâlâ E.'ye âşık bir genç kadındım ve öğrencim olan kızların bu özgürlükçü tutumlarına hayranlık duyuyordum. Erkeklerin çok büyük çoğunluğu ataerkil düzenin elinde kendilerinin de oyuncak olduğunu, kendilerinden beklenen güçlü, zengin, "alfa" erkek olma başarısını gösteremezlerse toplumun aşağı kademelerine itildiklerini anlamadan, biz niye bu haldeyiz diyemeden hayatın acımasız darbelerine maruz kalıp hesabını kadınlardan soruyorlar.

Kutay beni düzenli aralıklarla yokluyordu. Hem o mertebeden indirmek için uğraşıyor hem orada tutmak

ve yatmamakta inat ederek sınavı geçersem benimle evlenmek istiyordu. Söylemiyordu ama hissediyordum, sözü bir şekilde evliliğe getiriyordu. Benim derdim Kutay'ın salak zihnindeki masumiyet seviyesine demir atmak değildi. Yatarsam beni terk eder diye bir korkum da yoktu. Kutay'a derin bir aşk duymuyordum. Aslında kendime itiraf etmekten kaçınıyordum ama ben E.'yi istiyordum, sadece onu istiyordum. Küplere bineceğini bildiğim için anneme Kutay'la birlikte olduğumu söylememiştim, cin annem tabii ki çok çabuk anladı ve gerçekten küplere bindi. Ama E.'nin yaşını öğrendikten sonra "keşke Kutay'a itiraz etmeseymişim, E.'nin yanında yunmuş yıkanmış kaldı," dedi.

Kutay'ın Anadolu Hisarı'nda babasından kalan bir meyhanesi vardı. Tipik bir orta sınıf meyhanesiydi; kavun, peynir, balık, deniz ürünleri, birkaç çeşit de meze. İyi iş yapıyordu, her zaman tıklım tıklım doluydu. Babasından dükkânla birlikte kalan yaşlı, emektar garson, işi mükemmelen çekip çeviriyordu, Kutay'a da başka işler için zaman kalıyordu. Kutay meyhaneleri çok eskimiş, çok demode, çok zamanın gerisinde kalmış buluyordu, devrini tamamladığı kanısındaydı. Yakında gelecek olan tüketim çağının ve yeni yaşama biçiminin kokusunu almıştı; sürekli yenilikler, atılımlar düşünüyordu. Aklı fikri iş kurmakta, yeni iş alanlarına açılmaktaydı. O zamanlar hayatımızda henüz bir kavram olarak yer almayan, şık bir kafe ve Batı'da örnekleri olan türden gece kulübü açmanın peşindeydi. Her ikisi için de yer bakıyordu; yeni müzisyenler bulup konuşuyordu; peçetelere, sigara paketlerine sürekli krokiler, oturma düzenleri, ön görünümler çiziyordu. Havalı, şekilli, eğlenceli, zeki öte yandan entelektüel olarak çok boş bir adamdı. Kutay'la birkaç saat geçirmek zevkliydi ama yarım günü geçtiği zaman dayanılmaz sıkıcı oluyordu.

90'larda Kutay'ın çağı başladı. Kendisine dar gelen ayakkabıları çıkarıp atmış, Adidas'larla koşmaya başlamış gibiydi. Reşitpaşa'da açtığı bar-restoran Düşbaz ve Tarlabaşı'nda açtığı gece kulübü Carousel'le İstanbul'un gece hayatını domine etmekle kalmadı, 2010'lara geldiğimizde inşaattan madenciliğe, tekstilden reklama pek çok alana girmiş; kendine yeni muhafazakârlardan yeni ve güçlü bir çevre yapmış; küçük de olsa bir özel uçak alacak, özel uçak aldığı için gazetelere haber olacak kadar zenginleşmişti. E.'nin ölümünden beş-altı yıl sonra uluslararası bir kuruluşun Mövenpick Hotel'de yapılan bir etkinliğinde karşılaştık. İlk dikkatimi çeken botoksları ve 10 bin dolar civarında olduğunu tahmin ettiğim takım elbisesi oldu. Beni tanımasını, tanısa da belli etmesini beklemiyordum ama arkamdan "Şehnaz!" diye seslendi. Döndüm, sanki orada olacağını bilmiyormuşum, çok şaşırmışım gibi "Kutay?" dedim. Sarılıp öpüştük. Bu samimi sarılmamız etkinliği düzenleyenlerin gözündeki değerimi ışık hızıyla artırdı, sonraki pek çok etkinliğe gayet yüksek bir *honorarium*'la davet edildim, bu da giderek daralan bütçeme çok iyi geldi.

Yabancıların hepsinin, Türklerden bir-iki kişinin içki içtiği, benim de kırmızı şarap içtiğim yemekte yanına oturmam için ısrar etti, sonrasında rufta birlikte bir içki içmek istedi.

"Sen içki içiyor musun ki?" dedim, yeni çevresini kastederek.

Saçmalama der gibi güldü. O akşam o masada içmiyor olabilirdi ama özü her zamanki meyhaneci Kutay'dı. Gıcıklık olsun diye söylemiştim zaten, işi ekonomi olan bir hoca olarak Kutay'ın tatil köyü, kulüp, marina gibi yerlerde ortaklığı olduğunu, hatta bazı yabancı içkilerin ithalatını yaptığını biliyordum, Kutay pek çok işin yanı sıra yeni muhafazakârlarla yabancı işadamları arasında

köprü olma görevini layıkıyla yerine getiriyordu. Rufta içki teklifini kabul ettim, çok eski günlerde kalan birini yeni hayatı içinde görmek hoşuma gitmişti. Ama işiyle ilgili acil bir şeyler çıktı, çok özür diledi, tekrar görüşmek için benden söz alıp gitti ama tam tahmin ettiğim gibi aramadı, bir daha da görüşmedik.

O gece rufta içki içebilseydik, bana, ne kaçırdığını gör, beni o moruk için terk ettin, herif de seninle evlenmedi, oynadı oynadı, ömrünü yedi, sonunda da öldü gitti diyecekti. Ben de insan içine çıkarmadığı karısına, benim bile kulağıma gelen Rus ve Latin metreslerine değinmeden; masumiyetim, nezahetim, ruhi temizliğim ve yavrularına iyi bir ana olabileceğim zannıyla seçtiğin benimle evlenseydin çoktan boşanmış olurduk; çünkü bana alınabilecek en pahalı nesneleri alabiliyorsun, aslında çok da ahım şahım bir şey olmayan özel uçağına bindirip dünyanın dört bir tarafına, ancak kaymağın da kaymağı tabakanın girebildiği klas ötesi tatil köylerine, muhteşem mekânlara götürüyorsun, Dubailerde, Maldivlerde gezdirebiliyorsun diye senin gizli hareminden biri olarak beni eve kapatmana razı olamazdım diyecektim. Şiddetle itiraz edecekti. Hayır sen başkaydın.. ne demek harem.. hem mesleğinde devam edecektin.. hatta belki de Amerika'nın.. Avrupa'nın en iyi üniversitelerinde.. bıdı bıdı.. bıdı bıdı.. diye kendini ve kaçırdığım fırsatı övmeye devam edecekti. Ben de hı hı deyip içkimi bitirecektim, sonra evime gidip E.'yle geçen yıllarımı düşünecektim. Onu, E. için terk etmiş olmam Kutay'ın çok fena içine oturmuştu, daha doğrusu E. içine oturmuştu.

Kutay'ın henüz hayalindeki kafe ve gece kulübü için koşturduğu günlerden biriydi. Buz gibi bir nisan sonuydu, yağmurlar kendini aşmış, yeniden başlayan soğuk yüzünden kaldırdığımız kabanları çıkarmak zorunda kalmıştık. E.'nin sayıları yeni yeni artan ekonomi gazetecilerinin

Gazeteciler Cemiyeti'nin salonunda düzenledikleri bir panelde konuşmacı olduğunu öğrenmiştim. Zehra'ya "gidelim mi?" dedim. "Hadi," dedi. Kalktık gittik.

Zehra'nın gözü Kutay'ı hiç tutmuyordu ama her an E.'ye kayması muhtemel gönlümü doldursun diye onunla çıkmama itiraz etmiyordu.

Salon hıncahınç doluydu. 12 Eylül Cuntası'nın bütün kültürel filizleri kurutan, ülkeyi baştan başa bir çorak ülke haline getiren rüzgârı hepimizde entelektüel bir açlık yaratmıştı; kitap dağıtımcılarından çıkmıyorduk; kitaplıklarda ne bulursak yutarcasına okuyorduk; sinemaların, tiyatroların kapısını aşındırıyorduk; panelleri, seminerleri, toplantıları kaçırmıyorduk. Salona girdik, oturacak yer kalmadığı için sahneye yakın bir yerde, duvar dibinde dikilmeye başladık. Zehra oturamadık diye mızırdanıyordu ama ben yer kalmamasına sevinmiştim, arkalarda bir yerde otursaydık, E.'nin beni görme ihtimali olmazdı. Dikilmekten yorulunca ıslak montlarımızı yere serdik, üstüne oturduk.

Zehra'ya konuşmacılardan birinin E. olduğunu söylememiştim, görevli masaya isimlikleri dağıtırken E.'nin adını gördü, hışımla bana döndü.

"Biliyor muydun?" dedi.

"Hayır," dedim, "bilmiyordum, bilsem söylerdim."

"Sen buraya bilmeden geldiysen ben de Zehra değilim," dedi.

"Saçmalama.. ben Kutay'la çıkıyorum," dedim.

Dedim ama yüzümde çok acıklı bir gülümseme vardı, hissediyordum, hatta gülümseme bile değildi, elde edilemeyecek bir şeye duyulan ebedî bir özlemdi.

Birden halime üzüldü. "Hâlâ mı ya.." dedi, "hâlâ mı Şehnaz? Yapma n'olur.."

"N'apayım," dedim.. "istiyorum ya.. onu istiyorum, inkâr mı edeyim?"

"E Kutay?"

Bugün olsa sikeyim Kutay'ı derdim ama o zamanlar çok terbiyeliydim, zaten küfür de bugünkü kadar hayatımızın içinde değildi; ülke *Amk* adıyla gazete çıkaracak kadar lümpenliğe teslim olmamıştı; TikTok miktok da yoktu, bugün milyonlarca layk alan lümpenlik sevimli bir özellik, eğlenceli bir hal olarak sunulmuyordu.

Beklerken konuşmacılar geldi, oturdular. E. ağır top olarak en son geldi, salondaki alkışa herhangi bir karşılık vermeden yerine geçti. Gözümü E.'den ayırmıyordum, beni görsün, fark etsin istiyordum ama fark etmiyordu, bakmıyordu, beni görmüyordu, ağlayacaktım.

Yüksek tempolu, heyecanlı ve tartışmalı panel bitti. Ben yanımda Zehra, E. tarafından fark edilmediğim için omuzlarım düşük, halim perişan çıkışa yürürken birden bir el kolumu tuttu. İrkilerek dönüp baktım, E.'ydi. Göz göze geldik, gülümsüyordu. Hayatım boyunca kalbimin daha hızlı attığı, sevinçten öleyazdığım başka bir an olmadı. O an aşkın insanı sevinçten öldürebilme gücü olduğunu düşündüm. Şu anda aşktan ölsem ne güzel olur diye düşündüm. Aşkla ölüm aynı cümlede birbirine çok yakışıyor diye düşündüm. E. bizi bir şeyler atıştırmak için cemiyetin lokaline çağırdı. Aurası öyle güçlü, etkisi öyle yüksek bir adamdı ki Zehra bile itiraz edemedi ya da hayır demeyeceğimi tahmin ettiği için beni E.'yle yalnız bırakmadı.

Tabağımda çift kaşarlı tost, karşısında oturuyordum. Onun lokalde daha iyi bir seçenek olmadığı için peki dediği domatesli, beyaz peynirli, nar gibi kızarmış tostunu yiyişini, çayını içişini seyrediyordum. Temel içgüdüsünü seyrediyordum. Caddebostan'daki evinin terasındayken bir şeyler yemesini seyredememiştim, çünkü o gün bu kadar yakınında oturmuyordum, dudaklarının ve dişlerinin hareketini görmemiştim. O gün çayını yudum

yudum içmiş, Eyşan'ın suratsız yardımcısının getirdiği sandviçi kemirirken canlılık belirtisi göstermemişti. Şimdi tam karşımda tostunu ısırırken, çiğnerken "hiç beklemediğim kadar lezzetli çıktı," diyerek iştahla yutarken büyülenmiş gibi ağzına, yeme eyleminin canlılığına, dişlerinin gücüne, çenesinin hareketine bakıyordum. Zehra yanı başımda, çift kaşarlı tostunu yerken, harikaydınız hocam.. o soruya çok iyi cevap verdiniz hocam.. adam tamamen saçmaladı hocam.. gibi övgü dolu şeyler söylüyordu. Zehra masadaki konuşmanın çerçevesini panelle sınırlı tutmak istiyordu, kişisel konulara söz gelmesin istiyordu. E. sadece başını sallıyordu, Zehra onu övüyor diye kurumlanmıyordu, panelde bütün konuşmacılara ağızlarının payını vermiş olmasını önemsemiyordu.

Benim tostum ağzımda büyüyordu, yarısını zor bitirdim. Aşk müthiş bir iştah kesiciydi, insanın ağzını, boğazını, midesini kilitliyordu, lokma geçmesine izin vermiyordu. Sigara içmek istedim. Sigaraya lisede tek tük içerek başlamıştım, üniversiteye girdiğimden beri düzenli paket taşıyordum. Maltepe içiyordum. Çantamda paketimi ararken E. tütün kesesini çıkardı, sigara sarmaya başladı.

"Siz de ister misiniz?" dedi.

Zehra sigara içmiyordu.

"Ben isterim hocam," dedim.

Kalbim küt küt atıyordu, kalbimin sesinden kulaklarım uğulduyordu, insanlar kalbimin sesini duyacak diye korkuyordum. İnce uzun parmaklarıyla tütünü yaydığı kâğıdı kıvırıp dilinin ucuyla yalarken, bu sigarayı dudaklarıma götürdüğümde ellerimin titremesini nasıl engellerim diye düşünüyordum. Onun sardığı sigarayı içecektim, dilinin değdiği yer benim dilime değecekti, inanamıyordum. Uzattığı sigarayı içerken başım tütünün gücünden mi dönüyordu, aşktan mı bilmiyordum.

Sonra Zehra "geç oldu, kalkalım mı?" dedi.

"Sen kalk istersen.. ben Kutay'ı bekleyeceğim," dedim.

E.'nin bir an dikkat kesildiğini hissettim.

"Kutay kim?"

"Erkek arkadaşım.."

Zehra kalkalım dediğinde belli belirsiz başını sallayan E. bir sade kahve söyledi. Arkasına yaslandı ve gizlemeye çalışmadığı bir memnuniyetle Kutay'ı beklemeye başladı. Gerçekten de Kutay'ı bekleyecektim. Sabah telefonlaşmıştık, Kutay'a panele gideceğimi, çıkışta beni almaya gelmesini söylemiştim. Çok uzun yıllar sonra, Mövenpick'in oturduğum yerden görünen Boğaz Köprüsü'nün ışıklarını seyrettiğim yemekte, Kutay'la yan yana otururken birden bu buluşmanın bilinçdışımın bir oyunu olduğunun farkına vardım. Panele gideceğimi Kutay'a söylemesem de olurdu ama söylemiştim. "Gel beni lokalden al," demiştim. E. bir ihtimal orada olursa beni Kutay'la görsün istemiştim, kendimi ona arzu nesnesi olarak göstermek istemiştim, hatta Kutay benden yaşça büyük olduğu için yaşıtlarıma ilgi duymadığımı anlasın istemiştim.

Kutay gelince Zehra rahatladı. Kutay havalıydı çok, beklediğimden daha şık giyinmişti. Gözucuyla E.'ye baktım "hoş geldin hayatım," diyerek Kutay'ı yanağından, dudağına yakın bir yerden öptüm. Kutay'ın hiç beklemediği bir hareketti, şaşıran bakışlarından anladım. Ama şaşırdığını E.'nin de gördüğünü müstehzi gülümsemesinden anlayınca biraz canım sıkıldı, istediğim gibi bir gösteri olmamıştı. Kendinden emin Kutay gayet havalı hareketlerle masamızda oturdu, değerli hocalarımdan biriyle tanıştığı için memnun olduğunu söyledi. E.'nin yüzünde hep o aynı gülümseme vardı. Zehra bir çay daha içtikten sonra kalkmak için izin istedi, E.'ye yine bir yığın mesleki övgü düzüp gitti. Kutay, hocamla bir

lokalde oturup çay içmemin sıradan bir durum olduğunu sanmıştı. Bir iktisat profesörünün görmesi gereken saygıda kusur etmeyerek, hatta bu profesörün aynı masada oturabilecek kadar değer verdiği öğrencisinin erkek arkadaşı olmaktan gurur duyarak bir şeyler anlatmaya başladı, E.'ye, Türkiye ekonomisine ilişkin, o sırada çok aptalca bulduğum ama yıllar sonra vardığı noktaya bakılırsa pek de aptalca olmayan görüşlerini anlatıyordu. E. de Kutay'ın görüşlerini derinleştirmek istercesine ya da onu kendince bir düşünce tuzağına düşürmek için sorular sormaya başladı. E. konuştukça Kutay'ın hali tavrı değişti, önce kolunu omzuma attı, başımı kendine doğru çekti. E.'nin yüzünde hafiften küçümseyici, ince bir alay olduğunu anlamıştı, sinirlerine çok zor hâkim oluyordu.

İkisine bakarken Türkiye ekonomisinin şu anda düello eden iki şövalyenin ellerindeki kılıçlar olduğunu düşündüm, çok hoşuma gitti bu düşünce. Değildi aslında, sözleriyle dövüşen, daha doğrusu birinin diğerini sorularıyla hırpaladığı bu iki adama şövalye demek bu çarpışmaya asalet kazandırmak olurdu. İki horozun kapışması daha doğru bir tanımdı. Onlar kümesin iktidarı için kapışmaya hazırlanan, tüylerini kabartmış iki horozdu ve ben zavallı, geri zekâlı bir tavuktum; kümesin iktidarında söz sahibi değildim, bana düşen uslu uslu kazananı beklemekti.

E., sevgilimi iyice ezdiğinden emin olunca, masada duran tütün kesesiyle çakmağını alıp şahane deri çantasına koydu; onurundan bir parça kurtarmak için hesabı kendisine bırakmasını isteyen Kutay'a yine alaycı bir gülüşle "peki," dedi. Bana da ertesi günkü derse geç kalmamamı söyleyip gitti.

E. gidince Kutay'la kapıştık. Ben aptala yatıyordum, onun sinirden çenesi titriyordu. E. hakkında söylemediğini bırakmadı. Bana asıldığını, bunu görmeyecek kadar ap-

tal olamayacağımı söylerken içim sevinçle dolmuştu, E. de bana âşık demeye cesaretim olmadığı için içimden E. benden hoşlanıyor.. E. benden hoşlanıyor.. E. benden hoşlanıyor.. diye sayıklıyordum. Bana haksız yere yüklendiğini, saçmaladığını, E.'nin bana asılmadığını, benden hoşlanıyorsa; ki hoşlanmıyordu, bu Kutay'ın kuruntusuydu, zaten gereksizce kıskançlıklar yapıyordu; bunun benim suçum olmadığını ve bu bağlamdaki bütün cümleleri söyleyerek harika bir kavga çıkardım, sonra da kalktım, çok küsmüşüm gibi, arkamdan koşup beni döndürmeye çalışan Kutay'ı düşünceler içinde bırakıp gittim.

Ertesi sabah dersle ilgili bir şey sormak bahanesiyle E.'nin odasının kapısındaydım. Kalbim yine hiç susmuyordu, dizlerim titriyordu, parmaklarım çantamın sapını sıkmaktan kaskatı olmuştu. E. koridorun ucunda göründü. Hafif pürüzlü yün kumaştan, kısa bir palto vardı üstünde, siyah boğazlı kazağı gözlerinin yeşile çalan mavisini iyice ortaya çıkarmıştı. Kalbim iyice hızlandı. Yanıma geldi. "Hocam dersle ilgili bir şey soracaktım.." dememe fırsat kalmadan kapısını açtı, beni kolumdan tutup içeri soktu, kapıyı kapattı ve beni öpmeye başladı. İtiraz etmedim, hatta teşvik ettim, kollarımı boynuna doladım, kokusunu içime çektim. İstiyordum çünkü, iktisat fakültesi ilk gün ilk dersten beri istiyordum. O geceyi Bebek evde geçirdim. E.'yle geçen, çok acı çektiğim ikide bir keşke ayrılabilsem dediğim uzun yılların en güzel günü ve gecesiydi. Sadece onunla geçen otuz yılın değil, bütün hayatımın en güzel günü ve gecesiydi.

Annemin İkinci Uyurgezer Gecesi

Kervansaray Apartmanı'nın önünden geçmiyorum. Geçmek zorunda kalırsam, bir yararı olmasa da başımı karşı tarafa çeviriyorum. Kapısından çıkıp Gezi Parkı'na koşarken gözyaşlarımdan yolu göremediğim için ikide bir tökezlediğim, çınar dallarının gölgelediği, sırt tahtasına kalp içinde sevgili isimleri kazınmış, önü ay çekirdeği kabukları dolu o banka kendimi zor attığım, dakikalarca ağladığım o günü tekrar yaşamak hoşuma gitmiyor. Bank ve önündeki çöpler gibiyim diye düşünmüştüm o gün, ahşabım delik deşik, kirliyim.

Delirmiş belleğim durmuyor, ne zaman o apartmanın önünden geçsem Eyşan'ın bürosunun holünde zavallı gibi dikildiğim günü bana baştan sona yaşatmaktan vazgeçmiyor.

O gün felaket bir gündü, gecesi daha da felaket oldu.

İnsanın kendi kendini aşağıladığı küçük anlar çok büyük travmalar aslında çünkü insan kendini kendine karşı savunamıyor. Aşağılayan kendisi, aşağılanan kendisi, nasıl yapsın? Bana hâlâ öyle geliyor ki, Eyşan beni bizzat aşağılamış, bakışlarıyla ezmiş, sözleriyle dövmüş, hatta bütün büro üstüme yürüyüp yüzüme tükürmüş olsa kapısında öylece durduğum dakikaların etkisi bu kadar ağır olmazdı. Uğradığım saldırıya karşı içimde kendimi sa-

vunma isteği doğardı, benliğimi koruyacak argümanlar bulur çıkarırdım. Burnumu havaya dikip, dramatik bir sesle, harika bir hayatın var Eyşan, talih seni kayırmış, doğduğunda bütün dünyayı ayaklarının altına sermiş ama yine de kocan bana âşık diyebilirdim. Ok gibi delen bir cümleyle Eyşan'ı vurmaya çalışabilirdim, yakasını bırakmadığına göre hâlâ sevdiği E.'nin benden vazgeçemediğini söyleyerek canını yakabilirdim. Bu sözler beni daha aşağılık, daha seviyesiz, daha düşük bir duruma düşürse de sınıfımla, durumumla, bulunduğum yerle barışmış, karşı saldırıya geçmiş olurdum.

Aslında kendimi Eyşan'a göre çok aşağıda görmem, kendime acımam Eyşan'ın varlığının ötesinde, kendi benliğimle ilgiliydi; anneannemin, annemin ve benim, üçümüzün içimize kapalı varoluşumuzun yarattığı, annemin ve anneannemin bilinçdışında uyuduğunu henüz bilmediğim, beni de yakından ilgilendiren acıların etkisiydi. Babaları bilemem ama annelerin bilinçdışında sakladıkları, hayatlarında bir etkisi olmadığını, travmasının çoktan geçmiş gitmiş, tedavi edilmiş olduğuna kesinkes inandıkları ve unuttuklarını sandıkları şeyler bir şekilde kızlarına devroluyor. Belki oğullarına da devrolan bir şeyler vardır, belki onlar da babalarından bu kötü mirası alıyorlardır, bilmiyorum, benim babam olmadı. Ama şunu kendimden biliyorum: Bilinçdışında uyuyan o şey her neyse, özü genetik miras gibi kızlara geçiyor, hele benim gibi tek çocuksa. Hiçbir bilimsel dayanağım yok, belki de saçmalıyorum ama kendi yaşadıklarımdan sonra kaderin de miras olduğuna, tıpkı genler gibi annelerden kızlara devrolduğuna inanıyorum.

Bu, annemin kaçıncı uyurgezer gecesiydi bilmiyorum, bile isteye bilmemeyi seçmiştim ama benim tanık olduğum ikincisiydi.

Sokakta bahar iyice coşmuştu, annemin balkondaki

çiçekleri açmıştı, Samet Efendi'nin gülleri göz alıcı güzellikteydi, insanlar önünde durup bakmadan geçemiyorlardı. Her köşeden hanımeli, yasemin ve sarmaşık gülü kokuları geliyordu, sokağın sonundaki ıhlamur ağacının çiçekleri tomurcuklanmıştı, akasya ağaçlarıyla mahallemizin tek iğdesi açtım açacağım halindeydi. İstanbul yeşil bir şehirdi o zamanlar; apartmanların bahçeleri, bahçelerinde ağaçları vardı. Kaldırımları eğri büğrü, asfaltı delik deşik olsa da hafiften eğilmeye başlayan güneşin pencereleri altın gibi parlattığı, İstanbul'un en köklü semtlerinden biri olan Moda'da bulunan sokağımıza girdiğimde kendimi o kadar kötü hissediyordum ki baharın güzelliğini görecek durumda değildim. Gözüme her şey kötü, her şey çirkin, yetersiz ve pis görünüyordu. Oturduğumuz Ahenk Apartmanı zavallılığımın merkezi, annemin tavizsiz temizlik ve düzen anlayışıyla pırıldayan, küçük, sevimli evimiz kendini kısmen de olsa ayrıcalıklı bir sınıfa mensup sanacak kadar zavallı olan hayatımın yatağıydı.

Annem okuldaydı, iyi ki de okuldaydı, yüzümün darmadağın olduğunun farkındaydım çünkü; görse mutlaka sorardı, ne olup bittiğini öğrenmeden bırakmazdı. Anneme, Eyşan'a gittim, ona ucuz, pespaye metresler gibi düş E.'nin yakasından diyecektim ama gördüm ki Eyşan bin birimmiş, bense bir birimmişim anne; bir birim bin birimin varlığının ucuna bile sahip olamazmış, bunu anladım diyemezdim. Kendime bile tekrarlamak istemiyordum. E.'yi gereğinden fazla, çok çok fazla yüceltttiğim, kendimi gereksizce yerin dibine gömdüğüm aklımın ucundan bile geçmiyordu. O kadar acı çekiyordum ki üzüntüden ateşim çıkmıştı, doğruca odama gidip yatağıma girdim, kendimi hiç zorlamadan uyudum. Tam bir depresyon uykusuydu.

Annemin "bu saatte ne uykusu bu kızım?" diyen sesiyle uyandım.

"Üşüttüm galiba," dedim.

Annem bahara aldanıp ince giyindiğimi, bu mevsimin soğuk algınlığına davetiye çıkardığını, ayrıca da fazla çalıştığımı, akademik hayatımın zaten çok iyi gittiğini, kendimi fazla yormama gerek olmadığını söyledi. Böyle zamanlarda bana hep iyi şeyler söylerdi, beni övmekten, benimle gurur duyduğunu söylemekten çok zevk alırdı.

"Sana bir tavuk suyuna çorba yapayım.. bir de aspirin iç.. öyle uyu," dedi.

"Çok iyi olur anneciğim," dedim. Çocukluğumdan beri suçlu olduğum için yalakalaştığım zamanlarda anneme anneciğim derdim. Evde tavuk yoktu, annemin Kadıköy Çarşısı'na gidip alması gerekiyordu, sahte bir hastalık için ta çarşıya gitmesine gönlüm elvermedi.

"Tavuk istemiyorum ama.. mercimek çorbası yapsana.. çok canım çekti," dedim.

Annem "oy benim biriciğimin canı mercimek çorbası mı çekmiş.." dedi.

Beni küçücük bir kızmışım gibi hafif ateşli yanağımdan öptü. O an anneme çok büyük bir yakınlık duyuyordum. Utanmasam bırak şimdi çorbayı, gel yanıma yat, koynunda uyumak istiyorum diyecektim. Eyşan'ın uçsuz bucaksız bürosunun görkemi, manzarası, bir sürü yabancı dil konuşarak ortalıkta dolaşan, çatlayacak kadar özgüvenle dolu insanlar, maaşını Eyşan'dan alan, sarı kâkülleriyle Göksel Kortay'a benzeyen ellilik sekreter kadın, kadının kuyruklu yakın gözlüğü ve bu mükemmel tablonun karşısında dizleri titreyen zavallı kendim gözlerimin önünden gitmiyordu, durup durup gözlerim yaşarıyordu.

Düdüklünün fışladığını duydum; yarım saat sonra annem yanında yarım limonla çorbamı getirdi. İlk birkaç kaşığı bana kendisinin içirmesine göz yumdum. Ona hizmet ettirdiğim için utanıyordum aslında, hasta değil-

dim çünkü. Ama yaralıydım, yaralanınca insanın annesine ihtiyacı olurdu.

Gece yatağımda Eyşan'ı düşünmemek için kitap okumaya çalışırken annem televizyon seyrediyordu. Saatler ilerledikçe yaşadığım eziklenmenin etkisi azaldı. Camı açtım, bahar kokuları odama dolunca kendimi daha iyi hissettim, bu kez daha huzurlu uyudum.

Birden gözümü açtım. Ortalık zifirî karanlıktı. Saate baktım, daha üç buçuktu, güneşin doğmasına çok vardı. Bir süre yatağımda döndüm durdum ama yeterince uyuduğum için kendimi cin gibi uyanık hissediyordum. Dayanamadım kalktım. Banyonun ışığı yanıyordu. Annemin tuvalete kalktığını sandım, yanına gittim.

Büyültücü aynaya iyice yaklaşmış, büyük bir dikkatle kirpiklerini rimelliyordu. Gözlerime inanamadım. Annem boynuna beyaz bir havlu bağlamış, gecenin üç buçuğunda makyaj yapıyordu. Üstünde sadece yazın tatilde, plaja giderken giydiği, narçiçeği askılı elbisesi ve bir Akçay tatilinde zorla aldırdığım sandaletler vardı. Şaşkındım. Moda İlkokulu'nun en Bayan Rottenmeier kılıklı öğretmeni Ayhan Targut Varlı'nın tatil mekânları dışında bu şekilde giymesine imkân ihtimal yoktu. Belli ki yine yürüyordu, uykusunda yürüyecekti, bir yere gidecekti, nereye gidecekti? Dört yıldır annemin uyurgezerliğine bir kez daha tanık olmamak için o karlı geceyi tümüyle aklımdan çıkarmıştım, öyle bir şey olmamış gibi yapmıştım, annemi yine ölü gözlerindeki o karanlık boşlukla görmek istemiyordum. Bu kez uyandırırsam bir şey olur mu, kalp krizi geçirir mi diye düşünmedim.

"Anne ne yapıyorsun sen?" dedim, "Nereye gidiyorsun.. ne bu halin?"

"Şiştt.. bağırma.. Şehnaz'ı uyandıracaksın," dedi.

"Anne Şehnaz benim ben!"

Kollarına yapıştım, uyanması için sarstım. Elindeki

rimel fırladı gitti. Gözlerinde yine o anlamsız boşluk vardı. Hali çok korkutucuydu.

"Şehnaz? Sen misin?" dedi.

"Benim," dedim, "kim olacak başka? Ne bu halin.. gecenin bu saatinde kırmızı rujlar.. rimeller.. n'oluyor.. niyetin ne.. nereye gidiyorsun?"

Söylemiyordu, aynı ışıksız gözlerle bakıyordu, uyanmamıştı. Tekrar sarstım. Öfkeyle sarsıyordum, neye yönelik olduğunu bilmediğim hıncımı alırcasına sarsıyordum, uyansın, akşamüstü bana çorba içiren eski annem olsun istiyordum. Kollarını kurtarıp beni itti, boynundaki havluyla sanki pis bir şey değmiş gibi, kollarının tuttuğum yerlerini sildi. Havluyu avucuna aldı, sıktı.

Sonrası bir felaket oldu.

Salondaydık, beni defalarca göğsümden itmişti, adeta salona sürmüştü. Çıldırmıştı, kişilik yarılmasına uğramıştı sanki, çok kızgındı. İlk uyurgezer gecesini mumla aratan o gece, karşımda annem değil, yatacak erkek arayan, paçoz, geçkin kadınlar gibi ağır bir makyaj yapmış başka bir kadın vardı.

Birden inanılmaz bir gösteriye başladı.

Elindeki havluyu kırbaç gibi sağa sola savurarak, koltuklarda, sandalyelerde şaklatarak konuşmaya başladı. Çoktan ölmüş anneannem ve kendisi hakkında aklımın almadığı kadar şoke edici, güçlü, çelişik şeyler söylüyordu. Öyle şeylerdi ki kulaklarıma inanamıyordum. Annem annesi hakkında bunları söylüyor olamazdı. Annem kendisi hakkında bu sözleri söylüyor hiç olamazdı.

Uyurgezerliğinin ilk gecesinde bana büyük bir şok yaşatmıştı ama bu gece şoklardan şoklara düşürüyordu; kendimden, hayattan, varlığımdan, yeryüzünden bile kuşku duymama yol açıyordu. Yaşarken annesine gösterdiği özenin kaynağının sevgi olmadığını bilmek istemiyordum, bu bana iyi gelmiyordu. Ama asıl biricik anne-

mi, kendim kadar iyi tanıdığımdan emin olduğum annemi aslında hiç tanımadığımı kabul edemiyordum.

Annem büyük bir öfkeyle, adeta tıslayarak, sesi titreyerek, çınlayarak, hem kahkaha atıp hem ağlayarak annesinin yüzünden hayatı boyunca çok güçlü duygular arasında ezildiğini;

annesine sevgi mi, nefret mi, hınç mı, kin mi, garez mi, minnet mi, şükran mı, bağlılık mı, tutku mu, hayranlık mı, muhabbet mi, şefkat mi, acıma mı, merhamet mi, tiksinti mi, öfke mi, hangisini daha çok hissettiğine karar veremediğini;

bu iç içe geçen, karmakarışık, kimini adlandıramadığı duyguların hayatını zehirlediğini;

bu zorlu duyguların karmaşasından bitkin düşmeye bile hakkı olmadan, yıllarca ve yıllarca yaşadığını;

hayatını annesine bağımlı, âciz bir kadın olarak geçirmesinin suçunun kimde olduğunu yıllardır kendine sorup durduğunu;

annesinin ona sülük gibi yapıştığını, kanını emdiğini, ruhunu soldurduğunu, aldığı nefese bile ortak olduğunu;

hayatının bütün yollarını tıkadığı için suçlu olduğunu;

aynı anne ona en zor anlarında hayat nefesi üflediği, can verdiği, bir dokunuşuyla kanını kanına akıttığı, bok gibi geçen hayatına rağmen gani gani sahip olduğu yaşama sevincini ve hayata devam etme gücünü kızına da geçirdiği için suçlu olduğunu;

o annenin kızını kendisine bağımlı hale getirdiği için suçlu olduğunu;

o annenin kızına daima ama daima, koşulsuz şartsız, her ne olursa olsun sahip çıktığı için suçlu olduğunu;

kendisinin de bu bağımlılıktan kurtulmak için bir şey yapmadığı;

hayatını nasıl yaşamak istediğine karar verip eyleme geçmediği;

annesine hayır demediği;
orada dur, yeter artık, sınırı aşma diyemediği için suçlu olduğunu;
yıllar önce bir kez bu bağımlılıktan kurtulmak için girişimde bulunduğunu;
daha Şehnaz'a hamile kalmadan, öğretmenliğe adım atmadan önce, mesleğe nerede hangi köyde başlayacağı bile henüz belli olmamışken, paşa kızı Hatice Şehbal Hanım'ın istekleri ve iradesiyle hayatına el koyacağını hissettiği an, ilk aklına gelen şeyin annesini terk etmek olduğunu;
terk etmezse annesinin varlığını görünmez iplerle kendisine bağlayacağını bildiğini;
cesaretini toplayıp yerini bulamasın diye tanımadığı arkadaşlarının yanına sığınıp izini kaybettirebileceğini, onu kendi kaderine terk edebileceğini düşündüğünü;
annesi uyurken valizini toplayıp evden kaçtığını;
ama daha evden çıkar çıkmaz, vicdan azabından öldüğü için sokağın başından geri döndüğünü;
onun uğruna kendi hayatından vazgeçen; babasız, kimsesiz, yanaşma gibi, sığıntı gibi, besleme gibi yaşamış; üvey baba ellerinde açlıkla, şiddetle, saldırıyla büyümüş; hayatı orada burada, el evlerinde sürünerek geçmiş; hayatı delibozuk annesi Esme'nin yüzünden heder olmuş; buna rağmen annesinden vazgeçmemiş; gençliği bir kocadan bir kocaya düşerek geçen, her defasında biraz daha sefilleşen, henüz yaşlanmadan yıpranınca hiçbir erkeğin yüzüne bakmaz olduğu Esme'nin çilesini çekmiş; Esme'yi ölene kadar başında taşımış olan fedakâr annesine bunu yapamadığını;
annesini terk etmenin vicdani yükünü taşımaktansa bu çaresiz bağımlılığı sevmeyi tercih ettiğini;

böylece annesiyle, yani paşa kızı olduğunu asla unutmayan, hatta bu bilgiyle yaşayan, burnu havada Hatice Şehbal Targut'un istekleri, arzuları, kaprisleri ve ona olan bağımlılığıyla birlikte yaşamayı kabullendiğini;
buna alıştığını hatta memnun olduğunu sandığını;
yıllarca iyi ki annem var, benim harika bir annem var dediğini;
kendini buna inandırdığını;
insanın herhangi bir şeye, Tanrı'ya, lidere, yalana kendini inandırmasının hayatı her zaman kolaylaştırdığını;
kendisinin de bunu yaptığını;
böylece hayatının kolaylaştığını ama bedelinin çok ağır olduğunu;
bu yüzden gençliğin rüzgârını kaçırdığını;
"kocam öldüğünde daha yirmi bir yaşımdaydım be, yirmi bir!"
çerçevesi çok kalın çizgilerle hatta demir parmaklıklarla belirlenmiş bir hayatın ve dediğim dedik annesinin esiri olduğunu;
ama annesi ölünce birden aydığını;
o anda gerçek kendisiyle yüz yüze geldiğini;
büyük bir ruhsal eziyetten kurtulduğunu;
işte o zaman bu bağımlılığı aslında hiç sevmemiş, hiç alışamamış olduğunu anladığını;
annesinin yeni soğumuş ölüsü daha morgdayken, hatta henüz hastanede, yatağında sıcacıkken içine hiç tanımadığı bir coşku dolduğunu;
kendini çok hafiflemiş, müthiş özgürleşmiş hissettiğini;
ferahladığını, neşelendiğini, coştuğunu;
utanmasa ölüm haberini veren doktorun boynuna sarılacağını;

bu arada kehribar gibi gözleri olan doktorun çok yakışıklı olduğunu;
hemen o gün, o anda cenazeyi menazeyi boşverip kendini idare edecek yaşa çoktan gelmiş olan Şehnaz'a, sen anneanneni göm, ben tek başıma tatile gidiyorum, deyip bir sırt çantasıyla otobüse atladığı gibi deniz kıyısında bir yere, mesela Marmaris'e ya da daha iyisi Selim İleri'nin *Her Gece Bodrum* romanını okuduğundan beri aklında olan ama annesi yaşarken fırsat veya imkân bulamadığından değil, Bodrum'u Bodrum'da Bodrum'ca yaşayamayacağı için gitmek istemediği Bodrum'a artık gitmek istediğini;
Bodrum'un şu meşhur barlar sokağını görmeyi çok istediğini;
Bodrum'un koylarından birine; yazın gazetelerin magazin sayfalarını kaplayan Türkbükü'ne, Yalıkavak'a, Gündoğan'a gitmek için otostop çekmek; motorcu kafilelerine takılıp birinin motoruna binmek; barlarda, restoranlarda hatta kumlu plajlarda yıkılıncaya kadar içmek; sabahlara kadar dans etmek; çırılçıplak denize girmek; her gün başka biriyle SEVİŞMEK istediğini;
bedeninin erkek özlediğini;
özlemenin ötesinde, YILLARDIR erkek isteğiyle yandığını;
yirmi bir yaşından beri erkek yüzü görmediğini;
canım Mazhar öldüğünden beri, çok değil, her üç ayda bir, biriyle yatmış olsa yüz kereden fazla yatmış olacağını;
bunu yapabilmiş olsa ne kadar güzel olacağını;
ama yapmadığını, yapamadığını;
hayatını bu hale getirenin aslında kendisi olduğunu bildiğini;

canım Mazhar ölünce kendisini görünmeyen bir kafese kapattığını;
canım Mazhar'ın onu aşkla sevdiğini;
ama kendisinin Mazhar'ı aşkla sevmediğini;
Mazhar'ın tabii ki karısı olduğunu;
çok ateşli, çok şehvetli, her gece yatmak isteyen canım Mazhar'a hiç hayır demediğini;
üstelik canım Mazhar'ın yatakta hiç de fena olmadığını;
onu memnun etmek için elinden geleni yaptığını;
her seferinde olmasa da çoğu zaman memnun ettiğini;
"hele ölmeden birkaç gün önce.."
(anne sakın.. devam etme anne lütfen!)
"harika bir gece yaşattı bana, sabaha kadar durmadı, ölmeseydi belki de âşık olurdum,"
(belki de bu yüzden öldü adam)
ama Mazhar'ı bir baba gibi, bir abi gibi, onu başını göğsüne yasladığı güvenilir bir dost gibi daha çok sevdiğini;
ama sonra ondan da bir çocuk yapmayı düşünmeye başladığını;
Şehnaz'a bir kardeş gelmesini Mazhar'ın çok istediğini;
ama fırsat olmadığını, canım Mazhar'ın genç yaşta öldüğünü;
Mazhar'ın, hem fizik hem duygu olarak çok büyük kalpli biri olduğu için öldüğünü;
Şehnaz'ı kendi çocuğu gibi benimsediği için canım Mazhar'a minnet duyduğunu;
ama ölümünden sonra erkeksizliği seçmesinin nedeninin Mazhar'a duyduğu minnet değil annesi olduğunu;
annesi hayattayken hayatına yeni bir erkek girmesini göze alamadığını;

annesinin hayatına giren erkeklerin hiçbirini beğenmeyeceğini, bu nedenle sürekli didişmek zorunda kalacağını, bunu istemediğini;
oysa içinde, damarlarındaki kıpkırmızı kanının arzuyla aktığı, nabzı yüksek, ateşi yüksek, arzusu yüksek bir başka kadın olduğunu;
annesinin bunu anlamadığını, hayır hayır.. anladığını ama anlamak istemediğini;
hayatına girecek erkekler konusunda annesine güvenmediğini;
gencecik yaşta dul kalmış, edepli bir öğretmen hanım olarak kendisine bir sürü kısmet çıktığı halde evlenmeyi düşünmediğini;
çünkü Mazhar'dan sonra içindeki bu coşkulu kadının evlenmeyi değil, erkeklerle yatıp kalkmayı, kuytularda oynaşmayı daha çok istediğini;
ama yapamadığını, korktuğunu;
âşık olmaktan korktuğunu;
aşk sandığı bu oynaşmaların sonucunda bir kere Şehnaz'ı doğurduğunu, bir Şehnaz daha doğurmasının imkânsız olduğunu;
ayrıca erkeklerle oynaştığının duyulması halinde saygıdeğer öğretmen Ayhan Hanım imajının yerle bir olması, mesleğini kaybetme, mesleğini kaybederse tıpkı deli bozuk annesi Esme'yle sefil bir hayata yuvarlanan Hatice Şehbal gibi, kendisinin de annesi ve Şehnaz'la birlikte sefalete düşme tehlikesi bulunduğunu;
bunu göze alamayacağını;
annesine bunu yapamayacağını;
Şehnaz'a hiç yapamayacağını, kızına kıyamayacağını;
bu yüzden hayatına yazık ettiğini ama yine de annesini bir kere bile suçlamadığını;

annesini suçlamamakla doğru yapıp yapmadığından emin olamadığını;
Hatice Şehbal Hanım'ın kızına ne kadar zarar verdiğini hiç anlamadığı gibi, bir de kendisinden memnun, kendisiyle barışık, kendisinin harika bir anne olduğunu zannederek öldüğünü;
asıl bunun canını yaktığını;
ona hiç değilse son nefesinde hayatım senin yüzünden ziyan oldu anne diyemediği için çok pişman olduğunu;
büyük kelimelerle, büyük hareketlerle, nefes nefese kalarak, acıdan acıya koşarak, araya her şeye rağmen benim doğumumdan duyduğu sevinci, beni ne kadar çok sevdiğini sıkıştırarak anlatıyordu, kendisine benim hiç tanımadığım bir annem anlatıyordu.

Bir kendisi, bir karşısında konuştuğu kendisi olarak, karşısında kendisinin bir versiyonu, klonu, kopyası, kendisinin kendisini üretmiş bir parçası varmış gibi, kendisini ikiye bölmüş gibi, iki kişiymiş gibi, acayip bir tonlamayla konuşuyordu.

Öfkeliydi, kendine bağırıyor, kendine cevap veriyordu.

"Senin suçun, hiç boşuna anneni suçlama; basıp gidecektin, ne halin varsa gör diyecektin," diyordu. "Nasıl basıp gidebilirdim? Annemdi o benim.. Benim için çile çekmiş bir kadını kaderine terk edecek kadar hain evlat olamazdım," diye kendine cevap veriyordu. Sonra yine kendinden, arzularından, hayatını daraltan kurallardan, demir kafeslerden bahsediyordu.

Annemin bu ürkütücü hali yaşadığım yabancılığı kat kat artırmıştı. Nutkum tutulmuştu, ağzımı açamıyordum, ilk uyurgezer gecesinde olduğu gibi en tatlı sesimle fısıldayarak anne hadi yatalım artık, geç oldu diyemiyordum. Öfkesinin şiddeti içimi korkuyla doldurmuştu, kalbimin sesi kulaklarımda uğulduyordu.

İnanamıyordum. Kendim kadar iyi tanıdığımdan emin olduğum annemin karşımdaki kadın olması mümkün değildi. Ona karşı hissettiğim yabancılık o kadar büyüktü ki kendimden kuşku duymaya başladım. Capgras sendromu yaşıyorum herhalde diye düşündüm; ilk tezahürü de annemi yabancı biri sanmak ya da bende garip bir şizofreni başladı, kulağımda saçma sapan sözler uğulduyor.

Annemin uyurgezer olduğunu gözlerimle görmemin yarattığı şok yetmezmiş gibi bir de içime babamın babam olmadığı şüphesini düşürdüğü ilk uyurgezer gecesi çok sarsıcı olsa da kendimden kuşku duymama yol açmamıştı, deliriyorum herhalde diye düşünmemiştim. Gerçek babamla ilgili, Harun adından başka bir ipucu vermediği sır varoluşumla ilgiliydi, hayatımın başlangıcına devasa bir soru işareti koymuştu ama gerçekliğimi sarsmamıştı, uyurgezerliğin belirsizliğinden korkup o geceyi yok saymayı tercih etmiştim.

Ama şimdi hissettiğim derin yabancılık, kendim de dahil her şeyin varlığından kuşkulanmama yol açıyordu. Annemin, kendine yüksek sesle ve gerçekten duyguyla, sevgiyle Şehnaz'ı çok sevdiğini söylemesi kendime duyduğum yabancılığı kat kat artırıyordu; karşımda anneme ikizi kadar benzeyen ama daha önce hiç görmediğim bir dişilik kazanmış, garip, anlaşılmaz ve kesinlikle tanımadığım bir kadın vardı. Annemdi ama aynı zamanda hakkında en ufak bir fikrim olmayan bir yabancıydı.

Organ reddi gibi bir şey yaşıyordum, annemin halini kabullenemiyordum. Beni sürekli, aklı başındayken kendine bile söylemeyeceği cümlelerle sarsıyordu. Aklımı durduracak şeyler söyleyen annemin bir yabancı olduğunu düşünmek hayatımı tümüyle bir yanılsama haline getiriyordu. Sözleri evimizi solumak istemediğim, müstehcen bir havayla doldurmuştu. Cinsel arzularına iliş-

kin tek kelime duymak istemiyordum ama susmuyordu, sürekli arzularından bahsediyordu. Annem gibi dışarıdan nasıl göründüğünü delice önemseyen bir kadının motorculara otostop çekmek, barlarda yıkılıncaya kadar içmek, çırılçıplak denize girmek istemesi; hele önüne kim gelirse, yani körlemesine, yani rasgele, üstelik bir kereden fazla sevişmek istemesi; yirmi bir yaşından beri bedeninin erkek istediğini arzuyla, iştahla haykırması mümkün olmadığına göre deliren bendim. Karşımda annem olan ama olmayan bir kadını hayal ediyordum, söylemediği sözler duyuyordum.

Kendimi delirenin ben olduğuma ilişkin inandırma çabam yeterli olmadı.

Deliren annemdi. Yaşadığı şey uyurgezerlik değildi çünkü, olamazdı, ancak delilik olabilirdi. Uyurgezerlik bir uyku bozukluğuydu, bu şekilde tezahür etmezdi, zaten kırk sekiz yaşında bir kadının uyurgezer olduğunu düşünmek saçmalıktı. Delilik olduğu, herkes için ağırbaşlılık timsali olan annemin narçiçeği renginde askılı elbisesi, kıpkırmızı ruju ve gözkapaklarını buladığı yeşil farı, pavyonda geçen filmlerden fırlamış bir konsomatris gibi karşımda durmasından belliydi.

Böyle düşünmek istiyordum çünkü uyurgezer olması deli olmasından daha çok korkutuyordu beni, uyurgezerlik gözüme çok daha belirsiz, kontrol altına alınamaz bir durum gibi görünüyordu. Bir tedavisi ya da sonucu yoktu, uyurgezer bir anne ilaca boğulamazdı, akıl hastanesine kapatılamazdı, alıp başını giderse, konsomatris gibi giyinip çıktığı gecelerden birinde dönmezse ne yapardım?

Annemin geçici bir delilik krizi içinde olduğuna, bu krizin de çabuk geçeceğine inanmak istiyordum. O güne dek annemin anneannem yüzünden ruhsal eziyet çektiğine ilişkin en ufak bir işaret görmemiştim. Aksine, an-

nesiyle sımsıkı bir yumak olmasının değerini her şeyin üstüne tuttuğunu sanıyordum. Oysa içi, ruhu, benliği gerçekleştiremediği arzularla doluydu. Bodrum barlarına gitmek kadar sıradan bir eylem bile annemde içine gömdüğü, katılaşıp öldürdüğü bir tutkuya dönüşmüştü. Annemin arzuları yumurtadan çıkamadan çürümüş kuş yavrularına benziyordu.

Ağırbaşlılığın timsali ve saygı abidesi;
tutarlılığın ve erdemli yaşamanın en güçlü ismi;
Moda İlkokulu'nun ünü Asya yakasını tutmuş, Avrupa yakasının seçkin semtlerinde de duyulmuş en değerli öğretmeni;
öğrencilerine Robert, Alman, Galatasaray, İstanbul Erkek, Notre-Dame de Sion ve bütün Saint'li Fransız liseleriyle en seçkin Anadolu Liselerini kazandırmasıyla ünlü;
öğrencilerinin sadece akademik açıdan başarılı olmaları değil; yurtsever, demokrat ve iyi birer insan olmaları için de elinden gelenin fazlasını yapan;
velilerin çocuklarını okutsun diye birbirlerinin gözünü oyduğu;
velilerin mektuplarda kendisine sevgi, saygı, hayranlık paragrafları yağdırdığı;
velilerin kendisine bürokratik işlerde kolaylık gibi, harika yazlıklarında misafirlik gibi, herhangi bir konuda ihtiyaç duyduğunda koşulsuz destek vermek gibi çeşit çeşit hediyeler vaat ettiği;
hatta bir veli tarafından kendisine rüşvet teklif edilen;
rüşvet teklif eden veliyi rezil edip kadıncağızı insan içine çıkamaz hale getiren;
bundan en ufak bir üzüntü de duymayan;
yürüyen karizma;
pedagoji kraliçesi;
ilişkilerde hassas denge uzmanı;

herkes yanlış yapar Ayhan Hanım yapmaz denilen; adı annesininki kadar olmasa da yine de hatırı sayılır ölçüde tantanalı olan Ayhan Targut Varlı, yıllarını önüne gelenle sevişmeyi ve annesine duyduğu nefreti göstermeyi isteyerek yaşamıştı.

Ne acı.

Bende Capgras sendromu yoksa annemde çoklu kişilik bozukluğu olmalıydı. Gözümün önünde cereyan eden bu sahne; mazbut ve edepli evimizin duvarlarında yankılanan bu müstehcen sözler, annemin gözlerinden fışkıran bu anne nefreti benim gördüğüm bir halüsinasyon olmadığına göre durumun başka bir açıklaması olamazdı. Yanılmadığıma inanmak için varlığımı hissediyor muyum diye kendimi yokluyordum. Çıplak ayakla bastığım parkenin soğuğunu duyuyordum, ağzımda tadını hissedince aktığını fark ettiğim, kendini benden habersiz salan gözyaşlarıma dokunuyordum. Sürekli kendimi çimdikliyordum.

Gerçekliğe bağlı kaldığından emin olmadığım bazı filmlerde gördüğüm kişilik bölünmesi ya da çoklu kişilik bozukluğu denen şey annemin başına gelmiş olabilir miydi, anlatıldığı kadar korkunç muydu ya da baş edilebilir bir hastalık mıydı, sonuçları nelerdi? Hiçbir şey bilmiyordum. Annemin yaşadığı bu muydu onu da bilmiyordum. O anda bildiğim tek şey durumunun uyurgezerliği çoktan aştığıydı. Zevksiz bir arkadaşımın bana doğum günümde hediye ettiği, banyo dolabındaki takı kutusunda duran, ucuz, taşlı, sallantılı, kocaman küpeleri takmıştı. Sutyensiz memeleri askılı elbisesinden her an dışarı fırlayacakmış gibi görünüyordu. Kat kat sürdüğü rimel konuştukça kirpiklerinin yelpaze gibi açılıp kapanmasına neden oluyordu. Ayakları çıplaktı, gecenin bir yarısında oje sürmeye çalışmış, beceremediği, pembe pembe ayak parmaklarına bulaştırmıştı. Aralıksız içim

burkuluyordu, annemin bütün hali, tavrı, sözleri delirdiğinin işaretiydi.

Bu kez deliliğinden korktum, keşke uyurgezer olsaydı diye düşünmeye başladım. Uyurgezerliğiyle bir şekilde baş edebilirdim, geceleri uyumazdım, başında beklerdim, evden çıktığında peşinden giderdim veya kapıları kilitlerdim, onu her türlü tehlikeden korurdum. Ama delirdiyse ne yapmam gerektiğini bilmiyordum. Delirmiş bir anneyle ne yapılacağı hakkında en ufak bir fikrim yoktu. Kimden yardım isteyebileceğim, annemi akıl hastanesine kapatmam gerekip gerekmeyeceği, gerekmezse nasıl zapt edeceğim gibi sorular devasa birer soru işareti halinde gözlerimin önünde dans ediyordu. Annem daha gençti, hayatının kısacık mutlu dönemi rüzgâr gibi geçmişti, ömrünün kalanının akıl hastanelerinde solup gitmesine izin veremezdim. Tıpkı onun bir gece annesini terk etmeye karar verip kapıdan çıkar çıkmaz pişman olması gibi, ben de önce peki der, sonra kıyamazdım. Kendini bana adamış canım annemdi benim, böyle bir anneyi akıl hastanesine kapatacak kadar vicdansız bir evlat olamazdım.

Kendini tümüyle güvende hissetmeyen herkes gibi ben de gelecekten korkardım ama makul bir korkuydu bu, herkesinki kadar ve herkesinki gibiydi, içinde annemin delirmiş olması ihtimali yoktu. Şimdi büyük ve abartılı düşünceler, derin kaygılar içindeydim; annemi ve beni bekleyen gelecekten çok korkuyordum.

Beynin gizemli bir organ, insanın da akıl mantık çizgisinden çıkması muhtemel bir varlık olduğunu elbette biliyordum. Her ne kadar o sırada otuz yılı henüz bulmamış hayatımda normalken delirmiş tek bir kişiye bile rastlamış olmasam da, nedense o anda bilimsel olduğundan emin olduğum, "deliliğin bir adım uzağımızda oldu-

ğu" düşüncesine katılıyordum. Doğruydu, işte annem bu adımı atmıştı, aklın huzurlu bahçesinden deliliğin tekinsiz arazisine geçmişti. O güne kadar beynin, zihin denen yetisinin de kendisi kadar gizemli olabileceğini hiç düşünmemiştim. Zihin şok edici olaylar karşısında o sırada düşünmesi gerekli olmayan, hatta akla mantığa sığmayan düşüncelerden bir resmi geçit hazırlıyor; insanı o düşünceden bu düşünceye, o görüntüden bu görüntüye sürükleyebiliyordu. İnsanın elinden bu düşünceler resmi geçidine tanık olmaktan fazlası gelmiyordu. Annem delirince benim zihnim de sağduyu çizgisinden çıkmıştı; ne yapacağımı bilememek zihnimi allak bullak etmişti. Gerçeklik ile rüya arasında salınıyordum. Uykunun göbeğindeyken, gördüğüm rüyaların rüya olduğunun bilincinde olduğum ama aynı anda bundan kuşku duyduğum; algımın rüya ile değil arasında gidip geldiği anlardan birini yaşıyor olabilirdim. Annemin şu anda kahrolarak seyretmekte olduğum gösterisi, Freud'un beni ve bütün dünyayı inandırdığı gibi, rüyalarımın bana bir oyunu olabilirdi. Delirdiyse ne yaparım korkusuyla kendime attığım çimdiklere rağmen bu gösteri bir yanılsama olabilirdi; içimden "böyle saçma sapan hikâyeler nereden akıllarına geliyor anlamıyorum ki.." diye söylenerek çıktığım bir Macar filminden fazla etkilenen zihnimin, huzurumu sabote etmek için bana gösterdiği bir rüya olması mümkündü.

Birkaç hafta önce biten film festivali boyunca elimizde aylar önce aldığımız, daha doğrusu E.'nin aldığı ve parasını ödememi kabul etmediği biletler, Emek'ten Fitaş'a, Fitaş'tan Atlas'a koşturmuştuk. E.'nin işaretlediğim filmlere de bilet alması beni çok mutlu etmişti, seçimlerimi onaylaması kendimi iyi hissetmemi sağlamıştı. Gün içinde girdiğimiz dersler olduğu için akşam ve gece gösterimlerine gidiyorduk. Filmlere hep nefes nefese ye-

tişiyorduk. E.'nin dersler ve sinemaya yetişmek dışında, kendisinin konuşmacı olduğu etkinlikler de dahil hiçbir etkinlik veya durum için acele ettiğini ya da konforundan taviz verdiğini görmemiştim. E. hiçbir yere geç kalmazdı, kalırsa da hiç umursamazdı.

Bilet bulamayınca saatine razı olduğumuz gündüz gösterimlerine yetişebilmek için ders saatlerimizi diğer hocalarla değiştokuş etmiştik. Hiç zor olmamıştı. Çoğunu YÖK'ün üniversitelere doldurduğu bu kifayetsiz muhterisler en istemedikleri saatleri bize kakalarken içlerinden kıs kıs gülüyorlardı. Edebiyatı küçümserler, doğru dürüst kitap okumazlar, sinema için bu kadar koşturmayı gereksiz bulurlardı. Hem kendilerinin de entelektüel olduklarından emindiler hem de entelektüellere ağızlarını doldura doldura entel demekten aldıkları zevk yüzlerinden okunurdu. Danışmanlık yaptıkları şirketlerde kültüre yatırım yapılmasına hiç taraftar olmamışlardı ama Yapı Kredi'nin kültür hayatında estirdiği rüzgâr holdingleri hareketlendirince sanatın hamisi kesildiler. Öğle yemeklerinde, bölüm toplantılarında, ders aralarında salak sulak fikirlerini bana ve benim gibi okuyan yazan hocalara sorup görüşlerimizi almak için kıvranmaya başladılar. E.'ye fikrini sormazlardı. Nefret ettiklerini zar zor gizledikleri, alaycılığı hatta hakarete varan açıksözlülüğüyle meşhur E.'den uzak dururlar ama YÖK'te bile var olduğundan emin oldukları gücü nedeniyle gerektiğinde yalakalık etmekten çekinmezlerdi. Yalakalık, dalkavukluk, yıkama yağlama, boş övgü uzmanlık alanlarıydı. Onları yalakalık yaparken seyrettiğimde hayretten bayılacak olurdum, kullandıkları övgü kelimelerinden ördükleri zincir dünyanın çevresini üç kere dolaşırdı. Son on yılda sayıları katlanarak artıyordu. Üniversite denen kurumun ahşaplarını yiyen kurttular, temellerini çürüten pastılar. Yakın gelecek onların ve onların yolunu takip edenlerin

oldu. Şimdi çürümüş bir üniversitenin üstünde zafer çığlıkları atarak tepiniyorlar. Ama enkazın altında kalanlar da onlar olacak. Farkında değiller ama 21. yüzyılın bünyesi üniversite diye bir kurumu kabul etmiyor. Gerçi onlar için bunun bir önemi yok, üniversite var olmasını gerçekten istedikleri bir kurum değil, üniversite gibi bir şeyde boruları ötsün, onlara yeter.

Festival zamanı, sinemaya gerçekten düşkün olan E.'ye bir coşku gelirdi. Önceki festivallerde gece gösterimlerine genellikle Eyşan'la gittiği için bana kalan akşamüstlerinde daha geçimli, daha tatlı bir adam olurdu; film aralarında çay sigara içmeye çıktığımızda öğrencilerine rastlarsa konuşur, şakalar yapardı, küçücük şeyleri büyütüp beni üzmezdi. Dokuz yıldır benimle birlikte görünmekten çekinmemişti, insanlar da bizi birlikte görmeye alışmıştı. Bu yılki festival sırasında Eyşan Los Angeles'ta olduğu için gece gösterimlerine de birlikte gitmiştik.

Kabul etmezdi ama sinema E.'nin ukdesiydi, itiraf etmeye yanaşmadığı gizli aşkıydı. Azıcık olan Almancamı zorlarsam kabaca anlayabildiğim, Avrupa sinemasından haberler veren popüler sinema dergisi *Die Welt des Kinos* ve teori ağırlıklı olduğu için şöyle bir karıştırdığım *Searchlight for Movies* dergilerine aboneydi, ikisi de Bebek eve postayla gelirdi. Otuz yedi yıllık ömrüne çoğu iyi otuz beş film sığdıran Fassbinder'e hayrandı. E.'nin hayran olduğu bir canlı görmemiştim ama ölülere hayranlığını ifade etmekten çekinmezdi. Taviani kardeşlerin ve Andrzej Wajda'nın yurtdışında gösterime giren, bizde belki de hiç girmeyecek filmlerini seyretmek için Londra'ya gitmişti. Wajda'nın hak ettiği ilgiyi görmediğinden yakınırdı.

Yıllar sonra, artık evli adam-metres ilişkimiz evliliklerinin ortasını bulmuş, didişmekten zevk alan bir karı-koca kıvamını aldığında bir gün "keşke ekonomi okuya-

cağına sinema okusaydın," dedim. Artık beni terk eder korkusu olmadan konuşabiliyordum, yaşlanmıştı, eski enerjisi kalmamıştı, bu saatten sonra kimseyi terk edemezdi, hatta ben onu terk etmek tehdidiyle eğleniyordum. Asla belli etmiyordu ama bundan korktuğunu biliyordum. Yaşına rağmen hayatına almakta ısrar ettiği günübirlik kadınları benden saklamaya başlamıştı mesela. Eyşan'la hâlâ evliydi, Eyşan arada bir hayatımıza girip şiddetli bir rüzgâr estiriyor, sonra yine dünyanın bir köşesindeki işlerine gidiyordu. Çok zorlasam Eyşan'dan ayrılıp benimle evlenmeyi bile kabul ettirebilirdim, onu terk etmemden o kadar korkuyordu ama benim için artık evlenmenin bir önemi kalmamıştı.

"Yetenekli olduğuma inansam her şeyi şu anda bırakırım," dedi.

Espri yaptığını sandım, kıkırdadım, kaç yaşında olduğunun farkında mısın diyecektim ama söylediği anda pişman olmuştu, hemen konuyu değiştirdi. Bu yüzden festival konuğu olan yönetmenlerin konuşmalarına hep tek başına gittiğimi anladım. Kendine biçtiği değer o kadar büyüktü ki, yerinde olmak istediği ama olamayacağını bildiği kişileri kanlı canlı karşısında görmek istemiyordu.

Hafta sonları üçer dörder olmak üzere, delirmiş gibi otuz altı film seyrettiğimiz iki hafta boyunca her akşam, sinemaya ayık kafayla gitmek istediğimiz için Hacı Abdullah'ta içkisiz akşam yemekleri yedik. Son filmden sonra Taksim'e yürüdük, yeni *The* olan Marmara Oteli'nin rufunda iki kadeh içkiyle kapanışı yaptık. AKM'nin otoparkında anahtarı bana uzattı, bana iktidarı verdiği tek yere, direksiyona geçtim, yolda filmi konuştuk. Daha doğrusu sinemaya onun kadar vâkıf olmadığım için görüşlerini dinledim. O zamanlar festival filmleri daha mı özenle seçiliyordu, ben mi sinemaya açtım ya da dünya sinemacıları henüz yeteneklerini kaybetmemişler miydi

bilmiyorum, eskiden festival filmlerini seyretmeye de E.'nin yorumlarını dinlemeye de doyamazdım. Şimdi çoğunu zor bitiriyorum, verdiğim paraya acımasam çıkacağım ama acıyorum; artık yeni yoksul sınıfın mensubuyum.

Eyşan festival boyunca Los Angeles'taydı. Günü bitirdiğinde İstanbul'da sabah oluyor, oteline gidince bazen Bebek evden E.'yi arıyordu. İlk sabah Los Angeles'ta olduğunu bilmediğim halde arayanın Eyşan olduğunu hissettim ve telefonu açmadım. E.'nin telefonlarını açmaktan çekinmezdim oysa; eşi dostu, herkes Bebek evde telefonları açanın ben olduğumu bilirdi. Tescilli bir metrestim, kabul edilmiş bir ikinci kadındım. Kabul edilmiş ikinci kadınlık süreci uzun, kendisi zor bir makamdı. İslamcıların dinî anlamda yasal kılıf geçirilmiş imam nikâhlı ikinci eşlik makamı gibi kolay bir yer değildi. Onlara zaten ikinci kadın veya metres denmiyordu, filancanın imam nikâhlı eşi deniyordu. İmam nikâhlı eşler bizim kadar hakarete uğramazlar, zaten kabul edilmiş bir makam olduğu için alay konusu olmazlar, en fazlası birinci eşin ve akrabalarının hışmına uğrarlardı. Onlar için asıl mesele daima, her yerde ve bütün insanlar arasında olduğu gibi paraydı, resmî eş gibi para harcayabilen imam nikâhlı eşin mirasa ortak olamamasıydı. Bir kadının benim gibi tescil edilmiş, onaylanmış ve artık kabul edilmiş ikinci kadın olması için yıllarca üç maymunu oynaması, hakkındaki söylentilere, alaycı yorumlara, hatta hakaretlere kulak vermemesi, yine de kahrolması, kahrola kahrola pişmesi gerekiyordu. İkinci kadın olmak, bir sopayla burnunun önünde sallandırılan havucun peşinde koşmaktı. Aşağılayıcıydı, aşağılayıcı olması evlenmeyi başaramamış, erkeğin asli karısı olamamış olmaktan değil, erkeğe bu üstün konumu bizzat kendi eliyle vermiş olmaktan kaynaklanıyordu.

Telefon çaldı çaldı, sustu. E. duştaydı. Açsam Eyşan'la aramızda nasıl bir konuşma geçerdi, yüzüme mi kapatırdı, E.'yi telefona mı isterdi, onun da sinirleri bozulur muydu, bana mı saydırırdı bilmiyordum; düşünmekten de kaçınıyordum. Dokuz yıldır aynı adamı paylaşıyorduk ve ben Eyşan'la yüz yüze gelmemek için çok çaba gösteriyordum. E.'yle mutlu karıkoca rolü yaptıkları benim de katılmak zorunda kalıp kendimi yediğim resmî ortamlar dışında, Eyşan'la karşılaşacak gücüm yoktu. Böyle ortamlarda Eyşan ben yokmuşum gibi davranırdı, bakışları hızla beni geçerdi, başkalarına gülümserdi. Bütün varlığı yetmiyormuş gibi beni bir de asaletiyle ezerdi.

Festivalin her gecesini E.'yle Bebek evde geçirdiğim için annemle de tartışmıştık. Bana çok ağır sıfatlar yakıştırmamak için kendini zor tuttuğunu hissediyordum. Hep aynı şeyleri söylüyordu, benim de artık kendime değer vermem lazımdı. E. her çağırdığında koşa koşa gitmemeliydim. "Bırak el âlemi, okuldakileri, milleti boş ver.. ne derlerse desinler.. ama E.'nin karşısında kendini nasıl bir duruma düşürdüğünün farkında mısın? Her çağırdığında köpek gibi hev hev diye gidersen sana değer verir mi sanıyorsun?"

Doğruydu, vermiyordu. Ama öyle bir sevme biçimi vardı ki; her an, bir an sonra değer vereceğini vaat ediyordu. Annemi dinlemiyordum, festival boyunca E. beni çok mutlu etmişti; bana çok tatlı, çok yakın, en önemlisi eşitiymişim gibi davranmıştı. Bu yüzden yılın, hatta ikide bir ayrılarak birlikte olduğumuz dokuz yılın en güzel iki haftasıydı. Onun yüzünden gözyaşı dökmediğim başka bir kesintisiz zaman olmamıştı. Bunu tabii ki Eyşan'ın yokluğuna yormuştum. Hayatımızda Eyşan olmasa E. beni hiç üzmeyecek ama Eyşan'ın hayatımızdan gitmeye niyeti yok diye düşünmüştüm. Oysa yanılıyordum, doğrusunu düşünmek işime gelmiyordu.

Festivalin son günü György Németh adında genç bir yönetmenin dünyanın bir yerlerinde önemli ödüller almış *Porvidek-Toz Ülkesi* diye bir filmini seyrettik. Festival broşüründe konunun nemfoman olduğu için kocası tarafından terk edilen Ilona'nın dramı olduğu yazıyordu. İkimiz de bu dramı merak etmiştik. Kırk yaşlarındaki Ilona, on yedi yaşındaki kızının erkek arkadaşlarına musallat oluyor, çoğu henüz reşit olmamış erkek çocukları yatağına sokup özgüvenleriyle oynuyor, ama sonunda çok sert bir kayaya çarpıyordu. Çocuklardan birinin Ilona'nın yaptıklarından bir şekilde haberdar olan babası Tibor, kadına hesap sormak isterken beklenen oluyor, yatmaya başlıyorlar ama Ilona adama zilzurna âşık olurken tamamen cinsellik üstüne kurulu bir ilişki yaşayan adam kadını perişan ediyordu. Erotizme yaslanan ve başta sıkıcı giden film, Ilona ile kızı Agnes'in ilişkisiyle birden içerik değiştirdi. Agnes'le de yatan Tibor, Ilona ile kızı arasında bir rekabet malzemesi, birbirlerini öldürmek arzusuna kadar giden bir savaşa dönüştü. Adı hiç böyle bir şey vaat etmeyen filmin bu türden bir anne-kız hikâyesi olmasını hiç beklemiyordum. Sonuna doğru sinirlerim bozuldu. E.'ye "çıkalım mı," dedim.

"Niye çıkalım.. çok güzel film," diye itiraz etti.

Hâlâ E. ne isterse onu istediğim, ne beğenirse onu beğendiğim, ne severse onu sevdiğim dönemde yaşadığım için kabul ettim. O sırada E.'nin aklından annem geçiyor muydu, geçiyorsa ne düşünüyordu bilmiyordum, bilmek de istemiyordum. Ama benim gözlerime annemin yüzü yerleşmişti, gitmiyordu, filmin sonunu zor getirdim.

Arabada E. filmden neden çıkmak istediğimi sordu. Güzel filmdi, çok beğenmişti. Nesini beğenmediğimi öğrenmek istiyordu. Birdenbire çok sinirlendim ve hayatımın aşkına bas bas bağırarak kendimi aştım.

"Sen beğendin diye ben de beğenmek zorunda mıyım?" dedim, "Benim beğenmeme hakkım olamaz mı? Benim kendi görüşlerim yok mu? Neden beğenmediğimi ille sinema teorileriyle mi açıklamam lazım? Beğenmedim işte! Beğenmedim.. abartılı buldum.. her şeyiyle çok aşırı bir filmdi! Bok gibi bir filmdi!"

Çok şaşırdı. "Sen sinirlenebiliyormuşsun meğer," dedi.

Bu sözü beni daha da sinirlendirecekti ki birden gülmeye başladı. Allah kahretsin ki çok tatlı gülüyordu. O böyle güldüğü zaman dünya duruyordu. Vitesin üstündeki elimi tuttu öptü, yanağına dayadı. Bendeki öfke, gözlerimin önündeki annemin yüzü hızla eridi gitti, her zaman olduğu gibi yumuşadım.

Bu çıkışım ilişkimizde bir dönüm noktası oldu. Sonrasında ona ölçüyü kaçırmaktan korkarak da olsa itiraz etmeye başladım. Kızmıyordu, sinirlenmiyordu, bazen itirazıma itiraz ediyor, bazen dikkate alacağını söylüyordu. Ama nasıl oluyorsa sonunda yine onun istediği oluyordu.

Şimdi açık pencerelerinden hanımeli kokuları gelen salonumuzda, annemle yakından uzaktan alakası olmayan bir karakter olduğuna kendimi inandırdığım Ilona'yı aslında annemle özdeşleştirdiğimi, filmden bu yüzden rahatsız olmuş, E.'ye bu yüzden sinirlenmiş olabileceğimi düşünüyordum. O sırada annemi Ilona'yla özdeşleştirmem için bir gerekçem yoktu; filmi seyrettiğim sırada annemin çılgınlığına tanık olmamıştım, yaşadıklarından, arzularından, ihtiraslarından haberdar değildim. O zaman bu özdeşleşme nedendi? Belki de bilmediğim bir şeyi hissediyordum, belki de genlerimde bu bilgi vardı, belki de çocukluğumda annemin yaşadığı bir şeye tanık olmuştum, bilemiyordum. Sonuçta filmden rahatsız olmamın nedeni Ilona'da annemi görmüş olmamdı.

Annem gözyaşlarıyla karışan sümüklerini elindeki

beyaz havluya silerek kendine kızmaya devam ederken, benim gözümde doktorun anneme nemfoman teşhisi koyduğu bir manzara canlanıyor, bu manzaradan kaçınmaya çalışırken E.'nin beni terk ettiği bir sahneye geçiyordum. E.'nin bana yardım etmeyeceğinden emindim. Belki akıl verirdi, parmağını bile kıpırdatmayacağını hissettirerek bir-iki öneride bulunurdu, o kadar. Daha fazlasını beklemek aptallık olurdu. Zaten ona annemin bu halini söylemeli miydim, söylersem senin delirmiş annenle uğraşamam diyerek beni terk eder miydi, onu da bilmiyordum. Öte yandan annem uyurgezer olsun veya delirsin, durumunu E.'den gizlemem mümkün değildi. Çözümsüz bir halin içindeydim, annemle bizi bekleyen günler hakkında hiçbir şey bilemedikçe korkum artıyordu. Küçük korkularım da vardı. Annemin avaz avaz bağırmasının komşuları uyandırmasından, birbirimizi öldürdüğümüzü sanıp kapıya gelmelerinden, polis çağırmalarından da korkuyordum. Annem kendine aralıksız saydırırken "anne n'olur.. anne lütfen.. anne sus.." diye mırıldanmaktan başka bir şey yapamıyordum.

Birden kendimi çok bulutlu, çok karanlık bir günde, sonu olmayan bir uçuruma düşerken seyretmeye başladım. Kayalara tutunmaya çalışıyordum ama öyle hızlı düşüyordum ki, her kaya çıkıntısı daha sıkıca tutamadan yukarıda kalıyordu, kayalara sürttüğüm ellerim parçalanıyordu. Annemin annesinden nefret etmesi gibi, ben de derinimde bir yerde annemden nefret mi ediyorum, bu yüzden mi E.'den kopamıyorum, bağımsız bir Şehnaz olamıyorum diye kendime soruyordum. Beni bitiren sorulardı bunlar; kendime sormak istemediğim, cevaplarından korktuğum sorulardı. Ama hayat böyleydi, illa bir yerde insana hiç istemediği soruları sorduruyordu, daha kötüsü bazen insan kendini iyi hissedeceği cevaplara inanmayı istese de inanamıyor; saf, çıplak, en hakiki ger-

çeği bulmak istiyor ama gerçekle yüzleşmeye de gücü yetmediği için arafta kalıyordu. Arafta olmak korkunçtu ve ben E.'yi severek otuz yıl arafta yaşadım.

Dipsiz uçuruma düşerken o âna kadar düşünmediğim şeyleri hatırlıyordum, garip bağlantılar kuruyordum, demek bundanmış, demek nedeni buymuş diyordum. Mesela anneannemin gözü gibi baktığı, her sabah ilk iş çaydanlığın dibinde kalan dinlenmiş suyla suladığı, böcek sinek konmasın diye kalın etli yapraklarını tekel birasına batırdığı pamukla sildiği, üşenmeden kuru bezle tek tek parlattığı, ilk çiçek açtığında eve fotoğrafçı çağırıp yanında gururla dikilerek poz verecek kadar sevindiği mumçiçeğinin yeterince su verdiğimiz halde, anneannemin ölümünden birkaç hafta sonra kuruduğunu birdenbire hatırladım.

Annem çiçeğe bir şey yapmış, mesela toprağına çamaşır suyu dökmüş, cânım çiçek bu yüzden kuruyup ölmüş olabilirdi. Bu geceye kadar annemin anneannemin çiçeğini öldürdüğünden kuşkulanmak aklıma gelmemişti. Aksine, çiçeğin duvarla aynı renk iplere sarılmış kuru dallarını kesip atarken, çiçeğin kurumasının anneannemin ölümüne bir tepki, hatta bir tür intihar olabileceğini söylediğimde intihar metaforunu bu şekilde kullanmamı çok yaratıcı bulmuştu "Şehnaz ne kadar ilginç bir şey söyledin.. Edebiyatçı mı olsaydın acaba.." demişti. Ciddiydi alay etmiyordu. Mumçiçeğinin ölümünü hatırlayınca başka şeyleri de hatırlamaya başladım.

Annemin anneannemin en sevdiği çiçeğiyle sınırlı kalmadığını;

ondan kalan bütün izleri birer birer ama çok yumuşak dokunuşlarla sildiğini;

izleri silmeyi zamana yaydığını;

mesela anneannemin annesi Esme'den hatıra kalan kaplumbağa kabuğunu evimizin çok yakınındaki

Saint-Joseph Lisesi'nin Doğal Bilimler Merkezi'ne bağışladığını ve bunu o zamanlar çok makul bulduğumu;
ya da arada bir anneannemin bir giysisini giyip çıktığını ama o giysiyle dönmediğini;
"anne sen sabah anneannemin mantosunu giymemiş miydin?" dediğimde, "bizim Gülizar'a verdim, acıdım kadıncağıza.. kış kıyamette işe hırkayla geliyor," dediğini;
veya "anne, anneannemin tilki kürkü etolü nerede?" dediğimde, "onu bizim okulun kermesine koydum.. satıldı.. dolapta öylece duracağına hayırlı bir işe yaradı," dediğini;
veya "anne, hani anneannemin babamın hediyesi pırlantalı bir broşu vardı n'oldu ona?" dediğimde, "seni Londra gezisine göndermek için sattım ya.." dediğini;
anneannemden kalan değerli şeyleri mutlaka benim için elden çıkardığını;
ya da bana öyle söylediğini;
yüksek lisansım sırasında çok pahalı olduğu için "boş ver, almayalım," dediğim kaşmir mantomu, ilk bilgisayarımı, bilgisayarımdan önce Olivetti daktilomu; hep anneannemin zümrüt yüzüğünü, elmas küpelerini, yakut gerdanlığını, hatta kendisinin ilk öğretmen maaşıyla aldığı altın kolyesini satarak aldığını;
Yanyalı bir mübadil olan anneannemin pahalı bir avukat tutarak memleketinde kalan mallarına sahip çıkmak için açtığı, yıllarca süren bir sürü davanın sonunda zar zor kazandığı arazinin satışından gelen; büyük kısmı avukata ve kira geliriyle bütçemizin birazcık ferahlamasını sağlayan Kayışdağı'nda küçücük bir daireye giden paranın kalanıyla aldığı; kendisini gerçekten paşa kızı gibi hissetmesini sağlayan

mücevherlerini, kürklerini annemin hep benim için sattığını;
bunu adeta başıma kaktığını;
ama çok incelikle, inanılmayacak kadar büyük bir zarafetle kaktığını;
ince düşünmeye alıştırılmış biri olmasam annemin nazik cümlelerinin içindeki imayı, senin için annemin hatıralarını elden çıkarıyorum bak, kıymetimi bil imasını asla anlamayacağımı;
hayır hayır, aslında annemin bir şey ima etmediğini, annesinin izlerini sildiğini;
annesinin izlerini sildiğini anlamayayım diye bana incelikli imalarda bulunduğunu;
annesinin izlerini silmek için mücevherlerini satmakla yetinmediğini;
en sevdiği bardağını kırıverdiğini;
yakın gözlüğünü düşürüverdiğini;
kimlik, cüzdan gibi şeylerinin kayboluverdiğini;
anneannemden kalan hatıra dağının düzenli bir biçimde eridiğini;
eşzamanlı olarak anneannemin gözlerimizdeki imgesinin de soluklaştığını;
sesini unuttuğumuzu;
bir gün annemin salondaki eşyaların yerlerini değiştirdiğini;
ertesi gün iki yeni koltuk alası geldiğini;
iki yeni koltuk alınca küçücük salonumuzda anneannemin vücudunun şeklini almış berjeriyle; üstünde daima yakın gözlüğünün, o sırada okuduğu kitabın, katlanmış gazetesinin, sigarası, kül tablası ve çakmağının durduğu sehpasına yer bulamadığımızı;
annemin "en iyisi eskiciye satalım bunları," dediğini;
en ufak bir şey alırken kılı kırk yaran annemin o cânım berjerle cânım sehpayı üç otuz paraya eskiciye sattığını;

anneannemin, "anne çok güzel bunlar, çerçeveletelim bunları," dediğim bazı fotoğraflarının bir şekilde yok olduğunu,
anneme sorduğumda "bir yerlere sokmuşuzdur, çıkar ortaya," dediğini;
evi altüst ettiğim halde çıkmadığını hatırladım.
Anneannemin izleriyle ilgili pek çok şeyi hatırladım.

Nasıl kaybolduğu meçhul bu fotoğrafların içinde iki tanesi önemliydi. Biri annemin kucağında, kundaklı olduğum için beyaz kâğıda sarılmış bir somun ekmek gibi göründüğüm, babamın başını annemin başına doğru eğdiği, anneannemin babamı dışlarcasına, annemin arkasında dikilip ellerini bu ikisi, bu kız ve kucağındaki çocuk bana ait der gibi annemin omuzlarına koyduğu; açık mavi olduğu neredeyse teni kadar beyaz görünmesinden anlaşılan gözlerindeki ifadeyi ürkütücü bulduğum ama bakmaktan da hoşlandığım siyah-beyaz fotoğraftı. Öbüründe anneannem babamın hukuk bürosunda, babamın masasında, mantosunu omuzlarına almış, arkasına yaslanmış, açık renk ojeli parmaklarının arasında mentollü Çamlıca sigarası, adeta bir Halide Edib olmuş, en kasıntı, en kendinden emin haliyle oturuyordu. Görenler büro sahibi asıl avukatın anneannem olduğunu sanabilirdi. Yanında dikilen babamın sabırlı ve hafif soğuk gülümsemesinden sevgili karısının anasının dünya benim çevremde dönüyor haline katlandığı anlaşılıyordu. Fotoğraflardan özellikle bu ikisinin kaybolması o zamanlar dikkatimi çekmemişti. Şimdi nedenini anlıyordum. Anneannemin mütehakkim ve güçlü ruhunu, karizmatik duruşunu, kızı ve damadıyla gerilimli ilişkisini en iyi yansıtan fotoğraflar bu ikisiydi. Anneannemin başrol olmadığı önemsiz fotoğraflar kutularda, albümlerde duruyordu.

Anneannemin fotoğrafları arasında, benim de olduklarımı severdim. Her birinde bana sevgisini belli edi-

yor olurdu çünkü. Sevildiğimi görmek hoşuma gidiyordu. Ben onun, annem okuldayken bana bakmaktan başka herhangi bir fedakârlık yapması gerekmeyen, gerekirse de yapacağı şüpheli biriciğiydim. Resimlerde beni kucaklamış, saçlarımı düzeltiyor veya yanaklarımdan öpüyor olurdu.

Çok sevdiğim bir resim babamın ölümünden sonra, ben beş yaşındayken Moda Deniz Kulübü'nde çekilmişti. Burası, anneannemin denize girmediği, güneşle de başı hiç hoş olmadığı halde en gözde mekânıydı. Yazın annem ve ben hemen her gün ya sabah erken ya da akşamüstü giderdik. Çok kalmazdık, hiç para harcamadan, havuzda yüzüp dönerdik. Kocasından kalan maaş dişinin kovuğuna yetmeyen anneannem ise annemin bütçesinin kendisinin kulüp üyesi kalantor arkadaşları gibi her gün sofra kurdurmasına, su gibi para harcamasına elvermediğini bildiği için çok sık gitmezdi. Ama gittiği zaman da havuz başında iki tane viski sodadan, restoranda yediği mükellef yemeğin üstüne lobideki koltuklara yayılıp kahve içerken, hayatı boyunca konuşmuş gibi en Fransızca aksanla "dijestif oluyor, içmek lazım," dediği Courvoisier konyağa kadar hiçbir şeyden eksik kalmazdı. Kendi maaşı saçına başına, paşa kızı isteklerine bile yetmediği için para konusunda anneme bağımlıydı ve para harcarken çok dikkatliydi, annemi zor durumda bırakmıyordu.

Kulübe gideceği zaman uzun uzun hazırlanır, muhakkak ipek olan, beyaz veya krem rengi bluzunun ütüsünü beğenmez, anneme "öğrenemedin ütü yapmayı," diye söylenerek bir de kendi ütüler, saçlarını kabartıp arkaya tarar, makyajını dikkatle yapar, ayaklarında iri vücudunu nasıl taşıdığına şaştığım, ince topuklu, çantasıyla takım ayakkabıları ve kendine dair anlatısının her kelimesini inanılır kılan heybetiyle kulübe adım attığı anda, Yanya valisi merhum Mahmut Avni Paşa'nın kızı Hatice

Şehbal Targut Hanımefendi olurdu. Kulüp anneannemin paşa kızı olduğunun tartışmasız kabul edildiği ve hak ettiğine inandığı saygıyı fazlasıyla gördüğü yerdi. Aslında kulüpte en elit, en güçlü, makamı mevkisi en yüksek olanlara daha fazla olmakla birlikle bütün üyelere asgari saygı gösterilirdi, kulübün politikasıydı ama anneannem bunu kendine özel sanıyordu. Yüksek kesimden diye nitelediği kadın dostlarıyla orada buluşur, yer içer, eğlenir, şen şakrak kahkahalar atar; birkaç saat boyunca gerçekten varlıklı, soylu ve güçlü bu insanlarla eşit olurdu. Bu nedenle babamın zamanında kabul edildiği, annemle evlenince ailesinin de üye olduğu kulübün hatırı sayılır aidatını annem her yıl bulup buluşturup ödüyordu.

Anneannemin ölümünden sonra üyelikten çıkmamak için harçlığımın azalmasına razı olmuştum. Artık Nevin Halam da olmadığı için annem aidatı ödemekte zorlanıyordu ama anneannem gibi ben de kulübü çok seviyordum. Sözde solcuydum ama yazın havuzunda yüzmek; E. "yanmışsın," dediği zaman "kulüpteydim," demek çok hoşuma gidiyordu. İstanbul'un seçkin kulüplerinden birine üye olduğumun bilinmesi henüz öğrenci olduğum okulda katı solcuların benden uzaklaşmasına yol açsa da havamı artırıyordu, arkamdaki gizemli dedikodu halesine kalite katıyordu, zenginleştiriyordu. Demek ki anneannemin ruhunun bir parçası bende yaşıyordu. Gördüğümden geri kalmamı istemeyen annem de bir şekilde aidatı ödüyor, nasıl beceriyorsa birkaç ay sonra bana harçlığımı yine eksiksiz veriyordu. Sınıf meselesi doğma büyüme solcu da olsa, kapitalist, antikapitalist, padişah torunu, sıradan bir öğretmen, avukat, gişe memuru, imam, bakkal, hamal, terzi, işsiz de olsa herkes için vardı ve herkes kendi çapında bunu yaşıyordu. Sınıf yalnız ekonomiyi değil, sosyal hayatı da döndüren bir çarktı.

Memleketin coşkuyla, bütün erdemlerinden vazgeçerek, var gücüyle tüketim çağına geçmesinden sonra aslında bir 19. yüzyıl ekonomisti olan Thorstein Veblen'in *The Theory of The Leisure Class*, Aylak Sınıfın Teorisi adlı kitabı aklıma gelmişti. Eski, yürürlükten kalkmış, bir yanıyla çok nahif olan, yer yer bugüne de ışık tutan kitabı yeniden okumuştum ve orta gelir grubunun agresif tüketim kültürüne maruz kalması konusunda yazdığım bir makalede kulüpte gördüğüm sınıfsal gösteriş biçimlerinden çok yararlanmıştım. Sonuç paragrafına yazdığım "aşağılık kompleksi yoktur, sınıf kompleksi vardır" cümlesini yazımı göndermeden önce silmiştim. Agresyonun asıl şimdi zirve yaptığı gösteriş ve tüketim son birkaç yılda yeniden esas çalışma alanım oldu, son yazdığım makalelerden birine bu cümleyi başlık yaptım.

Eskiden makalelerimde bulunan duygusal ifadeleri E. hemen işaretler, beni ekonominin soğukkanlı tarafsızlığına çekerdi. Şimdi tam aksini yapıyorum; yazılarımda öfkeli, hiddetli, kırgın, teessüf dolu paragraflar gırla gidiyor ve daha az bilimsel olduğu halde eleştiri yerine övgü alıyorum. Sevginin ve iyiliğin yumuşak seslerinin duyulmadığı bu çağda öfke ve benzeri duygular hemen karşılık buluyor. Yazılarım şimdi çok daha fazla okunuyor, gazetelerin yerini alan internet haber sitelerinden düzenli yazma teklifi geliyor. Düzenli değilse de ara sıra yazıyorum ve zar zor ayakta durduklarını bildiğim halde verdikleri küçücük telifleri utanmadan kabul ediyorum, en azından sinemaya giderim diyorum, en azından şu kitabı alırım. Bu hale düştüm, düştük, düşürüldük.

Çok sevdiğim kulübümle ilişkim acı bitti. Bir cumartesi günü havuz başındaki masalardan birinde Eyşan'ı gördüm. E.'yle ilişkimizin en gizli kapaklı, en heyecanlı, en yoğun olduğu, yasak oluşunu derinden hissettiğimiz ve bunun en azından benim duygularımı coştur-

duğu zamanlardı. E. İzmir'e bir toplantıya gitmişti. Cuma günü girdiğimiz son final sınavından sonra, Zehra'yı Gümüşhane'ye yaz tatiline gitmeden önce kaldığı Vezneciler yurdundan alıp bize getirmiştim. Annem bizim için yemekler yapmış, sonra da öğretmen arkadaşlarıyla Nesrin Sipahi konserine gitmişti. Zehra'yla evde yemek yedik, balkonda şarap içip gülüştük, hadi sahile inelim dedik, doymamışız gibi Kadıköy rıhtıma gidip onar tane de midye dolma yuttuk.

E.'yle yatmalı kalkmalı birlikte olduğumuzu Zehra'ya o gece itiraf ettim. Şoke oldu. E.'nin yaşından başladı, evli olmasına geçti; yanlış yaptığım, bu işin bir sonu olmayacağı, pahalıya ödeyeceğim gibi benim de pekâlâ bildiğim bir yığın şey söyledi. Onu hafiften küçümsedim, taşradan geldiği için aklının almamasının normal olduğunu ima ettim, hemen de pişman oldum, alınıp küsecek diye korktum. Ama Zehra hem çok zeki hem çok güçlü bir kızdı.

"Salak salak konuşma.. Gümüşhaneliyiz diye dünya görmemiş değiliz.. Evli adama âşık olmak ne demek biliyoruz herhalde," dedi.

Başta hafif kapışır gibi olmuştuk ama şarap içtikçe hem konuyu uzattık, hem de neşelendik. Canım Zehra benim Eyşan'ı gömmelere doyamayışıma sabırla katlandı. Gece tek kişilik yatağımda itişe tepişe yattık, sabah annemin hazırladığı mükellef bir kahvaltıdan sonra bikinilerimizi giydik, havlularımızı, güneş kremlerimizi, şezlonga uzanıp okuyacağımız kitapları aldık, kulübe geldik. Kulübün havuzuna misafir getirmek ücrete tabiydi, her ne kadar bir bakışımla istediğimi yaptırabilecek kadar güçlü bir kadınlık yeteneğine sahip değilsem de, bana kesik olduğunu hissettiğim kapı görevlisi Şeref'e, misafirin ücretli olduğunu bilmiyordum diyerek Zehra'yı bu seferlik almasını rica etmeyi, almazsa da parasını ver-

meyi düşünüyordum. Gerek kalmadı, Şeref beni görür görmez kapıyı ardına kadar açtı.

Eyşan'ı görmeyi o kadar beklemiyordum ki tokat yemiş gibi oldum, içime hiç unutamadığım bir acı saplandı. Midem kaskatı kesilmişti, sanki içime çimento doldurmuşlardı. Eyşan nerede yandıysa daha yazın başında bronzlaşmıştı; saman sarısı, askıları incecik, uçuş uçuş bir elbise giymişti, boynunda deri gibi bir malzemeden yapılmış bir takı, başında geniş kenarlı hasır şapka vardı. Yazın ben dahil kulüpte herkes şapkalı olurdu ama Eyşan yaz kış en acayip şapkaları bile sıradan bir bereymiş gibi doğallıkla takabiliyordu. O kadar havalıydı ki metrelerce uzaktan dikkat çekiyordu. Sadece benim değil, herkesin dikkatini çekiyordu. Herkes dönüp ona bakıyordu. Güzel olduğu için değil, etkileyici olduğu için bakıyorlardı.

Burada ne işi var diye düşündüm, niye burada?

Çimento dolu midemle beni görmeyeceği bir şezlong seçmeye çalışırken Zehra kabak gibi gözünün önünde olacağımız bir şezlonga çantasını bıraktı. E.'nin karısının adını biliyordu ama tanımıyordu, hiç görmemişti, görür görmez de dikkatini çekti.

"Kim bu kadın? Tanıyor musun?" diye sordu.

"Hayır, ilk defa görüyorum," dedim.

Zehra'ya bu kadın E.'nin karısı diyemezdim; buraya oturmayalım, bu kadını görmek istemiyorum, bu kadının beni görmesini istemiyorum diyemezdim. Zehra'nın işte söylemeye çalıştığım şey buydu, bırak E. Hoca'nın baban yaşında olmasını daha karısıyla aynı ortamda olmaya bile katlanamıyorsun, nasıl devam edeceksin demesine, yine aynı şeyleri baştan almasına dayanamazdım.

Babasının, dedesinin yedi sülalesinin üyesi olduğu; Osmanlı paşalarından cumhuriyetin anlı şanlı diplomatlarına kadar İstanbul'un gelmiş geçmiş en elit şahsiyetle-

rine mekân olmuş; 19. yüzyılda İngilizler tarafından kurulmuş; İstanbul'un en yüksek kesimine hizmet vermeye Beyoğlu'nda, Serkldoryan adıyla başlamış, sonra Büyük Kulüp olup bizim yakaya taşınmış, bizimkinden daha eski, bizimkinden daha büyük, bizimkinden daha pahalı olan bir kulübe üye olduğu halde bizimkine niye gelmişti bu kadın? Bok mu vardı bizim kulüpte? Sinirden titriyordum ve o anda orada bulunan orta yaş ve üstü erkeklerin en kasıntı, en zampara, en kendinden emin takımı yüzlerinde salak bir sırıtmayla etrafında pervaneydiler. Eyşan gücünün farkındaydı ve mevzun bacaklarını üst üste atmış, zincirleme içtiği sigarasını tutan elinin kıvrak hareketleriyle gülüyor, konuşuyor, zarifçe kahvesini yudumluyordu.

E.'yle ilişkimizi bilmediğinden emindim ama yine de şapkamı yüzüme indirmiştim. O sıralar E.'yle yaşadığım ilişki nedeniyle sık sık utanç duyuyordum ama E.'nin üzerimdeki etkisi öyle büyüktü ki, utanma duygum çok çabuk geçiyordu.

Zehra'ya midemin çok kötü olduğunu, midye dolmaların dokunduğunu söyledim.

"Ben eve gideceğim ama sen kal.. havuzun tadını çıkar," dedim.

"Saçmalama," dedi.

Bütün ısrarıma rağmen benimle geldi. Yolda eczaneye uğrayıp mide ilacı almam için ısrar etti. Eve gelince başımı klozete sokup öğüre öğüre kustum, böylece Zehra asıl nedeni anlamadı, sorularıyla beni sıkıştırmadı. Midem gerçekten bulanmıştı, kendim kendi midemi bulandırmıştım. O yaz kulübün aidatını ödediğimiz son yaz oldu.

Bana sadece hatıraları kalan kulüpte çekilen fotoğrafta annem henüz çok genç ve güzel sayılabilecek bir kadın, anneannem hâlâ genç ve annemden daha iri, diri ve gerçekten çok güzel bir kadındı. Aralarında sadece on

altı yaş olduğu için anneannemi annemin ablası sanırlardı, Hatice Şehbal Targut Hanım da bundan çok hoşlanır, gerine gerine "hayır kızım," derdi.

Fotoğrafta üzerinde Fruko yazan bir güneş şemsiyesinin altında oturuyorduk. Annem ve anneannem zamanında Jacqueline Onassis'in meşhur ettiği kalın oval çerçeveli, camları kapkara güneş gözlükleri takmışlar, annem belinde iki sıra beyaz şerit olan lacivert mayosunu giymişti. Anneannem açık renk etek bluzluydu. Ben siyah-beyaz fotoğrafta pembe olduğu anlaşılmayan, fırfırları beyaz benekli, çok sevdiğim bikinimi giymiş, elimde bir külah dondurmayla anneannemin kucağında oturuyordum. Bütün dikkatimi dondurmaya vermiştim, dünya umurumda değildi. Üçümüzün de yüzünde neşeli bir yaz öğleden sonrası ifadesi vardı. Dondurma yalamakla meşgul, masum kendimi ve yüzlerimizdeki mutlu ifadeyi çok seviyordum. Bu fotoğrafı görenler içinde erkek bulunmayan, çekirdek kırığı kadar küçük ailemizin mutluluktan öldüğünü sanırdı. Tabii ki ölmüyorduk ama o fotoğraf çekilirken gerçekten mutluyduk. Özel bir nedeni yoktu, sebepsizce mutluyduk. Mutluluk zaten böyle bir şeydi, bazen sebebi olmayan, göz kırpışı kadar çabuk geçen anlardan oluşuyordu.

Salona sabaha karşı soğuğu dolmuş, güneş hâlâ doğmamıştı. Anneanneme aynı anda hem sevgi sözcükleri yağdırıp hem nefret kusan anneme bakarken benim de babasız büyüdüğümü unutup babasız büyüyen çocukların sonu diyordum. Dul anneleri tarafından uğurlarına çekilen çileler sürekli kafalarına kakılan çocuklardan biri olan annem bu en yaygın minnet türünden nasibini fazlasıyla almış, öyle ezilmiş ki, sonunda kafayı üşüttü diye düşünüyordum.

Annem susmuyordu, annesinin yüzünden kendisine özgürlüğü hissetmeyi yasakladığını söylüyordu. Bu, insa-

nın kendisine yapabileceği en büyük kötülüklerden biri diye düşündüm ama hemen sonra insanın kendisine özgürlüğü hissetmeyi yasaklamasının mümkün olmadığını düşündüm. İnsan zaten özgür değildi, olmayan bir şeyi yasaklayamazdı. Biz uyurgezerler, annem, ben, Eyşan, E., arkadaşlarım, dostlarım, fakültedeki hocalar, Moda esnafı, İstanbul esnafı, Türkiye esnafı, memurlar, işçiler, köylüler, gençler, çocuklar ve kadınlar, bilhassa genç kadınlar hiçbirimiz özgür değildik. Özgür olduğumuzu, özgürlükle aramızda bir duvar olduğunu, istediğimiz zaman bu duvarı bir omuz atıp yıkabileceğimizi sanıyorduk. Şiddetle yanılıyorduk. Özgürlük çok tatlı bir yanılsama, insanın hayal etmekten vazgeçemediği imkânsız bir fanteziydi.

Annem havluyu kırbaç gibi sağa sola vurmayı bırakmıştı, aralıksız akan gözyaşlarını siliyordu. Ağlıyordu ama öfkesinde ve enerjisinde en ufak bir azalma yoktu, hâlâ aynı güçle ve duygu yoğunluğuyla kendini hırpalayabiliyordu. Benim de gözyaşlarım akıyordu; içimde bir yer, çok büyük bir yer açık bir yaraya dokunuluyormuş gibi acıyordu, içimin acısından nefes alamıyordum.

Ben de babasız büyüyen bir çocuktum, annemin beni büyütmek için ne çileler çektiği benim de kafama kakılmaya çalışılmıştı. Ama kafama kakmaya çalışan anneannemdi. Anneannem kendi annesi, delibozuk Esme'yle başlayan minnet zincirini bana da geçirmek için uğraşmaktan son nefesine kadar vazgeçmemişti. Beni fazla rahat, şükürsüz yetiştirdiği, babasız kız çocuğu büyüten dul bir anne olarak çektiklerini takdir etmeyi bana öğretmediği için annemi sürekli eleştirmişti. Oysa annem beni minnetin insanın kendisini kötü hissetmesine neden olan bir duygu olduğuna, hayatım boyunca birine minnet duymamı gerektirecek hiçbir şey yapmamaya dikkat etmem gerektiğine inandırarak büyütmüştü. Minnetsiz ve

şükürsüzdüm ama itaatkârdım, gerçi bir tek E.'ye karşı itaatkârdım. Onu her durumda onaylamaktan birlikteliğimizin dokuzuncu yılında, itaat etmekten yirmi beşinci yılında vazgeçebildim.

Annem belki de, öldüğü zaman benim onun hakkında, kendisinin annesi hakkında düşündüğü gibi düşünmemden; kendisinin şu anda yaptığı gibi onu hem sevip hem nefret etmemden; ona hem sövüp hem övmemden korkmuştu. Belki bu yüzden bana minnet duygusu aşılamamıştı, kendisine bu duyguyla bağlanmamı istememişti.

Kolay kolay ağlamayan annem, gençliğinin rüzgâr gibi geçip gittiğini, hayatını bir gün bile gönlünce yaşayamadığını gözyaşları çenesinden süzülerek karşısındaki kendine anlatırken içim kanıyor, bildiğim bütün doğruların birer birer yanlışlandığını düşünüyordum. Annem konuştukça başıma kelimelerden yapılmış ağır taşlar yağıyordu. Bütün hayatımız parça parça taşlar halinde üstüme yuvarlanıyordu, her yeni bilgiyle yeni baştan sarsılıyordum. Kendimi tanıyabilmek için üst üste koymaya çalıştığım taşlar yerinde durmuyordu, bir bütün olamayan hayatıma bakamıyordum, bakıp kendi hayatımı yorumlayamıyordum. Aklımdan geçen şeylerin hepsi tek bir kapıya çıkıyordu. Annemi yeterince tanımamıştım, hatta hiç tanımamıştım.

Ah benim zavallı anneciğim diyordum.

Annem aslında benim yüzümden kendine sevişmeyi yasaklamıştı, benim incinmemden korkmuştu. Hayatına girecek erkeklerin beni incitmesinden çok korkmuştu ama neden korkmuştu, bilmiyordum. Bana henüz anlatmamıştı.

Uzun dönemli belleğim annemin uyurgezerliğine tanık olduğum ilk geceden sonra delirmiş olabilir ama koku belleğim kendimi bildim bileli çok güçlüydü. Her türlü kokuya karşı duyarlıydım. Renkleri, biçimleri aynı olsa bile kokusundan gülleri ayırt edebilirdim; bu bizim bahçenin gülü, bu Mertlerin bahçesindeki, bu Leylaların diyebilirdim. İlkokulda kaybolan silgimi kokusundan tanırdım, bulup geri alırdım. Lisede okulu kırıp deniz kenarına indiğimiz, bira veya muz likörü alıp kayalara yayılarak içtiğimiz zamanlarda denizin kokusundan birazdan rüzgâr çıkacağını söyleyebilirdim. Arkadaşlarım dalga geçerlerdi ama az sonra rüzgâr saçlarımızı uçurmaya başlayınca bana büyücü muamelesi yaparlardı.

Bir keresinde ilkokuldaydım, okuldan gelmiştim.

"Çok acıktım anneanne," diyerek eve daldım.

Anneannemin önlük satan birbirinden berbat mağazaların birinden almak yerine terziye diktirmek için ısrar ettiği, kumaşının kalitesiyle de hemen dikkat çeken siyah önlüğümü çıkardığım anda anneannem elime bir kâse kakaolu muhallebi tutuşturdu. Yeni pişirmişti, henüz ılıktı. Bütün çocuklar gibi ben de kakaolu muhallebiye bayılırdım. Ama bir kaşık yedim, bıraktım.

"Bu geçen seferki gibi değil," dedim.

Anneannem önce oralı olmadı, sonra sertçe "huysuzluk etme.. her zamanki gibi yaptım," dedi. Yine de yemeyince kızdı. Beni ikindi kahvaltısından mahrum bırakmaya cesaret edemedi ama ekmeğimi kızartmadı. Bayat ekmeğe beceriksizce yağ sürmeye çalışırken anneannemin bana haksızlık yaptığını düşünüyordum. Çocukken sık sık anneannemin bana da anneme de haksızlık yaptığını düşünürdüm. Yapardı da, kendine odaklı yaşayan bir kadındı, haksızlık yapmış yapmamış, hiç umursamazdı.

Akşam beni anneme şikâyet etti. Annem muhallebinin tadına baktı.

"Geçen seferkinin aynısı kızım işte.. nesini beğenmedin?" dedi.

"Başka kokuyor bu anne," dedim, "öncekiler gibi kokmuyor."

Anneannem annemi beni şımartmakla suçlarken annem sütçünün değiştiğini hatırladı. Kendimi bildim bileli sütümüzü getiren Müslüm Efendi yeni ölmüştü, eskisinden daha yaşlı, daha gariban bir amca süt getirmeye başlamıştı. Müslüm Efendi'nin ahırı Tugay Yolu'nda, yeni sütçününki Alemdağ'daydı, muhtemelen inekleri de aynı cins değildi.

Annem bunu hatırlatınca anneannem sanki matematik olimpiyatında birinci olmuşum gibi hayretle bana baktı "nasıl bir burun kızım sendeki.." diye mırıldandı. Sütlerin farklı olduğunu anladığım için kendimle gurur duyuyordum. Ama annem bu yeni keşfedilen yeteneğimi önemsemiş gibi görünmüyordu. Öte yandan her şeyi faydaya dönüştürmeyi becererek hayatta kalmış olan anneannem tabii ki ciddiye aldı, dolapta birkaç gün beklemiş yemekleri bana koklatmaya, kötü kokuyor dersem atmaya başladı.

Koku alma yeteneğimi hiç kaybetmedim. Ama tüpten gelen gaz kokusunu, bir yerde bir şeyin çürümeye

başladığını hemen fark etmek, rüzgâr çıkacağını bilmek veya sütçünün değiştiğini anlamak hayatımda bir etki yaratmıyordu, önemsiz şeylerdi bunlar, aksine E.'nin kokusunu ne zaman istesem hatırlayabilmek ondan kopmama engel oluyordu. Koku belleğimin yarattığı en büyük etkiyi Maarif Koleji'nde hazırlığa başladığım sene yaşadım.

İlk günün ilk dersindeydik. Heyecanla sadece adının Aaron D. Garnett olduğunu öğrenebildiğimiz İngiliz hocamızı bekliyorduk. Bir yandan da birbirimizle tanışıp kaynaşıyorduk. Kimin fırlama, kimin uslu, kimin tembel, kimin inek olacağının henüz belli olmadığı, hareket ve karmaşa dolu, çok neşeli bir gündü. Adile'yle daha ilk görüşte birbirimize kanımız kaynamıştı. Aynı anda aynı sırayı gösterip buna oturalım demiştik. O gün yan yana oturduk ve mezun olana kadar da kimse bizi ayıramadı. Çok sevdiğim Adile'yle aramıza giren şey E.'ye olan tutkumdu. E. öldükten sonra herkesi bulduğum gibi Adile'yi de Facebook'ta buldum. Helsinki'de kanser araştırmaları yapan bir ekibin başıydı. Bir süre heyecanla ve sevinçle yazıştık, İstanbul'a geldiğinde de hemen buluştuk. Yine sevgi doluyduk, yine neşeliydik ama köprülerin altından çok sular akmıştı, lise günlerimizin hatıralarından başka ortak bir konumuz yoktu, o da bir süre sonra tükeniyordu. Birkaç buluşmadan sonra birbirimizden sıkıldığımızı hissettik. Hâlâ arada yazışıyoruz ama bir daha yüz yüze görüşmedik.

Müdür yardımcımız Celal Hoca, tahmin ettiğimiz gibi sarışın, hiç beklemediğimiz kadar uzun ve aşırı zayıf, otuzlu yaşlarında, pembe yüzlü, güleç bir adam olan, British aksanı kulağımıza çok tatlı gelen Mr. Garnett'i getirdi. Her teneffüste kola içip tost ya da sosisli yiyen Mr. Garnett o kadar yemesine rağmen iskelet gibi bir adamdı, karnının içeri çökük olduğu görünmesin diye ceketinin düğmelerini açmazdı. İngilizcemiz ilerleyip

"hocam sizde kurt mu var?" diyecek kadar laubalileştiğimizde Türk hocalarımız gibi bizi müdüre şikâyet etmeye kalkmamış, kastettiğimiz şeyin *wolf* değil *worm* olduğunu söylemiş, sonra da zayıf olmasına neden olan hipertiroidin ne olduğunu anlatmıştı. Söylediklerinin her kelimesini anlamıştım ve İngilizceyi söktüm diye havalara uçmuştum.

Celal Hoca "hadi bakalım.. hocanızı üzmeyin.. iyi dersler.." deyip çıktı ve *yes-no*'dan başka tek kelime İngilizce bilmeyen bizleri Birmingham'lı Mr. Garnett'le baş başa bıraktı.

Mr. Garnett listeye bakıyor, adımızı okuyup yanına çağırıyordu. Adlarımızı yanlış telaffuz etmesine gülüyorduk, o da gülüyordu, her tanıştığı öğrenciye bir şeyler söylüyordu ama anlamıyorduk. Sonunda adımızı sorduğunu anlayabildik, kafa göz yara yara söylemeyi başardık. John Ali hariç hiçbirimizin evinde İngilizce konuşulmadığı, o zamanlar İngilizceyi bir çırpıda öğrettiği iddiasıyla bavul dolusu paralar isteyen anaokulları da olmadığı için bu basit soruya bile cevap veremiyorduk. John Ali de zaten biz ikinci sınıftayken Adana'dan gelmişti.

Bizi yetişkin yerine koyup tokalaştığı için içimizde daha o gün yeşeren Mr. Garnett sevgisi okulumuz Maarif Koleji'nden Anadolu Lisesi statüsüne geçip bütün itirazlarımıza rağmen hocamızın ilişiği kesilse de sönmedi. Bizden ayırılınca Işık Lisesi'nde çalışmaya başlayan sevgili hocamızı görmeye Nişantaşı'na giderdik. E. öldükten sonra Adile gibi onu da Facebook'ta buldum, onu hâlâ çok sevdiğimizi, hiç unutmadığımızı yazdım. Hemen karşılık verdi, yazışmaya başladık. Sonra bir gün kızı Facebook sayfasından sevgili hocamızın öldüğünü ilan etti. Tayland'dan Slovenya'ya kadar dünyanın dört bir tarafından öğrencileri binlerce üzüntülü yorumlar yazdılar. Sevilmek böyle bir şeydi.

Adile tahtaya kalkmıştı, hiçbir harfi yutmadan en Türkçe söylenişiyle "*may neym iz Adile Saraç, ay em ilevın yirs old*," dedi.

Mr. Garnett takdirle başını salladı, bütün sınıf Adile'yi alkışladı.

Yanıma otururken alçak sesle "kendini niye bir yaş küçültün?" dedim.

"Küçültmedim ki.." dedi.

"On bir dedin," dedim, "sen de bizim gibi on iki değil misin?"

"Ayy.. *ilevın* on birdi değil mi?" dedi.

Gülüştük, birbirimizi iyice sevdik. Sıra bana geldi, kalktım, adımı soyadımı söyledim, Mr. Garnett bütün Batılı yabancılar gibi Şehnaz'ı da, Varlı'yı da kolayca söyleyemedi.

Sonra elimi sıktı. İşte o anda bir şey oldu. Garnett'in benim elime de geçen parfümünün kokusu bana bir anda tanıdık geldi. İrkildim. Bu kokuyu biliyordum, çok iyi biliyordum.

Herkes neşe içinde Mr. Garnett'e bir şeyler söylerken ben sırama geçmiştim; kokudan neden bu kadar etkilendiğimi anlayamıyordum, ısrarla kimde duyduğumu bulmaya çalışıyordum. Tanıdığım hiçbir erkeği bu kokuyla eşleştirememiştim. Dirseğimi sıraya koyup çenemi tutmuşum gibi elimi koklarken zihnimde, babamın, fotoğraflarından bildiğim imgesi belirir gibi oldu. Birden anladım, elim babam gibi kokuyordu. Sanki babam buradaydı, yanımdaydı, bu koku babamın kokusuydu. Hayatıma henüz Harun kelimesi karışmamış olduğu için babam olduğundan kuşku duymadığım Mehmet Mazhar Varlı'nın hiç görmediğim yüzü gözümde canlandı. O zamanlar icat edilmiş olsaydı, yapay zekâ tam da bu şekilde çalışıyor diyebilirdim, zihnim bir sürü küçük küçük imgeyi bir araya getiriyor, gözlerimin önünde kayna-

şan bu noktacıklardan babamın resmini oluşturuyordu. Resimle de yetinmemiş, bana kısa ama beni çok mutlu eden bir an yaşatmıştı. Hatıramda babamın çok iri ve gülen yüzü yüzüme çok yakındı. Ağlıyordum, kundaktaydım, babam kundağımı açıyor, beni koltukaltlarımdan tutup kucağına alıyor, başımı omzuna yaslıyor, kocaman sıcak eli bütün sırtımı kaplıyordu. Omzunda babamın kokusunu duyuyordum, ağlamam kesiliyordu. Gerçek miydi, böyle bir anı gerçekten yaşamış mıydım, yoksa her zaman sıra dışı olan zihnimin yeni bir oyunu muydu, bilmiyordum. Yaşamış olmam muhtemeldi, bütün babalar bebeklerini babamın yaptığı şekilde kucaklarına alır, başlarını omzuna dayar, ellerini sırtına koyarlardı. Anormal olan bu sahneyi zihnim kurmuyorsa hatırlamamdı. O anda eksiksiz bir baba özlemi çekiyordum. Hiç tanımadığım, çok güçlü bir histi, beni altüst etmişti. Bütün sınıf coşku içinde, tanışma faslını bitiren Mr. Garnett'in İngilizce sorularına hep bir ağızdan yalan yanlış cevaplar vermeye çalışırken ben sessizdim, sisli bir havanın içinde yüzüyor gibiydim.

Gün boyunca aklımı başka bir şeye veremedim. Mr. Garnett'e kullandığı kokuyu soramayacağım için parfüm satıldığını bildiğim tek yere, Altıyol'daki Ercan "Kozmatik" mağazasına gittim. O zamanlar her köşe başında bir kozmetik marketi yoktu, güzellik endüstrisi dünyanın her yerinde alıp başını gitmemişti, daha deodorant bile kullanmayan Türkiye parfüm ve kişisel bakım ürünleri için ölmüyordu. Ürünlerin raflara aralıklı dizildiği, parfümden çok orta üst sınıf kadınların bütçesine uygun cilt bakım ve makyaj malzemeleri, iki günde pul pul dökülen ojeler, ağır kimyasal saç boyaları satan bu küçücük dükkânda on çeşidi geçmeyen erkek kokularını koklamaya başladım. Satıcıya babama doğum günü için hediye alacağımı söylemiştim. Halinden tav-

rından mağazanın sahibi olduğu anlaşılan adama "keskin bir koku.." diye tarif ediyordum, "baharat gibi.. ağaç gibi de kokuyor.. ama çam ağacı değil.. hani ormana gidersiniz bir koku vardır.. tam öyle de değil aslında.."

Kokuyu tarif edişimle hiç ilgilenmeyen satıcı otuzlu yaşlarında, suratsız bir adamdı, benim gibi daha ilkokulu yeni bitirmiş bir çocukla vakit kaybetmek istemiyordu ama özellikle anneannemin çok özendiği üstüme başıma, Nevin Halam sayesinde aldığımız kaliteli ayakkabılarıma mantoma bakıp bir şeyler alabilme ihtimalimi de es geçemiyordu.

Niye ısrarla bu kokuyu aradığımı sordu, bak ne güzel kokular vardı, birini alabilirdim, hem daha hesaplıydı bunlar, kaç liralık bir şey düşünüyordum bakalım. Ben hesaplı koku peşinde değildim, aradığım kokuyu istiyordum, babam onu kullanıyordu, maalesef adını bilmiyordum. Adam sabırlı olmaya çalışıyordu, ben "hayır bu da değil," dedikçe öbürüne geçiyordu.

Maviye çalan yeşil rengiyle dikkatimi çeken bir şişeyi gösterdim.

"O çok pahalı," dedi, "sana göre değil."

Ne demek sana göre değil? Çok sinirlendim. Yanyalı Mahmut Avni Paşa'nın kızı Hatice Şehbal Targut'un torunu Şehnaz Varlı'yım ben. Bana göre olup olmadığına ancak ben karar veririm. Bacak kadar boyumla adama çemkirdim.

"Ucuz olması gerekmiyor, koklamak istiyorum," dedim.

Yüzümde anneannemin kibirli ifadesini hissedebiliyordum, adama dik dik bakıyordum.

Uzattığı şişeyi kokladım.

BUYDU! Babamın kokusu buydu.

PACO RABANNE.

Gerçekten çok pahalıydı, almam mümkün değildi,

aylarca harçlıklarımı biriktirsem bile mümkün değildi. Alamadığım şeyi çalacak karakterde bir çocuk da değildim. Adam diğer şişeleri toplayıp rafa yerleştirirken mendilime üst üste sıktım. Adamın "ne yapıyorsun?" demesine fırsat kalmadan, teşekkür etmeye bile utanarak dışarı fırladım. Adamın arkamdan sinirle söylendiğini duyuyordum, aldırmıyordum, hızlı hızlı yürürken mendilimi kokluyordum.

Eve gittiğimde anneannem, hepsi kulüpteki dostları gibi seçkin insanlar listesinde yer alan ama hane geliri açısından değerlendirecek olursak kendisinin yer alamayacağı sayısız ahbabından birine çaya gitmeye hazırlanıyordu. Yine çok şıktı, ölümünden sonra annemin sattığı, çevresi minik pırlanta taşlarla süslü zümrüt yüzüğü parmağındaydı. En değerli mücevheri olduğu için hiç çıkarmazdı. Hastanede yoğun bakıma yatırdığımızda hemşire çıkarıp bize vermiş, bilinci yerine geldiğinde ilk sorduğu bu yüzük olmuştu.

Okulun ilk günü olduğu için benimle her zamankinden daha fazla ilgilendi, günümün nasıl geçtiğini sordu.

"Çok iyi," dedim, "İngilizce hocamız Mr. Garnett'i hepimiz çok sevdik."

"Hadi şimdi otur.. kahvaltını et," dedi.

Artık ilkokulda değildim, aç geldiysem kendim bir şeyler yiyebilirdim ama anneannem liseye başlayıncaya kadar bana ikindi kahvaltısı hazırlamaktan vazgeçmedi. Bu, bana olan sevgisini ve ilgisini göstermesinin en kolay yoluydu. İkindi kahvaltısı kavram olarak da hoşuna gidiyordu ayrıca. Bir yere gitmeyecekse birlikte yerdik.

Masada iki dilim kakaolu kek ve bir bardak süt vardı. Kek yiyip süt içecek yaşı geçtiğimi anneanneme tebliğ etmeyi ertesi güne erteledim. Babamın kokusunu keşfetmek beni sanki babamı bulmuşum gibi heyecanlandırmıştı.

"Kek mi yaptın?" dedim sevinçle. Anneannem çok güzel kek yapardı.

"Yaptım tabii ama kekle doyurma karnını.. annen akşama balık alacak," dedi.

Anneannem onu abartılı bir sevinçle öpmemi okulun ilk günü heyecanıma yormuştu.

Gitti, mendilimi çıkardım, derin derin kokladım. Kendimi, sanki babam ölmemiş gibi, gittiği yerden geri gelecekmiş gibi, nihayet buluşacakmışız gibi hissediyordum. Oysa baba özlemi çektiğimi hatırlamıyordum. Aralarındaki yaş farkına rağmen annemin ölümsüz aşkı olduğuna kolayca inandığım ve öz babam olduğundan hiç şüphe duymadığım babamın, annemin "hadi eski resimlere bakalım," diyerek sanki baba özlemimi gidermek ya da babamın imgesini zihnime yerleştirmek ister gibi bana sık sık gösterdiği fotoğrafları, ölmüş de olsa bir babam olduğunu hissetmemi sağlamamıştı. Babası olmak nasıl bir şey bilmediğim için yokluğundan da etkilenmiyordum, babasızlığı bir travma olarak değil, öğrenilmiş bir burukluk olarak yaşıyordum. Annem, anneannem, Nevin Halam, öğretmenlerim babasız olduğuma üzülmeseler o burukluğu da hissetmem diye düşünüyordum.

Ben çocukken babasızlık travma sınıfına girmeyecek kadar yaygındı. Benim gibi babasını küçük yaşta kaybetmiş, hiç hatırlamayan çok arkadaşım vardı. O zamanki babalar şimdiki kadar uzun yaşamıyorlardı. Kalp damarlarına takılan stent daha icat edilmemişti. Baba konusu açıldığında babasız arkadaşlarım belki numaradan, belki gerçekten ağlarlardı. Muhtemelen, annelerinden öğrendikleri gibi, kendilerine değil, genç yaşta ölen babalarına üzülürlerdi. Onların bu duygulu gösterilerini çok tuhaf bulurdum. Kendime hiç yetim dememiştim, acınası bir eksiklik içeren yetim sıfatını hiç sevmemiştim. Annemin sayesinde kendimi ezik, eksik, yetersiz de hissetmemiş-

tim. Ben sosyal yoksunluk çekiyordum. Anne babasıyla birlikte tatile giden, restoranlarda babalarına istedikleri yemekleri söyleyen, babalarıyla şakalaşan çocuklara özeniyordum. Benim istediğim bir babası olmak değil, eksiksiz bir aile olmaktı. Kötü bir rüya görüp annemlerin yatağına gittiğim, aralarına girmek istediğim çiftin bu olmadığının aklımdan geçtiği gece hariç duygusal yoksunluk çekmemiştim. O gece hissettiğim şeyin baba özlemi olduğunu da kokuyla anladım. Babasızlık çok derine sakladığım bir şey olmalıydı ki, bugüne kadar bir babam olmasını istediğimin farkında değildim. Şimdi mendilimi kokladıkça burnuma dolan koku içimi yakıyordu, herhangi bir babayı değil, bu koku gibi kokan babamı istiyordum.

Akşam annem bir buçuk kilo istavritle geldi, sabırla ayıkladı. Anneannem haşladığı kuru fasulyeyle piyaz yaptı. Her yemek gibi onu da çok güzel yapardı, kimseler Antalya usulü tahinli piyazı bilmezken sosuna iki yemek kaşığı tahin koyar, üstüne de bir çimdik tarçın serpiştirirdi.

"Hadi gerisini siz halledin," diye çıktı, salona geçip kitabını okumaya devam etti.

Annemle balıkları kızartırken okulumu, hocalarımı çok sevdim muhabbetini hızlıca geçtim. Mr. Garnett'in bizimle tokalaşırken duyduğum kokusundan söz ettim, mendilimi uzattım.

"Bu babamın kokusu.. değil mi?" dedim.

Anneannem babam hakkında konuştuğumuzu duymuştu, kaşlarını çatmış, koku moku.. ne diyor bu kız der gibi bizi izliyordu. Annem uzattığım mendili kokladı, şaşırdı.

"Paco Rabanne," dedi, "evet babanın kokusu.. ama senin hatırlamana imkân yok ki."

Sütleri kokusundan ayırt edebildiğimi hâlâ eşine dostuna anlatan anneannem "hatırlar hatırlar.. bütün ko-

kuları hatırlar bu kız.. av köpeği mübarek," dedi gülerek. "Fransa'da koku okulları varmış.. bunu oraya mı göndersek.. ne yapsak.. yeteneği ziyan olmasın.."

Esprisinden memnundu, gülüyordu. Konu daha da genişlemesin, kokuya bağlansın, bitsin istiyordu. Ama benim gözlerimden birden yaş boşandı.

Annem panikledi. "Ne oldu? Biri bir şey mi dedi.. ne oldu kızım söyle!"

"Hiçbir şey olmadı," dedim, "babamı özledim sadece."

Annem üzüntüyle bana sarıldı. Onun da gözleri yaşarmıştı, yüzümü avuçlarına aldı, babamı kaybetmemizin talihsizliğimiz olduğuna dair teselli edici şeyler söyledi, başparmaklarıyla yanağımdan akan gözyaşlarımı sildi. O sırada anneannem "ay yandı.. yandı cânım balıklar.." diye söylenerek tavadaki istavritleri çeviriyordu. Baba özlemi duymam hiç hoşuna gitmemişti.

Çocukken anneme babamla nasıl tanıştıklarını defalarca anlattırmıştım. Annem bunu hiç tatmadığım baba arzusuna yormuş, her defasında sonu acıklı bitse de sevgi halesiyle sarıldığım için üzülmemem gereken bir masal kıvamında anlatmıştı.

Lisede arkadaşlarımla geyik yaparken annemlerin evlendikleri tarih ile benim doğum tarihimdeki tutarsızlığı keşfettiğim, annemin de babamla evlenmeden önce yattığını itiraf ettiği gece nasıl tanıştıklarını bir kere daha anlattırdım.

Babamın annemden on beş yaş büyük olduğu ancak o gün, herkes kendi anne babası arasındaki yaş farkını söylerken kafama dank etmişti. Annemin kendinden çok yaşlı, aşırı yaşlı biriyle evlenmiş olması beni anlayamadığım bir şekilde huzursuz etmişti. Bu mesele gün boyunca aklımı kurcalamıştı. On sekiz yaşına yeni girmiş öğretmen bir genç kızın kendisinden aşırı yaşlı bir adamla gönül rızasıyla yatması bana hiç mantıklı gelmiyordu. Babam annemi kandırmış mıydı, yatmaya nasıl ikna etmişti, yoksa etmemiş miydi? Nerede yatmışlardı, otele mi gitmişlerdi, babamın evi mi vardı, nasıl olmuştu?

Anneannem "girsin birinin koynuna.. senin gibi hamile kalsın.. sonra da sen de aynısını yapmadın mı deyip

çıksın işin içinden," diye söylenirken annemden babamla nasıl tanıştığını bir kere daha anlatmasını istersem anneannemin hikâyeyi çarpıtacağını hissettim ve konuyu kapatmasına ses çıkarmadım. Yemekten sonra annemin sofrayı toplamasına yardım ettim, sonra odama gittim. Sözde ders çalışırken mutfakta anneannemle fısıldaşmalarına kulak veriyordum, ne konuştuklarını anlayamıyordum ama muhtemelen annem bana bir şeyler anlatmak istediğini söylüyor, anneannem kesinlikle istemiyordu.

Gecenin bir yarısında odalarına gittim, aralık duran kapıyı itip ikisine de baktım. Anneannem hafiften horluyordu. Sık tuvalete kalktığı için kapı tarafında yatardı. Annemi uyandırıp sormaya kararlıydım. Yatağın çevresini dolaştım, yanına gittim.

"Anne.. anne.." diye omzundan dürttüm.

Uyanıktı, gelmemi bekliyor gibiydi.

"Şiştt.. anneanneni uyandıracaksın.." deyip kalktı.

Salona geçtik, abajuru yaktı. Abajurun ışığında salonumuz çok sıcak ve huzurlu görünüyordu ama ben çok huzursuzdum. Karşılıklı yemek masasına oturduk. Masadaki kocaman meyva kâsemizde iki portakal, iki elma, dört-beş tane de mandalina vardı. Annem bir mandalina soydu, yarısını bana verdi.

"Yeterince büyüdün," dedi, "artık konuşabiliriz."

Hali tavrı kötü şeyler anlatacak gibi durmuyordu ama yine de huzursuzluğum artmıştı.

Anneannem iyi bir anlatıcıydı, Evliya Çelebi gibi bire bin kattığı hikâyelerini anlatırken ağzından bal damlardı. Zeki bir kadın olduğu için geçmişini yapılandırırken kendine zarar verecek hikâyelerin çevresinden dolaşmayı bilirdi, gerektiğinde gerçeği çarpıtmaktan da hiç çekinmezdi. Zaten gerçeğin meraklısı değildi, gerçek dünyanın farkındaydı ama paşa babasının başrolde olduğu bir hayal âleminde yaşadığını farz etmeyi seviyordu.

Annem de iyi bir anlatıcıydı ama o başkalarının hikâyelerini, kendi yaşadıklarını değil tanık olduklarını anlatmayı severdi. Kolay kolay kendinden söz etmezdi. Hayatını temkinle, dikkatle, ihtiyatla yaşayan anneme göre geçmişte neler yaşadığımızı başkalarının bilmesine gerek yoktu; dünya iyiliğimizi istemeyen insanlarla doluydu. Bu yüzden insan içini, sırlarını, özel hayatını kendine saklamalıydı. Mandalinamı yerken annemin bu öğüdünü, insanın bu öğüdü bu kadar sık tekrarlaması için bir şeyler yaşamış olması gerektiğini düşünüyordum.

"Merak ettin değil mi?" dedi. "Benim gibi katı, kuralcı, başkalarının ne diyeceğini çok önemseyen bir kadın nasıl oldu da evlenmeden önce biriyle birlikte oldu.."

"O zamanlar o kadar kolay değildi herhalde," dedim.

"Bugün de değil," dedi sertçe, "doğru da değil ayrıca."

Lise birdeydim, kafamın karışık, duygularımın coşkun olduğunu düşünüyordu. Rasgele biriyle yatarım ederim diye çok korkuyordu. Sesinde sakın benim yaptığımı yapma der gibi ton vardı. Ama yapacaktım, onun yaptığının fazlasını yapacaktım. Benden çok büyük, üstelik evli bir adamı seçmekten başlayarak bana yapma dediği her şeyi yapacaktım. Evlenmeden de yatacaktım, hamile de kalacaktım, sigara da içecektim.

Sehpadan paketini aldı geldi, tekrar oturdu, bir sigara yaktı. Samsun içerdi. Okulda ders sırasında içemediği için eve gelince acısını çıkarırdı. Anneannem de sağlam içici olduğundan kışın evimiz daima duman altıydı. Havalansın diye açtığımız camın yararı olmazdı, bu kez dar sokaklı, bitişik nizam mahallemizde, apartmanların yaktığı kötü kömürün kokusu içeri dolardı.

O zamanlar sigara içmek çok doğal, hele çok genç yaşta kocasını kaybeden anneminki gibi acıklı hikâye sahipleri için çok daha doğaldı. Okullarda, hastanelerde, bebeklerin yanında bile içilirdi. Güzelbahçe Kliniği'nde

kürtaj için masaya oturduğumda hemşire bacaklarımı açıp pedallara koyarken, anestezist damar yoluma ilacı vermeden önce düşündüğüm son şey E.'nin liseden sınıf arkadaşı ve belli ki sırdaşı da olan, David Niven'a benzeyen, ince bıyıklı, yavşak doktorun ağzının kenarında tüten sigarasını işlem sırasında da içip içmeyeceği olmuştu.

Sigaraya yeni başlamıştım. Adile ve Bahar'la okulun bodrumunda erkek arkadaşlarımızın bilmediği bir köşe bulmuştuk, orada içiyorduk. İkide bir yakalanan erkekler yerimizi öğrenmek için çıldırıyorlardı ama söylemiyorduk. Paket taşıyıcımız memeleri fazla büyük olduğu için Bahar'dı. Paketi sutyeninde saklayan Bahar sigara aramalarında kadın hocalara manalı bir ifadeyle bakarak "hocam gerçekten mi?" diyerek iki elinin işaretparmaklarıyla göğüslerini işaret eder, kadın hocalar da erkek öğrencilerin o sırada gözlerini diktikleri Bahar'ın memelerine dokunmaya cesaret edemezlerdi. Girneli Bahar bizi güldürmek için sık sık devasa memelerini oturduğu sıranın üstüne yayar, tıbba girmeyi kafaya koyan Emre'ye o tatlı Kıbrıs aksanını iyice abartarak "Emre bagan bana.. gireceğing tıbba.. olacağıng doktor? Estetiği seçeğing ha.. bunları küçülteceğing.." derdi, gülmekten yerlere yatardık. *Body shaming* denen psikolojik sorunun esamesi bile yoktu, zaten solcuyduk, beden güzelliği ilgi alanımızın dışındaydı.

Akşam yemek bitince, sofrayı toplamadan önce sigaralarını yakarlar, karşılıklı tellendirirlerdi. Annem o kadar temiz titiz neredeyse obsesif bir kadın olduğu halde o da anneannem gibi sigarasını yemek tabağında söndürürdü. Sinir olurdum, söylene söylene kül tablası getirirdim. Üniversiteye başladığım ilk haftanın sonunda, cuma akşamı, yemekten sonra yine kalktım, annem sigarasının uzamış külü tabağa düşmesin diye dikkatle tutmuş kül tablası getirmemi bekliyordu. "Hadi, getireceksen getir şu tablayı," dedi.

Çantamdan kendi paketimi alıp geldim, bir sigara yaktım. Annem irkildi, sigarasının külü tık diye yemek tabağına düştü ama hiçbir şey söylemedi.

"İşte bu kadar.." dedi annem, "aferin kızım.. gizli gizli içeceğine karşımızda iç.."

Ama o gece karşısında mandalinamı emerken anneme sigara içtiğimi gösterecek cesarete sahip değildim. İçim gidiyordu, ikide bir paketi elime alıyordum, sanki hayatımda ilk defa Samsun sigarası görüyormuşum gibi çevirip duruyordum ama içinden bir tane çekip yakmaya cesaret edemiyordum.

Belki de bu gerilimin etkisiyle birden "anne babam seninle zorla mı beraber oldu?" dedim. Sesim öyle çatallı çıkmıştı ki, kendi kulağımı tırmaladı.

Annem irkildi "ne.. ne saçmalıyorsun sen!" diye çok şiddetli bir tepki gösterdi. Hayret içindeydi, sanki bizzat kendisi iftiraya uğramış gibi kızmıştı. "Nasıl böyle bir şey söylersin.. Senin baban dünyanın en iyi.. en ahlaklı.. en dürüst insanıydı!" Böyle bir şeyin aklımdan geçmiş olmasına gerçekten çok üzülmüştü. "Allahım inanamıyorum.. neler düşünüyorsun.. nereden geliyor böyle sapık sapık şeyler aklına Şehnaz.. babandan bahsediyoruz kızım babandan! Melek gibi adamı mezarında muazzep ettin şu anda.. farkında mısın?"

Yaşadığım huzursuzluk gözlerimi yaşla doldurmuştu.

"Anne tamam," dedim sesim titreyerek, "tamam özür dilerim.. ama mutfakta anneannemle fısıldaşıyordunuz.. ne fısıldaşıyordunuz?"

"Hiç! Şart mıydı evlenmeden hamile kaldığını söylemen diye bana kızıyordu," dedi, "sana kötü örnek olacakmışım.. falanmış.. filanmış.. bu!"

O gece yine çocukken anlattığı hikâyeyi tekrarladı. Sadece sonuna evlenmeden birlikte olduklarını ekledi. Ama onun böyle bir şey yapmış olması bana da aynını

yapma hakkı vermiyordu. O çok şanslı bir kadındı, karşısına babam gibi bir iyilik meleği çıkmış ve annemden faydalanıp ortada bırakmamıştı. Benim karşıma ne çıkacağı hiç belli olmazdı, falandı filandı. Sigarasını bitirdi, kül tablasında söndürdü, tablayı bana uzattı.

"Al şunu dök.. tablayı da yıka.. sonra sen de yat.." dedi. "Dikkat et, iyice sönmüş olsun."

Gitti yattı. Kül tablasını mutfağa götürdüm, hâlâ incecik bir duman tüten izmaritten parmaklarım yanana kadar üst üste nefesler çektim, muslukta söndürüp attım, kül tablasını yıkadım. Aklım annemin anlattığı hikâyeyle dolu, içimde ikna olmadığım hissi, odama gittim yattım, parmağıma sinen izmarit kokusuyla uyudum.

Sigara içişim legalleştikten sonra annem sigarasız kaldığında benim paketimden bir Maltepe alır, yakar, bir nefes çeker, sonra sanki kendisi Samsun değil de Rothmans ya da filtresi desenli kadın sigarası Eve içiyormuş gibi "nasıl içiyorsun bunu.. çok kötü bu," derdi.

Eski *ex*'im bile diyemeyeceğim kadar eski *ex*'im kardiyolog Muhittin'in ısrarıyla elli yaşlarının sonlarına doğru sigarayı bıraktı.

Yetmiş beş yaşına bastığı gün onu her yaş gününde olduğu gibi yine Koço'ya yemeğe götürdüm. Kalkan mevsimiydi ama Koço'nun şef garsonu Nizam Bey emekli olduğu için bir kalkanı iki aileye paylaştıracak kimse yoktu.

"Bir kalkanı bitiremeyeceğimize göre deniz levreği yiyelim," dedim, "orta boy bir levreği paylaşırız."

"Deniz levreği çok pahalı.. boş ver.." dedi, "balık yemeyelim.."

"Pahalıysa pahalı," dedim, "balık yemeyeceksek balık lokantasına niye geldik.. hem fiyatından sana ne?"

Hollanda'ya, Utrecht Üniversitesi'nde bir sempozyuma gitmiştim, euro olarak çok cömert bir ödeme yap-

mışlardı. Tepsi isteyelim, inşallah lakerda vardır derken Nizam Bey'in yerini alan garsonun yerini alan garsonun yerini alan garsonun.. hatta bir sonrakinin de yerini alan son garson geldi. Bize doğru eğildi, arka tarafta bir masayı gösterdi.

"Şu aileyle kalkan paylaşmak ister misiniz? Beyefendi sormamı istedi.." dedi.

Dönüp baktık, Nizam Bey'di. Çok şaşırdık. Torunu ve torununun ailesiyle yemeğe gelmişti, bize gülümsüyor, el sallıyordu.

"Tabii ki," dedi annem, "çok memnun oluruz."

Nazik Nizam Bey yanımıza geldi, karşılıklı hal hatır sorduk. Hiç yaşlanmamışsınız.. aman efendim asıl siz hiç yaşlanmamışsınız filan diyerek annemle birbirlerine iltifatlar ettiler. Annemle hemen hemen aynı yaşta olan Nizam Bey gerçekten yaşlı görünmüyordu, Halit Akçatepe gibi yaşlanmayan bir yüze sahipti. Adisyonda göremeyince garsona sorup Nizam Bey'in ikramı olduğunu öğrendiğim ama gitmiş olduğu için teşekkür etme fırsatı bulamadığım kalkanımızı, üstüne fırında helvamızı da yedikten sonra, mutadımız üzere kahve ve acıbadem likörü içerken annem çantasından bir paket Parliament sigarası çıkardı, bir tane çekip yaktı. Şaşkınlıktan dilim tutuldu, elimde henüz yakmadığım sigaram ne diyeceğimi bilemeden bakakaldım.

"Bakma öyle," dedi annem, "nasıl bakmak o.."

"Anne n'apıyorsun?"

"Sigara içiyorum, ne var? Şurada ne kadar ömrüm kaldı ki.. Son yıllarımı zevkimi yaşayarak geçirmek istiyorum."

Sağlam argümandı, itiraz edemedim, etsem de dinlemeyeceği çok belliydi.

"Ne zaman başladın?" dedim.

"Bugün.." dedi, "yıllar sonra bu ilk sigaram.. son da

olmayacak bilesin.. Eve gidince hiç kafamı ütülemeye kalkma.."

"Peki," dedim, "madem kararlısın.. sigarayı nasıl aldın?"

"Berat'a aldırdım.."

Berat kapıcımız Samet Efendi'nin emekli olunca yerine yerleştirdiği yeğeni Ramazan'ın oğluydu. Emekli ikramiyesini alınca memleketi Çaykara'ya döneceğini, bahçesine gönlünce mısır ve kara lahana ekip kahvede pişpirik oynayarak ölümü bekleyeceğini sandığımız Samet Efendi Yalova'ya yerleşmiş, orada sera kurup çiçek üretimine başlamış, çalışkan ve azimli bir adam olduğu için değil, Yalova'da iktidar partisine üye olduğu için büyük sınıf atlamıştı. Azımsanmayacak kadar zengin olduğu, İstanbul'a mal dağıtımına Mercedes minibüsüyle gelmesinden, saatinden güneş gözlüğüne kadar üstündeki her şeyin marka olmasından anlaşılan, Tok Çiçekçilik'in kurucusu, bir zamanların Samet Efendisi Samet Tok emeklilik sonrası bu girişimiyle derslerde kullandığım bir örnek olaydı. Ama örnek olay olmasını sağlayan şey sadece girişimciliği ve pek çok devlet ihalesini almasını sağlayan parti üyeliği değildi, geleceğe hem siyasi hem sosyal yatırım yapmasıydı, bütün yumurtaları bir sepete koymamıştı, bütün nabızlara şerbet vermişti. Birkaç yıl önce ben artık yaşlandım dedi; parayı gelene geçene çiçek satarak değil devlet kurumlarının, sahipleri iktidarla bağlantılı büyük otellerin peyzaj işlerini üstlenerek kazanan hatırı sayılır büyüklükteki şirketini kızı Hale'ye bıraktı.

Küçüklüğünde kıvır kıvır kahverengi saçları olan şirin ötesi Hale'nin hep arkasında durmuştu. Yaşı geliyor, evlendir bunu diye tutturan kayınpederini dinlememiş, iyi okuması için ne gerekiyorsa yapmıştı. Öğrencilerine kolej kazandırmasıyla ünlü annemden Hale'ye özel ders vermesini istemişti. Annem ciddi paralar teklif edilmesi-

ne rağmen özel ders vermeyi hiçbir zaman kabul etmemişti. Etse geçim sıkıntımızı tamamen ortadan kaldıracak kadar çok para kazanabilirdi ama resmî görevi olan bir öğretmenin parayla ders vermesini hem yasadışı, hem etik dışı buluyordu. Hale'ye parasız ders verdi, Samet Efendi'nin ayni veya nakdi karşılıklarını geri çevirdi, temizliğimizi yapıp parasını almadan kaçan Meral Abla'nın peşinden evine inip yevmiyesini zorla eline tutuşturdu ve Hale'ye Üsküdar Amerikan'ı kazandırdı.

Bir kapıcı kızının herkesin içinin gittiği, çok seçkin bir okulu kazanması, babasının da bu pahalı okulun parasını ödeyebilmesi yalnız bizim apartmanda değil bütün mahallede Samet Efendi'ye ve ailesine yönelik sinirli bir küçümseme dalgasının yükselmesine yol açtı. Haris ve kötü ruhlu olanların en ileri gidenleri duygularını göstermeden edemediler. Kızı Saint-Joseph'te okuyan ve Hale orayı kazanmadığı için memnun olduğunu söylemekten çekinmeyen Feyza Hanım sanki babasının hayrına çalıştırıyormuş gibi "kızını kolejde okutabildiğine göre paran var, senin yerine ihtiyaç sahibi biri çalışsın," diyerek Meral Abla'yı gündeliğe almayı bıraktı. Peren Apartmanı gayriresmi olarak kapıcılığını yapan Samet Efendi yerine başkasıyla anlaştı. İlkokuldaki sınıf arkadaşlarından birkaçı harekete geçmeden Hale onlara selam vermeyi kesti. Aralarından, bu sınavlara girecek kişilerin bazı sosyal ve sınıfsal şartları yerine getirmesi gerektiğini söyleyecek kadar ileri gidenler bile çıktı. Samet Efendi'nin kızının okul parasını ödeyebilmek için her yıl memleketinde birkaç dönüm fındıklık, birkaç dönüm çay bahçesi ya da sebze tarlası satması, Hale Boğaziçi İşletme'yi kazandığında satacak bir şeyinin kalmamış olması hiçbirinin umurunda olmadı. Moda'nın ılık popolu sakinleri Samet Efendi'ye ısrarla işçisin sen işçi kal diyorlardı. Samet Efendi işçilikten gocunmadı ama

işçi kalmayı da kabul etmedi, servet transferine daha ilk adımda başlayacağını hissettiği siyasi bir çizgiyi takip etti, haklı çıktı. Hale, bir Üsküdar Amerikanlı ve Boğaziçili olarak bambaşka bir hayat sürmek istese de bu çizginin belirlediği yoldan çıkmayarak, ilgili kişilerle gerekli fotoğrafları çektirip sosyal medyada yayınlayarak yaşadığı yoksunluğun diyetini ödedi. Borcunun bittiği kanısına varmış ya da artık gerek kalmadığına ikna olmuş olmalı ki son zamanlarda kendi tercihi olan yaşama biçimini sergilemekten kaçınmaz oldu.

Derslerimde Marksizmin iktisat tarihindeki yerini anlatırken parayı tiner olarak nitelerim. Para çözücü maddedir, aşkı çözer, aile bağlarını çözer, iyiliği çözer, siyasi iktidarları, ideolojileri, davaları, inançları çözer, ayrıştırır. Para Samet Efendi'nin de aile bağlarını çözdü. Yerini bıraktığı yeğeni tembel Ramazan'la çok çabuk papaz oldu. Çalışıp hak etmek yerine dayısının sırtından geçinmek isteyen Ramazan'a özellikle Hale fena tavır koydu. Ramazan'ın oğlu Berat babasının bozduğu ilişkileri düzeltmeyi başaramayınca her fırsatta Samet Efendi'ye ve Hale'ye sövdü. Ama o babası gibi tembel değildi, aksine, fazla atılgandı. Ne zaman elimde bir poşet görse "hocam ben taşıyayım," diyerek atılıyor, bir kat çıkardığı, hiç de ağır olmayan poşet için kallavi bir bahşiş bekliyordu. Apartmanda çivi çaksa para isteyen, para üstü getirmeyi hep unutan, çok tatlı dilli, çok güler yüzlü Berat'ın, Çiftlik Bank benzeri bir oluşuma kalkışan ama beceremediği için şu anda hapiste yatan abisinden daha iyi bir dolandırıcılık kariyeri yapacağı belliydi, apartmanda çok durmadı, işi gücü tembel babasına bırakıp gitti, çok geçmeden kripto paracılar arasında adı geçmeye başladı.

Kahvelerimiz ve likörlerimiz geldi. Annem sigarasından zevkle bir nefes çekti, dumanını tadını çıkara çı-

kara savurdu. Ben de kendi sigaramı yaktım, Winston içiyordum.

"Anladım da niye Parliament?" diye sordum.

"Hep özenirdim," dedi annem, "ama çok pahalıydı, alamazdım."

Ah benim canım annem..

Annem o gece hayatının son kalkan balığını yedi. Bir yıl sonra öldü. Belki üç yıl daha yaşayacaktı, belki dört yıl, bilmiyorum; sigara ömrünü kısaltmış olabilir. Ama o yıl boyunca tadını çıkara çıkara günde yarım paket Parliment içti.

Ölmeden önce bir gece odamda çalışıyordum, yanıma geldi.

"Bir şey mi söyleyeceksin?" dedim.

"Yo hayır," dedi, "ne yapıyorsun diye bakayım dedim."

"Çalışıyorum," dedim.

Kitabımın son düzeltilerini kontrol ediyordum, profesör sıfatıyla yayımladığım üçüncü kitabım olacaktı. Annemin berjerini pencerenin önüne çekip sabaha kadar zincirleme sigara içtiğini sabah fark ettim. Kendini sigarayla öldürmek istiyordu. Bir hafta geçmeden öldü.

Annemin hikâyesi acıklıydı. Yalnız annemin değil, anneannemin, anneannemin annesinin, büyük ihtimalle onun annesinin ve daha büyük annelerin hikâyeleri de acıklıydı. Delibozuk Esme'nin zamanında da, uygarlığın sözde tavan yaptığı şimdiki zamanda da kadınların hikâyeleri hep acıklıydı.

Annem de benim gibi babasını tanımamıştı, üstelik onunki daha kendisi doğmadan ölmüştü. Belki de o yüzden "annem birini bulsun artık," dediğimde anneannem ateşe oturmuş gibi fırlamış "sana üvey baba mı getirsin yani.." diye tepki göstermişti. Annemin şikâyetçi olduğunu duymamıştım ama anneannem kendi üvey babalarından yana çok dertliydi.

Yaşadığı çağ ve ruh sağlığı Yanya Valisi Mahmut Avni Paşa'nın karısı Esme'ye paşanın ölümünden sonra hayatta kalabilmek için kocadan kocaya geçmekten başka çare bırakmamış; kızının elinden tutup göçebe gibi gezen kadının son kocası da ortadan kaybolunca hayat iyice zora girmiş; anneannem, arada bir delirdiğinde kendini sokağa atıp boğazı yırtılırcasına çığlık atarak herkesi başına toplayan, üstünü başını parçalayıp her şeyi kırıp döken; ardından paşanın konağına çocuk yaşta gelin gelirken yanında getirdiği ama konak halkı tarafından zevkle öldü-

rülen Aliş adlı kara kaplumbağasından kalan kabukla ölü gibi yatağa girip günlerce çıkmayan, neredeyse dilsizleşen annesiyle çaresiz, beş parasız ortada kalmış; henüz on beş yaşındayken de ilk talibiyle evlenmekten başka çıkar yol bulamamıştı.

Ailemizin daha önceki kadınları hakkında bilgim olmadığı için tarihimizi ve kader çizgimizi onunla başlattığım Esme, Yanyalı Türklerden yoksul bir çiftçinin güzelliğiyle ün yapmış kızıydı. O da babasızdı, annesi ve abisiyle yaşıyordu. Anneannem kumral saçlı, boncuk mavi gözlü, ufacık tefecik bir kadın olan annesine bakmaya doyulmadığını söylerdi, annem de Esme'ye çekmişti, onun gibi minyondu, ikisinin de hareketleri esneyen kedileri andırıyordu. Anneannem ise geniş omuzlu, boylu boslu, gür sesli, heybetli paşa babasına benziyordu ama mavi gözlerini annesinden almıştı.

Esme henüz on üç yaşındayken kendisinden elli küsur yaş büyük Mahmut Avni Paşa'yla beşinci karısı olarak evlendirilmiş, on dört yaşında da anneannemi doğurmuştu. Çocuğun karın tokluğuna çalıştırılan işgücü; evliliğin aşk, sevgi, bağlılık gibi duygular içermeyen ekonomik bir kurum; cinselliğin de bakım karşılığı ödenen bedel olduğu çağlarda kendisinden değil elli, yüz elli yaş büyük bile olsa bir paşayla evlenmek başına talih kuşu konmak anlamına geldiği için Esme'nin kendisi de annesi de abisi de sevinçten uçmuşlardı. Bu yoksul Türk köyünün en kıskanılan kızı Esme ne kısmetliydi ki talih kuşu onun başına konmuştu. Ama sağı solu belli olmayan bu zalim kuş tıpkı annemin başından çabucak uçtuğu gibi, Esme'nin başından da çok çabuk uçmuş; anneannem altı yaşındayken zaten yaşlı olan paşa babası ölünce, delibozuk olduğu çoktan anlaşılan ama bir çocuk doğurduğu için paşanın kapıya koymadığı Esme'nin kader çizgisi tersine dönmüştü. Paşanın önceki karıların-

dan olma çocukları yüzüne bile bakmadıkları, hakkını isteyecek ne gücü ne çevresi ne de ruhsal sağlığı olan Esme'ye bir çul bile vermedikleri; kızını paşaya veriyor diye zamanında sevinçten havalara uçan annesi yalvarıp yakarsa da kardeşini ve yeğenini yük olarak gören zalim abisi kapıyı suratlarına kapattığı için sokağa düşen anne-kız; anneannemin dili çözülüp içlendiği zamanlarda, sefalete düştük demek yerine söylemeyi seçtiği gibi "hayatın dikenli yollarında el ele" yürümüşlerdi. Bu dikenli yollarda yürümek ancak Esme'nin bir erkeğin himayesine girmesiyle mümkün olmuştu. Anneannem sekiz yaşındayken mübadeleyle İstanbul'a gelmişler, Esme sözde imam nikâhıyla o kucaktan bu kucağa geçmişti.

Anneannem kardeşliğe inanmazdı. Küçükken, bir çocuğun kardeşi olması için annenin erkeğe ihtiyacı olduğunu bilmediğim zamanlarda, benim niye kardeşim yok diye mızıldandığım bir gün anneannem kardeşlerinin kötü yüreklerini annesinin o sırada hikâyesini bilmediğim kaplumbağasının kabuğu üzerinden anlatmıştı.

Anneannemin anneleri farklı olsa da aynı babadan olma; o yıllarda yirmili, otuzlu yaşlarında olan; üçü evli ve çocuklu, konakta yaşayan dört abisi; biri evlenip Üsküp'e, diğeri İstanbul'a gelin gitmiş, biri de henüz evlenmediği için konakta yaşayan üç ablası, toplam yedi kardeşi vardı. Kendileri de farklı annelerden oldukları halde paşa babalarının Esme'yi nikâhına almasını hazmedemeyen kardeşlerin veya annelerinin, eşlerinin, çocuklarının, konak çalışanlarının veya hepsinin Esme'ye yaptığı ilk kötülük kaplumbağa Aliş'i yüksek bir duvarın üstünde ters çevirerek ölüme terk etmek olmuştu. Konakta günlerce Aliş'i arayan Esme, ölüsünü bulduğu gün ilk krizini geçirmiş, konağın bahçesinde yolmadık çiçek, salonda kırmadık cam eşya bırakmamış, paşanın önceki karıları ve oğulları tarafından dövülüp kapatıldığı bodrum-

dan üç gün sonra paşa tarafından çıkarılmıştı. Anneannem salonumuzdaki köşe vitrinin rafında duran, her gün tozunu aldığı kaplumbağa kabuğunu küçücük avucuma koyup annesinin bu kabuğu kendine dert ortağı yaptığını, acısını üzüntüsünü buna anlattığını anlatırken, küçük bir çocuk için fazla korkutucu olan bu hikâyeden hiç korkmamıştım ve tanımadığım bu büyük anneanne için çok üzülmüştüm, uzun ve mutlu bir ömür geçirmeyen Aliş'i okşar gibi kabuğunun içinde elimi gezdirmiştim.

Paşanın ölümünden İstanbul'a gelene kadar iki yıl boyunca, adı delibozuğa çıktığı için itibarlı kimselerin altıncı eş olarak bile evlenmeyi düşünmediği Esme ve anneannem Yanya'da hallerine acıyan akrabaların yanlarında birer ikişer ay yaşamışlar, kaplumbağasının kabuğunu ve kızını yanından ayırmayan paşa karısı Esme kaldıkları evlerin temizliğini yapmıştı. O zamanlar altı yaşındaki kız çocukları neredeyse büyümüş sayıldığı için annesi koca koca konakların sonsuz tahta merdivenlerini silerken anneannem ocak isiyle kararmış mutfaklarda boyundan büyük kalaylı bakır tencereleri yıkıyor, sığındıkları evlerin çocuklarına durmaksızın gül şerbeti, kayısı şerbeti taşıyordu. Esme'ye de kızına da iyi kötü bir çatı altı sağlayabilecek kadar varlıklı olan bu akrabaların bilhassa kadınları, Esme gibi güzel bir paşa karısına eziyet etmekten zevk alıyor olmalıydılar; bu köylü kızının başına konan talih kuşunun uçmasından memnun oldukları hizmetçi gibi çalıştırmalarından anlaşılıyordu.

Zavallı Esme'nin sokakta kalmamak için her türlü aşağılanmaya katlandığı bu evlerde erkeklerin tacizinden kendisini ne kadar koruyabildiği meçhuldü, bundan ne anneannem söz ederdi ne de ben sorardım. Ama bir kız çocuğuyla ortada kalmış, sözüne itibar etmemek için şaibeli ruh sağlığı kolayca mazeret gösterilebilecek, çok güzel bir kadının pek çoğunun ağzını sulandırdığını tahmin

etmek hiç zor değildi ve bu adamların vicdanlı olduklarına, Esme'nin onuruna saygı duyduklarına inanmak imkânsızdı. Zaten açık açık anlatılmasa da hikâyelerin varlığı ve memleketin bizzat bağrından çıkan "düşenin dostu olmaz," sözü ikisine de saygı duyulmadığını gösteriyordu.

Esme'nin, sayıları Mahmut Avni Paşa dahil altı olan kocalarının, paşa dışında hiçbiri doğru dürüst iş güç sahibi değildi. Hayırsız, yetersiz, güvenilmez adamlardı ve taze cumhuriyet özendirdiği halde Esme'ye resmî nikâh kıymaları söz konusu bile olmamıştı.

Mübadeleyle İstanbul'a geldiklerinde Esme, İskeçeli bir arabacıyla birlikteydi. Anneannemin, Balkan Türkleri arasında söylenme biçimi olduğunu kabul etmediği için adının Şaçir olduğunda ısrar ettiği Şakir'in faytoncu olması onları Heybeliada'ya götürmüş, orada Osmanlı'nın sayısız şeyhülislamından biri olan İshak İsmail Efendi'nin bilmem kaçıncı göbekten torunu Nakiye Hanım ve Osmanlı'nın ilk ıtriyat fabrikasını kuran Necip Efendi'nin rantiye oğlu Rüştü Bey'in konaklarının müştemilatına yerleşmişler, Şaçir iki yaz orada ailenin şahsi faytonunda arabacı olarak çalışmış, kışları da konağın bekçiliğini yapmıştı.

Güzel ve değerli olan her şeye dikkat kesilen anneannemin görgü, bilgi, adabımuaşeret birikimi altı yaşına kadar paşa babasının, annesi büyük bir krize girip de ailece kovulana kadar da Nakiye Hanım'ın konağında geçen zamana dayanıyordu. Annesi ve üvey babasıyla birlikte kendisini de kapıya koyduğu halde anneannemin hep hayırla andığı Nakiye Hanım en küçüğü anneannemle yaşıt üç kızını leydi yetiştirir gibi yetiştirmiş, bu derslerden anneannemin de sebeplenmesine izin vermişti. O güne kadar doğru dürüst okula gidemeyen anneannemi Heybeliada'daki ilkokula yazdıran, iki yaz konakta kızlarına verilen Fransızca derslerine onu da katan Nakiye Ha-

nım'ın yanında karınları tok, sırtları pek, mutlu mutlu yaşıyorlardı. Ama bir akşam aralarında konsoloslar, bakanlar, İstanbul'un en tanınmış ailelerinin bulunduğu ağır misafirlerle dolu bir davette Esme'nin kontrolden çıkması, bahçede kurulmuş şahane sofranın üstüne çıkıp ne var ne yok dağıtarak, tabakları çanakları kırarken mütemadiyen çığlık atarak geceyi mahvetmesi Esme'nin önceki krizlerine göz yuman Nakiye Hanım'ın sabrını taşırmış ve üçünü de kapının önüne koymuştu. Şaçir bu büyük kriz sonrası suskunluk dönemine giren ve Aliş'in, içine başını gömdüğü kabuğuyla günlerce ölü gibi yatan Esme'ye çok kızmışsa da kötü davranmamış ama derme çatma evine yatmadan yatmaya gelir olmuştu.

Anneannemin estetik, gusto ve yaşama zevki hakkında çok şey öğrendiği bu konak, hatıralarının en nadide parçasıydı. Konaktaki Fransızca dersleri sırasında Nakiye Hanım'ın kendisine hediye ettiği; Valerie Douchet adlı bir yazarın yazdığı; kapağında fiyonklarla, tüllerle süslü pembe bir 19. yüzyıl elbisesi giymiş, fırfırlı şemsiyesini omzunda tutarak gülümseyen, yeşil gözlü bir genç kız illüstrasyonu bulunan *Jeune Princesse se Promène Après la Pluie* (Yağmurdan Sonra Gezintiye Çıkan Genç Prenses) adlı, kırk kere okuduğu üç yüz sayfalık genç kız romanını hayatı boyunca yanından ayırmamıştı. Moda Deniz Kulübü'nün gözde üyelerinden meşhur cerrah Nezih Bey'in tek kelime Türkçe bilmeyen Belçikalı kayınvalidesi madam bir şeyle Fransızca sohbet etmesini sağlayan, öldüğünde hâlâ başucunda duran, yaprakları dağılmasın diye cildini iyice tutkalladığı, sayfaları tül gibi incelmiş bu kitap, anneannemin çocukluğundan beri vazgeçemediği hayallerinin temsiliydi. Kendini Nakiye Hanım'a öyle borçlu hissediyordu ki, çoktan ölmüş kadının ziyaret etmek istediği mezarını Zincirlikuyu'da aramış, bulamamış, Aşiyan Mezarlığı'nda da bulamayın-

ca hayal kırıklığına uğramış ama aramaktan vazgeçmemişti. Sonunda Kanlıca'da, Mihrimah Sultan Mezarlığı'nda bulduğu kabre beni de götürmüştü. Tarihî bir mezarlıkta yattığı için sevindiği Nakiye Hanım'ın kabri acınacak kadar bakımsızdı, mezar taşındaki Rabia Nakiye Dilican yazısı silinmiş, her tarafını ot bürümüştü. Anneannem hayırsız kızlarına ve torunlarına söylene söylene otları yoldu, çok çiçekli başka mezarlardan arakladığı üç-beş çiçeği dikti, görevlilerden aldığı bir kova suyla kırık dökük taşlarını yıkadı, ellerini açıp dua etti. Bir daha da mezarı ziyarete gitmedi.

Şaçir anneannemin üvey babalarının içinde tek iyi yürekli olanıydı. Konaktan kovulduktan sonra Esme'ye de anneanneme de elinden geldiğince iyi bakmış, yeteri kadar yedirip içiremediyse de dövmemiş, sövmemiş, el kaldırmamıştı. Eski hikâyeleri bana kimseye anlatmamam koşuluyla anlatan annemin kirli bir su gibi hayatlarına sızıp, acıklı hikâyeleri ballandıra ballandıra hatırlatarak yaralarını sürekli tazeleyen mübadil akrabalarından öğrendiğine göre; konaktan kovulmalarından sonra adanın ekmek parası peşinde koşarken gaddarlaşan faytoncularının arasına zar zor karışan Şaçir her akşam içmeye başlamış; başında hayatına çekidüzen vermesini sağlayan Nakiye Hanım gibi bir patron da olmayınca işi iyice ayyaşlığa vurmuştu.

Bir gece sarhoşken atından yediği çifteyle Şaçir'in kafatası kırıldı. Gecenin o saatinde halini görüp başını saracak bir Allah'ın kulu, onu alıp karaya çıkaracak bir motor olmadığı için sabaha kalmadan öldü. Gün doğarken erkenci balıkçılar tarafından iskelenin on beş-yirmi adım yakınında bulunan Şaçir motora taşınamadan son nefesini verdi. Kan ve kusmuk gölü içinde yüzükoyun yatar haldeydi. Lozan Zaferi Caddesi boyunca bir sağa bir sola yaylar çizerek devam eden kan izleri takip edil-

diğinde, çifteyi Fettah Sokağı'nda yediği anlaşıldı. Şaçir'i öldüren at, Ergenekon gibi çok imalı bir isme sahip sokakta bulunan Panaia Manastırı'nın bahçesinde otlarken bulundu, çifte attığı ayağının nalında Şaçir'in alnının bittiği yerden kopardığı saçlı deri parçası duruyordu.

Şaçir ölünce Heybeliada, Esme'ye de kızına da zindan oldu. Kolay kolay ağlamayan anneannem, Esme'nin neden olduğu büyük rezalete rağmen aç kalmalarına gönlü razı olmayan, vekilharcıyla sık sık yemek gönderen Nakiye Hanım kışın İstanbul'a dönünce yaşadıkları büyük açlığı "çöp tenekeleri bile boştu.. köpekler elimizde ekmek var sanıp bize saldırıyordu.. yiyecek lokma bulursak annem önce beni doyuruyordu," diye anlatırken gözlerinin dolmasına engel olamazdı. Heybeliada'da Şaçir'siz yaşadıkları o kış, açlıkla sınavları çok ağır geçmişti. Bu yüzden dilencilere beş kuruş sadaka vermeyen anneannem aç olduklarından emin olduğu dilenci çocukları bir lokantaya götürüp karınlarını tıka basa doyurma âdeti edinmişti.

Yazı iyi kötü geçiren ama kışın iyice tenhalaşan adada yaşama şansı bulamayan Esme kızını alıp İstanbul'a geçmek zorunda kalmış, anneannem Esme'nin sonraki kocaları için doyurulması gereken bir boğaz, bir masraf kapısı haline gelmişti. Esme kızından asla vazgeçmemiş, eli yüzü düzgün, becerikli bu kız çocuğunu anlı şanlı zengin ailelerin konaklarına besleme diye satarak para kazanmayı uman kocalarının baskılarına direnmiş, ağzı burnu kırılacak kadar dayak yemeyi göze alarak kızını yanından ayırmamıştı. Bu kader birliği tıpkı annemle anneannemi yaptığı gibi, anneannemle annesini de ayrılmaz ikili yapmıştı.

Besleme kelimesini ilk anneannemden duymuştum. Küçüktüm, ilkokula yeni başlamıştım. Annem o gün beslemeliği bana bir çeşit kölelik olarak açıkladı ama an-

neannem şiddetle itiraz etti. Beslemeliğin yetimhanelerin yeterli olmadığı zamanlarda kız çocuklarını korumanın çok hayırlı bir yolu olduğunu iddia ediyordu. Annesi sayesinde kendisi besleme olmamıştı ama besleme olarak gayet iyi bakılan, iyi evlilikler yapan kızlar tanıyordu. Annem anneannemle tartışmayı her zamanki gibi gereksiz bulup bana, hayır doğru değil der gibi başını sallamakla yetindi, bir daha da evimizde beslemelik konusu açılmadı.

Ama bu kavram aklımın çeperine nasıl yerleşmişse 90'ların sonunda bu konuda dar kapsamlı bir saha çalışması yaptım. Sordum soruşturdum, bir sürü kaynak taradım, gazeteci tanıdıklardan yardım istedim, besleme olarak büyümüş ya da annesi, büyükannesi besleme olan kadınlar bulup konuştum. 19. yüzyılda çoktan bitmiş olması gerekirken 1960'larda hâlâ devam eden beslemeliğin bazı konaklarda örtük biçimde cinsel hizmet de içeren bir tür kölelik olduğuna ilişkin bir makale yazdım. Konuştuğum kişilerden ikisi annelerinin veya büyükannelerinin besleme oldukları evlerde tecavüze uğradıklarını sormadan söyledi, bir kişi belli belirsiz ima etti, birkaçı duymadıklarını, tanık da olmadıklarını söyledi. Bir kadın babaannesinin "çok şükür" yaşamadığından emindi ama başkalarının başına böyle şeyler geldiğini duymuştu. Sözü cinsel şiddete getirmekten ısrarla kaçındığını fark edince açıkça sorduğum, annesi besleme olarak büyümüş bir kadın çok sinirlendi, söyleşiyi yarıda kesti, bana bir sürü hakarette bulunarak çekti gitti. Makalem Chicago'da çıkan bir dergide "20. Yüzyılda Cinsel Hizmet de İçeren Bir Kölelik Biçimi Olarak Beslemelik Kurumu" gibi bir başlıkla yayımlandı. Akademik çevrelerde çok ses getirdi, Batılı meslektaşlarım takdir ederlerken kendi üniversitemdekiler nefret ettiler; yazıma zorlama ve temelsiz eleştiriler yağdırdılar. Pek asil bir soydan ge-

len bir hoca birçok kadının hayatta kalmasını sağlayan bu kurumu kirletmek için neden bu kadar uğraştığımı sordu. Kendisini, kökü Osmanlı'da olan kurum, oluşum, anlayış ve geleneklere toz kondurmamakla adeta görevli sayan bu erkek hoca ciddi ve öfkeliydi, retorik bir soru sormuyordu, gerçekten bu kurumu kirlettiğimi düşünüyordu. Akademik dünyanın gerçeklerle, özellikle de kadınlarla ilgili gerçeklerle ilgilenmediğinin farkındaydım ama perdesi kaldırılan gerçekler karşısında bu kadar açık tepki göstermeleri beni yine de şaşırttı.

Bir-iki istisna dışında, özellikle yabancı dergilerde ne zaman başarılı bir makalem yayımlansa birileri mutlaka rahatsız oluyordu. Bu tutumdan mustarip olan yalnızca ben değildim, gerçeği önemseyen, akademik hayattan doğru beklentileri olan bütün meslektaşlarımın başına, benden daha az olmakla birlikte benzer şeyler geliyordu. Sistem belliydi. Araştırma görevlileri, doktorlar hatta yardımcı doçentler, doçent olana kadar büyük hocaların krallıklarında paryaydılar, alanlarında sadece kralın borusu öterdi. Paryalığın hocaların getir götürünü yapmaktan sadece hocanın izin verdiği alanda, izin verdiği kadar çalışmak gibi çeşitli düzeyleri vardı. Krallık sahibi olamayan vasat hocaların birinci işi de kulağı geçeceği anlaşılan boynuzları kesmekti. Destek değil köstek ilkesiyle çalışan bu sistemde eşitler arasında yüze gülerek yaşanan rekabet bazıları için ölümcül oluyor, dürüstler baskıya dayanamıyordu. Dürüstlükle işi olmayan, ne pahasına olursa olsun akademik dünyada kalmak isteyenler, nepotizmden kronizme, açık iltimastan torpile, adaletli olmayan her türlü yöntemin hüküm sürdüğü karanlık tarafa hızla geçiyorlar ve şaşılacak kadar çabuk uyum sağlıyorlardı. Ben dayanıklıydım. Durumu çabuk kavramıştım, zihinsel hazırlığımı ona göre yapmıştım. Krallıkların en büyüklerinden birinin sahibi E.'nin arkamda olduğuna ina-

nacaklarını, onun sayesinde tırmandığımı düşüneceklerini bildiğim için, asistanlığımın daha başında alan değiştirdim, E.'nin krallığından çıktım. Buna rağmen sevgilimin sayesinde yükseldiğim dedikodusu bitmedi. Başlangıçta, kulağıma gelsin de perişan olayım diye ciddi uğraş verdikleri bu dedikodulardan çok etkileniyordum, eve gidip ağlıyordum ama insan dedikoduya, kötü muameleye, mobbinge hatta hakarete alışabilen bir varlık olduğu için ben de kısa sürede alıştım, umursamaz oldum. Asistanlığa aynı yıl başladığımız, akademi dünyasındaki ölümcül rekabete dayanamayacağı için değil, tuzu kuru profesörleri bile kıskançlıktan çatlatacak kadar yüksek maaşlı bir iş teklifi aldığı için üniversiteden ışık hızıyla ayrılan ve doğru yolu seçtiği, benim bir aylık maaşımı bir saatte harcayabilecek bir pozisyona gelmesinden belli olan arkadaşım Ayşenur'un, hakkımdaki dedikodulara aldırmamayı öğrenmemde çok yararı oldu. Ayşenur, E.'yle ilişkim hakkında yorum yapmayan tek kişiydi. Başarılarımın E.'ye bağlanmasına üzüldüğümde fesat kumkumaları diye nitelediği üniversite camiası için "niye umursuyorsun ki.. boş ver.. üzülsen de dedikodunu yapacaklar, üzülmesen de.." derdi. Bir keresinde hocalar yemekhanesindeydik, ikisi kadın, kerli ferli, kasıntı altı profesör aynı masaya oturmuş yemek yiyorlar, dünyayı kurtaracakmış gibi ciddi suratlarla konuşuyorlardı. Onları işaret etti.

"Şimdi şurada ayağa kalkıp benim yerimde olmak isteyenler el kaldırsın de.. hiçbirinde o göt yok.. cesaret edemezler.. ama yemin ediyorum, başta Ahmet Hoca, kadın erkek hepsi, ben! ben! ben! diye içlerinden el kaldırır," dedi.

Ayşenur cinsel kimliğini titizlikle gizleyen Ahmet Hoca'ya o zamanlar için hiç beklenmedik bir yerde, Madrid'in arka sokaklarından birinde, yaşıtı bir erkekle el ele yürürken rastlamış, rahatsız olmasın diye görmez-

den gelerek yanından geçip gitmişti. Ahmet Hoca kendisini görmediğinden bir türlü emin olamadığı için Ayşenur'a çok iyi davranırdı. Ayşenur'un iddiasına göre adam, E.'ye deli gibi âşıktı ve bir kerelik bir deneyime hayır demeyeceklerinden emin olduğu diğerleri de, beni yüce değerlere sahip oldukları için değil, düpedüz kıskandıkları için hırpalıyorlardı.

Annesi Esme'nin sayesinde besleme olmayan anneannem buz gibi soğuk, fırtınalı bir mart günü vapurda sallana sallana geldikleri Eminönü'nden Beyazıt'a kadar yürüdüklerini, orada bir süre bir han odasında kaldıklarını iyi hatırlıyordu. Gidecekleri sabah bir bohçayı geçmeyen eski püskü eşyalarını toplamışlar, yola çıkmışlar ama Esme, Nakiye Hanım'ın konforlu konağından sonra oturdukları, çatısı ondülin kaplı, adanın güçlü kış rüzgârlarının bir ucundan girip diğer ucundan çıktığı derme çatma barakada Aliş'inin kabuğunu unuttuğunu fark edince almak için geri dönmüşler, bu yüzden vapuru kaçırmışlar, iskelenin bir sonraki vapur saatine kadar kapanan bekleme salonunun önünde kalakalmışlar, adanın balıkçılarından biri onları adanın kahvesine götürüp birer sıcak çay içirecekken kalantor biri balıkçıya seslenmiş, geliyorum şimdi deyip giden balıkçı gelmeyince üç buçuk saat soğukta titreye titreye oturmuşlardı.

Heybeliada'dan ayrıldıklarında on bir yaşında olan anneannemin neden Beyazıt'a gittikleri hakkında bir fikri yoktu. Ama annesi çok geçmeden orada bir sırt hamalıyla evlendiğine göre muhtemelen faytonculardan biri bu evliliğe aracı olmuştu. Esme hamalla evlendikten bir süre sonra, ayakucunda yatırdıkları anneannemin hamal tarafından gece boyunca tekmelendiği, ortak tuvaletin kokusundan durulmayan, kırık lavabosu yemyeşil yosun tutmuş, duvarları ıslak denecek kadar nemli han odasından çıkmışlar ama daha iyi olmayan, virane bir eve gir-

mişlerdi. Esme'nin bu sırt hamalıyla evliliği bir yıldan kısa sürmüştü. Sonra bir seyyar satıcı, derken bir boyacı, derken bir kahveci, derken başka biriyle evlenerek kucaktan kucağa geçmiş, bu arada anneannem büyümüş ve ikisini de günde üç posta döven, işsiz güçsüz alkolik son üvey babası yoklara karışınca iyice kötüleyen annesine bakmak anneanneme düşmüştü.

Annem de, anneannem de Esme'nin ilişkilerini, öyle olmadığını gayet iyi bildikleri halde evlilik olarak tanımlıyorlardı. Değildi, günümüzde hâlâ yaşanan, sistematik bir kadından faydalanma biçimiydi. Had safhada geçim sıkıntısı çeken, hele çocukları varsa iki kat çaresiz kalan kadınlara bu aşağılık adamlar musallat oluyorlar, geçimlerini sağlama vaadiyle hayatlarına giriyorlar, kısa bir süre gerçekten geçimlerini sağlıyorlar, bu sırada kadınların var olan çocuklarının yanına mutlaka en az bir çocuk ekleniyor; sonra adamlar ya bu kadınları satmaya başlıyor ya döve döve çalıştırıp sırtlarından geçiniyor ya da ortadan kaybolup kadınları ve kendi öz çocuklarını hayatın acımasızlığına terk ediyorlardı. Bu durumdaki kadınlardan delirmeden, yaşadıklarının acısını çocuklarından çıkarmadan, onuruyla ayakta kalabilenler çok azdı. Genellikle sıçmışım böyle hayatın içine deyip onurlarından kalanı da kaybediyorlar, yine aşağılık bir erkeğin eline geçiyor, iyice sefil bir hayatın içine düşüyorlardı.

Eksik akıllı olduğu bilgisi çabuk yayıldığı için her zaman kolay av olan Esme'nin hayatına kocalarının dışında da pek çok erkeğin girdiğinden, Esme'yi tepe tepe kullandıktan sonra defolup gittiklerinden emindim. Ama annemin de anneannemin de yüzlerine bir solgunluk çökmesine neden olan, seslerinin hayata teessüf edercesine incelip titrediği acı hikâyelere bir de bu tür bir aşağılanma eklemek istemediğim için sormaya hiç cesaret edememiştim, aslında bilmek istememiştim.

Akademik hayatımın henüz başındayken sosyalist feminist dergi *Kaktüs* yayın hayatına başlamıştı. Lisedeyken solcu abiler ve ablalar kendi düzenlerinde kadın sorunu diye bir şey olmayacağına inandıkları için feminizmi ciddiye almazlardı, onların izini takip eden bizler de önemsemezdik. Ama üniversiteye geldiğimde feminizm daha yüksek sesle konuşulur ve dikkat çeker olmuştu. *Kaktüs*'ün ilk sayısını okurken ailemin kadınlarını; annemin, anneannemin ve büyük anneannemin unutup geçtiğim hikâyelerini hatırladım. Varlığımızın kökeninde bir Pandora'nın kutusu olduğunu küçücük yaşımda bile hissediyordum ama bana hep yarım, başı sonu olmayan, çok da karanlık diyemeyeceğim hikâyeler anlatmışlardı, yaşadıklarını yer yer sansürlemişler, hikâyelerine canlılık katan tarafları büyütmüşlerdi, yaşadıkları zorlukları renkli ayrıntıların içine gömmüşlerdi. *Kaktüs*'ü okurken hikâyelerin o âna kadar farkında olmadığım şiddeti beni dehşete düşürdü. İlk dinlediğimde geçmişin üzücü ama sıradan sayfaları ya da gerçek olması imkânsız masallar gibi gelen bu hikâyelerin korkunç olduklarını ancak o zaman anladım, bu şiddeti o güne kadar göremeyen kendime inanamadım.

Lisedeyken bir gün sınıf arkadaşım Sitare ile bizde ders çalışıyorduk. Üniversite sınavına az kalmıştı, herkes tıpla başlayıp antropoloji, Sümeroloji gibi bir alanla biten; hukuktan gıda mühendisliğine, eczacılıktan gazeteciliğe birbiriyle ilgisiz dallarla dolu ortaya karışık listeler yapma hazırlığındaydı. İlk üç sıraya ne yazacağız diye konuşmaya başladık. Sitare Bursa'da bir özel hastane ve otel motel daha bir yığın şey sahibi, köklü bir ailenin kızıydı. Halalarından dayılarına, enistelerinden yengelerine kadar hepsi çok iyi üniversitelerde okumuştu, ailesinin sosyokültürel düzeyi kıskanılacak kadar yüksekti. Sitare zerre kadar hava atma amacı taşımadan "teyzemin

kocası ODTÜ Maden mezunu, sana göre değil diyor," veya "küçük halam doktor, illa Hacettepe'yi yaz diyor," diye anlatırken hem kimsesizliğim hem ait olduğum sınıfın düzeyi nedeniyle o kadar ezilmiştim ki kendimi bir anda olmayan yengeler, enişteler, annemin babamın kuzenleri, anneannemin erkek kardeşinin çocukları gibi insanlar ve bunlara nitelikli meslekler uydururken buldum. Oysa Nevin Halamdan başka övebileceğim kimsem yoktu o da ölmüştü. Kendime inanamıyordum, yanlış bir şey yaptığımın farkındaydım.

Evde yalnız olduğumuzu sanıyordum, annem salon kapısında göründü; erken gelmişti, bizi dinliyordu. Sığındığım yalanlardan korktuğu yüzünden anlaşılıyordu. O gece odama geldi, önce söyleyeceğim yalanların hayatta yolumu nasıl çetrefil hale getirebileceği konusunda nutuk attı, ardından aile hikâyeleri hakkında bildiklerini bütün açıklığıyla ve kimseye anlatmamam koşuluyla anlattı. Kendini ve geçmişini olduğu gibi kabul edemeyen anneannemden farklıydı. Ketumdu, dış dünyanın kendisini nasıl gördüğünü çok önemsiyordu ama geçmişini değiştirmeden kabul etmiş, acılarını derine gömmüştü. Dışarıdan saygıdeğer öğretmen Ayhan Hanım olarak görünmesini sağlayan bu sahte kimlik, benliğini demirden bir zırh gibi kaplamış, kendisi olmasını, özgür olmasını, hayatını istediği gibi yaşamasını engellemişti.

Ben de ölene kadar E.'yle birlikte olmayı seçerek kendimi başka türlü kısıtlamıştım. Ömrü kısa olan babam hariç erkeklerin hiç de hayırla yer almadığı ailemin kadın hikâyelerini E.'ye hiç anlatmamıştım. Kadınların pamuklara sarıldığından, el üstünde tutulduğundan kuşku duymadığım bir sınıfın mensubu olan E.'nin gözünde değersizleşmekten korkmuştum. Korkunç olduğunu *Kaktüs* okurken anladığım bu hikâyelerin o kadar da korkunç olmadığına, herkesin ailesinde yaşanabilecek hikâ-

yeler olduğuna inanmak istiyordum. Bu yüzden hikâyelerin özünden uzak durmuştum, daima gerçeğin kenarından dolaşmıştım. Gerçeğin kenarından dolaşarak bir yere varabileceğimi, anneannem gibi aile hikâyelerimi yeniden yazabileceğimi sanmıştım. Yanılmıştım. E.'nin mensubu olduğu sınıfta kadınların hırpalanmadığı konusunda da yanılmıştım. Hayatım boyunca o kadar çok şeyde yanılmıştım ki, muhasebemi yaparken yanılgılarım karşısında şaşkına dönmüştüm.

Oysa gençliğimin başındayken, kendine güven duygusu aşılanarak büyütülmüş herkes gibi ben de yanılgılarla dolu bir ömür yaşayacağıma hiç ihtimal vermemiştim. Aksine, yaşadığım her şeyin bilincinde olduğuma ve her şeyin düzeleceğine, mesela Eyşan'ın yolumdan çekileceğine inanıyordum. Benim ömrüm güzel olacaktı.

Her şey düzelmedi, Eyşan yolumdan çekilmedi.

Ömrüm korkunç olmadı ama güzel de olmadı.

Doktora için kendi öz hikâyemi saklayarak, kadınların ekonomik hayatıyla ilgili bir meseleyi çalışmak istiyordum. Yapabilirdim, hayatımda E. olmasaydı kadınların bu ülkenin ekonomi tarihindeki yeri hakkında, literatüre katkıda bulunabilecek şeyler çalışmam mümkündü. Ama E.'nin en az üniversite ortamı kadar cinsiyetçi olduğunu hesaba katmamıştım. Zaten gözüne girmek için benliğimi parça parça yok etmeye hazır olduğum zamanlardı, hesaba katsam da hemen vazgeçmeyi tercih ederdim.

Kaktüs'ün üstüne bir de Robin Wittek adlı bir Amerikalının yazdığı, Türkçeye yıllar sonra, bir erkek çevirmen tarafından, yine kadınlara akıl öğretircesine, *Ekonomi Sosyolojisi Kadınlara Diyor ki* adıyla, neredeyse emir kipiyle çevrilen *What Does Sociology of Economics Tell Women* adlı kitabı okumuştum. Kadınların ekonomideki hakkı yenmiş yerini sosyolojik kaynaklarla ortaya koyan

bu kitap beni şaşırtmıştı. Kadın olduğum halde aynı cinsiyetçi önyargıyla donanmış olduğumdan yazarın kadın olabileceği hiç aklıma gelmemişti. Çok sonra bir yerlerde Robin Wittek'ten *she* diye bahsedildiğini görünce şaşırdım. Oysa kitaptaki özgeçmişinde "*she studied*" yazıyordu. Önyargım gözümü kör ettiği için bunu atlamıştım. Pittsburgh Üniversitesi'nde ekonomi sosyolojisi dersleri veren Wittek kadındı, üstelik genç bir kadındı, henüz otuz sekiz yaşındaydı ama ekonomiye kadınların gözünden baktığı kitabı Amerika'daki üniversitelerde çok ses getirmişti.

E.'nin odasında oturmuş, atıp tutuyordum, Wittek'ten, kendi önyargımdan, yazarın erkek olduğunu otomatik olarak kabul ettiğimden ve ekonomide sosyolojinin öneminden bahsediyordum. Bizim fakültede ekonomi sosyolojisi dersi yoktu, Sosyoloji Bölümü'nde de yoktu, niye yoktu? Sadece yüksek lisansta vardı, onun hocası da ekonomist değil sosyologdu. Bu çok saçma değil miydi? Sosyolojisini bilmeden ekonomiyi anlatmak büyük eksiklik değil miydi? Hele kadınları dikkate almadan anlatmak aynı zamanda ayıp değil miydi? Doktoram için kadın merkezli bir konu seçecektim. Mesela 12 Eylül döneminde kadınların çalışma hayatında değişen yerleri ya da Osmanlı'nın son döneminde erkeklerin savaşa gitmesi nedeniyle çalışma hayatına katılan kadınların durumu gibi siyasi kriz dönemlerinde kadınlar çok ilgimi çekiyordu.

Düşüncelerimin coşkusuyla konuşurken E. birden sözümü kesti.

"*Kaktüs* falan mı okuyorsun sen?" dedi, "Hayırdır, nereden çıktı bu kadın meselesi? Feminist olmaya mı karar verdin yoksa?"

Yüzünde öyle alaycı, öyle küçümseyen bir gülüş vardı ki, o an feminizmle ilişkim başlamadan bitti. 2000'lere kadar da tekrar başlayamadı. Kadın meselesi toplumsal

gündeme oturduğunda ve ekonomik hayatta kadının tarihi üzerine nihayet çalışmaya başladığımda ilişkimiz, bu tür bir aşağılamayla bana engel olduğu için onu suçlayabileceğim kadar eskimişti. O zaman beni aşağılamasaydın.. diye defalarca kızgınlıkla konuştum ama hiç etkilenmedi, hâlâ aynı E.'ydi, ne dediğimi umursadığı yoktu. Kadınlar E.'nin ilgi alanından hiç çıkmadı ama kadın meselesi hiç girmedi.

Anneannem nitelikli bir geçmişe sahip olduğunu gösteren hikâyelerin toplumda saygıdeğer bir varoluş sahibi olmakta büyük payı olduğunun farkındaydı. Bu nedenle geçmişe sürekli makyaj yapardı. Bütün benliğiyle sarıldığı paşa babasının imgesini canlı tutması için geçmişe ihtiyacı vardı, paşa babası oradaydı çünkü, geçmişteydi ve paşa babasına verdiği her referans anneannemi eski yıllara götürüyordu. Hayatında sadece altı yıl var olmuş, niteliği şaibeli bu babanın imgesine tutunarak yalnız kendi hikâyesini değil, hayatına giren başka insanların da hikâyelerini çarpıtıyor, çarpıtamıyorsa yok sayıyordu. Kendisinin bir paşa kızı olarak çamura düşmüş elmas gibi parıldadığından emindi, hayatının her noktasına nüfuz etmiş yoksulluğu kadere değil, savaş zamanı dünyanın altüst olmasına bağlıyordu. Anneannem daima zamanı, zamanın ona yaşattıklarını suçlamıştı. Kendisini kayırmadığı için kaderi suçlaması, ait olduğuna inandığı sınıfın içinde de konumunu düşürürdü, onu eşitler arasında ikinci hatta üçüncü yapardı. Anneannemin kaderin önemsemediği kişi olmaya bile tahammülü yoktu. Anneanneme göre zaman, estirdiği savaş rüzgârlarını, bazılarını biraz daha fazla kırıp dökse de, herkesin üstünden aynı şiddette geçirmişti; yoksulların ekmeklerine göz dikmeyi düşünmeyecek kadar asil ruhlu insanların hepsini etkilemişti. Kendisi gibi nice paşa kızları, nice asil aile evlatları eskiden yanlarına yaklaşması mümkün olmayan kişilerle

muhatap olmuşlar, bazıları olmayacak işlerde çalışmak zorunda kalmışlardı. Zamanın rüzgârından etkilenmeyenler ya gerçekten asil olmayanlar ya da hilebaz, dolandırıcı, halk düşmanı, insanlık düşmanı kişilerdi.

Mendel'in bezelyelerini öğrendiğimiz bir biyoloji dersinin olduğu günün akşamı, her zaman olduğu gibi masa örtülü, peçeteli, çatalı bıçağı eksiksiz yemek masamızda bezelyeli terbiyeli ekşili köftemizi yiyorduk. Yemeğin havuçlarını ölçmüş gibi aynı boyda doğrayan anneannem, melezlikten, benzerlikten, soyaçekimden bahsederken her zaman yaptığı gibi, kendisinin paşa babasına annemin, anneannesi Esme'ye benzediğinden başlayıp geçmişteki güzel ve asil hikâyelerine geçti. Hikâyelerini her defasında ya yeni bir ayrıntıyla güzelleştirir ya da yepyeni bir hikâye anlatırdı. Bu nedenle onu dinlemekten hiç sıkılmazdım. Annem o gece önemsiz detaylarda anneanneme itiraz etmeye başladı. Annemin bu itirazlarına anlam verememiştim ama asıl garip olan annemle her konuda çata çat kavga etmekten çekinmeyen anneannemin yüzüne, görmeye alışık olmadığım mağdur, mazlum hatta melül bir ifadenin çökmesiydi. Anneannemin bu geri çekilen, neredeyse suçlu ifadesini tanımıyordum. Mutfağa erişteleri getirmeye giderken annemin benim için "artık büyüdü anne.." dediğini duydum.

"Eee?" dedim annem tabaklarımıza erişte koyarken, "Bana bir şey anlatacaksınız herhalde değil mi?"

"O da nereden çıktı," dedi anneannem, sinirli sinirli anneme baktı.

"Artık büyüdüğümü söylüyordunuz.. niye söylüyordunuz?"

"E büyüdün çünkü.." dedi anneannem, "boyun maşallah anneni geçti." Anneme dönerek konuyu değiştirdi. "Boyam geldi yine.. yarın boya al da pazar günü saçımı boya. Tutankamun'un karısına çaya davetliyim.."

"Pazar sabahı AKM'ye konsere gideceğim," dedi annem, "yarın akşam boyarım."

"Konuk sanatçı mı var?"

"Polonyalı bir kemancı gelecekmiş.."

Böylece konu klasik müziğe geldi. Annem anlamasa da fırsat buldukça pazar sabahları AKM'deki konserlere giderdi, annem ve arkadaşlarına AKM'de klasik müzik konserleri iyi geliyordu. Anneannem öğretmen okulunun anneme en büyük faydasının piyano çalmayı öğretmesi olduğunu yine tekrarladı, savaş nedeniyle her şeyden yoksun bir hayat sürmek zorunda kalmasalar annemin bir piyano virtüözü olabileceğini iddia ediyordu.

"Anne yapma Allah aşkına.." dedi annem, "ne virtüözlüğü.. berbat çalıyordum.. 'Iğdır'ın Al Elması'ndan 'Mavi Tuna' valsine bile geçemedim.."

"Beş yaşındayken ders almaya başlamış olsaydın seni kimse tutamazdı.." dedi anneannem ısrarla, "ama işte.. ah o savaş yılları.."

"Beş yaşındayken mi.."

Annem birden bir gülme krizine girdi. Şaşırdım, bu kadar gülecek ne olduğunu anlamamıştım, anneannem bildiğim bir şeyi tekrarlamıştı ama annem gülmekten konuşamıyordu.

"Haklısın anne," dedi sonunda, "ciğerci Hamit erken ölmeseydi beni konservatuvara göndermekle kalmaz, İdil Biret'ten piyano dersi bile aldırırdı."

Şaşırmıştım "ne ciğercisi.." dedim, "ciğerci Hamit kim.. ne alaka?"

Annemin gülmesi geçti, dimdik anneanneme bakıyordu. İkisinin de yüzlerinde beni çok meraklandıran, tarif edemediğim bir ifade vardı. Bir aile sırrı kokusunu aldım.

"Anne.. bilmediğim şey ne?" dedim, "Evet artık büyüdüm, anlatın."

"Anneannen klasına yakıştıramıyor ama ilk kocası Kerim Targut değilmiş," dedi annem. "Suriçi'nin yoksul sokaklarını dolaşıp kapı kapı çiğ ciğer satan bir adammış.. satamadığı, bozulmaya çeyrek kalmış ciğerleri eve getirir, pişir bunları dermiş.. anneannen de doğrayıp kavururmuş.. iğrenç kokusu anlaşılmasın diye kekiğe boğarak yedirirmiş.. öyle değil mi anne?"

"Ne biçim konuşuyorsun?" dedi anneannem sinirli bir tavırla. "Bozuk ciğer falan.. nereden uyduruyorsun bunları? O Yanyalı fesatlar mı soktu bu yalanları kafana.."

Sesi solmuştu, içindeki ağlayış sesini boğmuştu. Birilerini suçlamak istiyordu ama tutacak yer bulamıyordu. Annemin yüzünde de en az anneanneminki kadar acıklı bir ifade vardı.

"Babamın tapu müdürü Kerim Targut olmasını ben de isterdim," dedi annem, "ama değildi anne.. benim babam o değildi.. Şehnaz da bilsin artık.."

Şoktaydım. "Nasıl yani? Kerim Dede benim gerçek dedem değil mi?"

Anneannemin incecik solgun kirpikleri acıyla titriyordu, annemin sesinde daha fazlası, daha acısı vardı. Fotoğraflarından tanıdığım, sevgi veya sempati duymadığım, Hitler bıyıklı Fatih tapu müdürü Kerim Targut'un dedem olduğunu sanırken hikâyeye bir cümlelik bir ciğercinin girmesi beni fena sarsmıştı. O güne kadar annem de anneannem de bana kendilerine sürekli kazık atan yılların nihayet insafa gelip hayatlarını yoluna koyduğu bir hikâye anlatmışlardı, şimdi güncelliyorlardı.

Anneannemin hikâyelerine cila çekmesini anlayışla karşılıyordum, üzülüyordum onun için, kaybının büyüklüğünü anlayabiliyordum, anlattıkları da bana yorumsuz dinlediğim uzak masallar gibi geliyordu. Ama annemin özüne ilişkin olan her şey benim de kimliğimin parçasıydı ve annemin hikâyelerinin gerçekliğinden şüpheye düş-

mek beni ikilemde bırakmıştı. Ben kimdim o zaman? Ya annem de anneannem gibi hikâyelerini değiştiriyorsa? Ya doğru olmayan bir geçmişe inanıyorsam?

Annemin baba hikâyesi acıklıydı ve sanıldığından daha fazla yaygındı. Annem o gece hikâyesini değiştiren tek kişinin anneannem olmadığını; çoğu kadının acı dolu geçmişlerinin yükünü taşıyamadığını; bazılarının silip unutmayı, bazılarının anneannem gibi değiştirmeyi tercih ettiklerini, bazılarının da çektiklerini unutamadan, sürekli anlatarak kendilerini tükettiğini söyledi. Kadınlar kader diye zorla içine sokuldukları bu cenderenin içinde ancak bu şekilde yaşayabilmişlerdi.

Anneannem son üvey babası da ortadan kaybolup annesi Esme'yle sokakta kalınca ciğerci Hamit denen bu adamla evlenmeye mecbur kalmıştı. Ama anne-kız başlarını çok kısa bir süre dam altına sokabilmişlerdi. İkinci Dünya Savaşı'nın en ateşli günlerinde askere alınan ciğerci annemin doğumuna bir ay kala her an savaşa gitmek için hazır bekleyen birliğinde elektriğe kapılarak ölmüş, ciğercinin kardeşleri anneannemi yaşadıkları evden atmışlar, anneannem hem annesi delibozuk Esme hem de daha doğmamış kızıyla tekrar sefaletin içine yuvarlanmıştı.

O zamanlar Osmanlı'dan kalan bir alışkanlıkla "kalem efendisi" denilen, Fatih tapu dairesinde müdür, kravatlı şapkalı, hatırı sayılır bir itibar ve hiç de fena olmayan düzenli bir maaş sahibi; Almanların II. Dünya Savaşı'nda yenileceği belli olunca Hitler bıyıklarını kesen Kerim Targut en zor ve çaresiz zamanında anneannemin karşısına çıkmış; yatalak annesinin hizmetini görmeyi kabul ederse onunla resmî nikâhla evlenebileceğini, henüz delibozuk olduğunu bilmediği Esme'yi ve doğmamış kızını da kabul edeceğini söylemiş, hatta annesine iyi bakarsa kızını nüfusuna geçireceğini vaat et-

mişti. Anneannem çok gençti, karnında bir çocuk, yanında kontrol etmekte zorlandığı annesi vardı ve başını sokacağı bir evi yoktu. Bu teklifi hemen kabul etti. Böylece kızı ne idüğü belirsiz bir ciğercinin Safra olan soyadı yerine Kerim Bey gibi yedi göbekten İstanbullu bir adamın, kulağa çok asil gelen Targut soyadını taşıyabilecekti. Bunun için adamın yalnız yatalak değil kötü ruhlu da olan annesinin hizmetini yıllarca görmeyi göze almıştı. Anneannem bu hikâyeyi anlatırken onun için katlandığı fedakârlıkları hatırlatır gibi annemin yüzüne bakıyordu.

"O kadar da abartma," dedi annem, sesinde hafif acımasız bir ton vardı, şaşırtmıştı beni bu. "Kadına topu topu iki buçuk yıl bakmışsın.. ama öyle bir anlatıyorsun ki sanki ömrün o kadının elinde heder oldu."

"O iki buçuk yıl ne çektiğimi ben bilirim," dedi anneannem, "kucağımda sen.. yatakta ikide bir altına sıçıp temizle beni diye bas bas bağıran cadı.. sokakta yine krize girip saçını başını yolan, üstünü başını yırtan annem. Kendini benim yerime koy da gör bakalım abartıyor muyum abartmıyor muyum.."

Anneannemin cadı kaynanasının yaşattığı cehennem azabına uzun süre dayanması gerekmemişti. Kerim Targut annemi nüfusuna geçirdikten, adı soyadı hanesinde Ayhan Targut, baba adı hanesinde Kerim yazan nüfus cüzdanını eline aldıktan birkaç ay sonra, oğluna her akşam "sen yokken camı açıp beni hasta ediyor bu," diye anneannemi şikâyet eden kadın sessiz sedasız ölmüş, buz gibi olan cesedi sabah işe gitmeden önce mutlaka annesini yoklayan Kerim Targut tarafından bulunmuştu.

Annesinin tek çocuğu olan Kerim Targut'un bu kaybı atlatması uzun sürmüştü, adam altı ay radyoyu açmamış, evde müzik sesi duyulmamış, her akşam annesinin kendisi için yaptığı fedakârlıkları anlatarak anneannemin kafasını ütülemişti. Anneannem müziksiz yaşamaya da

Kerim Targut'un bin kere tekrar ettiği hikâyelerini dinlemeye de razıydı. Karnı tok, sırtı pekti, güvenli bir çatı altında kızını büyütebiliyordu, başında dert olarak bir tek krizlerini engellemek için Kerim Targut'a buldurduğu afyon sakızını yutturup saatlerce uyuttuğu annesi Esme kalmıştı. Huzura ermişti.

"Şanslıymışsın.. çok daha uzun sürebilirdi," dedi annem, "daha yıllar boyu her gün o cadının altını değiştirip çarşafını yıkamak zorunda kalabilirdin."

"Şans kırk yılda bir bana da güldü işte," dedi anneannem, "erken öldü kadın." Yüzünden adını koyamadığım, garip bir ifade geçti.

Lisedeydim, annem herkesin aile hikâyelerinin bizimki kadar olmasa da, yine de karışık olduğunu söylemişti; pek çok ailenin hikâyesinde mağdur kadınlar, gizler, sırlar, itiraf edilemeyen utançlarla dolu, değiştirilmiş hikâyeler vardı, onlar da bizim gibi anlatmamayı tercih ediyorlardı, herkes hikâyelerini az çok yeniden yazıyordu ayrıca. Anneannem yattıktan sonra mutfakta meyva tabaklarını yıkarken yanına gittim. Anneme inanıyordum. Ama teyit etmeye ihtiyacım vardı.

"Benim hikâyem doğru ama değil mi?" dedim. "Sen annemsin.. babam da babam."

Annem aşkolsun der gibi baktı. "Ben sana hiç yalan söyler miyim?" dedi.

İnandım.

O gece rüyamda ciğerciyle, altına sıçan cadıyla, fötr şapkasını takıp daireye giden Hitler bıyıklı Kerim Targut'la uğraştım durdum.

İlkinden dört yıl sonra annemi yine bir uyurgezer gecesinde nutkum tutulmuş halde seyrediyordum. Narçiçeği elbisesinin eteklerini savurarak, çıplak ayaklarını güm güm yere vurarak, büyük hareketlerle bağıra bağıra konuşan; ikide bir ter içinde kalan boynunu, ensesini, göğsünü elinden bırakmadığı havluyla silen annemi seyrederken anneannesinin deliliğinin anneme geçmiş olabileceğini ve anneannemin cadı kaynanasını temize havale etmesinin mümkün olduğunu düşünüyordum. Esme için Kerim Targut'a buldurduğu afyon sakızından büyük bir parçayı kendisine sürekli eziyet eden huysuza yedirmiş, kadını sonsuz bir uykuya yatırmış olabilirdi, yatalak bir kadının ölümünü kimse soruşturmazdı ve anneannemin de bunu yapabilecek ruhsal kapasitesi vardı. Ama annemin kırk yaşından sonra uyurgezer olup en gizli arzularını bir sahne sanatçısı gibi gösteriye dönüştürerek ifşa edeceğine asla ihtimal vermezdim. Annemin karşımda sahnelediği bu gösteri hiç hayra alamet değildi, ilk uyurgezer gecesine kadar dengesinden kuşku duymadığım annem şimdi beni fena halde korkutuyordu.

Annemin öğretmen okuluna gidene kadar öz babası sandığı Kerim Targut'un kendisi de yedi sülalesi de doğma büyüme Vefalıydı. Osmanlı'nın nispeten muteber

vatandaşları sayılan, içlerinde Kerim Targut gibi bir-iki memur bulunan çoğu esnaf ve zanaatkâr olan İstanbullu bir aileden geliyordu. Ama savaşlar, ölümler derken Targut ailesinden kimse kalmamış, kalan uzak akrabalarla da aralarına mesafe girmişti. Kerim Targut içkiyi fazla kaçırıp kişilik değişimine uğradığı zamanlarda yanına yaklaşılmazsa zararsız bir adamdı. Çok içince halindeki İstanbul beyefendisinin yerini Balat Çavuş Hamamı gediklisi bir külhanbeyi ya da anneannemin tek iyi kalpli üvey babası Şaçir gibi bıçkın bir arabacı alabiliyordu. Çığırından çıkıp geceyi karakolda geçirdiği veya arkadaşları tarafından ağzı burnu dağılmış halde eve getirildiği gecelerin ertesinde utançtan insan içine çıkmaz, daireye gitmeyip hastalık izni kullanır, bütün günü nane-limon, karabiberli domates suyu veya hafif çorbalar içerek ve yaralarına pansuman yaparak geçirirdi. Ama bütün bu arızalarına rağmen yedirip içirmeyi seven, cömert ruhlu bir adamdı. Anneannem evlilikleri boyunca âşık olmadığı ama saygı duyduğu bu adamdan şikâyetçi olmamıştı. En azından rezil olunca utanmayı bilen Kerim Targut anneanneme de annesine de anneme de iyi bakmıştı, sofralarından et eksik olmamış, annem delik ayakkabıyla okula gitmek zorunda kalmamıştı. Ama Süreyyapaşa Sanatoryumu'nda resmî kayıtlara göre veremden, anneme göre o zamanlar verem deyip geçilen akciğer kanserinden ölünce Vefa Bozacısı'nın karşı sırasında Islah Sokağı'nda bulunan iki buçuk katlı, temeli taş, ahşap evde kiracı oldukları, mal sahibinin de Macar Kardeşler Caddesi'nde manifatura dükkânı işleten, hareketlerinin hafif feminen olduğunu fark ettiği köse Bilal olduğu ortaya çıktı. Bu bilgi kocasının ölümüyle mal sahibi olduğunu zanneden anneannemin Kerim Targut sevgisini bir anda söndürmeye yetti, sonrasında adamı ne zaman hatırlasa hayırlı andığı kısa bir cümleyi ama ile başladığı ve

adamın hatırasını sıfırladığı, içinde köse Bilal'in imalı bir vurguyla yer aldığı, uzun ve teessüf dolu cümleler takip ederdi.

Kerim Targut öldüğünde annem Bolu'da yatılı öğretmen okulunun son sınıfında okuyormuş. Anneannemin "otur, dizimin dibinde oku," ısrarına rağmen evden uzaklaşmak, kendi ayakları üstünde durmak istemiş, Kerim Targut'un öz babası olmadığını da o zaman öğrenmişti. Adamın "ben bir baba olarak kızımı destekliyorum," demesi üzerine, anneannemin kendini kaybedip "nüfus cüzdanında adın yazıyor diye babası mı oldun?" diye şarlamasıyla başlayan sözlü tartışmanın sonucunda annem öz babasının ciğerci Hamit olduğunu öğrenmiş, şiddetli bir kimlik bunalımı yaşamış, tartışmalı ve bunalımlı geçen günlerin sonunda anneannem annemin Bolu'da okumasını kabullenmek zorunda kalmıştı.

Aslında annemin kimlik bunalımı bir-iki günden fazla sürmemişti ama devam ediyormuş gibi davranması anneannemi dize getirmesini sağlamıştı. Babasının kimliğini sakladığı için kendini suçlu hisseden anneannem sonunda annemi okuluna bizzat götürüp yerleştirmiş, bir süre sonra da uzakta olmasına alışmıştı. Bu hikâyenin benim için şaşırtıcı olan tarafı annemin öz babasının ailesini merak etmemiş olmasıydı. "Arayıp sormadın mı? Kimdi baban.. nasıl bir insandı.. öğrenmek istemedin mi?" diye sormuştum. Sesimde hafif bir suçlama tonu da vardı. "Belki halaların vardı, amcaların vardı.. hiç merak etmedin mi.. ben olsam arar bulurdum."

Annem "adam ölmüş gitmiş.. kardeşleri de bizi sokağa atmışlar.. bu insanların nesini merak edeyim?" demişti. Ne idüğü belirsiz bir ciğercinin kızı olmaktansa saygı duyulan bir memurun kızı olmayı tercih ediyordu, haklıydı ama yüzünden bir gölge geçtiği de dikkatimi çekmişti. O zamanlar hafif bir elektrik gibi içimden geçen yersiz sez-

gilerin peşine düşmezdim, unutur geçerdim, annemin yüzünden geçen gölgeyi de unutup geçmiştim.

Annem Kerim Targut'un ölüm haberini alıp İstanbul'a geldiğinde ev tapu müdürünün daireden arkadaşlarıyla, mahalleden konu komşuyla doluydu. Evin sahibi köse Bilal oturma odasının cumbasındaki koltukta oturmuş, yaşlı gözlerle Kerim Targut'un helvasını yerken böyle zamanlarda anlayışlı olmak gerektiğinden, en önemli şeyin insanlık olduğundan bahsediyordu. Yıllardır oturduğu evde kiracı olduklarını öğrenince şok geçiren anneanneme kirayı bir süre geciktirebileceğini söylemişti.

"Herkesin iyiliği sözde.." diye anlatmıştı anneannem o günleri. İnsanın özünün kötü olduğuna inanıyordu. İnsan, iyi insan olmak için çok çabalamak zorundaydı ama kötülük için çabalamaya gerek yoktu. Bunu hayat ona göstere göstere öğretmişti. "Bir insan iyi mi kötü mü öğrenmek istiyorsan bekle.. elbet içinin karasını göstereceği bir şey olur," derdi, "melek sandıklarının şeytan kesilmesi karşılarına bir küçücük fırsat çıkmasına bakar."

Kerim Targut'un defin işlemlerini henüz okulunu bile bitirmemiş, on yedi yaşındaki annem üstlenmişti. Üvey babasını toprağa verdikten sonra, bir süre anneannemle ve yuttuğu afyondan iyice samutlaşan anneannesi Esme'yle kalmış, sonra mezuniyeti için Bolu'ya dönmüştü. O zamanlar emekli maaşları hemen bağlanmıyordu, bürokratik işlemler bir-bir buçuk yıl, bazen daha uzun sürüyordu. Kerim Targut'un emekli maaşının kendisine bağlanmasını sabırla bekleyen anneannem öteberi satarak, Kerim Targut'un kırk mevlidinden sonra kira diye anneannemin kapısına dayanan köse Bilal'i paragözlükle suçlayarak, ne mal olduğunu herkese anlatırım diye tehdit ederek bir şekilde idare etmişti ama annem mezun olup geldikten sonra, tayininin çıkmasını beklerlerken çalışması gerektiğini ikisi de biliyordu.

Annemin babam Mehmet Mazhar Varlı'yla tanışma hikâyesi de tam burada başlıyordu. Yaşadığı sefalete rağmen herhangi bir işte çalışmayı aklından bile geçirmeyen paşa kızı anneannem doktorluğu ve öğretmenliği modern bir hayatta genç kızlara yakışan meslekler olarak gördüğü ve öğretmenliğin anneme sınıfsal bir üstünlük kazandıracağını düşündüğü için destekliyor, bir an önce İstanbul'un en iyi okullarından birinde mesleğine başlamasını bekliyordu. Annemin en iyi okullardan birinde çalışacağı inancının neye dayandığı belli değildi, sanki kızını istemeye gelecek görücülerden söz eder gibi, ciddi ciddi "güzelsin, terbiyelisin, beceriklisin.. senden iyisini mi bulacaklar?" diyordu. Annem devletin aslında nasıl işlediğini gayet iyi bilen anneanneme dert anlatamayacağını anlayınca mecburi hizmetle yükümlü olduğunu, yıllarca Anadolu'nun ücra köşelerinde çalışması gerektiğini söylemeye zahmet etmemişti.

Anneannem işine gelmeyen şeylere inanmamakta çok başarılıydı, bu onun için bir tür var olma biçimiydi, çocukluğundan beri ona acı veren olaylar, gerçekler, durumlar olmamış gibi, olmuşsa da pek yara almamış gibi davranarak var olmuştu. Gerçeği ancak kaçınılmaz hale geldiğinde kabul eder, bu kez de sanki tersini iddia eden o değilmişçesine savunurdu. Annem annesinin kuş uçmaz kervan geçmez bir Anadolu köyünde kendisiyle yaşamayı istemeyeceğini düşündüğü için zamanı gelince çekip gidecek, annesine hayatta kalması için para gönderecekti, planı buydu. Ama tayini bir türlü çıkmıyordu ve bakkaldan fırıncıya, kömürcüden kasaba kadar herkese borçları birikiyordu.

Pertevniyal Lisesi'nin oralarda bir yerde erkek kardeşiyle ortak büfe işleten Nigar Abla annemin imdadına yetişti. Soyu neredeyse Bizans'a kadar giden kadın yetmiş göbekten İstanbullu, hatta Zeyrekli olmasına rağ-

men, bir yangın yerine kurulmuş derme çatma büfesinde tost gazoz sigara satarak geçinen biri olduğu için anneannemin saygısını kazanamamıştı. Yetmezmiş gibi evli bir adamla birlikte yaşayan, mahallede adının çıkmasını zerre kadar umursamayan, anneannemin bir de bu nedenle ve şiddetle kınadığı Nigar Abla'nın çok geniş bir çevresi vardı; sokaktaki dilenciden Fatih emniyet amirine kadar herkesi tanırdı. Sigara, gazoz ve tostun yanı sıra iskambil kâğıdı, muhtar çakmağı, kalem pil, piyango bileti gibi bir sürü ıvır zıvır sattığı, gece ona kadar açık olan büfesini her sabah altıda açıyor, öğleden sonra kardeşine bırakıp sevgilisine gidiyor, kimseye muhtaç olmadan kendince çok güzel bir hayat yaşıyordu.

Annem 29 Ekim 1923'te doğan Nigar Ablasının altmışıncı doğum gününe beni de götürmüştü. Pencere pervazları beyaza boyalı, üç katlı, bakımlı, ahşap evde Nigar Abla'nın yaşlı başlı, kadınlı erkekli sekiz-on arkadaşı vardı. Otuz dokuz yıldır birlikte yaşadığı evli sevgilisi, birkaç ay sonra seksen yaşına basacak olan Murat Bey, üstüne "kalbimin tek sahibi Nigoşum.. nice yıllara" yazdırdığı dev bir pasta yaptırmıştı. İkisinin aşkları beni çok heyecanlandırmıştı. Nigar Abla gece boyunca Nigoşum.. Nigoşum diyerek etrafında pervane olan, kendisinden çok büyük, üstelik evli bir adamla otuz dokuz yıldır yaşayabildiğine göre benim için de böyle bir umut vardı.

Nigar Abla'nın ikinci derece tarihî eser olan evi Zeyrek'te, Fil Yokuşu Sokağı'nın başındaydı. Osmanlı'nın fillerle ünsiyetini bu sokağın adı vesilesiyle Murat Bey'den öğrenmiştim. Timur'a Ankara Savaşı'nı kazandırınca Osmanlı'nın da bir savaş aracı olarak sahip olmak istediği filler konusu ilgimi çekmişti. İlk dönem ödevinde Osmanlı'daki fillerin Fil Köprüsü'nden başlayıp Fildamı Sarnıcı'nda biten macerasını çalıştım. Asya'dan karayoluyla aylarca yürütülerek getirilen filler, Eyüp'te artık ol-

mayan Fil Köprüsü'nden geçiriliyor, Topkapı Sarayı'nda padişahın huzuruna çıkarılıyor, ardından eskiden adı At Meydanı olan Beyazıt Meydanı'nda halka gösteriliyor, sonra da Fil Yokuşu'ndan geçirilerek Zeyrek'teki Fil Ahırları da denen Fildamı Sarnıcı'na getiriliyor, burada bakılıyordu. Osmanlı, habitatına hiç uygun olmayan fil tutkusunu bir süre sonra bitirmek zorunda kalmış ama filler İstanbul'un muhteşem kültür tarihinde yerini almıştı.

Trafik kazası geçirdiği için raporlu olan asıl hocamız Nazif Hoca'nın yerine derse giren, yeni araştırma görevlisi olmuş Mehmet adlı geri zekâlı, birkaç kişiden ödevlerini yüksek sesle okumalarını istedi, ilk olarak da beni seçti. Ben birkaç sayfalık ödevimi okurken sınıf kıkırdaşmaya başladı. Yazdıklarıma kimse inanmamıştı. Yalnız arkadaşlarım değil, geçici olarak hocamızın yerini alan geri zekâlı da inanmadı; birden atarlandı, beni kendisiyle, okulla, ödevle dalga geçmekle suçladı. İşin komiği ben de onun benimle dalga geçtiğini sanmıştım, gülüyordum. Gülünce iyice sinirlendi. Karşılıklı bağrıştık, beni sınıftan atmaya kalktı. Kadın olduğum için beni kolayca yiyebileceğini sanıyordu. Derken olay iyice büyüdü, ciddi bir krize dönüştü, bölüm başkanı ve diğer hocalar da mevzuya dahil oldu. Dekanın odasında aralarında E.'nin de olduğu beş-altı hoca, süt dökmüş kedi gibi önüne bakan Mehmet'in yanında bana "fillerin hikâyesini bilmiyormuş, öğrenmiş oldu. Hadi el sıkışın.. bu konu da burada kapansın.." dediler.

"Hayır.. kapanmasın," dedim, "kapanmasını istiyorsa bütün sınıfın önünde benden özür dileyecek.. aksi halde hakarete uğradığım için hukuki yollara başvuracağım."

E.'nin hayranlığını kazandığım sayılı anlardan biriydi, ilişkimiz daha başlamamıştı, platonik aşkım olduğu zamanlardı.

E. "Şehnaz haklı," dedi, belli belirsiz tiksinen bir

yüzle Mehmet geri zekâlısını işaret ederek, "bu arkadaşın sınıfın önünde kendisinden özür dilemesi gerekir."

Diğer hocaların yüzlerinde önce bir şaşkınlık, sonra aralarında kısa ve hızlı, manalı bir bakışma oldu. E.'nin kadınlara düşkünlüğü biliniyordu. Ama benim bakışmalardan mana çıkaracak halim yoktu, E.'nin beni desteklemesi göğsümü uçuşan kuşlarla doldurmuştu. O kadar sevinmiştim ki, Mehmet geri zekâlısı özür dilese de dilemese de bir önemi yoktu artık. Bütün huylarıyla kabul edilen E.'nin herkesin üstünde, kerameti kendinden menkul bir etkisi vardı. Hocalar önce mırıl mırıl ettiler, sonra ağız değiştirdiler. "Hadi özür dile, kapansın bu mevzu," dediler. Mehmet o kadar geri zekâlıydı ki, bir kız öğrencinin bu itirazının bağımsız bir çıkış olabileceğini anlamadığı, arkasında bir güç olması gerektiğini düşündüğü suratındaki şaşkın ifadeden belliydi. Bir özürle paçayı kurtarabilecek olmanın sevinciyle hemen kabul etti. Meraktan başka sınıfların da geldiği tıklım tıklım dolu amfide, coşkuyla hatta abartıyla benden özür diledi. Dilerken eğilmekten yerlere yapıştı, ben çok utandım ama o bundan hiç rahatsızlık duymadı.

Hakkında sayısız intihal ve yolsuzluk iddiası bulunan Mehmet sandığım kadar geri zekâlı değilmiş, bu çağda sahip olunması gereken hasletleri çabucak öğrenecek kadar uyanıkmış ki bir özel üniversitenin rektörü oldu. Ama yeterince büyük bulmadığı bu üniversitenin onu kesmediği, gözünün Boğaziçi'nin, ODTÜ'nün, İstanbul Üniversitesi'nin, hadi onlar olmadı, Gazi'nin veya Çukurova'nın rektörlüğünde ya da YÖK'te, hatta sarayda yüksek bir mevkide olduğu konuşuluyor.

"Sokağın adı neden Fil Yokuşu?" diye öylesine sormamla başlayan tarih anlatısı Nigar Abla'nın tadına doyulmayan hikâyeler zincirini tetiklemiş, anneannem gibi anlatmayı seven, ateş gibi canlı bu kadın Fatih'in hepsi

birbirinden ilginç semt hikâyelerinden annemin babamla tanışmasına giden hikâyelere geçmişti.

Seksen yaşında olduğu için sevgilisi demeyi tuhaf bulduğum ama yerine ne diyeceğimi de bilemediğim Murat Gülmez yıllarca Beyoğlu Sofyalı Sokağı'nda meyhane işletmiş bir Ermeni'ydi. Nigar Abla'nın flamenko dansçısı gibi ortadan ayırıp arkada sımsıkı bir topuz yaptığı siyah saçlarına ve kimseye eyvallah etmeyen tavrına âşık olmuştu. Üç çocuğunun annesi, çok dindar bir Süryani olan karısı boşanmaya kesinlikle karşı olduğu için Nigar Abla'yla evlenmemiş, bunu yapmayacağını da daha en başında söylemişti. Murat Gülmez seksen iki yaşına geldiğinde üç çocuğundan yedi torunu, bir de torun çocuğu vardı; kendisi kadar yaşlı karısı Elin Hanım hâlâ hayattaydı, boşanmayı hâlâ kabul etmiyordu, Nigar Abla da Murat Bey de hâlâ Elin Hanım'ın onlardan önce ölmesini ve evlenmeyi umuyorlardı. Nigar Abla'nın, adı Murat olduğu için Zeyrek'teki konu komşunun Ermeni olduğunu bilmediği, böylece "bizim Nigar gâvurun tekiyle dost hayatı yaşıyor," diyemediği Murat'a olan aşkı, adamın ölümüne kadar sürdü. Nigar Abla hayatının kalan otuz küsur yılını Murad'ımsız yaşadı, kimseye âşık olmadı. Kardeşi öldü, kardeşinin çocukları bile öldü. Annem telefonlarını bir türlü açmayınca merak etti, evine gidince Nigar Abla'nın çoktan öldüğünü komşularından öğrendi. Kadın o kadar uzun yaşamıştı ki, öldüğünü anneme haber verecek kimsesi kalmamıştı.

Nigar Abla öğlenleri büfeyi kardeşine devredip Sofyalı Sokağı'na gider, akşama kadar esnaf lokantası olarak hizmet veren, altıdan sonra meyhaneye dönen dükkân doluysa beline önlüğü takıp işe girişir; değilse, ortalık sakinse sevgilisi Murat'la karşılıklı demlenirdi. Bu meyhane sayesinde İstiklal Caddesi'nin bütün esnafını tanıyordu ve şapkacı Arlet diye bilinen, kendi Rum kocası Mu-

sevi, dünya tatlısı Madam Argiro'yla çok yakındı. Anneme de madamın dükkânında tezgâhtar olarak iş bulmuştu. Anneannem kızının "alelade bir dükkânda kenar mahalle kızları gibi" tezgâhtarlık yaptığını öğrenince ufak çaplı bir kriz geçirmiş ama annem "hadi kirayı öde o zaman," deyince kabullenmek zorunda kalmıştı. Gerçeklerle ilişkisi önce dibine kadar reddet, sonra gönlüne göre değiştir olan anneannem sağda solda şapkacı madamın "devasa" mağazasının yönetimini tamamen anneme bıraktığını, annemin emrinde beş genç kızın çalıştığını söylemeye başlamıştı.

Tek başına çalıştığı mağazayı açmak, ortalığı silip süpürüp şapkaları vitrine yerleştirmek annemin işiydi. Madam çok canlı, yerinde duramayan bir kadındı. Vitrinin sürekli yeni bir görüntüsü olsun diye sergilediği şapkaların rengini günlere göre değiştiriyordu. Pazar siyah ve beyaz şapkaların, çarşamba yeşillerin, cumartesi kırmızı, turuncu ve morların günüydü. Mavi tonlarındaki şapkalarla haftaya başlayan vitrin salı günleri gri, kahverengi gibi canlı olmayan renklere tabaların sarıların pembelerin eşlik etmesiyle canlanırdı. Annem de işe vitrini günün rengine göre yeniden düzenleyerek başlıyordu ve çok çarpıcı vitrinler hazırladığı için madamın takdirini kazanmıştı.

Madamın iş anlayışına göre Beyoğlu'nda günlük hayat başladığında vitrinin çoktan hazırlanmış olması gerekiyordu. Bu nedenle annem gün doğmadan kalkıyordu. Vefa'dan Eminönü'ne, oradan da Taksim'e çıkan, saatleri çok da belli olmayan otobüsü kaçırırım korkusuyla evden fazla erken çıkıyor; mağazaya fazla erken geldiği için de Sofyalı Sokağı'nın girişinde bir kahvaltıcıda; her sabah sağ köşedeki masada oturan, iri yapılı beyefendiye bakmamaya çalışarak bir poğaça ve bir çaydan oluşan mütevazı kahvaltısını yapıyordu. Sağ köşedeki masada

oturan iri yapılı beyefendi babamdı. Anneanneme göre iri yapılının ötesinde, kapı gibi "oda kapısı değil ama ha, çift kanatlı, demirden, han kapısı gibi" bir adamdı. Annem babamın kahvaltısını "sabahları azıcık bir şey yerdi. İki tane peynirli poğaça, bir tane zeytinli açma, bir porsiyon kıymalı kol böreği, koparınca çıtır çıtır ses gelen yarım francala, bir dilim Ezine beyazpeyniri, küçük bir kâse bal, biraz tereyağı, yanında koca bir bardak sıcak süt, üstünde de üç bardak demli çay," şeklinde tatlı tatlı sayarken gülerdi. Evlilikleri boyunca babam yemeğe düşkün olduğu için anneannem her öğünde en az üç çeşit yemek pişirmiş, bundan hiç şikâyetçi olmamıştı. Babamın ağzının tadını da yemeklerinin kıymetini de bildiğini söylerdi.

Kahvaltıcıda kaçamak bakışlarla kahvaltı ederlerken bir gün babam anneme dükkân sahibiyle bal yollamış ve madamın mağazasında çalışmaya başladığı ilk günden beri takip ettiği annemin epeyce zayıfladığını, biraz beslenmesi gerektiğini söyletmiş, ertesi gün iş çıkışı annemi muhallebiciye, birkaç gün sonra da sinemaya davet etmişti. Aşkları böyle başlamıştı. Annemin tayini Giresun'un Alucra ilçesinin dört saatte gidilen bir dağ köyüne çıkınca eş durumundan İstanbul'da kalması için hemen evlenmişler, babamın oturduğu Moda'ya yerleşmişlerdi. Annemin anlattıklarına göre ben aşk çocuğuydum, bu nedenle çok şanslıydım.

Bu hikâyeyi çocukluğumda defalarca anlattırmıştım, en çok babamın kahvaltıda yediklerini saydığı âna bayılırdım. Eksik saymışsa "zeytinli açmayı unuttun.." veya "yanında süt içiyordu.." diye düzeltirdim. Babamla evlenmeden önce birlikte olduğunu itiraf ettiği gece masada oturmuş sigarasını içerken ve henüz yanında sigara içemediğim için mandalinamı emmekle yetinirken "babam seninle zorla mı birlikte oldu?" diye sorduğum için

kızmış "babandan bahsediyoruz kızım babandan!" diye parlamıştı. Parlamasına aldırmamıştım, hikâyesinin ayrıntılarını heyecanla bekliyordum ve beklerken kendimi artık yetişkin bir kadın gibi hissediyordum.

"Nerede oldu peki? Babamın evine mi gittin.. nasıl oldu?" diye sordum.

"Sorma böyle şeyleri.. ayıp," dedi önce, genç kız gibi utanmıştı, yüzü pembeleşmişti.

"Bürosunda," dedi sonra. "Bu kadar bak.. başka bir şey söylemeyeceğim."

"Bürosunda mı.. nasıl yani?" diye eğlenerek üstüne gittim, "Bürosunda yatak mı vardı?"

"Yatak şart mı?"

Kıkırdadı, ben de kıkırdadım. İkimiz de yumuşadık, çok rahatlamıştık.

"Ar edep hayâ.. hiçbir şey kalmadı sayende.. annekız böyle şeyler konuşur mu?" dedi. Sigarasından derin bir nefes çekti, ucunda parlayan kıpkırmızı ateşten gözlerimi alamıyordum. "Birden oldu," dedi sonra, "nasıl oldu biz de anlamadık. Sonra da evlendik işte."

"O yüzden mi düğün yapmadınız? Hamile olduğun için mi?"

Yüzüne bir bulut gelip kondu, kirpikleri tedirginlikle kırpıştı. "Hayır.. istemedik," dedi, "baban da ben de düğünün gereksiz masraf olduğunu düşünüyorduk."

Devam etmedi. Sanki fazla konuşmuş gibi, söylememesi gereken şeyler söylemiş gibi tedirginlikle sigarasını söndürdü, kül tablasını bana uzattı.

"Al şunu dök.. tablayı da yıka.. sonra sen de yat.." dedi.

Gitti yattı, ben de mutfakta izmaritin dibi parmaklarımı yakana kadar nefesler çektim.

Öfori yoğun zevk, heyecan ve mutluluğun neden olduğu bir aşırı coşkulanma halidir.
Bipolar bozukluk, duygu durum bozukluğu, şizofreni gibi psikiyatrik hastalıklar veya beyin tümörü, beyin travması, hatta Alzheimer gibi nörolojik sorunlar yaşayan kişilerde birdenbire ortaya çıkabilir.
Bazı psikotrop ilaçlar veya uyuşturucu/uyarıcı maddeler de öforiye yol açabilir.
Öfori yaşayan kişiler öforik oldukları sırada aşırı neşeli olurlar, gülerler, kahkaha atarlar, şarkı söylerler, dans ederler, sürekli konuşurlar.
Konuşmaları tek bir konuya da odaklanabilir, daldan dala da atlayabilir.
Öfori ânında bu kişilerin kendilerine güvenleri çok yüksektir; kendilerine asla karşılık vermeyecek bir kadına veya erkeğe kur yapabilir veya beşinci kattan atlasalar bile ölmeyeceklerine inanabilirler. Mesela İsveç'in Malmö şehrinde öfori ânında bir kamyonu eliyle durdurabileceğini sanarak önüne geçip çiğnenen bir erkek ve İtalya kırsalında ceviz ağacının tepesine tırmanıp aşağı atlayan ve iki bacağı da kırılan bir kadın kayıtlara geçmiştir.
Öforik kişiler genellikle bu kadar akıldışı hareket-

lerde bulunmasalar bile dikkatsiz olurlar, kendilerine zarar verebilirler, kriz ânında araba kullanmaları çok tehlikelidir, ölümlü kazalara yol açabilirler.

Öfori birkaç dakika da sürebilir, günlerce sürüp kişiyi perişan da edebilir.

Öfori bir semptomdur, kendi başına bir hastalık değildir ve mutlaka kontrol altına alınmalıdır;

diye okumuştum bulabildiğim kaynaklarda, nedir bu öfori, ne mene bir şeydir diye merak etmiştim. Acildeki genç doktor, annemin öforik olduğunu söylemişti çünkü, annemin ikinci uyurgezer gecesindeki halini anlattığımda "bu anlattıklarınız öfori krizine benziyor," demişti, "anneniz muhtemelen öforik bir kriz yaşamış."

"Neden olur ki böyle bir şey.." demiştim, çok şaşkın ve korkmuş bir haldeydim. Cemil Amca o sırada gerekirse diye anneme bir yatak bulmak derdindeydi.

"Aşırı mutlu olmak, sevinçli bir haber almak veya yoğun zevk," demişti genç doktor, "ağır ilaçlar kullanıyorsa onlar da sebep olabilir."

Ne kadar saçma konuşuyor demiştim içimden. Sevinçli haber, aşırı mutlu olmak, yoğun zevk insana kafayı mı yedirir?

O sırada acile karnına dört kurşun yemiş birini getirmişlerdi. Bir şeyler söylemiştim ama genç doktorun beni duyduğundan emin değildim; stetoskopuyla karnına dört kurşun yemiş kişinin üstüne eğilmişti.

Genç doktor, beyaz plastik kaplı sedyeye oturtulmuş, ela gözlerinde parlayan iri yaşlarla, bana ne olacak şimdi der gibi bakan annemi, elindeki kalemi sağa sola götürüp baktırarak, kollarını ileriye uzattırarak muayene etmiş, birkaç soru sormuş, Cemil Amca'ya bir şeyler söyleyip başka bir hastaya gitmişti. Sabah olmak üzereydi, doktor nöbetçiydi, gözlerinden yorgunluk akıyordu, annemi muayene ederken düşüp bayılacak sanmıştım.

Bakışları çaresiz annem bir buçuk-iki saat önce narçiçeği elbisesi ve aşırı makyajıyla aşırı coşku halindeydi. Dinmek bilmeyen bir enerjiyle konuşuyor, anlatıyor, anneannemi yerden yere vuruyor, kendini hırpalıyor, kendine acıyor, ağlıyor, yerinde duramıyor, bir oturup bir kalkıyordu. Görünüşe göre öforikti ama yaşadığı ânın içinde yoğun zevk veya mutluluk olduğundan söz etmek imkânsızdı. Hali uyurgezerlikten öteydi, bana delirmiş gibi geliyordu, bu hal başka bir şeydi, annemin bir şeyi vardı ama neyi vardı?

Aşırı hareketten ve yoğun duygulardan nefes nefese kaldı, koltuğa çöktü, Kadıköy İskelesi'nde çiçek satan kadınların çiçekleri demetlerken yaptığı gibi bacaklarını iki yana açtı "çok sıcak.." diyerek elbisesinin eteğiyle boynunu, göğsünü, yüzünü yellemeye başladı. Sıcak değildi, aksine, gündoğumunun serin havası annemin açtığı balkon kapısından içeri dolmuştu. Ben üşüyordum, sırtım ürperiyordu. Kalbim korkudan öylesine yüksek atıyordu ki sesi kulak zarımı zorluyordu.

Anneme bakıyordum. Bacaklarını öldürsen yapmayacağı şekilde açarak oturmuş, eteğiyle yüzünü yelleyen, tanımadığım bu garip kadına bakıyordum.

"Bodrum'a gitmek lazım Bodrum'a.. Bodrum en güzeli.. akşamları barlar sokağında Zeki Müren de oluyormuş biliyor musun?" diyen, sonra birden "Koklamaya kıyamaaaam.. benim güzel manolyaaam.." diye şarkı söyleyen bu kadın annem değildi.

Annem olamazdı.

Benim annem mazbut, makbul, makul, mahzun, mağdur, mağrur, mahcup, mağmum, mazlum, masum ve ma- ile başlayan; nazik kişiliğini, insaniyetini ve hayatın ona haksızlık ettiğini gösteren daha ne kadar Arapça ve Farsça sıfat varsa hepsi olan,

Türkçenin en güzel sıfatlarını hak eden,

saygıdeğer bir öğretmen hanımdı.
Benim annem hayal etmeye bile yeltenmediği yeni bir hayat için vaktin geçtiğine, gençliğinin geçtiğine, ömrünün geçtiğine birdenbire inanan;
oysa hâlâ genç olan;
hâlâ aşk yaşayabilecek olan;
hâlâ aşk yaşamaya hakkı olan ama sahip olduğu hakkı kabul edemeyen, başka türlü bir kadındı.
Şimdi karşımda oturmuş, narçiçeği elbisesinin eteğiyle yüzünü yellerken iç çamaşırı görünen,
bu haliyle bana insan içinde bile olsa iç çamaşırının görünmesinden rahatsızlık duymayacağı hissi veren;
bu utanmaz arsız,
bu saçları taraz taraz,
bu elleri düğüm düğüm,
bu sesi çatal çatal,
bu bakışı kırık dökük,
bu kalbi parça parça;
bu zavallı, acıklı, perişan, hayatsız, yaşamasız, aşksız,
bu gençliği solup gitmiş;
bu hayattan alacaklı olan,
ve alacağını tahsil etmek için vaktin çoktan geçmiş olduğunu birdenbire anlamış;
kemikleşmiş kişiliğinin arzularını sönmüş kirece benzettiğini düşünen;
bunu o anda, eteğiyle yüzünü yellerken birden durup, gözlerinde kocaman elmaslar gibi parlayan yaş damlalarıyla "kireç söner gibi söndü arzularım.. fıssssss.." diye ifade eden,
"yaşamak boş bir koşu.. koş koş vardığın bir yer yok," diyen,
bu sözleriyle gözlerimi dolduran,
içimi kanatan bu kadın
BENİM ANNEM OLAMAZDI.

Bu acıklı kadın, benim güzel manolyam diye mırıldandığı şarkısını kesti, elası solmuş, yok olmuş, ışıksız gözlerini bana dikti.

"Hadi bir sigara yak da ver," dedi.

Kendi paketimden iki sigara çıkarırken, birini yakıp onun ağzına uzatırken, bir tane de kendim için yakarken ellerim zangır zangır titriyordu, gözlerim çeşme gibiydi, yaşlarım durmuyordu. Annem aldı, baktı.

"Gene Maltepe.. odun çıkıyor kızım bunun içinden.. içme.." dedi.

"Seninki nerede bilmiyorum," dedim.

Boş ver der gibi bir hareket yaptı, bir nefes çekti. Filtresi dudaklarının kıpkırmızı rujuyla boyanan sigaradan, sanki uzun bir yokuş çıkmış da nefessiz kalmış gibi içine çektiği dumanı tüm gücüyle burnundan veriyordu. Burnundan çıkan yoğun duman başının çevresinde dalgalanıyor, halka halka olup tavana yükseliyordu. Abajurun zayıf ışığı yüzüne gölgeler veriyordu; onu olduğundan daha yaşlı, daha çökmüş, daha zavallı gösteriyordu. Abajurun ışığı, halkalanan duman ve kambur duruşu annemi Yeşilçam filmlerinde genç konsomatrislere hayat dersi veren, tuvalet kapılarına düşmüş, geçkin pavyon şarkıcılarına benzetiyordu.

Bir nefes daha çekti. "Harun.. ah Harun!" diye inledi.

YİNE HARUN.

Artık kaçamayacağım kelime.

Annem şu anda uykusunda gezer halde miydi, uyanmış ama bilinci hâlâ yerine gelmemiş miydi, yarı uyku halinde miydi, rüyada mıydı, deli miydi, normal miydi, uykusunda mı konuşuyordu, bilmiyordum. Bir yanım bu korku veren duygusal işkencenin bir an önce bitmesini istiyor, bir yanım Harun'u ve sadece annemin bildiği diğer şeyleri sormak istiyordu.

"Anne Harun kim?" dedim sonunda, sesimin titremesine engel olamayarak.

İlk uyurgezer gecesinde "Harun senin baban," demişti ama yok saymıştım, böyle bir şey söylemediğini farz etmiştim. Artık yapamazdım, bilmek zorundaydım; babamın kim olduğunu bilmezsem, ben, ben olamayacaktım.

"Anne babam kim," dedim, çıldırmış gibi davranan annemin yapması muhtemel her türlü deliliği göze alarak. "Bilmem lazım söyle.. Harun mu Mazhar mı.. hangisi benim babam?"

"Bembeyaz gömlekler giyerdi.. gömlekleri kolalıydı.." dedi masallardan gelen bir sesle. "Dimdik yürürdü.. başını şöyle bir arkaya atışı vardı.. kumral saçları dalga dalga.. Allahım al benim ömrümü.. Harun'uma ver derdim.."

Senin ömrünü ona mı versin? O kadar çok mu seviyordun Harun'u? Ben annemin kızıydım kesin, ben de Bebek evin balkonunda başını hafif yana eğip karşı kıyılara bakan E.'nin güzelliğini seyrederken Allahım ondan ayıracaksan beni yaşatma diye dua ederdim ama ben bile Allah'tan ömrümü E.'ye vermesini istemeyi akıl etmemiştim.

Kendimi garip bir transa girmiş gibi hissediyordum, benden saklanmış olan hakikatini bilmediğim benliğim beni annemi konuşturmaya zorluyordu. Çünkü ertesi gün hiçbir şey olmamış gibi uyanırsa tek kelime etmeyeceğinden, aklı başındayken sorarsam "saçmalama.. nereden uyduruyorsun bunları.." diyeceğinden emindim. Annemin aklının yerinden oynadığı, zihninin darmadağın olduğu bu andan yararlanmam gerekiyordu. Tam karşısında oturmuş yalvarıyordum.

"Anne.. babam kim.. benim babam kim? Anne.. gözlerime bak.. anne bana bak.. benim kızın Şehnaz.. söyle anne.. babamın kim olduğunu söyle!"

Baktı annem, harcadığı aşırı enerjiyle iyice küçülen yüzünü bana çevirip. Bedeni, sesi, sözü hâlâ aşırı canlıydı ama gözlerinde yine aynı ışıksızlık belirdi, bir çift karan-

lık kuyu gibiydi, bakışları ölüydü, bana bakıyordu ama beni görmüyordu. Sayıklar gibi Harun güzellemesine devam etti, yüzünde hâlâ ÂŞIK BİR GÜLÜMSEME.

Allahım deli olacağım. Babam mı değil mi onu söyle, sonra anlat yine Harun'unu.. dalga dalga kumral saçlarını, kolalı beyaz gömleklerini anlat, ne istiyorsan anlat. Annemin kopuk bağlamsız cümlelerini zihnimde tamamlamaya çalışırken gözümde çok berbat, çok klişe bir hikâye beliriyordu.

Annem ömrünü bile vermek istediğine göre yalnız Vefa'nın değil; Süleymaniye'nin Zeyrek'in, Haseki'nin, Fındıkzade'nin, hatta Çapa, Cerrahpaşa, Samatya, Kocamustafapaşa ve Aksaray'ın kısacası İstanbul'un koskoca Fatih ilçesinin belki de bütün İstanbul'un en yakışıklısı olan bu Harun; hapse girdiğine göre bitirim, belalı, kabadayı, serseri, güvenilmez bir hırttı. Babasının mesela Hacı Kadın Caddesi'nde; gebe kalsın, kaynanası ölsün ya da koca bulsun diye adak adamaya gelen kadınların önünde kuyruk oluşturduğu Ayın Biri Kilisesi'nin karşısında, bahçesi asmalı bir kahvesi vardı. Her sabah bu kahvenin üst katındaki evinden çıkmadan önce kenarındaki sırları dökülmüş bir aynada saçlarına limon suyuyla şekil veren Harun, her ne kadar kilise önünde kuyruğa girmiş dertli kadınları ağına düşürmekten hoşlansa da babasının kahvesinde pişpirik oynayanlara ve civar esnafa elinde askılı tepsiyle çay kahve taşımayı havalı edalı haline yakıştıramadığı için, mesela Vefa'nın en zengin adamının onlarca taksisinden birinde çalışmayı tercih ediyordu. Annem mesela madamın şapkacı dükkânına geç kaldığı bir gün Harun adlı bu hırtın taksisine binmek gafletinde bulunmuş ve kaçın kurrası bu piçin, kendini bulunmaz Hint kumaşı sanan bu pislik itin ağına düşmüştü. Yeşilçam filmlerinden çıkma bu çapkın ve şerefsiz taksici Füruzan'ın öykülerinden çıkma, parasız yatılı

annemi sinemalara, pastanelere götürmüş; taksisiyle gezdirmiş, öyle böyle baştan çıkarmış; sonunda da annem bana hamile kalmıştı. Böyle olmuş olabilirdi mesela, mümkündü.

Ama sonra ne olmuştu? Nasıl olmuştu da sadece itibarlı ve namuslu şirketlerin davalarına bakan, zeki, nazik, neşeli, fazla kilolu olmakla beraber pek çok kadının yakışıklı bulduğu; annemi çok sevdiği için her şeye maydanoz anneannemi bile hoş tutan; zamanında teşhis edilemeyen bir kalp büyümesi nedeniyle otuz yedi yaşında, bürosunda masasında otururken bir anda tık diye ölen; herkesin sevdiği saydığı, saygıdeğer avukat Mehmet Mazhar Varlı anneme âşık olmuş ve onunla evlenmişti? Annemin karnında olan benim kendi çocuğu olduğumu mu sanıyordu? Belki de gerçekten onun çocuğuydum, belki de Harun annemin babamdan önce yaşadığı, derin iz bırakmış bir maceraydı sadece, geçmiş gitmişti. Hiç böyle olmamış da olabilirdi, tümüyle uyduruyor da olabilirdim. Gerçeği tek bilen annemdi, ben bu gerçeği öğrenmek zorundaydım, öğrenemezsem ben olamayacağımı, hayatımın geri kalanı boyunca ip üstünde yürüyeceğimi hissediyordum.

Annemin yaşamış olabileceğini düşündüğüm bu hikâye benim hayal gücümün eseri değildi, seyrettiğim Yeşilçam filmlerinden parçaları birleştirerek yaptığım, kurmaca bir hayattı ve pekâlâ annemin hikâyesi olabileceğini düşünüyordum. Hapse girdiğinden başka bir şey bilmediğim bu kurgu Harun'u sevmiyordum, hiçbir zaman da sevmeyecektim. Tıpkı anneannemin anneme baba olarak kokuşmuş ciğer satan, Safra soyadlı bir ciğerciyi değil, saygıdeğer bir tapu müdürünü yakıştırması gibi; ben de kendime baba olarak zampara bir taksiciyi değil saygıdeğer bir avukatı seçiyordum, ben Mehmet Mazhar Varlı'nın kızıydım, daima onun kızı olarak kalacaktım.

Ama gerçeği bilmek zorundaydım.

Annem masalsı sesiyle Harun'unu anlatırken balkon kapısından gelen serinliği fark etti, kalktı, balkona çıktı. Mayıs ortası olduğu halde hava henüz sabahları kahvaltı yapmamıza ya da ikindi çayını içmemize fırsat verecek kadar ısınmadığından, kış başında katlayıp bodrumdaki kömürlüğe kaldırdığımız balkon masamızı, şezlonglarımızı çıkarmamıştık. Balkonda sadece annemin bahar için diktiği çiçekler vardı. Annem balkona çıktı, bu kez havanın serinliğiyle mest olmuş gibi kendi çevresinde dönmeye başladı. Elbisesinin etekleri açılmıştı, döndükçe eteğinin bir ucu duvara, bir ucu balkon demirlerine çarpıyordu.

Çok ağlayasım vardı. Hem Harun'un kim olduğunu öğrenesim, hem kana kana ağlayasım, hem gecenin o saatinde annemi bütün deliliğiyle baş başa bırakıp doğan günün ilk vapuruyla karşıya geçerek Bebek eve, E.'nin kucağına sığınmaya gidesim vardı. Öylesine büyük bir E. özlemi içindeydim ki, E.'yi orada bulamazsam Caddebostan'a gidip aile evinin kapısını çalabilirdim, kapıyı açan Eyşan'ı itip içeri dalabilirdim.

Sarıl bana, kucakla beni, ölüyorum! diye bağırabilirdim.

Annem balkonda hem kendi etrafında dönüyor, hem aralıksız konuşuyordu.

"Beyaz gömlek,,, beyaz gömlek,,, beyaz gömlek,,, kolalı beyaz gömlek!!! kravatları mayerden,,, ayakkabıları goyadan,,, kol düğmeleri doreden!,,, vay benim çileli başım,,, maaş suyunu çekti,,, zaten kaç kuruştu ki... iliya gülerşenden aldım ben bu kumaşı mösyö ekonomidis,,, birinci kalite poplin,,, şunun sıkılığına bakın,,, şunun diriliğine bakın,,, kalıp gibi oturacak harunumun üstüne,,, bundan bir dikilsin gömleği kola mola istemez.. oksford da vardı... mösyö iliya ingiltereden yeni getirt-

miş,,, toz mavi,,, çok severim toz maviyi,,, harunumun gözleri kahverengi,,, çok yakışır kahverengine toz mavi... kurşunisi de vardı,,, kurşuni de çok yakışır harunuma,,, hele kırmızı çizgili ipek kravatıyla,,, ama kalın geldi oksford,,, harunum kalın giymez,,, ateş basar harumunu!... A!, şu bey şükran güngör değil mi?,,, çok yakışıklı bir adam, yıldız hanım vallahi çok şanslı,,, beyinin nasıl asil bir havası var,,, allah ağızlarının tadını bozmasın,,, şükran beyin kayınçosu da çok yakışıklı,,, müşfik bey,,, anneleri ingilizmiş bunların... şükran beyin ailesi aydının çine kazasının bir köyündenmiş biliyor muydunuz?,,, manavmış diyorlar.. manav derken patates soğan manavı değil,,, yerlisi manasında... ne diyorsunuz mösyö ekonomidis!,!,!, bekleyemem o kadar,,, sekiz ay çok uzun. Harunumun yaş günü bir ay sonra... bir gömlekçik dikmeye de mi vaktiniz yok?,,, ceket değil,,, pantolon değil!, terzi ragıp yok ki, kaçtı ragıp,,, siz duymadınız mı?, nasıl duymazsınız? Allah kahretsin bu beyoğlunu,,, yıkılsın inşallah,,, taş taş üstünde kalmasın!,,, terzi ragıp atölyesinde çalışan on dört yaşında bir kızı hamile bırakmış,,, kızın abileri varmış,,, vuracaz demişler o da kaçmış!, girite kaçmış önce,,, giritli ya kendisi,,, ama kızın abileri girite adam gönderdiler diye haberini almış,,, binmiş bir gemiye,,, ver elini amerika! Öyle diyorlar doğrusunu bilmiyorum,,, kız meselesi de söyleyenlerin boynuna... mayer amerikadan kol düğmesi getirtmiş, harunuma alacaktım ama saf gümüş değilmiş,,, nikelmiş,,, halbuki saf gümüş diye satıyorlar,,, hiç yakıştıramadım mayere,,, herkes onu konuşuyor şimdi... mayerin dükkânı çok güzel,,, kızları çok güzel,,, hayır hayır çalışan kızlarından bahsediyorum, tezgâhtar olanlardan,,, kendi kızları değil,,, ama hepsi harunuma âşık!, çalışan kızları da âşık,,, kendi kızları da âşık,,, dünya âlem benim sevdiğime âşık!

Donakalmıştım, anneme bakıyordum.
Annemin ağzından hayatının bir dönemi akıyordu.
Hayatının, içinde Harun olan bir dönemi ağzından bilinç akışı olarak akıyordu.
Annemin ağzından akan bilinç akışının ancak Leylâ Erbil'in yan yana üç virgülüyle, virgüllü ünlemi, virgüllü soru işaretiyle ifade edilebileceğini düşünüyordum.
Aynı anda Leylâ Erbil'in müthiş bir şey bulduğunu düşünüyordum.
Aynı anda hayalimde virgüllü ünlem için daktilomun tuşlarına basıyordum;
o tarihte henüz bilgisayara geçmediğim için daktilo kullanıyordum ve zihnimde virgüllü ünlem yapmak için nefti yeşil Olivetti daktilomda önce ünlem tuşuna basıyordum, sonra silindirini bir tıkla geri alıp bu kez virgül tuşuna basıyordum.
Annemin ağzından akan bilinç akışına bakarken ve zihnimde daktilomun tuşlarına basarken Vefalı hırt taksicinin kravat takmasının, ona gömleklik poplin kumaş alan annemin bir de gümüş kol düğmesi almak istemesinin tuhaf olduğunu düşünüyordum; poplin gömlekli, gümüş kol düğmeli ve kravatlı bir taksi şoförü düşünemiyordum.
Aynı anda belki de Yeşilçam filmlerinde bize sunulan, kadınları ağına düşüren çapkın serseri taksici karakterinin yanlış bir temsil olduğunu düşünüyordum.
Aynı anda Harun'un belki de kurguladığım gibi biri olmadığını düşünüyordum.
Aynı anda Mayer neresi, Dore neresi, Goya neresi diye düşünüyordum.
Aynı anda terzi Mösyö Ekonomidis ile kumaşçı İliya Gülerşen gibi eski İstanbul'u zenginleştirmiş gayrimüslimlerin İstanbul'un hayatından çekilmeleriyle

İstanbul'un nasıl da çoraklaştığını düşünüyordum.

Aynı anda adının aslında Burag olduğunu çok sonra öğrendiğim öğrencim Burak'tan başka Ermeni tanımadığımı düşünüyordum.

Aynı anda olur mu, birinci sınıfta Toros Andonyan diye bir Ermeni arkadaşım vardı ya diye düşünüyordum, Toros'un mezun olur olmaz Fransa'ya gittiğini düşünüyordum.

Aynı anda annemin Kenter Tiyatrosu sevgisinin Şükran Güngör'ü şahsen görmüş olmasından mı kaynaklandığını düşünüyordum.

Aynı anda öğrenmek istediğim hiçbir şeyi öğrenemediğimi, annemin bana Harun hakkında net, temiz, çelişkisiz bilgi vermesi gerektiğini düşünüyordum.

Aynı anda annemin delirmiş olduğunu ve ne yapacağımı, bu çılgın saatlerin nasıl sonlanacağını düşünüyordum.

Ben bütün bunları düşünürken eşşek bile demeyen annemin ağzından FATOŞ OROSPUSU kelimeleri çıktı. İrkildim.

"Fatoş orospusu yüzünden!!! Harun puşttu,,, şerefsizdi,,, alçağın tekiydi ama benim alçağımdı,,, benim şerefsiz puştumdu! Fatoooş beni mahvettin Fatoooooş!, ettiğini bul Fatoooş!, ateşlere gel!, can vereme!, Azrail'e yalvar yakar ol!, cehennemde bile dost bulama Fatoooooş!"

Fatoş kim anne? Fatoş orospusu ne yaptı? Harun Fatoş yüzünden mi seni terk etti? Ne oldu anne? Anlat! Beni anlatıyorsun anne, benim tarihimi anlatıyorsun, benim bilmediğim bir beni anlatıyorsun, Fatoş kim, Harun kim, ben kimim? Kim olduğumu bilmem lazım! Anne anlat bana, her şeyi anlat! demek istiyordum ama dilim tutulmuştu, ağzım kupkuruydu, anneleri ölmüş, boşuna yiyecek bekleyen zavallı kuş yavruları gibi ağzımı açıp kapatıyordum ama sesim çıkmıyordu.

Annem "Allah belanı versin Fatoooş!" diye bağırmaya devam ederken karşı apartmanda bir ışık yandı, başka bir katta bir pencere açıldı. Annemin sessiz sokakta çınlayan sesi komşuları uyandırmıştı. Asalet ve ağırbaşlılık abidesi öğretmen Ayhan Targut Varlı "orospu Fatoş!" diye bağırarak rezil oluyordu.

Ben daha "anne sus!" diyemeden annem yere düştü ve çırpınmaya başladı.

Annem bir keresinde geçmiş hikâyeleri anlatmaya "insan kötü kalplidir," diye başlamıştı, "insan iyiliği değil kötülüğü sever. Hikâyelere bak.. filmlere, dizilere bak.. hep kötülüğü anlatıyorlar.. neden? Kötülük çekicidir çünkü."

Annemin iyilikle kötülüğün seyirlik değerini karşılaştırmaktaki amacı dramatik bir çözümleme yapmak değil, ona aile tarihlerinin en yürek parçalayan detaylarını ballandırarak anlatan uzak akrabalarının karakterlerini tarif etmekti. Kendisini Kerim Targut'un öz kızı bildiği zamanlarda anneannemin adresini ille de bulup gelen; amaçları zor bir hayatın içinde aralarında kan bağı olan biriyle dayanışmak, birbirine omuz verip daha güçlü olmak değil, arayıp buldukları o akrabanın kendilerinden daha iyi durumda olup olmadığını görmek olan; iyiyse hırslanıp haset eden; kötüyse memnun olan, kendini daha üstün hisseden bu akrabaların, anneannemin çocukluğunda ve gençliğinde ve annemin tanık olduğu zamanların öncesinde maruz kaldığı kötülükleri, anlatırken, saklamak için pek de çaba göstermedikleri bir zevk duyduklarını; asıl acı olanın da bu olduğunu söylüyordu. Annemin kötü kalpliler diye nitelediği, kendileri de sefaletin dibinde debelenen bu insanların kötülük anlatısın-

dan zevk almalarının nedeni, kendilerini kötülüğün sadece onların başına değil, herkesin başına gelen bir şey olduğuna, başkalarından daha talihsiz olmadıklarına inandırmalarıydı. Yakınlarının da kötülük denizlerinde boğulmuş olmaları onları eşitliyordu, aralarında bir kader birliği yaratıyordu, dünya bu dedirtiyordu. Böylece yoksul başlarına dert yağarken elle gelen düğün bayram diye neşeyle çığırabiliyorlardı. Ekonomi biliminin derin çelişkisiydi bu, daha birinci sınıfta çocuklara öğrettiğim şey ekonomik davranışın mantıklı davranış olması gerekmediğiydi. Yoksullara mesela dipte birleşmeyi, sefaleti paylaşmayı değil, yukarıdakilerle eşitlenmeyi talep etmek için birleşmek gerektiğini, hayatlarını değiştirecek olan şeyin hayır hasenat, inayet, himmet değil dayanışma olduğunu söyleyen düşünceler annemin dediği gibi insanın kötü kalpli oluşu nedeniyle bir kulaktan girmiş bir kulaktan çıkmıştı, duyulmamıştı, böylesi ekonomi biliminin de, dünyayı döndüren büyük çarkın da işine geliyordu. Dünya eskiden de böyleydi, şimdi de böyleydi, gelecekte de böyle olacaktı.

Oysa milyonlarca kitap yazmış, milyonlarca kitapta milyonlarca iyi niyetli düşünceler üretmiş, insan denen varlığı anlamaya çalışmış insanın hâkim olduğu dünyanın böyle olmamasını umardı insan. Dünyayı fayda, çıkar, kâr, zarar, sistem, makro, mikro, arz, talep, para, verimlilik, maliyet, rekabet, büyüme, faiz, bütçe, istihdam, enflasyon, deflasyon, resesyon, stagflasyon ve daha onlarca kavram üzerinden değerlendirmesi beklenen bir iktisat profesörü olarak dünyayı basitçe iyilik ve kötülük üzerinden düşünmek bana daha insanca geliyordu; iyilik ve kötülük açısından baktığımda öğrendiğim ve öğrettiğim her şey gözüme düşmanca görünüyordu ve düşmanca görünmesinde şaşılacak bir şey yoktu.

İnsanlık ikinci bin yılı bitirip, üçüncü bin yıldan gün almaya başlandığında; insan, insan oluşun yüzyıllar için-

de edinilmiş onuruna sahip çıkarak iyi insan olmayı, iyiliği-güzelliği-sevgiyi ya da kötülüğü-ihtirası-nefreti, bizzat yapmaya gücü yetmese bile kötülüğün sıradanlaşmasına katkıda bulunmayı seçeceği yol ayrımını çoktan geçmişti. İnsanların büyük çoğunluğu kendi varlıklarını kurban ettiklerinin farkında bile olmadan kötülüğün tarafını seçmişlerdi. Ama bu yol ayrımı birbirine karşıt iki yönü gösteren, açık, net, güvenilir ve berrak bir tabela olmamıştı hiçbir zaman; bir o yana bir bu yana salınmış, böylece yolu seçmek uzun bir zaman ve mesafe almış, kimi iyi insanlar kötülüğün tarafında yürüdüklerinin farkında bile olmamışlardı. İlginç olan, kötülüğün tarafında yürümeyi seçenlerin yürüdükleri yönün onları iyiliğe götürmeyeceğini daha en başında bilmeleriydi. İyilik kötülüğün kılığına giremiyordu çünkü ama kötülük sık sık iyilik kılığına giriyordu.

Annem ikinci uyurgezer gecesinde kendisi için cisimleşmiş kötülerin adını bağıra bağıra anarken düşüp bayıldı. İlk anda anlamadım, balkon kapısının eşiğinde, ona sırtımı dönmüş, hâlâ titreyen ellerimi yüzüme kapatmış "anne yalvarırım sus.. içeri gir.. millet uyandı bak.. bütün mahalleye rezil olacağız.." diye mırıldanırken, bir yandan da aklının yerine gelmesini, karşıma geçip benim de geçmişim olan geçmişini ve her kimse bu Fatoş, onu anlatmasını istiyordum.

Sustuğunu sandığım annemin sesi hırıltıya dönüşünce dönüp baktım ve fena halde panikledim. Annem nöbet geçiriyordu, çırpınıyordu, elleri ayakları durmuyor, başı titredikçe yere çarpıyordu. Ölüyor diye düşündüm. Öleceğini sandığım o anda bile asla bilemeyeceğim sırları, babamın kim olduğunu, ölürse uçsuz bucaksız bir dünyada yapayalnız kalacağımı düşündüğüm için kendimden nefret ederek başının altına bir yastık sıkıştırdım ve apartmanı ayağa kaldırdım.

O zamanlar özel ambulans servisleri yoktu, hayat bu kadar vahşi ve bu kadar organize değildi. Hayat organize oldukça vahşileşti, insanların birbirlerine verdikleri desteklerin yerini kurumlar aldı. Bir kat üstümüzde Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde doktor Cemil Amca oturuyordu, karısı Aygen Teyze lisede fizik öğretmenimdi. Ahenk Apartmanı'na taşındığımız ilk günden beri komşularımızdı. Eski zamanların alçakgönüllü, iyi yürekli, insancıl insanlarıydılar. Yukarı koştum, kapılarını deli gibi çaldım. Bir yandan "Cemil Amca yetiş!" diye bağırıyordum. Bütün apartman uyanmıştı, açılan kapı seslerini duyuyordum. Mavi poplin pijaması ve uykulu gözleriyle Cemil Amca kapıyı açtı, bigudili kafası ve pazen sabahlığıyla Aygen Teyze korku dolu gözlerle arkasında dikiliyordu.

"Annem ölüyor Cemil Amca," dedim, "yetiş.. annem ölüyor!"

Sonrası Cemil Amca'nın ilk müdahaleyi yapmasından sonra çağırdığı ambulans ve annemi Haydarpaşa Numune'ye götürmemiz oldu. Cemil Amca Aygen Teyze'yle birlikte gelip balkona çıktığında annemin çırpınması geçmişti, yarı baygın halde yatıyordu. Karıkocanın dikkatlerini ilk çeken, annemin narçiçeği askılı elbisesi oldu.

Ford minibüsten bozma ambulansa annemi bindirirlerken sabahlığının üstüne pardösüsünü almış, ayaklarında hâlâ terlikleri olan Aygen Teyze saçlarımı okşuyor "anneciğine hiçbir şey olmayacak bir taneciğim, merak etme, yanında Cemil Amcan var," diye beni teselli ediyordu. Annemin ilk bakışta göze çarpan iri memelerini ortaya çıkaran elbisesine ve konsomatris makyajına anlam verememiş, dekoltesini göğsüne doğru çekiştirirken bu manzarayı hayra yoramayacağını anlamıştı. O anda bunu edebinden mi yoksa kocası görmesin diye mi yaptığını merak ettim, aynı anda da insan zihninin en zor anlarda bile acil

olmayan şeyleri düşünebilecek kapasitesi olduğunu düşündüm. Aygen Teyze omuzlarındaki pardösüyü bana uzattı "al bunu, annen üşürse giydirirsin," dedi.

Bütün pencereler açılmıştı, komşularımızdan bazıları bahçeye çıkmış beni teselli ederken bir yandan da annemin hastaneye götürülmesini seyrediyorlardı. Hepsinin yüzünde annemin makyajlı, tuhaf halini fark etmiş ve şaşırmış bir ifade vardı. Samet Efendi ve karısı Meral Abla sedyenin ambulansa konmasına yardım ettiler. "Beni de alın," diyerek annemin yanına binmek istedim ama Cemil Amca kendi arabasına bindirdi, ambulans önde, biz arkada yola çıktık. Yollar bomboştu ve normalde seksen kilometreden hızlı gitmeyen Cemil Amca siren çalmadan giden ambulansın arkasında yüz yirmi-yüz kırk bastıkça şaşırıyordum.

Yolda daha ilk dakikada sakinleşmiştim. Hatta öylesine sakinleşmiştim ki aklımdan saçma sapan şeyler geçmeye başlamıştı. Sanki beni çok ilgilendiriyormuş gibi Cemil Amca'nın beyaz Ford Taunus arabasının ne kadar yaktığını ya da Boston'da makine mühendisliği okuyan oğlu Erden'in rock grubu kurup barlarda çıktığının doğru olup olmadığını sorasım vardı. Sabahın seherinde, daha hava aydınlanmadan işlerine giden insanları görünce; Kadıköy İskelesi'nin önünde, poğaçacı ve simitçilerle birlikte sıralanıp büyük termoslarla çay satan çaycıların, kirli çay bardaklarını su dolu bir kovaya doldurduklarından, pis suya sokup çıkarılan bu bardaklardan hâlâ hastalık geçmemiş olmasının, İstanbul'da bir dizanteri salgını yaşanmamasının inanılmaz olmasından bahsedesim bile gelmişti. İçimde çok acayip bir şey vardı, gülmek istiyordum, gülecek bir şey bulabilir miyim diye yola bakarken asıl delirenin ben olduğumu düşünüyordum. Annemin önümüzde giden ambulansın içinde olduğuna inanamıyordum, ölüm, annem, ambulans birbiriyle alakasız keli-

melermiş gibi geliyordu. Araladığım camdan gelen serin rüzgâr annemin yüksek enerjili gösterisi boyunca kaskatı kesilen yüzüme çarpıyordu. Çok canım yanıyordu, canım rüzgârdan mı, annemin yaşadığı ve bana da yaşattığı şeylerden dolayı mı yanıyordu, bilemiyordum.

E.'yi düşünmeye nasıl başladım anlamadım. Antalya'dan ne zaman döneceğini söylememişti. Döndüyse Bebek eve mi gitmişti, Caddebostan'a mı bilmiyordum. Niyetini anlayabilmek için ne zaman döneceğini sormuştum. Öncesinde tartışmıştık "böyle devam edemem," dediğim için kendimi çok kötü hissediyordum. "Ben ancak böyle devam edebilirim," demişti. Beni bırakacak diye ödüm kopuyordu. Aramız düzelsin, Bebek eve gelsin, birlikte olalım diye güzel bir gece geçirmemiz ihtimalini parlatmıştım. "Seni havaalanından alırım.. sevdiğin şeyleri hazırlarım.. rakını soğuturum.. döndüğün gece dolunay olacak.. balkonda dolunay seyretmeye doyum olmuyor.." gibi aşk dilenciliği denecek şeyler söylemiştim. Dolunay olup olmayacağını bilmiyordum, uydurmuştum, kendi yuvam yapmak için çıldırdığım Bebek evi çekici hale getirmeye çalışıyordum. Eyşan'a gitmesin, bana gelsin istiyordum, çok zavallıydım.

E. hiçbir şey söylememişti, köle ruhum için üzülür gibi buruk gülümsemişti sadece ama ben köle ruhum için üzüldüğünü anlamayı reddetmiştim. Bebek eve giderim, kapıcıdan anahtar, Hisarüstü'ndeki manavdan da çilek ve yenidünya alırım. Rengârenk salatalar yaparım, hafif ama çok lezzetli, çok özenli, çok çok özenli bir sofra hazırlarım diye geçirmiştim içimden. Ama Eyşan'ın bürosuna gidip darmadağın olunca kendimi evimde, annemin ocağında bulmuştum.

Sonra annem delirmişti. Sahneye çıkması yasaklanmış kafadan kontak bir aktris gibi gecenin üç buçuğunda gösteriye başlamıştı, sonunda düşüp bayılmıştı ve şimdi

annemi hastaneye götüren ambulansın arkasında hızla yol alırken, E. döndü mü, döndüyse Bebek evde mi, yoksa Caddebostan'da Eyşan'la birlikte mi diye içim içimi yiyordu.

Ama asıl Eyşan'ın bürosuna gittiğim için içim içimi yiyordu.

Eyşan o gün bürosuna geldiğimin farkında mıydı?

Göksel Kortay saçlı sekreteri ona şu yaşta bir kadın geldi, saçı şöyleydi, gözü böyleydi, bir süre holde dikildi; buyurun deyince pardon yanlış gelmişim deyip kaçtı gitti diye anlatmış olabilir miydi?

Eyşan gelenin ben olduğumu anlamış, üstten, alaycı ve kendine güvenen bir kahkaha atmış, demek kaçıp gitti demiş olabilir miydi?

E. Antalya'dan döndüyse ve Caddebostan'daki evine gittiyse, Eyşan bürosuna geldiğimi ona söylemiş olabilir miydi?

Senin şu küçük, zavallı metresin bugün büroma gelmiş ama bana kocan beni seviyor, düş yakasından demeyi götü yemediği için kaçıp gitmiş demiş olabilir miydi?

Olamazdı, bürosuna geldiğimi söylemiş olabilirdi ama bu şekilde söylemiş olamazdı.

Eyşan götü yememek deyimini kullanmazdı, asaletine sığdıramazdı.

Eyşan'ın asaletini hatırlayınca annemi hatırladım. Annemi hatırlayınca birden o kırmızı ruju nereden bulduğunu merak ettim. Ben ruj sürmüyordum, annem de ten rengine yakın, hafif bir ruj sürerdi. Evimizde ikimizden başka kadın olmadığına ve ben satın almadığıma göre annem bu ruju nereden bulmuştu? Kendisi mi almıştı? Annemin para verip bu capcanlı mercan kırmızısı ruju alması çok sofu bir Müslümanın gidip kendine, kendi eliyle rakı alması gibi bir şeydi, imkânsızdı.

Kendisi almışsa, uyurgezer olduğunu sandığım annem aslında uyurgezer değil miydi?
Ya da uyurgezer olduğunu biliyor muydu?
Uykusunda gezmezken kendine ruj mu alıyordu?
Kendine ruj almışsa bu benim annemi hiç tanımadığım anlamına mı geliyordu?
Annem almadıysa o ruj evimize nasıl gelmişti?
Annem gerçekten uyurgezerse ve ruju kendisi almadıysa, evimizde böyle bir kırmızı ruj olduğunu nereden biliyordu?
Aman Allahım.. annem geceleri dekolte elbiseler giyip yeşil farlar, mercan kırmızısı rujlar sürüp bir yerlere mi gidiyordu?
Annem geceleri benden habersiz bir şeyler mi yaşıyordu?
Anneme neler oluyordu?

Kırmızı rujun sırrı o anda her şeyden daha fazla kafamı kurcalarken hastaneye geldik, annem acile alındı. Cemil Amca ânında nöbetçi doktorları harekete geçirdi. Bir koşuşturma başladı. Cemil Amca'ya duydukları saygı her hallerinden belli olan hemşireler annemden kan alıyorlar, tansiyonuna bakıyorlar; yorgunluktan kollarını zor kaldıran genç doktor annemi muayene ediyordu. O sırada acile sürekli hasta ve yaralı geliyordu. Ortalık karnına dört kurşun yiyenlerle, merdivenden tepetaklak düşenlerle, alkol komasına girenlerle, kalp krizi geçirenlerle, yediği dayaktan ağzı burnu dağılan kadınlarla, trafik kazasında kolu bacağı kopan adamlarla, sebepsiz ağrılar yüzünden gözlerinden yaş gelen ihtiyarlarla, zehirlenmiş bebeklerle, ateşlenmiş çocuklarla ve bütün bunların hep bir ağızdan konuşan, ağlayan, bağıran, heyecanlı, korkmuş, öfkeli yakınlarıyla doluydu.

Cemil Amca'nın sayesinde annemin bütün tetkikleri öncelikli olarak yapıldı ve bir şey bulunamadı. Annem

Cemil Amca'nın ve yorgunluktan ölen genç doktorun o anda yatıracak yatak bulamadıkları için, ne olur ne olmaz, her ihtimale karşı biraz tutalım diye oturttukları beyaz plastik sedyede, sanki uyuyormuş da dilini bilmediği, yabancı bir ülkede gözlerini açmış gibi acıklı bakıyordu. Ambulansa bindirilirken yarı baygın haldeydi, bilincini hâlâ toparlayamamıştı; nasıl ve ne zaman yataktan kalktığını, üstündeki narçiçeği askılı elbiseyi ve ayağındaki bu sandaletleri niye giydiğini hatırlamıyordu. Giydirdiğim pardösüyü çekiştirerek göğsünü kapatırken şaşkındı, korkuyordu.

Sürekli "n'oldu bana.. Şehnaz bana n'oldu?" deyip duruyordu.

Her defasında "bir nöbet geçirdin anne.. ama şimdi iyisin.." diyordum.

Güneş doğdu, yükseldi, acile gündüz hastaları gelmeye başladı. Sayıları daha az ya da durumları daha iyi değildi; ortalık geceki gibi zehirlenenler, kaza geçirenler, yananlar, vurulanlar, dövülenlerle kaynıyordu. Ama gün ışığının, felaketlerin seyirciler üstündeki etkisini hafifletmek gibi bir yeteneği vardı. Gün ışığında acil servis daha iyimser, daha az acıklı görünüyordu. Başta gıcık olduğum, yorgunluktan ölen doktor bile canlanmıştı sanki; gözüme yakışıklı, hoş ve havalı görünüyordu; gelen hastaları hızla muayene ediyor, kliniklere gönderiyordu, nöbeti hâlâ bitmemişti. Gün ışığı bu genç doktorun gözünde beni de görünür kılmış olmalıydı ki, göz göze geldik. E.'yi ilk gördüğümde kendi başımı kendi elimle bağlamış olmasaydım bu hoş adama doğru bir adım atabilirdim diye düşündüm; tam yaşı yaşıma, boyu boyuma uygun denilenlerdendi; anneannem yaşasaydı beni dürterdi, saçımı başımı düzeltirdi, benim adıma doktora cilve yapardı. Göz göze geldiğimizde doktorun gözlerinde ince bir mana var gibi geldi bana, sanki bir beklenti, ile-

tişim kurmak bir cümleme bakıyor. Ama aklım üçe bölünmüştü benim; bir parçası annem ve babamla, bir parçası Harun ve Fatoş'la, bir parçası da E. ve Eyşan'la doluydu, bu hoş genç doktora yer yoktu. Keşke olsaydı.

Cemil Amca tahlil sonuçlarıyla yanımıza geldi.

"Tetkiklerden menfi hiçbir şey çıkmadı Ayhan Hanım," dedi, "içiniz rahat olsun.. kan değerleriniz gayet iyi.. tansiyonunuz biraz düşük sadece.. muhtemeldir ondan bayıldınız...üç gün rapor yazdırdım. Şimdi sizi eve götüreyim, güzelce dinlenin.. tuzlu ayran için biraz.. birkaç gün de fazlaca hareket etmeyin.."

Cemil Amca arabasını kapı önüne getirmek için gitti, biz de annemle çıkışa yürüdük. Yanındaydım, bir elim sırtındaydı. Hastanenin kapısı iyice açılmış, tekrar kapanmasın diye altına bir tahta parçası sıkıştırılmıştı. Gün ışığı öyle bir yerden vuruyordu ki, kapı dev bir aynaya dönüşmüştü. Annem aynada birden kendini gördü, tökezledi, neredeyse düşecekti, panikle yakaladım. Annem gözlerini aynadan ayırmıyordu.

"Anne hadi," dedim, "Cemil Amca gelmiştir, bekletmeyelim.."

Eliyle itti beni, kapının karşısına geçti, elleriyle yüzüne dokundu, gördüğü bu kadının kendisi olduğundan emin olmak ister gibi yüzünü yokladı. Acilde dudaklarını elinin tersiyle silmişti, kırmızı rujun izi kalan eline şaşkın gözlerle baktı. Sallantılı çirkin küpelerine dokundu, gözlerindeki yeşil fara parmağını sürdü, parmağına bulaşan fara baktı. Pardösünün önünü açtı, göğüslerinin elbisenin dekoltesini zorladığını görünce hemen kapattı. Şok geçiriyordu, gördüğü kadının kendisi olduğuna inanmak istemiyordu. Korkuyla bana baktı, birden yaş boşandı gözlerinden. Anneme sarıldım.

"Annecim yok bir şey," dedim, "korkma.. geçti.. bir daha olmayacak."

Annemi Cemil Amca'nın arabasının ön koltuğuna bindirdim, kapıyı kapattım. Pardösünün yakalarını çekiştirerek göğsünü kapatan elleri zangır zangır titriyordu, hâlâ çaresiz bir çocuk gibi bakıyordu.

Cemil Amca'ya genç doktorun "anneniz öfori krizi yaşamış," dediğini söyledim.

"Halt etmiş," dedi, "öfori de neymiş? Yok öyle bir şey! Hadi bin de gidelim."

Ama annem uyurgezer, dört yıl önce de uykusunda gezerken yakaladım, nöbet geçirdi, siz görmediniz yerde titriyordu, çırpınıyordu diyecektim. Vazgeçtim. Annemi konuşturmam lazımdı. Ama daha önce kırmızı rujun esrarını çözmem lazımdı.

Eve geldik, meraklı komşular kapımızı çaldılar, kimi çorba getirdi, kimi bir ihtiyacımız olup olmadığını sordu. Annemin Fatoş ve Harun konulu feryatlarını duymuşlar; sabaha karşı siren çalarak gelip siren çalmadan giden ambulansı görmüşler; kısa süre önce renklisini aldıkları televizyonlarının karşısında erik, kiraz, yenidünya yiyerek pinekledikten sonra yattıkları bir gecenin sabahını beklenmedik bir heyecanla coşturan olayın tadını çıkarmak için, pijamalarının, geceliklerinin üstüne hırkalarını giydikleri gibi aşağı inmişler; sedyeye konurken sallantılı küpeleri şangırdayan annemin narçiçeği dekolte elbisesiyle ambulansa bindirilmesini seyretmişlerdi. İyi insanlardı hepsi, komşuluğa, dayanışmanın gücüne inanıyorlardı ama iyi insan olmaları meraklı olmalarını engellemiyordu, hatta onlara göre iyi insan olmak, onlara başkalarının hayatını gözleme ve merak etme hakkı kazandırıyordu.

Annemin okulunu aradım, müdüre annemin bir sağlık sorunu yaşadığını, hastanenin üç gün rapor verdiğini söyledim.

"İyiyim ben.. birazdan giderim okula," dedi annem.

Gelir gelmez banyoya girmiş; elini, yüzünü, gözlerindeki yeşil farı kazıya kazıya yıkamış; utancını gösterisi

sırasında takmadığı Cartier gözlüğünün arkasına saklamış; eşofmanlarını giyip istemeden sergilediği dekoltesini unutturmak ister gibi fermuarını çenesine kadar çekmişti. Aygen Teyze anneme önce sağlığını düşünmesi gerektiği konusunda en bildik laflardan oluşan, Allahtan kısa bir nutuk attı. İyi bir insan olduğu için annemi hemen yargılayıp hüküm vermemişti ama ne yaşadığını açıkça sormakla sormamak arasındaki kararsızlığı cümlelerini kopuk eksik bir hale getiriyordu.

"Ben.. bana ne oldu.. bilmiyorum ben Aygen Hanım.." diye mırıldandı annem kesik kesik, açıklama yapmaya mecburmuş gibi, sesi titriyordu. Saygıdeğer öğretmen Ayhan Targut Varlı imajının ağır yara aldığının farkındaydı.

"İnsanlık hali Ayhan Hanım, her şey olur.. üzülmeyin.." dedi Aygen Teyze.

Kocasına baktı bir an, kalsak mı gitsek mi der gibi. Fazlasıyla teşekkürler ederek geri verdiğim pardösüsü elindeydi, sanki mikrop bulaştıracakmış gibi kendisinden hafif uzakta tutuyordu. Dairelerine çıkarlarken fısır fısır konuştuklarını duydum. Ne dediklerini anlamadım. Ama tahmin etmem zor değildi.

O elbise neydi öyle.. göğüs bağır açık.. hele o ruj.. o makyaj.. ne oldu bu kadına Cemil.. hiç böyle bir kadın değildi bu..

Şehnaz nöbet geçirdi diyor.. öforikmiş de..

Şehnaz uyduruyor bence.. hiç öyle nöbet geçirmiş gibi bir hali yoktu.. tahlilleri de temiz çıktı diyorsun.

Tahminim buydu ama iyi insanların da içyüzleri hiç belli olmuyordu, annem hakkında daha ileri giden şeyler konuşmuş olabilirlerdi; annemin geceleri pavyon kadınları gibi giyinip erkek aramaya çıktığı türünden şeyleri –gerçek bir üzüntüyle– dile getirmiş olabilirlerdi. E.'nin bize ilk geldiği gece hemen dikkatlerini çekmişti

mesela, bizim apartmanın önündeki sokak lambası bozuk olduğu halde; sokakta boş yer olmadığı için arabasını arka sokağa park eden ve elinde bir demet kırmızı laleyle süzülür gibi apartmana giren E.'yi görmüşlerdi. Ertesi gün Aygen Teyze ayaküstü sohbet eder süsü verdiği bir konuşmayla beni sorguya çekmişti.

Tatlı tatlı "akşam bir bey geldi size elinde bir demet çiçekle.. kimdi o bey? Annenin bir arkadaşı herhalde.." şeklinde konuşmaya hakkı olduğundan hiç kuşkusu yoktu.

E.'nin benimle bir ilgisi olabileceği aklından bile geçmemişti, annemin bir ilişkisi olduğunu sanıyordu. Gerçekten annemin bir erkek arkadaşı gelmiş olsa kınamazdı, karşı çıkmazdı, hatta ara sıra aşırı usturuplu biçimde evlenmeye hakkı olduğunu ifade ederdi. Evet o bey annemin arkadaşı, benimle tanışmak istedi desem sorun olmayacaktı. Sorular uzayacaktı biraz, merak dozu artacaktı, sohbetimiz temennilerle, iyi dileklerle bitecek ve kadıncağız sabırsızlıkla bir sonraki aşamayı bekleyecek, kendini tutamayıp edeplice dedikodu yapacak, bana sık sık tatlı tatlı gelişmeleri, annemlerin ne zaman evleneceklerini soracaktı.

Sorun annemle yaşıt olduğu apaçık belli olan E.'nin benim sevgilim olmasıydı ve benim de o adam benim sevgilim, üstelik hocam, üstelik de evli diyecek cesaretim olmadığı için "doktora hocam E. Bey geldi Aygen Teyzeciğim," demiştim en yalaka sesimle, "doktoramın kabulünde bana çok yardımcı oldu da.. annem de bir teşekkür yemeğine davet etti."

"Ay ne iyi etmiş.. ne iyi etmiş.." demişti kadın. Hafif bir hayal kırıklığı yaşamışsa da hemen ikna olmuştu, teşekkür yemeklerini, nezaketli davranışları seven, medeni insanlardandı.

Herkes gitti, evimize bir sessizlik çöktü. Acilde genç

doktorun yüzünü parlatan güneş şimdi bulutların arkasındaydı. Annem ne yapacağını bilemeden, çocuk gözleriyle bana bakıyordu. Yüzünü tümüyle korkulu bir ifade kaplamıştı, dudakları titriyordu.

"Yat uyu istersen biraz," dedim, "daha iyisin değil mi?"

Başını salladı, odasına gidecek sandım ama devrilir gibi kendini kanepeye bıraktı. Üstüne bir battaniye örttüm.

Kırmızı ruju aramaya banyodan başlamam saçmaydı, tamamı üç buçuk metrekare olan, hap kadar banyomuzda olsaydı çoktan görmüş olurdum. Yine de baktım; lavabonun üstündeki banyo dolabında bulunan her şeyi tek tek çıkardım; çamaşır makinesinin üstündeki büyük bakır kâseyi boşalttım; paspasın altına, diplere, kenarlara, çamaşır makinesini çekip altına, arkasına, her yere baktım. Annemin birkaç yıl önce, doğrudan satış modelinin dünya çapındaki ilk örneği olduğu için pazarlama derslerinde mutlaka anlatılan, benim de öğrencilerime tarihçesini ödev olarak verdiğim Avon'un makyaj malzemelerini satan bir öğretmen arkadaşından almak zorunda kaldığı üçlü far, ara sıra kullandığı rimel, fondöten ve göz kalemiyle birlikte banyo dolabındaydı. Annem yıllar içinde iyice artan ekonomik sıkıntının öğretmenlik mesleğinin itibarını şiddetle törpüleyeceğinin daha o zamanlar farkına varmıştı ve öğretmen arkadaşının bohçacı kadınlar gibi öğretmenler odasında bunları satmasına değil, bunu rahatlıkla yapmasına ve diğer kadın öğretmenlerin kapış kapış almasına üzülmüştü. Sanki arkadaşına para kazandırmak istemiyormuş ya da alacak gücü yokmuş ya da pintiymiş, üç kuruşluk bir şeyi bile almaktan imtina ediyormuş gibi görünmemek için mavi, yeşil ve kahveden oluşan bir üçlü far almıştı ve eve gelip öfkeye dönüşen üzüntüsünü anlatmıştı.

"Al, sen kullan.." demişti.

"Anne ben makyaj mı yapıyorum.." demiştim.

"Dursun o zaman dolapta, belki bir gün yaparsın. Niye yapmıyorsan.. tamam böyle de çok hoşsun.. ağırbaşlı görünmek istiyorsun ama biraz daha.. ne bileyim.."

E. beni makyajsız seviyor diyemediğim için anneme ve herkese karşı kendime, bu kız makyajdan nefret eder, sahte bulur personası yaratmıştım. Bazen çok istiyordum oysa, fondöteninden rimeline, göz içi kaleminden en şeftalisine bir allık, incecik dudaklarımı daha dolgun gösterecek bir ruj süreyim. Farı açtım, üç renkte de hafif fırça izi vardı. Annem pavyon makyajını yaparken gözlerinin elasına yakışan bu yeşil farı sürmüştü, diğer renkleri de kim bilir hangi uyurgezer gecelerinde sürmüştü.

Odasına girdim, yatağın toplanmış, örtüsünün yine jilet gibi olduğu dikkatimi çekti. Tertipli annem uyurgezmeye çıkarken bile yatağını düzeltmişti. Çekmecelerden başladım, hepsine baktım, içindekileri boşalttım, titreyen ellerimle diplerini yokladım. Gardırobunu açtım, bütün giysilerini çıkardım, tek tek kontrol ettim, ceketlerinin mantolarının ceplerine varana kadar aradım. Çantalarını çıkardım, astarlarını çıkarıp silkeledim. Yastığının içine, şiltenin ve karyolanın altına, duvar diplerine, ayakkabılarının burunlarına, pencere pervazlarına, en mantıksız, en saçma yerlere bile baktım. Gelir gelmez banyoda çıkarıp bir köşeye attığı, cepsiz narçiçeği elbisesini bile ellerimle yokladım. Yoktu, kırmızı ruju hiçbir yerde bulamadım. Annemin yatarken ruj sürmemiş olduğundan emindim. Gece on iki ile sabah üç buçuk arasında o ruju nereden bulmuştu? O sırada annem geldi, yanıma oturdu, doktorlar ölümcül bir teşhis koymuş gibi çaresiz, acıklı bakıyordu. Belli ki uyuyamamıştı.

"N'oldu bana Şehnaz.." dedi, "ben.. hiçbir şey hatırlamıyorum."

Gerçekten hiçbir şey hatırlamadığı o kadar belliydi ki içim sızladı, ruj nerede diye sormam saçma olacaktı. Israrla bana bakıyordu, eli eşofmanının fermuarındaydı, hafifçe titriyordu, gözleri küçülmüştü sanki, içine çökmüştü.

"Ne oldu bana kızım.. söylesene?"

Uzun bir süre söyleyeyim, hayır söylemeyeyim diye düşünerek yüzüne baktıktan sonra "anne sen uyurgezersin," dedim.

O kadar anlamadı ki, şaşırmadı bile, sanki Çince konuşmuştum.

"Ne.. ne demek uyurgezer.."

"Dün gece ikinci kere uykunda yürüdün. İlki büyük kar yağdığı geceydi.. dört yıl önce."

Hık diye güldü, şaka yapmışım gibi.

"Anne ciddiyim," dedim, "gerçekten uyurgezersin.. ya da başka bir şey.. bilmiyorum.. ama normal değilsin.. senin çok ciddi bir sorunun var.."

Yine anlık bir karakter değişimine uğradı. Söylediklerimi hiç önemli bulmamış gibi başını çevirdi, hemşirenin dirseğinin içine yapıştırdığı flasteri söktü.

"Kan alacağım diye morartmış kadın.." dedi, "sızlıyor."

Belki yaşadığı şoku atlatmaya çalışıyordu, belki kendini anlamak, duyduğunu sindirmek istiyordu. Ama ben inanmıyormuş gibi yapıyor diye düşündüm. İçimde bir öfke bulutu birikiyordu, hissediyordum, birazdan beni büyük bir patlama bekliyordu.

"Anne ne söylediğimi duydun değil mi?"

Annem yine aynı ilgisiz tavırla yatağın örtüsünü kaldırdı, içine girdi.

"Uyuyacağım ben biraz," dedi, "sen de git uzan hadi.. çok yoruldun. Uyanınca güzel bir kahvaltı yaparız."

O anda kendimi kaybettim. "Ne kahvaltısı!" diye patladım, "Ne kahvaltısından bahsediyorsun? Uyurgezersin sen uyurgezer! Bunun ne demek olduğunun farkında mısın?"

Yatağa giremeden kalakaldı, gözlerinden yaş fışkırdı, çocuk gibi bir sesle ağlamaya başladı. Kendi sesimin beynimde çınladığını duyuyordum, yaşadığım öfkeden korkuyordum ama kendimi durduramıyordum, sesimde bütün çaresizliğim, korkum, kim olduğumu bilememenin verdiği başıboşluk, her şey vardı. Hem konuşuyordum hem de denize atılmış bir mantar gibi salındığımı, E.'nin çevresinde dönüp durduğumu düşünüyordum.

"İlk yürüdüğün gece ta kilisenin oradaki durakta yakaladım seni. Şu meşhur karın yağdığı gece, 1987'nin Mart ayı. Giyinip kuşanıp evden çıkmıştın. Tipiden göz gözü görmüyordu. Peşinden koştum, kolundan tuttum, anne nereye gidiyorsun dedim. Harun hapisten çıkıyor bugün dedin. Harun kim dedim. Baban dedin. Ne babası? Benim babam Mazhar Varlı değil mi dedim. Bir şey söylemedin. Seni eve getirdim, yatırdım. Ertesi gün hiçbir şey hatırlamıyordun. Ben de o geceyi unuttum, unutmak istedim çünkü. Babamı seviyordum. Tanımamış olsam da, kokusundan başka hiçbir şeyini hatırlamıyor olsam da çok seviyordum. Babamın Mehmet Mazhar Varlı olduğuna inanmak istiyordum. Bu yüzden ben de unutmayı seçtim anne. Ama dün gece yine uykunda yürüdün. Bu sefer konsomatris gibi makyaj yapmıştın, plaj elbisesi giymiştin, bir sürü abuk sabuk şey anlattın. Anneannemi yerden yere vurdun. Ondan nefret ettiğini söyledin. Annenin seni mahvettiğini söyledin. Yine Harun dedin. Kolalı beyaz gömlekler giyerdi dedin. Fatoş orospusu dedin. Allah belanı versin Fatoş diye bağırırken de düşüp bayıldın! Anlatacak mısın artık anne? Babamın kim olduğunu benden daha ne kadar saklayacaksın? Söyle artık, Harun kim, Fatoş kim, benim babam kim? Kim?"

Öyle büyük bir hayretle, yaşadığı şoktan dili tutulmuş gibi bakıyordu ki kendimden, yaşadıklarımdan, duyduklarımdan şüpheye düştüm.

Annemin Üçüncü Uyurgezer Gecesi

İnsan gömmek istiyor. İnsan baş edemeyeceği kadar büyük olduğu için bilinç düzeyine taşıyamadığı şeyleri zihninin çok derininde bir yere gömmek istiyor.

Gömüyor da. Bir süre için.

Bu sırada unutmasına yardımcı olacak her şeyi kabule hazır oluyor.

İnkâr mı? Hemen.

Yalan mı? Derhal.

Yok sayma mı? En güzeli.

Öyle bir şey olmadı ki.

Zihin çalışıyor, bellek unutuyor, bilinç pırıl pırıl ileriye bakıyor.

Oh ne kadar güzel.. ne kadar kolay!

Bunlar gerçekten oluyor, tecrübeyle sabit.

İnsan gömdüğü şeyin gömüldüğü bu çok derin yerden asla çıkamayacağını, orada çürüyüp yok olacağını sanıyor. Ama öyle olmuyor, aksine gömülen şey katılaşıyor, zonklayan bir ağrı haline geliyor ve katılaşan bu kitle bir de üstüne enfekte oluyor, insanın bilincine de belleğine de irin gibi, ince ince sızıyor.

Zehirliyor.

Annemin ilk uyurgezer gecesinden sonra gömmeyi başardığım şey fena halde iltihaplanmıştı ve kafamın içi,

benliğim, varlığım soyut bir ağrıyla aralıksız sızlıyordu. İstediği şeyi, istediği biçimde hatırlamak yetisine sahip belleğimin özenle unuttuğu birinci geceyi şimdi pırıl pırıl bir film seyreder gibi hatırlıyordum. Belleğim durmuyordu, sürekli annemli hatıralar arasında dolanıyor, unutmam gereken-gerekmeyen, bana acı veren-vermeyen ne varsa hepsini, canı ne zaman isterse o zaman hatırlıyordu.

Annemin bana "sen hocanla mı birlikte oluyorsun.. hiç mi UTANMIYORSUN.." diye başlayan ve tokat atmamak için havada yumruk yaptığı elini vura vura göğsünü morarttığı andan "sensiz yaşayamam.. sen benim her şeyimsin.." diye ağlayarak hayatımda E.'nin olduğunu kabul ettiği âna kadar aramızda yaşanan en büyük kavgalar, en sevgi dolu anlar gözümün önünden geçiyordu.

Korkunç bir yalnızlık duygusuydu hissettiğim. Sanki şehirleri, ülkeleri, gezegeni dolduran bütün insanlar dünyanın öz çocuğuydu, bir tek ben değildim ve bana ait olmayan görüntüler kafamın içinde akıp gidiyordu.

Annemin ikinci uyurgezer gecesinin üstüne benim de korkunç bir öfke krizi geçirdiğim sabahın üstünden on yedi gün geçmişti. Görünüşte sular durulmuş, rüzgâr dinmişti. Ama içimdeki fırtına tüm gücüyle devam ediyordu, bu on yedi gün boyunca benim için, dünyada, aslını bilmediğim öz hikâyemden daha önemli bir mesele yoktu.

O sabah çıldırmış gibiydim, sanki içime şeytan kaçmıştı, anneme en büyük düşmanımmış gibi davranıyordum, hastaneden yeni gelmişti, perişandı, kendine ne olduğunu anlamaya çalışıyordu bir de ben kollarından tutup şiddetle sarsarak "benim babam kim söyle artık!" diye bağırıyordum. Annem birden katıla katıla ağlamaya başladı, hık hık diye acayip sesler çıkarıyordu, gözleri kocaman açılmıştı, ağlamaktan nefes alamıyordu. Boğulacağını sandım, ölecek diye korktum. Annem benim yüzümden katıla katıla ağlarken ölecekti.

Öyle korktum ki "anne tamam.. sormadım bir şey.. unut.. bütün söylediklerimi unut," diyerek sarıldım. Çok pişmandım, kendimi parçalayasım vardı. Annemle sarmaş dolaş dakikalarca ağladıktan sonra uyuyakaldık. Sonrasında görünüşte ikimiz de sakinleştik. Sadece annem bir kriz yaşamış ama geçmiş gitmiş, ben de öyle

korkmuşum ki bu krizi kaldıramamışım, ona biraz bağırmışım gibi davrandık. Annemin içini bilmiyordum ama benim içim kaynıyordu, içim kıpır kıpırdı, kendimi bulamazsam ölecek gibiydim.

E.'ye o geceden hiç söz etmemiştim. Ne annemin pavyon makyajından ne hastaneye gittiğimizden ne de geçirdiğim öfke krizinden. Üst üste yurtdışına toplantılara gitmesi gerektiği için fazla görüşememiştik, böylece içimdeki fırtınadan haberi olmamıştı. Olsa ne kadar ilgilenecekti hiç bilmiyordum. Yüzüme geçmiş olsun üzüldüm, diyecekti elbette, içinden onun annesi, onun sorunu deyip işine gücüne bakacaktı. Bir şey anlamasın diye okulda ona ve herkese fazla normal davranıyordum, o kadar fazla normal davranıyordum ki, her şeyin her zamanki gibi olduğuna, öyle bir gece yaşanmadığına neredeyse kendim de inanacaktım. İlk görüştüğümüzde E.'nin Eyşan'ın bürosuna gittiğimi bildiğine ilişkin bir şey söylemesini beklemiştim, beni fena halde hırpalayacağından korkuyordum ama söylememişti. Demek ki geldiğimi Eyşan da bilmiyordu. Göksel Kortay havalı sekreter gerçekten yanlış geldiğimi sanmış olmalıydı.

O korkunç gece ve sabahından birkaç gün sonra annemi konuşturmayı denedim. Söze çok yumuşak başladığım halde annem büyük tepki gösterdi, beni saçmalamakla, hayal görmekle suçladı. Benim delirmiş olabileceğimden korkuyordu. Kendisinin nörolojik bir sorun yaşadığını kabul ediyor ama uyurgezer olduğunu kesinlikle kabul etmiyordu. Harun ve Fatoş isimlerinin de, uyurgezer olduğunun da, babamın Mazhar olmadığına ilişkin kuşkumun da benim kafamın ürünü olduğunu iddia ediyordu.

Anneme göre asıl deliren bendim.

Bu durumda beş ihtimal vardı.

1. Babam Harun'du ve annem Meryl Streep'i bile cebinden çıkaracak kadar muhteşem bir oyuncuydu.

2. Babam Harun'du, annem Harun'la yaşadığı ve Fatoş dediği kişinin büyük bir kötülük yaparak dahil olduğu bu aşktan büyük yara almıştı, en büyük travması olan bu aşkı çok derine gömmüş, Harun'u da Fatoş'u da gerçekten unutmuştu.

3. Babam Mazhar'dı, Harun diye biri gerçekten vardı, zamanında yaşanmış, Fatoş diye bir kadın yüzünden bitmiş bir hikâyeydi. Annem nörolojik bir sorun yaşadığı için bu iki ismi ağzından kaçırmıştı ve bilmediğim bir nedenle bana anlatmak istemiyordu.

4. Babam Mazhar'dı, Harun ve Fatoş kurmaca karakterlerdi, ikisini de annem uydurmuştu ve uyurgezer gecelerinde kendisinin de farkında olmadığı bir tür fantezi yaşıyordu.

5. Ben delirmiş ve hepsini uydurmuştum.

Birinci ihtimal doğruysa annem bir daha hayatımda olamazdı, beni bilerek bu kadar ağır şekilde kandırmış bir anneyi defterden silerdim. En korktuğum ihtimal buydu. Bir yandan da bu acayip gecelere neden olması muhtemel nörolojik sorununun ciddi olabileceğini düşünüyordum ve annemi kaybetme korkusu iliklerime işliyordu.

Bazen kendimden şüpheye düşüp asıl deliren ben olabilirim diye düşündüğüm oluyordu. Ama Cemil Amca'nın sık sık annemi ziyaret edip durumunu sorması, Aygen Teyze'nin yüzünden silinmeyen hafif şaşkın, şüpheli ifade, salondaki evrak çekmecesinde duran tahlil sonuçları o gecenin benim hayal gücümün ürünü olmadığını gösteriyordu. Annemin ağzından Harun ve Fatoş isimlerinin çıktığını bir tek benim duymuş olmam dışında bir kanıt olmasa da, annemin bu iki ismi telaffuz ettiğinden, ikisinin de var olduklarından emindim. Ama gerçek miydiler, kurmaca mıydılar, bu ihtimallerden hangisi doğruydu bilmiyordum. Öyle bir hale gelmiştim ki ne-

yin doğru olduğunu öğrenemezsem hayatıma devam edemeyecektim.

Annem hastane kapısının camında kendisinin makyajlı dekolteli halini gördüğü ânın etkisinden hâlâ kurtulamamıştı, elinin üstünde silik rengini fark ettiği mercan kırmızısı ruj onun için de bir muammaya dönüşmüştü, rujun esrarı ikimizin de aklından çıkmıyordu.

"Emin misin?" dedi, ikinci uyurgezer gecesinden birkaç gün sonra, kahvaltıda. "Sen öyle bir ruj almış olamaz mısın.. veya bir arkadaşın bırakmıştır.. odanda bir yere düşürmüştür.. ben o gece bulmuşumdur belki.. ne bileyim.."

"Sen bulduysan şimdi nerede?"

Kalktık, benim odamdan başlayarak evin her köşesinde ruju aradık, bulamadık. Annem de benimle birlikte ararken her hareketine, gözünü kırpışına bile dikkat kesilmiştim, öyle endişeli görünüyordu ki Oscar'lık oyuncu olduğu ihtimalinden şüpheliydim artık. Evi didik didik ettik, bulamadık.

"Belki yanımdaydı.. hastaneye götürürlerken düşürdüm.." dedi annem, "ya da sürdükten sonra çöpe attım.."

"Neden atmış olabilirsin ki.."

Cevap vermesi zaman aldı. Gözleri yaşarmıştı, anlam veremediğim bir utançla bakışlarını benden kaçırdı. "Kendimi aynada gördüm.. kendimden tiksindim.. olamaz mı?"

Ah benim güzel annem.

"Kesin öyle yaptın.. atmasan bulurduk.." dedim, "çöpe bakmak hiç aklımıza gelmedi.."

Bu durumda kimin kızı olduğumu öğrenebilmem için annemin üçüncü uyurgezer gecesine ihtiyacım vardı.

Gerçekten delirdiğimi düşünmesini göze alarak "anne n'olur beraber yatalım," diye tutturdum, "eskiden anneannemle yatardın.. şimdi de benimle yat.. lütfen."

"Peki," dedi annem, "peki.. beraber yatalım."

Yüzünden endişe akıyordu. Bazen doktora gitmem için söze başlayacak oluyor, sonra kendisini hastanenin camında gördüğü zaman yaşadığı şoku hatırlıyordu, hangimizin delirdiğinden emin olamadığı için susuyordu.

Böylece annemle birlikte yatmaya başladık.

Uyurgezerlik ânını kaçırmak istemiyordum, uykuya yenildiğim bir sırada yürür diye derin bir uykuya dalamıyordum, hep tilki uykusu uyuyordum. Okulda ruh gibiydim, sabah odama girer girmez başımı masaya koyup uyuyordum, derse geç kaldığım oluyordu. Gün boyunca her fırsatta uyuyor, uyumadığım zaman da annemin ne zaman yürüyeceğini düşünüyordum. Evde de farklı değildim, esnemekten bir hal oluyordum, annem de yatsın, bir an önce uyusun diye saat daha on olmadan "anne hadi yatalım," diyordum, "uykun gelmedi mi?"

Annem şaşırıyordu "neyin var senin Şehnaz?" diyordu, "Eskiden yatmak bilmezdin, şimdi tavuk gibi erkenden yatıyorsun."

Uykunda yürümeni bekliyorum diyemiyordum.

Annem canı ne zaman isterse o zaman yatıyordu, bazen ikiye kadar ayık ayık dolaşıyordu, yatsın diye yorganın altında gözüm açık bekliyordum. Yatakta onun hareketlerine göre hareket ediyordum, kıpırtısını bile hissetsem uyanıyordum. Bu yüzden çok yorgundum.

Galiba DELİREN BENDİM.

Delirmiş olsam da anneme sırtından sarılabiliyordum. Her sarıldığımda çocukluğumu, o zamanlar babaların olmadığı evlerde annelerle kızların birlikte yattığını sandığımı, anneannem ölünce annemle yatma sırasının bana geleceğini düşünerek sabırla beklediğimi hatırlıyordum. Anneannem çoktan ölmüş, sıra bana gelmişti. Ama annemle böyle bir nedenle sarmaş dolaş yatmak gözlerimi yaşla dolduruyordu, ona hissettirmemek için

yüzümü yastığıma sürterek yaşlarımı siliyordum. Sanki içimde bir kuyu vardı, nedenini bilmediğim acılar üretiyordu.

Annem geceleri bir-iki defa tuvalete kalkıyordu, hemen doğruluyordum.

"Kendimdeyim.. merak etme, uyurgezer değilim ben.." diyordu.

Endişeyle yüzüme bakıyordu. Niye onunla yattığımı anlamıştı, benim için çok korkuyordu. Ama bir türlü uykusunda yürümüyordu.

Sabırla bekliyordum, üçüncü uyurgezer gecesi için dört yıl beklemem gerekse bile bekleyecektim.

Çok beklemedim. Hatta tahminimden çok daha az bekledim. İkincisinden on yedi gün sonra, pazartesiyi salıya bağlayan gece, sabaha karşı annemin üçüncü uyurgezer gecesine tanık oldum. Pazartesiyi salıya bağlayan gece olmasının bir önemi yoktu, öyle denk gelmişti. Zaten üçlü fardaki fırça izlerine bakılırsa salıyı çarşambaya, cumayı cumartesiye, pazarı pazartesiye bağlayan gecelerde de yürümüş olabilirdi.

Haziran başı için fazla sıcak bir geceydi. İstanbul o zamanlar balkonlarda limon ağacı yetişecek kadar tropikal bir şehir değildi, bizim de cam açık yatma âdetimiz olmadığından kaşık gibi iç içe geçmemiştik, pikeyi çıkarmaya da üşendiğimizden yorganı tekmeleye tekmeleye uyuyorduk.

Annem kıpırdadığı anda uyandım, saate baktım, beşe çeyrek vardı. Güneş henüz doğmamıştı ama gökyüzü aydınlanmaya başlamıştı. Annem kalktı, tuvalete gidecek sandım, gitmedi. Yatağın üstüne çıktı, ayak uçlarında yükselip sağdaki duvarı boylu boyunca kaplayan, üç kapılı gardırobunun tepesine uzandı. Evlenirlerken babamın İstanbul'un en meşhur ve pahalı marangozuna yaptırdığı, aslında bu nohut oda bakla sofa evin yatak odası için fazlasıyla hantal olan ama annemin vazgeçe-

mediği, masif ceviz, şahane gardırobun tepesinde taç şeklinde, el oyması bir alınlık vardı. Eliyle alınlığın arkasını yoklayarak bir şey aldı, yatağın ucuna oturup aldığı şeyi kucağına koydu.

Karaltısı gardırobun kapısındaki aynaya yansıyordu. Karanlıkta göremiyordum ama kucağındaki şeyin ne olduğunu anlamıştım. Anneannemin kutusuydu bu. Şaşkındım, bir karış boyunda, köşeleri yuvarlatılmış, kapağına su içen geyikler, ön yüzüne öpüşen kuşlar resmedilmiş bu metal kutunun da anneannemden kalan diğer eşyalar gibi yok olduğunu sanıyordum. Annem kutuyu açtı, içinden çıkardığı şeyin aradığımız ruj olduğunu anladım. Ruju saklamak için öyle bir yer seçmişti ki kırk yıl düşünsem gardırobun tepesine gizlenmiş, çoktan kaybolup gittiğini sandığım kutuyu bulup içine bakmak aklıma gelmezdi. Gizemli ruju anneannemden kalan bu kutuya koymasının bir anlamı olmalıydı ama bunu düşünecek durumda değildim, beklediğim gecenin geldiğini anlamıştım. Annem yine uykusunda yürüyecekti.

Kulaklarım uğulduyordu. Kalbim çok hızlı çarpıyordu. Ellerim, kollarım, bacaklarım, yüzümdeki kaslar bile titriyordu. Onu izlediğimi fark etmesin diye kaskatı kesilmiştim. Üstünde yakası kaymış bol bir penye vardı. Regl olmuştu, menopoza yaklaştığı için kanaması çok şiddetli oluyordu, iki tane ped koyduğu halde kan beyaz külotuna geçmişti. Bu karanlıkta bile siyah bir leke halinde belli oluyordu. Hava epeyce aydınlandı ya da gözlerim karanlığa alıştı. Ne yaptığını daha iyi görebiliyordum. Ruju tekrar kutuya koydu, kutuyu yatağın ucuna bıraktı, gardırobu açtı, bir elbise çıkardı, askısıyla üstüne tuttu, aynaya baktı, elbiseyi üstünde tutarak bana döndü.

"Nasıl?" dedi.

Varlığımın farkında olmadığını sanıyordum, irkildim, kalbim gümledi.

Zar zor "güzel.. çok güzel.." diyebildim.

"Mazhar tacımı da doğrudan berbere göndermiş," dedi.

"Taç mı.. ne tacı.."

"Nikâhta takacağım taç. Konuştuk ya.. beraber karar verdik.. saçım topuz olacak, üstüne taç takacağım.."

Konuştuk mu? Beni kim sanıyordu, anneannem mi?

Annemle babamın nikâh fotoğrafındaki, yaprak desenli, ortasında büyük parlak bir taş bulunan tacı hatırladım. Nikâhında gelinlik giymediği için duvak yerine bu tacı takmıştı. Tuttuğu elbiseyi karanlıkta göremiyordum ama muhtemelen o da nikâhında giydiği, göğsünün ortasında kalın bir pili, pilinin üstünde de büyükçe bir fiyonk bulunan, kemik rengi elbisesiydi. Babamla tanışma hikâyelerini ilk anlattırdığımda "nikâhımızda bunu giymiştim," diyerek göstermişti.

"Gelinlik giymedin mi?" diye hayretle sormuştum, evlenirken gelinlik giymenin zorunluluk olduğunu sanıyordum; polislerin, askerlerin üniforma giymesi gibi gelinler de gelinlik giymek zorundaydılar.

Annem "giymedim.. gelinlik sevmiyorum ben," demişti.

Ben evlenirken mutlaka gelinlik giyeceğim diye düşünmüştüm.

Sonra büyümüştüm, yetişkin ve solcu olmuştum. Törenler ve gelenekler üzerine derinlemesine düşünmeye ve akademik olarak çalışmaya başlayınca düğün ve gelinliğin çok gereksiz, hatta itici bir şey olduğuna karar vermiştim. Sosyolojik açıdan takı ve para kısmı toplumun yeni evlilere maddi destek vermesinin olabildiğince nazik bir yolu olmakla birlikte, bütün solcular gibi ben de gelinlik giyerek ve bütün geleneklere uyarak düğün yapmanın kendi doğrularını dayatan toplum tarafından onaylanma arzusunun çok bariz bir işareti olduğu kanı-

sındaydım. Gerçi ufukta gelinlik giyip evlenmemi isteyen kimse de yoktu, belki de bu nedenle gereksiz olduğunu düşünmek işime gelmişti.

Annem üçüncü uyurgezer gecesinde nikâh gününü tekrar yaşamaya hazırlanırken, ben çok kısa bir an içinde E.'nin Eyşan'dan boşandığını, evlendiğimizi hayal ettim. Bunu ilk hayal edişim değildi. E.'yle birlikte olmaya başladığım ilk günden beri ucunda evlilik olan hayaller kuruyordum. Düğünümüzü E.'nin klası açısından en doğru yer olmasa da benim kendimi iyi hissedeceğim bir mekânda, mesela bizim kulüpte yapıyorduk. Gelinliğim çok sadeydi, dantel olabilirdi ama taş maş istemiyordum. Saçlarım ancak omuzlarıma değdiği için topuz yapamıyordum, annem gibi taç takamıyordum. Elimde kesinlikle taze çiçek demeti vardı. E.'yi öldürsen belinde kuşak olan, o iri papyonlu gülünç damatlıklardan giymezdi, zaten boşanmış bir erkeğin damatlık giymesi uygun muydu emin değildim. E. muhtemelen çok sade ama kalitenin zirvesiyim diye bağıran koyu renkli bir takım giyiyordu. El ele salona giriyorduk. Rektör, bizim dekan, senato üyeleri en ağır masadaydılar; sadece bizim üniversiteden değil, Boğaziçi'nden, Marmara'dan, ODTÜ'den, Ege'den ilişkili olduğumuz diğer üniversitelerden sevdiğimiz hocalar hatta E.'nin Leeds Üniversitesi'nden bir hocası bile gelmişti.

Şehirli, modern, okumuş genç kızın evlilik düşleri konulu bu hayal, klişenin dibini delecek kadar sıradandı. Asıl acısı, Eyşan'la E.'nin nikâh fotoğraflarındaki mutluluğun yakınından bile geçmiyordu. Caddebostan'daki evlerine gittiğimde koridorun duvarında şık bir çerçeve içinde gördüğüm fotoğrafta ikisi de içtenlikle gülüyorlardı. Eyşan bir kolunu E.'nin boynuna atmıştı, beyaz güllerden oluşan demeti tutan eli E.'nin göğsündeydi, gülerken gözleri dümdüz kalın bir çizgi olmuştu. Asıl E.

gülüyordu, o kadar içtenlikle gülecek ne vardıysa gülüyordu, objektife bakıyordu, fotoğrafta görünmüyordu ama muhtemelen bir eliyle Eyşan'ın beline sarılmıştı, öbür elindeki şampanya kadehini fotoğrafı çekene kaldırmıştı. E. benimle birlikte olduğu otuz yıl boyunca bir kere bile böylesine içtenlikle ve dolu dolu gülmedi, bu da benim içimin yarası oldu.

Annemin sesi düşüncelerimi böldü.

"Nero hadi," dedi, "sen de hazırlan artık. Dokuzda berberde olmamız lazım."

Nero mu? Nero kim? Annemin adı Ne'yle başlayan yığınla arkadaşı aklımdan ışık hızıyla geçti. Nefise, Nesli, Neşe, Nermin, Neriman..

Neriman!

Yatakhane arkadaşı, öğretmenlik yaptığı köyde Alevi olduğu için ayırımcılığa uğrayınca memleketine küsüp işçi olarak Almanya'ya giden; orada evlenen; bir miras meselesi için Türkiye'ye geldiğinde tanıştığım; parlak siyah, gür saçlarını ve inci dişlerini unutmadığım; kendine yurt bildiği yeni ülkesinde, neonazilerin ateşe verdiği evinde, iki çocuğuyla birlikte yanarak ölen; annemin televizyonda haberleri seyrederken vesikalık fotoğrafını görünce çığlık attığı, inanmak istemediği, saçını başını yolduğu, ölümüne günlerce ağladığı güzel kadındı. İstanbul'a geldiğinde annem bizi tanıştırırken gözleri yaşarmıştı "annen benim en eski arkadaşım.. ahretliğim.." demişti, sımsıcak sarılmıştı. İlkokuldaydım, Neriman'ı çok sevmiştim, hep İstanbul'da yaşasa keşke diye düşünmüştüm, annemin hep böyle arkadaşları olsa. Annem şimdi beni o Neriman sanıyordu.

O an gerçeği öğrenebileceğimi hissettim.

Annemi mahvetmeyi, ruh sağlığını tümüyle çökertmeyi göze almıştım. Sadece kendimi düşünüyordum. Aklımda hikâyemi öğrenmem ve benliğimi tamamlamam

gerektiğinden başka hiçbir şey yoktu. İçime kaçan şeytanın sesi çok tatlıydı, çok şekerliydi, damarlarımda kan yerine şeytanın zehirli varlığı dolaşıyordu, hain ve sinsiydim.

Neriman rolü yapabileceğimden çok da emin olmayarak "nikâhında giyeceğin kıyafeti bana daha yeni mi gösteriyorsun ahretlik.." dedim. Ahretlik kelimesinin tuhaflığı bir süre kulağımda çınladı.

Annem "Mazhar daha dün getirdi, ne yapayım.." dedi, "canım Mazhar.. terzi yetiştiremeyecek diye çok endişeliydi.."

Sesi sevgi doluydu ama bana garip bir acının tınısı da var gibi geldi. Üstünde durmadım. O anda annemin sesindeki, sözündeki, gözündeki hiçbir acıdan etkilenmiyordum. Neriman olmadığımdan kuşkulanmadığı için devam ettim. Henüz kimin kızı olduğumu öğrenmiş değildim. Huylanmasın, oyun bozulmasın diye çok yuvarlak şeyler söylüyordum, yaptığı hazırlıklara ilişkin küçük, önemsiz sorular soruyordum. Annemin ruh sağlığının korkunç durumda olduğunu gösteren bu ânı hiç tereddüt etmeden istismar ediyordum. Tam bir hain evlattım, Allah benim belamı vermeliydi, kendimden utanıyordum. Ama bir yandan da babamın kim olduğunu öğrenmeye hakkım olduğunu düşünüyordum. Annem bana gerçeği dürüstçe anlatmadığı için bu yola başvurmaya mecbur kalmıştım.

Annem gülümsüyordu, konuşurken nikâh elbisesini sevgiyle sıvazlayıp duruyordu. Nikâh şekerini beğenip beğenmediğimi sordu. Nasıl bir şey olduğu hakkında en ufak bir fikrim olmayan şekerleri çok beğendiğimi, Mazhar'ın çok zevkli bir adam olduğunu söyledim.

"Öyledir," dedi, "çok zevklidir canım Mazhar."

Mazhar'ın üçünü yani kendisini, Neriman'ı ve anneannemi alması için berbere araba göndereceğini, arabanın onları doğrudan nikâh dairesine götüreceğini söy-

ledi, günün planına ilişkin başka şeyler de anlattı, Neriman'a talimatlar verdi. Harun'un adı geçmiyordu, ben geçirmezsem geçmeyecekti.

"Peki Harun ne olacak?" dedim, "Karnındaki çocuk Harun'dan değil mi? Çocuğun bir yabancıya mı baba diyecek?"

Annem beynine yumruk yemiş gibi oldu.

Sonra delirdi. Geldiği görülmeyen, bir anda yükselip her şeyi önüne katıp götüren seller gibi delirdi. Kıyılara vurup ev, araba, gemi, tekne, sandal, insan, şezlong, kafe, şemsiye hiçbir şey bırakmayan tsunamiler gibi delirdi. Evleri yutan, uçuran hortumlar gibi, tayfunlar gibi, fırtınalar gibi delirdi. Harun'a ağız dolusu beddua etmeye, ağlamaya, başını gardıroba vurmaya başladı. Sağ gözüne bir şey olmuştu, sol gözü oradan oraya atlıyor ama sağ gözü takma bir göz gibi nereye baktığı belirsiz bir yerde sabitlenmişti.

İkinci uyurgezer gecesinde anneannem hakkında konuştuğu gibi, bu kez Harun ve Fatoş hakkında konuşuyordu. Ama bu kez sesi çok hırıltılıydı, ağzının içinde kocaman bir taş var gibiydi, bazen plak takılır gibi takılıyor, aynı kelimeyi defalarca söylüyor, bazen sesi ağırlaşıyor, devri düşüyor, ne dediği iyice anlaşılmaz oluyordu.

Bu gece annemin monoloğunu değil, ikimizin öfke taşan diyaloğunu yaşıyorduk ve asıl deliren bendim. Anneme yaşattığım bu felaketin dinmesi, hayattaki tek varlığımın sakinleşmesi için hiçbir şey yapmadığım gibi korkunç çirkin, korkunç hain bir oyun oynuyor, geçmişini bilen Neriman olmayı sürdürüyordum. Kendi hikâyemi öğrenmek için birbirinden hain sorular sordukça annemin sesi daha da kısılıyor, başını gardıroba daha hızlı vuruyordu.

"Allahım öldür beni! Allahım canımı al!" diye çığlık atıyordu.

Bozulan artikülasyonuyla yarım yamalak söyleyebildiği kelimeleri, kesik kopuk cümleleri, çığlıklarını, ahlarını, beddualarını birleştiriyordum; sesinin tonundan, vurgusundan bile anlam çıkarıyordum ama Harun denen adamın aşağılık bir şerefsiz ve Fatoş'un kötü niyetli, haysiyetsiz bir kadın olduğundan, Mazhar'ın beni öz çocuğu gibi sevdiğinden fazlasını öğrenemiyordum. Öğrendiklerim az değildi ama bana yetmemişti. O kadar alçalmıştım ki, annemin kahrolduğunu gördüğüm halde sorularıma son vermiyordum, acısını dindirmeye çalışmıyordum, aksine suçluyordum, beni bu yaşa kadar KANDIRDIĞI için, KİMLİĞİMİ benden SAKLADIĞI için, benim BEN OLMAMA ENGEL olduğu için daha çok acı çeksin istiyordum.

Neriman olmaktan vazgeçtim.

"Beni senelerdir kandırıyordun yani.. öyle mi?" dedim. "Beni babamın Mehmet Mazhar Varlı olduğuna inandırdın.. sen ne kadar aşağılık bir kadınsın.. nasıl bir annesin sen!"

Annem hızla gelen bir araba tarafından ezilecekmiş de son anda kurtulmuş gibi irkildi, korku dolu, tarifsiz bir şaşkınlıkla bana baktı.

"Şehnaz?"

O anda uyandığını, üçüncü uyurgezer gecesinin de böylece sona erdiğini anladım. Annem benden yıllarca sakladığı gerçeği söylediğini anlamıştı.

"Benim," dedim. "Evet.. Şehnaz.. şerefsiz Harun'un kızı olan Şehnaz."

Annem yatağa çöktü, ellerini yüzüne kapattı. Garip zafer hissi içindeydim. Detaylarını bilmesem de kendi gerçeğime ulaşmış olmanın hastalıklı sevinciyle gülümsüyordum. Ama bir yandan da içimde delirtici bir huzursuzluk vardı. Bir şey olacak hissiydi bu, bir felaket geliyor ve engel olmam mümkün değil hissiydi.

Çok sürmedi. Annem başını bir daha, bu kez çok şiddetle gardıroba vurdu. Kapağın anahtarı alnına saplandı. Kan fışkıran alnında pirinç anahtarla yere yuvarlandı.

Aklım darmadağın olmuştu benim, benliğim katrilyonlarca parçaya bölünmüştü, parçalarım toz gibi havada uçuşuyordu. Tarifi imkânsız bir ruh hali içindeydim, varlığımı hissetmiyordum. Cemil Amcaların kapısını çalıp geçen seferkinden çok daha büyük bir panik, hatta dehşetle yardım isterken ben, ben değildim. Konuşurken sesim yırtılıyordu; boğazımın yırtılan sesimle cebelleştiğini, ciğerlerimdeki havanın dışarı çıkmak için boğazımı zorladığını duyuyordum ve aynı anda kendimi bedeni olmayan uçucu bir varlık, hatta boşluk gibi hissediyordum.

Çünkü suçluydum, suçlu olduğumdan hiç kuşkum yoktu.

Annem benim kışkırtmalarım nedeniyle başını dolaba vurmaya başlamıştı.

Ölürse anne katili olacaktım.

Babasının kim olduğunu öğrenmiş bir anne katili olacaktım.

Babamın kim olduğunu öğrenmek hayatımı iyileştirmeyecekti.

Üçüncü uyurgezer gecesinin sonunda annem yine Cemil Amca ve Aygen Teyze'nin yanı sıra, bütün apartman ahalisiyle birlikte ambulansa bindirilirken üstünde narçiçeği dekolte elbisesi değil bacaklarını tümüyle açık-

ta bırakan, kan içindeki penyesi vardı. Aygen Teyze alelacele aşağı inmiş, sabahın o saatinde sutyen takmaya fırsat bulamayan kadıncağız göğüslerini saklamak için kollarını önünde kavuşturmuştu. Komşularımızın yüzlerinde bu kez büyük bir dehşet okunuyordu, hepsinin gözleri annemin alnındaki anahtara kilitlenmişti. Bağrışlarımız sabahın derin sessizliğinde işitilmiş olmalıydı, muhtemelen annemle karşılıklı delirdiğimizi duymuşlar, aramızda bir mesele olduğunu anlamışlar, çok meraklansalar da anne-kız arasında olur böyle şeyler deyip olayın içyüzünü öğrenmeyi ileriki bir zamana ertelemişlerdi. Ama şimdi o anahtarın annemin kafasına nasıl girdiğini anlamaya çalışıyorlardı. Bana kuşkuyla bakıyorlardı. Kaza mıydı, cinayet miydi, ben mi itmiştim annemi? Kafasını tutup gardırobun anahtarına vurmuştum? Sabahın beşinde, küçücük bir yatak odasında bir gardırobun anahtarı bir kadının kafasına nasıl girerdi? Bütün gün heyecanla bunu konuşacaklar, bir an önce öğrenmezlerse rahat edemeyeceklerdi. Cemil Amca'ya açıkça, bana nazikçe ve dolaylı olarak bunun nasıl olduğunu soracaklardı. Polisin yolunu gözleyeceklerdi, bir olay yeri inceleme, bir canlandırma, bir tutuklama görmek için çıldıracaklardı. Haklıydılar. Ben de olsam öğrenmek isterdim.

Yine Cemil Amca'nın beyaz Taunus'undaydım, yine ambulansın peşinden Haydarpaşa Numune'ye gidiyorduk. Ama bu kez aklımdan arabanın ne kadar yaktığı gibi saçma sapan şeyler geçmiyordu. Çok korkuyordum, korkudan ölüyordum. Buz gibi olmuştum, ağzım yine kupkuruydu, sanki biri ağzımda ütü gezdiriyordu, her açtığımda dilimin damağımın kuruduğunu hissediyordum, boğazımın acısından yutkunamıyordum.

Cemil Amcaların kapısını çalmaya gitmeden önce giyecek bir şey aramıştım. Elime kotum geçmişti. Yatak ile gardırop arasındaki daracık alanda, alnında anahtarla

yatan annemi atlayıp geçmemek için yatağa çıkmıştım. Dehşetli bir panikteydim. Yaylanan yatakta dengemi zar zor sağlayarak kotumu giyerken başındaki kan giderek artan anneme bakıyordum ve anneme ne olacağından başka bir şey düşünemiyordum. Şimdi, Cemil Amca'nın bu kez kulakları yırtarcasına siren çalarak giden ambulansın peşindeki arabasında gözlerimi ileriye dikmiş, annemin bu beyaz arabanın içinde ölmek üzere olduğunu ve anne katili olacağımı düşünüyordum.

Cemil Amca da en az komşularımız kadar şaşkındı, aklı almıyordu, annemin başını gardıroba, anahtarı alnına saplanacak kadar şiddetle NEDEN vurduğunu sordu.

"Olur bazen.. kendine hâkim olamazsın.. ben de yaptım.. insanlık hali.. yumruğumu duvara geçirdiğim oldu.. ama anahtar saplanacak kadar.. alın kemiğini delecek kadar.. o derece.. olamaz Şehnaz.. imkânsız.. öyle bir şiddetle vurmuş olması lazım ki.. neden kızım.. neden? Annen ölmek mi istedi.. niye yaptı.."

Ağlamaktan anlatamadım. Ağlamasam da anlatamazdım zaten, babamın kim olduğunu söylesin diye annemi zorladım diyemezdim.

"Ölmek değil," dedim, "öyle bir şey değil.. geçen seferki gibi krize girdi."

Cemil Amca endişeyle başını salladı. Annemin önceki krizini yeterince ciddiye almadığı için kendini suçlu hissediyordu. Sürekli "bilseydim.. ah bilseydim.." diye mırıldanıyordu.

Ambulans yine acile girdi, annemi yine öncelikli aldılar ama bu kez doğrudan müdahale odasına götürdüler. Anahtar alın kemiğini kırmıştı, başından akan kan durmuyordu. Hemen ameliyata alındı.

Şehirde hayat beklenmedik şekilde sıcak bir haziran gününün bütün karmaşasıyla başladığında ve acildeki genç ve bakışları hülyalı, bu kez gayet dinç görünen

doktor beni nöroloji servisinde görünce şaşırıp duraksadığında

annemin ameliyatı bitmiş;
alnındaki anahtar çıkarılıp bir kavanoza konmuş;
kavanoz bana verilmiş;
ameliyatta beynine el atacak kadar ileri gidilmeden anahtarın parçaladığı kemik parçaları temizlenmiş;
başı sarılmış;
ameliyattan önce çekilen filmde beyin kanaması ihtimalinin düşük olduğu ama yine de yolunda olmayan bir şeyler görüldüğüne karar verilmiş;
bana muhtemelen önemsiz bir şey olduğu, önce iyice bir tetkik edilmesinin gerektiği söylenmiş ama yolunda olmayan şeyin ne olduğu söylenmemiş;
annem, yoğun bakıma yatırılmasına gerek görülmediği için doğrudan nöroloji servisine sevk edilmiş;
benim canım annem sekiz yataklı bir odada, kapının ağzında, gelişigüzel düzeltilmiş bir yatağa yatırılmış;
Cemil Amca boş yatak olmayan nöroloji servisinde, durumu görece hafif bir hastanın başka servise nakledilip annemin onun yerine yatırılması için gücünü kullanmakla yetinmemiş;
nöroloji servisinin başı bilmem ne hocayla telefonla konuşup annemin yakını olduğunu, bizzat ilgilenmesini rica etmiş;
kendi mesaisi için jinekoloji servisine geçmeden önce bana doğru dürüst dinlemediğim, annemin önünde sonunda iyileşeceği ve kendisini aramaktan çekinmemem gerektiği hakkında bir şeyler söylemiş;
ben kavanozun içindeki pirinç anahtara dakikalarca bakmış;
ve tutamak kısmında bir kuş deseni bulunan, kuşun kanadının ucundaki sivriliğin annemin alnına girdiği, yıllardır kullandığımız bu işlek metalin, eskiden

avucumda tutmaktan zevk aldığım bu güzel nesnenin, gün gelip de annemin ölümüne yol açan bir silah olabileceğinin aklımızdan bile geçmediğini;
tatile gideceğimiz zaman anneannemin, annemle ortak kullandıkları gardırobu bu anahtarla kilitlediğini;
anahtarı da çantasına koyduğunu;
annemin "anne Allah aşkına.. gardıropta neyimiz var ki.. hırsız elbiselerimizi mi çalacak.." dediğini;
anneannemin de bir karışlık pazen don için bile adam öldürenler gördüğünü söylediğini; şimdi boyu bir karış bile olmayan, bu küçücük nesnenin annemin hayatına kastettiğini düşünmüştüm.

Nörolojinin başında olan doktor henüz gelmediği, hiç kimseden de filmde görülen ve pek iyi olmayan şey hakkında bilgi alamadığım için annemin durumu iyi mi, değil mi, ölüyor mu, yaşayacak mı bilmiyordum. Annemin elini tutmuş, kıpırdamaktan bile çekinerek yatağın ucunda oturuyordum. Annem ameliyattayken polis ifademi almak istemiş ama Cemil Amca ne dediyse başını sallayıp uzaklaşmıştı. Annem ölürse şüpheli olarak yargılanabilirdim, yargılanmalıydım da zaten, hapislerde çürümeye müstahaktım. Annemin elinin cansız, neredeyse ölü olması, sıktığım zaman küçücük bir karşılık bile vermemesi korkumu artırıyordu.

Bu tür süresi belirsiz bekleme durumlarında okuyup yazan herkesin yapacağı gibi adını Godot koyduğum doktor bir türlü gelmiyordu. Sekiz yataklı odada sürekli hareket halinde olan refakatçi kadınlar "gelir.. gelir.." diyorlardı, "hoca biraz ekabirdir, geç gelir ama mutlaka gelir." Uzun süredir yatan yakınları nedeniyle ortama alışmış, ayaklarında terlikler ve dağınık saçlarına taktıkları kelebek tokalarla evlerindeki kadar rahat hareket eden, yaşları otuz ile elli arasında değişen, kimi annesine kimi ablasına bakan bu kadınlar farklı sosyal sınıflardan gel-

dikleri halde birbirleriyle ahbap hatta akraba olmuş gibiydiler. Sağlık, tarihin bütün dönemlerinde olduğu gibi o zaman da sınıfsal bir mesele olsa da, ülkemiz henüz farklı sınıflara göre farklı türden hizmet veren özel hastanelerle kaynamadığından, toplumun en üst kesimleri ayrı tutulursa, bu tür ortamlarda sınıf farkları görülmez olabiliyordu. Devasa bir pazar olmasının yanı sıra sınıfsal farklılıkları görünmezleştirdiği için de düzenin gözüne batan; sağlığın (benzer bir biçimde eğitimin de) sistemli bir şekilde özelleştirilmesinin toplumdaki dayanışma duygusunu nasıl parçaladığı, toplumun en kalın katmanını nasıl alt sınıflara bölüp birbirine düşman ettiği hakkında yıllar sonra yazacağım çalışmamın temelini orada atmıştım. Eşofmanını o yıllarda yeni açılan lüks mağazaların birinden almış bir kadınla, Kadıköy'ün meşhur Salı Pazarı'ndan çekişe çekişe pazarlık ederek almış bir kadın birlikte kahvaltı hazırlıyor; biri samimi olduğu hemşirelerin odasında demlediği çayı, diğeri dışarıdan yakınlarına aldırdığı böreği, temizliğe gittiği evlerde giydiği uzun etekle dolaşan bir diğeri evden getirdiği peynir zeytini ortaya koyuyor; hep birlikte kahvaltı yapıyorlardı. Hastanenin bir araya getirdiği bu kadınlar birbirlerinin hastalarına göz kulak oluyorlar, birbirlerinin ziyaretçilerini kendi ziyaretçileriymiş gibi karşılıyorlardı, yakınlaşıyorlar, kardeşleşiyorlardı.

Gözucuyla onlara bakarken burada benim de uzun bir zaman geçireceğimi, annemin iyiliği için bu kadınlardan biri olmam gerektiğini düşündüm.

Kahvaltılarından bana da ısrarla ikram etmişler ama bir lokma bile yiyemeyecek oluşumu anlayışla karşılamışlardı. Anneme ne olduğunu detaylarıyla öğrenmek için durumunun düzelmesini ve benim de konuşabilecek hale gelmemi bekliyor olmalıydılar. Üzüntüme saygı duymuşlardı, "iyileşir bacım.. üzülme.. ne yaralılar iyileş-

ti burada.. hep gördük.." diyerek umut vermişlerdi. Sigara içmek için bahçeye çıkarken annemi bu refakatçi kadınlara emanet ederek ben de onlardan biri oldum. Bahçeye çıkmama gerek olmadığını, yangın merdivenine açılan kapının önünde içebileceğimi söylediler. Her yerde sigara içilebilen zamanlardı ve yangın merdivenine açılan kapının önünde bir yığın insan itiş kakış sigara içiyordu. Aralarına karışmak istemedim, üç kat inip bahçeye çıktım.

Hastanenin önünde sigaramı içerken duvara yan yana asılmış, kabinsiz, ankesörlü telefonları gördüm. Bir anda E.'yi aramaya karar verdim. Büyük bir karardı. Başını sonunu düşünmüyordum. Önünde sıra olmayan bir telefona gittim, ahizeyi kaldırdım. Önce okul numarasını tuşladım ama dört tuşu basmıyordu. Sabırsızca yandaki kadına baktım, ahizeyi kulağına götürmüş, telefonun açılmasını bekliyordu. Göz göze geldik.

"Bozuk o," dedi kadın ahizeyi yerine asarken, "benimki de meşgul. İsterseniz siz arayın.. ben sonra tekrar ararım."

"Ah çok sağolun," dedim.

Hastanedeki herkes gözüme iyilik meleği gibi görünüyordu. Bu meleklerin arasında benim gibi hain ve katil bir evlada yer olmamalıydı, yargılanmalıydım. Bir yerde ellili, altmışlı yıllarda ana baba katillerinin muhakkak asıldığını, hafifletici sebep kabul edilmediğini okumuştum, bu gelenek devam etmeliydi, ben de asılmalıydım. Ahizeyi aldım önce okulu aradım. Telefon çaldı.. çaldı.. açılmadı. Açılmayacağını biliyordum aslında, saat benim gibi akademik köleler için geç, E. içinse erkendi, sabahlarını okuma yazma işlerine ayırıyordu. Sabah dersi yoksa ancak öğle yemeğine doğru gelirdi; gelirken karizmasıyla yine koridorları dalgalandırırdı, odasına girer, beni çağırır, kahvesini yapmamı beklediğini söyleyecek

kadar düşük kalitede biri olmadığı için derslere veya öğrencilere ilişkin bir şeyler sorardı. Ama ben kölelikten vazgeçemeyecek kadar düşük kalitede biri olduğum için "kahve?" derdim. İkimize de kahve yapardım, E. sigarasını yakar, kahvesinden bir yudum içer ve bana onu yalnız bırakmam gerektiğini hissettirirdi. Çok basit hareketlerle yapardı bunu, Almanca veya İngilizce gazetesini çıkarıp koskocaman açar, yüzünü kapatırdı. Bu hareketi bile inciticiydi ama alışmıştım. Kahve fincanım elimde "sonra görüşürüz," diyerek kendi odama giderdim. İncitilmeye alışmanın çok kötü bir his olduğunu aklıma getirmiyordum.

Bebek evi aradım, o da açılmadı. Açılmasını istiyor muydum, istemiyor muydum emin olamadım. Benim için şaşırtıcı bir şeydi bu çünkü Bebek evi aradığımda açılmazsa E. Caddebostan'daki evinde Eyşan'la birlikte demekti ve bunu bilmek her defasında yüreğime bıçak saplanmasına neden olurdu ama bu kez yüreğimde bir ağrı hissetmiyordum.

Bekleyen kadın sabırsızlanmıştı, sıramı verdim diye suiistimal etme der gibi bakmaya başlamıştı. E.'yi aramamam gereken tek yeri, Caddebostan'daki evini aradım.

Milyonlarca şeyin aklımdan hızla geçtiği bu garip zamanın içinde, yine çok hızlı bir durum değerlendirmesi yapmıştım. Beyin filminde bana söyleyemeyecekleri kadar kötü bir şey görmüşlerdi. Demek ki annem ya ölecek ya da aylarca sürecek, sancılı bir tedavi sürecine girecekti. Eski haline kavuşması için hayatımı vermeye razı olsam bile annemin eski annem olması en azından bir süre mümkün görünmüyordu. Bu zor ve sonu belirsiz süreçte E.'nin bana destek olmayacağını biliyordum, bencil bir adamdı, bu yüzden ipleri daha en başında koparmak en iyisiydi. Böylece beni en zor zamanımda yalnız bırakacağından emin olduğum sevgilimin kıracağı

kalbimin acısını çekmeyecektim. Çok gençtim, aşk konusunda dümdüz aptaldım. Saniyenin binde biri kadar kısa bir anda, düşünceler kafamın içinde sıçrayan atomlar gibi müthiş bir hızla dönüyordu.

E.'nin ondan neden ayrıldığımı sormayabileceğini;
ama sormasını çok istediğimi;
ona söyleyecek çok şeylerim olduğunu;
ona bu çok şeylerimi söyleyebilmek için daha önce defalarca başarısız ayrılma girişiminde bulunduğumu ve bu çok şeylerimden birini bile söyleyemediğimi;
ama bu kez başaracağımı;
ona bencil, kibirli, ukala, kendini beğenmiş, umursamaz, sevgisiz, şefkatsiz, duygusuz, hatta hain ve kötü yürekli bir adam olduğunu söyleyeceğimi;
hayır, kötü yürekli olduğunu söylemeyeceğimi;
çünkü E.'ye kötü yürekli denemeyeceğini;
kötü bir insan olmadığını, sadece bencil, duygusuz ve kendini beğenmiş olduğunu;
bunların bir insanı kötü kalpli yapmaya yetmediğini;
hatta E.'nin olmadık zamanlarda iyilik meleği kesildiğini;
onu gerçekten seven sayısız kız ve erkek öğrencisi olduğunu;
E.'ye toz kondurmadıklarını;
gerçekten kötü kalpli birinin bu sevgiyi kazanamayacağını;
E.'nin belki de sadece aşkta kötü olduğunu;
kişiliğimi ezdiğini, bana değer vermediğini, benimle kedinin fareyle oynadığı gibi oynadığını, beni köleleştirdiğini;
bütün aşklarında böyle olup olmadığını bilmediğimi;
ama mesela Eyşan'ın kişiliğini ezemediğini;
demek ki sorunun bende olduğunu;

öte yandan Eyşan'ın kişiliği ezilmediyse ondan neden ayrılmadığını;
benimle olan ilişkisini nasıl kabullendiğini anlayamadığımı;
bütün bunları ona söylemeyi çok istediğimi;
ama onu suçlamadığımı;
çünkü beni köleleştirmesine izin verdiğim için asıl suçlunun ben olduğumu;
bunu dokuz yıldan sonra ancak görebildiğimi;
düşündüklerimi yüzüne söylemem gerektiğine inandığımı;
ona Eyşan'dan hiç söz etmeyeceğimi;
ondan ayrılma gerekçemin Eyşan olduğunu sanmasını istemediğimi;
bu ilişkiden bana kalan güzel anlar için teşekkür edeceğimi;
ama eğer söylemeyi başarırsam E.'nin söylediğim hiçbir şeye şaşırmayacağını;
aynı kendini beğenmiş ifadesi ve Allah kahretsin ki şahane olan soldan gülüşüyle "bu kadar kötü bir adamsam niye şimdiye kadar benden ayrılmadın?" diye soracağını;
cevap vermeye tenezzül etmeyeceğimi çünkü sadece bu sorusunun bile kendini bulunmaz Hint kumaşı sandığını göstermeye yettiğini söyleyeceğimi;
kendimi bütün bunları söyleyebilecek güçte hissettiğimi;
bunların çok havalı cümleler olduğunu, kulağa çok etkileyici geldiğini;
bu sözlerimi E.'nin hayatı boyunca unutamamasını, aklına kazınmasını umduğumu;
annem ölürse cenazesine gelip gelmeyeceğini bilemediğimi;
ölmezse annemin uzun süreli bakıma ihtiyacı olacağını;

bakımını tek başına üstlenmemin imkânsız olduğunu;
Meral Abla'nın yatılı hastabakıcılık yapan en büyük ablası Melahat Abla'nın, yirmi yıldır baktığı, yüz bir yaşındaki kadın nihayet öldüğü için iş aradığını;
gidecek bir evi olmayan, yirmi dört saatini baktığı hastayla geçiren, kırk yılda bir sırf evden çıkmış olmak için kadıncağızı parasıyla yerine baksın diye bulduğu birine emanet edip kız kardeşine gelen;
orada da çocuklara "ay kafam kaldırmıyor sizin gürültünüzü," diyen ve bir gece bile kalmadan giden Melahat Abla'nın kadın öldüğünden beri mecburen Meral Ablalarda kaldığını;
aylardır iş arayan kadını işe alabileceğimi;
bu neşeli ve iyimser kadının annemi çok sevdiğini;
Meral Ablalara her geldiğinde elinde bir tabak patatesli tava böreği ya da kısırla kapımızı çaldığını;
her defasında annemin içeriye buyur ettiğini, onun da girip oturduğunu;
bir gün annem o yaşlı kadına bakarak çok zor ama çok da hayırlı bir iş yaptığını söylediğinde, "yok be Ayhan Hocam.. ekmek elden su gölden gibi bir şey.. günde üç kere altını değiştiriyorum, yarım kâse çorba içiriyorum, iki günde bir de küvette yıkıyorum.. hepsi bu.." dediğini;
yaşlı kadının küçücük evinin hiç kirlenmediğini, arada bir silip süpürdüğünü, bunun iş bile olmadığını;
baktığı kadının en sevdiği şeyin balkon olduğunu, kucağında balkona çıkardığında çocuk gibi sevindiğini;
"zaten yirmi beş kilo bir şey.." olan kadını adeta bir yaratık gibi, zihinsel engelli doğmuş bir çocuk, bir yerlerden bulunmuş bir şempanze, sessiz, iyi huylu bir ev hayvanı gibi anlattığını;
bunun bana çok dokunduğunu, kendi kendime,

"yüz bir yaşına kadar yaşamak nasıl bir şey acaba.." diye mırıldandığımı;
Melahat Abla'nın beni duyduğunu, küçücük salonumuza sığdırabildiğimiz tek büyük çiçeğimiz olan Benjamin'i gösterip "yaşamak değil ki ablam.. ha bu ha o.. hatta bu daha canlı.." dediğini;
"rahmetliyi ilk gördüğümde sen sağa sola haber uçur Melahat.. bu kadın bu ayı çıkaramaz," diye düşündüğünü;
ama "Allah'ın işi işte.." kadının yüz yaşını geçtiğini;
kadına baktığı bu yirmi yıl içinde ikisi Amerika'da, biri Avustralya'da yaşayan üç hayırsız evladından birinin bile bir kere kapısını çaldığını görmediğini;
ama "Allah için maaşını hiç" aksatmadıklarını, erkenden gönderdiklerini;
sayelerinde memlekette arsa aldığını;
üstüne ev yaptıracağını;
bitince memlekete yerleşeceğini;
bu kadıncağızın ikisi analarından önce ölen hayırsız evlatlarının çocuklarının ninelerini gömmeye gelmediklerini;
telefon edip gömsün diye Samet Efendi'ye para teklif ettiklerini;
ama Samet'in bir kuruş bile kabul etmediğini;
yine de bütün işlemleri yapıp kadıncağızı Allah rızası için gömdüğünü;
cenazede kendisi, Meral Abla ve Samet Efendi'den başka bir de imamın olduğunu;
vakit namazını kılmaya gelmiş cemaat omuz verince arabaya bindirebildiklerini;
mezarlıkta kadın halleriyle tabutu taşıdıklarını;
toprağa indirilirken imamın bile yardım ettiğini;
torunlarının arayıp ninemiz gömüldü mü diye sormadıklarını;

Samet'in en büyük torunu arayıp haber verdiğini;
öbürlerinin ne aradıklarını ne sorduklarını ne de bir teşekkür ettiklerini;
hiçbirinin mezar yerini merak etmediğini;
"işte bu yüzden insanın vakitlice gitmesi" gerektiğini söyleyen ve bu acıklı yok oluş hakkında daha bir sürü detay veren Melahat Abla'nın balkona çıktığında çocuk gibi sevinen kadının hayatını hayat olarak görmediğini;
annemi de böyle görüp görmeyeceğini;
ama annemin genç olduğunu, o kadın gibi olmayacağını;
hem Melahat Abla'dan daha iyisini bulamayacağımı;
onu işe alırsam çok dikkat edeceğimi;
anneme iyi bakıp bakmadığından emin olacağımı;
maaş olarak ne kadar isteyeceğini;
sigortasını yapmak zorunda olup olmadığımı;
bu tür bakım hizmetlerini emekli sandığının karşılayıp karşılamadığını;
cüzdanımda ne kadar, evde ne kadar, bankada ne kadar param olduğunu;
annemin vadeliye yatırdığı azıcık parasından beni haberdar ettiğini;
ama o paranın bir kuruşunu bile almayacağımı;
almaya hakkım olmadığını;
annemin durumunu müdüre haber vermem gerektiğini;
ama hepsi sulugözlü, çoğu kadın öğretmen arkadaşlarının sözde derin bir üzüntüyle hastaneye doluşacaklarını;
her birinin beni tek yakalayıp ne olduğunu, nasıl olduğunu soracaklarını;
annemin okulunda yıllardır aralıksız kaynayan dedikodu kazanını daha da kaynatacağı için sabahın be-

şinde kavga ediyorduk, kafasını dolaba vurdu diyemeyeceğimi;
başka bir yalan bulmam gerektiğini;
ama yok, yapamayacağımı, onların bu sahte ilgilerini çekemeyeceğimi;
okula haber vermekle uğraşamayacağımı;
annemden başka düşünecek hiçbir şeyim olmadığını;
annem ölürse yalnız, yapayalnız, kelimenin tam anlamıyla yapayalnız kalacağımı;
bana tümüyle yabancı iki halamdan başka kardeşim, teyzem, dayım, amcam, kuzenim yakından uzaktan kan bağım olan hiç kimsem ama hiç kimsem olmadığını;
beni görmek istemeyen halalarımın çocukları olup olmadığını bilmediğimi;
belki ölmüş olduklarını;
gerçi onların kolay kolay ölmeyecek kadar kötü insanlar olduklarını;
şu anda yanıma gel diyebileceğim bir can dostum olmadığını;
Zehra, Adile, Ece ve Yaprak'la tekrar çok yakın olmak istesem de artık zamanın ve mesafelerin izin vermediğini;
zaten annemin ölmeyeceğini, beni bırakıp gitmeyeceğini;
ona çok iyi bakacağımı;
annemin durumunun tek olumlu tarafının kendimi E.'den ayrılabilecek kadar güçlü hissetmem olduğunu düşünüyordum.

Nihayet dik durmayı başarıyorum diye kendimle gurur duyuyordum. E.'yi Caddebostan'daki evinden aramaya cüret ettiğim için Eyşan'la aralarında çıkacak olan kavga da zerre kadar umurumda değildi.

Eyşan'ın "alo?" diyen buğulu sesini duydum.

Buz gibi bir sesle ve gayet küstah bir tonla, "ben Şehnaz.. E.'yle görüşecektim.." dedim, konuşurken hiç tereddüt etmemiştim.

Ama Eyşan etti, aramızda on saniye belki daha fazla süren, kaskatı bir sessizlik oldu. Sonra tık diye sehpaya konan ahizenin sesini işittim. Eyşan'ın tereddüdü çok hoşuma gitmişti, böyle bir anda varlığımın onu etkilediğini bilmek bana iyi gelmişti, iyimserleşmiştim, içime annemin iyileşeceği inancı dolmuştu. Bir süre sonra da E.'nin sesini duydum.

"Şehnaz?"

Sesi sinirli miydi, değil miydi, evinden aradığım için çok mu kızmıştı, kavgayı daha telefonda mı çıkaracaktı, beni telefonda terk mi edecekti, bilmiyordum. Ama sesini duyduğum anda onu terk etmek düşüncesinden vazgeçmiştim bile, neden benden ayrılmıyorsun sorusunun cevabı olan zaafım benliğimi çoktan ele geçirmişti.

"Annem ölüyor E.," dedim sadece, "annem ölüyor.."

E. ne olduğunu soruyordu ama ağlamaktan konuşamıyordum. Sonunda hastanede olduğumuzu söyleyebildim ve annemin nesi olduğunu anlatamadan yere çöktüm. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordum, ahize elimden düşmüştü, tepemde sallanıyordu.

E.'nin "Şehnaz! Şehnaz!" diye seslendiğini duyuyordum.

Annemin ölecek olması kadar kendimi suçlu hissettiğim için de ağladığımın farkındaydım. Belki de asıl bencil olan bendim, annem değildi; annemin yıllar sonra bile Harun denen adam yüzünden yaşadıklarının etkisini gözlerimle görmüştüm.

İnsan gerçeğin izlerini örtebilen, kuşkularını gömebilen bir varlıktı. İnsan öyle acayip yeteneklerle donanmıştı ki gözünün önündeki gerçekten kaçmayı başarabiliyordu. Ben de kaçmıştım, annemin ilk uyurgezer gece-

sinde söylediklerini dört yıl boyunca unutmayı başarmıştım. Belleğim belki de gerçek dışındaki her şeyi hatırlamaya, gerçeği gömebilmek için başlamıştı. Kapasitesini asıl hatırlanması gereken şey dışında her şey için kullanmıştı. Öte yandan gerçeğin mutlaka ortaya çıkması gereken bir şey olduğundan emin değildim, bazen bilmemek çok daha iyiydi. Ben bilmeden önce iyiydim, çok daha iyiydim. Annem uykusunda yürümese hayatım boyunca gerçeği bilmeyecektim. İlk uyurgezer gecesinden sonra bir daha yürümese yine bilmeyecektim. İkinci gece yürüyüp benim gömdüklerimi çıkarmasa onu kafasını gardıroba vurmaya zorlayacak kadar ileri gitmeyecektim.

Gitmeyecek miydim?

İlk uyurgezer gecesinde söylediği ve dört yıl boyunca unutmayı başardığım "baban bugün hapisten çıkıyor.. ona gidiyorum," cümlesini bir daha hatırlamayacak mıydım?

Hatırlayacaktım.

Çünkü annem mutlaka yürüyecekti.

Çünkü insan gerçeklerden sonsuza kadar kaçamıyordu.

Çünkü gerçek sonsuza kadar saklanmayı kabul etmiyordu.

Annemin benden ve bütün dünyadan sakladığı gerçek onu uykusunda yürütmüştü, uykusundayken bile olsa söylemeye zorlamıştı. Kaçtığı gerçek annemin peşini bırakmamış, onu uyurgezer yapmıştı. Ama uyurgezerlik beyin filminde görülebilen bir şey değildi ve annemin beyninde pek de yolunda olmayan bir şey vardı.

Ahize hâlâ tepemde sallanıyordu, E. telefonu çoktan kapatmıştı. Sırasını bana veren kadın bir şişe su uzattı, anneme ne olduğunu sordu.

"Alnına gerçeğin kapısını açan bir anahtar saplandı," dedim.

Kadın deliymişim gibi baktı, belki de deliydim.

Dokuz yıldır birlikte olduğum E.'den hayat boyu ayrılamayışıma neden olan süreç bu telefonumla başladı. Annemin yanına döndüğümde berbat görünüyor olmalıydım ki refakatçi kadınlar telaşlandılar, hemen çevremi sardılar, elime bir bardak çay tutuşturup beni bir sandalyeye oturttular. İyiliklerinden, içtenliklerinden, beni teselli etmek için çırpınmalarından çok etkilenmiştim; içim ansızın bu kadınlara karşı bir sevgiyle dolmuştu. Annemin başındaki kat kat sargıya, sargının üzerine geçirdikleri file benzeri şeye bakıyordum ve yine gözyaşlarımı tutamayarak bunu da atlatırız anneciğim diyordum, biz bunu da atlatırız, yeter ki sen iyi ol.

Telefonumun üstünden bir saat geçmemişti ki E. kapıda belirdi.

Bir yerde birden güneş parlamış gibi,

kapkaranlık bir gecede ansızın bir yıldız doğmuş gibi,

şimşek çakmış da gökyüzü yarılmış,

Nuh gemisine bindireceği sayılı insanı bizzat seçmeye gelmiş gibi belirdi.

E. abartı sanatında zirve olduğumu söylerken haklıydı ama onun nöroloji servisinin sekiz yataklı odasının kapısında ansızın belirmesinin benim için anlamını başka

türlü tarif edemiyordum. O anda herkesten o kadar farklıydı ki sanki Olimpos Dağı'nın tepesinde yaşayan on iki tanrıdan biriydi ve ben dahil odadaki herkesin yapabileceği tek şey dağın eteklerinden onun ilahî yüzüne bakmaktı. Refakatçi kadınların nutku tutulmuştu, gözlerini E.'den alamıyorlardı, E. alnına kaldırdığı güneş gözlükleri, kollarını kıvırdığı mavi keten gömleği ve ben bildiğiniz kot pantolonlardan değilim, ben İtalya'dan buraya uzun bir yol yaptım diyen kotuyla inanılmaz şık, inanılmaz havalıydı. Aslında yakışıklılık abidesi bir adam değildi, hatta çıplak halinde belli belirsiz bir iticilik vardı. Kendini aşırı bilen biri olduğu için çıplak görünmemeye dikkat ederdi, şort bile giymezdi, deniz tatiline gitmezdik, karanlıkta sevişirdik. Ama giyinip kuşandığı, parmaklarını saçlarının içinden geçirip düzelttiği zaman sanki kendinden emin olma pelerinine bürünüyordu. Öyle üstün bir hali tavrı, insanı öyle büyüleyen bir karizması vardı ki, bildiğimiz anlamda yakışıklılık E.'yi tarif etmeye yetmeyen, zayıf, etkisiz bir sıfat haline geliyordu.

E. yanıma geldi, yüzünde görmeye alışık olmadığım bir üzüntüyle iki elimi birden tuttu. Refakatçi kadınların ve kendinde olan hastaların yüzlerini göremesem de tahmin edebiliyordum, bu etkileyici adamın az önce acıdıkları zavallının, yani benim neyim olduğunu merak etmişler, babam olmadığını onu görür görmez yüzümde beliren aşk gülümsemesinden anlamışlar ama babam yaşında bir adama böylesine aşkla gülümsememin anlamına inanmak istememişlerdi.

Aşkla gülümsemiştim çünkü şaşkındım. E.'nin gelmesi, bir de üstüne ellerimi tutması hiç beklemediğim bir şeydi, annemin durumundan duyduğum korkunun büyüklüğü kadar büyük bir sevinçti. Bir yanım suçluluk hissiyle çökmüştü ama bir yanım E. geldiği için güçlü, kararlı ve inançlıydı. E. kısa bir süre anneme baktıktan

sonra beni kolumdan tutup odadan çıkardı. Koridorda ne olduğunu sordu. Yine sular seller gibi ağlamamak için kendimi zor tutarak anlatmaya başladım. Benim babam, babam değilmiş dedim. Benim asıl babam aşağılık herifin tekiymiş dedim. Annem meğer uyurgezermiş dedim. Her şeyi anlattım, bir çırpıda ve kendimi suçladığım kısma gelince kendimi tutamayıp ağlayarak. Doktorun annemin beyninde yolunda gitmeyen bir şeyler gördüğünü, hastanenin nöroloji servisinin başı olan bilmem ne hocayı beklediğimi yine ağlayarak söyledim.

Annemin alnına gardırobun anahtarının saplandığını söylediğimde "ne!" diye epeyce yüksek sesle şaşıran E. başka bir duygu belirtisi göstermeden beni dinlerken bir hemşire geldi, sekreterlikten acil istendiğimi söyledi. E.'ye hemen geleceğimi söyleyerek, kalbim çarpa çarpa gittim. Kayıtla ilgili demişlerdi ama aslında annemin çok kötü durumda olduğunu, hiçbir şey yapılamayacağını söylemek için çağırdıklarını sanıyordum, başım dönüyordu, adımlarım birbirine karışıyordu. Ama korktuğum gibi bir şey söylemediler. İmzam eksikti, imzaladım, annemin sağlık karnesi eksikti "yanıma almadım," dedim, "aklıma bile gelmedi." O zaman daha sonra getirmemi istediler.

İçim ferahlamış halde odaya döndüğümde E. gitmişti. Müthiş bir hayal kırıklığına uğradım. Üstüme öyle ağır bir duygu çöktü ki annem için duyduğum suçluluk duygusunu bile ezdi geçti. Refakatçi kadınlar E.'nin kim olduğunu öğrenmek için çıldırıyorlardı. "Bir yakınınız herhalde," dediler. Evet şuyum olur diye devam etmemi bekliyorlardı, cevap vermedim, öylesine başımı salladım. Daha fazla soru sormadılar ama meraklarını gidermeyen bu tavrımı sürdürürsem, tıpkı bana yakınlık derecesi çok manidar olan o yakışıklı kişi gibi kibirli haller takınırsam şu birkaç saattir bana verdikleri sevgiyi geri almaya hazır

olduklarını ekşiyen suratlarıyla ifade ettiler. Hiç şaşırmadım, biz böyleydik, biz dünyanın bu coğrafyasında yaşayanlar sevgimizi ve ilgimizi çok kolay verip çok kolay geri alan insanlardık.

Yüzümü yıkamak için tuvalete gittim. İki kabinli tuvaletin leş gibi aynasında kendime baktım, dehşete kapıldım. Üstüm başım kan içindeydi. Alelacele üstüme geçirdiğim beyaz penyem, kotum ambulansla gelen sağlık görevlilerine yardım ederken kan olmuştu. Gözlerim çökmüştü, saçlarıma annemin kanı bulaşmıştı. Öyle kötü görünüyordum ki E.'nin beni bırakıp gitmekte haklı olduğunu düşündüm. Çok zayıftım, çok zaaflıydım, benden bir halt olmazdı. E.'yi terk etme, kendi benliğimi geri alma fırsatını kaçırmıştım. Oysa evini aradığımda ne kadar kararlıydım. Bu saatten sonra terk etmeye kalkışmam çok zavallıca olurdu. E. gelmiş, annemi ve beni görmüş, bizimle uğraşamayacağına karar verip gitmişti. Bunun üstüne karşısına çıkıp senden ayrılıyorum demek aslında onun beni çoktan terk etmiş ama böyle zor bir zamanda nezaket gösterip söylememiş olduğu gerçeğini değiştirmeyecekti.

Ama odaya döndüğümde E.'nin beni beklediğini gördüm.

"Sen gitmedin mi?" dedim.

"Hayır.. birkaç telefon etmek için çıktım," dedi, "hadi toparlan.. gidiyoruz."

"Nereye gidiyoruz.."

"Çapa'ya.. üniversite hastanesine. Alpaslan Abi bizi bekliyor.. şimdi konuştum, her şeyi ayarladım."

Alpaslan Abi kim, niye gidiyoruz, nasıl gidiyoruz, ayarlanan her şey ne? Sormadım bile. Refakatçi kadınlar her ne kadar aramızda var olduğundan kuşkulandıkları ilişkiyi kesinlikle onaylamayacak olsalar da yine gözlerini hayranlıkla E.'ye dikmişlerdi. Orada daha iyi bakılır ta-

bii.. Çapa'nın hocaları müthiş canım.. üniversite sonuçta.. türünden bir rabarbanın içinde çantamı toplamaya çalışırken kadınlardan birinin E.'ye cilveli bir bakışla bir bardak çay uzattığı gözümden kaçmadı. Güzel kadınlardan gelen cilveli bakışları geri çevirdiğini hiç görmediğim E., röfleli saçlarındaki kelebek tokayı çıkarmış, bluzunun yakasını aşağıya doğru çekiştirmiş, gerçekten güzel ve seksi bu kadına çay içmediğini söyleyince kadının yüzünde beliren hayal kırıklığı içimi hoş bir duyguyla doldurdu.

Görevliler hızla geldi, annem tekerlekli sedyeyle aşağı indirildi, E.'nin çağırdığı bir özel ambulansa bindirildi; Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde nörolojinin, nöroşirurjinin, psikiyatri, kulak burun boğaz, dahiliye ve gözün, hatta ortopedinin; yalnız beyin değil, kafa denen organa ucundan kenarından bulaşan her türlü bölümün imparatoru, E.'nin akrabası, beyin cerrahı Alpaslan Hoca'ya götürüldü. Alpaslan Hoca yetmiş yaşını geçmiş olduğu halde ellilerinde gösteren, son derece karizmatik bir profesördü, E. yolda alanının en iyisi ve kızdığı zaman camları titretecek kadar şiddetli bağırmasıyla meşhur olduğunu söylemişti.

Alpaslan Hoca annemin Haydarpaşa Numune'de çekilen kafa röntgenini yeterli bulmadı, MR'dan başlayarak bir dizi tetkik yaptıracağını ama şu basit filme baktığında bile bir tümör gördüğünü söyledi.

"Tümör mü.."

Sallandım, neredeyse düşecektim, E. beni tuttu.

"Dur bakalım.. kötü mü değil mi, bilmiyoruz," dedi Alpaslan Hoca, "bence büyük ihtimalle temiz.. bunca yıllık tecrübeme dayanarak söylüyorum."

Hocanın gücü sayesinde üç gün içinde manyetik rezonanstan tomografik bilmem neye kadar bütün tetkikler yapıldı; tümörün yeri, boyu, ölçüleri, gereken ne var-

sa belirlendi; Alpaslan Hoca ve ekibi tarafından en geç bir hafta içinde ameliyat kararı alındı. Ameliyat hangi hastaneyi istiyorsak orada, hocanın en iyi öğrencisi tarafından yapılacak, hoca da ameliyatta başlarında bulunarak nezaret edecekti.

E. bütün süreç boyunca yanımda oldu. Sanki yıllardır evliymişiz de çok değer verdiği kayınvalidesiyle ilgilenmek, severek yerine getirdiği bir görevmiş gibi davranıyordu; ameliyat ve tedavi hakkında fikir yürütüyordu; sağa sola talimatlar veriyordu; ücretini ödemekte zorluk çekmediğim, üniversite hastanelerinde çok zor bulunan, özel odalardan en büyüğüne yatırılan ve birinci günün sonunda kendine gelen ama güçlükle konuşan annemi sık sık ziyaret ediyor; moral veriyor; hastabakıcıları dışarı gönderip yiyecek içecek aldırıyordu; her akşam mutlaka uğruyordu. Annemin durumunu gördükten ve Alpaslan Abisinden günün değerlendirmesini aldıktan sonra beni şakağımdan öpüp giderken hangi evine gideceğini, Eyşan'ın annem hakkında ne düşündüğünü merak ediyordum. Alpaslan Hoca'nın bizi bilip bilmediğini de, biliyorsa ne düşündüğünü de merak ediyordum ama soramıyordum. Külkedisi'nin arabası illaki balkabağı olacaktı, olana kadar bu büyü bozulmasın istiyordum.

Üçüncü günün sonunda Alpaslan Hoca'nın odasında ameliyatı konuşuyorduk.

E. "Amerikan'da yapacaksın herhalde.. öyle değil mi?" dedi.

"Ben Alman'ı tercih ederim," dedi Alpaslan Hoca, "oradakilerle daha iyi anlaşıyoruz."

"Senin tercihin Alman'sa tamam.. sen neresi dersen orası."

"Bir dakika," dedim, "annemin ameliyatından mı söz ediyoruz?"

Herhalde der gibi baktılar.

"Biz ne Alman'ı ne de Amerikan'ı karşılayabiliriz," dedim.

E. "onu düşünme," dedi.

"Hayır, düşünüyorum," dedim, "tabii ki düşüneceğim."

E.'nin annemin ameliyatını üstlenmek istemesini kesinlikle reddettim. Çok dik durdum, beni yumuşatamadı. Alpaslan Hoca da "aslına bakarsan ben de üniversitemi tercih ederim.. sonuçta kendi evim," deyince kabul etmek zorunda kaldı.

Otuz yıllık beraberliğimiz boyunca E.'yle yaptığım en güzel tartışmaydı.

Annemi Çapa'ya yatırdığımız gün, öğleden sonra, hastane için gerekenleri almaya eve gelmiştim. Gardırobun kapağındaki kanı silmeden yatağın üstüne çıkmış, alınlığın arkasındaki kutuyu almış, annemin yatağına çökmüştüm. Kan içindeki penyemi ve kotumu çıkarmadan, annemin saçlarıma bulaşıp kurumuş kanını gidermek için duşa girmeden önce kutuyu kucağıma alıp açmış, oturuyordum. Perişandım.

Gardırobun kapağındaki kan pıhtılaşmış ama tam kurumamıştı, parmağımı sürmüştüm. Kan parmağımda yumuşacık yayılmıştı, işaretparmağımla başparmağım arasında uzamıştı, bunun annemin kanı olduğunu düşünmüştüm, anahtarın alnına saplandığı an gözlerimde canlanmıştı, içim çekilmişti, kalbim ağzıma gelmişti, parmaklarımı pantolonuma silmiştim.

Benim için Pandora'nın kutusu haline gelen kutunun içine bakıyordum.

Kutuda anneannemin zeytuni dediği yün ceketinin yakasına taktığını hayal meyal hatırladığım, keçe gibi bir malzemeden yapılmış, morlu eflatunlu bir çiçek;

tahminimce anneannemin paşa babasının üniformasından kalma, üstünde armaya benzeyen bir desen bulunan, hoş bir metal düğme;

meşhur paşa babanın değilse Kerim Targut'a ait olması gereken metal bir monokl;
açılınca iki kapakta iki yuva bulunan, âşık kadınların kendilerinin ve sevgililerinin vesikalık fotoğraflarını makasla iyice küçültüp yuvalara karşılıklı yerleştirebildikleri, böylece aşklarını daima boyunlarında taşıdıkları; bir zamanlar içinde annemin mi, anneannemin mi fotoğrafının olduğunu bilmediğim, pirinçten yapılma, oval bir kolye ucu;
anneannemin, küçükken koluma takıp gezdiğim "bana saati sor," diye tutturduğum, gözleri iyice bozulup kadranını okuyamaz olunca takmaktan vazgeçtiği kol saati;
Mahmut Avni Paşa'nın Esme'yle evlendiği zaman çekilmiş, beyaz gelinlik giydirilmiş Esme'nin yüzünün, muhtemelen kırmızı bir örtüyle örtülü olduğu, yarım defter sayfası büyüklüğünde bir resim;
yine Esme'nin, saçları alnında ve şakağında minik kâküller bırakacak şekilde ince bir örtüyle örtülmüş, yüzünde adeta bir Greta Garbo hüznü bulunan, sigara paketi büyüklüğünde bir fotoğrafı;
anneannemin sayfaları dolmuş sağlık karnesi;
anneannemin üstünde T.C. Nüfus Hüviyet Cüzdanı yazan, defter şeklindeki kimliği;
karşılıklı sayfalardaki fotoğraflarda alnında dalgalanan saçlarıyla Rita Hayworth'ı andıran genç ve güzel anneannemin o yıllarda yaşadığı sıkıntılar düşünülürse gayet mağrur göründüğü; kocası Kerim Targut'un Hitler bıyıklarının hemen gözümü aldığı;
o zamanlar Maliye Bakanlığı tarafından verilen, ilk sayfasında "evlenme akdinin yapıldığı yerlerde fotoğrafhane varsa resmin yapıştırılması mecburidir" yazan evlenme cüzdanı;
şık bir manto giymiş, saçları dalgalı anneannemin

yanında annesi Esme'yle oturduğu, Esme'nin yuttuğu afyon sakızının etkisiyle rüyada gibi göründüğü, saçlarının bir kısmı başının üstünde toplanmış ve kocaman beyaz bir kurdele bağlanmış annemin yanlarında dikildiği, Hitler bıyıklı Kerim Targut'un arkalarında durup üçünü de kucaklar gibi kollarını açtığı, Foto Dünya-Vefa'da çekilmiş bir resim;
annemin taşının elmas taklidi ama kaliteli bir zirkon olduğunu öğrenince, fazla para etmediği için satmaktan vazgeçtiği, anneannemden kalma yüzüğü;
anneannemin burnu delik çoraplarımı tamir ederken ortaparmağına taktığı, üstünde Woburn Abbey yazan ve kraliyet ailesinin malikânelerinden birinin resmi bulunan, nasıl olup da İngilterelerden gelip İstanbul Vefa'da oturan mütevazı Hatice Şehbal Targut'un dikiş kutusuna girdiğine akıl sır erdiremediğim porselen yüksüğü;
Anneannemle Kerim Targut'un Beşiktaş'taki Valide Çeşmesi'nin önünde, süslü musluğun iki yanında dikildikleri; Hitler bıyıklarını kesmiş Kerim Targut'un fötr şapkalı olduğu, anneannemin bir eliyle astragan kürkünün yakasını kaldırdığı bir fotoğraf daha;
evimizde dinle diyanetle ilgili kimse olmadığı için Esme'ye ait olabileceğini düşündüğüm, çivit mavisi taşlardan yapılmış, imamesi ve püskülü gümüş, doksan dokuzluk şahane bir tespih;
babamın öldüğü gün ayaklarımda olduğu söylenen kırmızı deriden ayakkabılarım;
annemin üçüncü uyurgezer gecesinde yine bu kutudan çıkardığı ama sürmeye fırsat bulamadan hastanelik olduğu; dibini bulmuş; çok kötü kokan; içinde kurşun, cıva, kadminyum, alüminyum, krom ve daha bilumum zehir bulunabilecek kadar eski, mercan kırmızısı ruj;

ve bir cinayet haberi içeren bir GAZETE KESİĞİ vardı.

Gazete kesiğinde adeta bir Alain Delon vardı.

İnanamadım. Bu Alain Delon tıpkı E. gibi soldan gülümsüyordu. Haberi okurken kalbim müthiş bir hızla çarpıyordu. Harun'un E.'ye benzemesine şaşırmanın yanı sıra bu aşk cinayetini işleyenin annem olabileceği korkusu kalbimi titretiyordu.

Gazete kesiğindeki fotoğrafta fötr şapkasını hafifçe yana eğmiş, soldan gülümseyen Harun Temiz'e baktım. Yakışıklılığından emin olduğu her halinden belliydi, yakışıklıydı da Allah için; fötr şapkası, ince kravatı, yakalarını kaldırdığı pardösüsü ve dudağının ucundaki sigarasıyla bir tek yanında Jean-Paul Belmondo'su eksikti.

Genlerini taşıdığım babamdı bu adam benim; rüşvetçi, zimmetçi, irtikâpçı babam evlenme vaadiyle kandırdığı Handan Canpolat adlı bir kadın tarafından öldürülmüştü. Kadının canı nasıl yanmışsa bir değil, iki değil, tam altı kurşun sıkmıştı. Annemin üçüncü uyurgezer gecesinde belalar yağdırdığı Fatoş-Harun'un karısı Fatma olmalıydı ve Adnan adında bir kardeşim vardı. Tahminime göre Harun, canını alan Handan Canpolat'ı kandırdığı gibi annemi de kandırırken Fatoş'la evli değildi. Gazete kesiğinde tarih yazmadığı için ne zaman öldürüldüğünü bilmiyordum, kesiğin hangi gazeteye ait olduğu da belli değildi.

Şaşılacak kadar sakindim. Babam olan bu adama karşı en ufak bir duygu kıpırtısı hissetmiyordum. Havasını E.'ye benzettiğim halde bir yakınlık da hissetmiyordum, aksine nasıl olup da hiç tanımadığım, resmini bile görmediğim babama benzeyen birine çekildiğimi düşünüyordum, beni asıl şaşırtan buydu. Babamı babam gibi hissetmeyince bir kardeşim olduğunu da hissedemiyordum. Hissedebildiğim tek şey annemin çektiği acıydı.

Cezaevi kapısında aşk cinayeti

Dün sabah saatlerinde İstanbul'un Üsküdar ilçesinde feci bir cinayet vuku buldu. İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü memurlarından Harun Temiz (34) adlı şahıs silahla vurularak öldürüldü.

HARUN TEMİZ

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Hadise Temiz'in Paşakapısı Cezaevi'nden tahliye olduğu sırada cereyan etti. Şahitlerin ifadelerine göre, Temiz'in cezaevi kapısından çıkmasını müteakiben halkın arasında beliren bir kadın yolunu kesti ve "yaptıkların yanına mı kalacak zannettin?" diyerek elindeki silahı ateşledi.

Yediği kurşunlarla yere yığılan Temiz'in olay mahallinde hayatını kaybettiği anlaşılırken elindeki silahı havaya kaldırarak "teslim oluyorum, alın beni" diyen kadın Doğancılar Polis Karakolu'na götürüldü. Emniyet mensuplarından alınan bilgiye göre Temiz'i altı kurşun sıkarak öldüren Handan Canpolat (25) adlı kadın, maktulü kendisini evlenme vaadiyle kandırdığı, kanında çocuğuyla ortada bıraktığı, hayatını mahvettiği için öldürdüğünü söyledi.

Handan Canpolat'ın yakınları kadının bir sene kadar önce Temiz'den olma, dört buçuk yaşındaki oğlunu boğmaca hastalığından kaybedince akli dengesinin bozulduğunu, Temiz'in kendisinden olduğunu kabul etmediği ve mirasına almayı reddettiği evladını toprağa verdiği tarihten beri Temiz'den intikam alma planları yaptığını, "evladını toprağa vermişim, asılsam ne çıkar," şeklinde konuştuğunu belirtiler.

(devamı s 7 sü. 2 de)

(baş tarafı s 3 de)

Mensubu olduğu müdürlükte yeni okul binalarının inşaasıyla vazifeliyken ihaleler üzerine görevini kötüye kullanmak, zimmetine para geçirmek, rüşvet ve irtikap suçlarından tutuklanarak cezaevine gönderilen, muhakeme neticesinde görevi kötüye kullanma suçu sabit bulunup yedi ay on sekiz gün ceza alan ve cezasını bitirerek tahliye olduğu sırada kurşunlara hedef olan Harun Temiz'in Beyoğlu Namık Kemal İlkokulu'nda öğretmen olan eşi Fatma Temiz'in, eşinin ölüm haberi üzerine sinir buhranı geçirdiği ve hastaneye kaldırıldığı öğrenildi.

Harun Temiz'in Fatma Temiz'den doğma, beş yaşında Adnan adında bir oğlu vardı.

Belli ki çevresindeki bütün kadınlara mavi boncuk dağıtarak yatağına sürükleyen Harun'a bedel ödetecek cesareti Handan Canpolat adlı kadın göstermişti, o da oğlunu kaybetmese belki de yaşadıklarını sineye çekecekti. Annem çekmişti, susmuştu, başkasıyla evlenmişti, babası başkası olan bir çocuğu senin baban bu adam diye bambaşka bir fotoğraf göstererek büyütmüştü. Annemin Handan'ın yerinde olabileceği ihtimali kalbimi sızlattı, Harun'u çekip vuran annem de olabilirdi.

Bunlar benim gerçeğe çok yakın olduğunu düşündüğüm tahminlerimdi ama tahmin etmek yetmiyordu. İnsan varoluşuna ilişkin gerçeğin en iyi bilen tarafından onaylanmasını istiyordu. Annem artık kaçamazdı, gerçeğimi bana anlatmalıydı. Ama ikilem içindeydim. Hemen anneme gidip gazete kesiğini göstererek anlattırmak istiyordum ama beyninde büyüyüp karakterini altüst eden, onu uyurgezer yapan tümör dururken, bana gerçeği anlat diye tutturacak kadar zalim olamıyordum. Annem çok acı çekmişti, hâlâ çekiyordu, bunu ona yapamazdım, anlat diye zorladığımda ne olduğunu görmüştüm, yine bir şey olursa dayanamazdım. Ama ameliyattan çıkamazsa tahminlerimi doğrulayacak, bana asıl gerçeği söyleyecek kimse kalmayacaktı, o zaman elimdeki kendi yarım hikâyemle nasıl yaşayacaktım?

Katladığım gazete kesiğini bir zarfa, zarfı her zaman yanımda olan defterimin arasına, defterimi de çantama koyarken iyi ki soyadım Temiz değil diye düşündüm. Bu adam annemle evlenseydi veya beni nüfusuna alsaydı adım Şehnaz Temiz olacaktı. "Temiz" bizim fakültede tacizci hatta tecavüzcü olduğu bilinen, öğrenci veya değil bütün kadınların bucak bucak kaçtığı, bir profesörün soyadıydı. Kadınları odasına çağırıp sıkıştırdığını, hatta kapıyı kilitleyip birkaçına tecavüz ettiğini, sınıfta bırakma tehdidiyle kız öğrencileri kendisiyle yatmaya zorla-

dığını bütün üniversitenin bildiği ama rektörden dekanlara, bölüm başkanlarından en anlı şanlı profesörlere kadar, E. dahil, hiçbirinin gerekeni yapmak için kılını kıpırdatmadığı, tutumlarıyla hayal kırıklığı yaratan güçlü kadın hocaların, biliyoruz ama ne yapabiliriz ki diyerek bu türden bütün faillere cesaret vermekle kalmayıp susmayı öğütlediği, hatta baskı yaptığı Sönmez Temiz'in yakını olabileceğim ihtimalinin bir an bile akıllardan geçmesini istemezdim. Birkaç yıl önce bir kız öğrencisi, Sönmez Temiz'in kendisine tecavüz ettiğini belirten bir not yazarak intihar etmiş; iktisat, hukuk, siyasal, basın yayın, eczacılık, fen-edebiyat başta olmak üzere bütün fakülteler bu tecavüzün bilgisiyle çalkalandığı halde gazetelerde Sönmez Temiz denen aşağılık profesörün adı geçmediği gibi kızcağızın akli dengesinin yerinde olmadığı yazılmıştı. Çok dokunuyordu insana. Sönmez Temiz gibi pisliklerin yaptıkları her iğrençliğin yanlarına kâr kaldığını görmek çok zordu. O kadar zordu ki, kalmaması için Handan Canpolat gibi kafayı kırmak gerekiyordu o zamanlar, katil olmayı göze almak gerekiyordu.

Temizlik kovamıza su doldurdum, deterjan koydum, iyice köpürttüm, gardırobun kapağını, annemin düştüğü yeri iyice sildim. Kurumuş kan lekelerini tırnağımla kazıdım. Gardıropla yatağın arasına serdiğimiz, kan lekesi olan paspası çamaşır leğenine bastırdım, annemin taksitlerini öderken iflahının kesildiği tam otomatik çamaşır makinesine atmaya cesaret edemedim. Birlikte yattığımız yatağın çarşaflarını değiştirdim, kirlileri makineye attım, makineyi çalıştırdım. Yatağa temiz çarşaflar serdim. Kan lekeli kotumu küvete attım, önce iyice ıslatıp çiğnedim, dizlerindeki kan lekelerini yer fırçasıyla fırçaladım. Çevirip tekrar çiğnedim, kollarımın tüm gücüyle fırçaladım, dün geceden beri kanıma karışıp damarlarımda dolaşan yakıcı acıyı içimden atmak ister gibi

fırçaladım, çiğnedim, tekrar fırçaladım, tekrar çiğnedim, deterjanla çiğnedim, duruladım bir daha fırçaladım, bir daha çiğnedim, bir daha duruladım, yetmedi, bir daha fırçaladım, bir daha çiğnedim, sonunda gücüm tükendi, götürüp arkadaki balkona astım.

Sonra yıkandım. Aklım bomboş, sinirlerim alınmış gibi sakin, ama aralıksız ağlayarak uzun uzun yıkandım. Annemin kuruyan kanının yapıştırdığı saçlarımı sıcak suyun altında yumuşattım, tarakla açtım. Yıkanırken annemin yaşadığı acıyı düşünüyordum. Handan Canpolat'tan olan çocuğunu kabul etmeyen Harun muhtemelen anneme de aynını yapmıştı, benim için o çocuk benim olamaz demişti. Annemin acısından akan gözyaşlarım suya karışıyordu. Yalnız annemin değil kadın cinsinin tümünün çağlar boyunca uğradığı bu haksızlık can yakıcıydı. Akan suyun altında dikildiğim sırada, o dakikanın içinde dünyanın her yerinde kim bilir kaç kadın eziliyordu, itiliyordu, tecavüze uğruyordu. Dünyanın buna sessizliği dayanılmazdı.

Dakikalarca suyun altında ağladıktan sonra çıktım, giyindim. Anneme gereken eşyaları hazırlamaya başladım. Pijama giydiği için geceliklerini aramam gerekti, titreyen ellerle bütün çekmecelere baktım, Murphy yasası işledi, baktığım son yerde buldum; en sade, en ince olanını seçtim. Terlik, diş fırçası, diş macunu, yedek çamaşır, henüz okumadığı kitaplardan birkaç tane, henüz okumadığı dergilerden birkaç tane. Başka? Herhalde bu kadar. Evimiz uzak olduğu için ikide bir gelip gidemezdim, kendim için de bir çanta hazırladım, evden çıktım.

Moda'dan Çapa'ya taksiyle gidecek kadar zengin değildim. Elimde iki koca çanta, önce vapura, sonra otobüse bindim. Hastaneye geldiğimde E., Alpaslan Hoca'nın ayarladığı özel odada, pencerenin önünde bir koltukta, bacak bacak üstüne atmış oturuyordu, kucağında

Almanca sinema dergisi duruyordu. Annem uyanmıştı, bilinci yerine gelmişti ama alnından anahtarın çıkarıldığı ameliyatın etkisi hâlâ üstündeydi. Yorgun ve şaşkındı. Başını gardıroba vurduğuna inanamıyordu, aptallık edip odada bıraktığım plastik kavanozun içindeki anahtarın alnına girdiğine inanamıyordu. E. bir sigara içmek için dışarı çıktığında ona tanık olduğum üç uyurgezer gecesini anlatmak istedim ama dinlemedi.

"Hayır," dedi, "hayır sus anlatma.. hiçbir şey duymak istemiyorum.."

Başını çevirdi, sustum. Elbet zamanı gelecek diye düşünüyordum.

Derken ameliyat günü geldi çattı. Görevliler sabahın köründe annemi ameliyathaneye götürürlerken E.'nin hâlâ yanımda olmasına inanamıyordum. Ondan artık ayrılamazdım. O beni terk etmedikçe ben onu terk edemezdim. Nihayet E.'yi niye terk etmiyorum diye kendime sorduğumda verecek bir cevabım vardı. Annemin sekiz buçuk saat süren ameliyatı boyunca yanımda olan, beni elimden tutup zorla yemek yemeye götüren, annemin çok güçlü bir kadın olduğunu, mutlaka iyileşeceğini söyleyen, beni her şeyin yoluna gireceğine inandıran E.'ye, yakın bir arkadaşın da yapabileceklerini yaptığı için minnet duymam çok acıklıydı. Sırf zor bir ânımda yanımda oluyor diye kalbim ona duyduğum sevginin on katıyla dolmuştu, bunun ne kadar zavallıca bir şey olduğunun farkında değildim. E.'den iyilik görmeye o kadar alışık değildim ki, kendimi ayrılmaya hazırlamışken gördüğüm ilginin zaten olması gereken bir şey olduğu aklımdan bile geçmiyordu.

Annem ameliyattan sonra iki hafta hastanede yattı, bir haftayı da evde kanepede uzanarak geçirdi, sıkıldı, daha bir ay raporlu olmasına rağmen "işe başlayacağım," diye tutturdu. "Daha tam iyileşmedin," dedim ama din-

letemedim. Giyindi, kuşandı, okula gitti. Allahtan müdür "raporlusun, çalışamazsın," dedi de eve dönmek zorunda kaldı.

Beyninden alınan tümörün habis olup olmadığı bilgisini beklediğimiz bir buçuk ay, Alpaslan Hoca temiz olduğu garantisini verse de çok zor geçti. İkimiz de birbirimize belli etmeden endişeden öldük. E.'nin beni mutluluktan uçuran ilgisi, tümörün temiz çıkmasıyla birlikte tavsadı, birkaç ay sonra eski E. oldu. Yine burnu havada, yine etrafında pervane olduğum, yine yaranmak için kendimi paraladığım sevgilimdi.

Alpaslan Hoca'ya annemin uyurgezer gecelerini anlatmıştım ama Harun Temiz'den söz etmemiştim. "Birtakım travmalar yaşamış olduğunu sanıyorum," demiştim.

Alpaslan Hoca beynin en gizemli organ olduğu, tümörlerin davranış değişikliklerine ve krizlere yol açabileceği bilgisini tekrarladı.

"Ama ilki dört yıl önceydi," diye itiraz ettim.

"Belki başka türlü tezahür etmiştir, illa uyurgezer gibi dolaşması gerekmez.."

"Nasıl tezahür etmiş olabilir ki.."

"Onu bilemem.. ama mümkün," dedi, "yavaş büyüyen bir tümördü.. dört yıl.. hatta on yıl önce oluşmaya başlamış olması çok muhtemel."

Annem bir daha uykusunda yürümedi ya da ben tanık olmadım. İyileşince ilk iş saç modelini değiştirdi. Hayatında hiç kâkül kestirmemişti ama başındaki dikkat çeken yara izini örtmek için kestirdi.

Uyurgezerliğini hâlâ konuşmak istemiyordu.

Gazete kesiğini zarfta, defterimin içinde, hep yakınımda tutuyordum ama konuyu açmaya cesaret edemiyordum.

Eylül gelmişti, geçiyordu, yaz bitiyordu. Göçmen kuşlar çoktan gitmiş, Ege'ye Akdeniz'e tatile gidenler dönmüştü. Her gün evlerden birinin daha panjurları açılıyor, akşamları salonların ışıkları yanıyordu. Bizim balkonu gölgeleyen atkestanesinin yaprakları çoktan sararmaya başlamıştı. Havada iyiden iyiye sonbahar kokusu vardı. Gündüzler hâlâ çok sıcaktı ama gece dışarıda otururken insan üstüne kalın bir şeyler giymek istiyordu. Yazlıkçılardan çocukları okula gidecek olanlar dönmüştü, emeklilerin gelmesi ekim sonunu bulurdu.

Yazı İstanbul'da geçirmiştik. Annem rutin kontrolleri nedeniyle bir yere gitmek istememişti, bana belli etmemeye çalışsa da hâlâ korktuğunu hissediyordum, Alpaslan Hoca'dan fazla uzaklaşmak istemiyordu. Birkaç kere denize girmeye Kınalıada'ya gittik, bir kere de annem ölen kocası albay olan bir arkadaşının ısrarıyla Kalender Orduevi'ne gitti, iki gece kaldı. Yaz tatilimizin hepsi buydu. Annem tatili çok önemserdi, gidemedim diye üzülüyordu.

"Benim yüzümden sen de kaldın.." diyordu, "keşke arkadaşlarınla bir yerlere gitseydin."

Anneme benim arkadaşım mı var, benim E.'den başka hayatımda kimse mi var diyemedim, üzülmesini istemiyordum.

"Yok yok.. zaten çalışmam lazımdı.. iyi oldu," diye geçiştiriyordum.

Kulüp üyeliğimiz düşmemişti, birikmiş aidatı ödediğimiz anda yenilenecekti ama ciddi bir para tutuyordu. "En azından seninkini ödeyebilirdik," demişti annem, "o kadar da ölmedik.. sen seviyordun kulübü.. ama tutturdun pahalı diye.."

"Pahalı ama anne," demiştim, "kaç yıllık aidat birikmiş.. az buz bir para değil.. değmez.."

Aslında değerdi. Sabahları havuzda yüzüp öğleden sonra işime gücüme bakarak yazı geçirmiş olsam hiç fena olmazdı ama Eyşan'ın yazı doğru dürüst evine uğramadan Floransa'dan Los Angeles'a, Hamburg'dan Londra'ya, dünyanın dört bir köşesinde geçireceğini bilmiyordum, kulübe gidersem yine ona rastlamaktan çekinmiştim; onun o kendinden emin, küçük dağları o yaratmış haliyle, bütün bakışları mıknatıs gibi kendine çeken ve hayran bırakan duruşuyla karşılaşmak istemiyordum. E.'yle birlikteliğimizin onuncu yılına az kalmış olsa da Eyşan'ın karşısındaki rahatsızlığımdan kurtulamamıştım.

Denizden, havuzdan hiç hazzetmeyen, tatillerini ya evde çalışarak ya ilginç şehirlere seyahat ederek ya da dağlarda dolaşarak geçirmeyi tercih eden E., Eyşan'la gittiği ve beş gün boyunca içimin içimi yediği, ona artık eskisinden daha büyük bir minnet bağıyla bağlandığım için nefretimi tamamen Eyşan'da yoğunlaştırdığım, beş günlük Zürih seyahati sayılmazsa yaz boyunca Bebek evde kalmıştı. Okula gitmediğim günlerde ben de Bebek eve gidiyordum. Angarya varsa E. çağırıyordu zaten, salonun ortasına yığdığı dergileri taramamı istiyordu, elyazısıyla yazdığı yazılarını daktilo ettiriyordu, bazı makaleleri elime tutuşturup fotokopilerini çektirmemi istiyordu. Hepsini kuzu kuzu yapıyordum.

Eyşan yaz boyunca yurtdışında olacağı için yardımcı-

sı Gülnaz, Bebek eve gelmeye başlamıştı, beni her gördüğünde surat asıyordu. Kadın Caddebostan'daki eve gittiğim ilk günden beri bana bir kere bile güler yüz göstermemişti. Eyşan'ın Murtaza'sıydı, patronuna dedikodumu yapmak için kıvrandığından emindim. Ama Eyşan bunu asaletine yakıştıracak bir kadın değildi, bu nedenle zarif ve dolaylı sorularla benim hakkımda rapor aldığını düşünüyordum. Ya da beni hiç umursamıyordu, umurunda bile değildim, bilmiyordum ama telefonda sesimi duyduğu zaman tereddüt etmesi umursadığını düşündürmüştü. E.'ye soramıyordum, on yıllık da olsak, yüz yıllık da olsak E.'ye Eyşan hakkında hiçbir şey soramayacaktım.

E. dışarıdaydı, onun çalışma masasına oturmuş dosyaları düzenliyordum. Gülnaz'a bir iş söyledim, duymazlıktan geldi, başka bir şey istedim, onu da duymazlıktan geldi. O kadar sinirime dokundu ki laf sokmadan duramadım.

"Bu patronlar da kimseye boşa para vermiyorlar değil mi Gülnaz?" dedim. "Senin patronun da Caddebostan'da boş boş oturtmuyor seni.. ta Ümraniyelerden buraya geliyorsun.. hem de her gün. Zor olmuyor mu?"

İrkildi, bana ağır bir şey söylemek için ağzını açtı. Dilinin ucunda duran cümleler yüzünden okunuyordu. Asıl sen söyle, evli barklı adamın metresliğini yapmak zor olmuyor mu? Kendini tuttu, tek kelime etmeden işine döndü. E.'nin hışmından korkuyordu belli ki. Kendimi çok zavallı hissettim. Eyşan'a diklensene.. yiyorsa onun karşısına geçsene.. kocanı genç bir kadınla paylaşmak zor olmuyor mu diye ona sorsana.. bakalım sana ne diyecek.

Geceleri annemi evde yalnız bırakmak istemiyordum, hâlâ ona bir şey olacak diye korkuyordum çünkü. Gün içinde E.'ye geliyordum, bazı akşamlar yemeğe veya İKSV'nin konserlerine gidiyorduk. Konserlerde E.'nin eşi dostuyla karşılaşıyorduk. E. birkaç yıldır ka-

musal ortamlarda benimle görünmekten çekinmiyordu, E.'nin çevresi varlığımdan haberdardı. Hepsi ısırgan gözlerle beni süzüyordu. Kadınların içlerinden, bunun için mi dediklerini yüzlerinden okuyordum, Eyşan versus bu kadın mı gerçekten?

Gece mutlaka eve dönüyordum, annemi ya televizyon seyrederken ya da mışıl mışıl uyurken buluyordum. E. bizi iki kere Koço'ya, bir kere de Rumeli Feneri'ne balık yemeye götürmüştü. Bir kere de Açık Hava Tiyatrosu'nda izlediğimiz bir Shakespeare oyunundan sonra The Marmara'nın rufunda birer içki içmiştik. Hiçbir yere gitmiyordu, bütün gün Bebek evde enformasyon teknolojisi ile endüstriyel kapitalizm arasındaki ilişkiye odaklandığı yeni kitabını yazıyordu, çok yoğundu. Ben henüz taze asistan sayılırdım, E. gibi kitap yazacak aşamaya gelmemiştim ama dikkat çekici makaleler yayımlıyordum. Benim de E.'yle buluşmamışsam günüm kütüphanede geçiyordu.

Karpuzlar koflaşmıştı, şeftali ve incir çoktan bitmişti, üzüm de bitmek üzereydi. Sırada mandalina, sonra portakal vardı. Bir akşam eve dönerken bizim sokağın başında bir seyyar satıcının tablasında çekirdeksiz İzmir üzümü gördüm. Kehribar gibi sarı, bal gibi tatlı bu üzüm annemin en sevdiği meyvaydı. Bir kilo aldım, eve geldim. Annem biber dolmasıyla çoban salatası yapmıştı, balkonda yemeğimizi yedik. Gündüz okuldan arkadaşları ziyaretine gelmişti, onlardan bahsetti. Tatilde biri Erdek'e, biri Şarköy'e, biri Bodrum'a gitmiş; Bodrum'a giden hafiften hava attığı için diğerleri sinir olmuşlar, zaten arabasıyla da çok hava atıyormuş; birinin kocası kalp krizi geçirmiş ama şimdi iyiymiş; biri bir dershaneden iyi bir teklif alınca emekli olmaya karar vermiş, vesaire. Sonra annem televizyon seyretmek için içeri girdi, ben balkonun zayıf ışığında kitap okumaya çalıştım.

Saat daha erken olduğu halde esnemeye başlamıştım, gidip yatsam mı diye düşünüyordum. O sırada annem eve gelince yıkayıp buzdolabına koyduğum, buz gibi olmuş, buğulu üzümlerle balkona geldi, oturdu. Üzüm yemeye başladık. Bu yaz yediği en güzel üzüm olduğunu söyledi, ben de "bu yıl hiç güzel kavun yiyemedik, hep kabak çıktı," dedim.

Belli belirsiz başını salladı, sonra gözlerini bana dikti. Yaz meyvaları hakkında konuşmaya devam etmeyeceğimiz belliydi, meraklanmıştım.

"Gazete kesiğini ne yaptın?" dedi.

"Ne?"

"Anneannenin kutusunda olmadığına göre sen aldın."

Kalktım "getireyim," dedim.

"Otur," dedi, "artık konuşabiliriz."

Oturdum. Bütün bedenimle annemin söyleyeceklerine dikkat kesilmiştim. Kalbim deli gibi çarpıyordu, yarım hikâyemin nihayet tamamlanacağı duygusu ellerimi titretiyordu.

Hikâyeyi doğru tahmin etmiştim, bir tek Fatoş'un annemin çok yakın arkadaşı olduğunu bilmiyordum. Annem Madam Argiro'nun şapkacı dükkânında çalışmaya başlamadan önce özel bir Rum ilkokulunda raporlu bir öğretmenin yerine üç ay vekil öğretmenlik yapmış, o sırada Fatoş'la tanışmıştı. Birbirlerini çok sevmişler, hemen kaynaşmışlar, çok iyi arkadaş olmuşlar, yedikleri içtikleri ayrı gitmez olmuştu. Harun'la da Fatoş'un bir işi için Milli Eğitim'e gittikleri zaman tanışmıştı. Dairenin en yakışıklı memuru olarak nam salan, Alain Delon çakması aşağılık, tam tahmin ettiğim gibi baştan çok iyi niyetli görünmüş, annemin güvenini kazanmıştı. Annem deli divane âşık olmuştu, yatmışlardı ve bana hamile kalmıştı. İçi umut doluydu.

"Ama Fatoş, Harun'a benim başkasıyla da birlikte

olduğumu söylemiş," dedi, "mesela bir avukatla da yatıyor, biliyorum, bana anlattı demiş."

"Avukat mı? Babam mı yani?"

Annemin bakışlarındaki burukluğu silmek için ömrümü verirdim. İçim parçalanmıştı.

"Oysa ona sadece.. şu avukat galiba benden hoşlanıyor demiştim.."

"Anne peki.. gerçekten o avukatla---" dedim, devam edemedim.

Gözlerini bunu nasıl düşünürsün der gibi kocaman açtı.

"Keşke," dedi, "keşke asıl onunla birlikte olsaydım.. keşke onun kızı olsaydın."

Sesi titredi. Ela gözlerinde misket kadar büyük bir yaş damlası düşmeden duruyordu, gözbebeklerindeki acıyı mercek gibi büyütüyordu.

"Belki de iyi oldu," dedi.

"Ne iyi oldu.."

"Baban.. Mazhar yani.. o olmasaydı.."

Annem devletin ona karnında nikâhsız bir beraberlikten olma çocukla öğretmenlik yaptırmayacağını, o zamanların çok zor zamanlar olduğunu, şimdi bile kolay olmadığını, yaşayacağı aşağılanmayı kaldıramayacağı için---- Sustu.

"Evet? Anne devam et.. kaldıramayacağın için?"

"Melek Apartmanı'nın çatısına çıktım."

"Melek Apartmanı mı? Niye.." Birden anladım. "Ne? Anne hayır!"

Anladığım şeyden sanki az önce olmuş gibi dehşete düşmüştüm. Annem kesik kesik konuşuyordu, çünkü kesik kesik ağlıyordu.

"Mazhar beni ağlayarak merdivenlerden çıkarken görmüş.. arkamdan geldi.. tam bir ayağım boşluktayken belimden yakaladı.. indirdi.. değmez dedi.. hiçbir şey

için ölmeye değmez.. öyle evlendik.. karnım iyice çıkmasın diye hemen.. ölmüş babasının üstüne yeminler etti.. beni sevdiği için.. acıdığı için değil.. hayatımı kurtarmak için değil.. âşıkmış bana.. çok âşıkmış.. babasız çocuk doğurmayayım diye değil.. seni hep seviyordum dedi.. tam açılacakmış.. beni Harun'la görmüş.. madem başkası var demiş.. uzak durmuş.. beni öyle seviyormuş ki her halimle kabule hazırmış.. seni çok seviyordu.. o benim kızım diyordu.. senin adını anneannen koymadı.. herkes öyle sandı.. Şehbal Hanım torununa adının yarısını vermiş dediler.. anneannen de öyle diyordu ama Mazhar istedi.. Şehnaz olsun dedi.. ben çok sevdim babanı.. Mazhar'ı.. ama âşık gibi sevemedim.. çok istedim.. yapamadım.. öldüğü zaman mahvoldum.. üzüntüden bittim tükendim.. Mazhar için kahroldum asıl.. çok genç gitti diye.. onun kadar iyi bir insan.. daha uzun yaşamalıydı.. ama içimde çok küçük bir yer--- kendimden nefret ettim.--- ben Harun'a hep--- iyi ki öldü."

Annemin eksik kelimelerini tamamladım. İçinde çok küçük bir yer âşık olmadığı bir adamla yatağa girmeyeceği için rahatlamıştı. Çünkü hâlâ Harun'a âşıktı.

"Öldüren kadını görmeye gittim.. hapishaneye...."

"Handan Canpolat'ı mı? Neden?"

"Bilmem.. yalnız olmadığını bilsin diye herhalde.."

Annem o gece beni darmadağın eden iki şey daha söyledi. Birincisi çok şaşırtıcıydı, uyurgezer olduğunu bilip bilmediği konusunda kafamı iyice karıştırmıştı. Ama diğeri yaşadığımız her şeyden daha büyük, daha korkunç, uyurgezer geceleri başlamasa asla bilemeyeceğim, benlik yıkıcı, kahredici, insanı insan olduğuna utandıran bir bilgiydi.

"Anneannen öldükten sonra bir sabah eve geldim hani.. hatırlıyor musun? Sen yeni kalkmıştın.. beni görünce çok şaşırdın.. odamda uyuduğumu sanıyordun."

"Evet.. çok perişandın.. anneannenin mezarına gittim demiştin."

"Öyle demiştim.. ama gitmemiştim."

"Nereye gitmiştin?"

"Fatoş'un evine.."

"Ne?"

"Gitmişim yani.. farkında değilim.. karakolda uyandım.. Fatoş benden şikâyetçi olmuş.. polisler beni karakola götürmüşler.. ama hiçbir şey hatırlamıyorum.."

"Anne ne diyorsun?"

Annemin acısını atlatamadığını sandığım anneannem, E.'nin Caddebostan'daki evine konuk olduğumuz o haziran gününden birkaç hafta sonra, kahvaltıda Cunda'ya

tatile gitme planları yaparken beyin kanaması geçirmiş, biz Kadıköylülerin hemen koştuğu Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde iki hafta yoğun bakımda kalmış, bir ay da serviste yatmış, ardından taburcu olup eve gönderilmişti. Mental olarak hiç iyi değildi, susmuyordu, sürekli tutarsız, bağlamsız, bir anlam ifade etmeyen şeyler söylüyordu. Annemi Meral Abla sanıyordu "boşa sen bu Samet'i, bir halt olmaz ondan, güzel kadınsın, elini sallasan ellisi," diyordu. Beni yanına çağırıyor, zar zor yatağın içinde doğrulup asker selamı vererek "'Onuncu Yıl Marşı'nı söyleyeceğiz," diye tutturuyor, var gücüyle "çıktık açık alınlaaaa" diye başlıyor, "on yılda her.. her.. her.." diyor gerisini hatırlamayınca baştan alıyor, bunu defalarca tekrarlıyordu. Müthiş saldırgandı, ikide bir annesi Esme sandığı annemin saçlarına yapışıp dövmeye çalışıyordu. Anneannem annesini gerçekten dövmüş müydü diye düşünmeden edememiştim.

Annem yaz boyunca tamamen yatalak olan, saldırgan annesine baktı. Onu temiz tutmak, yedirip içirmek için çırpındı. Annemin bu hali içimi acıtıyordu, yardım etmek istiyordum ama izin vermiyordu "benim annem, benim yüküm," diyordu. "Yani yaşlanınca sen de benim yüküm mü olacaksın?" dedim. "Ben annem gibi yatalak olmadan öleceğim, ben sana kıyamam," dedi. Ah anneciğim ben de sana kıyamam diye düşündüm.

Okulların açılması yaklaşınca bakıcı aramaya başladık. Tam birini bulmuştuk ki anneannemin bilinci gitti, bir tür ölüm uykusuna geçti, eve derin bir sessizlik hâkim oldu.

Bir gece sabaha karşı annemin karyolada yatan anneannemin ayakucunda oturduğunu gördüm, üstüne beyaz bir çarşaf örtmüş, gece lambasının ışığında çarşafın altında kalan ayaklarını tutuyordu.

"Anneannen öldü," dedi.

"Niye beni uyandırmadın?" dedim.

"Ne yapabilirdin ki.. geri mi getirecektin?"

İnsanı korkutacak kadar sakindi.

Bu ölümü acilen haber vermemizi gerektiren tek bir insanımız yoktu. Ben de oturdum, annemle sabahı bekledik.

Ertesi gün Hatice Şehbal Targut Hanımefendi'nin cenaze namazı öğle namazını müteakiben kılındı. Moda Camisi'nin bahçesinde toplanan apartman komşularımızdan, annemin öğretmen arkadaşlarından ve vefalı öğrencilerinden oluşan kalabalık gruptan epeyce kişi mezarlığa da gelmişti.

Anneannemin yokluğunun duygusu birkaç ay sürdü. Artık agresyonu, saldırganlığı, çoktan kabullendiğimiz bencilliği, sürekli kendi isteklerini dayatması yoktu; ama neşesi, bizi hayata bağlanmaya çalışan coşkulu, hayat arsızı hali de yoktu. Annem bir hafta boyunca akşamları bana annesinin ve anneannesinin hayatından küçük sıcak sahneler anlattı. Hüzünlüydü, gerçeklerden kaçmadığı, yoksulluklarını inkâr etmediği ama acılarını ve yoksulluklarını sevgi halesiyle sardığı bir geçmiş, sevgi dolu bir anne ve zavallı bir anneanne anlatıyordu. Bu sevgi halesine inanasım gelmiyordu, anneannem seni annesi sanıp dövmeye kalktı anne, annesine kim bilir neler yaptı diyemiyordum.

Fatoş'un evine gittiğini söylediği sabah, günlerden pazardı. Erken kalkmıştım, kapısını kapalı görünce uyuduğunu sanmıştım, güzel bir pazar kahvaltısı hazırlayayım, annemi öyle uyandırayım diye düşünüyordum. Çayı demledim, kahvaltılıkları masaya götürdüm, ikimiz de sahanda yumurta severdik, ay başında sucuklu, ay sonunda sade. Dört tane yumurta çıkardım. O sırada daire kapısının açıldığını duydum, şaşırdım. Annem gelmişti, perişan görünüyordu, yüzünde ufak tefek yara bere vardı. Panikledim, ne olduğunu sordum.

"Yok bir şey," dedi, "anneannenin mezarına gitmiştim, dönüşte minibüste bir adam karısını dövmeye başladı, ben de araya girdim."

"Nasıl dövmeye başladı.. nasıl oldu.. şikâyetçi olmadın mı.. anne baştan anlat şunu.."

"Sonra.. sonra.." dedi, odasına girdi yattı, akşama kadar da kalkmadı. Mezarlığa gittiğine inanmıştım, anneannemin öldüğü günkü aşırı sakinliğinin acısının şimdi çıktığını düşünmüştüm.

Oysa annem birinci uyurgezer gecesinden önceki, asıl birinci uyurgezer gecesini yaşamıştı. Fatoş'un karakolda verdiği ifadeye göre sabahın dördünde kadının kapısı güm güm çalınmış, Fatoş kapıyı açtığında annemi karşısında görmüş ve annem kadına hakaret etmeye başlamıştı. Fatoş'un o sırada lise öğrencisi olan oğlu, yani baba bir kardeşim Adnan gürültüye uyanıp gelmiş, annemi "nazikçe" evden çıkarmak istemiş, bunun üzerine annem ikisine de saldırmış, Fatoş ve oğlu kendilerini korumuşlardı. Fatoş karakolda annemi tanımadığını ve bu deli kadının durup dururken sabaha karşı bir saatte kendisine ve oğluna saldırdığını iddia ediyordu. Annem bu olanlar sırasında kendinde olmadığı için saldıran kendisi mi onlar mı bilemiyordu.

"Ne zaman uyandın peki.." dedim.

"Polis arabasında," dedi, "karakola gidene kadar kendimi rüyada olduğuma ikna etmeye çalıştım. Sonra anladım ki bende bir sorun var."

"Özür mü diledin yoksa Fatoş'tan?"

"Bilmiyorum," dedi, "ne dedim.. kendimi nasıl savundum.. hatta savundum mu.. hiçbir şey hatırlamıyorum."

"Başka oldu mu peki?"

"Yürüdüğüm gece mi? Bilmiyorum.. belki olmuştur."

Sustuk, uzun uzun sustuk. Ne söylemem gerektiğini bilmiyordum. Beynin tertemiz oldu, artık bir daha uy-

kunda yürümeyeceksin demek uyurgezer gecelerinin ikimizde de yarattığı tahribatı gidermeyecekti.

Sonunda zar zor "yaşanan yaşandı anne, geçti gitti.. boş ver.. düşünme artık," dedim.

Üzüm kâsesini alıp kalktım. Bileğime yapıştı.

"Bir şey daha var," dedi.

Gözlerinin bütün acısıyla bana bakıyordu. Tekini hâlâ taktığı E.'nin hediyesi pırlanta küpe gözümü aldı. Ben bana verdiği teki takmıyordum, kutuda öyle duruyordu. Duyacağım şeye hazır değildim.

"Hayır söyleme.." dedim, "duymak istemiyorum."

Dizlerim öyle titriyordu ki, ayakta duramıyordum, annemle aramıza böyle bir şey giremezdi, girmişse de bilmek istemezdim. Hayır, asla.

"Mecbursun," dedi, "dinleyeceksin.. madem seni sen yapan hikâyenin bütününü bilmek istiyorsun.. o zaman anneannenin de benim babamın kim olduğunu bilmediğini öğrenmek zorundasın."

Elimdeki üzüm kâsesi yere düştü, kâse parçalandı, üzümler balkonun taş zeminine dağıldı, sandalyeye çöktüm. Annem babasının kim olduğunu bilmiyordu. Çünkü anneannem kızının babasının kim olduğunu bilmiyordu. Mavi gözlerinin ihtişamıyla herkesi önünde diz çöktürebileceğini sandığım Hatice Şehbal Targut çocukluğundan beri sayısız üvey babasından ikisinin düzenli, yaşadıkları mahalledeki gözü dönmüşlerin rasgele tecavüzüne uğramıştı. İlkinde mahvolmuştu, ikincisinde dayanmaya çalışmıştı, üçüncüsünde bunun kadınların hayatta kalmak için ödedikleri bir bedel olduğuna kanaat getirmiş, kabullenmişti.

Hayata devam etmişti.

Kırk beş yaşındayken kendini asarak öldüren Esme' nin varoluş hikâyesinin yanında anneannemin hikâyesi hiçti.

Elli yedi yaşında beyin kanamasından ölen anneannemin varoluş hikâyesinin yanında annemin hikâyesi hiçti.

Yetmiş altı yaşında... annesi gibi beyin kanamasından ölen annemin varoluş hikâyesinin yanında benim hikâyem hiçti.

Benim varoluş hikâyemin yanında Eyşan'ın hikâyesinin HİÇ ya da onun hikâyesinin yanında benim hikâyemin HİÇ olup olmadığını bilmiyorum. Öğrenmek istemedim. Eyşan'ı ne kadar yaraladığımı bilmek istemedim. Faturanın tamamını kendime kestim, aslında büyük kısmını E.'ye kesmeliydim.

Kendi çevreme kendi ellerimle ördüğüm çemberin içinden çıkmadım. Çıkmayı hiç istemedim değil, bazen istedim ama yeteri kadar istemedim. Özgürleşmek çok zor bir mücadeleydi, göze almadım, savaşmadan içeride kalmanın bedelini ödemek daha kolay geldi.

"İçeri girelim anne," dedim, "içeride ağlayalım, millet bizi seyretmesin."

Çok ağladı annem o gece. Ben de ağladım. Birbirimize sarılıp sabaha kadar ağladık.

Epilog ya da
Asıl Hikâyeden Sonra

Annemin üçüncü uyurgezer gecesinden yirmi bir yıl sonra E. öldü. Çoktan emekli olmuştu ama daha çok çalışıyordu; durmuyordu; her gelen danışmanlık teklifini, yönetim kurulu üyeliği teklifini kabul ediyordu. Belki de yalnızlığını inkâr etmek için bu kadar çok çalışıyordu. E.'nin temel sorunu yalnız bir adam olduğunu kesinlikle kabul etmemesiydi. Oysa yalnızlık insanın varlığına içkindi, bunu reddetmek insanın böbrekleri olduğunu reddetmesi gibi bir şeydi, saçmaydı.

Yalnızlığını reddeden E. sonunda New York Manhattan'da, orta halli bir otel odasında, yapayalnız öldü. New York'lulara ücretsiz dağıtılan haftalık *The Village Voice* gazetesinin hemen ertesi gün yazdığına göre, odasında yığınla içki şişesi, bir miktar kokain kalıntısı, bir de leopar desenli ucuz kadın çamaşırı bulunmuştu. E.'nin kalp krizinden öldüğü düşünülüyordu, kesin sonuç otopsiden sonra belli olacaktı. Bunları okulda dönen dedikodulardan ve internette bulduğum *The Village Voice* gazetesinden öğrenmiştim, öldüğünden haberim olmamıştı. Odasında kadın çamaşırı bulunduğuna göre yalnız ölmemiş olabilirdi; belki de leopar desenli, ucuz çamaşır giyen kadın E.'nin öldüğünü anlayınca kaçıp gitmişti. Gerçi yanında birlikte kokain çektiği ama tanımadığı bir kadı-

nın olması yalnız öldüğü gerçeğini değiştirmezdi, zaten ölmek de yalnız yaşanan bir eylemdi.

Altı yıl önce profesör olmuştum, kendi asistanlarım, doktora öğrencilerim vardı. Odama gelip "hocam başınız sağolsun, çok üzüldük," dediler. Bildiğimi sanıyorlardı. Çok şaşırdım ama hiç bozuntuya vermedim. Yüzümden anlamışlardı gerçi, üzülmüşlerdi, muhtemelen yazık ya.. haberi bile yok demişlerdi.

Eyşan cenazeyi teslim almaya New York'a gitmeden önce dekana haber vermişti, dekan da bütün fakülteye haber vermişti ama kimse bana haber vermemişti. En son ben duymuştum. Yalnız kalınca oturdum ağladım, E.'nin yokluğuna ağladım, biraz da otuz yıl sonra onu hâlâ ilk günkü gibi seviyor oluşuma ağladım.

Cenazesinde tabutunun başında Eyşan, Eyşan'ın ve E.'nin akrabaları vardı. Tanıştığımız, yiyip içtiğimiz kuzenleri bana bakmamaya çalışıyorlardı. E.'nin öğrencileri, arkadaşları, iş dünyasından dostları ayrı bir gruptu. Ben araftaydım, ne tabutun başında durmaya hakkım vardı ne arkadaşlar, dostlar grubuna aittim. Aşk olduğuna inandığım bir bağımlılığa ömrümü vermiştim ve şimdi arafta kalmıştım. Eyşan eliyle yanımıza gel diye işaret etti, seni affettim işaretiydi bu. Belli belirsiz gülümseyerek teşekkür ettim, gitmedim. Orası onun hakkıydı.

Annem zincirleme sigara içtiği gecenin sabahında, tıpkı anneannem gibi kahvaltıda beyin kanaması geçirdi. Soğuk bir şubat günüydü. Geç saatlere kadar çalıştığım için ona doğru ancak uyandım. Kalktığımda ev buz gibiydi, kaloriferin arızalandığını sandım. Oysa salonun pencereleri ve balkon kapısı açıktı. Annemin berjeri pencerenin önündeydi ve pencere denizliğindeki kül tablası tepeleme izmarit doluydu. Günlerden pazardı, annem kahvaltıyı hazırlamıştı.

"Kalktın mı," dedi, "kalktıysan sucuğa yumurtaları kıracağım.."

"Anne bu ne.." dedim, "niye bu kadar çok sigara içtin?"

"Bıraktığım yılların acısını çıkardım.. ne var?" dedi, mutfağa gitti.

Kül tablasını bir poşete boşalttım. Endişeliydim. Sinirlendirmeden annemle sigara meselesini konuşmanın yolunu arıyordum. Kahvaltıdan sonra "hadi bir kahve yap da içelim," diyecek, bir tane de sigara tellendirmek isteyecek, o zaman söylerim "bak ben bıraktım sen de bırak," derim diye düşündüm. Bırakmamıştım aslında ama annem için bırakacaktım.

E. öleli yedi yıl olmuştu, yokluğuna hem alışmıştım

hem alışamamıştım. Yaşadığı zamanlardan daha sık aklıma geliyordu, hatırası da aşkı da hâlâ acı veriyordu. Annemle avunuyordum, yaşlanan meleğimi sık sık dışarıya çıkarıyordum, müzelere, galerilere götürüyordum.

Kahvaltıya oturduk. Çay çok güzel kokuyordu. Ekmekleri de öyle güzel kızartmıştı ki, çıtırtısı tam kıvamındaydı. Yumurtanın sarısına ekmeğini batırdı, ağzına attı.

"Bugün ne yapacaksın?" dedi.

"Evdeyim. Neden?"

"Kenter Tiyatrosu'na biletim var.. beraber gidelim mi?"

Şaşırdım "Kenter Tiyatrosu'na biletin olamaz anne," dedim, "Kenter'ler kaç yıldır oyun oynamıyor.. tiyatroları mı karıştırdın?"

Annem kısa bir an boş baktı, çok kısa bir an, sonra cevap vermesine gerek yokmuş gibi başını salladı, portakal reçeline uzandı. Eyvah.. Alzheimer mı oluyor yoksa diye düşündüm. Her gün bir tanıdığım, annesine ya da babasına Alzheimer teşhisi konduğunu söylüyordu.

Annem kızarmış ekmeğine reçel sürerken Lezzet Şarküteri'nin el değiştirdiğini, kalitesinin düştüğünü söyledi, bir süredir malları hem pahalı hem kötüydü.

Ben de "biz peynir dışında şarküteri ürünü yemiyoruz ki.. onu da başka yerden alırız," dedim.

"Doğru.." dedi, "peyniri de başka yerden alırız."

Televizyon açıktı. Annem yaşlandığından beri evde televizyon hiç kapanmıyordu. Kulağım kaç yıldır sabah kahvaltımızı dolduran televizyonun sesindeydi. Kültür varlığı olarak tescil edilmesine rağmen ille de yıkılan Atatürk Kültür Merkezi'nin yerine yapılacak binanın temel atma töreni canlı veriliyordu.

"Ne konserler dinledik burada.. ne baleler.. operalar seyrettik," dedi annem hüzünle, "hatıralarımızı yıkıyorlar, bizi hafızasız bırakıyorlar."

Annemin hüznü bana da sirayet etti, içime bir acı doldu, kanalı değiştirdim. İktisat hocasıydım, yıllarım bu alanın içinde geçmişti ama olup bitenlere bir iktisat hocası soğukkanlılığıyla bakmayı başaramıyordum. Annemin ellerine reçel bulaşmıştı, ıslak mendil istedi, getirdim, yırtıp, verdim.

Ellerini silerken "keşke Meral'e yirmi kilo daha domates yaptırsaydık," dedi, "çok domates yiyoruz biz, yaza kadar yetmeyecek."

Meral'e mi? Eyvah. Kesin Alzheimer başladı annemde.

"Anne Meral Ablalar gitti ya.." dedim, "seneler önce Yalova'ya taşındılar.. bu sene domates konservesi yaptırmadık ayrıca.. gerek yok dedin."

Beni duymamış gibi devam etti, gözleri ışıksızdı, sanki yine uyurgezer gecesindeydi.

"Giymediğin kıyafetlerini Hale'ye ver.. çok hırpani giyiniyor kızcağız.. okulda---"

Cümlesini bitiremedi. Birden gözleri kaydı ve aynı anneannem gibi sandalyeden yere yuvarlandı.

Bu kez kapısına dayanacağım bir Cemil Amca yoktu. Cemil Amca beş-altı yıl önce ölmüştü, aradan altı ay geçmeden de karısı Aygen Teyze ölmüştü. Cemil Amca yaşlanmış, hastalıktan ölmüştü ama Aygen Teyze, Cemil Amcasızlıktan ölmüştü. Çok çekmişti adamcağız. Birkaç kere ben hastaneye götürmüştüm "Cemil Bey bu hastanenin doktoru.. bu hastaneye kırk yıl emek verdi," diye kıyameti koparmıştım, kimse oralı olmamıştı. Karıkoca öldükleri anda hayattan silindiler sanki. İçinde uzun saplı bir kerata duran, Aygen Teyze'nin belediyenin tahta boyama kurslarında yaptığı, kapıcının sabahları içine ekmek bıraktığı kutu bir süre öylece durdu içindeki keratayla birlikte. Daireye taşınan diyetisyen söküp attı, yerine kendi tabelasını astı. Çok dokundu bana bu. Boston'da

yaşayan oğulları Erden babasının cenazesine gelmedi, annesininkine geldi, daireyi sattıktan sonra da hemen gitti. Erden'i tanıyamamıştım, benden birkaç yaş büyük olduğu halde yüz yaşında görünüyordu, çok çökmüştü, tahminimce hâlâ uyuşturucu kullanıyordu. Rock müzik grubunu sordum "bıraktık o işleri," dedi.

Cemil Amcaların bir zamanlar salonunda bir guguklu saat bulunan dairesinde, gün boyunca aşırı kilolu çocukların anneleriyle geldikleri, bu çocukları her gördüğümde çocuklarla ilgilenenlerin sadece anneler olduğunu ve çocuklarda obezitenin tehlikeli düzeylere geldiğini milyonuncu kere düşündüğüm; sokakta ne zaman karşılaşsak ince ince ağladığını fark ettiğim için bir gün yoluna çıkıp bu çektiğiniz acı aşk içinse değmez Serap Hanım demek istediğim; aşırı zayıf, genç ve hüzünlü diyetisyen oturduğu; zaten ambulans çağırmak için Cemil Amca'ya ihtiyaç duyulan zamanlar da geride kaldığı için ben çağırdım ambulansı.

Ahenk Apartmanı'nın önüne yine ambulans geldi. Annem için gelen son ambulanstı bu. Bu kez kapı önüne çıkıp beni teselli edecek komşu kalmadığı için paramediklere yardım eden kimse yoktu, gerçi gerek de yoktu, dayanışmanın yerini parası ödenen bir organizasyon almıştı. Beni beyaz Taunus'uyla hastaneye götürecek bir Cemil Amca olmadığı için ben de bindim ambulansa. Numuneye de gitmedik, emekli sandığıyla anlaşmalı Şifa'ya götürdüm annemi.

Hocaların hocası Alpaslan Hoca çoktan öldüğü için anneme Baran Hoca baktı ve hemen yoğun bakıma yatırdı. Annem anneannem gibi beyin kanaması geçiriyordu. Baran Hoca ailemizin hastalık öyküsünü sordu.

"Annemin beyninde tümör vardı ama 91'de alındı.." dedim, "temiz çıktı. Anneannem de beyin kanamasından ölmüştü bu arada."

Baran Hoca anneannemin beyin kanamasına da beyin tümörünün yol açmış olabileceğini söyledi. O zaman anneannemin annesi Esme'nin de beyninde tümör olabileceğini düşündüm. Belki de annemi uykusunda yürüten tümör Esme'de delilik olarak tezahür etmiş, hayatının sadece son döneminde saldırgan bir kadın olan anneanneme torpil geçmişti. Belki benim unutamama hastalığım da bir tümörün sonucuydu. Hayatın fena halde istismar ettiği bir genetik aktarımın varlığını hissediyordum. Bende de olabilir mi diye sormadım.

Ama "sizde de olabilir," dedi, "anneniz.. anneanneniz.. bir tetkik yaptırsanız iyi olur... belirti vermesini beklemeyin."

Annem yoğun bakımda bir hafta bile yatmadı, dördüncü gün servise çıkardılar. Yanındaydım, başucunda oturuyordum. Gözlerime bakıyordu, bir şey söylemek ister gibi bakıyordu. Elini kulağındaki tek pırlanta küpeye götürdü. Konuşması için cesaret vermedim, bilmek istemiyordum. Gözlerini yumdu, kirpiklerinin arasından gözyaşları sızdı. Suçluluk gözyaşları.

E. öldü, aşk bitti, her şey zamanla toza dönüşüyor.

Saat üç ya da dört. Uykum kaçıyor. Sanki insomnia-ya yakalanmışım. Kalkıyorum, annemin ölümünden sonra tümüyle benim olan evimin salonunda; çalışma masası niyetine kullandığım;

üstü kitaplarımla;

lisans öğrencilerimin sınav kâğıtlarıyla;

doktora öğrencilerimin tezleriyle;

yöneticilerinin profesörlük unvanıma saygı duyup beni abone yaptıkları ekonomi dergileriyle;

çoğu akıl almaz miktarlarda vergi kaçıran ünlü holdinglerin benimle temasta olmalarının hiçbir işe yaramayacağını bildikleri halde nezaketen gönderdikleri, yalan dolan dolu yıllık faaliyet raporlarıyla;

birtakım STK'lardan gelen, hâlâ ilgiyle okuyabildiğim az sayıdaki mesleki yayınla;

0.5 ince uçlu kalemlerim, kırmızı-mavi tükenmez-kalemlerim, fosforlu kalemlerim, dolmakalemlerim ve ancak bir anaokulu öğrencisinin beğenebileceği türden Hello Kitty'li kalem kutumla;

F klavyeye çevirmek için harflerin üstüne yapıştırdığım etiketleri okunmaz olmuş dizüstü bilgisayarım ve daha bir sürü ıvır zıvırla dolu;

gerçek ceviz kaplama, cilası harika, biçimi oval, sandalyelerinin arkalıklarını ve oturma yerlerini kaplayan gül desenli bordo kadifesinin havının dökülmüş olması sayılmazsa hâlâ taş gibi duran altı kişilik yemek masamda oturuyorum ve E.'yle geçen hayatıma bakıyorum.

E. yaşlandıkça hayatın içinde eskisi kadar geniş ve etkili bir yer tutabilmesinin zorlaştığını fark etmişti. Yaşlılıktan nefret ediyordu, yaşıtı dostlarıyla görüşmez olmuştu, onlara karşı her zamankinden daha acımasız ve alaycıydı. Genç dostlar edinmişti, genç dostlarının yanında başka bir E. oluyordu; her zamanki mağrur, kibirli, alaycı tavrından uzaklaşıyordu; sempatik ve alçakgönüllü davranıyordu; genç dostlarını kaybetmekten korkuyordu. Yaşlanmanın kayıpların artması demek olduğunu anlamıştı, eksilen şeylerin yerine bir şeyler koymak için hiç vermediği kadar çok taviz veriyordu.

Yakın gözlüğü kullanmamak için neredeyse elli yaşına kadar direnmişti, sonunda mecbur kalmıştı. Progresif camlar çıkınca karizmasını kurtardı, miyop numarası çok düşük olduğu halde progresif gözlük takmaya başladı. Hâlâ etkileyiciydi, hâlâ soldan gülüşüne içim gidiyordu, hâlâ Caddebostan'da kaldığı zaman onu özlüyordum, kıskanıyordum, canım sıkılıyordu.

Yönetim kurulu üyesi olduğu şirketlerden birinin CEO'suyla kanka olmuştu. Genç bir adamdı CEO, yaşı benden de küçüktü, kırk-kırk beş ancak vardı. E. bazı akşamlar Bebek eve çağırıyordu onu, adam geliyordu, balkonda oturup viski içiyorduk, kaju ve badem yiyorduk. O geldiği zaman E. de viski içiyordu, rakıyı dolaptan çıkarmıyordu. CEO bana karşı da çok saygılıydı, hocam diye hitap ediyordu, kitaplarımı övüyordu, gerçekten okumuştu.

CEO, E.'yi bir tür bilge kişi, akıl hocası, hatta baba

gibi görüyordu. E. ise onun arkadaşı olmak istiyordu. Farkındaydım, üzülüyordum ama yaralanır diye bir şey söyleyemiyordum. Instagram yaygınlaşmıştı, E. de kullanmaya başlamıştı. Bir gün Instagram'da genç CEO'nun yaşıtı arkadaşlarıyla partilediği fotoğraflarını gördü, yüzü düştü. Kendini kandırmazdı, gerçekçiydi, gücünün sınırlarını sık sık kontrol ederdi. Genç CEO'yu bir daha içkiye çağırmadı. Ama küsmedi de, tavır da koymadı, onunla yarışmaya kalkmadı, hafif hafif açtı arayı, adamın istediği bilge kişi pozisyonunu kabul etti.

Emekli olduğundan beri okula adım atmadığı için onunla birlikte olduğum tek yer Bebek evdi. Bebek evde olduğum zamanlar eskisi gibi ona tabi davranmamaya başlamıştım, daha başına buyruktum, daha aklıma eseni yapıyordum. Mesela eskiden bir yere gitmek isterdim, Boğaz'da yürüyüşe veya sinemaya veya dışarıda balık yemeye. E. gitmek istemezse ben de gitmezdim, evde onunla kalırdım. Artık gidiyordum. Saatlerce geziyor tozuyor, arkadaşlarımla buluşup yemek yiyip dönüyordum. Her defasında onu umursamadan gitmeme şaşırıyordu, yeni halime alışamadığını yüzünden okuyordum. Ama kıyamayıp yemeğini hazırlıyordum. Yalnız başına yemek yemekten nefret ettiği için sadece sandviç istiyordu, bilgisayarının başında yiyordu. Bebek evin alışkanlıklarını da değiştirmeye başlamıştım. Eşyaların yerini değiştiriyordum mesela veya mantar sevmediği halde ısrarla mantar alıyordum, alma diyemiyordu, yemeğin içindeki mantarları tek tek ayıklıyordu.

Kapsülleri gereksizce pahalı olduğu halde kahve makinesi aldım. Sabah makineyi gördü ve perkülatör kahvesinin daha sıcak olduğunu, onunla yapılmış kahve içmek istediğini söyledi.

"O zaman yap," dedim, "mutfak dolabının en üst rafına koydum."

Çok şaşırdı, aklı almamış gibi baktı. Üstümdeki etkisinin bu derece azaldığını görmeye tahammülü yoktu ama onu terk edebilecek gücüm var mı yok mu diye beni sınayacak cesareti de yoktu. Otuz yıldır yanındaydım, varlığının bir parçasıydım, bağımsız bir karakter olamadığım için Eyşan'dan daha fazla parçasıydım, neredeyse eli kolu organı olmuştum. Eyşan hâlâ istediği zaman E.'den kopup gidiyordu, canı istediği zaman dönüyordu. O, babasına itaat etmeyi reddeden asi çocuktu, ben babasının gözüne girmek için her şeyi yapan uslu kızdım. E. bensiz yaşayamıyordu, bunu anlamıştı. Bebek evin alışkanlıklarını değiştiren davranışlarımı bir-iki itirazla kabullendi, büyütmedi, hatta taviz verdiği gündeme gelmesin diye konu bile etmedi.

Yılbaşından önce Bebek evde kaldığım bir gecenin sabahında erken uyandım. E. daha uyuyordu. Mutadım olduğu üzere annemi aradım, sesi iyi geliyordu, arkadaşlarıyla buluşacaktı, günübirlik bir İstanbul turuna katılacaklardı, Balat'ı gezeceklerdi.

"Bu soğukta! Anne yaşlısın artık.. böyle şeyler yapma.." dedim.

"Sensin yaşlı," dedi, kızdı, kısa kesti konuşmayı, kapattı.

Ah anneciğim diye mırıldandım, kendi kendime gülümsedim. Yatak odasında sessizce giyindim, her zamanki gibi E.'yi yanağından öptüm. Çıkarken elimi tuttu.

"Yılbaşında nereye gidelim?" dedi.

Yılbaşında mı? Otuz yıldır beraberdik ama beraber geçirdiğimiz bir yılbaşı olmamıştı.

"Eyşan yılbaşında bir yere gidiyor herhalde," dedim, "birlikte geçirelim dediğine göre."

Buruk gülümsedi, yine soldan.

Benim beynimde de bir tümör var mı yok mu hâlâ bilmiyorum, doktorun sözünü dinlemedim, tetkik yap-

tırmadım, yaptırmaya da niyetim yok. Unutamayışım tümörün marifeti mi, Borges'in Funes'i gibi bir gün kilitlenip kalacak mıyım, analiz yeteneğimi tümden yitirecek miyim, yoksa beynim tuhaf çalıştığı için mi her şeyi hatırlıyorum, bilmiyorum.

E. öldüğünden beri unutamamanın nimetini yaşıyorum. Benliğim bu kez iyiliğim için çalışıyor. Belleğim iyi ya da kötü olan her şeyi hatırlamak isterken benliğim durduruyor, E.'den kopamayışıma neden olan güzel anıları seçiyor.

Mesela yorgun bir günün sonunda, bir gece, Taksim Sanat Evi'nde bence aşkın en gizemli, en dolambaçlı ve en trajik hallerini anlatmanın ustası Louis Malle'in filmi, Juliette Binoche ve Jeremy Irons'ın oynadığı *Damage*'ı seyrederken E.'nin omzunda uyuyakaldığımı;

E.'nin nefesini yüzümde hissedip uyandığımda, loş bir salonda yalnız olduğumuzu;

kollarıyla beni saran E.'nin bomboş salonda dakikalardır beni uyandırmadan oturduğunu;

gözlerinde içimi ısıtan bir ateş parladığını, yüzüme aşkla baktığını;

sinemada uyuyakaldığım için *Damage*'ı seyredemediğimi unutmayıp korsancılardan iyi filmlerin CD' lerini almaya başladığımız ilk günlerde bir gece Bebek eve *Damage*'ın CD'siyle gelip "seyredememiştin bunu.. hadi seyredelim," dediğini;

benimle ilgili unuttuğunu sandığım şeyleri unutmamış olduğunu bana CD alarak veya konuşarak veya başka bir yolla belli ettiği zaman kendimi onun için anlamlı ve değerli hissettiğimi;

hep unuttuğu, unutunca da çok burulduğum, bu nedenle kutlamaktan vazgeçtiğim ama annemin her defasında kutlamak için ısrar ederek bana mutlaka

bir güzellik yaptığı; beni yemeğe götürdüğü veya çok istediğim bir şeyi aldığı doğum günlerimden birini;
E. Amerikan. Hastanesi'nde bilmem ne ameliyatı olan Eyşan'ın yanında olduğu için yine annemden başka doğum günümü kutlayacak kimsemin olmadığını düşündüğüm sırada kapımızın çalındığını;
o günlerde bana yürüyen çalışma ekonomisinden bir doçentin çiçek yolladığını sandığım için kapıyı açmadığımı;
annemin "Şehnaz bakar mısın?" diye seslendiğini;
gittiğimi, kapıda genç bir adamın durduğunu;
"E. Bey sizi almamı istedi," dediğini;
tedirgin olan annemin "kızımı nereye götüreceksiniz," diye ısrarla sorduğunu;
genç adamın "sürpriz olacakmış efendim, E. Bey söylemememi istedi," dediğini;
annemin "hayır gitme.. bu adamı tanımıyoruz etmiyoruz," dediğini;
ama benim içimde yine bir kuş sürüsü havalandığı için hızla hazırlandığımı;
annemi benim için aldığı cânım pastayla baş başa bırakıp evden çıktığımı;
kapıda o zamanlar İstanbul'un mutena semtlerinden biri olan Moda'da bile çok az rastlanan türden siyah bir Mercedes Vito durduğunu;
kapıyı açan genç adamın şoför, arabanın da kiralık olduğunu;
konfordan yıkılan böyle lüks bir araca ilk kez bindiğimi;
şoförün beni Kilyos'a götürdüğünü;
hava çok bulutlu olduğu için uçsuz bucaksız kumsalda bizden başka kimse olmadığını;
denizin harika göründüğünü, dalgaların bembeyaz köpürdüğünü;

kumsalda rüzgâr saçlarımızı uçururken el ele ve çıplak ayakla yürüdüğümüzü;
E.'nin bana sırtımdan sarıldığını;
çıplak ayaklarının üstüne basmamı istediğini;
çıplak topuklarımı çıplak ve biçimli ayaklarına koyduğumu;
onun da ellerini karnımın üstünde birleştirdiğini;
genç sevgililer gibi kıkır kıkır güldüğümüzü;
beni ayaklarının üstünde taşıyarak yürüdüğünü;
sonra durup çenesini omzuma dayadığını;
boynumda nefesini hissettiğimi;
nefesinin boynumu ısıttığını;
dudaklarını boynumda hissettiğimi;
o anda E.'nin nefesi, kokusu, dokunuşu olmadan yaşayamayacağımı düşündüğümü;
ince bir yağmur başladığını;
uçsuz bucaksız kumsalda sadece salaş bir balık lokantası olduğunu;
el ele buraya koştuğumuzu;
lokantanın barakadan bozma ama yemeklerinin inanılmaz güzel bir yer olduğunu;
denizde ıslanan ayaklarımızın donduğunu;
kum kaplı ayaklarımızı hortumla yıkadığımızı;
E.'ye saygı göstermekten bir hal olan lokantacının verdiği bir havluyla ayaklarımı kuruladığını;
E.'nin ayaklarımı bizzat kuruladığını, tabanlarımı öptüğünü;
o sırada E.'nin gözlerinde gerçekten aşk gördüğümü;
ölümünden sonra en çok ayağımda bu öpüşü hissettiğimi;
lokantacının bize sobanın yanında bir masa hazırladığını;
sobaya sürekli kütük attığımızı, ısındığımızı, gevşediğimizi;

balıklarımızı beklerken E.'nin elini yanağıma koyduğunu;
aşk sözleri söylemese de gözlerime aşkla baktığını;
bana aşk sözleri söylerse hayatımızla ilgili bir şeyler vaat etmesi gerekeceği için sözlerden kaçındığını;
bana hayatımızla ilgili vaatlerde bulunamayacağını anladığımı;
bunun kendimi kandırmak olup olmadığını hâlâ bilmediğimi;
Eyşan hastanede yatarken o günü ve geceyi benimle geçirmesini;
ikimiz de çok içtiğimiz için Bebek eve dönmediğimizi;
geceyi çok zevksiz döşenmiş, kötü bir otelde geçirdiğimizi;
ama hiç umursamadığımızı;
uzun ve doyulmaz bir sevişmenin ardından uyuyakaldığımızı;
sabaha karşı uyandığımda dirseğine dayanmış, beni seyrettiğini gördüğümü;
bundan çok hoşlandığımı;
kahvaltıdan sonra beni eve bırakıp hastaneye, Eyşan'ın yanına gittiğini;
bunun içimi çok acıttığını;
annemin bana küsmeden, kırılmadan ama yine de burulmuş bir havayla benim için aldığı pastayı getirdiğini;
mumları ikimizin üflediğini;
bana sarılan annemin sevgisinde içimi yakan bir şey olduğunu;
E.'nin yüz günün doksan dokuzunda yolunda giden hayatının, yüz günün birinde de yolunda gitmediğini;
böyle zamanlarda kendini zayıf ve yeterince etkili hissetmediğini; karizmasının yara aldığını düşündü-

ğü için teselli bulurmuş gibi kollarının bana uzanmasını;
bana uzanan kollarının beni sarmasındaki sıcaklığı;
yolunda gitmeyen günlerde bana ihtiyaç duymasının beni çok mutlu ettiğini;
E. için son yılbaşı olduğunu bilmediğim yılbaşı gecesini birlikte geçirdiğimizi;
bordo Volvo'su ömrünü tamamladığı için yeni aldığı Audi'sini bana vermeyip kendisinin kullandığını;
Bebek'te bindiğimiz arabayla şehir dışında bir yerlere gideceğimizi sanırken E.'nin Çırağan Oteli'nin otoparkına girmesine şaşırdığımı;
yılbaşını otelin Boğaz'a bakan en güzel odalarından birinde geçireceğimizi söylediğini;
itiraz ettiğimi, yılbaşını Bebek eve birkaç kilometre uzakta bir otelde geçirmeyi saçma bulduğumu;
"bu manzara Bebek evde de var," dediğimi;
cevap vermediğini, sadece gülümsediğini;
bana olan aşk borcunu maddi yollarla ödemeye çalıştığını düşündüğümü;
ama E.'nin beni mutlu edebilmek için elinde başka bir şey olmadığını da bildiğimi;
yine de ultra lüks bir otel odasıyla ya da şoförlü araç hizmetleriyle gözümü boyamaya çalıştığı için kızdığımı;
tartışmaya başladığımızı;
"ben gidiyorum," deyip çantamı aldığım sırada bana sarıldığını;
"bırak," dediğim halde bırakmadığını;
beni öpmeye başladığını;
dondurma gibi eridiğimi, gidemediğimi;
otelin spa'sından bize masaj randevusu bile aldığını, gittiğimizi, ikimize de çok iyi geldiğini;
gelince odanın tadını çıkardığımızı;
yatakta nefis bir yemek yediğimizi;

yemeğin tekerlekli masayla odaya gelmesinden ve nefis olmasından çok etkilendiğimi itiraf etmem gerektiğini ama tekrarlamamasını istediğimi söylediğimi;
güldüğünü, bana sarıldığını;
önce kucak kucağa Boğaz'ın ışıklarını seyrettiğimizi, sonra televizyonu açtığımızı;
saat daha on iki olmadan uyuyakaldığımızı;
sabah uyandığımızda telefonlarımızda bir yığın yeni yıl mesajı bulduğumuzu;
ama annemin yazmamış olduğunu;
bana kırıldığı korkusuyla hemen aradığımı;
annemin açtığını, sesinin çok iyi geldiğini;
yeni yıla ölü kocası albay olan arkadaşıyla orduevinde girdiğini, çok iyi bir gece geçirdiklerini söylediğini, rahatladığımı;
telefonu kapattığımda E.'nin giyinmiş olduğunu gördüğümü;
saatine bakıp "uçağım on ikide kalkıyor.. kahvaltıya kalırsam yetişemem.. sen keyfince kahvaltı yap," dediğini;
New York'a gideceğini böyle öğrendiğimi;
buna kızacakken birden içime anlamlandıramadığım bir duygu dolduğunu;
gözlerimin fena halde yaşardığını;
onu son görüşüm olduğunu sanki hissettiğimi;
"seni havaalanına ben götüreceğim," diye tutturduğumu;
götürdüğümü;
havaalanının *first class* girişinde bana el sallayıp içeri girmeden önce arabayı Bebek eve götürmeme gerek olmadığını, dönünceye kadar bende kalabileceğini söylediğini;
arabasını kullanmam için ısrar ettiğini;

onu bıraktıktan sonra Bebek eve yollandığımı, evin sokağını geçtiğimi, evin onsuz mutluluk vermeyeceğini hissettiğimi, Rumeli Feneri'ne kadar araba sürdüğümü;

bu sırada gözyaşlarımın akmasına bir anlam veremediğimi

hatırlıyorum ve gözyaşlarım yine o andaki gibi akıyor.

Geçmişime, geleceğime, hayatımın bütün zamanlarına bakıyorum ve zamanın bir erozyon olduğunu düşünüyorum. Zaman üstümüzden geçiyor, bizi ve her şeyi incecik rendeliyor, her şeyi toza dönüştürüyor.

Sonunda her şey gibi toza dönüşecek bir dünyanın, kendini kötülüğün egemenliğine gönüllü olarak teslim eden bir ülkesinin, deliliğin eşiğindeki en büyük şehrinde, doğduğum yıl namuslu bir müteahhit tarafından inşa edildiği için yıllara ve depremlere vakurla ve gururla dayanmış Ahenk Apartmanı'nın dört numaralı dairesinde, E.'siz, annemsiz, anneannemsiz, tek başımayım diyorum. Ölümüm çok acıklı olacak, umarım sokakta, yolun ortasında bir yerde veya kendimi iyi hissetmiyorum diye gittiğim bir hastanede ölürüm diyorum. Çürümüş cesedimin evde bulunması ihtimali de var. Ama ölmüş olacağım için pek de önemsemiyorum aslında, yalnız ölüşümün acısını çekmeyeceğim çünkü doğmadan önce neredeysem orada olacağım diye düşünüyorum.

Samet Efendi'nin her yıl budadığı o cânım güllerden eser kalmamış ön bahçesiyle;

dokunmaktan aşınmış olsa da asaletiyle pırıldayan merdiven tırabzanlarıyla;

zamanında kendi evinin süsüyle yetinmeyen Engin Teyze'nin yöneticiyken diktirdiği keten perdeleri yok olup giden merdiven pencereleriyle;

şimdi acıklı bir toplam olan;

kendimi bildim bileli yaşadığım;

bir zamanların fakir ama gururlu Moda binalarından biri olan Ahenk Apartmanı'nın da,
depremde yıkılırsa bir anda;
yıkılmazsa yıllar içinde toza dönüşeceğini düşünüyorum.

Her şeyin yok oluşu içimi ağrıtıyor.

Ömrümü verdiğim bu aşkın bipolar bir aşk olduğunu düşünüyorum. Acı ve hazzın sürekli birbirini izlediği, ısırgan, tahrip edici, tüketici ama bir yandan da kalbimi en güçlü duygularla çarptıran, her şeye rağmen keşke yaşamasaydım diyemediğim bu iki kutuplu aşkın; annemin uyurgezerliğinin, benliğime şiddetli bir darbe olarak inen ve beni unutamamaklar denizine atan o büyük sırrının ve deli belleğimin damgasını vurduğu hayatımı boşa geçti diye nitelemem ne kadar doğru olur bilmiyorum.

Belki gerçekten de boşa geçmiştir.

Ama en azından sıradan, renksiz, duygulardan uzak geçmedi. Bu bipolar aşk ve annem, beni tıpkı belleğim gibi, annemle hem aynı hem farklı oluşumuz gibi benzersiz yaptı.

Ömrümü dolu geçmişe benzetti.

Belki bu da bir yanılsamadır; belki belleğimin delirmişliği kendimi aşkın içinde yok edişime bulduğum bir bahanedir.

Ama hayat bir yanılsamadan başka ne ki zaten; gerçek miyiz rüya mıyız, var mıyız yok muyuz; bundan kim emin olabilir?

E. öleli çok oldu ama onunla geçen otuz yılı yeni baştan yaşamaya başladım. Belleğim sayesinde bunu yapabiliyorum. Bu otuz yıldan E.'yle ayrı olduğumuz zamanları çıkarırsam yeniden yaşayabileceğim süre beş-altı yıla iner. O kadar ömrüm de vardır herhalde.

Sabahları tavana bakarak bir süre yattıktan sonra kalkıyorum. Okula gitmek için hazırlanmadan önce

kendime bir kahve yapıyorum. Pencerenin önüne oturuyorum ve dışarıya bakarken anılar gözlerimin önünden geçmeye başlıyor.

Bazen Eyşan da katılıyor bu anılar geçidine ve varlığı bana hâlâ aynı acıyı veriyor.

İsviçre'ye yerleşmiş bu arada. Akciğer kanseriymiş, ötanazi istediğini söylüyorlar.

Eylül 2025, İstanbul

Unutma yetisini kaybetmenin siyah mermerden yapılmış kaskatı bir levha haline getirdiği hayatım bundan otuz küsur yıl önce altüst oldu. Bir gece sabaha karşı bir saatte annemin uyurgezer olduğunu fark ettim. Ama hayatım annem uyurgezer olduğu için değil, annemin uyur halde gezerken bana söylediği şey yüzünden altüst oldu. Annem o gece benliğime öyle bir darbe indirdi ki, bir daha yaşadığım hiçbir şeyi unutamadım.

Annemin annesinden nefret etmesi gibi, ben de annemden nefret mi ediyorum, bu yüzden mi E.'den kopamıyorum, bağımsız bir Şehnaz olamıyorum diye kendime soruyordum. Cevaplarından korktuğum sorulardı bunlar.

Unutamayan bir belleğin kişisel muhasebesi, hayata rengini veren otuz yıllık güçlü bir aşkın anatomisi ve bir ülkenin toplumsal panoraması.

Annesinin uyurgezerliği bilinçdışının labirentlerinde kaybolduğu sanılan aile sırlarını açığa çıkarırken buna tanık olan Şehnaz'ın belleği unutma yetisini kaybeder. Öğrendiği sırlar sadece aile sırları değildir, Osmanlı'dan günümüze uzanan toplumsal ve trajik bir kadınlık durumudur. Ekonomi profesörü Şehnaz kadınların yüzyıllardır süren yok-hayatlarını sorgularken erkeklerin hayattan erken çekildiği kadıncıl ailesinin var olma sürecini bir akademisyen gözüyle ele alır. Kişisel muhasebesini yaparken toplumsal normlara uymayan otuz yıllık aşkının zehirli yanlarıyla yüzleşir, bu sırada aklında bir başka kadın, büyük aşkı E.'nin karısı Eyşan vardır.

Annemin Uyurgezer Geceleri, bireysel hatıraların nasıl toplumsal hafızaya dönüştüğünü güçlü bir edebiyat diliyle sorgularken okurları bu ülkede kadın olmanın düşünmekten kaçındığımız gerçeğini de düşünmeye zorluyor.

#aşk #türkiye #bellek #unutma #[illegible]niş #akademi #uyurgezer #kimlik

can

canyayinlari.com | f | | X canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-6632-9

9 789750 766329